

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์
หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
ชั้น 4 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร.0936359515 E-mail:Journal.idir@mcu.ac.th.

https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jidir

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม 2567 Vol. 7 No. 6 November - December 2024

Vol.7
No.6

วารสาร
สหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์
JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY INNOVATION REVIEW
ปีที่ 7 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม 2567 Vol. 7 No. 6 November - December 2024
ISSN 2985 - 1378 (Print) ISSN 2774-0846 (Online)

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์
หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์
JIDIR JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY INNOVATION REVIEW

ปีที่ 7 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม 2567

จำนวนพิมพ์ : 30 เล่ม

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์
ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน
ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน
ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม
ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม
ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ประกอบด้วย พระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการ และสหวิทยาการอื่นๆที่นำเสนอองค์ความรู้เชิงนวัตกรรม เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

บรรณาธิการ:

พระปลัดระพิน พุทฺธิสาโร — คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,ประเทศไทย
raphind@yahoo.com

ผู้ช่วยบรรณาธิการ:

พระครูสุธีกิตติบัณฑิต — คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
krisada.sae@mcu.ac.th

กองบรรณาธิการ:

พระเมธาวินัยรส — บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
psbud@hotmail.com

พระมหามฆวินทร์ ปุริสุตฺตโม — บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
maghavin9@gmail.com

ธีรโชติ เกิดแก้ว — คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, ประเทศไทย
tongin2000@gmail.com

บุษกร วัฒนบุตร คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ประเทศไทย
busaaiey2516@gmail.com
ปุริมปรัชญ์ คณิณพศุตย์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ประเทศไทย
jpkhaninphasut@gmail.com
วันชัย สุขตาม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์,
wanchai2526@srru.ac.th ประเทศไทย
วันทนา เนาว์วัน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา,
wanthana_nt@hotmail.com ประเทศไทย
สายชล ปัญญชิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ประเทศไทย
saicholpa@g.swu.ac.th
อนันต์ อุปสอด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง,
ananupsod9541@gmail.com ประเทศไทย

กองจัดการวารสาร:

ฝ่ายเลขานุการ:

นิกร ศรีราช คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
สุภัทรชัย สีสะใบ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
พระมหาสมชาย ขนฺติสรโณ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
พระมหาสมัคร อติภทฺโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายศิลปกรรม:

กรกต ชาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
พระพลวัฒน์ สพโล คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายการเงิน:

วรรณทนี สุวรรณจิรไพศาล คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
กชพรรณ บุญเทียน คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายพิสูจน์อักษร:

พระมหาสุพัฒน์ นนฺทปญฺโญ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
นายพลวัฒน์ สีทา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายกฎหมาย:

รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

สำนักงานวารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี) ชั้น 4 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

จัดพิมพ์โดย:
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170 โทร. 035-248-000 ต่อ 8555, 8556, 5541. แฟ็กซ์. 035-248-000 ต่อ 8545

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์
JIDIR JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY INNOVATION REVIEW

Vol.7 No. 6 November – December

Number of prints: 30 copies

Release Date Is 6 Copies Per Year.

Issue 1 January - February
Issue 2 March – April
Issue 3 May – June
Issue 4 July – August
Issue 5 September – October
Issue 6 November – December

Objective:

To Promote and Encourage Instructs, Academics, Students and Other Interested Persons to Have the Opportunity to Disseminate Academic and Research Works in Social Sciences and Huminites Science Related Subjects Such as Buddhism, Political Science, Public Administration, Law, Business Administration, Management, and other interdisciplinary areas that offer innovative knowledge by accepting articles in both Thai and English.

Editor-in-chief:

Phrapalad Raphin Buddhisaro — Faculty of Social Sciences,
raphind@yahoo.com — Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Editorial Assistants:

Phrakhrusuthikittibundit — Faculty of Social Sciences,
krisada.sae@mcu.ac.th — Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Editorial Board Members:

Phramedhavinaiyaros — Graduate School, Mahamakut Buddhist University, Thailand
psbud@hotmail.com

Phramaha Makhavin Purisuttamo — Graduate School, Mahamakut Buddhist University, Thailand
maghavin9@gmail.com

Teerachoot Kerdkaew — Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet
tongin2000@gmail.com — University, Thailand

Busakorn Watthanabut busaaiey2516@gmail.com	Faculty of Liberal Arts, North Bangkok University, Thailand
Purimpratch Khaninphasut jpkhaninphasut@gmail.com	School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand
Wanchai Suktam wanchai2526@srru.ac.th	Faculty of Humanities and Social Sciences Surindra Rajabhat University, Thailand
Wanthana Nowwan wanthana_nt@hotmail.com	Faculty of Management Science Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand
Saichol Panyachit saicholpa@g.swu.ac.th	Faculty of Social Sciences Srinakharinwirot University, Thailand
Anan Upsod ananupsod9541@gmail.com	Faculty of Humanities and Social Sciences Lampang Rajabhat University, Thailand

Journal Manager Team:

Secretary:

Nigorn Srirat	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Suphattharachai Sisabai	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Phramaha Somchai Khantisarano	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Phramaha Samak Atibhaddho	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Fine Arts Department:

Korakoth Chabandit	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Phra Phonlawat Sapalo	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Finance Department:

Wantanee Suwanjiraphaisan	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Kotchaphan Bunthian	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Proofreading Department:

Phramaha Supat Nantapanno	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Pollwat Seeta	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Legal Team:

Tatchanan Isaradej — Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

The Office Journal of Interdisciplinary Innovation.

Graduate School of Political Science Faculty of Social Sciences
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phra Rajrattanamoli Building (Nakhon Khemapali),
4th Floor, 79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya 13170.

Published by:

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House 79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya. 13170. Call. 035-248 - 000, ext. 8555,8556,5541 Fax. 035-248-000. ext. 8545.

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์

ARTICLE REVIEW BOARD: JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY INNOVATION

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1. พระพรหมวัชรธีราจารย์, ศ.ดร.
2. พระเทพปริยัติเมธี, รศ.ดร.
3. พระวชิรกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.
4. พระครูปุริมานุรักษ์, รศ.ดร.
5. พระเมธีวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.
6. พระมหาสมบูรณ์ วุฑฺฒิกโร, รศ.ดร.
7. พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.
8. พระคมสัน ฐิตเมธโส, ผศ.
9. พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปญฺโญ, ผศ.ดร.
10. พระครูชินวีรบัณฑิต, ผศ.ดร.
11. ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง
12. ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์
13. รองศาสตราจารย์ อนุภูมิ โชวเกษม
14. รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิฏฐ์ ศรีทอง
15. รองศาสตราจารย์ ดร.อภินันท์ จันตะนี
16. รองศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ หามนตรี
17. รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู่
18. รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก
19. รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย
20. รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท
21. รองศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช
22. รองศาสตราจารย์ ดร.พิเชฐ ทั่งโต
23. รองศาสตราจารย์ ดร. ภัทรพล ใจเย็น
24. รองศาสตราจารย์ ดร. เติมศักดิ์ ทองอินทร์
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ผดุง วรรณทอง
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิติวุฒิ หมั่นมี
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยุทธนา ปราณีต
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ วรรณวิโรจน์
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ธิลาว
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุริยา รักษาเมือง
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒสัน รักขันโท

Lecturers In-House Professional:
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

1. Prof. Dr. Phra Brahmawatcharatheerachan
2. Assoc. Prof. Dr. Phratheppariyattimethi
3. Assoc. Prof. Dr. Phra Vachirakittibundit
4. Assoc. Prof. Dr. Phrakhru Purimanurak
5. Prof. Dr. Phra Mathevatjarabundit
6. Assoc. Prof. Dr. Phramaha Somboon Vuddhikaro
7. Assoc. Prof. Dr. Phrakhru Suthikittibundit
8. Asst. Prof. Phra Khomsan Titamataso
9. Asst. Prof. Dr. Phrakhru Sangkharakchakkrit Phuripanyo
10. Asst. Prof. Dr. Phrakru Chinnaverabundit
11. Prof. Dr. Boonton Dockthaisong
12. Prof. Dr. Chamnong Adivadhanasit
13. Assoc. Prof. Anuphum Sowkasem
14. Assoc. Prof. Dr. Konit Sithong
15. Assoc. Prof. Dr. Aphinant Chantanee
16. Assoc. Prof. Dr. Wiwat Harmontree
17. Assoc. Prof. Dr. Somsak Bunpu
18. Assoc. Prof. Dr. Somchai Sino
19. Assoc. Prof. Dr. SutthiPhong Siwichai
20. Assoc. Prof. Dr. Saman Ngamsanit
21. Assoc. Prof. Dr. Tatchanan Isaradej
22. Assoc. Prof. Dr. Phichet Thangto
23. Assoc. Prof. Dr. Pattarapol Chaiyen
24. Assoc. Prof. Dr.Toemsak Thongin
25. Asst. Prof. Dr. Phadung Wanthong
26. Asst. Prof. Dr. Thitiwut Manmee
27. Asst. Prof. Dr. Yuttana Praneet
28. Asst. Prof. Dr. Phonthip Wannawirot
29. Asst. Prof. Dr. Prasert Thilao
30. Asst. Prof. Dr. Suriya Raksamueng
31. Asst. Prof. Dr. Suwatsan Ragkhanto

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์

ARTICLE REVIEW BOARD: JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY INNOVATION

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

1. พระเมธาวินัยรส, รศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
3. ศาสตราจารย์พิเศษ ร.ท.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ นักวิชาการอิสระ
4. ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กาญจนา เงารังษี มหาวิทยาลัยนเรศวร
5. รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ บัวศิริ สภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ
6. รองศาสตราจารย์ วราคม ทีสุกะ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ชิโนกุล สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
8. รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสวงดี มหาวิทยาลัยมหิดล
9. รองศาสตราจารย์ ดร. ธีรโชติ เกิดแก้ว มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
10. รองศาสตราจารย์ พัฒนะ เรือนใจดี มหาวิทยาลัยรามคำแหง
11. รองศาสตราจารย์ ดร.วาสนา แก้วหล้า มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
12. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักสัตย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
13. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ แก่นอินทร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
14. รองศาสตราจารย์ ดร.สรรเสริญ อินทรัตน์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
15. รองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
16. รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
17. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Outside Professional:

1. Assoc. Prof. Dr. Phramedhavinaiyaros Mahamakut Buddhist University
2. Prof. Dr. Thirapat Serirangsan Sukhothai Thammathirat Open University
3. Prof. Lt. Dr. Banjob Bannaruji Independent Scholar
4. Prof. Dr. Kanchana Ngaorangsi Naresuan University
5. Assoc. Prof. Dr. Amnat Buasiri Education Council, Ministry of Education
6. Assoc. Prof. Warakhom Thisuka Mahamakut Buddhist University
7. Assoc. Prof. Dr. Chaiyuth Chinokul National Institute of Development Administration.
8. Assoc. Prof. Dr. Yothin Sawaengdee Mahidol University
9. Asst. Prof. Dr. Teerachoot Kerdkaew Hua Chiew Chalermprakiet University
10. Assoc. Prof. Phatthana Rueanchaidee Ramkhamhaeng University
11. Assoc. Prof. Dr. Wasana Kaewla Surin Rajabhat University
12. Assoc. Prof. Dr. Suwin Raksat Mahamakut Buddhist University
13. Assoc. Prof. Dr.Thiraphong Kaenin Prince of Songkla University
14. Assoc. Prof. Dr. Sansoen Intarat Suan Dusit University
15. Assoc. Prof. Dr. Chamroen Chuchuaisuwan Rajamangala University of Technology Srivijaya.
16. Assoc. Prof. Dr. Phakdi Phosing Mahasarakham Rajabhat University
17. Assoc. Prof. Dr. Sanya Khenaphum Mahasarakham Rajabhat University

18. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
19. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สรรสรวิสุทธิ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
20. รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะขันหมาก
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
21. รองศาสตราจารย์ ดร. ชวลิต สวัสดิ์ผล
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
22. รองศาสตราจารย์พิเศษ ว่าที่ พ.ต. ดร.สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล
กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม
23. รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
24. รองศาสตราจารย์ ดร. สำเนียง เลื่อมใส
มหาวิทยาลัยศิลปากร
25. รองศาสตราจารย์ ดร. วันทนา เนาว์วัน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
26. รองศาสตราจารย์ ดร.ศรชัย ท้าวมิตร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
27. รองศาสตราจารย์ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
28. รองศาสตราจารย์พิเศษ วิชัย ธรรมชอบ
นักวิชาการอิสระ
29. รองศาสตราจารย์ ดร. อภิชาติ พานสุวรรณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลับพลึง คงชนะ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เพชรนาจักร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน
มหาวิทยาลัยมหิดล
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาวุธตระกูล
มหาวิทยาลัยนเรศวร
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ เจนวิถีสุข
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน
มหาวิทยาลัยศิลปากร
36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สอาด บรรเจิดฤทธิ์
มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด

18. Assoc. Prof. Dr. Chonwit Chianchit
Srinakharinwirot University
19. Assoc. Prof. Dr. Phaisan Sansonwisut
Nakhon Sawan Rajabhat University
20. Assoc. Prof. Dr. Kasak Tekhanmak
Thepsatri Rajabhat University
21. Assoc. Prof. Dr. Chawalit Sawatphon
Suan Dusit Rajabhat University
22. Assoc. Prof. Dr. Sawat Chiratthitikan
Department of Corrections, Ministry of Justice
23. Assoc. Prof. Dr. Atchara Lotrakun
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
24. Assoc. Prof. Dr. Samniang Leurmsai
Silpakorn University
25. Assoc. Prof. Dr. Wanthana Naowan
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
26. Assoc. Prof. Dr. Sornchai Taomitr
Mahamakut Buddhist University
27. Assoc. Prof. Dr. Sukit Chaimusik
Mahamakut Buddhist University
28. Assoc. Prof. Wichai Thamchop
Independent Scholar
29. Assoc. Prof. Dr. Apichat Pansuwan
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
30. Asst. Prof. Dr. Phlapphlueng Khongchana
Srinakharinwirot University
31. Asst. Prof. Dr. Montri Phetnachak
Prince of Songkla University
32. Asst. Prof. Dr. Wutthinan Kanthatian
Mahidol University
33. Asst. Prof. Dr. Wasin Panyawutatrakun
Naresuan University
34. Asst. Prof. Dr. Thatsani Chenwithisuk
Chandrakasem Rajabhat University
35. Asst. Prof. Dr. Chonsit Sitisungnoen
Silpakorn University
36. Asst. Prof. Dr. Sa-At Banchoetrit
Stanford University

37. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.อนันท์ ใจสมุทร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
38. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยสร สมบุญมาก
มหาวิทยาลัยนครพนม
39. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
40. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
41. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมคิด ดวงจักร
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
42. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญชู ภูศรี
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
43. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชชุกร นาคธน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
44. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชวาล แอร่มหล้า
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
45. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุภูมิ เขตจัตุรัส
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
46. อาจารย์ ดร.จิตต์วิมล คล้ายสุบรรณ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
47. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนัสสวาส กุลวงศ์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ศรีวิชัย
48. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภวานี เผือกบัวขาว
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
49. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ สนวา
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
50. อาจารย์ ดร.อนงค์วิชญา สาริบุตร
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
51. อาจารย์ ดร.วิยะดา วรานนท์วนิช
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
52. อาจารย์ ดร. กฤษณะ ทองแก้ว
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

37. Asst. Prof. Lt. Jg. Dr. Anan Chaisamut
Surat Thani Rajabhat University
38. Asst. Prof. Dr. Chayason Sombunmak
Nakhon Phanom University
39. Asst. Prof. Dr. Busakorn Watthanabut
North Bangkok University
40. Asst. Prof. Dr. Chirayu Sapsin
Surindra Rajabhat University
41. Asst. Prof. Dr. Somkhit Duangchak
Chom Bueng Rajabhat University
42. Asst. Prof. Dr. Boonchoo Poosri
Ubon Ratchathani University
43. Asst. Prof. Dr. Witchukon Nakathon
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
44. Asst. Prof. Dr. Chatchawan Araemla
Chom Bueng Rajabhat University
45. Asst. Prof. Dr. Chatuphum Khetchatturat
Khonkaen University
46. Dr. Chitwimon Khlaisuban
Suan Dusit University
47. Asst. Prof. Dr. Manassawas Kullawong
Rajamangala University of Technology Srivijaya
48. Asst. Prof. Dr. Wipavanee Phueakbuakhao
Phetchaburi Rajabhat University
49. Asst. Prof. Dr. Seksan Sonwa
Roi Et Rajabhat University
50. Dr. Anongwitya Saribut
Ramkhamhaeng University
51. Dr. Wiyada Waranonwanit
North Bangkok University
52. Dr. Kitsana Thongkaeo
Suratthani Rajabhat University

บทบรรณาธิการ

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์นี้เป็นปีที่ 7 ฉบับที่ 6 ประจำเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม พ.ศ. 2567 กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด ควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ ซึ่งเนื้อหาสาระในเล่มประกอบด้วยนักวิชาการและเรื่องดังต่อไปนี้

จิณณะ โสตะจินดา และคณะ บทความเรื่อง **“การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี”** พบว่า 1. การเลือกตั้ง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตาม พบว่า ด้านการเลือกตั้งโดยเสมอภาค รองลงมาคือ การเลือกตั้งโดยลับ และการเลือกตั้งโดยเสรี ตามลำดับ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี พบว่า 1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งส่งผลต่อการเลือกตั้ง 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านบุคลิกภาพ ด้านสิ่งเร้าทางการเมือง และด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสามารถร่วมกันทำนายการเลือกตั้งได้ร้อยละ 40.4 2. หลักอปริหานิยธรรม ส่งผลต่อการเลือกตั้ง 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับสมการดังนี้คือ เคารพสักการะบูชาเจดีย์ ไม่บัญญัติสิ่งที่มิได้บัญญัติไว้ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้เดิม และดูแลสตรีให้อยู่ดีมิถูกข่มเหง ซึ่งแสดงว่า หลักอปริหานิยธรรมสามารถร่วมกันทำนายการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี ได้ร้อยละ 46.9 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ทำกิจกรรมร่วมกันสม่ำเสมอ ตรงต่อเวลา ปฏิบัติตามกฎระเบียบ แบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน ให้เกียรติทุกคนอย่างเท่าเทียม

พระครูสมุห์ธนาการ ธนกโร (สบหนอง) และคณะ บทความเรื่อง **“พุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย”** พบว่า 1. การบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.72) 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า 1. ปัจจัยการบริหาร มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.69) 2. หลักอิทธิบาท 4 มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.66) 3. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยการบริหาร

(X_1) หลักอิทธิบาท 4 (X_2) มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3. รูปแบบการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า มีการประยุกต์ใช้กับหลักอิทธิบาท 4 ดังนี้ 1. ด้านวิริยะ บริหารงานด้วยความเพียรพยายาม 2. ด้านวิมังสา บริหารงานด้วยการไตร่ตรอง 3. ด้านฉันทะ บริหารงานด้วยความพอใจ 4. ด้านจิตตะ บริหารงานด้วยความคิดจิตฝักใฝ่

พระสัภยา สุทฺธสีโล และคณะ บทความเรื่อง **"การส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักทุติยปาปณิกธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา"** พบว่า 1. ระดับภาวะผู้นำสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.81 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ค่าเฉลี่ย 3.84 คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ค่าเฉลี่ย 3.83 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ค่าเฉลี่ย 3.73 2. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักทุติยปาปณิกธรรม มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง (r=.0.781**) มีระดับนัยสำคัญทางระดับสถิติที่ระดับ 0.01 3. การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักทุติยปาปณิกธรรม 1. ด้านจักขุมา ผู้นำควรเป็นผู้ที่มีความคิดที่ทันสมัย ทันสถานการณ์ และมองการณ์ไกล มีความรอบรู้ รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของสังคมโลก 2. ด้านวิธูโร ผู้นำต้องเข้าถึงปัญหาต่าง ๆ ด้วยปัญญา เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ชุมชนนั้นเกิดการพัฒนาในทางที่ดี 3. ด้านนิสสยสัมปันโน ผู้นำต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี โดยใช้การสื่อสารกับประชาชนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ปฏิบัติงานด้วยความมีจิตใจที่ซื่อสัตย์ สุจริต โดยไม่มีการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน

รมณียา ณ สงขลา และคณะ บทความเรื่อง **"ผลการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองสิงหนคร จังหวัดสงขลา"** พบว่า 1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองมีพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณในภาพรวมและรายด้านสูงขึ้น ได้แก่ ด้านการสังเกตและรับรู้ ด้านการรวบรวมข้อมูล ด้านการพิจารณาไตร่ตรองข้อมูล ด้านการตัดสินใจและบอกเหตุผล และ 2. เด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองมีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ณรงค์กร ดำรงคดี และคณะ บทความเรื่อง **"การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง"** พบว่า 1. ประชาชนมีความกระตือรือร้นและตื่นตัวในกิจกรรมทางการเมือง ยอมรับความแตกต่างในอุดมการณ์ทางการเมือง มีความรู้ความเข้าใจการมีส่วนร่วมทางการเมือง วิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองอย่างมีเหตุผลและแก้ไขความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสม 2. การกล่อม

เกลาทางการเมืองและหลักสาราณียธรรมส่งผลต่อการตัดสินใจออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. การบูรณาการหลักสาราณียธรรม 6 เพื่อส่งเสริมการตัดสินใจออกเสียงเลือกตั้ง ประกอบด้วย ปฏิบัติดีและใช้วาจาที่ดีต่อกันบนพื้นฐานเหตุผล คิดสิ่งที่เป็นประโยชน์ แบ่งปันผลประโยชน์เป็นธรรม รักษากฎระเบียบและให้ความสำคัญกับศีลธรรม ปฏิบัติตามมติของเสียงข้างมาก

พระมหาธนรัตน์ ธนรตโน และคณะ บทความเรื่อง **"ภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด"** พบว่า 1. ภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรมกับภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่น มีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก นักการเมืองท้องถิ่นควรมีความรับผิดชอบ และทำงานเป็นทีมเพื่อสร้างความเชื่อมั่น และความไว้วางใจ สร้างผูกพันกับชุมชนสร้างความเชื่อมโยงและความร่วมมือ มีการพัฒนาความรู้ มีการแบ่งงานและการมอบหมายอำนาจเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการท้องถิ่น

พระมหาอรรถพล นริสฺสโร (คงตัน) และคณะ บทความเรื่อง **"การเสริมสร้างประสิทธิผลการสื่อสารองค์กรเชิงพุทธบูรณาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในวิทยาเขตภาคเหนือตอนบน"** พบว่า รูปแบบการเสริมสร้างประสิทธิผลการสื่อสารองค์กรเชิงพุทธบูรณาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในวิทยาเขตภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย หลักการสอนของพระพุทธเจ้า 4 ประการ ได้แก่ สันทัสสนา สมาทปนา สมุตเตชนา และสัมปหังสนา และกระบวนการสื่อสาร 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านช่องทางการสื่อสาร และด้านผู้รับสาร

ผดุงเกียรติ์ แจ่มแจ้ง และคณะ บทความเรื่อง **"การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักสุจริต 3 ในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง"** พบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.91 S.D. = 0.30) 2. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า หลักสุจริต 3 มีความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับปานกลาง จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ตามหลักสุจริต 3 พบว่า โดยการปฏิบัติตามกฎหมายและกฎกติกาการเลือกตั้ง การประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิที่พึงได้ตามที่กฎหมายกำหนด ด้วยวาจาที่เป็นธรรม เป็นกลาง การเป็นผู้สื่อสารที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นและสังคมในชุมชน การอยู่ร่วมกันในสังคม โดยมีเจตนาดีต่อสังคมส่วนรวมต่อหลักการปกครอง ในการไปใช้สิทธิพิจารณานักการเมืองจาก

ผลงาน อย่างเป็นกลาง มีเหตุผล ให้โอกาสในการทำงาน ติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมือง และวิเคราะห์แยกแยะด้วยเหตุด้วยผล

มนตรี เอี่ยมพิทักษ์สกุล และคณะ บทความเรื่อง **"การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี"** พบว่า 1. การตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2. หลักสัปปุริสธรรม มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับสูง 3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจในการเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี มีดังนี้ เลือกผู้ที่มีนโยบายตรงกับสิ่งที่ต้องการ เลือกเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ตัดสินใจตามบริบทของท้องถิ่น เลือกนักการเมืองที่มีคุณธรรม รู้วันเวลาและศึกษาข้อมูลก่อนการเลือกตั้ง ต้องการให้ท้องถิ่นพัฒนาและรู้จักนักการเมืองและนโยบายที่ชัดเจน

วีระพงศ์ เกียรติไพรยศ และคณะ บทความเรื่อง **"พุทธบูรณาการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย"** พบว่า 1. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.16, S.D.=0.59) การสัมภาษณ์พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารจัดการเป็นระบบ กิจกรรมมีความเหมาะสม ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น การเรียนการสอนเป็นหลักสูตร 1 ปี และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเป็นหลัก 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ คือ กระบวนการบริหารจัดการ 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 คือ ด้านกลุ่ม ด้านกองทุน ด้านกิจกรรม หลักอิทธิบาทธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 คือ ด้านวิมังสา ด้านจิตตะ ด้านฉันทะ และ 3. พุทธบูรณาการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย พบว่า ประสิทธิภาพ 4 ด้าน เกิดจากการบูรณาการระหว่างกระบวนการบริหารจัดการ 5 ก และหลักอิทธิบาทธรรม ได้แก่ 1. ด้านคุณภาพของงาน ควรส่งเสริมเรื่องฉันทะ ความพอใจ ส่งเสริมกลุ่ม และและกรรมการ 2. ด้านปริมาณงาน ควรส่งเสริมวิริยะ ความเพียรพยายาม ส่งเสริมกิจกรรม กติกาและข้อตกลง และกองทุน 3. ด้านระยะเวลา ควรส่งเสริมจิตตะ เอาใจใส่ไม่ทอดทิ้ง รวมถึงการส่งเสริมและกติกาและข้อตกลง และ 4. ด้านค่าใช้จ่าย ควรส่งเสริมวิมังสา การวิเคราะห์ไตร่ตรอง ส่งเสริมกติกาและข้อตกลง

พระมหาสมชาย ขนฺติสรโณ (มะลิซ้อน) และคณะ บทความเรื่อง **"รูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร"** พบว่า 1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการวัด คือ จุดแข็ง วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จุดอ่อน วัดขาดแคลนทรัพยากร งบประมาณ บุคลากร และความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุ โอกาส วัดทำงานร่วมกับหน่วยงานสาธารณสุขและใช้เทคโนโลยีส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม และอุปสรรค ขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทาง ดำเนินกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง 2. องค์ประกอบของการบริหารจัดการวัด ประกอบด้วยการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ เน้นการประเมินและติดตามผล พัฒนาทักษะบุคลากร และการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม การจัดองค์กรต้องมีโครงสร้างชัดเจน การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ควรมอบหมายหน้าที่ตามความเชี่ยวชาญ ควบคุมเน้นกระบวนการประเมินและมาตรฐานชัดเจน ใช้เทคโนโลยีในการติดตามผลและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และการบริหารจัดการวัดเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักสัปปายะ 7 มุ่งเน้นการจัดพื้นที่และกิจกรรมที่เหมาะสม สร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย สงบ และเอื้อต่อการฟื้นฟูสุขภาพกายและจิตใจ 3. รูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ด้านสุขภาพกาย ร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุขในการจัดบริการตรวจสุขภาพและให้คำปรึกษาด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ จัดกิจกรรมทางศาสนาที่ส่งเสริมการพัฒนาจิตใจของผู้สูงอายุ เพื่อช่วยลดความวิตกกังวลและเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม รูปแบบการจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในกิจกรรมวัด และด้านสิ่งแวดล้อม จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพและความสะดวกสบายของผู้สูงอายุ โดยเน้นการสร้างพื้นที่สีเขียว

เยาวภา รุ่งเรือง และคณะ บทความเรื่อง **“ประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา”** พบว่า การบริหารงานตามหลัก PDCA หลักพละ 4 และประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนามีระดับมากทุกด้าน การบริหารงานส่งผลต่อประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 คือ การปรับปรุงการตรวจสอบ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน ทำนายได้ร้อยละ 63.1 ด้านพละ 4 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ สังคหพละ อนวัชชพละ ปัญญาพละ วิริยพละ ทำนายได้ร้อยละ 48.3 และประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยการประยุกหลักพละ 4 ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านผลผลิต มีแผนงานเผยแผ่ในพื้นที่ที่ตรงกับความต้องการด้วยทรัพยากร 4M มีระบบฐานข้อมูลและกิจกรรมที่สนองต่อคณะสงฆ์และประชาชน ด้านประสิทธิภาพ คุ้มค่าประหยัดเวลา ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ ด้านความพึงพอใจ ปฏิบัติงานได้รวดเร็วแก้ปัญหาของคณะสงฆ์ ด้านการปรับเปลี่ยน ปรับรูปแบบการทำงานเชิงรุกในพื้นที่ อบรมส่งเสริมงานเผยแผ่ให้ทั่วถึง และด้านการพัฒนา ส่งเสริมความรู้ร่วมกับหลักธรรมเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เหมาะสมทุกช่วงวัย ด้วยการประยุกต์หลักพละ 4 นำไปสู่ประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงาน และกระบวนการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน เป็นฐานในการส่งเสริมการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จ

วราภรณ์พัฒ พันธ์พญาวัชร และคณะ บทความเรื่อง **“ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง”** พบว่า 1. ทัศนคติทางการเมืองของประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่ประชาชนให้คะแนนสูงที่สุดคือ ด้านเสรีภาพ และด้านที่ให้คะแนนต่ำที่สุดคือ ด้านหลักเสียงข้างมากเคารพเสียงข้างน้อย 2. การเปรียบเทียบทัศนคติ พบว่าประชาชนที่มีการศึกษาหรือรายได้ต่างกันมีทัศนคติทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ และอาชีพต่างกันมีทัศนคติทางการเมืองที่ไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางการพัฒนาทัศนคติทางการเมืองตามหลักสัปปุริสธรรม พบว่า รู้ประมาณ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยไม่กดดัน รู้จักบุคคล ให้โอกาสในการมีส่วนร่วมตามความสามารถและความสนใจ รู้จักตน ผู้นำส่งเสริมความเข้าใจและแรงจูงใจในการมีส่วนร่วม รู้จักผล ทำให้ประชาชนเข้าใจบทบาทและตรวจสอบผลการทำงานของรัฐบาล รู้จักเหตุ ใช้เหตุผลในการตัดสินใจ รู้จักชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและพัฒนาชุมชน รู้จักกาล ส่งเสริมการตัดสินใจและการมีส่วนร่วมในเวลาที่เหมาะสม

อมรรัตน์ โกศัลวิตร และคณะ บทความเรื่อง **“การยอมรับแอปพลิเคชันสตรีมมิ่งเพื่อการลงทุนออนไลน์ของผู้ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย”** พบว่า ปัจจัยทัศนคติของผู้ลงทุน และการรับรู้ประสิทธิภาพสตรีมมิ่งมีอิทธิพลทางตรงต่อการยอมรับแอปพลิเคชันสตรีมมิ่งเพื่อการลงทุนออนไลน์ของผู้ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ ปัจจัยความพร้อมผู้ลงทุนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการยอมรับแอปพลิเคชันสตรีมมิ่งของผู้ลงทุนผ่านทัศนคติของผู้ลงทุน โดยปัจจัยทัศนคติของผู้ลงทุนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลรวมต่อการยอมรับแอปพลิเคชันสตรีมมิ่งของผู้ลงทุนมากที่สุด รองลงมาคือ ความพร้อมผู้ลงทุน และการรับรู้ประสิทธิภาพสตรีมมิ่งตามลำดับ

วรพจน์ ก้องเสนาะ และคณะ บทความเรื่อง **“การจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก”** พบว่า 1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนได้เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ พร้อมทั้งรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนรู้จักรักหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน 2. ต้องมีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อให้ควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด โดยเร่งกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในพื้นที่การป้องกันและลดความเสี่ยงจากอุบัติภัยสารเคมี 3. พัฒนาระบบประกันความเสี่ยงของโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ EEC ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชนน่าอยู่ ส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง เพิ่มพื้นที่ดูดซับมลพิษทางอากาศ 4. สนับสนุนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ในรูปแบบที่เป็นมิตรสิ่งแวดล้อม เรื่องรายละเอียดของกฎหมายต่าง ๆ พื้นที่โซน EEC มีกฎหมายแยกออกมาจากกฎหมายปกติจำเป็นต้องมีกฎหมายเฉพาะที่ออกมากำหนดรายละเอียดและหลักเกณฑ์ในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดความชัดเจน การวิเคราะห์ SWOT Analysis ด้านจุดแข็ง มีลักษณะที่ตั้งเหมาะสม

รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม มีศักยภาพสูงในการเป็นฐานการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม มีความพร้อมทางสาธารณูปโภค ประชาชนให้ความใส่ใจและตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม มีกลุ่มเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านจุดอ่อน คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถดำเนินการด้านการจัดการมลพิษจากการพัฒนาอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติด้านโอกาส มีการดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อให้ผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพ ส่งเสริม ด้านข้อจำกัด มีการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วิภัช แสงงาม และคณะ บทความเรื่อง **“การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง”** พบว่า 1. ระดับการกล่อมเกลาทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสถาบันครอบครัว ด้านสถาบันการศึกษา ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน ด้านสถาบันทางศาสนาด้านสถาบันทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมและการกล่อมเกลาทางการเมือง พบว่าหลักสังคหวัตถุ 4 มีความสัมพันธ์เชิงบวกสูง กับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับทุกด้าน 3. การประยุกต์หลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองในเยาวชนอยู่ในระดับมาก โดยหลักที่มีการประยุกต์สูงสุดคือหลักอัตถจริยา การสร้างจิตสำนึก และหลักทาน การให้ความรู้ขณะเดียวกัน การส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองในสถาบันทางการเมืองและครอบครัวควรเน้นการเปิดโอกาสให้เยาวชนแสดงความคิดเห็นและให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองอย่างต่อเนื่อง

วิสุทธินันท์ นิลพัฒน์ และคณะ บทความเรื่อง **“การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง”** พบว่า 1. การบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในจังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ พบว่า ด้านการบริหารจัดการตามหลัก PDCA ส่งผลต่อการบริหารจัดการ สุขภาวะพระสงฆ์ 3 ด้าน กระบวนการบริหารจัดการตามหลัก PDCA สามารถร่วมกันทำนายการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ ได้ร้อยละ 17.1 และปัจจัยตามหลักอิทธิบาทธรรม พบว่าหลักอิทธิบาทธรรม ส่งผลต่อการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง ทั้ง 4 ด้าน และพบว่าหลักอิทธิบาทธรรม สามารถร่วมกันทำนายการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง ได้ร้อยละ 25.4 3. รูปแบบการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ พบว่า การนำเอาหลักบริหารจัดการตามแบบ PDCA มาประยุกต์กับหลักอิทธิบาทธรรม สามารถนำมาพัฒนาการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ในจังหวัดอ่างทองประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1. เอาใจใส่ในการพัฒนาและจัดทำองค์ความรู้เรื่องพฤติกรรมสุขภาพ 2. พัฒนาระบบข้อมูลให้มีคุณภาพมีมาตรฐาน 3. พัฒนาระบบ

บริหารจัดการด้านสุขภาพให้มีประสิทธิภาพ 4. จัดระบบหลักประกันสุขภาพที่เท่าเทียมกัน 5. พัฒนาและปรับปรุงระบบสวัสดิการให้ครอบคลุม

สุมาลี บุญเรือง และคณะ บทความเรื่อง **"การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี"** พบว่า 1. การบริหารงานในเทศบาลเมืองบางกรวย ด้านคน ต้องมีการพัฒนาบุคลากรผ่านการฝึกอบรม เพื่อให้บุคลากรมีความรู้และทักษะที่ทันสมัย ด้านเงิน ต้องมีการจัดทำรายงานทางการเงินและการเผยแพร่ข้อมูลทางการเงินให้ประชาชนทราบ ด้านวัสดุ จัดหาวัสดุและการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพสามารถบริการประชาชน ด้านเครื่องจัก การจัดการขยะ การบำรุงรักษาถนน การจัดการน้ำและไฟฟ้า 2. การฝึกฝนให้เป็นคนเปิดเผย การมีความยุติธรรม พูดตรงตามความรู้สึกตนเอง บอกความจริง แสดงความคงเส้นคงวา รักษาคำมั่นสัญญา รักษาความเชื่อมั่น แสดงให้เห็นถึงความสามารถ ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน 3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า ทาน โอบอ้อมอารี ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน ปิยวาจา วจีไพเราะ พูดอย่างตรงไปตรงมา อัตถจริยา สงเคราะห์ประชาชน บำเพ็ญสาธารณประโยชน์เพื่อประชาชน สมานัตตา เสมอต้นเสมอปลาย การรับผิดชอบต่อสาธารณะและประชาชนในชุมชน

อธิติยา อัชชาศัย และคณะ บทความเรื่อง **"การประยุกต์หลักสุจริตธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง"** พบว่า 1. ระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$=3.17, S.D.=0.74) 2. ประชาชนที่มีอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีปัจจัยในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนเพศไม่มีผลแตกต่าง 3. หลักกายสุจริต ประชาชนควรเตรียมตัวและศึกษาข้อมูลก่อนใช้สิทธิเลือกตั้ง เพื่อรักษากฎระเบียบและไม่ทำผิดกติกา ควรให้เกียรติสถานที่และศึกษาผลงานของผู้สมัครที่ผ่านมาหมายถึงการตรวจสอบความประพฤติของตัวแทนที่เลือก หลักวจีสุจริต ประชาชนควรตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพของตนเอง ขณะเดียวกันต้องเคารพสิทธิของผู้อื่นและปฏิบัติตามกฎหมายและระบอบประชาธิปไตย หลักมโนสุจริต ก่อนเลือกตั้ง ประชาชนควรคิดแยกแยะคุณสมบัติของผู้สมัคร โดยเลือกผู้ที่มีความประพฤติดีและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การวางแผนก่อนการลงคะแนนจะช่วยให้เลือกตัวแทนที่เหมาะสมมากขึ้น

พระครูวิมลสุวรรณกร (สมพงษ์ จนฺทวโร) บทความเรื่อง **"การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี"** พบว่า 1. สภาพการส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนประกอบด้วย 1. ด้านค่านิยมเล็งผลประโยชน์ ผู้บริหารเทศบาลวางแผนการทำประโยชน์ ศึกษาปัญหา รับฟังปัญหาของพื้นที่ 2. ด้านความนิยมสถานะทางสังคม ผู้บริหารเทศบาลมีสถานะทางการเงินที่ดี 3.

ด้านการกล่อมเกลาทางการเมือง การสื่อสารกับประชาชน ผู้บริหารเทศบาลติดบอร์ดให้ความรู้ ความเข้าใจ 4. ด้านลักษณะนิสัยของผู้บริหารเทศบาล เป็นผู้มีลักษณะชอบช่วยเหลือประชาชน ซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา 5. ด้านความรู้ความสามารถพิเศษของผู้บริหารเทศบาล มีความสามารถในการบริหาร การปกครอง 6. ด้านมีประสบการณ์ทางการเมือง เคยเป็นผู้บริหารเทศบาล มีความรู้ มีประสบการณ์ทางการเมือง 7. ด้านความสัมพันธ์กับเครือข่าย เป็นผู้มีเครือข่ายกับชุมชน มีความสัมพันธ์กับผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาล หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ทิฏฐิสามัญญตา มีผลมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สีลสามัญญตา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกับความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งมีระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านอุดมการณ์ของพรรค รองลงมา คือ ด้านกลไกการบริหารงานของพรรคการเมือง

พระครูโอภาสนนทกิตติ์ (ศักดา โอภาโส) และคณะ บทความเรื่อง **“การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองในความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี”** พบว่า 1. ความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ประชาชนเคารพความเสมอภาค มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบ มีวินัย เคารพกฎหมาย กติกา และ ยอมรับความแตกต่าง 2. การบูรณาการหลักพุทธธรรม คือ หลักสาราณียธรรม 6 ประการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ประชาชนแสดงออกด้วยความสุภาพ แนะนำด้วยความหวังดี ปรารถนาดีต่อกัน รับผิดชอบต่อสังคม เคารพระเบียบ มีทัศนคติตรงกัน

เอกลักษณ์ สุนทราลักษณ์ และคณะ บทความเรื่อง **“การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักธรรมาธิปไตยของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง”** พบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสุจริต 3 กับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง 3. แนวทางการพัฒนาการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ตามหลักสุจริต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีแนวทางในการพัฒนา คือ 1. ด้านกายสุจริต ประชาชนยึดกฎหมายและประพฤติปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด 2. ด้านวจีสุจริตประชาชนมีการประชาสัมพันธ์ทางการเมือง โดยยึดหลักการสื่อสารทางการเมืองอย่างมีหลักการ 3. ด้านมโนสุจริต ประชาชนมีจิตสำนึกต่อหน้าที่ บทบาทความเป็นพลเมืองของประเทศ

พระครูวิมลสุวรรณกร (สมพงษ์ จนฺทวโร) และวรพจน์ ถนอมกุล บทความเรื่อง **“ปัญหากฎหมายในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157”** พบว่า พบว่า 1. อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส

ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มีการพัฒนาตามบริบทสังคมและการเมือง โดยเฉพาะการแก้ไขปี พ.ศ. 2535 ที่ขยายขอบเขตการบริหารกิจการในวัดให้ครอบคลุมมากขึ้น นอกจากนี้ อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสต้องสอดคล้องกับกฎหมายอื่น ๆ เช่น กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของวัด 2. กฎหมายของ ลาว กัมพูชา และญี่ปุ่น พบว่าไม่มีประเทศใดกำหนดให้เจ้าอาวาสเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายอาญา แต่ทุกประเทศให้เจ้าอาวาสมีบทบาทในการปกครองคณะสงฆ์ การศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสงเคราะห์ โดยมีหน้าที่ดูแลและจัดการกิจการวัดเพื่อความเจริญรุ่งเรืองและความสงบเรียบร้อย 3. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 45 กำหนดให้เจ้าอาวาสเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายอาญา แต่ขาดความชัดเจนในมาตรา 37 และ 38 ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ จึงมีความจำเป็นในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้ครอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้น 4. ข้อเสนอแนะ คือควรปรับปรุงกฎหมายโดยเพิ่มความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของเจ้าอาวาส การกำหนดแนวทางในการบริหารทรัพย์สินของวัด การลดความซ้ำซ้อนในกฎหมาย และการอบรมทางกฎหมายให้เจ้าอาวาส รวมถึงการสนับสนุนและตรวจสอบทางกฎหมายที่ชัดเจน

วันชัย สังข์ประเสริฐ และคณะ บทความเรื่อง **“ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง”** พบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. หลักอิทธิบาท 4 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับปานกลาง 3. การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับสูงทุกด้าน ได้แก่ จิตตะ ประชาชนตั้งใจศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน เน้นการแก้ปัญหาที่เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย วิริยะ ประชาชนเลือกผู้แทนที่มีความรู้ความสามารถโดยไม่ยึดติดตัวบุคคล วิมังสา มีการตรวจสอบและติดตามผลงานของนักการเมือง และฉันทะ ประชาชนเต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ

พระปลัดธันวา วิชฺชากโร (พ่วงกุล) และคณะ บทความเรื่อง **“พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช”** พบว่า 1. สภาพทั่วไปภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช มี จุดเด่น คือ ความใกล้ชิดกับประชาชน มีจิตอาสาเข้าใจในระบบท้องถิ่นอย่างลึกซึ้งแต่ยังขาดการทำหน้าที่อย่างจริงจัง จุดด้อย ขาดการประเมินผลการติดตามงานอย่างมีประสิทธิภาพ โอกาส เมื่อได้ทำหน้าที่สามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนและพัฒนาท้องถิ่นให้ดีขึ้นได้ อุปสรรค ส่วนใหญ่ขาดแคลนทรัพยากร และงบประมาณที่จำกัด 2. คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ด้านทักษะของการใช้อิทธิพล ผู้บริหารใช้อิทธิพลอย่างถูกต้องสร้างโอกาสให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ ด้านทักษะในการมอบหมายงาน ผู้บริหารกำหนด

เป้าหมายการทำงานอย่างชัดเจนสามารถปรับแผนการดำเนินงานจนเกิดความมั่นใจ ด้านความยืดหยุ่น การมีความคิดเชิงบวก มอบหมายงานให้สอดคล้องกับความสามารถของบุคลากร ด้านทักษะในการจูงใจ การส่งเสริม สนับสนุนให้กำลังใจแก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง 3. พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า ในการส่งเสริมหลักทุติยปาปณิกธรรม จักขุมา มีมุมมองกว้างไกล เห็นอนาคต ทำเพื่อประโยชน์สุขของผู้อื่นมากกว่าตน หลักวิธูโร การเป็นผู้เชี่ยวชาญชำนาญทั้งในงานของตนเอง งานของส่วนรวม หลักนิสสยสัมปันโน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิมุข เสมสฤษดิ์ บทความเรื่อง **"พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา"** พบว่า 1. ประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.79, S.D.=0.27) 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า 1. การบริหารงานตามยุทธศาสตร์ 4 ด้านของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 80.8 (Adjusted R^2=.808) 2. หลักพละ 4 สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 94.1 (Adjusted R^2=.941) 3. พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า สามารถนำหลักพละ 4 มาประยุกต์ได้ดังนี้ ด้านปัญญาพละ เป็นการบริหารงานด้วยปัญญา ด้านวิริยพละ เป็นการบริหารงานด้วยความเพียร ด้านอนวัชพละ เป็นการบริหารงานด้วยความสุจริต และด้านสังคหพละ เป็นการบริหารงานด้วยการสงเคราะห์

พระครูวิมลโสมนันท์ (โชคชัย อุคฺคเสโน) บทความเรื่อง **"รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อความยั่งยืนของวัดต้นแบบในจังหวัดตราด"** พบว่า 1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อความยั่งยืน มีการดำเนินงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิก ความโปร่งใสในการบริหารจัดการ และการสร้างจิตสำนึกร่วมผ่านกิจกรรมทางศาสนาและการพัฒนาชุมชน โดยมีการกำหนดนโยบายและกฎระเบียบที่ชัดเจน 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อความยั่งยืน ประกอบด้วย ภาวะผู้นำของคณะกรรมการที่มีวิสัยทัศน์และความซื่อสัตย์ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม และระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสามารถปรับตัวได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง 3. รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อความยั่งยืนของวัดต้นแบบในจังหวัดตราด ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1. การสร้างความเป็นเจ้าของผ่านการมีส่วนร่วมของสมาชิก 2. การส่งเสริมการพึ่งพาตนเองด้วยการสร้างวินัยทางการเงินและพัฒนาทักษะการบริหารจัดการ 3. การพัฒนาคนโดยยึดหลักคุณธรรมและประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และ 4. การควบคุมกันเองผ่านระบบตรวจสอบภายใน

และการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการอย่างโปร่งใส ซึ่งรูปแบบนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนากลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์อื่น ๆ ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

พระราชวชิรธรรมคณี (บังคม รกฺขิตธมฺโม) บทความเรื่อง **"รูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดตราด"** พบว่า 1. สภาพทั่วไปของการบริหารการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดตราดมีทั้งจุดแข็ง ได้แก่ ผู้นำและบุคลากรที่มีความสามารถ ระบบการบริหารจัดการที่เป็นระบบ การทำงานเป็นทีม และการยึดหลักพระธรรมวินัย และจุดอ่อน ได้แก่ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและงบประมาณ โครงสร้างการบริหารที่เป็นลำดับชั้นสูง และการขาดการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. กระบวนการบริหารการปกครองเป็นระบบและครอบคลุม ตั้งแต่การวางแผน การจัดองค์กร การบริหารบุคคล การอำนวยการ และการกำกับดูแล โดยมีการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมและการบริหารจัดการสมัยใหม่ควบคู่กัน 3. รูปแบบการบริหารการปกครองตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปได้เสนอแนวทางการสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา การยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ และการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน ควบคู่ไปกับการรักษาหลักพระธรรมวินัยและบทบาทของพระพุทธศาสนาในสังคมไทย

วิรัช สกุลพงษ์ และคณะ บทความเรื่อง **"ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง"** พบว่า 1. ประชาชนในตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.18) โดยด้านอำนาจอธิปไตยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามด้วยภราดรภาพ ความเสมอภาค และสิทธิและเสรีภาพ ตามลำดับ 2. ประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประชาชนที่มีเพศและอายุต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชนไม่ได้รับผลกระทบจากเพศหรืออายุของพวกเขา ดังนั้นจึงไม่สามารถยอมรับสมมติฐานที่ว่า เพศหรืออายุมีผลต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมืองได้ 3. ปัญหาที่พบรวมถึงการขาดความสนใจในกิจกรรมทางการเมืองและการขาดความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ทางการเมือง แนวทางแก้ไขคือการส่งเสริมให้ประชาชนศึกษาหาความรู้และเข้าใจสิทธิเสรีภาพของตนเอง และมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองมากขึ้นตามหลักปัญญา 3

พระครูภาวนาปัจจันตเขต (เสรี ธมฺมานนฺโท) บทความเรื่อง **"การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด"** พบว่า 1. สภาพของการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม และ การบริหารจัดการตามหลักสัปปายะ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม มีจุดแข็งคือ สถานที่ตั้งและสิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งแวดล้อม

เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม และการสนับสนุนจากชุมชน จุดอ่อนคือ จำนวนไม่เพียงพอ ขาดบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ ปัญหาด้านการเดินทาง ขาดการประชาสัมพันธ์ โอกาส คือ การสนับสนุนจากมหาเถรสมาคมและหน่วยงานภาครัฐ เครือข่ายความร่วมมือ และอุปสรรค คือขาดแคลนทุนทรัพย์ เยาวชนขาดความสนใจ 2. องค์ประกอบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด คือหลักสัปปายะ 7 ได้แก่ ด้านอาวาสสัปปายะ สภาพแวดล้อมที่สงบ ร่มรื่น อากาศดี ด้านโคจรสัปปายะ การเดินทางสะดวกสบาย ด้านภัสสสัปปายะ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ด้านปุคคลสัปปายะ พระวิปัสสนามีความรู้และประสบการณ์ ด้านโภชนสัปปายะ อาหารที่สะอาดถูกหลักโภชนาการ ด้านอุตุสัปปายะ อากาศดีไม่ร้อนหรือหนาวเกินไป และด้านอิริยาปถสัปปายะ การจัดการอิริยาบถที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล 3. การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด ใช้หลักบริหารจัดการ 3 ด้าน คือ ด้านสถานที่มีห้องปฏิบัติธรรมที่สะดวก สะอาด สงบปลอดภัย ด้านพระวิปัสสนาที่มีทักษะการถ่ายทอดที่ดี มีการประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณภาพการสอน การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างเครือข่ายและการประชาสัมพันธ์กิจกรรม

วารีญา ม่วงเกลี้ยง และประเสริฐ ธิลาว บทความเรื่อง **“การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี”** พบว่า 1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการมีทั้งจุดแข็ง เช่น โครงสร้างการบริหารที่เป็นระบบ ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจน มีเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง และจุดอ่อน เช่น การจัดสรรงบประมาณยังไม่เป็นระบบ ขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ขาดแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน 2. ปัจจัยที่ส่งผล ได้แก่ การมีทรัพยากรที่เพียงพอ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การพัฒนาทักษะความรู้ของพระสงฆ์ การสร้างความโปร่งใสน่าเชื่อถือ การประยุกต์ใช้ IT การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และการพัฒนาระบบติดตามประเมินผล 3. แนวทางที่นำเสนอเน้นการสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา ยกระดับการบริหารจัดการภายใน พัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ และจัดการทรัพยากรให้เพียงพอ โดยมีกลยุทธ์สำคัญ เช่น จัดตั้งศูนย์อบรมพระธรรมทูต ส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรม จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาและเผยแผ่ศาสนา พัฒนาระบบฐานข้อมูลดิจิทัล สร้างเครือข่ายความร่วมมือ พัฒนาศักยภาพบุคลากร และนำ IT มาใช้ในการบริหารจัดการ

พระสมุห์วีระ สุนฺทโร (โสธร) บทความเรื่อง **“การพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี”** พบว่า 1. จุดแข็งที่สำคัญได้แก่ การมีเครือข่ายการบริหารที่มีประสิทธิภาพ คณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถและจิตอาสา ความสามารถในการระดมทุนอย่างต่อเนื่อง และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ ส่วนจุดอ่อนที่สำคัญได้แก่ การสื่อสารภายในเครือข่ายที่ขาดความชัดเจน ข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากร และการขาดแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจน 2. ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารเครือข่ายประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ การ

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และการได้รับการสนับสนุนจากภายนอกอย่างครอบคลุม ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้การดำเนินงานของเครือข่ายมีความเข้มแข็งและยั่งยืน สามารถตอบสนองความต้องการของพระภิกษุอาพาธได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3. แนวทางการพัฒนาการบริหารเครือข่ายครอบคลุม 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านสมาชิก ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และพัฒนา โดยเน้นการจัดการงบประมาณอย่างเป็นระบบ การเพิ่มและพัฒนาสมาชิก การปรับปรุงกระบวนการทำงานภายใน และการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้จะช่วยยกระดับประสิทธิภาพการบริหารเครือข่ายและส่งผลให้การดูแลพระภิกษุอาพาธมีคุณภาพและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

พระปลัดเวชยันต์ ฐิตสทฺโธ (แววเพ็ชร์) บทความเรื่อง **"การพัฒนาการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี"** พบว่า 1. สภาพการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี มีจุดแข็งคือ มีการวางแผนและจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นระบบ มีความเป็นเอกภาพในการทำงาน และมีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุขได้ดี ส่วนจุดอ่อนคือ ขาดระบบการจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ และขาดการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ 2. ปัจจัยส่งเสริมการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากร การจัดสรรงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ การมีวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอและทันสมัย และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก 3. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากที่สำคัญ ได้แก่ การบูรณาการองค์ความรู้ด้านพระธรรมวินัยกับวิทยาการสมัยใหม่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในฐานะผู้นำด้านสุขภาวะของชุมชน และการพัฒนาระบบการบริหารจัดการทั่วไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เดโช แขน้ำแก้ว บทความเรื่อง **"สำรวจความหลากหลายของการท่องเที่ยวยามค่ำคืน"** พบว่า บทความนี้สำรวจความหลากหลายของการท่องเที่ยวยามค่ำคืนที่มอบประสบการณ์แตกต่างจากกิจกรรมกลางวัน เช่น การเยี่ยมชมสถานที่ทางศาสนาและวัฒนธรรม เช่น วัดและพิพิธภัณฑ์ การเพลิดเพลินกับดนตรีสดในบาร์และคลับ ถนนคนเดิน การสำรวจธรรมชาติยามค่ำคืน เช่น ดูดาวในสวนสาธารณะ และกิจกรรมบันเทิง เช่น โบว์ลิ่งหรือพักผ่อนในร้านกาแฟ ทั้งนี้การเลือกสถานที่ท่องเที่ยวที่ปลอดภัยและมีชื่อเสียงสำคัญต่อการสร้างประสบการณ์ยามค่ำคืนที่น่าจดจำและปลอดภัย

ฐิตินันทน์ ผิวนิล บทความเรื่อง **"การประยุกต์ใช้มานุษยวิทยาธุรกิจเพื่อทำความเข้าใจภาวะสูงวัยของประชากร"** พบว่า บทความนี้ศึกษาการประยุกต์ใช้ศาสตร์มานุษยวิทยาธุรกิจในบริบทสังคมสูงวัย โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการทำความเข้าใจผู้สูงวัยใน 4 มิติหลัก ได้แก่ 1. การบริหารทรัพยากรบุคคลที่เป็นผู้สูงวัย 2. การศึกษาวัฒนธรรมองค์กรที่จ้างงานผู้สูงวัย 3. การจัดการข้ามวัฒนธรรมกับผู้สูงวัย และ 4. การเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคสูงวัย การวิจัยนี้

เน้นการบูรณาการมานุษยวิทยาเพื่อช่วยองค์กรธุรกิจพัฒนาแนวทางที่สอดคล้องกับสังคมสูงวัยอย่างยั่งยืน

กองบรรณาธิการขอบพระคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ได้ใช้ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้องน่าอ่านเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสารฉบับนี้มีคุณค่าทางวิชาการที่นำไปสู่การปฏิบัติและเผยแพร่ในวงกว้างและโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

พระปลัดระพิน พุทธิสาโร

พระปลัดระพิน พุทธิสาโร, ผศ.ดร.

บรรณาธิการวารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์

สารบัญ

กองบรรณาธิการ (1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (6)
บทบรรณาธิการ (10)
สารบัญ (25)

บทความวิจัย :
การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี 1 - 14
จิณณะ โสตะจินดา, วัชรินทร์ ชาญศิลป์, สุมาลี บุญเรือง
พุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย 15 - 30
พระครูสมุห์ธนาการ ธนกโร (สบหนอง), เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, สุรพล สุยะพรหม
การส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักทุติยปาปณิกธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา 31 - 43
พระสัภยา สุทฺธสีโล, เบญญาภา อัจฉฤกษ์, ไพวรรณ ปุริมาตร
ผลการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองสิงหนคร จังหวัดสงขลา 44 - 56
รมณียา ณ สงขลา, กันตวรรณ มีสมสาร, ปุริมปรัชญ์ คณิณพศุตย์
การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง 57 - 69
ณรงค์กร ดำรงคดี, ธัชชนันท์ อิศรเดช, สุรพล สุยะพรหม
ภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด 70 - 81
พระมหาธนรัตน์ ธนรตโน, สุรพล สุยะพรหม, สุมาลี บุญเรือง
การเสริมสร้างประสิทธิผลการสื่อสารองค์กรเชิงพุทธบูรณาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในวิทยาเขตภาคเหนือตอนบน 82 - 91
พระมหาอรรถพล นริสฺสโร (คงตัน), เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง
การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักสุจริต 3 ในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง 92 - 106
ผดุงเกียรติ์ แจ่มแจ้ง, ธัชชนันท์ อิศรเดช, ประณต นันทิยะกูล

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี 107 - 120

มนตรี เอี่ยมพิทักษ์สกุล, อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า, เติมศักดิ์ ทองอินทร์

พุทธบูรณาการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย 121 - 135

วีระพงศ์ เกียรติไพรยศ, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, สุรพล สุยะพรหม

รูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร 136 - 151

พระมหาสมชาย ขนฺติสรโณ (มะลิซ้อน),
พระราชวัชรสารบัณฑิต (ประสาร จนฺทสาโร)

ประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา 152 - 166

เยาวภา รุ่งเรือง, สมาน งามสนิท, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง 167 - 180

วราภรณ์พัฒ พันธ์พญาวัชร, วัชรินทร์ ชาญศิลป์, อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า

ACCEPTANCE OF STREAMING APPLICATIONS: INFLUENCING ONLINE TRADING BY INVESTORS ON THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND 181 - 194

Amornratn Gosanlawidr, Samanan Rattanasirivilai,
Wanphen Kuensman, Prapassorn Visesprapa

การจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก 194 - 209

วรพจน์ ก้องเสนาะ, พิรจักษณ์ ฉันทวิริยสกุล, สุขสรร ทองที,
ฉัตรชัย แนวพญา

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง 210 - 220

วิภัช แสงงาม, อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า, อนุภูมิ โชวเกษม

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง 221 - 234

วิสุทธินันท์ นิลพัฒน์, บุญทัน ดอกไทสง, สมาน งามสนิท

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 235 - 247
สุมาลี บุญเรือง, พระครูปริยัติวิสุทธิบัณฑิต (ประจักษ์ จกฺกธมฺโม), อภิวัฒน์ จ่าตา

การประยุกต์หลักสุจริตธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง 248 - 260
อธิติยา อัชชาศัย, ธัชชนันท์ อิศรเดช, อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี 261 - 274
พระครูวิมลสุวรรณกร (สมพงษ์ จนฺทวโร)

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองในความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี 275 - 288
พระครูโอภาสนนทกิตติ์ (ศักดา โอภาโส), จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์, สุรพล สุยะพรหม

การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักธรรมาธิปไตยของประชาชน ตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง 289 - 300
เอกลักษณ์ สุนทราลักษณ์, อนุภูมิ โชวเกษม, ธัชชนันท์ อิศรเดช

ปัญหากฎหมายในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 301 - 313
พระครูวิมลสุวรรณกร (สมพงษ์ จนฺทวโร), วรพจน์ ถนอมกุล

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง 314 - 325
วันชัย สังข์ประเสริฐ, วัชรินทร์ ชาญศิลป์, อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า

พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช 325 - 337
พระปลัดธันวา วิชฺชากโร (พ่วงกุล), สุมาลี บุญเรือง, เติมศักดิ์ ทองอินทร์, สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล

พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 338 - 355
อภิมุข เสมสฤษดิ์

รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อความยั่งยืนของวัดต้นแบบในจังหวัดตราด 356 - 368
พระครูวิมลโสมนันท์ (โชคชัย อุคฺคเสโน)

รูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดตราด 369 - 382
พระราชวชิรธรรมคณี (บังคม รกฺขิตธมฺโม)
ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง 383 - 395
วิรัช สกุลพงษ์, อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า, จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์
การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด 396 - 410
พระครูภาวนาปัจจันตเขต (เสรี ธมฺมานนฺโท)
การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี 411 - 424
วารีญา ม่วงเกลี้ยง, ประเสริฐ ธิลาว
การพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี 425 -438
พระสมุห์วีระ สุนฺทโร (โสธร)
การพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี 439 - 452
พระปลัดเวชยันต์ ฐิตสทฺโธ (แววเพ็ชร์)

บทความวิชาการ:
EXPLORE THE DIVERSITY OF NIGHT TOURISM 453 - 468
Daycho Khaenamkhaew
การประยุกต์ใช้มานุษยวิทยาธุรกิจเพื่อทำความเข้าใจภาวะสูงวัยของประชากร 469 - 482
ฐิตินันทน์ ผิวนิล

ภาคผนวก 483
กระบวนการพิจารณาบทความ 484
คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง 486

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี*

BUDDHADHAMMA INTEGRATION FOR ELECTION PROMOTION OF ADMINISTRATORS AND MEMBERS OF MUNICIPALITIES IN NONTHABURI PROVINCE

จิณณะ โสตะจินดา, วัชรินทร์ ชาญศิลป์, สุมาลี บุญเรือง
Chinna Sotachinta, Vacharin Chansilp, Sumalee Boonrueang
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: pornsapon@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาล 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาล 3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี รูปแบบการวิจัยแบบผสานวิธี โดยสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาและการสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อยืนยันองค์ความรู้ และการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1. การเลือกตั้ง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตาม พบว่า ด้านการเลือกตั้งโดยเสมอภาค รองลงมาคือ การเลือกตั้งโดยลับ และการเลือกตั้งโดยเสรี ตามลำดับ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี พบว่า 1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งส่งผลต่อการเลือกตั้ง 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านบุคลิกภาพ ด้านสิ่งเร้าทางการเมือง และด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสามารถร่วมกันทำนายการเลือกตั้งได้ร้อยละ 40.4 2. หลักอปริหานิยธรรม ส่งผลต่อการเลือกตั้ง 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับสมการดังนี้คือ เคารพสักการะบูชาเจดีย์ ไม่บัญญัติสิ่งที่มิได้บัญญัติไว้ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้เดิม

*Received August 12, 2024; Revised August 30, 2024; Accepted September 5, 2024

และดูแลสตรีให้อยู่ดีมิถูกข่มเหง ซึ่งแสดงว่า หลักอปริหานิยธรรมสามารถร่วมกันทำนายการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี ได้ร้อยละ 46.9 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ทำกิจกรรมร่วมกันสม่ำเสมอ ตรงต่อเวลา ปฏิบัติตามกฎระเบียบ แบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน ให้เกียรติทุกคนอย่างเท่าเทียม
คำสำคัญ: การเลือกตั้ง; การประยุกต์หลักพุทธธรรม; เทศบาล

Abstract

The objectives of this research article were: 1. To study election promotion of administrators and municipality members. 2. To study the factors that affected election promotion of administrators and municipality members. 3. To present Buddhadhamma integration for election promotion of administrators and members of the municipalities in Nonthaburi Province, conducted by mixed research methods. The qualitative research, data were collected by In-depth interviewing 18 key informants. and participants in focus group discussions. The data were analyzed by descriptive interpretation The quantitative research used questionnaires to collect data from 400 samples and analyzed the data by frequency, percentage, mean, standard deviation, and normal multiple regression analysis.

The results showed that 1. The elections, overall, were at very high level. When examined in order of importance, it was found that equal elections were followed by secret and free elections, respectively. 2. Factors affecting the election of executives and municipal council members in Nonthaburi Province It was found that 1. Factors affecting the election affected the election in 3 aspects, with a statistically significant level of 0. 01 In the following order: Personality, political stimulus, and political environment, which showed that the factors affecting the election could jointly predict the election at 40.4 percent, 2. The principle of Aparihaniyadhamma affected the election in 3 aspects with statistically significant level of 0.01 by ordering the equation as follows: Worship the pagoda, do not prescribe what is not prescribed, do not overturn what was

originally prescribed, and take care of women from being persecuted, which showed that the principle of Aparihaniyadhamma could jointly predict the election of executives and municipal council members in Nonthaburi Province by 46.9 percent. It was found that they did activities together regularly and on time. Obey the rules, share knowledge with each other, and respect everyone equally.

Keywords: Election; Buddhadhamma Application; Municipality

บทนำ

จังหวัดนนทบุรีมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น คิดเป็น 49.55 % ซึ่งไม่ถึงครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด โดยมีจำนวนผู้ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นน้อยที่สุดในประเทศไทย และมีจำนวนบัตรไม่เลือกผู้สมัครผู้ใด คิดเป็น 11.33 % ของจำนวนบัตรเลือกตั้งทั้งหมด ซึ่งเป็นอันดับที่ 4 ของประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2563) องค์ประกอบพื้นฐานของการเลือกตั้ง ที่ส่งผลให้ได้มาซึ่งผู้แทนของประชาชนสอดคล้องกับเป้าหมายของการเลือกตั้งอย่างแท้จริง มีดังต่อไปนี้ 1. การเลือกตั้งโดยเสรี คือ การเลือกตั้งที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคนสามารถใช้สิทธิของตนได้ โดยปราศจากการใช้กำลังบังคับ กดขี่ข่มเหง จ้างวานหรือใช้อิทธิพลใด ๆ ให้มีผลกระทบต่อการตัดสินใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 2. การเลือกตั้งโดยเสมอภาค คือ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคนจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกันในการเลือกตั้ง โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคนต้องมีคะแนนเสียงเท่ากันและคะแนนเสียงทุกเสียงต้องมีน้ำหนักเท่ากัน 3. การเลือกตั้งโดยลับ คือ การเลือกตั้งที่ไม่มีผู้อื่นนอกจากผู้ลงคะแนนเสียงจะทราบได้ว่าการลงคะแนนเสียงนั้นเป็นอย่างไร เพื่อเป็นการป้องกันการใช้อิทธิพลต่าง ๆ บิดเบือนเจตจำนงที่แท้จริงของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (ปฐมพงษ์ คำเขียว, 2565) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีดังนี้ 1. สิ่งเร้าทางการเมือง อธิบายว่า ก่อนการกระทำทางการเมืองจะเกิดขึ้นได้นั้นบุคคลจะต้องค่อย ๆ ได้รับสิ่งเร้าจากสิ่งแวดล้อม เช่น การพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง การได้รับข่าวสารข้อมูลได้ง่ายหรืออยู่ในองค์การที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองบางรูปแบบ 2. บุคลิกภาพ แยกออกเป็น 6 แบบ ได้แก่ ทัศนคติ ความเชื่อ ลักษณะบุคลิกภาพ การสืบลักษณะนิสัยจากบิดามารดา ลักษณะบุคลิกภาพ และความต้องการในเชิงจิตวิทยา 3. สิ่งแวดล้อมทางการเมือง ประกอบด้วย กฎการเลือกตั้ง สถาบันการเมืองโดยเฉพาะระบบพรรคการเมือง และลักษณะของการรณรงค์หาเสียง (Milbrath & Goel, 2013)

ประชาชนมีระดับการตื่นตัวทางการเมืองที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สถาบันการกล่อมเกลาทางการเมือง

คุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้ง อิทธิพลของสื่อ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง พรรคที่สังกัดของผู้สมัคร และนโยบายของพรรคการเมือง ตามลำดับ (สุมาลี บุญเรือง, 2564) ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านสิ่งเร้าทางการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมืองด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความพอใจในนโยบายและการบริหารงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล (เสมอ จุ่นเจริญ, 2557) การพัฒนานักการเมืองระดับท้องถิ่น ตามหลักอปริหานิยธรรม เพื่อสร้างความไว้วางใจของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี นักการเมืองต้องมีความสามัคคีในการทำงานร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับในการเป็นผู้นำของประชาชน เคารพผู้อาวุโส เป็นผู้ไม่ลุแก่อำนาจและอนุรักษ์ท้องถิ่น สนับสนุนและส่งเสริมทำนุบำรุงศาสนาและบุคคล ทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม (ไพบูลย์ สุขเจตนี, 2563)

จากปัญหาดังกล่าว หลักอปริหานิยธรรม 7 น่าจะสามารถส่งเสริมให้ได้มาซึ่งผู้แทนของประชาชนที่สอดคล้องกับเป้าหมายของการเลือกตั้งอย่างแท้จริง เนื่องจาก เป็นหลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดความสามัคคีขึ้นในสังคม เมื่อทุกคนพร้อมเพรียงกันสนับสนุนคนดีมีความรู้ความสามารถให้ชนะการเลือกตั้ง ก็จะได้ตัวแทนของประชาชนที่ตั้งใจเข้ามาช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของประชาชนมากกว่าที่จะเข้ามากอบโกยเพื่อประโยชน์ส่วนตน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งผลการวิจัยสามารถเป็นประโยชน์ต่อพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งผู้แทนจากการเลือกตั้งอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสานวิธี โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งมีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 1,058,675 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2566) คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane. 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน ประกอบด้วย 1. กลุ่มนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา 3 รูป 2. กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ 3 คน 3. กลุ่มนายกเทศมนตรีในจังหวัดนนทบุรี 6 คน และ 4. กลุ่มผู้นำชุมชนหรืออดีตผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี 6 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 องค์ประกอบพื้นฐานของการเลือกตั้ง ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี ตอนที่ 4 การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี ตอนที่ 5 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้ 1. สภาพทั่วไป ปัญหาและอุปสรรคของการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี ส่งเป็นอย่างไร 3. หลักอปริหานิยธรรม 7 ส่งเสริมการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี อย่างไร

4. การรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และมีค่าสัมประสิทธิแอลฟ่าของความเชื่อมั่นตามวิธีการของครอนบัค ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นในภาพรวมเท่ากับ 0.964 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งมีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีในจังหวัดนนทบุรี รวมทั้งสิ้นจำนวน 400 คน

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Structured Interview) ทำการสัมภาษณ์โดยเจาะจงคำตอบ

เฉพาะเรื่องตามจุดมุ่งหมายโดยสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จากนั้นทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เป็นผู้มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัย มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 10 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสถิติอนุมาน ใช้วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อพยากรณ์ตัวแปรตามซึ่งส่งผลมาจากตัวแปรอิสระตั้งแต่สองตัวขึ้นไปที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) ตามเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหา เมื่อได้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญแล้ว ผู้วิจัยทำการตีความและกำหนดประเด็นที่สำคัญเพื่อให้เกิดความถูกต้องและเชื่อถือได้ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ซึ่งในการวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยใช้การถอดข้อความทั้งหมดในภาพรวม แล้วนำข้อความมาทำการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นและแต่ละกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างถูกต้อง

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์สภาพทั่วไปของระดับการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี โดยรวม

การเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการเลือกตั้งโดยเสมอภาค	4.59	.63	มากที่สุด
2. ด้านการเลือกตั้งโดยลับ	4.53	.60	มากที่สุด
3. ด้านการเลือกตั้งโดยเสรี	4.00	.77	มาก
ภาพรวม	**4.37**	**.54**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า การเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการเลือกตั้งโดยเสมอภาค ด้านการเลือกตั้งโดยลับ และด้านการเลือกตั้งโดยเสรี ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อพิจารณาว่าเมื่อทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ โดยใช้ตัวแปรอิสระจำนวน 3 ตัวแปรแล้วสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ร้อยละเท่าใดและมีตัวแปรใดบ้างที่ส่งผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญรายละเอียดผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้ง	b	Std. Error	Standardized Coefficients Beta	t	Sig.
ค่าคงที่(Constant)	1.998	.152		13.164**	.000
ด้านบุคลิกภาพ	.352	.035	.424	10.117**	.000
ด้านสิ่งเร้าทางการเมือง	.144	.024	.267	6.004**	.000
ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง	.068	.023	.129	2.918**	.004

Multiple R = .639[c] R Square = .408 Adjusted R Square = .404 Std. Error = .413**
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี ส่งผลอยู่ 3 ด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้ คือ ด้านบุคลิกภาพสามารถทำนายได้ร้อยละ 42.4 ด้านสิ่งเร้าทางการเมืองสามารถทำนายได้ร้อยละ 26.7 และด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมืองสามารถทำนายได้ร้อยละ 12.9 ตามลำดับ แสดงว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสามารถร่วมกันทำนายการส่งเสริมการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรีได้ร้อยละ 40.4 ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\hat{y} = 1.998 + .352(\text{บุคลิก}) + .144(\text{สิ่งเร้า}) + .068(\text{แวดล้อม})$$

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อพิจารณาว่าเมื่อทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ โดยใช้ตัวแปรอิสระจำนวน 7 ตัวแปรแล้วสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ร้อยละเท่าใดและมีตัวแปรใดบ้างที่ส่งผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญรายละเอียดผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงหลักอปริหานิยธรรมที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี

หลักอปริหานิยธรรม	b	Std.Error	Standardized Coefficients Beta	t	Sig.
ค่าคงที่(Constant)	1.832	.138		13.234**	.000
เคารพสักการะบูชาเจดีย์	.256	.041	.349	6.258**	.000
ไม่บัญญัติสิ่งที่มิได้บัญญัติไว้ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้เดิม	.193	.026	.296	7.389**	.000
ดูแลสตรีให้อยู่ดี มิถูกข่มเหง	.151	.043	.194	3.480**	.001

Multiple R = .687[c] R Square = .473 Adjusted R Square = .469 Std. Error = .390
** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า หลักอปริหานิยธรรมที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี ส่งผลอยู่ 3 ด้าน มีนัยสำคัญ ทางสถิติระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้ คือ ด้านเคารพสักการะบูชาเจดีย์ สามารถทำนายได้ร้อยละ 34.9 ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่มิได้บัญญัติไว้ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้เดิม สามารถทำนายได้ร้อยละ 29.6 และด้านดูแลสตรีให้อยู่ดีมิถูกข่มเหง สามารถทำนายได้ร้อยละ 19.4 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าหลักอปริหานิยธรรมสามารถร่วมกันทำนายการส่งเสริมการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี ได้ร้อยละ 46.9 ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$\hat{y}$ = 1.832 + .256(เจดีย์) + .193(บัญญัติ) + .151(สตรี)

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี พบว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน ตรงต่อเวลารักษาคำพูด ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ดีของสังคมทั้งต่อหน้าและลับหลัง แลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกันด้วยความปรารถนาดี มองเห็นคุณค่าของแต่ละบุคคลและให้เกียรติทุกคนอย่างเท่าเทียม เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างทั้งในชีวิตประจำวันและในการเลือกตั้ง สนับสนุนคนดีมีความรู้ความสามารถให้ชนะการเลือกตั้งเพื่อให้ได้เข้าไปทำประโยชน์แก่ชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี กระแสของตัวผู้สมัครและพรรคการเมืองส่งผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนของประชาชน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ากระแสมีส่วนกดดันต่อการตัดสินใจทำให้ไม่สามารถตัดสินใจได้อย่างอิสระ

ในการเลือกตั้งอาจมีการใช้อิทธิพลหรือวิธีการนอกกฎหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะของผู้สมัครรับเลือกตั้ง การข่มขู่หรือคุกคามอาจมีการใช้กับหัวคะแนนฝ่ายตรงข้าม แต่จะใช้ไม้อ่อนกับประชาชน เช่น การให้หรือการสัญญาว่าจะให้เงินทองสิ่งของ การพาไปท่องเที่ยว การให้ความช่วยเหลือประชาชนในช่วงหนึ่งปีก่อนการเลือกตั้ง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเติมศักดิ์ ทองอินทร์ (2560) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหาความรุนแรงในการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานีและพระนครศรีอยุธยา พบว่า ความรุนแรงเกิดขึ้นทั้งก่อนการเลือกตั้ง ระหว่างการเลือกตั้ง และภายหลังการเลือกตั้ง นักการเมืองอยากได้รับเลือกตั้ง จึงใช้ทั้งวิธีที่ถูกต้องตามกฎหมายและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของไพวรรณ ปุริมาตร (2563) เรื่อง พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพลวัตทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ประกอบด้วย 1. ความตระหนักในสิทธิหน้าที่ 2. เคารพกฎหมาย 3. ยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริต 4. มีจิตสาธารณะ

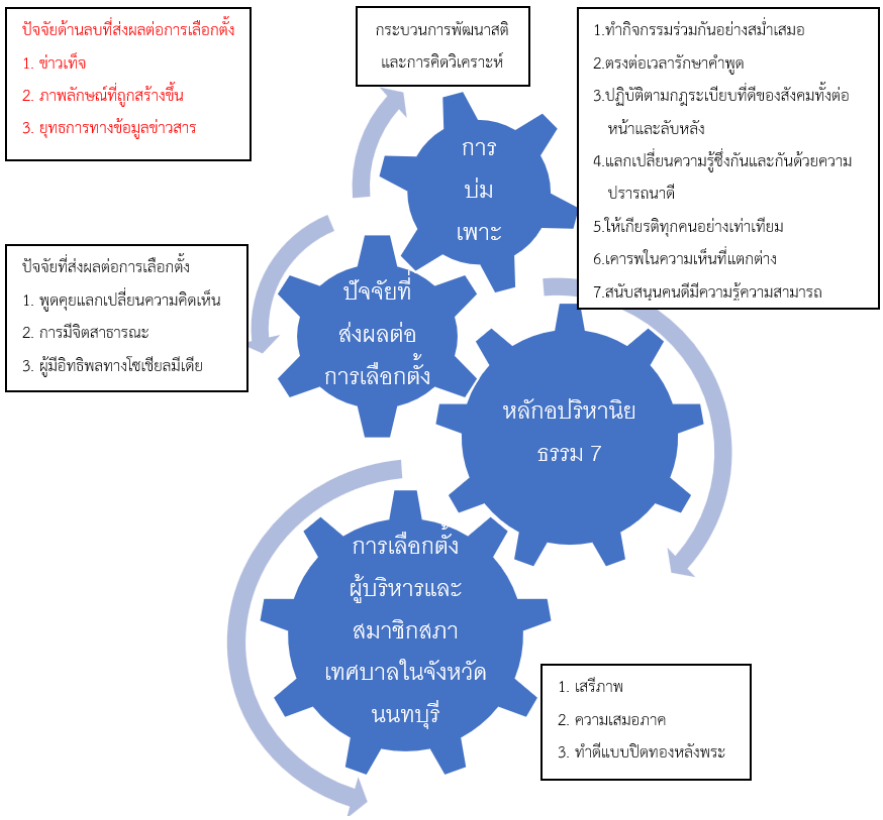
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้ง พรรคการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจเปิดรับสื่อและสารของประชาชน ทำให้ข้อมูลที่ประชาชนได้รับไม่ครบถ้วนทุกมุมมองจึงทำให้เกิดการตัดสินใจลงคะแนนให้ผู้สมัครที่ตนเองได้รับทราบข้อมูลเท่านั้น นอกจากนี้ ประชาชนที่ไปร่วมฟังปราศรัย พูดคุยเกี่ยวกับการเมืองหรือการบริหารงานของเทศบาล ย่อมถูกจับตามองทำให้ประชาชนไม่กล้าที่จะแสดงออกในเสรีภาพของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชฎากร เอี่ยมอำไพ (2563) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งทั่วไป พบว่า การติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ประชาชนใช้เทคโนโลยีทำให้สะดวกในการติดตามข่าวสารมากยิ่งขึ้น ซึ่งประชาชนจะนำข้อมูลจากการที่ติดตามข่าวสารทางการเมืองและนโยบายของพรรคการเมืองเป็นเกณฑ์การตัดสินใจ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของณฐมน หมวกฉิม (2564) เรื่อง การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปของไทย พบว่า สถาบันการศึกษาและกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนมาก รวมถึงอิทธิพลจากสื่อโซเชียลมีผลต่อความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ และค่านิยมของเยาวชน หลักอปริหานิยธรรม 7 การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างและเสรีภาพในการแสดงออก เป็นสิ่งสำคัญทั้งในชีวิตประจำวันและในระบอบประชาธิปไตย แต่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายและไม่สร้างความเดือดร้อนให้บุคคลอื่น การประชุมจะมีลักษณะที่ไม่เป็นทางการ เช่น การรวมกลุ่มพูดคุยถึงสถานการณ์ในชุมชน การทำหน้าที่ของเทศบาลในการแก้ไขปัญหาให้ประชาชน และร่วมกันวิเคราะห์ลักษณะนิสัยรวมถึงคุณสมบัติของผู้ที่คาดว่าจะลง

สมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหายุทธพิชัย สิริชโย (2561) เรื่อง การบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรม พบว่า ทุกคนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ก่อเกิดเป็นความสามัคคีและความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นยังสอนให้ทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา ดำจุติ (2557) เรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร โดยใช้ MBB Model กล่าวคือ การร่วมประชุม เพื่อเป็นการให้การยอมรับ ให้ความรู้ ให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ให้นำเสนอความเห็น ให้ความสำคัญในการรับฟัง ประเมินผล ไม่ให้เกิดความเสื่อม

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี มีลักษณะดังนี้ สามารถประยุกต์หลักอปริหานิยธรรม 7 ได้ดังนี้ 1. ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอเป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน การร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อชุมชนเป็นการเสริมสร้างจิตสาธารณะและความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในชุมชน 2. การตรงต่อเวลาและรักษาคำพูด เป็นการฝึกตนเองให้มีระเบียบวินัยซึ่งเป็นสิ่งที่คนไทยควรพัฒนา ซึ่งมีผลดีคือ ทำให้ทุกคนสามารถบริหารจัดการเวลาของตนเองได้ เป็นการฝึกการคิดและการวางแผนการทำงานที่ดี 3. ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ดีของสังคมทั้งต่อหน้าและลับหลัง คนจะดีต้องดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง ฉันใดก็ฉันนั้น การปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ดีของสังคมจึงควรเกิดจากความเข้าใจว่าทำตามแล้วจะได้ประโยชน์อะไร มีผลดีต่อตนเองและส่วนรวมอย่างไร เมื่อเกิดความเข้าใจก็ย่อมเกิดการปฏิบัติทั้งต่อหน้าและลับหลัง 4. แลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกันด้วยความปรารถนาดี เนื่องจากไม่มีใครที่จะรู้ไปทุกเรื่องและความไม่รู้ก็ไม่ใช่สิ่งผิด ความไม่รู้เป็นสิ่งที่สามารถเรียนให้รู้ได้ การแบ่งปันความรู้และประสบการณ์แก่กันด้วยความปรารถนาดี จึงเป็นการเรียนรู้ร่วมกันซึ่งนำประโยชน์มาสู่ทั้งผู้พูดและผู้ฟัง 5. มองเห็นคุณค่าของแต่ละบุคคลและให้เกียรติทุกคนอย่างเท่าเทียม เรียนรู้ที่จะให้เกียรติ ไม่ด้อยค่าผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา ผู้ถูกด้อยค่าย่อมแสดงพฤติกรรมต่อต้านสังคมซึ่งอาจนำไปสู่การกระทำที่รุนแรงเพื่อเรียกร้องความสนใจ 6. เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างทั้งในชีวิตประจำวันและในการเลือกตั้ง ทุกคนมีอิสระทางความคิด ความเชื่อ และการกระทำแต่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายกำหนด ในการเลือกตั้งก็เช่นกัน ประชาชนมีเสรีภาพในการลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครคนใดก็ได้ซึ่งเป็นไปตามความต้องการส่วนบุคคล ดังนั้นจึงไม่ควรดูถูกหรือด้อยค่าผู้ที่ไม่ลงคะแนนให้ผู้สมัครคนเดียวกันกับตนเอง 7. สนับสนุนคนดีมีความรู้ความสามารถให้ชนะการเลือกตั้งเพื่อให้ได้เข้าไปทำประโยชน์แก่ชุมชน การเลือกตั้งต้องการผู้ชนะเข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง ถ้าประชาชนต้องการคนดีมีความรู้ความสามารถเข้าไปทำงานให้ชุมชน ประชาชนจึงควรสนับสนุนคนดีให้ชนะการเลือกตั้ง ไม่ใช่ลงคะแนนเพราะได้รับเงินทองผลประโยชน์

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวิจัยตั้งแต่ต้น เมื่อได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วพบว่า ในปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งมีปัจจัยด้านลบที่แฝงอยู่ การนำไปใช้งานจึงจำเป็นต้องแยกปัจจัยด้านลบออกไปก่อนโดยวิธีที่ผู้วิจัยเรียกว่าการบ่มเพาะ ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาสติและการคิดวิเคราะห์ตามแนวพระพุทธศาสนา จึงได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง ควรตีความหลักการการเลือกตั้งให้สอดคล้องกับการใช้ชีวิตประจำวันไม่ใช่แค่เฉพาะในการเลือกตั้งเท่านั้น

2. กระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศ ควรวางแผนรับมือกับข่าวเท็จและยุทธการทางข้อมูลข่าวสารที่ถูกแพร่กระจายในโซเชียลมีเดียอย่างเป็นรูปธรรม

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรสนับสนุนให้เกิดการจัดการเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของประชาชนในแต่ละชุมชนโดยชุมชนเป็นผู้จัด

4. กระทรวงมหาดไทย ควรลดบทบาทและเพิ่มบทลงโทษผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น เพิ่มรางวัลนำจับให้ประชาชนที่มอบข้อมูลข้าราชการทุจริต รวมถึงให้การคุ้มครองประชาชน นอกจากนี้ยังควรเพิ่มบทลงโทษข้าราชการที่กระทำผิดกฎหมายเช่นกัน

5. กระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศ เพจหรือบุคคลสาธารณะในโซเชียลมีเดียที่นำเสนอการวิเคราะห์ข่าวหรือแชร์ข่าวเป็นกิจกรรมหลักควรจัดให้มีการขึ้นทะเบียนกับภาครัฐ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง ตีความให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน เช่น หลักความเสมอภาคหมายถึง การเห็นคุณค่าของแต่ละบุคคลและให้เกียรติทุกคนอย่างเท่าเทียม หลักเสรีภาพหมายถึง การเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง หลักเลือกตั้งโดยลับหมายถึง การทำดีแบบปิดทองหลังพระ เป็นต้น

2. กระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศ ออกมาตรการยืนยันตัวตนในการสมัครโซเชียลมีเดีย หนึ่งคนสามารถมีได้แค่หนึ่งไอดีต่อหนึ่งแพลตฟอร์ม

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องไม่ร่วมสังเกตการณ์ในการเสวนาของชุมชน การให้ชุมชนรายงานว่าจัดงานจริงก็ให้ชุมชนส่งเฉพาะรูปถ่ายได้

4. กระทรวงสาธารณสุข บรรจุอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้เป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อให้เกิดความชัดเจนและการบังคับใช้กฎที่เข้มงวด

5. กระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศ เพจหรือบุคคลสาธารณะที่แชร์ข่าวเป็นกิจกรรมหลัก ต้องสรุปแง่คิดที่มีประโยชน์ที่ได้รับจากข่าวในช่วงท้ายของแต่ละข่าวที่นำเสนอด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการตื่นตัวทางการเมือง เพื่อให้ได้องค์ความรู้สำหรับการส่งเสริมความเข้าใจและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง เพื่อนำมาบูรณาการร่วมกับผู้มีอิทธิพลทางโซเชียลมีเดีย

3. ควรทำการวิจัยโดยใช้หลักธรรมหมวดอื่น เพื่อก่อให้เกิดการวิจัยที่หลากหลายและครอบคลุมยิ่งขึ้น

4. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับเสรีภาพของประชาชน ปัจจัยที่ส่งผลและหลักธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดเสรีภาพของประชาชน

5. ควรตั้งคำถามการวิจัยให้เหมาะกับบริบททางสังคมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ณฐมน หมวกฉิม. (2564). *การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปของไทย* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เติมศักดิ์ ทองอินทร์. (2560). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหาความรุนแรงในการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานีและพระนครศรีอยุธยา*. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทัศน์, 6(2), 159-172.

ปฐมพงษ์ คำเขียว. (2565). *หลักการพื้นฐานของการเลือกตั้งตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่สำคัญ*. สืบค้น 29 มีนาคม 2566, จาก https://occ_th.constitutionalcourt.or.th/Article_detail/หลักการพื้นฐานของการเลือกตั้งตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่สำคัญ

พระมหายุทธพิชัย สิริชโย. (2561). การบริหารงานตามหลักอปหานิยธรรม. *วารสารสมาคมศิษย์เก่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 7(2), 139-152.

พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร (อะชิ่ม). (2564). *การนำหลักพุทธธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ไพบูลย์ สุขเจตนี. (2563). *การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ไพวรรณ ปุริมาตร. (2563). *พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รัชฎากร เอี่ยมอำไพ. (2563). *รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งทั่วไป* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุมาลี บุญเรือง. (2564). *การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เสมอ จุ่นเจริญ. (2557). *ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรี* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยปทุมธานี.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2563). *การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด วันที่ 20 ธันวาคม 2563 จำแนกตามจังหวัด.* สืบค้น 28 สิงหาคม 2567, จาก https://www.ect.go.th/web-upload/migrate/download/article/article_20210423101255.pdf

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2566). *สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร*. สืบค้น 31 มีนาคม 2566, จาก https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/StatMONTH/statmonth/#/displayData

Milbrath, L.W. & Goel, M.L. (1977). *Political Participation: How and Why Do People Get Involved in Politics*. Chicago: Rand McNally College Publishing Company.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

พุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย*

BUDDHIST INTEGRATION FOR CHILDREN AND YOUTHS AT REMOTE AREAS DEVELOPMENT PROJECT OF PHRA PARIYATTI DHAMMA FORMAL EDUCATION SCHOOLS IN CHIANG RAI PROVINCE

พระครูสมุห์ธนาการ ธนกโร (สบหนอง), เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, สุรพล สุยะพรหม
Phrakhrusamu Thanakarn Thanakro (Sobnong), Kiettisak Suklueang, Surapon Suyaprom
วัดเจ็ดยอด เชียงราย
Wat Jed Yod, Chiang Rai Province
Corresponding Author E-mail: Thanakarn3578@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย 3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยการวิจัยเป็นแบบผสานวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และการวิจัยเชิงปริมาณ มีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 62 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย

ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.72) 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า 1. ปัจจัยการบริหาร มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.69) 2. หลักอิทธิบาท 4 มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.66) 3. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยการบริหาร (X_1) หลักอิทธิบาท 4 (X_2) มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็ก

*Received August 16, 2024; Revised October 14, 2024; Accepted October 28, 2024

และเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3. รูปแบบการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่า มีการประยุกต์ใช้กับหลักอิทธิบาท 4 ดังนี้ 1. ด้านวิริยะ บริหารงานด้วยความเพียรพยายาม 2. ด้านวิมังสา : บริหารงานด้วยการไตร่ตรอง 3. ด้านฉันทะ : บริหารงานด้วยความพอใจ 4. ด้านจิตตะ : บริหารงานด้วยความคิดจิตฝักใฝ่
คำสำคัญ: พุทธบูรณาการ; การบริหารจัดการ; โรงเรียนพระปริยัติธรรม

Abstract

This research article aimed to: 1. Study the children and youths at remote areas development project of Phra Pariyatti Dhamma formal education schools in Chiang Rai Province and 2. to study the factors affecting the children and youths at remote areas development project of Phra Pariyatti Dhamma formal education schools in Chiang rai province and 3. to propose a model for the children and youths at remote areas development project of Phra Pariyatti Dhamma formal education schools in chiang rai province, conducted by the mixed methods. The qualitative research and data were collected by in-depth interviewing 18 key informants and analyzed by descriptive interpretation. The quantitative research, data were collected from 62 samples with questionnaires, and data analysis was conducted using statistical methods such as frequency, percentage, mean, standard deviation, and simple regression analysis.

The research results were as follows: 1. The management of children and youths at remote areas development project of Phra Pariyatti Dhamma formal education schools in Chiang Rai province were at a high level ($\bar{X}$=3.72). 2. The factors affecting the management of the children and youths at remote areas development project of Phra Pariyatti Dhamma formal education schools in chiang rai province were found to be: 1. Management factors had an overall mean at a high level ($\bar{X}$=3.69), 2. The principle of the Four Iddhip$\bar{a}$da had an overall mean at a high level ($\bar{X}$=3.66), 3. Hypothesis testing results showed that management factors (X_1) and the principle of the Four

Iddhipāda (X_2) significantly influenced the management of children's and youth's development projects in remote areas of Phra Pariyatti Dhamma Formal Education Schools in Chiang Rai Province (Y) at the 0.01 significant level. 3. The management model for the Children and Youths at Remote Areas Development Project of Phra Pariyatti Dhamma Formal Education Schools in Chiang Rai Province applied the principle of the Four Iddhipāda as follows: 1. Viriya: managing with perseverance 2. Vimamsa: managing with reflection 3. Chanda: managing with satisfaction 4. Citta: managing with focused thoughts and dedication.

Keywords: Buddhist Integration; Management; Phra Pariyatti Dhamma Schools

บทนำ

ด้วยสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้ปัจจุบันเด็กไทยจำนวนมากถูกสังคมแบบใหม่หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมจิตวิญญาณใหม่แก่เด็กไทยไม่น้อยกว่า 20 ปีที่ผ่านมา และยิ่งรุนแรงมากขึ้น ปัญหาเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นมา เช่น ปัญหายาเสพติด วัตถุนิยม ความรุนแรงในพฤติกรรมและอารมณ์ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องที่คนในสังคมต้องร่วมกันแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งใกล้ชิดกับประชาชน จำเป็นต้องสร้างพลังชุมชนให้กลับมาเข้มแข็ง มีศักยภาพ เพื่อปกป้องเด็กและเยาวชนจากปัญหาดังกล่าว รวมทั้งพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีสุขภาพกายและจิตดี มีสติปัญญาเข้มแข็ง เติบโตเป็นประโยชน์ต่อสังคม

อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพต้องมีความเข้าใจในปัจจัยหลายด้าน ทั้งด้านสภาพแวดล้อมของพื้นที่ ความต้องการของเด็กและเยาวชนความสอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่และเติบโตในถิ่นทุรกันดาร พื้นที่สูง หรือกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ซึ่งอาจมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากเด็กและเยาวชนทั่วไป จำเป็นต้องให้ความสำคัญ เพื่อทำให้การเข้าไปพัฒนาไม่ไปทำลายโครงสร้างวัฒนธรรมเดิมหรือเปลี่ยนแปลงใด ๆ จนก่อให้เกิดความรู้สึกถึงการถูกรุกรานอันจะส่งผลให้เกิดการต่อต้านในที่สุด แต่ถึงกระนั้น การปรากฏขึ้นของปัญหาต่าง ๆ ที่ถูกสะสมมาอย่างยาวนาน เช่น ซึมซับพฤติกรรมความรุนแรง สื่อลามกอนาจาร เสพยาเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร อยู่ในแหล่งมั่วสุม จึงเป็นพฤติกรรมเหล่านี้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตร่วมสมัยของเด็กและเยาวชนที่เติบโตขึ้นทุกวัน

ในแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 เป็นแผนระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2560–2569)

จัดทำขึ้นในช่วงเวลาของการปฏิรูปประประเทศไทยปรับเปลี่ยนประเทศไปไทยแลนด์ 4.0 การเข้าเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน พร้อม ๆ กับสถานการณ์โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และยุคดิจิทัล แม้ว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ทุรกันดารห่างไกล แต่ก็ย่อมได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันที่เชื่อมต่อกันถึงด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงมีความจำเป็นต้องเตรียมเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ดังนั้น แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ ฉบับที่ 5 จึงได้จัดทำให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ที่น้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560–2574) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของการพัฒนาไว้ในแผนฯ ฉบับที่ 5 (สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2560)

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมาร ในปีการศึกษา 2563 มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ ในโครงการตามพระราชดำริฯ จำนวน 69 โรงเรียน ครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัดภาคเหนือ จำนวน 60 โรงเรียน ได้แก่ จังหวัดน่าน จำนวน 15 โรงเรียน จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 โรงเรียน จังหวัดแพร่ จำนวน 6 โรงเรียน จังหวัดพะเยา จำนวน 9 โรงเรียน จังหวัดลำปาง จำนวน 9 โรงเรียน และจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 9 โรงเรียน ซึ่งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในโครงการตามพระราชดำริฯ จะดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ ปัจจุบันดำเนินการตามแผนระยะที่ 5 พ.ศ. 2560 -2569 (พระครูถาวรรัตนานุกิจ, 2566)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ใช้การวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) มีแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวศึกษาสภาวการณ์โดยไม่มีการทดลอง (The One shot Non-Experiment Case Study)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 72 รูปหรือคน โดยได้จำนวนตัวอย่าง จำนวน 62 รูปหรือคน มีการหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1697)

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ การสัมภาษณ์ ผู้บริหารกลุ่ม และองค์กรครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย ผู้นำชุมชนในพื้นที่วิจัย นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย จำนวน 18 รูปหรือคน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1. การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาพุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีลักษณะผสมระหว่างคำถามแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Form) แบบสอบถามปลายปิด (Closed-Ended Form) แบบประมาณค่า Rating Scale 2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure In- Interview) ชนิดปลายเปิด (Open-Ended Questions) จำนวน 1 ฉบับ ที่สร้างตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ มีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยสถิติที่ใช้ประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation) และการทดสอบสมมติฐาน ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ก่อนวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา และมีการสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อยืนยันผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า การบริหารจัดการโครงการ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.72, S.D.=0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อโดยเรียงลำดับดังนี้ การเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่นและของชาติไทย ($\bar{X}$=3.87) รองลงมาคือ การพัฒนาสถานศึกษาเป็นศูนย์บริการความรู้ ($\bar{X}$=3.81) การปลูกฝังจิตสำนึกและพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$=3.63) การเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางการงานอาชีพ ($\bar{X}$=3.80) การขยายการพัฒนาจากโรงเรียนสู่ชุมชน ($\bar{X}$=3.80) การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ($\bar{X}$=3.72) การเสริมสร้างสุขภาพของเด็กตั้งแต่ในครรภ์มารดา ($\bar{X}$=3.71) และการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางวิชาการและทางจริยธรรม ($\bar{X}$=3.53)

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ปัจจัยการบริหาร พบว่า กระบวนการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 โดยเรียงลำดับความสำคัญในการคัดเลือกเข้าสมการดังนี้คือ งบประมาณหรือเงิน การจัดการ วัสดุอุปกรณ์ และพบว่ามี 1 ตัวแปรที่ไม่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการ นั่นคือ คน ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยการบริหารสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ได้ร้อยละ 70.8 (Adjusted R^2=.708)

2.2 หลักอิทธิบาท 4 พบว่า หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงรายทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 โดยเรียงลำดับความสำคัญในการคัดเลือกเข้าสมการดังนี้คือ วิริยะ ความเพียรพยายาม วิมังสา การไตร่ตรอง ฉันทะ ความพอใจ จิตตะ ความคิดจิตฝักใฝ่ ซึ่งแสดงว่า หลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ได้ร้อยละ 93.4

3. รูปแบบการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย พบผลการศึกษาดังนี้ ประกอบด้วย 1. กระบวนการการบริหารคน ควรมีการผลักดันให้บุคลากรได้ทำในสิ่งที่ตนเองถนัด ผู้บริหารหรือหัวหน้างานต้องเป็นแบบอย่างที่ดี การสร้างแรงบันดาลใจ การประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีผลงานแท้จริง และต้องมีความยุติธรรม บุคลากรผู้ปฏิบัติงานทำผลงานดีต้องชื่นชม 2. กระบวนการการบริหารงบประมาณหรือเงิน โดยมีการกำหนดเป้าหมายของกิจกรรมให้มีความชัดเจน การกำหนดงบประมาณมีความเป็นไปได้ มีประโยชน์ในการควบคุม ความมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณ การไม่ใช้งบประมาณในการปฏิเสธข้อเรียกร้อง และการใช้งบประมาณเป็นการจูงใจให้พนักงาน 3. กระบวนการการบริหารวัสดุอุปกรณ์ โดยผู้บริหารมีการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์วางแผนและพัฒนาการบริหารวัสดุอุปกรณ์ การบริหารจัดการเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อการดำเนินงานและการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ การจัดสื่อการเรียนการสอน และนวัตกรรมที่มีคุณภาพ และเพียงพอ ทำการวางแผนและควบคุมการจัดการวัสดุอุปกรณ์และการประเมินผลการบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์อย่างเป็นระบบ และการจัดหาและบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ ดูแลซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ 4. กระบวนการการบริหารการจัดการ โดยให้ความสำคัญกับการเตรียมตัว และวางแผนล่วงหน้า การวางระเบียบการจัดการในองค์กรให้รัดกุม การเอาใจใส่บุคลากรในองค์กรให้เป็นรากฐานสำคัญขององค์กร การปรับตัวตามยุคสมัยด้วยการใช้เทคโนโลยีเข้าร่วม และการใช้ข้อมูลให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การประยุกต์ใช้กับหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 1. ด้านฉันทะ ความพอใจ คือการปลุกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักในการทำงานด้วยใจรัก การมีส่วนร่วมของบุคลากร ร่วมกันอาสาที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จ การทำงานด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ พอใจกับงานที่ทำ การตระหนักในภารกิจของงานที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน การส่งเสริม คิดวิเคราะห์ที่ได้แสดงความคิดเห็นของตนเอง และมีศรัทธากับงานที่ตนได้รับมอบหมาย ทำงานให้สำเร็จผลตามที่คาดหวังเอาไว้ 2. ด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม คือ มีความอดทน ความพยายามต่อความยากลำบากในการปฏิบัติงานจนกว่าจะประสบผลสำเร็จ ไม่ย่อท้อต่องานที่ได้รับมอบหมายและมีความมุ่งมุ่นในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ สามารถเรียนรู้และปฏิบัติงานที่ไม่ถนัดหรือไม่ตรงกับสายงาน สามารถทำงานล่วงเวลาได้ เพื่อให้งานที่ทำสำเร็จผล และเมื่อได้รับงานเสริมที่นอกเหนือจากงานประจำ สามารถปฏิบัติได้ด้วยความมุ่งมั่น 3. ด้านจิตตะ ความคิดจิตฝักใฝ่ คือควรมีใจจดจ่อและมุ่งมั่นต่องานที่รับผิดชอบ ใช้

ความรอบคอบในการปฏิบัติงาน ใช้การสื่อสารเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ พัฒนาความรู้เพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จ ไม่ปล่อยปละละเลยในงานที่ทำ และทำงานด้วยความตั้งใจที่จะให้งานนั้นสำเร็จ มีความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ มีความรับผิดชอบ ติดตามงานให้สำเร็จลุล่วง และสามารถทำภารกิจด้วยความคิด ไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี 4. ด้านวิมังสา การไตร่ตรอง คือ การใช้ปัญญาพิจารณางาน ไตร่ตรองพินิจพิเคราะห์และใช้ปัญญาตรวจสอบงาน มีการวางแผนปฏิบัติงาน การตรวจสอบ และนำข้อผิดพลาดมาปรับปรุง แก้ไขงานเสมอ ทำงานด้วยปัญญา ด้วยสมองคิด มีการสรุปและทบทวนในสิ่งที่ได้คิดได้ทำเสมอๆ นำเสนอแนวคิดร่วมกันวางแผน ปรับปรุงเพื่อเกิดความสำเร็จ และการปฏิบัติงานจะต้องใช้วิจารณญาณอย่างรอบรู้และรอบคอบ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า การบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ มีการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่นและของชาติไทย การพัฒนาสถานศึกษาเป็นศูนย์บริการความรู้ การเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางการงานอาชีพ การปลูกฝังจิตสำนึกและพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การขยายการพัฒนาจากโรงเรียนสู่ชุมชน การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา การเสริมสร้างสุขภาพของเด็กตั้งแต่ในครรภ์มารดาและการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางวิชาการและทางจริยธรรมตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของณรงค์ อภัยใจ (2561) เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ พบว่า ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบและ 2 เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่ง 3 องค์ประกอบได้แก่ 1. ปัจจัยนำเข้าประกอบด้วยการบริหารสถานศึกษา 4 ด้านคือด้านวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคลด้านงบประมาณ ด้านบริหารทั่วไป 2. ด้านกระบวนการประกอบด้วย 5 ขั้นตอนประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ การปรับปรุง และการรายงานผล มีการประสานงานเป็นกลไกลการขับเคลื่อน 3. ผลผลิตด้านคุณภาพผู้เรียนและผลผลิตด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการและเงื่อนไข

ความสำเร็จ ได้แก่ 1. หน่วยงานต้นสังกัดมีนโยบายสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง 2. มีองค์กรภายนอกให้การสนับสนุนอย่างสม่ำเสมอ 2 เงื่อนไขความสำเร็จ

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย จากการวิเคราะห์ปัจจัยการบริหาร พบว่า ตัวแปรกระบวนการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 พบว่ามี 1 ตัวแปรที่ไม่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย นั่นคือ คน ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยการบริหารจัดการสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ได้ร้อยละ 70.8 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมชัย นันทาภิรัต (2565) เรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารจัดการตามพันธกิจของกระทรวงอุตสาหกรรม พบว่า 1. ปัจจัยภายในองค์กรสามารถร่วมกันทำนายการบริหารจัดการตามพันธกิจของกระทรวงอุตสาหกรรมได้ร้อยละ 50.0 2. เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสามารถร่วมกันทำนายการบริหารจัดการตามพันธกิจของกระทรวงอุตสาหกรรม ได้ร้อยละ 50.2 3. หลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายการบริหารจัดการตามพันธกิจของกระทรวงอุตสาหกรรม ได้ร้อยละ 69.0

จากการวิเคราะห์หลักอิทธิบาท 4 พบว่า หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงรายทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ซึ่งแสดงว่า หลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ได้ร้อยละ 93.4 และสามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้ 1. วิริยะ: ความเพียรพยายาม พบว่า วิริยะ: ความเพียรพยายาม ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกศี จันทราประภาวัฒน์ (2565) เรื่อง พุทธบูรณาการส่งเสริมประสิทธิผลการจัดการขยะของเทศบาลนครลำปาง พบว่า หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการขยะของเทศบาลนครลำปาง มี 2 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 มีลักษณะคือ 1. ด้านฉันทะ ความพึงพอใจในงาน 2. ด้านวิริยะ ความขยันหมั่นเพียร 3. ด้านจิตตะ ความมีใจฝักใฝ่เอาใจใส่ในงาน และ 4. ด้านวิมังสา ไตร่ตรอง

หาเหตุผล ได้แก่ มีการพิจารณาใคร่ครวญหาข้อดี – ข้อด้อยเพื่อเป็นแนวทางครั้งต่อไป 2. วิมังสา : การไตร่ตรอง พบว่า วิวิมังสา : การไตร่ตรอง ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงรายทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทราพร จันตะนี (2565) เรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา พบว่า หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 61.10 และมีการนำหลักอิทธิบาท 4 เข้ามาบูรณาการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ดังนี้ 1. ฉันทะ ได้แก่ พอใจในงานที่ปฏิบัติงาน 2. วิริยะได้แก่ ความพยายามปฏิบัติงาน ตั้งใจปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่วางแผนไว้ 3. จิตตะ ได้แก่ ความเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน มีสมาธิอยู่กับงาน สามารถวิเคราะห์งานก่อนลงมือปฏิบัติเพื่อให้ผลสำเร็จ 4. วิมังสา ได้แก่ การพิจารณาไตร่ตรองการปฏิบัติงานอยู่เสมอ และมีการตรวจสอบการปฏิบัติงานเพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาด 3. ฉันทะ : ความพอใจ พบว่า ฉันทะ : ความพอใจ ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงรายทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.06 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพฤทธิพงศ์ จักกะพาก (2565) เรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการไตรภาคีสังกัดกระทรวงแรงงาน พบว่า หลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ (ความเพียร) ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการไตรภาคีสังกัดกระทรวงแรงงานได้ร้อยละ 13.4 และ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และหลักอิทธิบาท 4 ส่งผลร่วมกันต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการไตรภาคีสังกัดกระทรวงแรงงาน ได้ร้อยละ 17.4 และแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการไตรภาคีสังกัดกระทรวงแรงงาน พบว่า มีการบูรณาการ ดังนี้ 1. ฉันทะ เป็นความรักในการทำงาน 2. วิริยะ เป็นความเพียรพยายาม ความขยัน อดทน 3. จิตตะ เป็นการเอาใจใส่ในการทำงาน 4. วิมังสา เป็นการให้ความสำคัญในรายละเอียดของงานหรือสิ่งที่กระทำอย่างเนืองนิตย์ 4. จิตตะ : ความคิดจิตฝักใฝ่ พบว่า จิตตะ : ความคิดจิตฝักใฝ่ ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงรายทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.038 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบวร ขมชุณศรี (2564) เรื่อง “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลการจัดการเชิงกลยุทธ์สถานีบริการน้ำมันของบริษัทการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการจัดการเชิงกลยุทธ์ธุรกิจสถานีบริการน้ำมัน ประกอบด้วย 1. ปัจจัยด้าน

ภาวะผู้นำกลยุทธ์ 2. ปัจจัยแวดล้อมภายใน 3. ปัจจัยแวดล้อมภายนอก 4. อิทธิบาท 4 และ 5. ความสามารถในการกำหนด กลยุทธ์ขององค์กร และ 6. ความสามารถในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จที่พัฒนามาจากหลักอิทธิบาท 4 โดยมีภาวะผู้นำกลยุทธ์ คือ 1. ความมีวิสัยทัศน์ 2. ความสามารถในการวิเคราะห์ SWOT และ 3. ความสามารถในการเลือกใช้กลยุทธ์

3. รูปแบบการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่า ประกอบด้วย 1.การเสริมสร้างสุขภาพของเด็กตั้งแต่ในครรภ์มารดา 2.การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา 3.การเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางวิชาการและทางจริยธรรม 4. การเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางการงานอาชีพ 5. การปลูกฝังจิตสำนึกและพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 6. การเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่นและของชาติไทย 7.การขยายการพัฒนาจากโรงเรียนสู่ชุมชน การขยายการพัฒนาจากโรงเรียนสู่ชุมชน 8. การพัฒนาสถานศึกษาเป็นศูนย์บริการความรู้ การประยุกต์ใช้กับหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเสริมสร้างการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 1. ด้านวิริยะ: บริหารงานด้วยความเพียรพยายาม โดยนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานอย่างเหมาะสม 2. ด้านวิมังสา : บริหารงานด้วยการไตร่ตรอง คือ ใช้ปัญญาพิจารณางาน ไตร่ตรองพินิจพิเคราะห์และใช้ปัญญาตรวจสอบงาน มีการวางแผนปฏิบัติงาน การตรวจสอบ และนำข้อผิดพลาดมาปรับปรุง แก้ไขงานเสมอ 3. ด้านฉันทะ : บริหารงานด้วยความพอใจ โดยการส่งเสริมให้ปลุกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักในการทำงานด้วยใจรัก การมีส่วนร่วมของบุคลากร การทำงานด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ พอใจกับงานที่ทำ 4. ด้านจิตตะ : บริหารงานด้วยความคิดจิตฝักใฝ่ คือ จดจ่อและมุ่งมั่นต่องานที่รับผิดชอบ ใช้ความรอบคอบในการปฏิบัติงาน ใช้การสื่อสารเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ พัฒนาความรู้ เพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จ ไม่ปล่อยปละละเลยในงานที่ทำ และทำงานด้วยความตั้งใจที่จะให้งานนั้นสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทราพร จันตะนี (2565) วิจัย เรื่องการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา พบว่า ได้นำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาบูรณาการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ดังนี้ 1. ฉันทะ ได้แก่ พอใจในงานที่ปฏิบัติงานจะทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย 2. วิริยะได้แก่ ความพยายามปฏิบัติงานตั้งใจปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่วางแผนไว้ 3. จิตตะ ได้แก่ ความเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน มีสมาธิอยู่กับงาน สามารถวิเคราะห์งานก่อนลงมือปฏิบัติเพื่อให้ผลสำเร็จ 4.

วิมังสา ได้แก่การพิจารณาไตร่ตรองการปฏิบัติงานอยู่เสมอ และมีการตรวจสอบการปฏิบัติงานเพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาด โดยการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพจะต้องยึดมั่นในหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นพื้นฐานของความสำเร็จ และงานวิจัยของปกิตน์ สันตินิยม (2564) เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการธนาคารน้ำใต้ดินเพื่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งและน้ำท่วมอย่างยั่งยืนในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า มีรูปแบบการบริหารจัดการธนาคารน้ำใต้ดินเพื่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งและน้ำท่วมอย่างยั่งยืนในจังหวัดอุบลราชธานี ได้นำเสนอปรากฏว่า หลักอิทธิบาท 4 เป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างปัจจัยด้านการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ปัจจัยด้านภาวะผู้นำกับผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการธนาคารน้ำใต้ดิน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

การบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย ทั้ง 8 ด้านประกอบด้วย

1. การเสริมสร้างสุขภาพของเด็กตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา จะต้องศึกษาเรียนรู้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา โดยมีแนวทางการป้องกันสุขภาพและอันตรายในช่วงระยะการตั้งครรภ์ของมารดา จัดสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อ

เสริมสร้างสุขภาพของเด็กตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา ส่งเสริมการฝากครรภ์และเข้ารับบริการหลังคลอด และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขภาพของเด็ก

2. การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา จัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ทุกภาคส่วนถึงความสำคัญในการศึกษา ระดมทุนจัดหาแหล่งทุนเพื่อช่วยเหลือทางการศึกษา จัดประชาสัมพันธ์กิจกรรมผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย จัดตั้งศูนย์รองรับเด็กด้อยโอกาส เพิ่มโอกาสให้เด็กยากจน และพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาให้มีคุณภาพ

3. การเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางวิชาการและทางจริยธรรม มีการ ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ จนเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของเด็กและเยาวชน จัดสภาพแวดล้อมที่ดีในการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีในการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ครู บุคลากรทางการศึกษาต้องเป็นแบบอย่างที่ดีและช่วยเสริมแรงจูงใจให้แก่เด็กและเยาวชนให้สนใจการศึกษา และพัฒนาความสามารถขั้นพื้นฐานให้กับผู้เรียน ส่งเสริมทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการส่งเสริมผู้เรียนในการเข้าแข่งขันทักษะวิชาการ แสวงหาเวทีให้โรงเรียนส่งผู้เรียนเข้าประกวด

4. การเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางอาชีพ ครอบครัวและชุมชนต้องเป็นต้นแบบที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชนในการประกอบอาชีพ มีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาชน จัดกิจกรรมแนะนำแนวทางให้กับเด็กและเยาวชนเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจในแต่ละอาชีพ ฝึกทักษะพื้นฐานทางด้านอาชีพอย่างน้อย 1 อาชีพ และด้านการเกษตรแบบยั่งยืนให้เด็กและเยาวชน จัดทำโครงการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางอาชีพตามอัตลักษณ์ของโรงเรียน

5. การปลูกฝังจิตสำนึกและพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม ให้ความรู้ คำแนะนำในเรื่องของการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมและประโยชน์ของการรักษาสภาพแวดล้อม ดำเนินการสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยาการธรรมชาติ และส่งเสริมนโยบายลดการใช้กระดาษ การแยกขยะภายในโรงเรียน

6. การเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่นและของชาติไทย มีการสร้างแหล่งเรียนรู้ด้านเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น โดยมีผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำและความรู้ นำผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาในท้องถิ่นเข้ามาเป็นวิทยากรให้กับทางการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กและเยาวชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของท้องถิ่นและสถานศึกษา ส่งเสริม

ให้เด็กและเยาวชนมีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าในมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา และจัดการเรียนการสอนเพื่อสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม

7. การขยายการพัฒนาจากโรงเรียนสู่ชุมชน ศึกษาพื้นฐานของชุมชนให้เข้าใจเพื่อปรับวิธีการดำเนินงานให้เหมาะสมกับคนในชุมชน ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบ จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน และส่งเสริมอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้แก่ครัวเรือน

8. การพัฒนาสถานศึกษาเป็นศูนย์บริการความรู้ มีการจัดตั้งสถานที่ที่เป็นหลักเป็นแหล่งที่สามารถเปิดโอกาสให้แก่คนในชุมชนและประชาชนได้เข้ามาศึกษาหาความรู้ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อให้ชุมชนมีความเข้าใจที่ตรงกัน โดยการบริหารการศึกษาต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับกระแสของการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล และพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถที่จะนำความรู้มาพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นศูนย์บริการความรู้

โดยประยุกต์กับพุทธบูรณาการ (อิทธิบาท 4) เพื่อนำมาสู่การบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร คือ ฉันทะ ความพอใจ วิริยะ ความเพียรพยายาม จิตตะ ความคิดจิตฝักใฝ่ วิมังสา การไตร่ตรอง และมีกระบวนการบริหาร ทั้ง 4 ด้าน คน (Man) งบประมาณหรือเงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) การจัดการ (Management)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่กำหนดนโยบายควรส่งเสริมให้ผู้บริหารนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

2. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรนำผลงานวิจัยนี้ไปพัฒนาเป็นคู่มือประกอบเพื่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้บริหารและครูควรให้ความสำคัญในนำหลักอิทธิบาทมาประยุกต์เพื่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย เพื่อให้เกิดประสิทธิผลกับโรงเรียน

2. โรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำองค์ความรู้ที่สังเคราะห์ได้จากการวิจัยไปพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เพื่อให้เกิดการประเมินผลการบริหารจัดการและข้อบกพร่องเพื่อการพัฒนาโครงการต่อไป

2. ควรศึกษาหลักธรรมอื่นเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

เอกสารอ้างอิง

เกศี จันทราประภาวัฒน์. (2565). *พุทธบูรณาการส่งเสริมประสิทธิผลการจัดการขยะของเทศบาลนครลำปาง* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ณรงค์ อภัยใจ. (2561). รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*. 12(1), 32-45.

บวร ขมชุณศรี. (2564). *โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลการจัดการเชิงกลยุทธ์สถานีบริการน้ำมันของบริษัทการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน)* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ปกิตน์ สันตินิยม. (2564). *รูปแบบการบริหารจัดการธนาคารน้ำใต้ดินเพื่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งและน้ำท่วมอย่างยั่งยืนในจังหวัดอุบลราชธานี* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูถาวรรัตนานุกิจ. (2566). *โลกเปลี่ยน คนปรับ ขยับการเรียนรู้ ในโรงเรียน(ชนบท)*. สืบค้น 1 มีนาคม 2566, จาก https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/nac/2021/slide/y6-lec01.pdf

พฤทธิพงศ์ จักกะพาก. (2565). *การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการไตรภาคีสังกัดกระทรวงแรงงาน*. (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ภัทราพร จันตะนี. (2565). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมชัย นันทาภิรัต. (2565). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารจัดการตามพันธกิจของกระทรวงอุตสาหกรรม* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2560). *แผนพัฒนาเด็ก และเยาวชนในถิ่นทรุกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2560–2569).* กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, สวนจิตลดา.

Taro Yamane. (1967). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper and Row.

การส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักทุติยปาปณิกธรรม สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา*

PROMOTING LEADERSHIP ACCORDING TO THE DUTIYAPAPANIKATHAMMA FOR LOCAL POLITICIANS AT MUANG KONG MUNICIPALITY NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พระสัภยา สุทฺธสีโล, เบญญาภา อัจฉฤกษ์, ไพวรรณ ปุริมาตร
Phra Sappaya Sutasira, Benyapa Atcharoek, Paiwan Purimart
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author Email: joybenyapajoy@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับภาวะผู้นำสำหรับนักการเมืองท้องถิ่น 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักทุติยปาปณิกธรรม และ 3. นำเสนอการส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา ตามหลักทุติยปาปณิกธรรม การวิจัยเป็นแบบผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งของเทศบาลตำบลเมืองคง อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 327 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดย โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับภาวะผู้นำสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.81 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ค่าเฉลี่ย 3.84 คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ค่าเฉลี่ย 3.83 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ค่าเฉลี่ย 3.73 2. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักทุติยปาปณิกธรรม มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง (r=.0.781**) มีระดับนัยสำคัญทางระดับสถิติที่ระดับ 0.01 3. การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่น

*Received April 4, 2024; Revised April 21, 2024; Accepted April 22, 2024

ตามหลักทุติยปาปณิกธรรม 1. ด้านจักขุมา ผู้นำควรเป็นผู้ที่มีความคิดที่ทันสมัย ทันสถานการณ์ และมองการณ์ไกล มีความรอบรู้ รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของสังคมโลก 2. ด้านวิธูโร ผู้นำต้องเข้าถึงปัญหาต่าง ๆ ด้วยปัญญา เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ชุมชนนั้นเกิดการพัฒนาในทางที่ดี 3. ด้านนิสสยสัมปันโน ผู้นำต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี โดยใช้การสื่อสารกับประชาชนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ปฏิบัติงานด้วยความมีจิตใจที่ซื่อสัตย์ สุจริต โดยไม่มีการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน
คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; นักการเมืองท้องถิ่น; ทุติยปาปณิกธรรม

Abstract

The objectives of this research article were: 1. To study the leadership level of local politicians. 2. To study the relationship between the leadership of local politicians and the principles of the Dutiyapapanikadhamma. 3. To present the promotion of leadership of local politicians at Mueang Khong Subdistrict Municipality, Nakhon Ratchasima Province according to the principles of the Dutiyapapanikadhamma. The research was conducted by mixed research methods. The quantitative research used questionnaires as a tool to collect data from 327 samples who voted at Mueang Kong Subdistrict Municipality, Kong District, Nakhon Ratchasima Province. Statistics used in data analysis included frequency, percentage, mean, and standard deviation. Test the hypothesis by using Pearson's correlation coefficient. The qualitative research data were collected by in-depth interviewing 10 key informants and were analyzed using descriptive content analysis.

The results of the research were found that: 1. Leadership level for local politicians at Mueang Khong Sub-District Municipality Nakhon Ratchasima Province was at a high-level with an average of 3.81, standard deviation at 0.28. The aspect with the highest average was the aspect of considering individuality with an average of 3.84, followed by the aspect of having strong influence, ideology with an average of 3.83 and the aspect with the lowest average was inspiration with an average of 3.73. 2. The relationship between leadership of local politicians and Dutiyapapanikadhamma: There was a low level of relationship (r=.0.381**) with a statistically significant level of 0.01. 3. Presentation of guidelines for promoting the leadership of local

politicians according to Dutiyapapanikadhamma: 1. Cakkuma; the leader who had modern ideas, wanted to be up to date with the situation, and had far-sightedness, was well-versed and could keep up with the rapid changes occurring in world society. 2. Vidhuro, the leader, approached various problems with wisdom to solve various problems and let the community develop in a good way. 3. Nissayasampanno; the leader had good human relations by using communication with the people involved and perform work with an honest mind and honesty without seeking personal gain.
Keywords: Leadership; Local Politicians; Dutiyapapanikatham

บทนำ

ปัจจุบันทุกองค์กรล้วนมีผู้นำในองค์กรซึ่งผู้นำเหล่านี้ล้วนมีบทบาทที่ทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว สิ่งที่บ่งบอกหรือชี้ให้เห็นในตัวการเป็นผู้นำจะแสดงให้เห็นคุณลักษณะของภาวะผู้นำในองค์กร ถ้าผู้นำเป็นคนที่มีวิสัยทัศน์ (Vision) มีความคิดกว้างขวาง มีความรับผิดชอบ มีภาวะผู้นำมีความสามารถที่จะบังคับบัญชาผู้อื่น และมีความน่าเชื่อถือมีการยอมร่วมมือหรือยอมรับในตัวของผู้นำ ลักษณะของการเป็นผู้นำแบบนี้ที่ทำให้ประสบผลสำเร็จการตัดสินใจเด็ดเดี่ยว ทำเพื่อประโยชน์ส่วนส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของตนดังนั้น ถ้าองค์กรใดที่ขาดผู้นำก็จะส่งผลกระทบต่อองค์กร เช่น การบริหารไร้ทิศทางไม่มีประสิทธิภาพ ขาดการนำนโยบายไปปฏิบัติตามเป้าหมายขององค์กรทำให้การบริหารองค์กรนั้น ๆ ไม่อาจประสบผลสำเร็จได้จะเห็นได้ว่าสิ่งที่ทำให้ผู้นำประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว เสกสรรค์ สนวา และคณะ (2561) กล่าวว่า ผู้นำคือ บุคคลที่ถูกคัดเลือกและถูกแต่งตั้งขึ้นเพื่อให้ทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนองค์การสู่ความสำเร็จตามพันธกิจและเป้าหมายที่วางไว้ ด้วยสภาพแวดล้อมในปัจจุบันกำลังท้าทายความรู้ ความสามารถของผู้นำและองค์การภาครัฐอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะการไหลเข้ามาของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยงบุคคลและกลุ่มคนที่หลากหลายให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว เป็นเหตุให้องค์การภาครัฐและผู้นำต้องได้รับผลกระทบตามไปด้วย ดังนั้น เพื่อความอยู่รอดขององค์การและผู้นำจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงและปรับเปลี่ยนตนเองอย่างเร่งด่วนในหลายด้าน เช่น ความรู้ ความสามารถ ทักษะหรือความเชี่ยวชาญ ระบบการทำงานที่มีความสะดวกและรวดเร็ว รวมถึงการพัฒนาองค์การภายใต้ธรรมาภิบาลอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างศรัทธาให้กับผู้มาขอรับบริการได้เกิดความประทับใจ และช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น ผู้นำ (Leader) คือ

ผู้ชักชวนให้คนอื่นเคลื่อนไหวหรือทำงานไปในทิศทางที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายไว้หลายคนมีบทบาทเป็นผู้นำกันอยู่แล้ว เช่น เป็นผู้นำองค์กร ผู้นำสมาคม (จุมพล หนิมพานิช, 2551)

เทศบาล ถือเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่ใช้ในประเทศไทยปัจจุบัน การปกครองรูปแบบเทศบาลเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นให้สามารถดำเนินการปกครองตนเอง ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 ยกเลิกพระราชบัญญัติเดิม ซึ่งมีการแก้ไขครั้งสุดท้าย โดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พุทธศักราช 2543 และได้ใช้อยู่จนปัจจุบัน (มรุต วันทนากร, 2552) การจัดตั้งเทศบาลเพื่อให้เทศบาลเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่น รูปแบบเทศบาลที่แยกมาจากการปกครองแยกออกจากระเบียบการบริหารราชการส่วนกลาง ชาวไทยรู้จักคำว่า เทศบาลมาตั้งแต่ พ.ศ. 2476 เทศบาลเป็นหน่วยงานหรือองค์กรที่เป็นตัวแทนของประชาชนในการดำเนินการปกครองด้วยตนเอง กรอบการทำงานของเทศบาลมีลักษณะเหมือนกับรูปแบบการทำงานระบบรัฐสภา โดยแบ่งโครงสร้างออกเป็นฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ จากเงื่อนไขการจัดตั้งประเภทของเทศบาล การยกฐานะของเทศบาลจึงขึ้นอยู่กับรายได้ และขนาดของประชากรเป็นหลักในขณะเดียวกันก็มีการจัดตั้งพื้นที่ของตนเป็นการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล ท้องถิ่นนั้นต้องมีความเจริญตามเกณฑ์เท่านั้น ส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้น้อยและมีขนาดประชากรน้อยจึงมักขาดโอกาส (พระปิยวัฒน์ ปิยสีโล (จักร์แต), 2554)

การบริหารงานของผู้บริหารเทศบาลนั้นสามารถนำหลักการในทางทฤษฎีของการบริหารงานของท่านผู้รู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับเป็นทั่วไป แต่ในบางครั้งควรบริหารงานในแนวที่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งวิธีการบริหารนั้นอาจจะมีความแข็งกระด้างขาดหลักคุณธรรมจริยธรรมซึ่งอาจเป็นเหตุให้การบริหารนั้นไม่ประสบผลสำเร็จตามมุ่งหวัง แต่ถ้ามีการรวมหลักการและทางทฤษฎีต่าง ๆ ของการบริหารเข้ากับหลักธรรมทางศาสนาแล้วเชื่อว่าจะทำให้เสริมสร้างทักษะการบริหารงานได้ดีและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะหลักธรรมในทางพุทธศาสนานั้นสอนให้ทุกคนเป็นคนที่มองการณ์ไกล ใช้ปัญญาในการคิดก่อนที่จะลงมือปฏิบัติและสอนให้ทำแต่สิ่งที่ดี ซึ่งถ้าหากนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารของนักการเมืองท้องถิ่นแล้วจะเกิดความละเอียดอ่อนในการบริหารท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น เกิดความยืดหยุ่นไปตามสถานการณ์ที่เหมาะสมได้ การบริหารในพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้ซึ่งปรากฏในทุติยปาปณิกธรรม อังคุตตรนิกายปัญจนิบาตที่พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงลักษณะของนักบริหารไว้ 3 ประการ คือ 1. จักขุมา มีปัญญามองการณ์ไกล 2. วิธูโร จัดการธุระได้ดีมีความชำนาญเฉพาะด้าน 3. นิสสยสัมปันโน เป็นคนมนุษยสัมพันธ์ดี ผู้บริหารที่ดีต้องผูกใจคนไว้ได้ คุณลักษณะข้อนี้สำคัญมาก (พระธรรมโกศาจารย์, (ประยูร ธมฺจิตฺโต), 2551)

ในปัจจุบันเทศบาลตำบลเมืองคงมีปัญหาเกิดขึ้นมากมาย เนื่องจากมีปริมาณงานที่ต้องรับผิดชอบมากขึ้นจากการกระจายอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย แต่ทั้งนี้องค์กรจะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้นั้น ผู้นำองค์กรหรือผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นจึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะนักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้ที่จะตัดสินใจหาทางออกร่วมกันกับผู้ปฏิบัติงาน ขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จ เทศบาลตำบลมีนายกเทศมนตรีเป็นผู้นำจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีภาวะผู้นำ ซึ่งนายกเทศมนตรีจะมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในเขตเทศบาลนั้น ๆ ในการลงสมัครรับเลือกตั้งนั้นก็จะมีผู้คนหลากหลายอาชีพ การศึกษาต่างกัน ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงทำให้ผู้ที่มาดำรงตำแหน่งนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาล เช่นนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล มีภาวะผู้นำที่แตกต่างกันจะเห็นได้ว่า นายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลนั้นเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารและพัฒนาท้องถิ่น ไม่ว่าจะในอดีตถึงปัจจุบัน ความสำคัญของผู้นำไม่ได้ลดน้อยลงแต่ประการใด แต่ในทางตรงกันข้ามกลับมีบทบาทในการวางแผนแผนพัฒนาท้องถิ่น มีอำนาจบริหารจัดการงบประมาณที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ (จรรยา ศิวานนท์, 2558)

ทั้งนี้ศักยภาพของผู้นำนั้นมีผลต่อบุคคลากรที่ร่วมงานและประชาชนในด้านความเชื่อมั่น ความนับถือ กำลังใจ และความอบอุ่นในการร่วมงาน ดังนั้นผู้นำจึงเป็นพลังร่วมให้เกิดการร่วมมือร่วมใจไปสู่การเปลี่ยนแปลง ประสานให้ความสะดวก เป็นผู้ติดต่อดูแลในเรื่องต่าง ๆ และให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือร่วมใจไปสู่การเปลี่ยนแปลง ประสานให้ความสะดวก เป็นผู้ติดต่อดูแลให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือให้ผู้ร่วมงานสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดได้ ดังนั้นเมื่อนำบริบทภาวะผู้นำทางการเมืองมาพิจารณากับสภาพของสังคมของไทยที่มีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานที่สำคัญของประชาชนไทยและของผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง และประชาชนในเทศบาลส่วนใหญ่เพื่อทำให้เกิดความสมดุล และเกิดสติปัญญาในการพิจารณาปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เป็นหนทางที่นำไปสู่ความสำเร็จและการเป็นนักการเมืองท้องถิ่นที่ดีตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งตรงกับหลักทุติยปาปณิกธรรม

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่ะศึกษาการส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักทุติยปาปณิกธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมาตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลพื้นที่ ตำบลเมืองคง อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมภาวะของผู้นำท้องถิ่นในการบริหารงานและพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักทุติยปาปณิกธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา

3. เพื่อนำเสนอการส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักทุติยปาปณิกธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวมรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างและการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งของเทศบาลตำบลเมืองคง อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 1,817 คน (อารยา บนกลาง, 2565)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งของเทศบาลตำบลเมืองคง อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา โดยการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 327 คน โดยเลือกสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้คำนวณไว้

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา 2 รูป นักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 4 คน นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 10 รูปหรือคน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าคะแนนของข้อคำถามเท่ากับ 0.80 – 1.00 และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อวัดความสอดคล้องภายในตามแนวคิดของครอนบาค (Cronbach, 1990) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.928 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์

ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าคะแนนของข้อคำถามเท่ากับ 0.80 –1.00

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือแนะนำตัวจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เพื่อดำเนินการดังนี้ 1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยขอประสานความร่วมมือกับนายกเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 327 คน และเก็บแบบสอบถามคืนได้ครบตามจำนวน คิดเป็นร้อยละ 100 2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยประสานผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนัดหมายเวลาและขออนุญาตบันทึกเสียงการให้สัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องในภายหลัง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้ 1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา และหลักทุติยปาปณิกธรรม และ 2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson’s Product Moment Correlation) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักทุติยปาปณิกธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) แล้วสังเคราะห์ข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียงและจัดกลุ่ม เพื่อนำเสนอข้อมูลในภาพรวม

ผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.81, S.D.=0.28) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\overline{X}$=3.84, S.D.=0.47) รองลงมาได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\overline{X}$=3.83, S.D.=0.46) และด้านการกระตุ้นให้ใช้ปัญญา ($\overline{X}$=3.83, S.D.=0.53) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\overline{X}$=3.73, S.D.=0.47) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับภาวะผู้นำสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม

ภาวะผู้นำสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา		ระดับความคิดเห็น		
		($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
1.	ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	3.83	0.46	มาก
2.	ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	3.73	0.47	มาก
3.	ด้านการกระตุ้นให้ใช้ปัญญา	3.82	0.53	มาก
4.	ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	3.84	0.47	มาก
รวมเฉลี่ย		**3.81**	**0.28**	**มาก**

2. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักทุติยปาปณิกธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง (r=.0.781**) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักทุติยปาปณิกธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง (r=.0.752**) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักทุติยปาปณิกธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา ด้านการกระตุ้นให้ใช้ปัญญามีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง (r=.0.728**) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักทุติยปาปณิกธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง (r=.0.756**) ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักทุติยปาปณิกธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ไม่มีความสัมพันธ์กัน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักทุติยปาปณิกสูตรสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson' s Product Moment Correlation Coefficient)				
ตัวแปร	จักขุมา	วิธูโร	นิสสยสัมปันโน	รวม
ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	0.711**	0.735**	0.728**	0.768**
ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	0.731**	0.731**	0.760**	0.752**
ด้านการกระตุ้นให้ใช้ปัญญา	0.788**	0.725**	0.754**	0.728**
ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	0.796**	0.729**	0.797**	0.756**
รวม	**0.755****	**0.759****	**0.769****	**0.781****

3. นำเสนอการส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักทุติยปาปณิกธรรม สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมาด้านจักขุมา (มีวิสัยทัศน์) ผู้นำมองถึงอนาคตของชุมชนเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะจะเป็นสิ่งกำหนดเป้าประสงค์หรือผลลัพธ์ของชุมชน ผู้นำควรเป็นผู้ที่มีความคิดที่ทันสมัย ทันสถานการณ์และมองการณ์ไกล มีความรอบรู้ รอบคอบ ก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของสังคมโลก มีความสามารถในการมองเห็นปัญหา มองเห็นความเป็นอยู่ และเห็นใจซึ่งกันและกัน จึงจะทำให้สังคมที่อยู่เกิดความพัฒนา และเจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไปด้านวิธูโร (มีทักษะในการทำงานที่ดี) ผู้นำที่ดีควรเข้าถึงปัญหาต่าง ๆ ด้วยปัญญา เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนนั้นเกิดการพัฒนาในทางที่ดี เป็นความสามารถในการนำความรู้ของศาสตร์ และวิทยาการสมัยใหม่มาช่วยในการทำงาน เพื่อทำให้ท้องถิ่นหรือชุมชนของตัวเองประสบความสำเร็จสู่ความเจริญก้าวหน้าได้นั่นเอง มนุษยสัมพันธ์ที่ดี จัดเป็นทักษะในการทำงานที่สำคัญ โดยใช้การสื่อสารให้ประชาชน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ในการพัฒนาท้องถิ่น และต้องปฏิบัติงานด้วยความมีจิตใจที่ซื่อสัตย์ สุจริต โดยไม่มีการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนจากการทำงานให้การช่วยเหลือประชาชนยามเจ็บไข้ จัดทำนโยบายในแผนการพัฒนาให้เกิดการสงเคราะห์ประชาชน พูดด้วย ความสุภาพ มีสัมมา คารวะ จะทำให้การทำงานต่าง ๆ เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นให้ใช้ปัญญา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ของภาวะผู้นำสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา เป็นนักการเมืองที่มีภาวะผู้นำที่ดีและมีอิทธิพลเหนือผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้ประชาชนยอมรับ โดยเป็นผู้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ น่าเคารพกย่อง ไม่ใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตัว สามารถจูงใจให้ประชาชน หรือบุคคลที่ร่วมงานด้วยเกิดแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน โดยการแสดงออกถึงการอุทิศตัวเพื่อปฏิบัติงาน มีความกระตือรือร้น มีความเชื่อมั่น แสดงออกซึ่งความมีเจตคติที่ดี และสร้างพลังบวกให้กับทุกคน สนับสนุนให้บุคลากรค้นหา สร้างนวัตกรรม รูปแบบ หรือวิธีการใหม่ ๆ เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา ใช้เหตุและผลเพื่อวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ และหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่าเดิม อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ

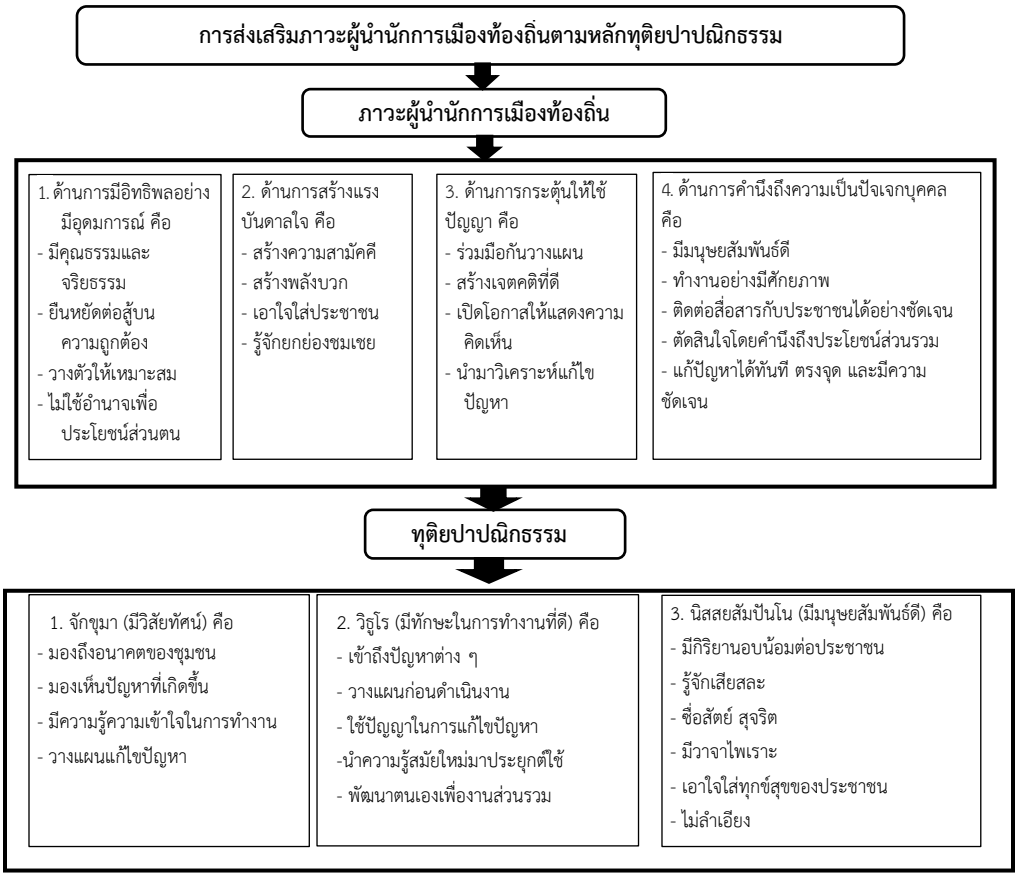
พระปิติพงษ์ ธมฺมปาโล (แน่นนอก) (2566) เรื่อง คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้บริหารเทศบาลตำบลเมืองคง อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลเมืองคง อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักทุติยปาปณิกธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกันอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านการกระตุ้นให้ใช้ปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักทุติยปาปณิกธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ไม่มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ เมื่อนักการท้องถิ่นไม่เข้าใจในหลักทุติยปาปณิกธรรมเพื่อมาใช้ในการทำงาน ก็จะส่งผลให้การทำงานเกิดปัญหา แต่ถ้านำหลักทุติยปาปณิกธรรมมาใช้เพื่อบริหารสังคม ก็จะเกิดความเลื่อมใส ศรัทธา และเชื่อมั่นในตัวของนักการเมืองของตน พร้อมที่จะทำงานเพื่อสังคมอย่างเต็มกำลังความสามารถ อันจะเป็นผลดีกับสังคมซึ่งมีหน้าที่ในการให้บริการประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระปัญญา โชติธมฺโม (แก้วหาวงค์) (2561) เรื่อง ภาวะผู้นำตามหลักปาปณิกธรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเกี่ยวกับหลักปาปณิกธรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น จังหวัดกาญจนบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง

3. การนำเสนอการส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักทุติยปาปณิกธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา หลักทุติยปาปณิกธรรม ประกอบด้วย ด้านจักขุมา (มีวิสัยทัศน์) ด้านวิธูโร (มีทักษะในการทำงานที่ดี) ด้านนิสสยสัมปันโน (มีมนุษยสัมพันธ์ดี) ของหลักทุติยปาปณิกธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา นักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมาเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำที่ดีและมีศักยภาพในการทำงาน มีการนำหลักทุติยปาปณิกธรรมมาใช้ในการทำงานเพื่อพัฒนาประชาชนและชุมชน ในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา เป็นผู้นำที่วิสัยทัศน์ที่ดี มองการณ์ไกล มีความสามารถในการทำงาน มองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยง สามารถวิเคราะห์ปัญหาและแนวโน้มของการพัฒนาได้อย่างชัดเจน ยอมรับการเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาชุมชน และประชาชนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ มีความสามารถในการจัดการงานที่เกิดขึ้นในสังคมโดยการนำ

ความรู้ของศาสตร์ต่าง ๆ และเทคนิควิทยาการสมัยใหม่มาบูรณาการในการปฏิบัติงาน เพื่อทำให้เพื่อนร่วมงานและประชาชนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นผู้ที่มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี ในการใช้การสื่อสารให้ประชาชน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดเอกชัย จนฺทโชโต (คงชีวะ) (2566) เรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี พบว่า การบูรณาการหลักปาปณิกธรรม เพื่อการส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ดังนี้ ด้านจักขุมา มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาท้องถิ่น ฉลาดในการวางแผน ด้านวิธูโร มีความชำนาญในการจัดการบริหารท้องถิ่น ด้านนิสสยสัมปันโน มีมนุษย์สัมพันธ์กับภายนอกสร้างเครือข่ายการพัฒนาจากภายนอกสู่ภายในให้กับท้องถิ่น

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่นำหลักธรรมทุติยปาปณิกสูตรไปส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง หลักธรรมทุติยปาปณิกสูตร เป็นหลักธรรมที่กล่าวถึงคุณสมบัติของ “ผู้เป็นใหญ่” หรือ “ผู้นำ” ที่ดี ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับภาวะผู้นำทางการเมืองได้ ดังนี้ ด้านจักขุมา (มีตาดี มองการณ์ไกล) ผู้นำทางการเมืองควรมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน มองเห็นปัญหาและโอกาสของประเทศชาติ สามารถกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาประเทศในระยะยาว คาดการณ์สถานการณ์ต่าง ๆ ล่วงหน้า และเตรียมพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลง ด้านวิธูโร (จัดการธุระได้) ผู้นำทางการเมืองควรมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ สามารถตัดสินใจได้อย่างเด็ดขาด แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ บริหารจัดการทรัพยากรของชาติอย่างมีประสิทธิผล นิสสยสัมปันโน (มีมนุษยสัมพันธ์ดี) ผู้นำทางการเมืองควรมีบุคลิกที่เป็นมิตร เข้าถึงประชาชน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สร้างความสามัคคีปรองดองในสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. นักการเมืองท้องถิ่นควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามาส่วนร่วมในการส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักทุติยปาปณิกสูตร และนำเสนอนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

2. นักการเมืองท้องถิ่นควรประชาสัมพันธ์หรือให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักทุติยปาปณิกสูตรที่ใช้ในการส่งเสริมภาวะผู้นำให้แก่ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อส่งเสริมเป็นแนวปฏิบัติให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม

3. นักการเมืองท้องถิ่นควรภาวะผู้นำเพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชนอย่างจริงจังให้ประชาชนได้มั่นใจถึงความสามารถที่จะพัฒนาชุมชน และสังคมให้เข้มแข็งและมีการพัฒนาตามที่ให้นโยบายไว้แก่ชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา

2. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ความต้องการในการส่งเสริมภาวะผู้นำตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตตำบลในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

3. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักทุติยปาปณิกสูตรสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่ตำบล อำเภอหรือจังหวัดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

จรรยา ศิวานนท์. (2558). *จิตวิทยาสังคม.* กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จุมพล หนิมพานิช. (2551). *ผู้นำ อำนาจและการเมืองในองค์การ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2551). *ธรรมะในชีวิตประจำวัน* กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระปลัดเอกชัย จนฺทโชโต (คงชีวะ). (2566). พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี. *วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ,* 6(3), 113-124.

พระปัญญา โชติธมฺโม (แก้วหาวงค์). (2561). ภาวะผู้นำตามหลักปาปณิกธรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสาร มจร มนุษยศาสตรปริทรรศน์,* 9(1), 154-168.

พระปิติพงษ์ ธมฺมปาโล (แน่นนอก). (2566). *คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้บริหารเทศบาลตำบลเมืองคง อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระปิยวัฒน์ ปิยสีโล (จักร์แต). (2554). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มรุต วันทนากร. (2552). *ประวัติและการพัฒนาเทศบาล.* กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

เสกสรรค์ สนวา และคณะ. (2561). คุณลักษณะของผู้นำองค์การภาครัฐสมัยใหม่. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 20,(พิเศษ), 399-411.

อารยา บนกลาง. (2565). *จำนวนประชากรเทศบาลเมืองคง ปี พ.ศ. 2565.* นครราชสีมา: เทศบาลตำบลเมืองคง.

Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of psychological testing.* (5th ed.). New York: Harper Collins.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd Ed.). Harper and Row: New York.

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์
ปีที่ 7 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม 2567 น.44-56

ผลการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองสิงหนคร จังหวัดสงขลา*

THE EFFECTS OF SIMULATION ACTIVTIES ON CRITICAL THINKING OF EARLY CHILDHOOD IN SCHOOLS UNDER SINGHANAKORN MUNICIPALITY IN SONGKHLA PROVINCE

รมณียา ณ สงขลา, กันตวรรณ มีสมสาร, ปุริมปรัชญ์ คณิณพศุตย์
Rommaneeya Na Songkhla, Kantawan Meesomsarn, Purimprach Khaninphasut
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
Sukhothai Thammathirat Open University
Corresponding Author E-mail: whanfamacom@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัยในภาพรวมและรายด้านระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง และ 2. เปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กชายและเด็กหญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นอนุบาล 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ของโรงเรียนเทศบาลเมืองสิงหนคร 1 (บ้านยางงาม) จำนวน 15 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1. คู่มือและแผนการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง 2. แบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้สถานการณ์ และ 3. แบบสังเกตพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบเครื่องหมายของวิลคอกซัน

ผลวิจัยพบว่า 1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองมีพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณในภาพรวมและรายด้านสูงขึ้น ได้แก่ ด้านการสังเกตและรับรู้ ด้านการรวบรวมข้อมูล ด้านการพิจารณาไตร่ตรองข้อมูล ด้านการตัดสินใจและบอกเหตุผล และ 2. เด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองมีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง; การคิดอย่างมีวิจารณญาณ; เด็กปฐมวัย

*Received May 22, 2024; Revised July 10, 2024; Accepted July 17, 2024

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study both the overall and specific aspects of critical thinking development of early childhood while participating in simulation activities; and 2. To compare the critical thinking scores of early childhoods before and after participating in simulation activities. The target group consisted of 15 female and male early childhoods, aged 5-6 years, who currently studying in kindergarten 3 during the first semester of the academic year 2023 at Singhanakorn Municipality 1 School (Ban Yang Ngam) in Songkhla Province, obtained by cluster sampling. The employed research instruments consisted of 1. a manual and plans for organizing simulation activities, 2. a scenario-based critical thinking test, and 3. an observation form for observation of critical thinking development in early childhood. Statistics employed for data analysis were the mean, standard deviation, and the Wilcoxon signed rank test.

Research findings revealed that: 1. Early childhoods who have participated in simulation activities showed higher development in an overall and specific critical thinking aspects which were observation and perception aspect, the data collection aspect, the consideration and reflection of information aspect; 2. Early childhoods, after participating in simulation activities, have a statistically significant higher average of critical thinking scores compared to before engaging in simulation activities with statistically significant level at 0.05.

Keywords: Simulation Activities; Critical Thinking; Early Childhood

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญ เป็นกลไกหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่น ในสังคมได้อย่างมีความสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งการจัดการศึกษา มีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมที่มุ่งเน้นทักษะการคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา ช่วยให้เด็กเกิดความสามารถในการแยกแยะ การจัดลำดับข้อมูล รวบรวม และประมวลผล สภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบให้เกิดความชัดเจน ถูกต้อง สมเหตุสมผล ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้ก้าวทันยุคสมัยและเหมาะสมกับช่วงวัย (สุภาวดี

หาญเมธี, 2562) ซึ่งทักษะการคิด ที่ได้กล่าวถึงเป็นทักษะการคิดขั้นสูงเป็นทักษะการคิดที่มีความซับซ้อน มีขั้นตอนกระบวนการในการคิดที่มีความซับซ้อน เพื่อให้ได้คำตอบที่ต้องการ เช่น การตัดสินใจ การแก้ปัญหา ซึ่งส่วนใหญ่ต้องใช้ทักษะการคิดทั่วไปหลายทักษะมาผสมผสานกัน เป็นทักษะที่ส่งผลต่อความสามารถในการตัดสินใจ การกระทำ การแก้ปัญหา ถ้าเด็กทุกคนคิดเป็นก็จะสามารถสร้างสรรค์สิ่งที่ดีมีประโยชน์ให้กับตัวเองและสังคมได้อีกมากมาย หากเด็กได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วนบนพื้นฐานของการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ จะสร้างเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีพร้อมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยเฉพาะด้านสติปัญญาที่ช่วยให้เด็กรู้คิด รู้ทำอย่างเท่าทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป (อัครพล ไชยโชค, 2563)

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการคิดที่มีการใช้กระบวนการทางสมองที่มีความละเอียดซับซ้อน เป็นการคิดที่มีความละเอียดรอบคอบ ซึ่งมีการศึกษาข้อมูล หลักฐาน ข้อเท็จจริงต่าง ๆ นำมาพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล เพื่อประกอบการตัดสินใจ บุคคลที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จะมีความกระตือรือร้นในการหาความรู้ หาข้อมูลหลักฐานที่เชื่อถือได้มาประกอบก่อนการตัดสินใจอยู่เสมอ และจะเป็นบุคคลที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น การไตร่ตรองข้อมูล ตัดสินใจ และแก้ปัญหา โดยยึดหลักการคิดด้วยเหตุและผลจากข้อเท็จจริงมากกว่าอารมณ์ (Horadol, 2020) ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 3 ได้สังเกตและประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ด้าน พบว่าค่าเฉลี่ยของแต่ละพัฒนาการอยู่ในระดับดี แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ 10.2 มีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล ตัวบ่งชี้ 10.3 มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ และตัวบ่งชี้ 12.2 มีความสามารถในการแสวงหาความรู้นั้นมีค่าเฉลี่ยในระดับพอใช้ (โรงเรียนเทศบาลเมืองสิงหนคร 1 (บ้านยางงาม), 2565) ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงผลการประเมินพัฒนาการดังกล่าวจึงมีแนวคิดที่จะส่งเสริมพัฒนาความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้และให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัยซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

การจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญและเป็นแนวทางให้เด็กได้กระตุ้นให้เกิดความคิด และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด เมื่อเด็กได้เรียนรู้จากการเล่นในสถานการณ์ที่มีบทบาท ตามกติกาการเล่นที่สะท้อนความเป็นจริงเกิดปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์นั้น นำเอาข้อมูลความเป็นจริงในการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งการตัดสินใจนั้น จะส่งผลถึงเด็กซึ่งเป็นผู้เล่นในลักษณะเดียวกันกับที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง (ทิศนา แขมมณี,

2562) และเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ครูพยายามจำลองแบบของสถานการณ์จริงเข้ามาไว้ในห้องเรียน หรือสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงสภาพจริงมากที่สุดเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบหรือมีส่วนร่วมในสถานการณ์นั้น และการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองนั้นจัดว่าเป็นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประสบการณ์เรียนรู้ที่เกิดจากการลงมือกระทำ ส่งเสริมการคิดแก้ปัญหา เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนจะตัดสินใจลงมือทำกิจกรรม

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็ก หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดของเด็กปฐมวัยให้มีศักยภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ส่งผลให้เด็กเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพในอนาคต นำไปสู่การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัยในภาพรวมและรายด้านระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบกลุ่มเดียว มีการวัดก่อนและหลัง (One-Group Pretest-Posttest Design)

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยใช้กับกลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กนักเรียน อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ของโรงเรียนเทศบาลเมืองสิงหนคร 1 (บ้านยางงาม) จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนเด็ก 15 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1. นิทานที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง เป็นนิทานที่มีการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีเนื้อหาที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้เด็กคิดและตัดสินใจเลือกพร้อมบอกเหตุผลในการตัดสินใจ มีแนวคิดและสาระสำคัญ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความประหยัดและพอเพียง ด้านความรับผิดชอบ

ความมีน้ำใจและช่วยเหลือแบ่งปัน ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ด้านความมีน้ำใจและช่วยเหลือแบ่งปัน และด้านการปฏิบัติตนตามมารยาทและวัฒนธรรมไทย และมีฉากที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก จำนวน 5 เรื่อง 2. คู่มือและแผนการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง จำนวน 5 แผน ซึ่งใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของลิเคอร์ท (Likert) ปรากฏว่ามีคะแนนเฉลี่ย 4.40 อยู่ในระดับเหมาะสมมาก 3. แบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้สถานการณ์ จำนวน 5 สถานการณ์ ซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าระหว่าง 0.60 – 1.00 และ 4. แบบสังเกตพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัย 4 ด้าน คือ 1. ด้านการสังเกตและรับรู้ 2. ด้านการรวบรวมข้อมูล 3. ด้านการพิจารณาไตร่ตรองข้อมูล และ 4. ด้านการตัดสินใจและบอกเหตุผล ซึ่งมีซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าระหว่าง 0.80 – 1.00

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล 4 ระยะ ดังนี้ 1. ระยะก่อนการทดลอง ผู้วิจัยทำการทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัยโดยใช้สถานการณ์ เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ก่อนการทดลอง ใช้เวลาในการทดสอบสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 3 คน รวม 15 คน 2. ระยะดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้คู่มือและแผนการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 5 แผน ใช้จัดกิจกรรมแผนละ 7 วัน 2 สัปดาห์ แบ่งเป็นสัปดาห์ที่ 1 จำนวน 3 วัน สัปดาห์ที่ 2 จำนวน 4 วัน ใช้เวลาในการจัดกิจกรรม 10 สัปดาห์ 3. ระยะระหว่างการทดลอง ผู้วิจัยทำการสังเกตพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัย และบันทึกผลการสังเกตลงในแบบสังเกตพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัย และ 4. ระยะหลังการทดลอง ผู้วิจัยทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัย โดยใช้สถานการณ์หลังการทดลองโดยดำเนินการเช่นเดียวกับช่วงก่อนทดลอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการทดลอง ดังนี้ 1. นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัย มาหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและนำเสนอข้อมูลในรูปของตาราง 2. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัยโดยใช้สถานการณ์ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม มาหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและนำเสนอข้อมูลในรูปของตาราง และ 3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และนำเสนอข้อมูลในรูปตาราง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณในภาพรวมและรายด้านระหว่างได้รับ การจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง รายละเอียดตังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัยในภาพรวมและรายด้านระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง (n=15)

ช่วงเวลาในการทดลอง	พัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัย 4 ด้าน								รวมทั้ง 4 ด้าน	
	ด้านการสังเกตและรับรู้		ด้านการรวบรวมข้อมูล		ด้านการพิจารณาไตร่ตรองข้อมูล		ด้านการตัดสินใจและบอกเหตุผล			
	M	S.D.	M	S.D.	M	S.D.	M	S.D.	M	S.D.
สัปดาห์ที่ 1-2	2.76	0.43	2.47	0.51	2.53	0.51	2.53	0.51	2.57	0.49
สัปดาห์ที่ 3-4	2.78	0.42	2.53	0.51	2.63	0.49	2.73	0.45	2.67	0.46
สัปดาห์ที่ 5-6	2.80	0.40	2.70	0.47	2.77	0.43	2.77	0.43	2.76	0.43
สัปดาห์ที่ 7-8	2.82	0.39	2.83	0.38	2.83	0.38	2.80	0.41	2.82	0.39
สัปดาห์ที่ 9-10	2.96	0.21	2.97	0.18	2.90	0.31	2.93	0.25	2.94	0.24
รวม	14.12	1.85	13.50	2.05	13.66	2.12	13.76	2.05	13.78	2.01
M	2.82	0.37	2.70	0.41	2.73	0.42	2.75	0.41	2.76	0.40

จากตารางที่ 1 พบว่า พัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณในภาพรวมระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 (S.D = 0.40) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านสังเกตและรับรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.82 (S.D = 0.37) ด้านการรวบรวมข้อมูล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 (S.D = 0.41) ด้านการพิจารณาไตร่ตรองข้อมูล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 (S.D = 0.42) และด้าน การตัดสินใจและบอกเหตุผลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 (S.D = 0.41)

2. ผลการเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง ดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง

คนที่	คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้สถานการณ์	
	ก่อนจัดกิจกรรม	หลังจัดกิจกรรม
1	1.20	3.00
2	1.20	3.00
3	1.40	3.00
4	1.20	2.80
5	1.00	2.40
6	1.00	2.20
7	1.20	3.00
8	1.40	3.00

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง

คนที่	คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้สถานการณ์	
	ก่อนจัดกิจกรรม	หลังจัดกิจกรรม
9	1.00	2.00
10	1.40	3.00
11	1.20	2.60
12	1.40	3.00
13	1.40	3.00
14	1.20	2.60
15	1.00	2.20
M	1.21	2.72
S.D	0.16	0.36

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง

พัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	ก่อนการจัดกิจกรรม		หลังการจัดกิจกรรม		Z	P
	M	S.D	M	S.D		
	1.21	0.16	2.72	0.36	-3.438	.001

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 และตารางที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัยก่อนได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.21 (S.D = 0.16) แต่หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองแล้ว เด็กปฐมวัยมีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 (S.D = 0.36) เมื่อเปรียบเทียบแล้วพบว่า หลังการจัดกิจกรรมเด็กมีพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มากกว่าก่อนจัดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองนั้นมีพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณในภาพรวมและรายด้านสูงขึ้น ในช่วงระยะเวลา 10 สัปดาห์ โดยการจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าพัฒนาการ

ด้านการสังเกตและรับรู้นั้นในช่วงสัปดาห์ที่ 1-2 เด็กปฐมวัยสามารถเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในนิทานและบอกปัญหาหรือประเด็นที่เกิดขึ้นในนิทานโดยเฉลี่ยแล้วเด็กปฐมวัยสามารถบอกได้บ้างเล็กน้อย สามารถบอกชื่อตัวละครต่าง ๆ ในนิทานได้อย่างละเอียด สัปดาห์ที่ 3-4 เด็กปฐมวัยสามารถบอกปัญหาหรือประเด็นที่เกิดขึ้นในนิทานโดยเฉลี่ยแล้วเด็กปฐมวัยสามารถบอกได้บ้างเล็กน้อย สามารถเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในนิทาน บอกชื่อตัวละครต่าง ๆ ในนิทานได้อย่างละเอียด เมื่อเข้าสู่ช่วงสัปดาห์ที่ 5 ถึงสัปดาห์ที่ 10 เด็กปฐมวัยสามารถบอกชื่อตัวละครต่าง ๆ ในนิทานได้อย่างละเอียด สามารถเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในนิทานบอกปัญหาหรือประเด็นที่เกิดขึ้นในนิทานโดยเฉลี่ยแล้วเด็กปฐมวัยสามารถบอกได้อย่างละเอียด

พัฒนาการด้านการรวบรวมข้อมูลนั้น ในช่วงสัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 4 เด็กปฐมวัยสามารถการนำเสนอข้อมูลจากประเด็นคำถามในนิทานโดยเฉลี่ยแล้วเด็กปฐมวัยสามารถนำเสนอได้บ้างเล็กน้อย วาดภาพบันทึกข้อมูลจากประเด็นคำถามในนิทานโดยเฉลี่ยแล้วเด็กปฐมวัยสามารถทำได้อย่างละเอียด เมื่อเข้าสู่ช่วงสัปดาห์ที่ 5 ถึงสัปดาห์ที่ 10 เด็กปฐมวัยสามารถวาดภาพบันทึกข้อมูลจากประเด็นคำถามในนิทาน นำเสนอข้อมูลจากประเด็นคำถามในนิทานได้อย่างละเอียด โดยการที่เด็กได้นำเรื่องราวจากประเด็นคำถามในนิทานไปสอบถามผู้ปกครอง นำข้อมูลที่ได้มาวาดภาพและถ่ายทอดคำพูดให้ผู้ปกครองฟังเพื่อทำการบันทึกข้อมูล เด็กนำข้อมูลที่ได้มานำเสนอโดยเล่าเรื่องราวจากการไปรวบรวมข้อมูลได้ว่าจากสถานการณ์ตัดสินใจเลือกแบบใดพร้อมบอกเหตุผลได้ว่าทำไมถึงตัดสินใจเลือกแบบนั้น

พัฒนาการด้านการพิจารณาไตร่ตรองข้อมูลนั้น ในช่วงสัปดาห์ที่ 1 ถึง สัปดาห์ที่ 6 เด็กปฐมวัยสามารถระบุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการสร้างสถานการณ์จำลองได้ว่าควรมีอุปกรณ์อะไรบ้าง ให้เด็กพิจารณาไตร่ตรองว่าอุปกรณ์ที่นำมาใช้มีความเหมาะสมหรือไม่เพราะอะไร โดยเฉลี่ยแล้วเด็กปฐมวัยสามารถบอกได้บ้างเล็กน้อย บอกลักษณะนิสัยของตัวละครในนิทาน โดยเฉลี่ยแล้วเด็กปฐมวัยสามารถบอกได้อย่างละเอียด เมื่อเข้าสู่ช่วงสัปดาห์ที่ 7 ถึง สัปดาห์ที่ 10 เด็กปฐมวัยสามารถบอกลักษณะนิสัยของตัวละครในนิทาน ระบุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการสร้างสถานการณ์จำลองได้ว่าควรมีอุปกรณ์อะไรบ้าง ให้เด็กพิจารณาไตร่ตรองว่าอุปกรณ์ที่นำมาใช้ มีความเหมาะสมหรือไม่ เพราะอะไรได้อย่างละเอียด โดยการที่เด็กได้คิดทบทวนว่าสถานการณ์แต่ละฉากในนิทานมีอุปกรณ์อะไรบ้าง ให้เด็กช่วยกันระบุชื่ออุปกรณ์ที่มีอยู่ในแต่ละฉากนิทาน แล้วให้เด็กช่วยกันคิดทบทวนอีกครั้งว่าควรนำอุปกรณ์อะไรบ้างมาใช้ในการแสดงสถานการณ์จำลอง ซึ่งเด็กต้องคำนึงด้วยว่าอุปกรณ์ที่นำมาใช้มีความเหมาะสมหรือไม่ เพราะอะไรเด็กถึงเลือกนำอุปกรณ์นั้นมาใช้ให้เด็กได้บอกเหตุผลในการตัดสินใจที่มาจากการคิดพิจารณาไตร่ตรองด้วยตนเอง

พัฒนาการด้านการตัดสินใจและบอกเหตุผลนั้น ในช่วงสัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 4 เด็กปฐมวัยสามารถตัดสินใจและบอกเหตุผลจากประเด็นคำถามในนิทานประเด็นที่ 1 และประเด็นคำถามในนิทานประเด็นที่ 2 โดยเฉลี่ยแล้วเด็กปฐมวัยสามารถตัดสินใจและบอกเหตุผลได้บ้างเล็กน้อย ในช่วงสัปดาห์ที่ 5 ถึง สัปดาห์ที่ 8 เด็กปฐมวัยสามารถตัดสินใจและบอกเหตุผลจากประเด็นคำถามในนิทานประเด็นที่ 1 และประเด็นคำถามในนิทานประเด็นที่ 2 โดยเฉลี่ยแล้วเด็กปฐมวัยสามารถตัดสินใจและบอกเหตุผลได้อย่างละเอียด เมื่อเข้าสู่ช่วงสัปดาห์ที่ 9-10 เด็กปฐมวัยสามารถตัดสินใจและบอกเหตุผลจากประเด็นคำถามในนิทานประเด็นที่ 1 และประเด็นคำถามในนิทานประเด็นที่ 2 ได้อย่างละเอียด โดยการที่เด็กได้นำข้อมูลจากประเด็นคำถามในนิทานประเด็นที่ 1 และและประเด็นคำถามในนิทานประเด็นที่ 2 มานำเสนอโดยเล่าเรื่องราวจากการไปรวบรวมข้อมูลได้ว่าจากสถานการณ์ตัดสินใจเลือกแบบใดพร้อมบอกเหตุผลได้ว่าทำไมถึงตัดสินใจเลือกแบบนั้น ซึ่งเด็กสามารถตัดสินใจและบอกเหตุผลได้อย่างละเอียด คือการที่เด็กตอบประเด็นคำถามในนิทานได้โดยให้เหตุผลประกอบการตัดสินใจและมีการคำนึงถึงผลที่จะตามมาจากการตัดสินใจได้

จากผลพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสูงขึ้นตามลำดับ เนื่องจากการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองนั้น เป็นการจัดสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมให้มีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง เด็กได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมตามสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้น เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการร่วมกิจกรรม ทำให้เด็กเกิดพัฒนาการการคิดและตัดสินใจด้วยตนเองจากสถานการณ์ที่เด็กได้พบเจอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ Piaget ที่เชื่อว่า พื้นฐานของการพัฒนาการคิดของเด็กนั้น เกิดจากการที่ให้เด็กได้เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง รวมถึงสิ่งที่มีความหมายกับเด็ก จะทำให้เด็กเกิดความคิดรวบยอด รู้จักแยกประเภท มีเหตุผลและสามารถแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้ (Piaget, 1930 อ้างถึงใน กันตวรรณ มีสมสาร, 2562) และสอดคล้องกับศิริพร ศรีจันทะ และธีรศักดิ์ อุปรมัย อุปไมยอธิชัย (2564) ได้กล่าวถึงกิจกรรมสถานการณ์จำลองว่าเป็นกระบวนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนกำหนด เน้นให้ผู้เรียนลงไปทำกิจกรรมในสถานการณ์จำลอง โดยมีข้อมูลกติกาในการทำกิจกรรมและบทบาทที่สะท้อนความเป็นจริง รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ในสถานการณ์ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจที่จะส่งผลให้เด็กปฐมวัยตัดสินใจในลักษณะเดียวกันกับสิ่งที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริงและสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน และสรุปตัดสินใจจากสถานการณ์ที่ตนเองเผชิญอยู่ โดยครูเป็นผู้สังเกต ช่วยเหลือและแนะนำเมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือ หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมสถานการณ์จำลองเสร็จ เด็กได้ร่วมกันสรุปและอภิปรายว่า จากข้อมูลที่รวบรวมมาเด็กสามารถบอกได้ว่าตัดสินใจเลือกแบบใด บอกเหตุผลได้ว่าทำไมถึงตัดสินใจเลือกแบบนั้น จึง

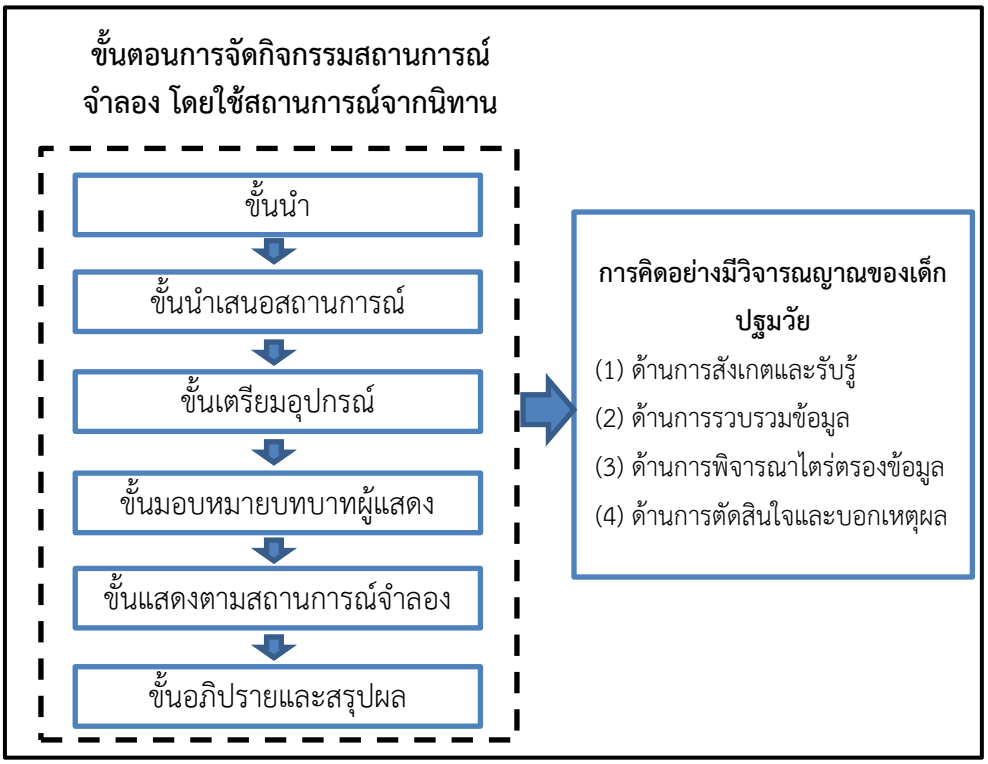
เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้การจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองที่มีต่อพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณในครั้งนี้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ผลการเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง จากการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ที่กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมมีความแตกต่างกัน โดยหลังได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองเด็กปฐมวัย มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง เมื่อเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง พบว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 สูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.21 สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุดาเจ๊ะอุมา (2555) เรื่อง ผลการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความสามารถในการคิดย้อนกลับตามทฤษฎีของเพียเจท์ของเด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 3 พบว่า ความสามารถในการคิดย้อนกลับตามทฤษฎีของเพียเจท์หลังจากการจัดกิจกรรมร่วมกับสถานการณ์จำลองมีคะแนนเฉลี่ยทั้งโดยรวมและรายด้านสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องสมมติฐานซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถานการณ์จำลองสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดย้อนกลับตามทฤษฎีของเพียเจท์ของเด็กปฐมวัยได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถานการณ์จำลองส่งผลต่อการคิดของเด็กปฐมวัย มีพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้น ด้วยการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง 6 ขั้นตอนดังกล่าว สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นได้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง เป็นกิจกรรมที่เด็กทุกคนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการร่วมกิจกรรม เด็กเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในขณะปฏิบัติกิจกรรม ตั้งแต่ขั้นที่เด็กได้รู้จักการสังเกตและรับรู้จากการฟังนิทาน รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ที่เชื่อถือได้มานำเสนอประกอบการตัดสินใจพร้อมให้เหตุผลจากการตัดสินใจ ได้คิดพิจารณาไตร่ตรองข้อมูลจากการพิจารณาลักษณะของตัวละครรวมถึงการระบุอุปกรณ์ที่นำมาสร้างสถานการณ์จำลอง เด็กได้ฝึกซ้อมและแสดงตามสถานการณ์จำลองร่วมกันกับเพื่อน เมื่อเสร็จกิจกรรมเด็กสามารถตัดสินใจและสรุปเหตุผลจากสถานการณ์ที่เด็กได้พบเจอว่าเด็กสรุปตัดสินใจเลือกแบบใด ทำไมต้องตัดสินใจเลือกแบบนั้นพร้อมบอกเหตุผลได้ นอกจากนี้ครูมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้น ดูแลช่วยเหลือและแนะนำให้เด็กทำกิจกรรมสถานการณ์จำลองตั้งแต่ต้นจนจบ สอดคล้องกับทิศนา แขม

มณี (2562) ที่กล่าวถึง การจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง มีความสำคัญ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้เรื่องที่มีความซับซ้อนให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เนื่องจากเด็กมีประสบการณ์ที่เห็นเชิงประจักษ์ด้วยตนเอง ให้เด็กได้ฝึกฝนทักษะกระบวนการต่าง ๆ โดยเฉพาะกระบวนการคิดและการตัดสินใจ เพราะการที่เด็กทำกิจกรรมสถานการณ์จำลองตั้งแต่ ต้นจนจบได้ ย่อมส่งผลให้เด็กเกิดพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ดีขึ้น และสามารถนำเรื่องราวที่ได้จากการทำกิจกรรมสถานการณ์จำลองไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ การจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองโดยใช้สถานการณ์จากนิทาน ส่งผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัย ซึ่งในกระบวนการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองนั้น ให้เด็กได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกระตุ้นให้เด็กได้รับรู้ ศึกษาข้อมูล คิดและตัดสินใจด้วยตนเอง ครูมีบทบาทในการกระตุ้นแนะนำและช่วยเหลือให้เด็กทำกิจกรรมสถานการณ์จำลองได้ตั้งแต่ต้นจนจบ โดยมีอธิบายภาพองค์ความรู้ได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้จากการวิจัย

การจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองโดยใช้สถานการณ์จากนิทาน มีการดำเนินกิจกรรมแบ่งขั้นตอน 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ทำให้เด็กมีความสนใจและพร้อมที่จะฟังนิทานที่ครูนำมาเล่า ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอสถานการณ์ โดยครูนำประเด็นจากสถานการณ์ในนิทานมาสนทนาและตั้งคำถามกับเด็ก ขั้นที่ 3 ขั้นเตรียมอุปกรณ์ โดยครูให้เด็กได้ช่วยกันคิดว่าจะใช้อุปกรณ์อะไรบ้างมาสร้างสถานการณ์จำลอง ให้เด็กได้มีการพิจารณาไตร่ตรองถึงความเหมาะสม ขั้นที่ 4 ขั้นมอบหมายบทบาทผู้แสดง โดยครูให้เด็กร่วมกันพิจารณาไตร่ตรองลักษณะนิสัยของตัวละครในนิทานว่ามีลักษณะนิสัยเป็นอย่างไร เด็กได้ช่วยกันบอกลักษณะนิสัยของตัวละคร ครูให้เด็กแบ่งกลุ่มตามจำนวนตัวละครและเลือกบทบาทตัวละคร ฝึกซ้อมการแสดงตามสถานการณ์จำลอง โดยครูมีบทบาทในการสังเกต แนะนำช่วยเหลือให้เด็กเลือกตัวละครและฝึกซ้อมการแสดงตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง ขั้นที่ 5 ขั้นแสดงตามสถานการณ์จำลอง และขั้นที่ 6 ขั้นอภิปรายและสรุปผล จากการจัดกิจกรรมสถานการณ์ โดยครูให้เด็กร่วมกันสรุปประเด็นจากสถานการณ์ในนิทาน ครูนำข้อมูลที่ได้บันทึกไว้มาอภิปรายว่าจากข้อมูลที่เด็กได้รวบรวมมาจากแหล่งต่าง ๆ ที่ให้ไว้ก่อนหน้านี้ เด็กสรุปตัดสินใจเลือกแบบใด พร้อมให้เหตุผลในการตัดสินใจว่าทำไมต้องเลือกเช่นนั้น ซึ่งการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองโดยใช้สถานการณ์จากนิทาน ทำให้การคิดอย่างมีวิจารณญาณในภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสังเกตและรับรู้ ด้านการรวบรวมข้อมูล ด้านการพิจารณาไตร่ตรองข้อมูล และด้านการตัดสินใจและบอกเหตุผลเพิ่มสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น ครูต้องให้อิสระกับเด็กและเวลาในการจัดกิจกรรมต้องมีความยืดหยุ่น เพราะในบางขั้นตอนของการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองใช้เวลาไม่เท่ากัน ควรให้เด็กได้ดำเนินกิจกรรมจนเสร็จในทุกขั้นตอน

2. เนื่องจากการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองมีหลายขั้นตอน ในช่วงสัปดาห์ที่ 1-2 ครูควรสร้างบรรยากาศและกระตุ้นให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการตอบคำถาม ฝึกการคิดและในการทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนได้ครบตั้งแต่ต้นจนจบสถานการณ์จำลอง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในด้านสติปัญญา เช่น การคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหา การคิดเชิงเหตุผลเป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง เช่น การจัดกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กันตวรรณ มีสมสาร. (2562). *การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านการคิด. ในเอกสารการสอนชุดวิชาแนวการพัฒนาเด็กปฐมวัย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ทิศนา แขมมณี . (2562). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 25). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โรงเรียนเทศบาลเมืองสิงหนคร 1 (บ้านยางงาม). (2565). *ประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ปีการศึกษา 2565.* สงขลา: โรงเรียนเทศบาลเมืองสิงหนคร 1 (บ้านยางงาม).

สุดา เจ๊ะอุมา. (2555). ผลการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความสามารถในการคิดย้อนกลับตามทฤษฎีของเพียเจท์ของเด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. วารสารสารวิชาการ Veridian E-Journal, 6(3), 263-275.

ศิริพร ศรีจันทะ และธีรศักดิ์ อุปรมัย อุปไมยอธิชัย. (2564). *179 วิธีรวมสูตรการสอน ฉบับกระเป๋า.* กรุงเทพฯ : บริษัท กู๊ดเฮด พริ้นติ้ง แอนด์ แพคเกจจิ้ง กรุ๊ป จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2552). *สารานุกรมวิชาชีพครู เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา.* กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

สุภาวดี หารเมธี และคณะ. (2562). *คู่มือพัฒนาทักษะสมอง EF Executive Functions สำหรับครูปฐมวัย.* กรุงเทพฯ : มติชน.

อัครพล ไชยโชค. (2563). การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยการจัดกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์นอกห้องเรียน ประกอบผังกราฟิกสำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสารพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต,* 14(1), 16-17.

Horadol, A. (2020). *Fundamentals of early childhood learning and thinking: the instructional document Develop early childhood thinking.* Nonthaburi: The Office of the University Press Sukhothai Thammathirat Open University (In Thai).

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง*

BUDDHADHAMMA INTEGRATION FOR PROMOTING ELECTION VOTING OF ADMINISTRATORS AND MEMBERS OF LOCAL COUCILS IN TRANG PROVINCE

ณรงค์กร ดำรงคดี, ธัชชนันท์ อิศรเดช, สุรพล สุยะพรหม
Narongkorn Damrongkadee, Tatchanan Isaradej, Surapol Suyaprom
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: narongkonmcu@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการตัดสินใจออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น 3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง โดยประยุกต์หลักสาราณียธรรม 6 เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ประชาชนมีความกระตือรือร้นและตื่นตัวในกิจกรรมทางการเมือง ยอมรับความแตกต่างในอุดมการณ์ทางการเมือง มีความรู้ความเข้าใจการมีส่วนร่วมทางการเมือง วิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองอย่างมีเหตุผลและแก้ไขความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสม 2. การกล่อมเกลาทางการเมืองและหลักสาราณียธรรมส่งผลต่อการตัดสินใจออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. การบูรณาการหลักสาราณียธรรม 6 เพื่อส่งเสริมการตัดสินใจออกเสียงเลือกตั้ง ประกอบด้วย ปฏิบัติดีและใช้วาจาที่ดีต่อกันบนพื้นฐานเหตุผล คิดสิ่งที่เป็นประโยชน์ แบ่งปันผลประโยชน์เป็นธรรม รักษากฎระเบียบและให้ความสำคัญกับศีลธรรม ปฏิบัติตามมติของเสียงข้างมาก

คำสำคัญ: สาราณียธรรม; การตัดสินใจออกเสียงเลือกตั้ง; การเลือกตั้งท้องถิ่น

*Received July 31, 2024; Revised August 14, 2024; Accepted August 15, 2024

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the general conditions of promoting decision–making in election voting of the executives and members of local councils. 2. To study the factors affecting decision–making in electing the executives and members of local councils. 3. To present the Buddhadhamma integration for promoting decision–making in electing the executives and members of local councils in Trang province, conducted by the mixed methods. The qualitative research and data were collected from 18 key informants. The quantitative research data was collected by questionnaire from 400 samples. The data were analyzed by frequency, means, standard deviation, and multiple regression analysis.

The research results were as follows: 1. People were enthusiastic and alert to political activities, accepted the difference in political philosophies, had knowledge and insight into political participation, conducted a reasoned and complete examination of the political environment and appropriate ways to settle conflicts. 2. The political socialization and Saraniyadhamma VI affecting people's decision–making in electing the executives and members of local councils in Trang province, with statistically significant level of .01. 3. Saraniyadhamma VI integration for promoting decision–making in electing the executives and members of local councils in Trang province consisted of to do and to speak kindly to one another based on reason, thinking in beneficial, and fairness benefits sharing, maintaining the rules and values, to give importance to moralities, and to accept and act according to the majority rules.

Keywords: Saraniyadhamma; Political Decision–Making; Local Election

บทนำ

รูปแบบของการเมืองตามหลักการของประชาธิปไตยที่สำคัญรูปแบบหนึ่ง คือ การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เป็นการแสดงออกในเรื่องการส่งเสริมและเคารพในสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งถือเป็นหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับกันโดยทั่วไป สำหรับประเทศไทยนั้นมีนักวิชาการที่ทำการศึกษาในประเด็นการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นไม่มากนักหาก

เทียบกับการเลือกตั้งระดับชาติหรือการเลือกตั้งใหญ่ของประเทศ ลักษณะของการปกครองในหลักการที่ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนนั้น มิได้มาจากประชาชนเป็นผู้นำไปใช้โดยตรง แต่ประชาชนเป็นผู้คัดเลือกตัวแทนที่จะไปใช้อำนาจหน้าที่นั้น ถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับการมอบหมายจากประชาชนเพื่อไปรักษา ปกป้อง หรือสร้างผลประโยชน์ให้กับประชาชน อำนาจอธิปไตยดังกล่าวกำหนดให้ประชาชนเป็นผู้มีส่วนร่วมโดยตรงผ่านการเลือกตั้งนั่นเอง (โภคิน พลกุล, 2530) ดั้งนั้น วิถีทางของประชาธิปไตยจึงเป็นการเมืองการปกครอบแบบใช้ตัวแทน โดยเฉพาะเมื่อมีประชาชนจำนวนมากอยู่ร่วมกัน จึงจำเป็นต้องสรรหาตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ต่าง ๆ แทนประชาชนทุกคน (ลิขิต ธีรเวคิน, 2559) อย่างไรก็ตาม รูปแบบของการใช้อำนาจของประชาชนผ่านตัวแทนนี้ก็ทำให้เกิดข้อจำกัดบางประการเช่นกัน กล่าวคือ ประชาชนนั้นไม่สามารถสั่งการหรือตัดสินใจในระดับการบริหารหรือระดับนโยบายในประเด็นการบริหารของหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นได้ โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันทั่วไปที่อาจทำได้ไม่ง่ายนักในทางปฏิบัติ

การใช้สิทธิในการเลือกตั้งหรือลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน เป็นรูปแบบหนึ่งที่สำคัญในการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเป็นวิถีปกติของการเมืองแบบประชาธิปไตย เป็นการมีส่วนร่วมที่ประชาชนสามารถทำได้ง่ายที่สุด และแสดงออกได้ชัดเจนที่สุดในเจตจำนงหรือความต้องการของประชาชน ที่จะคัดเลือกตัวแทนที่เป็นบุคคลเพื่อไปทำหน้าที่และใช้อำนาจแทนประชาชนในการบริหารงานท้องถิ่นหรือบริหารงานระดับชาติ เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติต่อไป ซึ่งมีความสำคัญต่อกระบวนการทางการเมืองตามระบอบของประชาธิปไตย ด้วยเหตุนี้ การที่จะได้มาซึ่งบุคคลที่มีความเหมาะสมในการเป็นตัวแทนประชาชนเพื่อเป็นอำนาจเป็นปากเป็นเสียงแก่ประชาชน จึงต้องอาศัยการใช้สิทธิในการเลือกตั้งอย่างตั้งใจและมีจิตสำนึกอันดีของประชาชนเป็นสำคัญ (กลุ่มงานสารนิเทศ, 2555) ในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งยังคงพบว่าประชาชนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยสำนึกที่ว่าเป็นหน้าที่มากกว่าเพื่อแสดงออกซึ่งตามความต้องการผู้บริหารท้องถิ่น หรือเพื่อให้คนที่ตนพอใจเข้าไปทำงานจึงไม่เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีอิทธิพล มีอำนาจ หรือมีประสิทธิภาพทางการเมือง การไปใช้สิทธิเลือกตั้งจึงมีโอกาสที่จะถูกชักจูงให้ไปลงคะแนนเสียงได้มาก เป็นลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบถูกระดม (Mobilized Participation) แม้ผู้มีสิทธิออกเสียงจำนวนหนึ่งจะเบื่อการเมืองและการเลือกตั้ง แต่ส่วนมากให้สัมภาษณ์ว่าคงจะไปใช้สิทธิด้วยเหตุผลเพราะเป็นหน้าที่ เป็นสิทธิที่ต้องไปเลือกตั้งและไม่อยากเสียสิทธิ (สถาบันพระปกเกล้า, 2551)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจในการออเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง

โดยการประยุกต์หลักสาราณียธรรม 6 เพื่อแทรกแนวคิดและหลักธรรมที่เหมาะสมกับการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง

3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรังโดยการประยุกต์ใช้ตามหลักสาราณียธรรม 6

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีวิจัยเชิงปริมาณ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีสิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดตรัง จำนวน 692,191 คน (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตรัง, 2563) กลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1967) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน ประกอบด้วย นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ นักการเมืองท้องถิ่น ผู้ดำเนินการเลือกตั้ง และผู้นำชุมชนหรือผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล แบบสอบถามการกล่อมเกลาทางการเมือง แบบสอบถามการตัดสินใจออกเสียงเลือกตั้ง และแบบสอบถามหลักสาราณียธรรม 6 ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดตรัง จำนวน 400 คน และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน และการ

สนทนากลุ่มเฉพาะในประเด็นที่วิจัยกับผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ข้อมูลที่ได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสังเคราะห์เนื้อหาแบบพรรณนา

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง คือ ประชาชนมีความกระตือรือร้นและตื่นตัวในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง การยอมรับฟังความเห็นของผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างในวัฒนธรรม ทัศนคติ ความศรัทธา และอุดมการณ์ทางการเมืองของผู้อื่น มีความรู้ความเข้าใจและเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ให้การส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในท้องถิ่นทุกช่องทางที่ทำได้ มีการคิดวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองอย่างมีเหตุผลและรอบด้าน และการแก้ไขความขัดแย้งหรือปัญหาต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ใช้สันติวิธี และสมควรแก่เหตุ

2. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง** ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.70, S.D.=0.67) หลักสาราณียธรรม 6 กับการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.96, S.D.=0.81) และการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.62, S.D.=0.90) การกล่อมเกลาทางการเมือง 3 ด้าน สามารถร่วมกันทำนายการตัดสินใจทางการเมืองในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ได้ร้อยละ 58.2 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสื่อมวลชน สามารถร่วมกันทำนายการตัดสินใจทางการเมืองในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ได้ร้อยละ 33.3 ด้านสถาบันการศึกษา สามารถร่วมกันทำนายการตัดสินใจทางการเมืองในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ได้ร้อยละ 32.9 และด้านสถาบันทางการเมือง สามารถร่วมกันทำนายการตัดสินใจทางการเมืองในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ได้ร้อยละ 20.0 ตามลำดับ หลักสาราณียธรรม 6 สามารถร่วมกันทำนายการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ได้ร้อยละ 71.5 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสาธารณโภคี สามารถร่วมกันทำนายการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและ

สมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ได้ร้อยละ 37.1 ด้านทิฏฐิสามัญญตา สามารถร่วมกันทำนายการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ได้ร้อยละ 33.8 ด้านเมตตากายกรรม สามารถร่วมกันทำนายการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ได้ร้อยละ 24.2 และด้านเมตตาวจีกรรม สามารถร่วมกันทำนายการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ได้ร้อยละ 18.4 ตามลำดับ ส่วนสาราณียธรรมในด้านคือเมตตามโนกรรม และด้านสีลสามัญญตา ไม่พบว่ามีอำนาจในการทำนายการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรังโดยการประยุกต์ใช้ตามหลักสาราณียธรรม 6 มีประเด็นสำคัญคือ 1. เมตตากายกรรม การทำดีต่อกันด้วยความเมตตา เป็นการแสดงออกหรือปฏิบัติดีต่อกัน ซึ่งจะส่งเสริมภาพลักษณ์และบรรทัดฐานทางการเมืองที่ดีได้ 2. ด้านเมตตาวจีกรรม การพูดดีต่อกันด้วยความเมตตา เป็นการใช้วาจาที่ดีต่อกันบนพื้นฐานของเหตุผล พูดแต่สิ่งที่ดีงาม พูดกันด้วยความรักความปรารถนาดีและเป็นประโยชน์ 3. ด้านเมตตามโนกรรม การคิดต่อกันด้วยเมตตา เป็นการปลูกฝังให้คิดเชิงบวกในสังคม มีทัศนคติเชิงบวก คิดทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น ชุมชน สังคม 4. ด้านสาธารณโภคี: การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม เป็นการแบ่งปันผลประโยชน์หรือสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคมด้วยความถูกต้องอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม 5. ด้านสีลสามัญญตา: การประพฤติให้ดีเหมือนกัน เป็นผู้รักษากฎระเบียบ กฎเกณฑ์หรือกติกาทางสังคมหรือชุมชน เป็นผู้ให้ความสำคัญกับศีลธรรมอันดีงาม และ 6. ด้านทิฏฐิสามัญญตา: การปรับตัวเข้าหากัน เป็นการมีความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การปรับมุมมองให้เป็นแนวทางเดียวกัน ไม่ยึดถือความคิดของตนเป็นใหญ่ รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นอยู่เสมอ ยอมรับและปฏิบัติตามมติของเสียงข้างมากตามหลักของประชาธิปไตย

อภิปรายผลการวิจัย

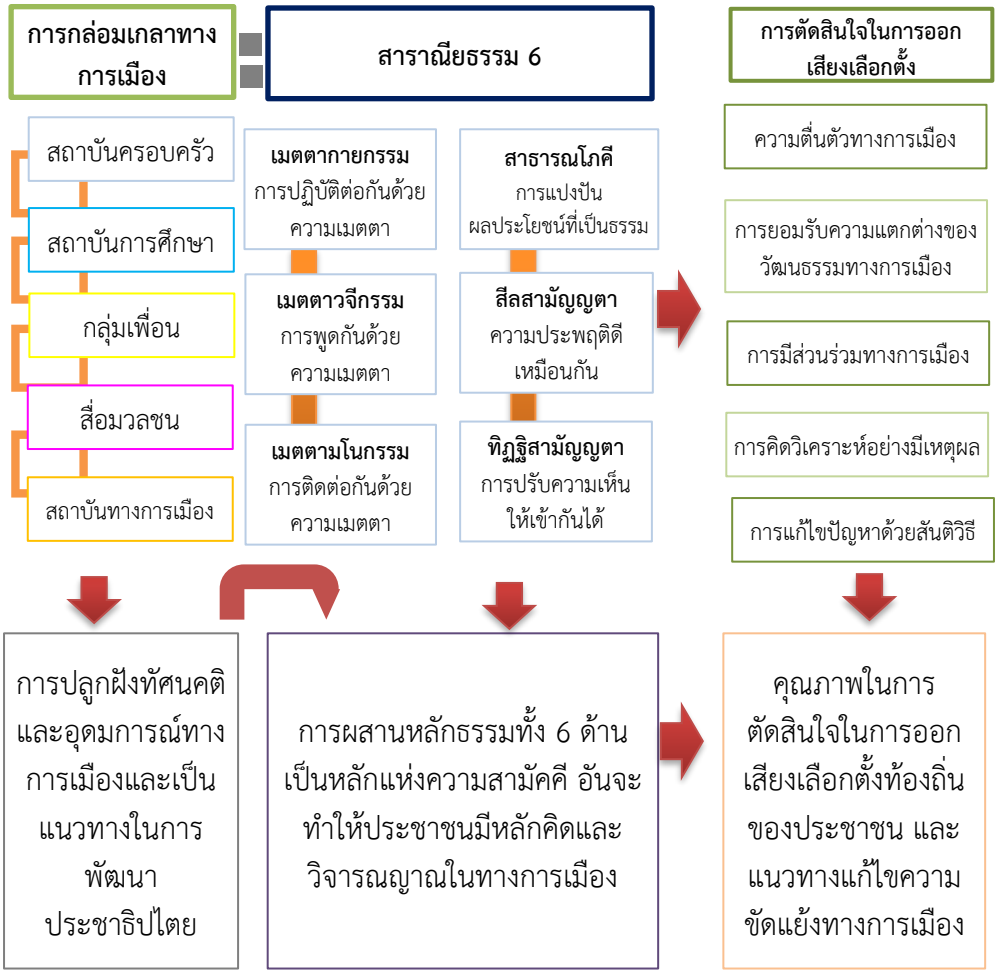
1. การตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง คือ ประชาชนมีความตื่นตัวในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง การยอมรับความแตกต่างทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง คิดวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองอย่างมีเหตุผล และการแก้ไขความขัดแย้งด้วยสันติวิธีสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชฎากร เอี่ยมอำไพ (2564) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งทั่วไป พบว่า ประชาชนใช้เทคโนโลยีทำให้สะดวกในการติดตามข่าวสารมากยิ่งขึ้น ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน คือ

ความรู้ ทัศนคติและการนำไปปฏิบัติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของกรณัฐ ระงับทุกข์ (2564) ที่ศึกษาพบว่า ประชาชนให้ความสำคัญกับการเคารพกฎกติกา เคารพสิทธิของผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อสังคม และตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

2. การกล่อมเกลาทางการเมืองและหลักสาราณียธรรมส่งผลต่อการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของณฐมน หมวกฉิม (2564) เรื่อง การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปของไทย พบว่า การตื่นตัวทางการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านการกล่อมเกลาทางการเมือง ปัจจัยด้านวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และหลักอิทธิบาท 4 มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ร้อยละ 37.7 และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี บุญเรือง (2564) เรื่อง การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป พบว่า ภาพรวมของการตื่นตัวทางการเมือง อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากมากไปน้อย

3. การบูรณาการหลักสาราณียธรรม 6 เพื่อส่งเสริมการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้ง คือ 1. เมตตากายกรรม: การทำดีต่อกันด้วยความเมตตา 2. ด้านเมตตาวจีกรรม: การพูดดีต่อกันด้วยความเมตตา 3. ด้านเมตตามโนกรรม: การคิดต่อกันด้วยเมตตา 4. ด้านสาธารณโภคี: การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม 5. ด้านสีลสามัญญตา: การประพฤติให้ดีเหมือนเขา และ 6. ด้านทิฏฐิสามัญญตา: การปรับตัวเข้าหากัน สอดคล้องกับงานวิจัยของไพวรรณ ปุริมาตร (2564) เรื่อง ไพวรรณ พบว่า การประยุกต์หลักธรรมในการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น ประกอบด้วย 1. หลักกายกรรม แสดงกิริยาอาการสุภาพ 2. หลักวจีกรรม เลือกใช้คำพูดภาษาที่สุภาพ 3. หลักมโนกรรม ทำแต่ในสิ่งที่ถูกต้อง 4. หลักสาธารณโภคี รู้จักแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรม 5. หลักสีลสามัญญตา ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับหรือวินัยต่าง ๆ 6. หลักทิฏฐิสามัญญตา ใช้นโยบาย ข้อกฎหมาย เป็นอย่างเดียวกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของกษิดิศ รอดน้อย (2566) ความทันสมัยทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ เรื่อง พบว่า หลักธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้มีส่วนช่วยในการลดความขัดแย้ง สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีการปฏิบัติตามหลักของสันติวิธี เกิดการยอมรับในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่สังเคราะห์ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง สรุปได้ดังนี้

การกล่อมเกลาทางการเมือง ด้านสถาบันครอบครัว บุคคลในครอบครัวมีการปลูกฝัง ส่งต่อ ขัดเกลา และให้ประสบการณ์ทางการเมืองแก่สมาชิกในครอบครัว ด้านสถาบันการศึกษา การปลูกฝังและหล่อหลอมประชาธิปไตยในสถาบันการศึกษา การกล่อมเกลาทางการเมืองในแต่ละระดับการศึกษาจะเป็นกลไกที่หล่อหลอมความคิดและทัศนคติ

ทางการเมืองจากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน ด้านกลุ่มเพื่อน การหาข้อมูลและส่งต่อข้อมูลข่าวสารหรือกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ระหว่างกันในกลุ่มเพื่อนการหล่อหลอมหรือการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและความคิดเห็นทางการเมืองจากกลุ่มเพื่อน ด้านสื่อมวลชน การเผยแพร่ข่าวสารทางการเมืองของสื่อมวลชนผ่านช่องทางสื่อที่หลากหลาย เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ และด้านสถาบันทางการเมือง การหล่อหลอมผ่านแนวคิดและหลักการของนักการเมืองหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองไปยังประชาชน พรรคการเมือง นโยบายพรรคการเมืองส่งผ่านหลักการทางการเมืองไปยังสาธารณชน

หลักสาราณียธรรม 6 ด้านเมตตากายกรรม: การทำดีต่อกันด้วยความเมตตา การแสดงกิริยาสุภาพกับทุกคนทั้งต่อหน้าและลับหลัง ความเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน เข้าใจและไม่กระทำสิ่งใดที่เป็นการกระทบหรือลิดรอนสิทธิของผู้อื่น ด้านเมตตาวจีกรรม: การพูดดีต่อกันด้วยความเมตตา การสื่อสารที่ดีต่อกันแสดงถึงการเคารพให้เกียรติผู้อื่น การใช้วาจาสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตนกับผู้อื่น เป็นวิธีการสื่อสารสำคัญในการเข้าถึงประชาชนได้เป็นอย่างดี ด้านเมตตามโนกรรม: การคิดต่อกันด้วยเมตตา มีทัศนคติที่ดี คิดเห็นในสิ่งที่เป็นประโยชน์ การให้เกียรติและเคารพในความคิดของตนเองและผู้อื่น ด้านสาธารณโภคี: การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม การแบ่งปันผลประโยชน์ หรือสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคมด้วยความถูกต้องอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รู้จักการเสียสละ สงเคราะห์ ช่วยเหลือประชาชนตามความเหมาะสม ด้านสีลสามัญญตา การประพฤติให้ดีเหมือนเขา การเป็นผู้รักษากฎระเบียบ กฎเกณฑ์หรือกติกาทางสังคมหรือชุมชน การเคารพในสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองของผู้อื่นโดยปราศจากอคติ และด้านทิฏฐิสามัญญตา การปรับตัวเข้าหากัน การมีความคิดเห็นปรับมุมมองให้เป็นแนวทางเดียวกัน ไม่ยึดถือความคิดของตนเป็นใหญ่ รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นอยู่เสมอ ยอมรับและปฏิบัติตามมติของเสียงข้างมากตามหลักของประชาธิปไตย

การตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้ง ด้านความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน ประชาชนมีความกระตือรือร้นในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง การมีความตั้งใจที่จะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น ด้านการยอมรับความแตกต่างของวัฒนธรรมทางการเมือง การเป็นผู้รับฟังข้อคิดเห็นหรือหลักการทางการเมืองที่แตกต่างโดยไม่อคติ ยอมรับบทบาทและพฤติกรรมทางการเมืองของผู้อื่น เป็นการเคารพในสิทธิเสรีภาพและการให้ความสำคัญของผู้อื่น ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง การเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ให้การส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในท้องถิ่น รวมถึงตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ด้านการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล การวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองเป็นไป

ตามเหตุปัจจัยที่เหมาะสม การใช้สติและเหตุผลในการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น ด้านการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี การใช้หลักการเจรจาด้วยเหตุและผลที่เหมาะสมและสมควรแก่เหตุ การสร้างความไว้ใจและการยอมรับกันได้ในสถานการณ์ของความขัดแย้งทางการเมืองหรือเหตุอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง เป็นการพิจารณาถึงรูปแบบที่ประชาชนในท้องถิ่นได้รับการกล่อมเกลาทางการเมืองผ่านทางกระบวนต่าง ๆ รอบตัว ไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน และสถาบันทางการเมือง ซึ่งอาจจะมีความแตกต่างกันไปตามรูปแบบการรับรู้ที่ประชาชนได้รับมา แต่การตัดสินใจทางการเมืองในการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นนั้น จะสามารถดำเนินไปได้อย่างมีคุณภาพโดยการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ร่วมกัน คือ ด้านเมตตากายกรรม การทำดีต่อกันด้วยความเมตตาด้านเมตตาวจีกรรม การพูดดีต่อกันด้วยความเมตตา ด้านเมตตามโนกรรม การคิดต่อกันด้วยเมตตา ด้านสาธารณโภคี การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม ด้านสีลสามัญญตา การประพฤติให้ดีเหมือนเขา ด้านทิฏฐิสามัญญตา การปรับตัวเข้าหากัน ซึ่งหลักสาราณียธรรม 6 นี้เป็นหลักธรรมที่ทำให้สังคมส่วนรวมมีความสงบเรียบร้อย ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ซึ่งหากประชาชนและผู้สมัครรับเลือกตั้งในท้องถิ่นมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็จะส่งผลให้การตัดสินใจในการเลือกตั้งนั้นเป็นไปอย่างโปร่งใสและสุจริต ได้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้าไปบริหารท้องถิ่น สร้างคุณประโยชน์แก่ส่วนรวมและประชาชนอย่างแท้จริงต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรมีการดำเนินการในการสร้างมาตรฐานการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ ส่งเสริมการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมบนหลักการบริหารท้องถิ่นอย่างมีธรรมาภิบาลและคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนรวมถึงความคุ้มค่าในการใช้งบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ ของท้องถิ่นอย่างสูงสุด

2. ภาครัฐควรมีการติดตามและตรวจสอบการทุจริตหรือการเอื้อผลประโยชน์ต่าง ๆ อันจะเกิดขึ้นในช่วงที่มีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันตั้งแต่ต้นทาง ป้องกันไม่ให้มีเหตุของการกลั่นแกล้งทางการเมืองจนสร้างความขัดแย้งในท้องถิ่น

3. ภาครัฐควรมีนโยบายที่กระตุ้นให้ประชาชนคำนึงถึงการไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่นอกเหนือจากการไปใช้สิทธิใช้เสียงตามหน้าที่ สร้างความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมการเมืองที่ดีและคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะกรรมการเลือกตั้งและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการเมืองในจังหวัดตรังควรส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ให้การสนับสนุนด้านข้อมูลและการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นในทุกช่องทางให้ทั่วถึง

2. คณะกรรมการเลือกตั้งและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการเมืองในจังหวัดตรังควรลงพื้นที่ให้ความรู้ทางการเมืองที่ถูกต้องกับประชาชนอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึงทุกกลุ่มทุกพื้นที่ สร้างการตระหนักรู้และการพิจารณาคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมที่จะเข้าไปเป็นตัวแทนของประชาชนในการบริหารท้องถิ่น

3. คณะกรรมการเลือกตั้งและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการเมืองในจังหวัดตรังควรพิจารณานำหลักสาราณียธรรม 6 ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานในหน่วยงาน และการทำงานร่วมกับประชาชน มีการสร้างแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนตามหลักศีลธรรมและกฎหมายบ้านเมือง สร้างจิตสำนึกการเป็นพลเมืองที่ดี สร้างบรรทัดฐานให้นักการเมืองมีคุณธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นของการกล่อมเกลาทางการเมืองกับการส่งเสริมการตัดสินใจทางการเมืองในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งทองถิ่นในประชากรกลุ่มอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อขยายองค์ความรู้ในการศึกษาเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมืองให้มีขอบเขตที่กว้างขวางยิ่งขึ้น และเพื่อให้ได้ข้อค้นพบจากผลการวิจัยที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นการกล่อมเกลาทางการเมืองที่มีผลต่อการส่งเสริมการตัดสินใจทางการเมืองในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งทองถิ่น และการบูรณาการหลักพุทธธรรมโดยนำเสนอการประยุกต์หลักธรรมในรูปแบบอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้การศึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมมีมิติที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

3. ควรมีการศึกษาการกล่อมเกลาทางการเมืองและหลักสาราณียธรรม 6 ร่วมกับตัวแปรทางการเมืองอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมือง การส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง การสร้างความนิยมทางการเมือง การเสริมสร้างความไว้วางใจทางการเมือง การพัฒนาการเมืองการปกครอง ความเชื่อมั่นทางการเมือง เป็นต้น เพื่อเป็นการหาข้อค้นพบและองค์ความรู้ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยในมิติใหม่ ๆ

เอกสารอ้างอิง

กรณัฐ ระงับทุกข์. (2564). *การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปในกรุงเทพมหานคร* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กลุ่มงานสารนิเทศ. (2555). *การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง*. กรุงเทพฯ: สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

กษิดิศ รอดน้อย. (2566). *ความทันสมัยทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ณฐมน หมวกฉิม. (2564). *การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปของไทย* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ไพวรรณ ปุริมาตร. (2564). *พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

โภคิน พลกุล. (2530). *ปัญหาและข้อคิดบางเรื่องจากรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

รัชฎากร เอี่ยมอำไพ. (2564). *รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งทั่วไป*. (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ลิขิต ธีรเวคิน. (2559). ประชาธิปไตยไทยในทศวรรษ 21: ทางตัน ทางออก และแนวทางแก้ไข. ในวุฒิสาร ตันไชย, อรทัย ก๊กผล, ธีรพรรณ ใจมั่น และภควัต อัจฉริยปัญญา. *ประชาธิปไตยไทยในทศวรรษใหม่ (KPIYEARBOOK) (หน้า 3-28)*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

สถาบันพระปกเกล้า. (2551). *ทศธรรม: ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

สุมาลี บุญเรือง. (2564). *การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตรัง. (2563). *จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ส.อบจ. และนายก อบจ. ตรัง*. ตรัง: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตรัง.

Yamane, T. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์
ปีที่ 7 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม 2567 น.70-81

ภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด*

POLITICAL LEADERSHIP ACCORDING TO BUDDHISM OF LOCAL POLITICIANS AT HUAYRANG SUB-DISTRICT IN MUANG DISTRICT OF TRAT PROVINCE

พระมหาธนรัตน์ ธนรตโน, สุรพล สุยะพรหม, สุมาลี บุญเรือง
Phramaha Tanarat Dhanaratano, Surapon Suyaprom, Sumalee Boonrueang
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: golf.kookkik@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรมกับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น และ 3. ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่น เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ประชากร คือ ประชาชนในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด จำนวน 7,663 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของทาโร่ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 คน ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 รูปหรือคน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา กลุ่มนักวิชาการด้านด้านรัฐศาสตร์ กลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้นำท้องที่ และกลุ่มผู้นำชุมชน โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรมกับภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่น มีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก นักการเมืองท้องถิ่นควรมีความรับผิดชอบ และทำงานเป็นทีมเพื่อสร้างความเชื่อมั่น

*Received July 27, 2024; Revised September 5, 2024; Accepted September 9, 2023

และความไว้วางใจ สร้างผูกพันกับชุมชนสร้างความเชื่อมโยงและความร่วมมือ มีการพัฒนาความรู้ มีการแบ่งงานและการมอบหมายอำนาจเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการท้องถิ่น
คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; หลักสัปปุริสธรรม; นักการเมืองท้องถิ่น

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study local politicians' political leadership level, 2. To study the relationship between the principles of Sappurisadhamma and the political leadership of local politicians. 3. To study the guidelines for developing political leadership based on the Buddhism of local politicians, conducted by the mixed research methods. The quantitative research data were collected from 380 samples, using Taro Yamane formula, derived from a population of 7,471 people. The research tools used were questionnaires. The data analysis statistics were frequency, percentage, mean, and standard deviation. The qualitative research, data were collected by in-depth interviewing 10 key informants, consisted of Buddhism experts, local politicians, political science scholars, local administrative organization administrators, local leaders and community leaders and data analysis by descriptive interpretation.

The research findings were as follows: 1. The political leadership based on Buddhism of local politicians, by overall, was at a high level. 2. The relationship between the principles of Sappurisadhamma and local politicians' political leadership based on Buddhism were positively correlated at a high level, with statistically significant level of 0.01. Therefore, the hypothesis was accepted. 3. The guidelines for developing political leadership based on Buddhism of local politicians were, by overall, at a high level. Local politicians should be responsible and work as a team to build trust and confidence and create a bond with the community for creating connections and cooperation, developing knowledge, dividing work and delegating authority were essential factors in local administration.
Keywords: Leadership; Sappurisadhamma; Local Politicians

บทนำ

ผู้นำมีบทบาทสำคัญและมีอิทธิพลในการสร้างความเจริญรุ่งเรืองและความร่มเย็นให้กับครอบครัว ชุมชน สังคม หรือประเทศชาติ มนุษย์มีลักษณะเป็นสัตว์สังคม การใช้ชีวิตต้องการการร่วมมือและความเข้าใจกัน การมีผู้นำที่มีความรับผิดชอบและความสามารถในการนำอย่างเหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง การมีผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดีสามารถช่วยให้สังคมมีการเจริญเติบโตและประสบความสำเร็จได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน ซึ่งบทบาทของผู้นำทั้งการบริหารจัดการการสร้างสรรค์นโยบาย และส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน (สุพานี สฤษฎ์วานิช, 2550) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และนักการเมืองท้องถิ่น มีบทบาทสำคัญในการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น ในการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน นำทีมงานให้มีประสิทธิภาพในการให้บริการอย่างมีคุณภาพแก่ประชาชน สร้างความร่วมมือระหว่างผู้บริหารและประชาชนเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาและสร้างความยั่งยืนในสังคมท้องถิ่นอย่างแท้จริง ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่นที่มีความแข็งแกร่งและสามารถทำงานร่วมกับประชาชนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2544)

การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแร้งได้ให้ความสำคัญกับความเข้าใจและการรับรู้ของประชาชนในการปกครองและการบริหารงานระดับท้องถิ่น การเชื่อมโยงระหว่างการบริหารและความโปร่งใสเป็นสำคัญ เพื่อให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างคุ้มค่า การพัฒนากระบวนการบริหารบ้านเมืองและสังคมที่ดี โดยให้ความสำคัญกับการสร้างระบบที่โปร่งใสและมีความรับผิดชอบ การเป็นบริหารงานที่มีคุณภาพและมุ่งสู่การพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า ลดความเหลื่อมล้ำ ช่วยเสริมสร้างการเข้าใจในกระบวนการบริหารและการจัดการระดับท้องถิ่น เพื่อให้การบริหารส่วนตำบลห้วยแร้งมีความเป็นระบบและประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาชุมชนและประชาชนในพื้นที่นั้นได้รับประโยชน์อย่างเหมาะสมและยั่งยืนด้วยคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและการเป็นอยู่ที่มีคุณค่าของผู้คนในท้องถิ่นที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง การบริหารงานของผู้บริหารนั้นสามารถนำหลักการในทางทฤษฎีของการ บริหารงานของท่านผู้รู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับเป็นสากลทั่วไป แต่ในบางครั้งควรบริหารงานในแนวต่างๆ ตามหลักการบริหารนั้นอาจจะมีความกระด้างขาดหลักคุณธรรม จริยธรรมซึ่งอาจเป็นเหตุให้การบริหารงานไม่ประสบความสำเร็จตามคาดหวัง แต่ถ้ามีการผสมผสานหลักการทางทฤษฎีต่างๆ ของการบริหารเข้ากับหลักการทางคำสอนศาสนาแล้วเชื่อว่าจะทำให้เสริมสร้างทักษะการบริหารงานได้ดีและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้เอง ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาบูรณาการเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง

ท้องถิ่น ด้วยหลักสัปปุริสธรรม 7 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2557) เพื่อให้ทราบถึงภาวะผู้นำและเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักภาวะผู้นำ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล ให้เกิดการยอมรับของประชาชนตลอดจนบุคคลทั่วไป และเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรมกับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่น ในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed-Methods Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากร (Population) ได้แก่ ประชาชนในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด ที่มีอายุ 18 ขึ้นไปจำนวน 7,471 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2564) กลุ่มตัวอย่าง ผู้เขียนได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างจากสูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 รูปหรือคน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา 2 รูปหรือคน กลุ่มนักวิชาการด้านด้านรัฐศาสตร์ 2 คน กลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น 2 คน กลุ่มผู้นำท้องที่ 2 คน และกลุ่มผู้นำชุมชน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ

หลักสัปปุริสธรรม 7 ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5. **การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล**

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) อธิบายลักษณะกลุ่มตัวอย่างและปัจจัยส่วนบุคคล ใช้ค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2. สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) วิเคราะห์ความสัมพันธ์และทดสอบสมมติฐาน ใช้ค่าสัมประสิทธิ์เพียร์สัน (r) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรมกับภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่น สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Question) ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอเป็นความเรียงและตารางแจกแจงความถี่ของผู้ตอบ

ผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด โดยรวม

	ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด	ความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านกายภาพและบุคลิกภาพ	3.54	0.75	มาก
2.	ด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน	3.47	0.79	ปานกลาง
3.	ด้านการบริหาร	3.53	0.74	มาก
4.	ด้านเจตคติ	3.49	0.77	ปานกลาง
	รวมเฉลี่ย	**3.51**	**0.74**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.51, S.D.=0.74) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ภาวะผู้นำทางด้านกายภาพ ($\bar{X}$=3.54, S.D.= 0.75) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ภาวะผู้นำทางด้านการ

บริหาร ($\overline{X}$=3.53, S.D.=0.74) ภาวะผู้นำทางด้านเจตคติ ($\overline{X}$=3.49, S.D.= 0.77) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ภาวะผู้นำทางด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ($\overline{X}$=3.47, S.D.= 0.79) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของนักการเมืองท้องถิ่น ในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด **โดยรวม**

	หลักสัปปุริสธรรม 7 (ธรรมของคนดี ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ หรือ คุณสมบัติของคนดี)	ระดับการปฏิบัติ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ธัมมัญญุตา (รู้หลักหรือรู้จักเหตุ)	3.78	0.70	มาก
2.	อัตถัญญุตา (รู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผล)	3.64	0.73	มาก
3.	อัตตัญญุตา (รู้จักตน)	3.40	0.86	ปานกลาง
4.	มัตตัญญุตา (รู้จักประมาณ)	3.53	0.81	มาก
5.	กาลัญญุตา (รู้จักกาลเวลา)	3.52	0.79	มาก
6.	ปริสัญญุตา (รู้จักชุมชน สังคม)	3.66	0.81	มาก
7.	ปุคคลัญญุญา (รู้จักบุคคล คุณธรรม)	3.54	0.78	มาก
	รวมเฉลี่ย	**3.58**	**0.71**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของนักการเมืองท้องถิ่น ในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด โดยรวม อยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรม 7 กับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด

ตารางที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรม 7 กับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด

ค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์	ภาวะผู้นำทางการเมือง	ตัวแปรตาม			
ตัวแปรอิสระ		1. ด้านกายภาพและบุคลิกภาพ	2. ด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน	3. ด้านการบริหาร	4. ด้านเจตคติ
หลักสัปปุริสธรรม 7	0.905	0.882	0.854	0.910	0.873
1. ธัมมัญญุตา (รู้หลักหรือรู้เหตุ)	0.681	0.675	0.626	0.701	0.648
2. อัตถัญญุตา (รู้ความมุ่งหมายหรือเหตุผล)	0.797	0.775	0.751	0.805	0.768
3. อัตตัญญุตา (ความรู้จักตน)	0.815	0.776	0.787	0.806	0.797
4. มัตตัญญุตา (ความรู้จักประมาณ)	0.827	0.793	0.790	0.826	0.805
5. กาลัญญุตา (ความรู้จักกาลเวลา)	0.871	0.845	0.825	0.874	0.842
6. ปริสัญญุตา (ความรู้จักบริษัท)	0.859	0.841	0.807	0.866	0.827
7. ปุคคลัญญุญา (ความรู้จักบุคคล)	0.872	0.876	0.809	0.878	0.830

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองและหลักสัปปุริสธรรม 7 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก (r = 0.905) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐาน

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด สามารถสรุปได้ดังนี้ 1. ธัมมัญญุตา (รู้หลักหรือรู้เหตุ) ผู้นำท้องถิ่นควรเข้าใจการวางแผนและดำเนินการในชุมชน พัฒนาทักษะการแก้ปัญหา และมีวิสัยทัศน์ชัดเจนเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน 2. อัตถัญญุตา (รู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผล) ผู้นำท้องถิ่นควรมีวิสัยทัศน์ชัดเจน เข้าใจปัจจัยท้องถิ่น และเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม 3. อัตตัญญุตา (รู้จักตน) ผู้นำท้องถิ่นควรเข้าใจตนเอง พัฒนาทักษะ และทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ 4. มัตตัญญุตา (รู้จักประมาณ): ผู้นำท้องถิ่นควรเข้าใจขอบเขตความรับผิดชอบ และกำหนดมาตรฐานที่เหมาะสม เพื่อดำเนินการท้องถิ่นอย่างยุติ 5. กาลัญญุตา (รู้จักกาลเวลา) ผู้นำท้องถิ่นควรจัดเวลาและวางแผนอย่างเหมาะสม สื่อสารแผนงานชัดเจน และสร้างความเชื่อมั่นในทีม 6. ปริสัญญุตา (รู้จักชุมชน สังคม) ผู้นำท้องถิ่นควรเข้าใจความต้องการของชุมชน วางแผนและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สร้างความร่วมมือและไว้วางใจในชุมชน และ 7) ปุคคสัญญุญา (รู้จักบุคคล คุณธรรม) ผู้นำท้องถิ่นควรสร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งกับบุคคลในชุมชน เพื่อการตัดสินใจและบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า นักการเมืองท้องถิ่น ทางด้านกายภาพและบุคลิกภาพนั้น มีบุคลิกภาพดี มีความกระฉับกระเฉงพร้อมทำกิจกรรมทางการเมือง ตรงต่อเวลาทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จตามวันเวลาที่กำหนด มีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน มีการติดตามผลงานที่ทำเสมอ มีความสุขเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง หากเกิดข้อผิดพลาดจะแสดงความรับผิดชอบ สามารถปรับตัวได้ดีมีความคิดสร้างสรรค์การบริหาร มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของระบบในการบริหารองค์กร มีเจตคติดีมีจริยธรรมและมีความเชื่อมั่น สามารถปรับพฤติกรรมให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ที่จะดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความพร้อมในการแก้ปัญหา มีความแม่นยำในการตัดสินใจ มีระดับความรู้ความสามารถ และมีความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยพระเมธี สิริปญฺโญ (วังใน) (2564) เรื่อง ภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักพุทธ

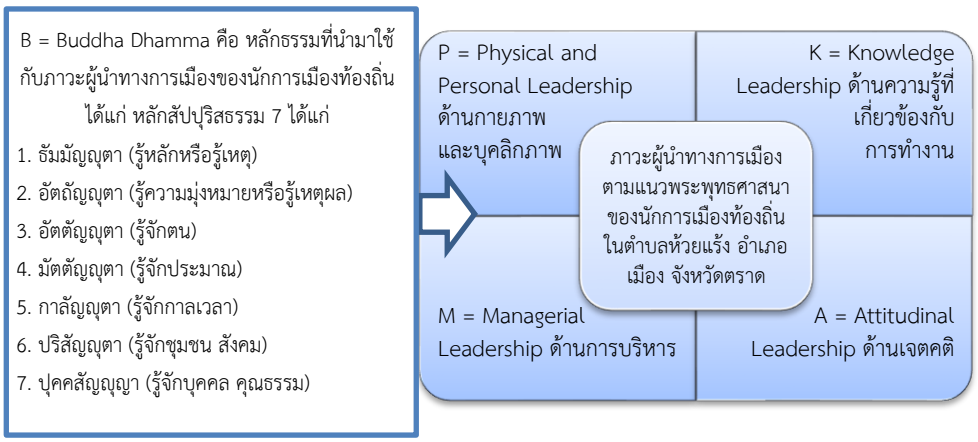
ธรรมของผู้ปกครองท้องที่ในตำบลป่าแมต อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้ปกครองท้องที่ในตำบลป่าแมต อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทวัน แสนบัวคำ (2558) เรื่อง คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสระกรวด อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่น โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระทัน ธมฺมสโร (2561) เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนคูณ อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรม 7 กับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด หลักสัปปุริสธรรม 7 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า หลักสัปปุริสธรรม 7 ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองตามของนักการเมืองท้องถิ่น ในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด เนื่องจากหลักสัปปุริสธรรม 7 นั้น เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริม ธรรมของคนดี ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ หรือ คุณสมบัติของคนดี ตรงกับงานวิจัยของพระมหานรินทร์ สุรปญฺโญ (2563) เรื่อง การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ตรงกับงานวิจัยของนนท์ชนันท์กรณ์ ฝ่ายเทศ (2562) เรื่อง คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี พบว่า คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด การพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นแนวทางในการพัฒนาตนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองได้ ดังนี้ 1. เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและการทำงาน 2. มีความรู้สึกสำนึกผิดชอบชั่วดี 3. มีความรู้ ความเข้าใจในหลักพระพุทธศาสนาและนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ 4. มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจได้อย่างมีสติ ซึ่งนักการเมืองท้องถิ่นสามารถพัฒนาภาวะผู้นำโดยประยุกต์ให้มีหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้ จะทำให้เป็นผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถนำท้องถิ่นไปสู่ความเจริญได้อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากจากการวิจัย (Body of Knowledge) เรื่อง ภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่น ในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด ที่สามารถสรุปได้เป็นโมเดล BPKMA ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย คือ ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด มี 4 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านกายภาพและบุคลิกภาพ 2. ด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน 3. ด้านการบริหาร และ 4. ด้านเจตคติ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

B = Buddha Dhamma คือ การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่นำมาประยุกต์ใช้กับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งนักการเมืองควรนำหลักสัปปุริสธรรม 7 ที่เป็นหลักธรรมธรรมที่ทำให้คนเป็นสัตบุรุษ หรือ เป็นคนดี มีคุณธรรม เป็นคนเก่ง มาเป็นตัวช่วยในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

P = Physical and Personal Leadership คือ ภาวะผู้นำทางการเมืองด้านกายภาพและบุคลิกภาพ กล่าวคือ ผู้นำควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และการทำงานเป็นทีม และมีบุคลิกภาพที่ดีเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจจากประชาชน การผูกพันกับชุมชนช่วยสร้างความเชื่อมโยงและความร่วมมือในการบริหาร

K = Knowledgeable Leadership คือ ภาวะผู้นำทางการเมืองด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน โดยประยุกต์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ซึ่งผู้นำควรมีภาวะผู้นำด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน การพัฒนาความรู้และตนเองเพื่อความเข้าใจและการปรับตัวต่อสถานการณ์ และการทราบเกี่ยวกับกระบวนการทางการเมืองและกฎหมาย

M = Managerial Leadership คือ ภาวะผู้นำทางการเมืองด้านการบริหาร ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ซึ่งผู้นำควรมีภาวะผู้นำด้านการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารและการสร้างความเชื่อมั่นจากประชาชน เรียนรู้การปรับตัวต่อการสนับสนุนและวิจารณ์ของประชาชน และการแบ่งงานและการมอบหมายอำนาจ เป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการท้องถิ่น

A = Attitudinal Leadership คือ ภาวะผู้นำทางการเมืองด้านเจตคติ ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ซึ่งผู้นำควรมีภาวะผู้นำด้านการรับฟังและปรับตัวต่อความต้องการของประชาชน และการกำหนดเป้าหมายและการบริหาร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรกำหนดนโยบายส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองแก่นักการเมืองท้องถิ่น

2. องค์การบริหารส่วนตำบลควรกำหนดนโยบายทางการศึกษาจัดทำหลักสูตรการบูรณาการหลักธรรม เช่น หลักสัปปุริสธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

3. องค์การบริหารส่วนตำบลควรสนับสนุนงบประมาณในการขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดทำแผนพัฒนาคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่น เพื่อเป็นการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่น

2. องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดตั้งท้องถิ่นต้นแบบ โดยมีประธานและคณะกรรมการท้องถิ่นมีคุณลักษณะพึงประสงค์ไว้เป็นกลุ่มนำร่องเพื่อศึกษาและพัฒนาท้องถิ่นอื่นถัดไป

3. องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแร้งควรที่จะเสนอความคิดเห็นด้านการปฏิรูปทางการเมืองท้องถิ่น ด้วยการมีแผนปฏิบัติการเป็นขั้นตอนที่ ชัดเจนที่มุ่งไปสู่การสร้างความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน ควรให้ภาครัฐมีหน่วยงานที่ดูแลเรื่องนี้เป็น การเฉพาะ อันจะทำให้เกิดการตื่นตัวด้านภาวะผู้นำทางการเมืองได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นเพื่อให้ได้ผู้นำที่ดีมีคุณธรรมเข้ามาปกครองท้องถิ่น

2. ควรศึกษาวิจัยเจาะลงไปถึงคุณลักษณะภาวะผู้นำท้องถิ่นที่มีเจตคติเพื่อรับใช้ท้องถิ่น ทำอย่างไรจึงจะทำให้ประชาชนสนใจผู้นำที่แต่ละชุมชนเสนออันก่อให้เกิดการได้มาซึ่งนักการเมืองท้องถิ่นที่ดีได้

3. ควรศึกษาหลักธรรมหมวดอื่น ๆ นอกจากสัปปุริสธรรม 7 เพื่อนำประยุกต์ใช้ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้นำท้องถิ่นอื่น

เอกสารอ้างอิง

นนท์ชนันท์กรณ์ ฝ่ายเทศ. (2562). *คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นันทวัน แสนบัวคำ. (2558). *คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสระกรวด อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระทัน ธมฺมสโร. (2561). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนคูณ อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ* (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระมหานรินทร์ สุรปญฺโญ. (2563). *การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูม.* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเมธี สิริปญฺโญ (วังใน). (2564). *ภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของผู้ปกครองท้องที่ในตำบลป่าแมต อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่* (สารนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). *ภาวะผู้นำ.* กรุงเทพฯ: ธนธัชการพิมพ์.

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2564). *ตำบลห้วยแร้ง: สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร (รายเดือน). สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง.* สืบค้น 11 สิงหาคม 2565, จาก https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMenu/newStat/stat/stat/

สุพานี สฤษฏ์วานิช. (2550). *พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่: แนวคิดและทฤษฎี.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper & Row.

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์
ปีที่ 7 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม 2567 น.82-91

การเสริมสร้างประสิทธิผลการสื่อสารองค์กรเชิงพุทธบูรณาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในวิทยาเขตภาคเหนือตอนบน*

BUDDHIST INTEGRATED ORGANIZATIONAL COMMUNICATION EFFECTIVENESS ENHANCEMENT OF THE UPPER NORTHERN CAMPUSES MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY

พระมหาอรรถพล นริสฺสโร (คงตัน), เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง
Phramaha Attaphon Narissaro (kongtan), Kiettisak Suklueang
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: attaphon_kt@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างประสิทธิผลการสื่อสารองค์กรเชิงพุทธบูรณาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในวิทยาเขตภาคเหนือตอนบน เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน แบ่งเป็น 6 กลุ่ม และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเสริมสร้างประสิทธิผลการสื่อสารองค์กรเชิงพุทธบูรณาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในวิทยาเขตภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย หลักการสอนของพระพุทธเจ้า 4 ประการ ได้แก่ สันทัสสนา สมาทปนา สมุตเตชนา และสัมปหังสนา และกระบวนการสื่อสาร 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านช่องทางการสื่อสาร และด้านผู้รับสาร

คำสำคัญ: ประสิทธิผล; การสื่อสารองค์กร; พุทธบูรณาการ

Abstracts

This research paper proposed a framework for improving the efficacy of integrated Buddhist organizational communication at the Upper Northern Campuses of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. The study utilized in-depth interviews with 18 key informants, divided into 6 groups and 9

*Received August 8, 2024; Revised September 5, 2024; Accepted September 9, 2024

participants in focus group discussions. Data analysis was conducted using descriptive content interpretation.

The findings revealed that the framework for enhancing the efficacy of Buddhist integrated organizational communication at the Upper Northern Campuses of Mahachulalongkornrajavidyalaya University encompassed the four principles of the Buddha's teachings: Sandassanà, Samàdapanà, Samuttejanà and Sampahamsanà. The communication process was divided into four: senders, messages, communication channels, and receivers.
Keywords: Effectiveness; Corporate Communications; Integrative Buddhism

บทนำ

การสื่อสารภายในองค์กรเป็นศูนย์กลางที่ทำให้บุคลากรรับรู้และเข้าใจในสิ่งเดียวกัน ภายในองค์กรประกอบด้วยกันหลายส่วน ถึงแม้ว่าภายในองค์กรเองมีการแบ่งย่อยแบ่งสาขาอย่างหลากหลาย การมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมการสื่อสารในองค์กรที่ดีจะสามารถสร้างความมั่นคงและเหนียวแน่นเหมือนกาวที่ยึดติดองค์กรให้คงอยู่ได้ ผู้คนในสังคมมีความจำเป็นต้องพึ่งพาระบบและเครือข่ายการสื่อสาร เนื่องจากข่าวสารข้อมูลต่างๆ ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการกำหนดความคิด วิสัยทัศน์ ทัศนคติ และพฤติกรรมต่างๆ ของคนเรามากขึ้นทุกวัน จึงจำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการติดประสานสัมพันธ์และร่วมกลุ่มก้อนทางสังคม (จินตวีร์ เกษมสุข, 2554)

การสื่อสารภายในองค์กรเป็นการสื่อสารที่ใช้ทักษะการสื่อสารเชิงวัจนะ (Verbal Communication) หรือการสื่อสารด้วยภาษาพูดและภาษาเขียน กับการสื่อสารเชิงอวัจนะ (Nonverbal Communication) เช่น การใช้สัญลักษณ์ การแสดงท่าทาง ระดับเสียงที่ใช้ การสัมผัส การจัดระยะ เสื้อผ้า และเรื่องของเวลา ซึ่งเป็นการติดต่อระหว่างบุคคลในองค์กรหรือหน่วยงานที่เป็นทางการ ดังนั้นลักษณะของการสื่อสารภายในองค์กรจึงจำเป็นต้องจัดให้สอดคล้องกับโครงสร้างขององค์กรด้วยและเมื่อใดก็ตามที่การสื่อสารภายในองค์กรมีประสิทธิภาพ สามารถเชื่อมโยงทุก ๆ หน่วยขององค์กรให้เข้ากันได้ด้วยดี มีทิศทางการสื่อสารที่ตอบสนองต่อวิสัยทัศน์ขององค์กร พร้อม ๆ กับมีการถ่ายทอดอัตลักษณ์องค์กรเป็นเอกภาพอย่างต่อเนื่อง จะก่อให้เกิดคุณค่า 2 ประการ 1. พนักงานเข้าใจและตระหนักในทิศทางขององค์กรอย่างเป็นรูปธรรม เกิดความรู้สึกในองค์กรที่ตนร่วมงานอยู่ เนื่องจากสามารถสัมผัสได้ถึงตัวตนหรืออัตลักษณ์ที่สง่างามและมีคุณค่าขององค์กร ซึ่งได้รับการถ่ายทอดอย่างเป็นระบบผ่านสื่อ กิจกรรม และวัฒนธรรมองค์กรที่ฝ่ายบริหารสร้างขึ้น 2. พนักงานเกิดความรู้สึกผูกพันและมีส่วนร่วมกับองค์กร (Engagement)

พร้อมให้ความร่วมมือกับการดำเนินงานขององค์กรเสมอ (ภาควิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2567) ผู้บริหารที่รู้จักเลือกใช้ระบบการสื่อสารที่เหมาะสมจะทำให้ผลงานขององค์การเพิ่มมากขึ้น ทักษะทางการสื่อสารที่ดีมีชัยไปกว่าครึ่ง ผู้บริหารใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือช่วยประสานการทำงานในองค์การ แทนการใช้อำนาจควบคุมโดยตรง ตามความเห็นของผู้เขียนการสื่อสาร คือกระบวนการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ความเข้าใจ การแลกเปลี่ยนหรือแสดงออกถึงทัศนคติ พฤติกรรมความรู้สึก เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ผู้บริหารต้องรู้จักองค์ประกอบหลัก ๆ ของการสื่อสารเมื่อมีปัญหาด้านการสื่อสารจะได้แยกสาเหตุเป็นลำดับและแก้ไขได้ตรงจุด (สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ, 2545) การติดต่อสื่อสารนั้นต้องเกี่ยวข้องกับปัจจัยหรือองค์ประกอบสำคัญ ๆ 3 ประการ อันได้แก่ ผู้ส่งข่าวสาร (Sender) ผู้รับสาร (Recever) และตัวข่าวสาร (Message) องค์ประกอบทั้ง 3 เมื่อมารวมกันจึงเรียกว่าเป็นการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งถือเป็นว่าเป็นความสามารถในการดำเนินกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรที่ได้กำหนดไว้ (Freeman, 1997) ประสิทธิผลเป็นเกณฑ์การประเมินผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิผลนั้น สามารถบรรลุผลของนโยบายที่คาดหวังไว้นั่นเอง (Dunn, 1994)

ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยวิทยาเขตในกลุ่มภาคเหนือได้มีการขยายการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้วยจำนวนนิสิตกว่า 2,213 รูปหรือคน (สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2567) ซึ่งทำให้การสื่อสารองค์กรอาจไม่ทั่วถึงและไม่มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี โดยเฉพาะด้านการสื่อสารองค์กร เพราะการสื่อสารที่ดีและมีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้เกิดความเข้าใจ ความร่วมมือ และการประสานงานที่ดีในด้านต่าง ๆ ให้นำไปสู่การปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและตรงตามเป้าหมาย จะต้องมีแนวคิดในการบริหารการสื่อสารองค์กรที่มีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการข้อมูลที่ชัดเจน รวดเร็ว เข้าใจและเห็นคุณประโยชน์เกี่ยวกับการสื่อสาร ซึ่งปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามาเกี่ยวพันกับการสื่อสารมากขึ้น ทำให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีช่องทางการสื่อสารเพิ่มมากขึ้น (อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี, 2555) เป็นการส่งเสริมรูปแบบการสื่อสารองค์กรให้มีคุณธรรมควบคู่ไปด้วย เพื่อรองรับการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคเหนือตอนบน จึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่ดี โดยเฉพาะด้านการสื่อสารองค์กรชมาใช้ในการบริหารงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของหน่วยงาน โดยพยายามทำให้เกิดการมีการรับรู้ เข้าใจและเห็นคุณประโยชน์เกี่ยวกับการสื่อสารมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างประสิทธิผลการสื่อสารองค์กรเชิงพุทธบูรณาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในวิทยาเขตภาคเหนือตอนบน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 9 รูปหรือคน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

โดยการเลือกแบบเจาะจง มีจำนวน 18 รูปหรือคน แบ่งเป็น 6 กลุ่ม ประกอบด้วย 1. กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 3 รูปหรือคน 2. กลุ่มผู้แทนสายวิชาการ จำนวน 3 รูปหรือคน 3. กลุ่มผู้แทนสายปฏิบัติการวิชาชีพ จำนวน 6 รูปหรือคน 4. ผู้เป็นเครือข่ายของมหาวิทยาลัย จำนวน 2 รูปหรือคน 5. นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน และ 6. กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 9 รูปหรือคน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้และเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

3. เครื่องมือ

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการบันทึกเทปและเขียนลงในแบบสัมภาษณ์และนำไปสังเคราะห์ข้อมูลให้ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) ซึ่งจะคำนึงถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูล และวิเคราะห์เนื้อหาตามที่ปรากฏ (Content Analysis) ในเอกสาร เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1. การนำเสนอประสิทธิผลการบริหารการสื่อสารองค์กรเชิงพุทธบูรณาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในวิทยาเขตภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย

หลักการสอนของพระพุทธเจ้า 4 ประการ กระบวนการสื่อสาร 4 ด้าน โดยปัจจัยพื้นฐานในการนำเสนอประสิทธิผลการบริหารการสื่อสารองค์กรเชิงพุทธบูรณาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในวิทยาเขตภาคเหนือตอนบน มีองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วนด้วยกัน คือ หลักการสอนของพระพุทธเจ้า 4 ประการ และกระบวนการสื่อสาร 4 ด้าน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. หลักการสอนสื่อสารของพระพุทธเจ้า 4 ด้าน การนำหลักการสอนของพระพุทธเจ้า 4 ด้าน มาปรับใช้ในการบริหารการสื่อสารองค์กรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในวิทยาเขตภาคเหนือตอนบน ซึ่งจะเป็นการกำหนดแผนงาน วางแผนขั้นตอนด้านการสื่อสารองค์กร ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้องสอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย เพื่อให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน และเพื่อทำให้ได้แนวทางในการส่งเสริมประสิทธิผลในการบริหารการสื่อสารองค์กร เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการนำไปประยุกต์ใช้ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้ 1. ด้านสันทัสสนา อธิบายให้เห็นชัดเจนแจ่มแจ้ง เป็นการนำเสนอการจัดการข้อมูลการสื่อสารอย่างชัดเจน แจ่มแจ้ง ในด้านการบริหารการสื่อสารข้อมูลที่สื่อสารออกมาจะต้องมีความชัดเจน ถูกต้อง สมบูรณ์ และครบถ้วน 2. ด้านสมาทปนา จูงใจให้เห็นจริงด้วย ชวนให้คล้อยตาม เป็นการนำเสนอรูปแบบในการที่เป็นการสื่อสารที่ส่งเสริมให้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารมีส่วนร่วมในกิจกรรม รวมไปถึงมีส่วนได้ส่วนเสียในสารนั้น และเป็นไปอย่างเป็นระบบ นำเสนอสิ่งใดออกมาจะต้องนำเสนอด้วยเหตุผล และหลักฐานที่น่าเชื่อถือ 3. ด้านสมุตเตชนา เร้าใจให้แกล้วกล้า บังเกิดกำลังใจ เป็นการนำหลักการพูดให้บุคลากรเกิดความกล้า หรือกำลังใจในการทำงาน เป็นการสื่อสารที่กระตุ้นเพื่อให้เกิดกำลังใจ สร้างแรงบันดาลใจสร้างความมั่นใจ และจุดประกายความกล้าหาญให้กับบุคลากรของมหาวิทยาลัย เช่น ใช้คำพูดที่กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกกล้าหาญ เช่น “คุณทำได้” หรือ “อย่ากลัวที่จะล้มเหลว” เป็นต้น 4. ด้านสัมปหังสนา ชโลมใจให้แช่มชื่นร่าเริง เบิกบาน ฟังไม่เบื่อ เป็นการพูดแบบการให้คำชมเชย หรือการชมเชยผู้อื่นในแง่บวก เป็นการให้กำลังใจ และเป็นการสร้างบรรยากาศแบบเป็นมิตร สรุปได้ว่า การนำหลักการสอนของพระพุทธเจ้า 4 ด้าน มาปรับใช้ในการบริหารการสื่อสารองค์กรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในวิทยาเขตภาคเหนือตอนบน จะทำให้การสื่อสารองค์กรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในวิทยาเขตภาคเหนือตอนบนมีความชัดเจนในการสื่อสารได้ดียิ่งขึ้น เป็นการสื่อสารที่ส่งเสริมให้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารมีส่วนร่วมในกิจกรรม รวมไปถึงมีส่วนได้ส่วนเสียในมหาวิทยาลัย และทำให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในวิทยาเขตภาคเหนือตอนบน ได้เกิดกำลังใจในการทำงานและต่อสู้กับอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น

2. กระบวนการสื่อสาร 4 ด้าน ในกระบวนการสื่อสารองค์กรทั้ง 4 ด้าน เป็นหลักการสื่อสาร ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1. ด้านผู้ส่งสาร (Sender) คือ มีกระบวนการส่งสารที่ชัดเจน มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของสารที่จะสื่อออกไปแล้ว มีความเอาใจใส่ ผู้ส่งสารควรมีความเอาใจใส่ต่อผู้รับสาร รวมไปถึงการประสานงานและการสื่อสารภายในองค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 2. ด้านข้อมูลข่าวสาร (Message) คือ มีรูปแบบที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการกำหนดกุลยุทธ์การสื่อสารที่ชัดเจน การจัดการเนื้อหาที่น่าสนใจ และตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย มีข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยครบถ้วน 3. ด้านช่องทางการสื่อสาร (Chanel) คือ มุ่งเน้นการสื่อสารที่หลากหลาย เข้าถึงได้ง่าย รวดเร็ว และมีความปลอดภัย 4. ด้านผู้รับสาร (Receiver) คือ มีทักษะการสื่อสารที่ดี และต้องมีความเข้าใจในบริบทและวัตถุประสงค์ของการสื่อสารด้วย มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบริบทและหัวข้อของสารที่ได้รับ สามารถวิเคราะห์ข้อความได้อย่างมีวิจารณญาณและประเมินความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของข้อความได้ สรุปได้ว่า หลักกระบวนการสื่อสารองค์กร 4 ด้าน ประกอบด้วย มีกระบวนการส่งสารที่ชัดเจน มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของสารที่จะสื่อออกไป ปรับการสื่อสารให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้รับสาร ซึ่งจะช่วยลดความสับสนและความขัดแย้งในการทำงาน รวมไปถึงการประสานงานและการสื่อสารภายในองค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีรูปแบบการสื่อสารที่ครอบคลุม และตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยจะช่วยให้ผู้รับสารสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม มีทักษะการสื่อสารที่ดี และต้องมีความเข้าใจในบริบทและวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร สามารถวิเคราะห์ข้อความได้อย่างมีวิจารณญาณ

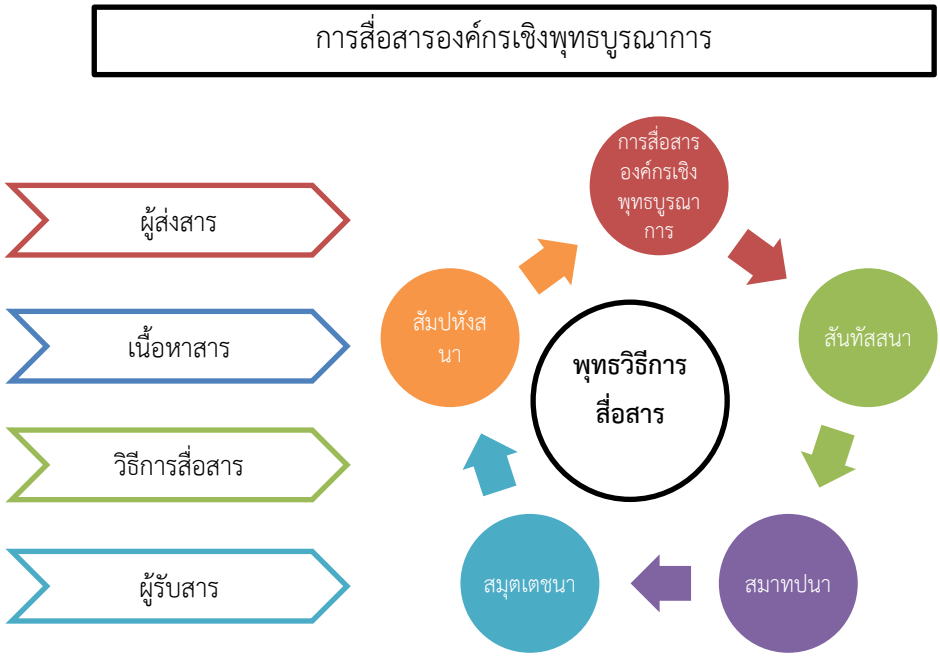
อภิปรายผลการวิจัย

การนำเสนอประสิทธิผลการบริหารการสื่อสารองค์กรเชิงพุทธบูรณาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในวิทยาเขตภาคเหนือตอนบน มีการบริหารการสื่อสารองค์เชิงพุทธบูรณาการ เป็นปัจจัยพื้นฐาน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ผู้ส่งสาร ข้อมูลข่าวสาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร ซึ่งต้องอาศัยหลักการสอนของพระพุทธเจ้า โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ สันทัสสนา อธิบายให้เห็นชัดเจนแจ่มแจ้ง สมาทปนา จูงใจให้เห็นจริงด้วย ชวนให้คล้อยตาม จนต้องยอมรับและนำไปปฏิบัติ สมุตเตชนา เร้าใจให้แกล้วกล้าบังเกิดกำลังใจ สัมปหังสนา ชโลมใจให้แช่มชื่น ร่าเริง เบิกบาน ฟังไม่เบื่อ ซึ่งเป็นรูปแบบการสื่อสารที่จะเกื้อหนุนให้เกิดประสิทธิผลการบริหารสื่อสารองค์กรเชิงพุทธบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระชินกร ทองดี (2564) เรื่อง การประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมเพื่อการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุทธยา พบว่า การสื่อสารทางการเมืองสำหรับประชาชนจะต้องอาศัยความ

จริง โดยที่ตัวสารต้องเป็นความจริง มีทักษะในการสื่อสาร มีทัศนคติที่ดีและถูกต้อง ไม่มีอคติ และมีความรู้ความเข้าใจในสารนั้น อย่างแท้จริง เนื้อหาของสารจะต้องสื่อความหมายที่ตรงประเด็นและชัดเจน ไม่กำกวมหรือทำให้ตีความเป็นอื่นได้ อันเป็นความจริงหรือเป็นข้อเท็จจริง โดยต้องเป็นคำสัตย์จริง ไม่มีการแต่งเติม หรือที่เรียกว่าการแปลงสาร โดยเฉพาะการรู้จักเลือกใช้สื่อ หรือช่องสื่อโซเชียลมีเดีย ที่มีความหลากหลาย เช่น Facebook Line Twister Instagram YouTube Life Clubhouse เป็นต้น ทั้งนี้เพราะสื่อทางออนไลน์เป็นสื่อที่มีการเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ถือว่าเป็นสื่อสมัยใหม่ และจะต้องเป็นสื่อที่ไม่ขัดต่อศีลธรรม จริยธรรม ความเชื่อและวิถีศรัทธา รวมทั้งจะต้องรู้จักคิด วิเคราะห์ และแยกแยะด้วยวิจารณญาณที่ดี มีสติพิจารณาไตร่ตรอง มีสัมปชัญญะ รู้ที่มาที่ไปและผลกระทบของสื่อ และมีทัศนคติการรับรู้แนวคิดที่ดี และใช้เหตุผลในการวิเคราะห์ผู้รับสารด้วยว่าสิ่งไหนควร สิ่งไหนไม่ควร สิ่งไหนขัดแย้งต่อหลักการ สิ่งไหนขัดต่อหลักพื้นฐานความเป็นจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวสุกิจจ์ เหล่าอินทร์ (2559) เรื่อง การมีส่วนร่วมด้านการสื่อสารทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง พบว่า สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมด้านการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง กระบวนการมีส่วนร่วมด้านการสื่อสารทางการเมือง ฝ่ายการเมืองและประชาชนมีสถานะเป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารในคราวเดียวกัน ลักษณะการสื่อสารแบบสองทาง โดยอาศัยกระบวนการสื่อสาร 4 ด้าน ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร ทั้งสองฝ่ายมีกระบวนการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองเกิดผลสำฤทธิ์ตามเป้าหมายตรงกันอย่างมีประสิทธิภาพ สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการสื่อสารทางการเมืองในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือด้านการการวางแผน ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ ด้านการรับประโยชน์ และด้านการประเมินผล พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทฤษฎีที่เหมาะสมของมีส่วนร่วมด้านการสื่อสารทางการเมือง คือ กระบวนการสื่อสาร 4 ด้าน คือ 1. ความสามารถในการส่งสาร 2. ความสามารถในการเลือกสาร 3. ความสามารถเลือกช่องทางการสื่อสาร และ 4. ความสามารถในการรับสาร และหลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับการสื่อสารทางการเมือง คือหลักสาราณียธรรม 6 ซึ่งมีองค์ประกอบคือ 1. เมตตากายกรรม 2. เมตตาวจีกรรม 3. เมตตามโนกรรม 4. สาธารณโภคี 5. ศีลสามัญญตา และ 6. ทิฐิสามัญญตา ซึ่งเป็นทักษะการสื่อสารทางการเมือง จะช่วยส่งเสริมให้นักการเมืองเป็นที่ยอมรับจากประชาชนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภางค์พิมพ์ คล้ายธานี (2558) เรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำในการสื่อสารตามแนวทางพระพุทธศาสนา พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำในการสื่อสารของผู้บริหาร ในประเด็นเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำในการสื่อสารผ่านสื่อ

วิทยุ อยู่ในระดับปานกลาง และพระพุทธศาสนาได้เข้าไปมีบทบาทกับการสื่อสารของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ดังนั้น สภาพทั่วไปของการพัฒนาภาวะผู้นำในการสื่อสารของผู้บริหาร เห็นได้ว่าการสื่อสารในองค์กรผ่านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ จะช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้บริหารและบุคลากรเป็นไปอย่างรวดเร็วและชัดเจน ทำให้บุคลากรรู้สึกมีส่วนร่วมและได้รับข้อมูลที่จำเป็น ทั้งยังช่วยในการติดตามผลการทำงานของบุคลากร ทำให้สามารถให้ข้อเสนอแนะแบบเรียลไทม์และปรับปรุงประสิทธิภาพได้ การใช้แพลตฟอร์มสำหรับการให้รางวัลหรือการยกย่องบุคลากร เช่น ระบบคะแนนหรือการให้รางวัลออนไลน์ ช่วยสร้างแรงจูงใจให้พนักงานทำงานได้ดีขึ้น และเทคโนโลยียังช่วยให้บุคลากรเข้าถึงการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ได้ง่ายขึ้น ส่งผลให้บุคลากรรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและเติบโตในองค์กรได้อย่างมีความสุข และการใช้โซเชียลมีเดียภายในองค์กรจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารกับบุคลากร และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งได้อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

ที่มา : สังเคราะห์โดยผู้เขียน พระมหาอรรถพล นริสฺสโร (คงตัน)

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า การสื่อสารองค์กรเชิงพุทธบูรณาการ เป็นความจำเป็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร เนื้อหาสาร ช่องทางหรือวิธีการสื่อสาร

และผู้รับสาร โดยประยุกต์ใช้พุทธวิธีการสื่อสารของพระพุทธองค์ ได้แก่ สันทัสสนา ชี้แจงให้เห็นชัด, สมาทปนา ชวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ, สมุตเตชนา เร้าใจให้อาจหาญแกล้วกล้า และสัมปหังสนา ปลอบชโลมใจให้สดชื่นร่าเริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. มหาวิทยาลัยควรมีแนวนโยบายเกี่ยวกับหลักการสื่อสารที่แจ่มแจ้ง จูงใจ กล้าหาญ โดยการบูรณาการกับการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ

2. รูปแบบประสิทธิผลการบริหารการสื่อสารองค์กรเชิงพุทธบูรณาการฯ ที่ได้จากการวิจัยนั้น มหาวิทยาลัยควรนำไปกำหนดเป็นนโยบาย และกลยุทธ์เพื่อให้สอดคล้องกับการสื่อสารสมัยใหม่

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. มหาวิทยาลัย ควรมีการวิเคราะห์ SWOT ขององค์กร เพื่อหาแนวทางในการสร้างระบบการสื่อสารที่ดียิ่งขึ้น

2. ผู้ปฏิบัติงานด้านการสื่อสารของมหาวิทยาลัย ควรมีการปรับกระบวนการสื่อสารให้เหมาะสมกับบริบททางการบริหาร เพื่อให้การสื่อสารเข้าถึงเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความคิดเห็นบุคลากรทุกระดับและนิสิตของมหาวิทยาลัย เกี่ยวกับประสิทธิผลของการสื่อสารของมหาวิทยาลัย

2. ควรศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาในด้านการสื่อสารองค์กรระหว่างมหาวิทยาลัยกับหนาวยงานภายนอกของมหาวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

จินตวีร์ เกษมสุข. (2554). *การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระชินกร สุจิตฺโต (ทองดี). (2564). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองสำหรับประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ภาควิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. (2567). *การสื่อสารภายในองค์กร.* สืบค้น 22 กรกฎาคม 2567, จาก https://huso.buu.ac.th/comt/การสื่อสารภายในองค์กร.

วสุกิจจ์ เหล่าอินทร์. (2559). *การมีส่วนร่วมด้านการสื่อสารทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ. (2545). *พฤติกรรมองค์การ: ทฤษฎีและการประยุกต์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักทะเบียนและวัดผล. (2567). *สถิตินิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.* พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุภางค์พิมพ์ คล้ายธานี. (2558). *การพัฒนาภาวะผู้นำในการสื่อสารตามแนวทางพระพุทธศาสนา* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุรพล สุยะพรหม และสุทธิรัก ศรีจันทร์เพ็ญ. (2553). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี. (2555). *พฤติกรรมและการสื่อสารในองค์การ.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Freeman, H. E. (1997). *Obatacles to the Comparative Study of Orgraniztion Effectiveness.* San Francisco: Jossey Bass.

Dunn, W. N. (1994). *Public Policy Aanlysis: An Introduction* (2nd ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์
ปีที่ 7 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม 2567 น.92-106

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักสุจริต 3 ในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง*

PEOPLE'S POLITICAL PARTICIPATION ACCORDING TO SUJJARITA PRINCIPLES AT MABTAPUT SUB-DISTRICT, MUANG DISTRICT, RAYONG PROVINCE

ผดุงเกียรติ์ แจ่มแจ้ง, ธัชชนันท์ อิศรเดช, ประณต นันทิยะกูล
Phadungkeat Jamjang, Thatchanan Issaradet, Pranod Nantiyakul
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: fasg0906@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง 2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของหลักสุจริต 3 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง และ 3. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง การวิจัยใช้ผสานวิธีระหว่างวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ วิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากประชาชน 398 คน ตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ ด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าที และค่าเอฟ และทดสอบสมมติฐานโดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสุจริต 3 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน วิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความคิดเห็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.91 S.D. = 0.30) 2. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า หลักสุจริต 3 มีความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับปานกลาง จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ตามหลักสุจริต

*Received August 29, 2024; Revised September 12, 2024; Accepted September 18, 2024

3 พบว่า โดยการปฏิบัติตามกฎหมายและกฎกติกาการเลือกตั้ง การประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิที่พึงได้ตามที่กฎหมายกำหนด ด้วยวาจาที่เป็นธรรม เป็นกลาง การเป็นผู้สื่อสารที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นและสังคมในชุมชน การอยู่ร่วมกันในสังคม โดยมีเจตนาดีต่อสังคมส่วนรวมต่อหลักการปกครอง ในการไปใช้สิทธิพิจารณานักการเมืองจากผลงาน อย่างเป็นกลาง มีเหตุผล ให้โอกาสในการทำงาน ติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมืองและวิเคราะห์แยกแยะด้วยเหตุด้วยผล

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมทางการเมือง; ประชาชน; หลักสุจริต 3

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the level of political participation of people at Map Ta Phut Sub-District, Mueang District, Rayong Province; 2. To study the relationship between Sujaritadhamma principles and political participation of people at Map Ta Phut Sub-District, Mueang District, Rayong Province; and 3. To study the approaches to promote political participation of people at Map Ta Phut Sub-District, Mueang District, Rayong Province, conducted by the mixed research methods. The quantitative research collected data from 398 samples using questionnaires. The data were analyzed using statistics, frequency, percentage, mean, and hypothesis testing using t-test and F-test. The hypothesis was tested by analyzing the relationship between the Sujarittadhamma principles and political participation of people. The qualitative research used in-depth interviews with 9 key informants. The data were analyzed by descriptive interpretation.

The research results were found that: 1. The level of political participation of the people at Map Ta Phut Sub-District, Mueang District, Rayong Province is very high ($\overline{X}$ = 3.91 S.D. = 0.30) 2. The results of the hypothesis testing were found that the principle of Sujaritta 3 had a positive relationship with the political participation of the people at Map Ta Phut Sub-District, Mueang District, Rayong Province at a moderate level. Therefore, the research hypothesis was accepted. 3. The guidelines for promoting political participation of the people at Map Ta Phut Sub-District, Mueang District, Rayong Province according to the principle of Sujaritta 3, by overall, were at

a high level by following the law and election rules, protesting to demand the rights that are stipulated by law with fair and neutral speech, being a communicator that was beneficial to the local community and society, living together in society with good intentions for society as a whole, and the principles of governance, exercising the right to consider politicians from their work objectively and reasonably, giving them work opportunities, following political movements and analyzing and distinguishing with reason.
Keyword: Political Participation; People; Sujjarita Principles

บทนำ

อำนาจอธิปไตยถือเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการปกครองในรัฐที่มีอิสระและเสรีภาพ รวมถึงความเป็นเอกราช โดยมีอำนาจในการบริหารทั้งกิจการภายในและนอกประเทศได้อย่างเต็มที่ โดยทั่วไปแล้ว อำนาจอธิปไตยจะแบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลัก คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งระบุว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนชาวไทย และพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นประมุขจะใช้การอำนาจนั้นผ่านสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) ในทางการเมืองนั้น ประชาชนถือว่าเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุด แต่การใช้อำนาจทางกฎหมายต้องผ่านสถาบันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาลซึ่งทำหน้าที่ตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ และภายในขอบเขตที่รัฐธรรมนูญกำหนด การแยกอำนาจออกเป็น 3 ส่วน และการมีองค์กรหลัก 3 ฝ่ายที่รับผิดชอบในแต่ละด้านนี้ เป็นไปตามหลักการประชาธิปไตยที่เน้นการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน เพื่อป้องกันการรวมอำนาจในองค์กรเดียวที่อาจนำไปสู่การใช้อำนาจแบบเผด็จการ (วิลาวดี บุรีกุล, 2552) สิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการแสดงออกและการเรียกร้องถึงความต้องการเพื่อชีวิตที่ดี เป็นการแสดงถึงการมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ การมีส่วนร่วมอาจเริ่มต้นจากกิจกรรมพื้นฐาน เช่น การใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากรัฐบาล หรือการเรียกร้องความเป็นธรรม การแสดงออกดังกล่าวถือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งมีข้อกำหนดเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และเพื่อการเมืองที่มีคุณภาพและมั่นคง (สาธิต กฤตลักษณ์, 2561)

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักการสำคัญในระบอบประชาธิปไตย โดยเป็นทั้งเครื่องมือและจุดมุ่งหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ประชาชนมีโอกาสในการปกครองตนเองอย่างอิสระ รวมถึงการร่วมกำกับดูแลและตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร ในระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้งเป็นกลไกที่สำคัญในการแสดงการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น และช่วยป้องกันการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสม การมีส่วนร่วมยังเป็นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะของประชาชนเพื่อรับผิดชอบตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้มแข็งในระยะยาว (สากล พรหมสถิต, 2561) การมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลดีทั้งต่อกิจกรรมชุมชนและการเมืองในระดับต่าง ๆ โดยช่วยให้การดำเนินนโยบายของรัฐตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเพิ่มความรับผิดชอบและสนับสนุนการบริหารประเทศ รวมถึงส่งเสริมการยอมรับแนวคิดใหม่ ๆ ที่จะนำไปสู่การบริหารประเทศอย่างยั่งยืนและสันติสุข (เจมส์ แอล. เครย์ตัน, 2551) อย่างไรก็ตาม อุปสรรคสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วม ได้แก่ 1. สังคมไทยที่มีลักษณะอำนาจนิยมและอุปถัมภ์ ซึ่งทำให้ผู้มีอำนาจไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้มีตำแหน่งต่ำกว่า และมักใช้ตรรกะที่บิดเบือนเพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่ตนเอง 2. ผู้สนับสนุนผู้มีอำนาจที่มีส่วนร่วมด้วยความรู้สึกและอารมณ์มากกว่าข้อมูลและความรู้ 3. ผู้ที่ไม่เห็นด้วยถูกกระทำให้ขาดความชอบธรรมและต้องแบกรับภาระการนำเสนอข้อบกพร่องของผู้มีอำนาจ 4. ประชาชนส่วนใหญ่ที่ไม่รับผลกระทบโดยตรงมักเพิกเฉย ซึ่งทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมของสังคมไทยอ่อนแอ เนื่องจากมีคนที่เห็นด้วยแต่ไม่ลงมือทำและไม่มีความกล้าหาญทางจริยธรรม (จรูญ หยูทอง-แสงอุทัย, 2559)

หลักสุจริต 3 ประการ ได้แก่ กายสุจริต วจีสุจริต และมโนสุจริต สามารถเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ กายสุจริต (การกระทำที่ดีทางกาย) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการกระทำที่สุจริตและโปร่งใส เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง การเลือกตั้ง หรือการแสดงความคิดเห็นโดยไม่ใช้ความรุนแรง การที่ประชาชนปฏิบัติตนอย่างมีความรับผิดชอบจะทำให้เกิดความไว้วางใจระหว่างประชาชนกับรัฐ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพ วจีสุจริต (การพูดที่ดี) ช่วยสร้างสังคมที่เต็มไปด้วยความเคารพซึ่งกันและกัน ในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง คำพูดที่สุจริตจะช่วยให้การสื่อสารและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นไปด้วยความราบรื่น ลดความขัดแย้งและสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้น การที่ผู้คนสื่อสารกันด้วยความสุจริตและความจริงใจจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสันติ มโนสุจริต (ความคิดที่ดี) เป็นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ การที่บุคคลมีเจตนาที่บริสุทธิ์และ

มุ่งหวังความดีงามให้แก่สังคม จะช่วยให้การตัดสินใจทางการเมืองและการแสดงความคิดเห็นเกิดจากความปรารถนาดีต่อส่วนรวม สิ่งนี้จะสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน การปฏิบัติตามหลักสุจริตทั้ง 3 ประการนี้จะช่วยให้เกิดความสุขและความสงบในสังคม เนื่องจากประชาชนจะมีความเชื่อมั่นในระบบการเมืองและการปกครองมากขึ้น เมื่อมีการเคารพในกฎระเบียบและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ความยุติธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินการทางการเมืองก็จะเกิดขึ้น ส่งผลให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลดีต่อสังคมในระยะยาว (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2553)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง สามารถพบปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่นี้ ซึ่งเป็นแหล่งอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ปัญหาสำคัญมักเกี่ยวข้องกับการขาดข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง ตลอดจนกระบวนการเลือกตั้งและบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่มักขาดความเข้าใจในการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ เช่น ไม่ทราบถึงกระบวนการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น หรือไม่เข้าใจผลกระทบของนโยบายรัฐบาลท้องถิ่นต่อชีวิตประจำวันของตนเองการศึกษาปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้จึงมีความสำคัญในการเสนอแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม โดยการนำ หลักสุจริต 3 ประการ (กายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริต) มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะช่วยส่งเสริมความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความยุติธรรมในสังคม การปฏิบัติอย่างสุจริตในทุกระดับ ทั้งจากภาครัฐและประชาชนเองจะสร้างความไว้วางใจและเพิ่มประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
2. เพื่อความสัมพันธ์ของหลักสุจริต 3 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
3. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ตามหลักสุจริต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี คือ วิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยองจำนวน 73,933 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการสุ่มจากประชากร โดยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane ได้จำนวน 398 คน (สุรพล สุยะพรหม และสุทธิรัก ศรีจันทร์เพ็ญ, 2553)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน ได้แก่ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน นักการเมืองและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ได้แก่ 1. การเลือกตั้ง 2. การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน 3. การติดต่อกับทางราชการ 4. การเป็นผู้ประท้วง และ 5. การเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมือง ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักสุจริต 3 ในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ได้แก่ 1. กายสุจริต (ความประพฤติดีทางกาย) 2. วจีสุจริต (ความประพฤติดีทางวาจา) 3. มโนสุจริต (ความประพฤติดีทางใจ)

3.2 ส่วนการวิจัยเชิงการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน ได้แก่ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน นักการเมืองและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้องมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 398 ชุด ดังนี้ 1. ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการ

เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง 2. นำแบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 ชุด ตรวจสอบและได้รับแบบสอบถามกลับมาครบ 100% 3. นำข้อมูลดิบที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4.2 ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้ 1. ถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ 2. จำแนกและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3. วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของ Key informant โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 4. สังเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบความเรียง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติ

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมวิจัยทางสังคมศาสตร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพรรณนา เพื่ออธิบายปัจจัยส่วนบุคคลและการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่น โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีการของเพียร์สัน

ผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม

(n=398)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านการเลือกตั้ง	3.97	0.69	มาก
2) ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน	3.64	0.88	มาก
3) ด้านการติดต่อกับทางราชการ	3.67	1.03	มาก
4) ด้านการเป็นผู้ประท้วง	3.77	0.89	มาก
5) ด้านการเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมือง	3.80	0.88	มาก
โดยภาพรวม	**3.91**	**0.30**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.91, S.D.= 0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านการเลือกตั้ง ($\overline{X}$=3.97, S.D.=0.69) ด้านการเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมือง ($\overline{X}$=3.80, S.D.=0.88) ด้านการเป็นผู้ประท้วง ($\overline{X}$=3.77, S.D.=0.88) ด้านการติดต่อกับทางราชการ ($\overline{X}$=3.67, S.D.=1.03) และด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน ($\overline{X}$=3.64, S.D.=0.88) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสุจริต 3 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสุจริต กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ตัวแปรตามการมีส่วนร่วมทางการเมือง					
ตัวแปรอิสระ	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y
X1	0.465**	0.427**	0.433**	0.517**	0.518**	0.594**
X2	0.267**	0.244**	0.206**	0.236**	0.278**	0.233**
X3	0.236**	0.268**	0.211**	0.202**	0.290**	0.244**
X	**0.349****	**0.317****	**0.268****	**0.311****	**0.399****	**0.409****

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า พบว่า หลักสุจริต 3 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง มีความสัมพันธ์กันดังนี้

หลักสุจริต 3 มีความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับปานกลาง (r=0.409**)

หลักกายสุจริต มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับปานกลาง (r=0.594**)

หลักวจีสุจริต มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับต่ำ (r=0.233**)

หลักมโนสุจริต มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับต่ำ (r=0.244**)

3. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ตามหลักสุจริต 3 1. หลักกายสุจริต หลักกายสุจริตในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อำนาจอธิปไตยไม่เป็นของคนใดคนหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เป็นของทุกคนในประเทศ โดยประชาชนใช้อำนาจผ่านกระบวนการเลือกตั้ง เพื่อเป็นการสรรหาผู้แทนเข้ามาจัดการอำนาจของตนเอง ทำหน้าที่ของตนโดยเฉพาะเข้ามาใช้อำนาจหรือเป็นกระบอกเสียงของตัวประชาชน 2. หลักวจีสุจริต การวิพากษ์วิจารณ์ การวางตนที่เหมาะสมวางตนบนความเป็นกลาง พูดหรือสื่อสาร ใช้เหตุผลในการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมือง ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทั้งในเรื่องส่วนตัวและส่วนรวม ประชาชนใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองในการคิดการกระทำที่พยายามไม่ล้ำสิทธิของคนอื่น ในการที่ประชาชนแสดงออกในทางการเมือง เมื่อตนเองเป็นพลเมืองของรัฐมีหน้าที่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด เมื่อถึงเวลาที่มีการเลือกตั้งก็ไปใช้สิทธิ์ที่พึงมี แต่ไม่ใช้วาจาตำหนิฝ่ายที่ไม่เห็นด้วย 3. หลักหลักมโนสุจริต เพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง คิดก่อนตัดสินใจ พิจารณาจากหลายด้าน ทำไมต้องมีส่วนร่วมทางการเมือง ยึดมั่นต่อหลักการประชาธิปไตย เป็นหน้าที่ของคนไทย การร่วมกิจกรรมทางการเมืองต้องใช้สติ มีเหตุผล พึงระลึกตรึกตรองก่อนเสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

1.ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในด้านการเลือกตั้ง ประชาชนได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งอย่างเคร่งครัด มีการตรวจสอบสิทธิของตนเองและสมาชิกในครอบครัว เช่น การตรวจสอบบัญชีรายชื่อและหน่วยเลือกตั้งอย่างถูกต้อง ในด้านการสื่อสารทางการเมือง ประชาชนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นและสังคมส่วนรวมอย่างสร้างสรรค์ ในด้านการประท้วง ประชาชนร่วมสนับสนุนการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิตามกฎหมายหรือต้องการให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ส่วนด้านการติดต่อกับหน่วยงานราชการ ประชาชนแสดง

ความสนใจในการรักษาความถูกต้องและสนับสนุนประโยชน์ส่วนรวมเพื่อประเทศชาติ ในด้านการมีบทบาทในชุมชน ประชาชนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดเอกชัย จนฺทโชโต (คงชีวะ) (2563) เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นตำบลหนองแก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในตำบลหนองแก จังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยในเขตบางกอกใหญ่ ประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและบทบาทในชุมชน ควรได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่ดี การติดต่อกับราชการควรมีเหตุผลชัดเจน เช่น แจ้งผู้กระทำผิดที่ส่งผลต่อสังคม ส่วนการสื่อข่าวการเมืองควรส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคม

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสุจริต 3 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า หลักสุจริต 3 มีความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย อภิปลายได้ว่ากายสุจริต ซึ่งแสดงถึงความกระตือรือร้นของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนตรวจสอบสิทธิและข้อมูลการเลือกตั้งของตนเองอย่างรอบคอบ และบางพื้นที่เกิดการเปลี่ยนแปลงตัวแทนจากผลการพิจารณาผลงานที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่าประชาชนเลือกผู้แทนโดยพิจารณาจากความเหมาะสมและผลงานวจีสุจริต ประชาชนแสดงออกทางการเมืองด้วยเหตุผลและไม่ก้าวร้าว โดยเฉพาะในการประท้วงหรือการแสดงความคิดเห็น แม้จะไม่เกิดการประท้วงอย่างรุนแรง แต่ประชาชนยังคงมีความเป็นผู้มีบทบาทในชุมชนและแสดงออกในทางสร้างสรรค์ มโนสุจริต ประชาชนใช้การพิจารณาอย่างมีเหตุผลก่อนการตัดสินใจทางการเมือง โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ส่งผลให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นไปอย่างสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล และประชาธิปไตยที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคะนองวังฝายแก้ว (2560) เรื่อง การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต 3 พบว่า นโยบาย กลไก และกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต 3 ของนักการเมืองท้องถิ่น นโยบายการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของภาครัฐ ที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพิภูษณ มากไชย (2559) เรื่อง การนำหลักสุจริต 3 ไปใช้ในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต พบว่า การนำหลักสุจริต 3 ไปใช้ในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต โดยรวม มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก

3. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักสุจริต 3 ของประชาชนในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ตามหลักสุจริต 3 ประการ (กายสุจริต, วจีสุจริต, มโนสุจริต) พบว่า แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองประกอบด้วย ด้านการเลือกตั้ง ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้และจิตสำนึกในการใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างสุจริต ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน สนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนอย่างโปร่งใส ด้านการติดต่อกับทางราชการ กระตุ้นให้ประชาชนปฏิบัติการติดต่อราชการอย่างซื่อสัตย์ ด้านการเป็นผู้ประท้วง ส่งเสริมการประท้วงอย่างสันติและถูกต้องตามกฎหมาย ด้านการเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมือง สนับสนุนการเผยแพร่ข้อมูลทางการเมืองอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม ดังนั้น การนำแนวทางเหล่านี้ไปปฏิบัติจะช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสุจริตและมีประสิทธิภาพในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริ พันธ์ทา (2559) เรื่อง หลักสุจริตธรรมกับการบริหารองค์การอย่างยั่งยืน พบว่า หลักสุจริตธรรมกับการบริหารองค์การอย่างยั่งยืน เน้นการบริหารองค์การด้วยความสุจริต โดยมีการวางแผน การจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณอย่างโปร่งใสและยั่งยืน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย ในการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักสุจริต 3 ในตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง” ตามหลักสุจริต 3 หมายถึง ความประพฤติดีทางกาย การกระทำอันเป็นความดีที่บุคคลประพฤติหรือแสดงออกทางกาย ความคิดที่ดีมีเหตุผลเป็นกลาง ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รู้หน้าที่การอยู่ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ตามหลักการกฎของการอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างมีเหตุผล และปฏิบัติต่อทุกคนในสังคมและร่วมกิจกรรมอย่างเท่าเทียมกัน ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ความที่รู้ได้ ดังนี้

1. หลักกายสุจริต ความประพฤติดีทางกาย การแสดงออก การกระทำอันเป็นความดีที่บุคคลประพฤติหรือแสดงออกทางกาย ในการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมทางการเมือง เมื่อมีเลือกตั้งก็ไปใช้สิทธิ เมื่อมีการปราศรัยก็ไปร่วมรับฟังและร่วมออกความเห็นเมื่อมีการเปิดเวทีให้แสดงความคิดเห็น เพราะอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน โดยอำนาจในรัฐตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะไม่เป็นของคนใดคนหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เป็นอำนาจของทุกคนในประเทศ โดยประชาชนทุกคนในประเทศมีอำนาจอยู่ในตนเองอยู่แล้วจะใช้อำนาจผ่านกระบวนการทางเมืองต่าง ๆ การเลือกตั้ง เป็นต้น เพื่อเป็นการสรรหาผู้แทนเข้ามาจัดการอำนาจของตนเอง ให้ทำหน้าที่เข้ามาใช้อำนาจเป็นกระบอกเสียงเป็นตัวแทนของประชาชน ที่จะยังประโยชน์สูงสุดให้กับสังคมโดยส่วนรวม

2. หลักวจีสุจริต ประพฤติทางวาจาในการสื่อสาร การทำความดีที่บุคคลประพฤติหรือแสดงออกทางวาจา การที่ประชาชนแสดงออกในทางการเมือง อาทิเช่น การออกไปพิทักษ์สิทธิของตนเองในการเลือกตั้งในรูปแบบต่าง ๆ การเข้าร่วมการชุมนุมเรียกร้อง หรือการการเข้ารับการปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งสิทธิเสรีภาพเหล่านี้จะต้องคำนึงถึงการเข้าไปกระทบสิทธิส่วนบุคคลของคนอื่น ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่นและปฏิบัติหน้าที่ของตนภายใต้ข้อบังคับของกฎหมาย และตามหลักการของระบอบประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญได้ให้ไว้ จะเป็นการเคารพสิทธิหน้าที่ เสรีภาพในการกระทำของผู้อื่นและตนเอง การวิพากษ์วิจารณ์ต้องใช้หลักการและมีเหตุผลเพียงพอไม่กล่าวพาดพิงโดยไม่มีเหตุผลหรือเอามัน

3. มโนสุจริต การประพฤติดีทางใจ เอาการทำความดีที่บุคคลประพฤติหรือแสดงออกทางใจ หรือเรียกว่า ความคิดดีมีสติในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง การเลือกตั้งก็เป็นเหตุผลที่เป็นคนของแผ่นดินที่ต้องไปใช้สิทธิคิดต่อระบอบการปกครองอย่างมีจิตสำนึกต่อหน้าที่ของพลเมืองแห่งรัฐ ให้โอกาสกับนักการเมืองและพรรคการเมือง คิดตามการกระทำของนักการเมืองทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน เพื่อให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างรอบคอบรอบด้าน ฟังจากหลายเสียง การจะประท้วงก็ให้มีเหตุผลและมีสติคิดก่อนทำเสมอ การมีสิทธิที่จะเข้ารับการบริการจากภาครัฐได้อย่างเท่าเทียมกัน และรัฐคอยให้บริการแก่

ประชาชนในเรื่องของการช่วยเหลือ หรือในด้านต่าง ๆ ที่ประชาชนเดือดร้อน ช่วยให้การเข้าถึงการบริการสาธารณะและสวัสดิการสังคมจากภาครัฐ ตระหนักถึงสิ่งนี้เป็นสำคัญด้วยสิทธิ์ด้วยเสียงของประชาชนเอง มีความรักความปรารถนาดีช่วยกันพัฒนาให้มีความเจริญก้าวหน้า ช่วยเหลือผู้คนที่ตกทุกข์ได้ยาก นำมาสู่ความเจริญได้ เมื่อประชาชนในสังคมเกิดความสงบสามัคคีไม่มีการแบ่งแยกไม่เอาเปรียบผู้อื่นมีความรักปรารถนาดี มีความเมตตาต่อกัน จะสามารถทำให้ประชาชนชนดำเนินการชีวิตได้ตามเจตนารมณ์ของหลักการของประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานรัฐ ควรมีนโยบายให้มีการรณรงค์สร้างความเข้าใจให้ประชาชนเข้าใจและตระหนักต่อการใช้สิทธิเลือกตั้ง

2.หน่วยงานรัฐ ควรมีนโยบายให้ความเป็นกลางและส่งเสริมให้ประชาชนแจ้งเบาะแส เพื่อความถูกต้องและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและประเทศชาติ

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติการ

1. ควรสร้างความรู้ความเข้าใจอำนาจอธิปไตยของประชาชนตามหน้าที่พลเมืองของรัฐ เกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ในการเลือกตั้ง เช่น ตรวจสอบบัญชีรายชื่อ และหน่วยเลือกตั้งที่ไปใช้สิทธิ

2. ควรให้ประชาชนร่วมกันชักชวนโน้มน้าวให้บุคคลรอบตัวมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ และร่วมประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทางการเมือง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในประเด็นต่อไปนี้

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับเกี่ยวกับ การสร้างความรู้ความเข้าใจอำนาจอธิปไตยของประชาชนตามหน้าที่พลเมืองของรัฐ

2. ควรวิจัยเกี่ยวกับเกี่ยวกับ การส่งเสริมการผู้มีบทบาทในชุมชนเพื่อส่งเสริมมีส่วนร่วม ทางการเมือง ตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

เอกสารอ้างอิง

คะนอง วังฝายแก้ว. (2560). *การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต 3* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

คะนึงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ. (2545). *แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540*. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพลส.

จรูญ หยูทอง-แสงอุทัย. (2559). *อุปสรรคและปัญหาของ การมีส่วนร่วม ในสังคมไทย.* สืบค้นเมื่อ 11 สิงหาคม 2565, จาก https://mgronline.com/south/detail/9590000114671

เจมส์ แอล. เครย์ตัน. (2551). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมีส่วน ร่วม*. (แปลโดย วันชัย วัฒนศัพท์, ถวิลวดี บุรีกุล, เมธิศา พงษ์ศักดิ์ศรี). ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภัณฑ์ ออฟเซ็ทเจมส์ แอล. เครย์ตัน.

พระปลัดเอกชัย จนฺทโชโต (คงชีวะ). (2563). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นตำบลหนองแก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2553). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.

พิภูษณ มากไชย. (2559). การนำหลักสุจริต 3 ไปใช้ในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 1 (2), 35-54.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 134 ตอน 40 ก. หน้า 3.

วิลวดี บุรีกุล. (2552). *พลวัตรการมีส่วนร่วมของประชาชน : จากอดีตจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทยพุทธศักราช 2550*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ.พี.กราฟิค ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด.

ศิริ พันธ์ทา. (2559). หลักสุจริตธรรมกับการบริหารองค์การอย่างยั่งยืน. *Journal of Modern Learning Development,* 1(1), 1-6.

สมถวิล แฝงลาภ. (2561). *รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตผ่านวรรณกรรมอีสาน* (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สากล พรหมสถิต. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมือง. งานประชุมวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 7/2561 รัฐประศาสนศาสตร์ไทย 4.0 : ประชารัฐ นวัตกรรม และความท้าทาย*. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2565, จาก http://blog.bru.ac.th/wp-content/uploads/bp-attachments/15097

สาธิต กฤตลักษณ์. (2561). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 7(1), 166-175.

สุรพล สุยะพรหม และ สุทธิรัก ศรีจันทร์เพ็ญ. (2553). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี*

BUDDHADHAMMA APPLICATION FOR PEOPLE'S LOCAL VOTING DECISION PROMOTION AT PONG NAMRON SUB-DISTRICT IN PONG NAMRON DISTRICT OF CHANTHABURI PROVINCE

มนตรี เอี่ยมพิทักษ์สกุล, อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า, เติมศักดิ์ ทองอินทร์
Montri Iamphithaksakul, Apinyar Chatchorfa, Termsak Thong-In
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: fasg0906@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. ศึกษาการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรมกับการตัดสินใจไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี และ 3. ศึกษาแนวการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 373 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ คำนวณค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำเสนอเนื้อหาแบบเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2. หลักสัปปุริสธรรม มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับสูง 3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจในการเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี มีดังนี้ เลือกผู้ที่มีนโยบายตรงกับสิ่งที่ต้องการ เลือกเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ตัดสินใจตาม

*Received August 14, 2024; Revised August 28, 2024; Accepted September 5, 2024

บริบทของท้องถิ่น เลือกนักการเมืองที่มีคุณธรรม รู้วันเวลาและศึกษาข้อมูลก่อนการเลือกตั้ง ต้องการให้ท้องถิ่นพัฒนา และรู้จักนักการเมืองและนโยบายที่ชัดเจน
คำสำคัญ: การประยุกต์; หลักสัปปุริสธรรม; การตัดสินใจเลือกตั้ง

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study people's decision to vote in local elections at Pong Nam Ron Subdistrict, Pong Nam Ron District, Chanthaburi Province. 2. Study the relationship between the principles of Sappurithamma and the study of the rights of local voters at Pong Nam Ron Subdistrict. Pong Nam Ron District, Chanthaburi Province and 3. To study guidelines for allocating Buddhist principles to encourage people to practice their rights in local elections at Pong Nam Ron Subdistrict, Pong Nam Ron District, Chanthaburi Province, conducted by the mixed research methods. The quantitative research collected data from 373 samples Data were analyzed using frequencies. Percentage, average and standard deviation and test of the hypothesis by analyzing the Pearson correlation coefficient. The qualitative research, using in-depth interviews with 9 key informants, data was analyzed by descriptive interpretation.

The results of the research were found: 1. The people's decision to exercise their rights in local elections at Pong Nam Ron Sub-District. Pong Nam Ron District Chanthaburi Province, by overall, it was at a moderate level. 2. Sappurisadhamma principle was related to promoting people's decision to exercise their rights in local elections at Pong Nam Ron Subdistrict. Pong Nam Ron District Chanthaburi Province, by overall there was a positive relationship. is at a high level 3. Application of Buddhist principles to promote decision making in local elections at Pong Nam Ron Sub-District. Pong Nam Ron District Chanthaburi Province is as follows: Choose those with policies that match what you want. Choose for the common good make decisions according to the local context. Choose politicians with morality Know the date and time and study information before the election. I want the local area to develop and know politicians and clear policies.
Keyword: Application; Principles of Sappurisadham; Election Decision

บทนำ

ในระบอบประชาธิปไตย อำนาจสูงสุดในการปกครองหรืออำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข “ประชาธิปไตย” หมายถึง “ประชาชนเป็นใหญ่” ซึ่งหมายความว่าประชาชนมีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ โดยการบริหารประเทศเป็นไปผ่านกระบวนการเลือกตั้ง เพื่อเลือกตัวแทนของประชาชนเข้าไปทำหน้าที่ปกครองในช่วงเวลาที่กำหนด ตามกฎเกณฑ์ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (สุขุม นวลสกุล, 2557) การเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง และเป็นพฤติกรรมขั้นพื้นฐานของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เมื่อเทียบกับกิจกรรมการเมืองประเภทอื่น ๆ ในระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้งถือเป็นตัวบ่งชี้สำคัญที่แสดงให้เห็นว่าในช่วงเวลาหนึ่ง คณะบุคคลใดได้รับความไว้วางใจจากประชาชนให้ทำหน้าที่บริหารประเทศ และทิศทางการบริหารนั้นจะเป็นไปตามนโยบายของพรรคที่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนมากน้อยเพียงใดการเลือกตั้งจึงเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่มีความสำคัญในระบบการเมือง ระบบการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่มุ่งเน้นการปฏิรูปการเมือง ซึ่งเป็นกระบวนการที่มุ่งแก้ไขปัญหาทางการเมืองในทุกมิติ ตั้งแต่การขจัดการทุจริตคอร์รัปชั่น การสร้างเสถียรภาพทางการเมือง การส่งเสริมประสิทธิภาพและความเข้มแข็งขององค์กรทางการเมือง รวมถึงการสร้างองค์กรที่มีบทบาทในการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของรัฐความสำเร็จของระบบการเลือกตั้งใหม่ขึ้นอยู่กับความเข้าใจของประชาชนต่อระบบการเลือกตั้ง (กาญจนา พันธ์เอี่ยม และคณะ, 2556)

เหตุการณ์รัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 และ 22 พฤษภาคม 2557 เป็นบทสรุปที่ชัดเจนว่า ประเทศไทยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่แน่นอนและเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา (dynamic environment) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการเลือกตั้ง ซึ่งถือเป็นสาเหตุสำคัญที่สัมพันธ์กับวิกฤติการณ์ทางการเมือง การปกครองของประเทศ เนื่องจากไม่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงตามความคาดหวังของสังคมได้ จึงมีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหานี้ อย่างไรก็ตาม ปัญหาหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย คือ การขาดการศึกษาและความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของประชาชนในการพัฒนาประเทศ ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการทางการเมือง และจำเป็นสำหรับทุกระบอบการเมือง โดยเฉพาะในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งหลักการของประชาธิปไตยคือ อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน การปกครองประเทศเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ประเทศที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง ย่อมแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยที่

เข้มแข็ง ในทางตรงกันข้าม ประเทศที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ ย่อมแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยที่อ่อนแอ และยังมีการปลูกฝังในระบบอุปถัมภ์ มีการแบ่งกลุ่ม และขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง ประชาชนส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมเฉพาะช่วงเลือกตั้งเท่านั้น อีกทั้งการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ แนวทางแก้ไขปัญหาควรเน้นการปลูกฝังประชาธิปไตยในความคิดของประชาชน ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อสังคมและส่วนรวม ควรมีการรณรงค์ให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น และควรขยายการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ (บุศรา โพธิสุข, 2558) การตัดสินใจไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อระบบประชาธิปไตยและการพัฒนาท้องถิ่น โดยการเข้าร่วมเลือกตั้งช่วยให้ประชาชนมีโอกาสมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของชุมชนและประเทศ การตัดสินใจไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งจึงมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างความเป็นธรรม ความโปร่งใส และความรับผิดชอบของผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งยังเป็นการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและการมีอิทธิพลในการกำหนดนโยบายที่ส่งผลต่อชีวิตประจำวันของประชาชน การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสามารถส่งผลต่อความเข้มแข็งของประชาธิปไตยและการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชน (Verba et al., 1995)

ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี เป็นชุมชนที่มีประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและมีความสัมพันธ์ในชุมชนที่เข้มแข็ง การวิจัยเพื่อประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมในบริบทของการเลือกตั้งท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะสามารถเสริมสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับท้องถิ่น การใช้หลักสัปปุริสธรรม (หลักธรรมของคนดี) ซึ่งประกอบด้วยสัจจะ (ความจริง), ทมะ (ความอดทน), ขันติ (ความพยายาม), สันติ (ความสงบ), จาคะ (การเสียสละ), และปัญญา (ความรู้) จะช่วยให้ประชาชนมีเครื่องมือในการตัดสินใจที่ดีขึ้น การใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างมีความรับผิดชอบไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาสังคมและชุมชน แต่ยังเป็นการฝึกฝนและพัฒนาตนเองในฐานะพลเมืองที่ดี หลักสัปปุริสธรรม เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เน้นคุณธรรมของคนดี ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและในกิจกรรมสาธารณะ เช่น การเลือกตั้ง เพื่อเสริมสร้างการตัดสินใจที่ดีและเป็นธรรม (พระธรรมปิฎก, 2539)

ดังนั้น จากความสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และความจำเป็นที่จะตองให้ประชาชนเจ้าของประเทศเขาไปมีสวนร่วมทางการเมืองในการเลือกผู้แทน ซ้ำมีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น โดยให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่น ให้ประชาชนได้ตัดสินใจในการเลือกสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น เข้าไปทำหน้าที่บริหารท้องถิ่น และการตัดสินใจของประชาชน ต้องอยู่ในหลักของเกตุผล มีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีความรู้ความเข้าใจ

ในฐานะที่เป็นพลเมือง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาในการวิจัยเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจที่มีเหตุผลและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรมกับการส่งเสริมการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

3. เพื่อศึกษาแนวการประยุกต์หลักสัปปุริสธรรมเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี คือ วิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ ประชาชนในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมีจำนวนรวม 5,343 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการสุ่มจากประชากร โดยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane (สุรพล สุยะพรหม, 2553) ได้จำนวน 373 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอีกจำนวน 9 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ส่วนการวิจัยเชิงการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selectionเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้องมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 397 ชุด ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมวิจัยทางสังคมศาสตร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพรรณนา เพื่ออธิบายปัจจัยส่วนบุคคลและการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่น โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม

(n=373)

การตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านติดตามข่าวและกิจกรรมทางการเมือง	3.15	0.90	ปานกลาง
2. ด้านศึกษานโยบายของผู้สมัครและพรรคการเมือง	3.43	0.97	ปานกลาง
3. ด้านตัดสินใจเลือกตั้งตัวแทนอย่างรู้เท่าทัน	3.58	0.97	มาก
โดยภาพรวม	**3.37**	**0.97**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.37, S.D.=0.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านตัดสินใจเลือกตั้งตัวแทนอย่างรู้เท่าทัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.58, S.D.=0.97) ด้านศึกษานโยบายของผู้สมัคร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.43, S.D.=0.97) และ ด้านติดตามข่าวและกิจกรรมทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.15, S.D.=0.90) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ของหลักสัปปุริสธรรมกับการส่งเสริมการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรมกับการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรมกับการตัดสินใจของประชาชน ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี				
	ด้านติดตามข่าวและกิจกรรมทางการเมือง (Y1)	ด้านศึกษานโยบาย (Y2)	ด้านตัดสินใจเลือกตั้งตัวแทนอย่างรู้เท่าทัน (Y3)	โดยรวม
การรู้จักเหตุ (ธัมมัญญุตา) (X1)	0.485**	0.456**	0.918**	0.743**
การรู้จักผล (อัตถัญญุตา) (X2)	0.394**	0.435**	0.901**	0.693**
การรู้จักตน (อัตตัญญุตา) (X3)	0.528**	0.430**	0.914**	0.747**
การรู้จักประมาณ (มัตตัญญุตา) (X4)	0.550**	0.462**	0.845**	0.741**
การรู้จักกาลเวลา (กาลัญญุตา) (X5)	0.478**	0.421**	0.791**	0.674**
การรู้จักชุมชนสังคม (ปริสัญญุตา) (X6)	0.430**	0.819**	0.329**	0.630**
การรู้จักบุคคล (ปุคคสัญญุญญา) (X7)	0.501**	0.904**	0.445**	0.738**
โดยรวม	**0.481****	**0.561****	**0.735****	**0.719****

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหลักสัปปุริสธรรมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลเนินพระ อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดระยอง โดยภาพรวม ดังนี้

หลักสัปปุริสธรรม (X) มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี (Y) โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับสูง (r=0.719**)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

การประยุกต์หลักสัปปุริสธรรม (X) มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ด้านติดตามข่าวและกิจกรรมทางการเมือง (Y1) อยู่ในระดับปานกลาง (r=0.481**)

การประยุกต์หลักสัปปุริสธรรม (X) มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ด้านศึกษานโยบายของผู้สมัคร (Y2) อยู่ในระดับปานกลาง (r=0.561**)

การประยุกต์หลักสัปปุริสธรรม (X) มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ด้านตัดสินใจเลือกตั้งตัวแทนอย่างรู้เท่าทัน (Y3) อยู่ในระดับสูง (r=0.735**)

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่า การประยุกต์หลักสัปปุริสธรรมเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น สามารถสรุปและอธิบายได้ดังนี้ ด้านการติดตามข่าวสารและกิจกรรมทางการเมือง ประชาชนควรหาข้อมูลและคิดอย่างมีเหตุผล โดยมองเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัวหรือความสัมพันธ์ส่วนบุคคล เมื่อไปเลือกตั้ง ควรเลือกคนที่มีคุณธรรมและความประพฤติดี ซึ่งจะช่วยในการปกครองที่เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพตามหลักสุปปุริสธรรม (คุณธรรมของคนดี) เช่น การเลือกตั้งเป็นโอกาสในการใช้สิทธิตามระบอบประชาธิปไตยในการเลือกผู้บริหารที่ดีเพื่อการพัฒนาชุมชน ด้านการศึกษานโยบายของผู้สมัคร ประชาชนควรศึกษาและพิจารณานโยบายของผู้สมัครอย่างรอบคอบ การตรวจสอบและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการบริหารงานของนักการเมืองท้องถิ่นคือการทำหน้าที่พลเมืองที่ดี การประชุมและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมสอดคล้องกับหลักการของสุปปุริสธรรมที่ส่งเสริมการตัดสินใจที่มีคุณธรรมและความรับผิดชอบ ด้านการตัดสินใจเลือกตั้งอย่างรู้เท่าทัน ประชาชนควรมีการพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อเข้าใจข้อมูลการเมืองและการเลือกตั้งอย่างชัดเจน ใช้สิทธิและเสรีภาพในการเลือกตั้งอย่างรู้เท่าทัน เพื่อเลือกตัวแทนที่สามารถแก้ไขปัญหาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่มีความรู้และความเข้าใจจะทำให้การเลือกตั้งเป็นไปตามหลักสุปปุริสธรรม ซึ่งเน้นการตัดสินใจที่มีพื้นฐานความรู้และการพิจารณาที่ดี สรุปแล้ว การประยุกต์หลักสุปปุริสธรรมในการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นคือการเลือกผู้ที่มีคุณธรรม การศึกษาและพิจารณานโยบายอย่างรอบคอบ และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างรู้เท่าทัน เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1.ระดับการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่า ระดับการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจินตนา กะตากูล (2562) เรื่อง การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นในหมู่ที่ 4 ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระใบฎีกาคณิน สุวณฺโณ (เร่งทอง) (2566) และคณะ เรื่อง พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี พบว่า การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ประชาชนมีความรู้เท่าทันการเมืองและเลือกผู้แทนที่ต้องการ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญาณัฐ อบสิณ (2564) เรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองมีอิทธิพลสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง เช่น ความสนใจทางการเมือง พฤติกรรม ค่านิยม และอุดมการณ์ทางการเมือง

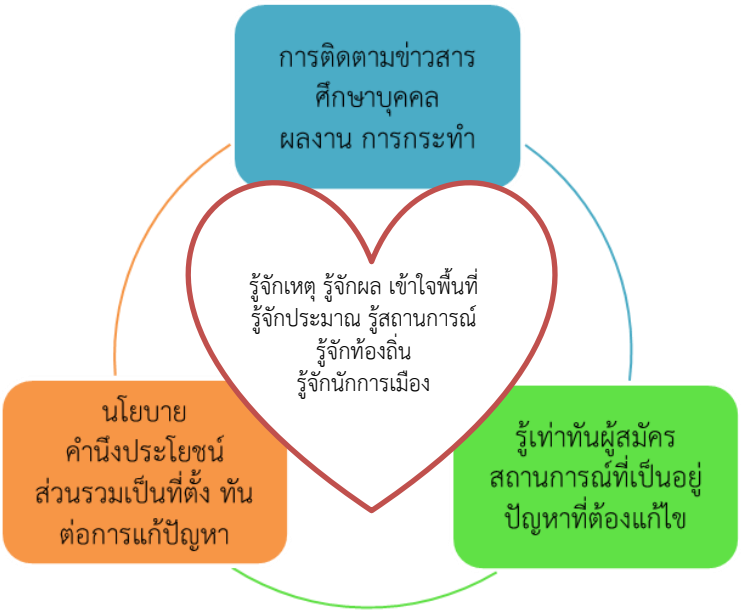
2. ความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรมกับการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่า หลักสัปปุริสธรรม มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤชวรรธน์ โล่วัชรินทร์รง และคณะ(2564) เรื่อง การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ปี 2563 : การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชอนแก่น พบว่า ขอนแก่นเป็นจังหวัดที่มีผู้สมัครเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดมากที่สุดในประเทศ และผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนใหญ่ไม่แสดงตัวว่าสังกัดพรรดการเมืองระดับชาติพรรคใดอย่างชัดเจน วิธีการหาเสียงที่แตกต่างจากเดิม คือ การหาเสียงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ แต่ยังพบว่ามีการใช้วิธีแบบดั้งเดิมอยู่ เช่น การเปิดเวทีปราศรัย การเดินเคาะประตูบ้าน การแจกใบปลิว แผ่นพับ การติดป้ายโฆษณา เป็นต้น พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจและรอคอยการเลือกตั้งครั้งอยู่ในระดับสูงมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูศรีธรรมวิเทศ (ประเสริฐ ปญฺญาภาโส) (2564) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งในพื้นที่ดังกล่าว โดยรวมอยู่ในระดับสูง ประชาชนมีความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ในการเลือกตั้ง ติดตามข่าวสารทางการเมือง และ

การรายงานข่าวต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดความเครียด ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยทราบเงื่อนไขในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง แต่มีการวิพากษ์วิจารณ์การเมืองอย่างแพร่หลาย ข้อเสนอแนะจากการวิจัยคือ หน่วยงานรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดเวทีสาธารณะให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีโอกาสเสนอแนวคิด แสดงความรู้และความสามารถเพื่อให้ประชาชนได้พิจารณา นอกจากนี้ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตรวจสอบรายชื่อและสิทธิการเลือกตั้งก่อนถึงวันเลือกตั้ง ติดตามผลการทำงานของผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง และส่งเสริมการยุติการซื้อสิทธิขายเสียง

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ตามหลักสัปปุริสธรรม พบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่ามีระดับการนำไปใช้ในระดับมาก โดยประชาชนต้องมีหลักการตัดสินใจที่รอบคอบเพื่อเลือกนักการเมืองที่มีคุณธรรมและสามารถบริหารท้องถิ่นได้ตามความต้องการของประชาชน การใช้ธรรมะเป็นแนวทางจะช่วยลดการซื้อสิทธิขายเสียง เพราะประชาชนคิดอย่างรอบคอบและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม คล้ายกับงานวิจัยของพระมหานรินทร์ สุรปญฺโญ (2564) เรื่อง การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า จริยธรรมทางการเมืองที่สำคัญประกอบด้วยความซื่อสัตย์สุจริต การมีจิตสำนึกต่อหน้าที่ และการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง โดยผู้นำต้องเข้าร่วมประชุมและเห็นชอบร่างข้อบัญญัติงบประมาณอย่างซื่อสัตย์ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามข้อบัญญัติ มีความพอเพียง และกล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาธีรติ ธมฺมโสภโณ (2564) เรื่อง การอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง และระดับพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี. พบว่า การส่งเสริมพฤติกรรมประชาธิปไตยในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ต้องเริ่มจากการอบรมในสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันสื่อสารมวลชน สถาบันศาสนา และกลุ่มเพื่อน เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกต่อหน้าที่และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีเหตุผล เช่นเดียวกับงานวิจัยของปรมต วรรณบวร (2561) เรื่อง ความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น พบว่า การบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม 7 ประการช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม การรู้จักหน้าที่ การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และการมีความพอดีในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของประชาธิปไตยในท้องถิ่น

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ซึ่งได้ทำการศึกษาจากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัย

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า การเป็นบุคคลที่ประเสริฐเคารพกฎของสังคม อย่างมีเหตุผล และปฏิบัติต่อทุกคนในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ความที่รู้ได้ดังนี้

1. การติดตามข่าวสารและการศึกษาผลงาน ประชาชนให้ความสำคัญกับการติดตามข่าวสารและกิจกรรมทางการเมือง เพื่อให้มีข้อมูลเพียงพอในการประเมินผลงานของนักการเมืองท้องถิ่นที่ผ่านมา เมื่อถึงเวลาเลือกตั้ง ประชาชนจึงพร้อมใจกันเลือกผู้ที่มีผลงานและความเหมาะสม การติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของเทศบาลเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อป้องกันการประพฤติมิชอบและรักษาผลประโยชน์ของประชาชน

2. นโยบายที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ในการตัดสินใจเลือกตั้ง ประชาชนจะพิจารณานโยบายที่ตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่ โดยที่ทุกคนได้รับประโยชน์ร่วมกัน ความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญ การเปิดใจและให้ความสำคัญกับ

ทุกคนในชุมชนจะช่วยให้การเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่นมีความเหมาะสมทั้งในด้านคุณวุฒิและวัยวุฒิ เป้าหมายหนึ่งของการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งท้องถิ่นคือการได้ผู้นำที่สามารถทำงานและพัฒนาท้องถิ่นให้มีระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพและส่งผลให้เศรษฐกิจของท้องถิ่นดีขึ้น

3. การรู้เท่าทันผู้สมัคร สถานการณ์ และปัญหาที่ต้องแก้ไข ประชาชนสามารถคิดและวิเคราะห์สถานการณ์ ความจำเป็น และผู้สมัครรับเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นได้ การเลือกตั้งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีประชาธิปไตยที่รัฐธรรมนูญกำหนดและเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่ประชาชนต้องการมีส่วนร่วม การเข้าใจสาเหตุและความจำเป็นทางสังคมในท้องถิ่นจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งท้องถิ่น นอกจากนี้สื่อมวลชนและกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นยังมีบทบาทในการสนับสนุนการเลือกตั้งท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านศึกษานโยบายของผู้สมัคร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีนโยบายจัดประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครในเบื้องต้นแก่ประชาชน

2. ด้านตัดสินใจเลือกตั้งตัวแทนอย่างรู้เท่าทันโดยภาพรวมทางการเมือง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีนโยบายมีแบบแผนในการตัดสินใจโดยให้ประชาชนคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านศึกษานโยบายของผู้สมัคร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดให้มีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครแต่ละคนให้ประชาชนได้พิจารณา

2. ด้านตัดสินใจเลือกตั้งตัวแทนอย่างรู้เท่าทันโดยภาพรวมทางการเมือง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรชี้แจงข้อดีข้อเสียของการไปใช้สิทธิให้ประชาชนใช้ประกอบการตัดสินใจการตัดสินใจเลือกตั้ง

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การบูรณาการหลักธรรมเพื่อส่งเสริมการมีจิตสาธารณะของนักการเมืองท้องถิ่น

2. ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองระดับท้องถิ่นเพื่อสร้างพฤติกรรมความเป็นกลางของประชาชนต่อการเมืองระดับท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

กฤชวรรธน์ โล่วัชรินทร์รง และคณะ. (2564). *การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ปี 2563 : การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชอนแก่น* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า.

กัญญาณัฐ อบสิณ. (2564). การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 10(2), 165-175.

กาญจนา พันธ์เอี่ยม และคณะ. (2556). *ทัศนคติและพฤติกรรมการใช้สิทธิการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรของผู้นำชุมชน เทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*(รายงานวิจัย). ประจวบคีรีขันธ์: มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

จินตนา กะตากูล. (2562). การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณี หมู่ที่ 4 ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 6(6), 15-24.

บุศรา โพธิสุข. (2558). การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารพิฆเนศวร์, 16(1), 151-161.

ปรมต วรรณบวร. (2561). ความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูศรีธรรมวิเทศ (ประเสริฐ ปญฺโญภาโส). (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก. (2539). *ธรรมะเพื่อชีวิต*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.

พระใบฎีกาคณิน สุวณฺโณ (เร่งทอง) และคณะ. (2566). พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี. *วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ*, 6(3), 13-26.

พระมหาธีรติ ธมฺมโสภโณ (โศภิตธรรม). (2564). *การอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง และระดับพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี*. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหานรินทร์ สุรปญฺโญ (เอมพันธ์). (2564). *การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ.* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์) พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุขุม นวลสกุล. (2557). *การเมืองและการปกครองไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุรพล สุยะพรหม และ สุทธิรัก ศรีจันทร์เพ็ญ. (2553). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Verba, S., et al., (1995). Voice and equality: Civic voluntarism in American politics. Cambridge, MA: Harward University Press.

พุทธบูรณาการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย*

BUDDHADHAMMA INTEGRATION FOR ADMINISTRATIVE EFFICIENCY PROMOTION OF SENIOR CITIZENS SCHOOLS OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN CHIANG RAI PROVINCE

วีระพงศ์ เกียรติไพรยศ, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, สุรพล สุยะพรหม
Weerapong Kiatpraiyot, Kiettisak Sukluang, Surapon Suyaprom
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: weerapong.kiat@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย และ 3. นำเสนอพุทธบูรณาการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 214 คน และสถิติการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และการวิจัยเชิงคุณภาพมีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน และสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.16, S.D.=0.59) การสัมภาษณ์พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารจัดการเป็นระบบ กิจกรรมมีความเหมาะสม ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น การเรียนการสอนเป็นหลักสูตร 1 ปี และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเป็นหลัก 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ คือ กระบวนการบริหารจัดการ 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 คือ ด้านกลุ่ม ด้านกองทุน ด้านกิจกรรม หลักอิทธิบาทธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 คือ ด้านวิมังสา ด้านจิตตะ ด้านฉันทะ และ 3. พุทธบูรณาการส่งเสริม

*Received August 7, 2024; Revised September 7, 2024; Accepted September 9, 2024

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย พบว่า ประสิทธิภาพ 4 ด้าน เกิดจากการบูรณาการระหว่างกระบวนการบริหารจัดการ 5 ก และหลักอิทธิบาทธรรม ได้แก่ 1. ด้านคุณภาพของงาน ควรส่งเสริมเรื่องฉันทะ ความพอใจ ส่งเสริมกลุ่ม และและกรรมการ 2. ด้านปริมาณงาน ควรส่งเสริมวิริยะ ความเพียรพยายาม ส่งเสริมกิจกรรม กติกาและข้อตกลง และกองทุน 3. ด้านระยะเวลา ควรส่งเสริมจิตตะ เอาใจใส่ไม่ทอดทิ้ง รวมถึงการส่งเสริมและกติกาและข้อตกลง และ 4. ด้านค่าใช้จ่าย ควรส่งเสริมวิมังสา การวิเคราะห์ไตร่ตรอง ส่งเสริมกติกาและข้อตกลง
คำสำคัญ: พุทธบูรณาการ; ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ; โรงเรียนผู้สูงอายุ; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

Objectives of this research were. 1. To study the Administrative Efficiency Promotion of Senior Citizens Schools of Local Administrative Organizations. 2. To study the factors affecting the administrative efficiency of senior citizens schools of Local Administrative Organizations, and 3. To present Buddhadhamma integration for administrative efficiency promotion of the senior citizens schools of Local Administrative Organizations in Changrai Province, conducted by the mixed research methods. Quantitative research and data were collected from 214 samples and used descriptive statistics to analyze data such as mean, standard deviation and multiple Regression Analysis. For the qualitative research, 18 key informants were interviewed. and participants focus group discussions. Data was analyzed by descriptive interpretation.

The results showed that: 1. The efficiency of administrative operations for Senior Citizens Schools of Local Administrative Organizations in Chiang Rai Province, by overall was at a high level ($\overline{X}$ = 4.16, S.D.=0.59). And interview results indicated that: 1. Local administrative organizations had an administrative system. Also, activities were appropriate. In addition, unnecessary steps were reduced. The teaching section was a 1-year course. Additionally Local administrative organizations were mainly responsible for expenses. 2. Factors affecting the administrative efficiency of Senior Citizens

Schools of Local Administrative Organizations in Chiang Rai Province, included administrative processes in 3 aspects with the statistically significant level at 0.01. They were the group, the fund and the activity. Iddhipaddhamma affected in 3 aspects with the statistically significant level at 0.01 that were Vimamsa, contemplation, Citta, intention to work and Chanda, satisfaction. 3. Buddhadhamma integration promoting the administrative efficiency of the Senior Citizens Schools of Local Administrative Organizations in Chiang Rai Province, were found that: Efficiency in 4 areas resulted from the integration between 5 administrative processes. and Iddhipadadhamma: 1. Quality of work should be promoted by Chanda, satisfaction, by promoting groups. and committee. 2. Workload should be promoted by Viriya; effort, by promoting activities, rules, agreements and funds. 3. Time should be promoted by Citta; attend to and, not to abandon work, including promotions and rules and agreement. 4. Costs should be promoted by Vimamsa; contemplation and promoted rules and agreements.

Keywords: Buddhadhamma Integration; Administrative Efficiency Promotion; Senior Citizens Schools; Local Administrative Organizations

บทนำ

ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุมาตั้งแต่ พ.ศ. 2548 และก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมสูงอายุระดับสมบูรณ์ใน พ.ศ. 2564 หมายถึง สังคมที่มีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด โดยคาดการณ์ว่า และคาดการณ์ว่าใน พ.ศ. 2574 ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุระดับสุดยอด คือ มีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562)

หน่วยงานต่าง ๆ จึงต้องมีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และเกิดความภาคภูมิใจ ซึ่งหนึ่งในองค์กรที่มีภารกิจในการให้บริการประชาชนดูแลคุณภาพชีวิตของเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีการดำเนินการเพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงหรือความท้าทายที่เกิดขึ้น คือ การตอบสนองสังคมผู้สูงอายุ หรือสังคมสูงวัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ จะได้มีการดำเนินการในลักษณะของศูนย์การเรียนรู้ของผู้สูงอายุ คือ โรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งในการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาทักษะเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุจะเป็น

การศึกษาในเรื่องที่ผู้สูงอายุมีความสนใจ และมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต โดยวิทยากรจิตอาสาหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2560) เพื่อเป็นการสร้างทักษะทางอาชีพ หรือมีเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดี มีทักษะในการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข และสอดคล้องตามที่รัฐบาลได้กำหนดให้สังคมสูงอายุเป็นวาระแห่งชาติ และได้สานต่อแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ (พ.ศ. 2545 - 2565) เตรียมพร้อมสังคมไทยเข้าสู่ “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์” (รัฐบาลไทย, 2563) และจากสถิติโรงเรียนผู้สูงอายุในประเทศไทยมีทั้งหมด 2,303 แห่ง และจังหวัดที่มีโรงเรียนผู้สูงอายุมากที่สุด คือ จังหวัดเชียงราย มีจำนวน 165 แห่ง (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2566)

เมื่อมีโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อดูแลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จะต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และเมื่อพิจารณาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะพบหลายหลักธรรมที่ส่งเสริมการบริหารจัดการ เช่น หลักอิทธิบาทธรรม (อภิ.วิ. (ไทย) 35/433/342.) เป็นคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย ประกอบด้วย 1. ฉันทะ ความพอใจ 2. วิริยะ ความเพียร 3. จิตตะ เอาใจใส่ไม่ทอดทิ้ง 4. วิมังสา พิจารณาความไตร่ตรอง (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาพุทธบูรณาการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย โดยการมุ่งศึกษาการบริหารจัดการที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการ และเสนอพุทธบูรณาการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงรายต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย

3. เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) มีแผนแบบการวิจัยแบบกลุ่มเดียวศึกษาสภาวการณ์โดยไม่มีการทดลอง

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย 4 แห่ง ประกอบด้วย 1. โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลแม่ยาว 2. โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลสิริเวียงชัย 3. โรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก และ 4. โรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลบัวสลี จำนวน 460 คน (กองส่งเสริมคุณภาพชีวิต องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย, 2566) ซึ่งผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงจากโรงเรียนผู้สูงอายุที่มีการดำเนินการเกิน 5 ปี แบ่งเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุของเทศบาล จำนวน 2 แห่ง และโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 แห่ง

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 214 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์ จำนวน 18 รูปหรือคน ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการ ส่วนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับอิทธิบาทธรรม ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามจำนวน 214 ชุด ผู้วิจัยไปแจกแบบสอบถามด้วยตัวเองกับนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุทั้ง 4 แห่ง และรวบรวมคืนได้ทั้ง 214 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และมีการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน

18 รูปหรือคน แบ่งเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 4 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 5 รูปหรือคน กลุ่มผู้แทนผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 4 รูปหรือคน และ กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน ซึ่งผู้วิจัยมีการขออนุญาติบันทึกเสียงระหว่างสัมภาษณ์ เพื่อนำมาถอดข้อมูลและเรียบเรียงตามวัตถุประสงค์การวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสำรวจ (Editing) แล้วดำเนินการลงรหัสตามคู่มือการลงรหัส (Code Book) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่เกี่ยวข้องโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation) ส่วนการสมมติฐานใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) ตามเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.16, S.D. = 0.59) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านปริมาณงาน ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.20) ด้านค่าใช้จ่าย ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.16) ด้านคุณภาพของงาน ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.14) และด้านระยะเวลา ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.14) ตามลำดับ และจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า 1. ด้านคุณภาพงาน คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความตั้งใจ สร้างความร่วมมือกับเครือข่าย และมีความต่อเนื่องในการบริหารโดยนำหลักธรรมาประยุกต์ใช้ และให้พระสงฆ์เข้ามามีบทบาท มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ตั้งแต่วางแผน ดำเนินการ ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุง 2. ด้านปริมาณงาน คือ ปริมาณกิจกรรมของบุคลากรที่รับผิดชอบมีความเหมาะสม มีการลดขั้นตอนและกิจกรรมที่ไม่จำเป็น และได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการดำเนินการ 3. ด้านระยะเวลา คือ มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบหลักสูตร 1 ปี สำเร็จการศึกษา โดยเรียน 1 วันต่อสัปดาห์ แต่บางแห่งเรียน 2 ครั้งต่อเดือน กิจกรรมมีความเชื่อมโยงเทศกาลท้องถิ่นและกิจกรรมทางศาสนา โดยนำหลักธรรมมาบูรณาการการทำกิจกรรม แต่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการพิจารณาจัดทำหลักสูตรที่ต่อเนื่อง แต่ต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกำหนดกรอบกิจกรรมที่มี

ความกระชับ และ 4. ด้านค่าใช้จ่าย คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นหลัก และบางครั้งก็มีการทอดผ้าป่าสามัคคีเพื่อระดมทุน ยึดมั่นความโปร่งใส คุ้มค่า คุ้มทุน จริงจัง ไม่สร้างภาระแก่นักเรียนผู้สูงอายุ รัฐบาลหรือกระทรวงควรมีการออกระเบียบการบริหารจัดการและการอุดหนุนงบประมาณแก่โรงเรียนผู้สูงอายุที่ชัดเจน เพื่อเป็นแนวปฏิบัติแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย พบว่า กระบวนการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับความสำคัญในการคัดเลือกเข้าสมการ คือ ด้านกลุ่ม ด้านกองทุน ด้านกิจกรรม และพบว่ามี 2 ตัวแปรที่ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย คือ ด้านกรรมการ และด้านกติการและข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากระบวนการบริหารจัดการส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย ได้ร้อยละ 53.00 (Adjusted R^2 = 0.530) สำหรับหลักอิทธิบาทธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับความสำคัญในการคัดเลือกเข้าสมการ คือ ด้านวิมังสา วิเคราะห์ไตร่ตรอง ด้านจิตตะ เอาใจใส่ไม่ทอดทิ้ง ด้านฉันทะ ความพอใจ และพบว่ามี 1 ตัวแปรที่ไม่ส่งผลต่อการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย คือ ด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม แสดงให้เห็นว่าหลักอิทธิบาทธรรมส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย ได้ร้อยละ 31.80 (Adjusted R^2 = 0.318)

3. พุทธบูรณาการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย พบว่า การนำพุทธบูรณาการ มาส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย คือ 1. ฉันทะ มีความตั้งใจในการดำเนินการ และสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่าย 2. วิริยะ มีความหนักแน่นในการพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อนำพาโรงเรียนสู่ความสำเร็จ 3. จิตตะ การเอาใจใส่ต่อการบริหารจัดการ โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อให้นักเรียนผู้สูงอายุมีความสุข 4. วิมังสา มีการทบทวนแผนบริหารจัดการอย่างต่อเนื่องโดยกระบวนการมีส่วนร่วม และยึดนักเรียนผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลาง และมีกระบวนการบริหาร 5 ด้าน (5ก) ที่เป็นพื้นฐานในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ คือ 1. กลุ่ม 2. กรรมการ 3. กติกาหรือข้อตกลงร่วมกัน 4. กิจกรรม 5. กองทุน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.16) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ประกอบด้วยด้านปริมาณงาน ด้านค่าใช้จ่าย ด้านคุณภาพของงาน และด้านระยะเวลา ตามลำดับ เป็นการแสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย เกิดจากมีการส่งเสริมกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุโดยยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็ว เหมาะสม คุ้มค่า โปร่งใส ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีแผนการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุที่ชัดเจน ปฏิบัติตามแผน แผนการสอนชัดเจนทันสมัย มีการสนับสนุนงบประมาณ และใช้ทรัพยากรด้วยความประหยัด มีการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ และสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรชัย นาถ้ำพลอย (2566) เรื่อง การพัฒนาการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านการประหยัดต้นทุนควบคุมค่าใช้จ่ายองค์กร 2. ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า 3. ด้านการลดระยะเวลาการทำงาน 4. ด้านการทำงานเร่งด่วนเสร็จตามกำหนด 5. ด้านผลงานที่ได้มีคุณภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชราภรณ์ สันติเสวี (2565) เรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ประกอบด้วย 1. ด้านคุณภาพของงาน งานมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น งานมีคุณภาพได้มาตรฐานเดียวกัน ผลงานเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน 2. ด้านปริมาณงาน ปริมาณของงานมีจำนวนเพิ่มขึ้น มีผลประกอบการเพิ่มขึ้น การให้บริการมีความรวดเร็วขึ้น 3. ด้านเวลาบุคลากรสามารถจัดการงานได้ทันเวลา สามารถลดกระบวนการของงานให้สั้นลงได้ ประชาชนได้รับบริการรวดเร็วขึ้น 4. ด้านค่าใช้จ่าย การใช้จ่ายคุ้มค่าและเป็นประโยชน์ ใช้ทรัพยากรในองค์กรน้อยลง มีการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง

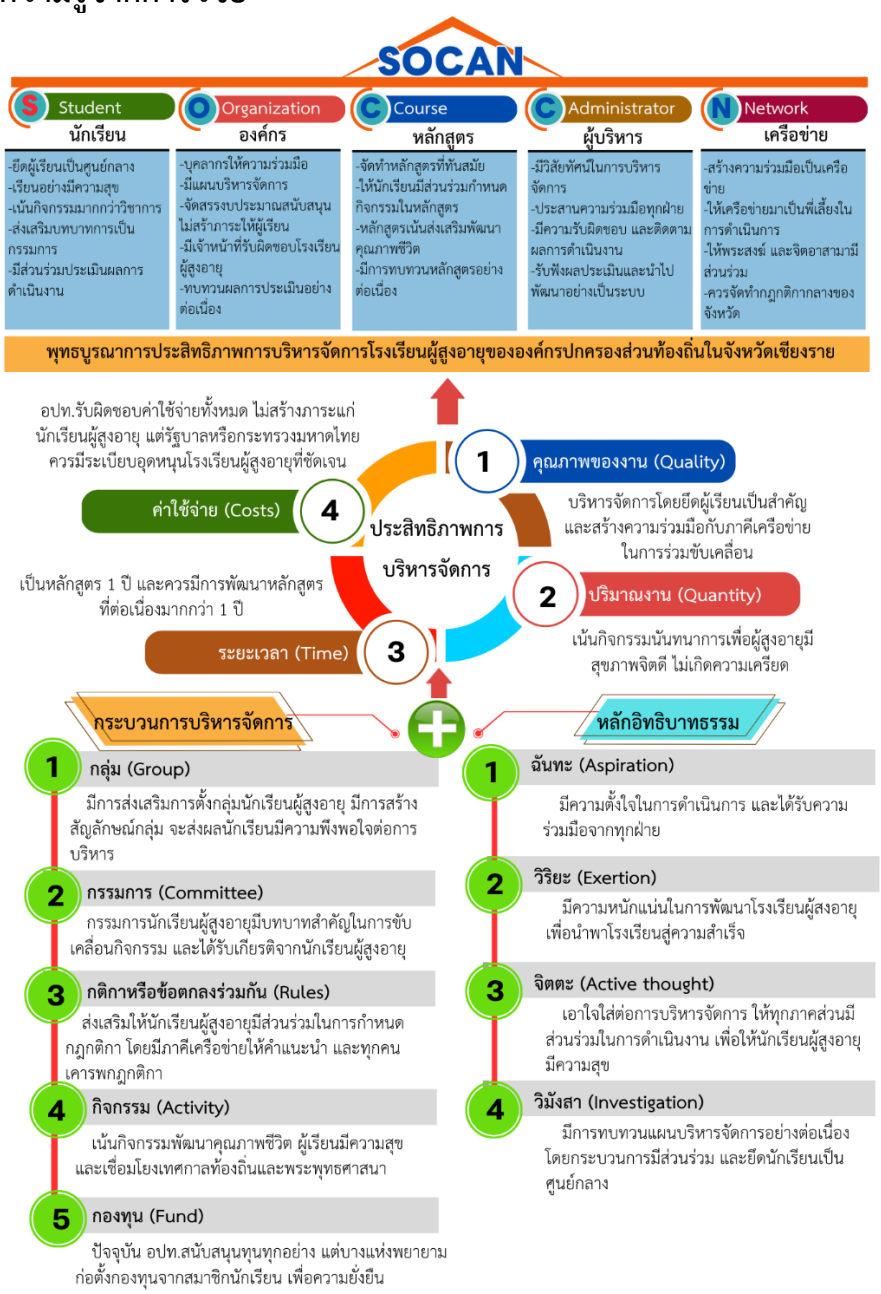
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย พบว่า กระบวนการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับความสำคัญในการ

คัดเลือกเข้าสมการ คือ ด้านกลุ่ม ด้านกองทุน ด้านกิจกรรม และพบว่ามี 2 ตัวแปรที่ไม่ส่งผลต่อการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย คือ ด้านกรรมการ และด้านกติการและข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากระบวนการบริหารจัดการส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย ได้ร้อยละ 53.00 (Adjusted R^2 = 0.530) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจมาศ เมืองเกษม (2562) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในการพัฒนาคุณภาพชีวิตจังหวัดเชียงราย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$= 3.95, S.D. = 0.58) สำหรับการพัฒนารูปแบบ มีกระบวนการจัดการโดยใช้หลัก 5ก ได้แก่ กลุ่ม กรรมการ กติกา กิจกรรม และกองทุนมาเป็นฐานการบริหารจัดการ โดยมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและเศรษฐกิจ นำทุนทางสังคมในชุมชน และการมีส่วนร่วมมาเป็นพลังขับเคลื่อนในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายสำคัญ คือ สูงวัยอย่างทรงคุณค่า ชราอย่างภาคภูมิ ส่วนหลักอิทธิบาทธรรม พบว่า ส่งผลต่อการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับความสำคัญในการคัดเลือกเข้าสมการ คือ ด้านวิมังสา วิเคราะห์ไตร่ตรอง ด้านจิตตะ เอาใจใส่ไม่ทอดทิ้ง ด้านฉันทะ ความพอใจ และพบว่ามี 1 ตัวแปรที่ไม่ส่งผลต่อการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย คือ ด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม แสดงให้เห็นว่าหลักอิทธิบาทธรรมส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย ได้ร้อยละ 31.80 (Adjusted R^2 = 0.318) สอดคล้องกับงานวิจัยของปรีติ พรมลารักษ์ และคณะ (2566) เรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มคุณภาพการศึกษากกดู่-นาแขม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการบริหารงานตามหลักจิตตะ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีใจจดจ่อต่อการส่งเสริมครูให้ทุ่มเทและมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่หลักและหน้าที่เสริมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และมุ่งพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพตามหลักสูตรสถานศึกษา และส่งเสริมด้านการวางแผนงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตร และการจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดระบบติดตามสนับสนุน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัทธนัญพร พิพิธวรโภคิน (2563) เรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย

ฉันทะ (รักงาน) วิริยะ (สู้งาน) จิตตะ (ใส่ใจงาน) และวิมังสา (ทำงานด้วยปัญญา) ส่งผลต่อการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. พุทธบูรณาการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย พบว่า การนำพุทธบูรณาการ (อิทธิบาทธรรม) มาส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย คือ 1. ฉันทะ คือ มีความตั้งใจในการดำเนินการ และสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่าย 2. วิริยะ คือ มีความหนักแน่นในการพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อนำพาโรงเรียนสู่ความสำเร็จ 3. จิตตะ คือ การเอาใจใส่ต่อการบริหารจัดการ โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อให้นักเรียนผู้สูงอายุมีความสุข 4. วิมังสา คือ มีการทบทวนแผนบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง โดยกระบวนการมีส่วนร่วม และยึดนักเรียนผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลาง และมีกระบวนการบริหาร 5 ด้าน (5 ก) ที่เป็นพื้นฐานในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ คือ 1. กลุ่ม 2. กรรมการ 3. กติกาหรือข้อตกลงร่วมกัน 4. กิจกรรม 5. กองทุน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวิเศษ กนฺตธมฺโม (มั่งคั่ง) (2564) เรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี พบว่า รูปแบบพุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านแผนพัฒนาของ อปท. 2. ด้านคุณภาพการให้บริการ 3. ด้านการปฏิบัติราชการ 4. ด้านการพัฒนาองค์กร โดยในการบริหารงานของเทศบาลมีปัจจัยการบริหาร 2 อย่าง คือ การบริหารสมัยใหม่และแรงจูงใจในการบริหารงาน นอกจากนั้นยังบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 มีลักษณะดังนี้ 1. ด้านฉันทะ (มีใจรัก) ได้แก่ บริหารงานด้วยความสมัครใจ มุ่งหวังในความสำเร็จและพัฒนางานอยู่เสมอ 2. ด้านวิริยะ (พากเพียรทำ) ได้แก่ ยึดหลักความสำเร็จ ทุ่มเทเวลาและความสามารถและหมั่นเพียรหาประสบการณ์ 3. ด้านจิตตะ (เอาจิตฝักใฝ่) ได้แก่ เกี่ยวข้องกับงานอยู่เป็นนิตย์ รับผิดชอบในงานอย่างเต็มที่และเป็นมิตรกับผู้อยู่ในการปกครอง 4. ด้านวิมังสา (ใช้ปัญญาสอบสวน) ได้แก่ พิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบข้อบกพร่อง ค้นคว้าเพิ่มพูนและสร้างระบบและขั้นตอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของมนตรี บุญจรัส (2566) เรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสำนักงานเกษตรจังหวัดอ่างทอง พบว่า หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเกษตรจังหวัดอ่างทอง ทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้คือ จิตตะ ใส่ใจงาน, วิริยะ สู้งาน, ฉันทะ รักงาน, วิมังสา ทำงานด้วยปัญญา โดยสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเกษตรจังหวัดอ่างทอง ได้ร้อยละ 62.2 (Adj. R^2 = 0.622)

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย สังเคราะห์โดย วีระพงศ์ เกียรติไพรยศ

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่องพุทธบูรณาการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย สรุปได้

ดังนี้ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1. คุณภาพของงาน (Quality) คือ บริหารจัดการโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการร่วมขับเคลื่อน 2. ปริมาณงาน (Quantity) คือ เน้นกิจกรรมนันทนาการเพื่อให้นักเรียนผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตดี ไม่เกิดความเครียด 3. ระยะเวลา (Time) คือ จัดการเรียนการสอนเป็นหลักสูตร 1 ปี แต่พบว่ามีนักเรียนผู้สูงอายุบางคนจบหลักสูตรแล้วยังมาสมัครเรียนใหม่อีก จึงควรมีการพัฒนาหลักสูตรที่ต่อเนื่องที่จัดการเรียนการสอนมากกว่า 1 ปี 4. ค่าใช้จ่าย (Costs) คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด โดยยึดหลักการไม่สร้างภาระแก่นักเรียนผู้สูงอายุ ดังนั้นเพื่อให้มีความชัดเจนการอุดหนุนโรงเรียนผู้สูงอายุรัฐบาลหรือกระทรวงมหาดไทยควรมีระเบียบอุดหนุนโรงเรียนผู้สูงอายุที่ชัดเจน

ปัจจัยที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย คือ กระบวนการบริหารจัดการ และการหลักพุทธบูรณาการ ดังนี้ 1. กระบวนการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 1. กลุ่ม (Group) คือ มีการส่งเสริมการตั้งกลุ่มนักเรียนผู้สูงอายุ มีสร้างสัญลักษณ์กลุ่ม จะส่งผลทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการบริหาร 2. กรรมการ (Committee) คือ กรรมการนักเรียนผู้สูงอายุจะมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรม และได้รับเกียรติจากนักเรียนผู้สูงอายุ 3. กติกาหรือข้อตกลงร่วมกัน (Rules) คือ ส่งเสริมให้นักเรียนผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกา โดยมีภาคีเครือข่ายให้คำแนะนำ และทุกคนเคารพกฎกติกาที่กำหนดขึ้น 4. กิจกรรม (Activity) คือ เน้นกิจกรรมที่พัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้ผู้เรียนมีความสุข โดยที่กิจกรรมอาจเชื่อมโยงเทศกาลท้องถิ่นและพระพุทธศาสนา 5. กองทุน (Fund) คือ ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบสนับสนุนทุนทุกอย่าง แต่บางแห่งพยายามก่อตั้งกองทุนจากสมาชิกนักเรียนเพื่อความยั่งยืน 2. หลักอิทธิบาทธรรม ประกอบด้วย 1. ฉันทะ (Aspiration) คือ มีความตั้งใจในการดำเนินการ และสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่าย 2. วิริยะ (Exertion) คือ มีความหนักแน่นในการพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อนำพาโรงเรียนสู่ความสำเร็จ 3. จิตตะ (Active thought) คือ การเอาใจใส่ต่อการบริหารจัดการ โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อให้นักเรียนผู้สูงอายุมีความสุข 4. วิมังสา (Investigation) คือ มีการทบทวนแผนบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง โดยกระบวนการมีส่วนร่วม และยึดนักเรียนผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลาง

จากที่กล่าวมานำสู่พุทธบูรณาการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย 5 ประการ เรียกว่า SOCAN ดังนี้ 1. S - Student หมายถึง นักเรียน คือ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย ต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ให้เรียนรู้อย่างมีความสุข และในการเรียนการสอนต้องเน้นการทำกิจกรรมมากกว่าวิชาการ เนื่องจากด้วยช่วยวัยของผู้สูงอายุจะไม่เหมาะในการรับวิชาการจนเกิดไปเพราะจะทำให้เกิดภาวะความเครียดได้ ส่งเสริมบทบาทของคณะกรรมการเพื่อช่วยในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลดำเนินงาน 2. O - Organization หมายถึง องค์กร คือ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย บุคลากรในองค์กรทุกคนต้องให้ความร่วมมือ และมีการจัดทำแผนขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในนการดำเนินการ โดยมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโรงเรียนผู้สูงอายุ มีการประเมินผลและทบทวนอย่างต่อเนื่องจนได้แนวปฏิบัติ 3. C - Course หมายถึง หลักสูตร คือ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย ต้องมีการจัดทำหลักสูตรที่มีความทันสมัย เพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรม และเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต และจะต้องมีการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และควรจะทำหลักสูตรต่อเนื่อง 4. A - Administrator หมายถึง ผู้บริหาร คือ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการบริหารจัดการ ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้บริหารต้องรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน จึงต้องมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และรับฟังผลการประเมินเพื่อนำไปพัฒนาอย่างเป็นระบบ 5. N - Network หมายถึง เครือข่าย คือ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย ต้องมีการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย เพื่อให้เครือข่ายมาเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินการต่าง ๆ และให้พระสงฆ์หรือจิตอาสามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม นอกจากนี้ยังควรมีการจัดทำกฎกติกากลางของจังหวัด เพื่อนำไปใช้ในโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีนโยบายจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนต่อเนื่องโดยการให้นักเรียนผู้สูงอายุมีส่วนร่วม

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีนโยบายสร้างเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงราย และให้มีการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิตของผู้สูงอายุ

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีมีนโยบายตั้งกองทุนของโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน และมีการบริหารจัดการกองทุนแบบมีส่วนร่วมทั้ง 2 ฝ่าย คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนที่ต่อเนื่อง เนื่องจากปัจจุบันเป็นหลักสูตร 1 ปี โดยมีการเพิ่มเนื้อหาให้ผู้สูงอายุมีทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสังคม ให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข โดยให้เป็นหลักสูตรที่เน้นกิจกรรมมากกว่าวิชาการ และกระบวนในการพัฒนาหลักสูตรนั้นจะต้องให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วม

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการตั้งกลุ่มแกนนำนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุ และทำงานร่วมกับเครือข่าย และจัดอบรมพัฒนาบทบาทของแกนนำหรือคณะกรรมการนักเรียน

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีกิจกรรมให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีกับผู้สูงอายุให้รู้เท่าทัน สืบค้นสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และไม่เป็นเหยื่อของมิจฉาชีพในสังคมออนไลน์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบ

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับหลักธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2560). *คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ.* กรุงเทพฯ: กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

_____. (2566). *ทะเบียนโรงเรียนผู้สูงอายุ ปี 2554*. สืบค้น 9 มกราคม 2566, จาก https://www.dop. go.th/thai/service_information/1/14.

_____. (2562). *มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมสูงอายุ (ฉบับปรับปรุง)* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

กองส่งเสริมคุณภาพชีวิต องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย. *ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดเชียงราย*. (2566). สืบค้น 10 พฤศจิกายน 2566, จาก https://www.people.chiangraipao.go.th/.

ฉัตรชัย นาถ้ำพลอย. (2566). *การพัฒนาการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี* (ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เบญจมาศ เมืองเกษม. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในการพัฒนาคุณภาพชีวิตจังหวัดเชียงราย. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 11(1), 49-58.

ปรีติ พรมลารักษ์ และคณะ. (2566). การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มคุณภาพการศึกษากกดู่-นาแขม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1, *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*, 3(8), 77-90.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาวิเศษ กนฺตธมฺโม (มั่งคั่ง). (2564). *พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี*. (ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พัชราภรณ์ สันติเสวี. (2565). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. *วารสารมจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 11(6), R236-R249.

มนตรี บุญจรัส. (2566). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสำนักงานเกษตรจังหวัดอ่างทอง* (ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รัฐบาลไทย. *ข่าวทำเนียบรัฐบาล*. (2563). สืบค้น 6 มกราคม 2566, จาก https://www.thaigov. go.th/ news/contents/details/34843.

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2562). *เศรษฐกิจผู้สูงวัย*. ปทุมธานี: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์
ปีที่ 7 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม 2567 น.136-151

รูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร*

MANAGEMENT MODEL OF MONASTERY FOR IMPROVING THE QUALITY OF LIFE FOR THE ELDERLY IN BANGKOK

พระมหาสมชาย ขนฺติสรโณ (มะลิซ้อน), พระราชวัชรสารบัณฑิต (ประสาร จนฺทสาโร)
Phramaha Somchai Khuntisaraño (Malison), Pharajvarasarabundit (Prasarn Chanthasaro)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: somchaimalison@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการวัด 2. ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารจัดการวัด และ 3. นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร โดยระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จำนวน 9 รูปหรือคน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการวัด คือ จุดแข็ง วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จุดอ่อน วัดขาดแคลนทรัพยากร งบประมาณ บุคลากร และความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุ โอกาส วัดทำงานร่วมกับหน่วยงานสาธารณสุขและใช้เทคโนโลยีส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม และอุปสรรค ขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทาง ดำเนินกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง 2. องค์ประกอบของการบริหารจัดการวัด ประกอบด้วยการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ เน้นการประเมินและติดตามผล พัฒนาทักษะบุคลากร และการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม การจัดองค์กรต้องมีโครงสร้างชัดเจน การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ควรมอบหมายหน้าที่ตามความเชี่ยวชาญ ควบคุมเน้นกระบวนการประเมินและมาตรฐานชัดเจน ใช้เทคโนโลยีในการติดตามผลและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และการบริหารจัดการวัดเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักสัปปายะ 7 มุ่งเน้นการจัดพื้นที่และกิจกรรมที่เหมาะสม สร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย สงบ และเอื้อต่อการฟื้นฟูสุขภาพกายและจิตใจ 3. รูปแบบการ

*Received October 2, 2024; Revised October 23, 2024; Accepted October 25, 2024

บริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ด้านสุขภาพกาย ร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุขในการจัดบริการตรวจสุขภาพและให้คำปรึกษาด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ จัดกิจกรรมทางศาสนาที่ส่งเสริมการพัฒนาจิตใจของผู้สูงอายุ เพื่อช่วยลดความวิตกกังวลและเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม รูปแบบการจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในกิจกรรมวัด และด้านสิ่งแวดล้อม จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพและความสะดวกสบายของผู้สูงอายุ โดยเน้นการสร้างพื้นที่สีเขียว

คำสำคัญ: การบริหารจัดการวัด; การพัฒนาคุณภาพชีวิต; ผู้สูงอายุ

Abstract

Objectives of this research paper were: 1. To study the general condition of monastery management 2. To study the elements of monastery management, and 3. To present the monastery management model for improving the quality of life of the elderly in Bangkok. The research methodology was the qualitative research based on in-depth interviews with 25 key informants and 9 participants in focus group discussions on monastery management for the improvement of the quality of life of the elderly.

The results showed that: 1. The general conditions of monastery management were: Strengths; Monasteries were the center of the community that played an important role in promoting the quality of life of the elderly. Weaknesses, Monasteries lacked resources, budgets, personnel, and knowledge to take care of the elderly. Lack of personnel with specialized knowledge and carrying out activities intermittently 2. The elements of monasteries management included effective planning focusing on evaluation and follow-up, development of personnel skills, and appropriate use of resources. The organization must have a clear structure. Coordination with external agencies should be assigned according to expertise. The control emphasized the evaluation process and clear standards. Use technology to monitor and improve continuously, and monasteries management to improve the quality of life of the elderly in accordance with the principle of Sappaya 7. Create a safe, calm, and conducive environment for restoring physical and mental health. 3. The monasteries management model for improving the

quality of life of the elderly consisted of physical health, cooperation with public health agencies in providing health check-up services and health consultations. Psychologically, to organize religious activities that promote the mental development of the elderly to help reduce anxiety and strengthen psychological stability. Social Relations: a management model that emphasized the participation of the elderly in monasteries activities and environmental aspects by providing an environment conducive to the health and comfort of the elderly by focusing on creating green spaces.
Keyword: Management of Monastery; Improving the Quality of Life; Elderly

บทนำ

วัดเป็นสถานที่สำคัญสำหรับพุทธศาสนิกชน โดยทำหน้าที่เป็นสถานศึกษาและอบรมด้านวิชาชีพ เช่น แพทย์แผนโบราณและศิลปกรรม นอกจากนี้ยังใช้ในการทำบุญบำเพ็ญกุศล เป็นศูนย์กลางการบริหารและปกครอง รวมถึงเป็นที่พึ่งพาทางจิตใจของประชาชน ด้วยเหตุนี้ วัดจึงถือเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่ประชาชนสามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ได้ ไม่ว่าจะเป็นการประกอบกุศล การพักผ่อนหย่อนใจ หรือเป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาจิตใจเพื่อสร้างความสุขทางกายและใจ อย่างไรก็ตาม สภาพวัดในปัจจุบันหลายแห่งยังขาดการบริหารจัดการและการพัฒนาที่เหมาะสม ทำให้ไม่เอื้อต่อการเป็นแหล่งเรียนรู้และการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ในทางตรงกันข้าม บางวัดที่ได้รับการพัฒนามาอย่างดี มีการบริหารจัดการที่เหมาะสม และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีต่อชุมชน ซึ่งสามารถนำมาเป็นแบบอย่างในการพัฒนาวัดอื่น ๆ เพื่อให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และการพักผ่อนหย่อนใจของชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

ประเทศไทยได้เข้าสู่การเป็น “สังคมสูงอายุ” (Ageing Society)” มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา โดย 1 ใน 10 ของประชากรไทยเป็นประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ปัจจุบันปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยกำลังเข้าสู่ “สังคมผู้สูงวัยอย่างสมบูรณ์” (Completely Aged Society) หมายถึงสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เกินกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ หรือเป็นสังคมที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป เกินกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งข้อมูลประชากร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563 ประเทศไทยมีประชากรทั้งสิ้น 66,186,727 คน โดยมีจำนวนประชากรผู้สูงวัย คือ ผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 11,627,130 คน คิดเป็นร้อยละ 17.57 (กรมกิจการผู้สูงวัย, 2563) ซึ่งจากการคาดการณ์โดยมีการประมาณการว่า ปี พ.ศ 2578 ประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” จะมีประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 30 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ในอีก 20 ปี

ข้างหน้า ประชากรรวมของประเทศไทยจะเพิ่มช้ามาก อัตราเพิ่มจะลดต่ำลงจนถึงขั้นติดลบ แต่ประชากรสูงอายุจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้สูงวัย จะเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 4 ต่อปี ผู้สูงวัยปลาย จะเพิ่มด้วยอัตราเฉลี่ยร้อยละ 7 ต่อปี

พระพุทธศาสนามีแนวคิดสำคัญที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1. อารมณ์และโรคทางกายและจิตใจ พระพุทธศาสนามีการเน้นว่าอารมณ์มีอิทธิพลต่อการเกิดโรค ร่างกายและจิตใจของเรามีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง อารมณ์เชิงลบ เช่น ความเครียด ความโกรธ สามารถกระตุ้นให้เกิดโรคในร่างกายได้ ในขณะเดียวกัน การมีอารมณ์ที่ดีและสงบจะส่งเสริมสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดี 2. การผ่อนคลายบำบัดโรค การผ่อนคลายมีความสำคัญมากต่อการรักษาและป้องกันโรคต่าง ๆ พระพุทธศาสนาเน้นให้เราเรียนรู้ที่จะปล่อยวางและคลายความเครียดเพื่อสร้างความสงบในใจ ซึ่งวิทยาศาสตร์การแพทย์สมัยใหม่ก็ยืนยันถึงประโยชน์ของการผ่อนคลายต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ 3. สมาธิบำบัดโรค การฝึกสมาธิเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยสร้างความผ่อนคลายและสามารถบรรเทาความเครียดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ได้ยืนยันว่าการฝึกสมาธิส่งผลดีต่อการรักษาโรคทั้งทางจิตใจและร่างกาย ทำให้การฝึกสมาธิกลายเป็นที่นิยมในการบำบัดโรคในปัจจุบัน 4. วิปัสสนากรรมฐานบำบัดโรค การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเป็นวิธีการฝึกจิตเพื่อให้เกิดปัญญา เห็นสภาพธรรมชาติตามความเป็นจริงว่า ทุกสิ่งเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ซึ่งช่วยให้เราเข้าใจธรรมชาติของทุกข์และปล่อยวางความยึดมั่น ถือเป็นวิธีการที่สามารถขจัดกิเลสและอารมณ์ลบออกไป ทำให้จิตใจสงบและมีผลดีต่อสุขภาพร่างกาย 5.การสวดมนต์บำบัดโรค: การไปวัด ไหว้พระ สวดมนต์ และแผ่เมตตาเป็นกิจกรรมที่ชาวพุทธทำเป็นประจำ ซึ่งเป็นวิธีการบำบัดจิตใจให้สงบและเข้มแข็ง การสวดมนต์ช่วยสร้างพลังบวกให้กับจิตใจ ทำให้ผู้ปฏิบัติรู้สึกสบายใจและสามารถรับมือกับความทุกข์ต่าง ๆ ได้ดีขึ้น แนวคิดเหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้ ทั้งด้านสุขภาพกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ (พงษ์ วรพงศ์พิเชษฐ, 2540)

พระพุทธศาสนามีภูมิปัญญาและแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะเหตุว่าหลักคิดในพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะในเรื่องอริยสัจสี่นั้นเป็นระบบคิดที่อธิบายได้ว่า ชีวิตมีความทุกข์ ความทุกข์ต่าง ๆ เกิดจากเหตุ ความทุกข์ต่าง ๆ สามารถหมดไปได้และมีวิธีการที่จะปฏิบัติเพื่อหลุดพ้นจากความทุกข์นั้น อย่างไรก็ตาม ความทุกข์ของผู้สูงอายุนั้นเป็นความทุกข์ทั้งทางร่างกายและทางใจ การดูแลผู้สูงอายุจึงต้องดูแลทั้งร่างและจิตใจให้สมดุลกัน ดังนั้น ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจึงควรใช้พุทธธรรมบำบัด โดยอาศัยทุนทางสังคม คือ ชีวิตของผู้สูงอายุในสังคมไทยมีความผูกพันใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาโดยมีวัด

เป็นศูนย์กลาง กรุงเทพมหานคร ถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางของหลายสิ่งหลายอย่างของประเทศ นับได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีประชากรผู้สูงวัยเป็นจำนวนมากที่สุดในประเทศ และมีวัดมากถึง 458 วัด (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2564) กระจายอยู่ตามชุมชนต่าง ๆ ทั่วทั้งกรุงเทพมหานคร วัดจึงถือได้ว่าเป็นสถานที่พักพิง พักผ่อนหย่อนใจ ของผู้สูงวัยได้เป็นอย่างดี จากการที่พบว่าวัดส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาด้านการบริหารจัดการที่ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นการขาดแคลนพระภิกษุและสามเณร ขาดอุปกรณ์ที่จำเป็น หรือการขาดการบริหารจัดการที่ดี ส่งผลให้วัดไม่สามารถพัฒนาเป็นสถานที่สร้างสุขอย่างเต็มที่ได้ ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของวัด ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มักพึ่งพิงวัดทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ดังนั้นการศึกษาการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษารูปแบบการบริหารจัดการวัดที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และคาดหวังว่างานวิจัยนี้จะนำไปสู่การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการที่สามารถประยุกต์ใช้ได้กับวัดทั่วประเทศ ไม่ว่าจะในกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดอื่น ๆ เพื่อให้วัดกลายเป็นสถานที่สัปปายะ ที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ การพักผ่อน และสร้างความสุขทั้งทางกายและใจแก่ทั้งพระสงฆ์และประชาชนทั่วไปอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ แบบการวิจัยภาคสนาม จากการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 25 รูปหรือคน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ พระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะเขต จำนวน 5 รูป กลุ่มที่ 2 กลุ่มนักวิชาการสาธารณสุขชุมชน/ผู้เชี่ยวชาญทางด้านผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน ผู้สูงอายุ จำนวน 5 คนนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 5 คน *และ*นักวิชาการทางด้านการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 5 รูป

3. เครื่องมือการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure In-depth Interview) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้ทั้งการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (Semi-formal interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรทั้งหมด จึงมีขั้นตอนการดำเนินการ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถดำเนินการดังนี้ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ก่อนที่จะมีการประมวลผลและสร้างรูปแบบต่อไป

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร 1. จุดแข็ง วัดในกรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น การสวดมนต์ การปฏิบัติธรรม และการนวดแผนไทย ส่งเสริมสุขภาพกายและใจ วัดยังเป็นแหล่งที่พักผ่อนจิตใจให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่าและส่วนร่วมในสังคม คณะสงฆ์และเจ้าอาวาสมีบทบาทในการให้คำแนะนำและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ 2. จุดอ่อน วัดประสบปัญหาขาดแคลนทรัพยากร งบประมาณ บุคลากร และความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุ ขาดการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก 3. โอกาส วัดทำงานร่วมกับหน่วยงานสาธารณสุขและใช้เทคโนโลยีส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมให้ผู้สูงอายุ มีบทบาทเชื่อมโยงชุมชนและสร้างกิจกรรมที่เสริมคุณภาพชีวิต 4. อุปสรรค วัดบางแห่งประสบปัญหาขาดงบประมาณและ

ทรัพยากรในการดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทาง การดำเนินกิจกรรมไม่ต่อเนื่องและไม่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุเป็นอุปสรรค

2. ผลการศึกษาองค์ประกอบของการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

2.1 องค์ประกอบของการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ด้านการวางแผน วัดควรวางแผนการประเมินและติดตามผลการดำเนินกิจกรรมเพื่อวัดผลและปรับปรุงการดำเนินงาน พัฒนาความรู้และทักษะของพระสงฆ์และบุคลากร วางแผนการสื่อสารเพื่อให้ผู้สูงอายุและชุมชนรับรู้กิจกรรม ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ และวางแผนการจัดหาและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการจัดองค์กร การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในวัดกรุงเทพฯ ควรมีการจัดตั้งโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน พร้อมด้วยทีมงานที่รับผิดชอบโดยเฉพาะ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น โรงพยาบาลและศูนย์สุขภาพเป็นสิ่งสำคัญ การใช้เทคโนโลยีช่วยจัดการข้อมูล การประชุม และการถ่ายทอดสดจะเพิ่มประสิทธิภาพ การจัดการพื้นที่และการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุต้องครอบคลุมและคุ้มค่าทรัพยากร ด้านการบังคับบัญชา การบริหารจัดการวัดเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุควรมีโครงสร้างสายบังคับบัญชาที่ชัดเจน เจ้าอาวาสมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและสร้างแรงจูงใจให้บุคลากร รวมถึงการพัฒนาภาวะผู้นำและการตัดสินใจอย่างเหมาะสม การมอบหมายหน้าที่และอำนาจตามความเชี่ยวชาญของบุคลากรและการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ด้านการประสานงาน วัดควรสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนและครอบครัวของผู้สูงอายุ เพื่อสนับสนุนและร่วมมือในการดูแลผู้สูงอายุ การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ การใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ในการสื่อสารและจัดกิจกรรมจะเพิ่มประสิทธิภาพในการเข้าถึงและการประสานงาน ด้านการควบคุม วัดควรมีกระบวนการประเมินและกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจนในการดำเนินงานและกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ การจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 การบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักสัปปายะ 7 ด้านอาวาสสัปปายะ วัดควรจัดการพื้นที่ให้เอื้อต่อการฟื้นฟูจิตใจของผู้สูงอายุ โดยจัดศาลาหรือพื้นที่สำหรับปฏิบัติธรรม การสนทนาธรรม และการสวดมนต์ในบรรยากาศที่สงบและมีอากาศถ่ายเทดี ควรมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ทางเดินที่ปลอดภัย ราวจับ และห้องน้ำที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ การดูแลรักษาความสะอาดและความสงบในวัดเป็นสิ่งสำคัญ ด้านโคจรสัปปายะ วัดควรจัดพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการเดินทางและการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ โดยให้ความสำคัญกับความปลอดภัย

ความสะดวกสบาย และการเข้าถึงได้ง่าย เช่น ทางเดินที่ราบเรียบมีราวจับ บริการรถรับ-ส่งระบบขนส่งสาธารณะ และพื้นที่จอดรถที่ใกล้กับกิจกรรมในวัด การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเวลาที่ผู้สูงอายุเดินทางได้สะดวก ด้านภัสสสัปปายะ วัดควรจัดกิจกรรมและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของผู้สูงอายุ เช่น การจัดปฏิบัติธรรมที่ปรับตามสภาพร่างกาย การเผยแพร่สื่อธรรมะที่เข้าถึงง่าย และการจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการศึกษาธรรมะ ด้านปุคคลสัปปายะ พระสงฆ์ควรมีบทบาทเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและที่ปรึกษาให้กับผู้สูงอายุ วัดควรส่งเสริมกิจกรรมที่เสริมสร้างสุขภาพจิตและกายของผู้สูงอายุผ่านการปฏิบัติธรรมและการมีส่วนร่วมในชุมชน การฝึกอบรมบุคลากรและอาสาสมัครเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น โรงพยาบาล เพื่อสนับสนุนการดูแลที่ครบวงจร การสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่าและเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนวัด ด้านโภชนสัปปายะ วัดควรจัดเตรียมอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการเหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น อาหารที่ย่อยง่าย มีโปรตีนสูง ผักผลไม้ที่มีไฟเบอร์ และไขมันต่ำ พร้อมจัดอบรมด้านสุขอนามัยสำหรับผู้ประกอบอาหาร ระบบการจัดเตรียมควรปลอดภัยและสะอาด พร้อมมาตรการตรวจสอบอาหารที่ได้รับจากการทำบุญหรือถวายทาน เพื่อป้องกันอาหารที่ไม่เหมาะสม ด้านอุตุสัปปายะ วัดควรจัดการให้สภาพแวดล้อมเหมาะสมต่อสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยเน้นการระบายอากาศที่ดี การจัดร่มเงาในพื้นที่กลางแจ้ง และการควบคุมฝุ่นละอองและมลพิษ โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ ควรมีระบบระบายอากาศในอาคาร การจัดกิจกรรมกลางแจ้งในช่วงที่อากาศเย็นสบาย และการเตรียมพร้อมรับมือกับสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง เช่น การเตรียมน้ำดื่มในหน้าร้อน ด้านอิริยาปถสัปปายะ วัดควรจัดกิจกรรมที่เน้นการเคลื่อนไหวเบา ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ

3. รูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร 1. ด้านสุขภาพกาย วัดควรร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุขในการจัดบริการตรวจสุขภาพและให้คำปรึกษาด้านสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ พร้อมจัดกิจกรรมออกกำลังกายเบา ๆ เช่น โยคะและการเดิน การสร้างสภาพแวดล้อมที่สงบและปลอดภัยเพื่อฟื้นฟูสุขภาพกายและใจเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ การจัดอบรมด้านสุขภาพ การใช้เทคโนโลยีในการติดตามสุขภาพ 2. ด้านจิตใจ วัดควรจัดกิจกรรมทางศาสนาที่ส่งเสริมการพัฒนาจิตใจของผู้สูงอายุ เช่น การปฏิบัติสมาธิ การฟังธรรม และการเจริญสติ เพื่อช่วยลดความวิตกกังวลและเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจ นอกจากนี้ พระสงฆ์และบุคลากรในวัดควรมีบทบาทในการให้คำปรึกษาและสนับสนุนผู้สูงอายุในการแก้ปัญหาทางจิตใจ รวมถึงการสร้างชุมชนที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสนับสนุนซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ วัดควรใช้สื่อดิจิทัลและเทคโนโลยีในการเผยแพร่ธรรมะและจัดกิจกรรมออนไลน์

3. ด้านสัมพันธภาพทางสังคม รูปแบบการจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในกิจกรรมวัดควรเป็นไปอย่างครอบคลุม โดยวัดควรจัดกิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ เช่น การสวดมนต์ ฟังธรรม ปฏิบัติธรรม และทำบุญ โดยปรับให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้สูงอายุ เช่น การใช้เก้าอี้สำหรับนั่งสมาธิ การจัดพื้นที่สงบและร่มรื่นเพื่อการพักผ่อนและพบปะ วัดควรสร้างเครือข่ายสนับสนุนจากชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น และครอบครัว นอกจากนี้การใช้สื่อออนไลน์จะช่วยให้ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเดินทางมาวัดได้ยังมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4. ด้านสิ่งแวดล้อม วัดควรจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพและความสะดวกสบายของผู้สูงอายุ โดยเน้นการสร้างพื้นที่สีเขียว เช่น สวนหย่อมและต้นไม้ใหญ่ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้พักผ่อนและทำสมาธิในบรรยากาศที่สงบ นอกจากนี้ การควบคุมฝุ่นละอองและมลพิษด้วยเครื่องฟอกอากาศ รวมถึงการออกแบบพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ทางเดินที่เรียบและไม่ลื่น ทางลาด ราวจับ และห้องน้ำที่ปลอดภัย ควรมีการใช้พลังงานอย่างยั่งยืนและระบบการจัดการขยะที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร 1.จุดแข็ง วัดในกรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น การสวดมนต์ การปฏิบัติธรรม และการนวดแผนไทย ส่งเสริมสุขภาพกายและใจ วัดยังเป็นแหล่งที่พักผ่อนจิตใจให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่าและส่วนร่วมในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระศิริวัฒน์ ปิยสีโล (คงศิริ) (2566) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศาสนสถานของวัด ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีบทบาททางสังคมและพัฒนาชุมชนรอบวัด โดยมีแผนพัฒนาที่ชัดเจน และเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา เจ้าอาวาสเป็นศูนย์กลางในการบริหารบุคคลภายในวัดโดยใช้ธรรมวินัยและเมตตาธรรมในการจัดการและมอบหมายหน้าที่ตามความรู้และจุดแข็งของแต่ละพระภิกษุ 2. จุดอ่อน วัดประสบปัญหาขาดแคลนทรัพยากร งบประมาณ บุคลากร และความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุ ขาดการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก รวมถึงการปรับตัวไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตสมัยใหม่ กิจกรรมไม่หลากหลายและไม่ต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้สูงอายุเข้าถึงกิจกรรมได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปราโมทย์ปัญญาวัฒน์ (บุญเลิศ เตชปุญฺโญ) (2562) เรื่อง การพัฒนากลยุทธ์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนทางครุศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ พบว่า จุดอ่อน คือ พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของคณะสงฆ์ จังหวัดสมุทรสงคราม ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของคณะสงฆ์

จังหวัด สมุทรสงคราม ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ คณะสงฆ์ยังไม่มีฐานข้อมูลเฉพาะสำหรับเก็บรวบรวม ข้อมูลที่จำเป็นต่อการขับเคลื่อนงานสาธารณสงเคราะห์ ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ บุคลากร ของคณะสงฆ์ยังขาดทักษะในการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพและโภชนาการของผู้สูงอายุ 3. โอกาส วัดทำงานร่วมกับหน่วยงานสาธารณสุขและใช้เทคโนโลยีส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมให้ผู้สูงอายุ มีบทบาทเชื่อมโยงชุมชนและสร้างกิจกรรมที่เสริมคุณภาพชีวิต การฝึกอบรมพระสงฆ์และจัดกิจกรรมออนไลน์ช่วยให้ผู้สูงอายุเข้าถึงการสนับสนุนและความรู้ได้ทุกเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดธัญวัฒน์ อโสโก (รักษ์เพ็ชร) (2563) เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชนบ้านบ่อเกตุอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา พบว่า การประยุกต์ใช้หลักภาวนาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตแบ่งออกเป็น 4 ด้านหลัก ซึ่งแต่ละด้านมีวิธีการที่แตกต่างกัน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สมดุลและยั่งยืน 4. อุปสรรค วัดบางแห่งประสบปัญหาขาดงบประมาณและทรัพยากรในการดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทาง การดำเนินกิจกรรมไม่ต่อเนื่องและไม่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุเป็นอุปสรรค นอกจากนี้ ยังมีปัญหาในการประสานงานกับหน่วยงานราชการและการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูศรีเมธาภรณ์ ฐิตธมฺโม (สายแก้วดี) (2564) เรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธบูรณาการสำหรับผู้สูงอายุของ พระสงฆ์ในจังหวัดพิจิตร พบว่า อุปสรรค ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ และงบประมาณไม่พอเพียงต่อการจัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุ หรือการรองรับไม่เพียงพอต่อความต้องการ

2. ผลการศึกษาองค์ประกอบของการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

1. องค์ประกอบของการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร การวางแผน วัดควรวางแผนการประเมินและติดตามผลกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นการพัฒนาความรู้และทักษะของพระสงฆ์และบุคลากร พร้อมวางแผนการสื่อสารเพื่อให้ชุมชนและผู้สูงอายุรับรู้ถึงกิจกรรมต่าง ๆ และสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานเพื่อใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดองค์กร ควรจัดตั้งโครงสร้างที่ชัดเจน มีทีมงานรับผิดชอบโดยเฉพาะในการดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับโรงพยาบาลและศูนย์สุขภาพ ใช้เทคโนโลยีในการจัดการข้อมูลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การบังคับบัญชาเจ้าอาวาสต้องกำหนดนโยบายที่ชัดเจน สร้างแรงจูงใจ พัฒนาภาวะผู้นำ มอบหมายหน้าที่ตามความเชี่ยวชาญ และติดตามผลการดำเนินงานสม่ำเสมอ การประสานงาน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างวัด ชุมชน และครอบครัวของผู้สูงอายุเป็นสิ่งสำคัญ รวมถึงการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกและการใช้เทคโนโลยีสื่อสารออนไลน์เพื่อเพิ่ม

ประสิทธิภาพ การควบคุม วัดต้องมีกระบวนการประเมินและกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจน ใช้เทคโนโลยีในการติดตามการดำเนินงาน และจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมอบรมและตรวจสอบความสามารถของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาอัครวัฒน์ กิตฺติญาโณ (เหมือนพันธ์) (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการเสนาสนะของวัด ตามมาตรฐานสุขาภิบาลในจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการที่ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารจัดการเสนาสนะของวัด ตามมาตรฐานสุขาภิบาลในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า กระบวนการ PDCA จะมีการวางแผนในการจัดรูปผังของวัดเป็นหลัก มีการจัดสรรหางบประมาณสำหรับในการก่อสร้างอย่างชัดเจน มีการประเมินผลการบริหารจัดตามตัวชี้วัดตามแผน และมีการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องอย่างเป็นรูปธรรม ตามหลักสัปปายะ 7 นั้น มีเสนาสนะต่างๆภายในวัดมีแสงสว่างเพียงพอเหมาะสม ภายในวัดมีป้ายบอกสถานที่ต่างๆภายในวัด มีการแสดงพระธรรมเทศนาเป็นประจำทุกวันพระ มีบุคลากรที่มีความรู้อบรมเด็กเยาวชนต่างๆภายในวัด มีอาหารและหอฉันที่ถูกสุขลักษณะ

2. การบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตาม หลักสัปปายะ 7 การบริหารจัดการวัดเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักสัปปายะ 7 ประการในกรุงเทพฯ เน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่สงบ ปลอดภัย และเอื้อต่อการฟื้นฟูสุขภาพจิตและกายของผู้สูงอายุ โดยในด้านอาวาสสัปปายะ วัดควรจัดพื้นที่สงบสำหรับปฏิบัติธรรม สนทนาธรรม และสวดมนต์ พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม ด้านโคจรสัปปายะ วัดควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางและการเข้าถึงที่ง่าย ด้านภัสสสัปปายะ เน้นการจัดกิจกรรมที่ปรับตามสภาพร่างกายของผู้สูงอายุและส่งเสริมการศึกษาธรรมะ ด้านปุคคลสัปปายะ พระสงฆ์ควรเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ พร้อมสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับโรงพยาบาลเพื่อการดูแลที่ครบวงจร ด้านโภชนสัปปายะ จัดอาหารที่มีโภชนาการเหมาะสม พร้อมตรวจสอบความปลอดภัยของอาหาร ด้านอุตุสัปปายะ จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะกับสุขภาพ โดยควบคุมฝุ่นละอองและมีระบบระบายอากาศที่ดี ด้านอิริยาปถสัปปายะ จัดกิจกรรมเบา ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูจริยธรรมานุรักษ์ (วัลลภ จริยธมฺโม) (2564) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาที่พักสงฆ์เพื่อยกฐานะเป็นวัดในพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ จังหวัดราชบุรี พบว่า องค์ประกอบในการพัฒนาที่พักสงฆ์เพื่อยกฐานะเป็นวัดในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย ด้านบุคคล ผู้ดูแลและบุคลากรฝ่ายบรรพชิตต้องมีความรู้ทั้งด้านคันถธุระและวิปัสสนาธุระ เพื่อเผยแผ่และปฏิบัติธรรมอย่างถูกต้อง ด้านการเงิน ทุกฝ่ายต้องดำเนินการทางการเงินอย่างโปร่งใสและหลีกเลี่ยงการได้มาซึ่งทรัพย์สินที่ไม่เหมาะสม ด้านวัสดุสิ่งของและสถานที่ ต้องจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ให้เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติธรรม

3. รูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร 1. ด้านสุขภาพกาย วัดควรร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุขในการจัดบริการตรวจสุขภาพและให้คำปรึกษาด้านสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ พร้อมจัดกิจกรรมออกกำลังกายเบา ๆ เช่น โยคะและการเดิน การสร้างสภาพแวดล้อมที่สงบและปลอดภัยเพื่อฟื้นฟูสุขภาพกายและใจเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ การจัดอบรมด้านสุขภาพ การใช้เทคโนโลยีในการติดตามสุขภาพ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนจะช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างครอบคลุม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวนีย์ ไชยกุล และคณะ (2562) เรื่อง การศึกษาองค์ประกอบและเกณฑ์ชี้วัดใน การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดพะเยา พบว่า องค์ประกอบและเกณฑ์ชี้วัดในการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุประกอบด้วย 61 เกณฑ์ชี้วัดหลัก ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ สุขภาวะทางกาย มี 16 เกณฑ์ชี้วัด สุขภาวะทางสังคม มี 16 เกณฑ์ชี้วัด สุขภาวะทางจิตใจ มี 15 เกณฑ์ชี้วัดสุขภาวะทางปัญญา มี 14 เกณฑ์ชี้วัด เกณฑ์ชี้วัดที่สร้างขึ้นสามารถวัดสุขภาวะทางปัญญาของผู้สูงอายุได้ในระดับดี 2. ด้านจิตใจ วัดควรจัดกิจกรรมทางศาสนาที่ส่งเสริมการพัฒนาจิตใจของผู้สูงอายุ เช่น การปฏิบัติสมาธิ การฟังธรรม และการเจริญสติ เพื่อช่วยลดความวิตกกังวลและเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจ นอกจากนี้พระสงฆ์และบุคลากรในวัดควรมีบทบาทในการให้คำปรึกษาและสนับสนุนผู้สูงอายุในการแก้ปัญหาทางจิตใจ รวมถึงการสร้างชุมชนที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระราเชนทร์ วิสารโท (2562) เรื่อง บูรณาการพุทธธรรมกับระบบการดูแลสุขภาพ ระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุของอำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ พบว่า การบูรณาการพุทธธรรมกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในอำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ นำหลักภาวนา 4 มาปรับเป็นกิจกรรม 5 สุข ได้แก่ สุขสบายจากการออกกำลังกาย สุขสนุกจากการเล่นดนตรี และสุขสง่าจากการช่วยเหลือสังคม ส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุ 3. ด้านสัมพันธภาพทางสังคม รูปแบบการจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในกิจกรรมวัดควรเป็นไปอย่างครอบคลุม โดยวัดควรจัดกิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ เช่น การสวดมนต์ ฟังธรรม ปฏิบัติธรรม และทำบุญ โดยปรับให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้สูงอายุ เช่น การใช้เก้าอี้สำหรับนั่งสมาธิ การจัดพื้นที่สงบและร่มรื่นเพื่อการพักผ่อนและพบปะ วัดควรสร้างเครือข่ายสนับสนุนจากชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น และครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงเดือน รัตนะมงคลกุล และคณะ (2560) เรื่อง การพัฒนาต้นแบบการเตรียมชุมชนสังคมสูงอายุแบบบูรณาการ: สามเสา สามวัย สามประสาน พบว่าทั้ง 8 พื้นที่มีการดาเนินโครงการแตกต่างกันไปตามบริบทและวิถีชุมชนผ่านการเรียนรู้ในกระบวนทางานร่วมกันกับคนในชุมชน 4. ด้านสิ่งแวดล้อม วัดควรจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพและความสะดวกสบายของผู้สูงอายุ โดยเน้นการสร้างพื้นที่สีเขียว เช่น

สวนหย่อมและต้นไม้ใหญ่ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้พักผ่อนและทำสมาธิในบรรยากาศที่สงบ นอกจากนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิวิธธวัชชัย (ขวัญชัย วรปุญฺโญ) (2564) เรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรม ประชาชนประจำตำบลในจังหวัดพิจิตร พบว่า การจัดกิจกรรมการแข่งขันกีฬาระหว่างตำบลในชุมชนท้องถิ่นเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดง องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ 1. รูปแบบด้านสุขภาพกาย ในการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย การเน้นถึงความสำคัญของการตรวจสุขภาพประจำปีและการดูแลสุขภาพกายของผู้สูงอายุ การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุข การให้

คำปรึกษาด้านจิตใจและสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ การออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ การจัดสภาพแวดล้อมในวัดให้มีความสงบ ร่มรื่น ปลอดภัย และวัดจัดอบรมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ 2. รูปแบบด้านจิตใจ ในการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย การปฏิบัติธรรมและกิจกรรมทางศาสนาเพื่อเสริมสร้างจิตใจที่มั่นคงและลดความเครียด การเป็นที่ปรึกษาทางจิตใจ และการนำหลักธรรมมาใช้ในการช่วยเหลือผู้สูงอายุ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การสร้างชุมชนและการสนับสนุนทางสังคม การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อดิจิทัล และการประสานงานกับหน่วยงานสุขภาพจิตและสาธารณสุข 3. รูปแบบด้านสัมพันธภาพทางสังคม ในการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมทางศาสนาที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและอบอุ่นในวัด การสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน การเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ และการใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ในการติดต่อ 4. รูปแบบด้านสิ่งแวดล้อม ในการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมทางศาสนาในบรรยากาศที่เงียบสงบ การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและการจัดการสิ่งแวดล้อม ออกแบบพื้นที่ให้ปลอดภัยและเหมาะสมกับผู้สูงอายุ จัดการมลพิษทางอากาศและติดตั้งเครื่องฟอกอากาศ สร้างพื้นที่ธรรมชาติที่เงียบสงบและร่มรื่น และการดูแลห้องน้ำและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะกับผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. วัดควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างวัด หน่วยงานสาธารณสุข และชุมชน เพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างครอบคลุม

2. คณะสงฆ์ส่งเสริมการตรวจสุขภาพประจำปี และการให้คำปรึกษาทางสุขภาพกายและจิตแก่ผู้สูงอายุ โดยร่วมมือกับหน่วยงานด้านสุขภาพ

3. คณะสงฆ์พัฒนาสภาพแวดล้อมในวัด ให้สงบ ร่มรื่น และปลอดภัย รวมถึงการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะกับผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. วัดควรจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและต่อเนื่องกับความสนใจและความต้องการของผู้สูงอายุ เช่น การจัดการฝึกสมาธิ การนั่งสมาธิ หรือการเดินจงกรม เพื่อเสริมสร้างจิตใจและสุขภาพ

2. วัดควรพัฒนาและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมต่อและเข้าถึงผู้สูงอายุ เช่น การจัดกิจกรรมออนไลน์ การถ่ายทอดสดธรรมะ การให้คำปรึกษาผ่านแอปพลิเคชัน เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงกิจกรรมได้ทุกที่ทุกเวลา

3. คณะสงฆ์สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก วัดควรร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุขและหน่วยงานท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของการนำรูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ไปใช้ในวัดต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบต่อไป

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่ที่มีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาวัดสร้างสุข

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการสื่อสารกับชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการผู้สูงวัย. (2564). *สถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย 77 จังหวัด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563.* สืบค้น16 ธันวาคม 2564, จาก https://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/335

ดวงเดือน รัตนะมงคลกุล และคณะ. (2560). การพัฒนาต้นแบบการเตรียมชุมชนสังคมสูงอายุแบบบูรณาการ: สามเสา สามวัย สามประสาน. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 11*(2), 1-12.

พงษ์ วรพงศ์พิเชษฐ. (2550). *พุทธธรรมบำบัด*. กรุงเทพฯ: กองแพทย์ทางเลือก กรมการพัฒนาแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข.

พระครูจริยธรรมานุรักษ์ (วัลลภ จริยธมฺโม). (2564). *รูปแบบการพัฒนาที่พักสงฆ์เพื่อยกฐานะเป็นวัดในพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ จังหวัดราชบุรี* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูปราโมทย์ปัญญาวัฒน์ (บุญเลิศ เตชปุญฺโญ). (2562). *พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของคณะสงฆ์ จังหวัดสมุทรสงคราม* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูวิวิธธวัชชัย (ขวัญชัย วรปุญฺโญ). (2564). *การพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดพิจิตร* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต การจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูศรีเมธาภรณ์ ฐิตธมฺโม (สายแก้วดี). (2564). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธบูรณาการสำหรับผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในจังหวัดพิจิตร* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระปลัดธัญวัฒน์ อโสโก (รักษ์เพ็ชร). (2563). การประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านบ่อเกตุ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 7*(2), 35-46.

พระมหาอัครวัฒน์ กิตฺติญาโณ (เหมือนพันธ์). (2565). *การพัฒนาการบริหารจัดการเสนาสนะของวัด ตามมาตรฐานสุขาภิบาลในจังหวัดชัยภูมิ* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราเชนทร์ วิสารโท. (2562). *บูรณาการพุทธธรรมกับระบบการดูแลสุขภาพระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุของอำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระศิริวัฒน์ ปิยสีโล (คงศิริ). (2566). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศาสนสถานของวัด ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2564). *ระบบทะเบียนวัด*. สืบค้น 16 ธันวาคม 2564, จาก http://binfo.onab.go.th/Temple/Temple-List-view.aspx

เสาวนีย์ ไชยกุล และคณะ. (2562). *การศึกษาองค์ประกอบและเกณฑ์ชี้วัดในการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดพะเยา* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์
ปีที่ 7 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม 2567 น.152-166

ประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา*

PROMOTION EFFECTIVENESS OF BUDDHISM DISSEMINATION ADMINISTRATION OF THE CHACHOENGSAO PROVINCIAL OFFICE OF BUDDHISM

เยาวภา รุ่งเรือง, สมาน งามสนิท, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง
Yaowapha Rungruang, Sman Ngamsnit, Kiettisak Suklueang
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: nusita1329@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา 3. นำเสนอประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทราโดยการประยุกต์หลักพละ 4 ด้วยการวิจัยแบบผสานวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 รูปหรือคน วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ พระสังฆาธิการจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 399 รูป สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลัก PDCA หลักพละ 4 และประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนามีระดับมากทุกด้าน การบริหารงานส่งผลต่อประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 คือ การปรับปรุง การตรวจสอบ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน ทำนายได้ร้อยละ 63.1 ด้านพละ 4 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ สังคหพละ อนวัชชพละ ปัญญาพละ วิริยพละ ทำนายได้ร้อยละ 48.3 และประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยการประยุกหลักพละ 4 ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านผลผลิต

*Received July 27, 2024; Revised August 30, 2024; Accepted September 5, 2024

มีแผนงานเผยแผ่ในพื้นที่ที่ตรงกับความต้องการด้วยทรัพยากร 4M มีระบบฐานข้อมูลและกิจกรรมที่สนองต่อคณะสงฆ์และประชาชน ด้านประสิทธิภาพ คุ้มค่า ประหยัดเวลา ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ ด้านความพึงพอใจ ปฏิบัติงานได้รวดเร็วแก้ปัญหาของคณะสงฆ์ ด้านการปรับเปลี่ยน ปรับรูปแบบการทำงานเชิงรุกในพื้นที่ อบรมส่งเสริมงานเผยแผ่ให้ทั่วถึง และด้านการพัฒนา ส่งเสริมความรู้ร่วมกับหลักธรรมเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เหมาะสมทุกช่วงวัย ด้วยการประยุกต์หลักพละ 4 นำไปสู่ประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงาน และกระบวนการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน เป็นฐานในการส่งเสริมการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จ
คำสำคัญ: ประสิทธิผล; การบริหารงาน; งานเผยแผ่พระพุทธศาสนา

Abstract

Objectives of this research article were 1. To study the promotion effectiveness of Buddhism dissemination administration of Chachoengsao Provincial office of Buddhism, 2. To study the factors affecting the promotion effectiveness of Buddhism dissemination administration of the Chachoengsao Provincial Office of Buddhism, 3. To propose the promotion effectiveness of Buddhism dissemination administration of Chachoengsao Provincial Office of Buddhism by applying Bala 4 principle, conducted by the mixed research methods. The qualitative research, data were collected by in-depth-interviewing 18 key informants, analyzed data by descriptive content interpretation The quantitative research collected data from 399 samples who were administrative monks in Chachoengsao Province. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and relationship between variables analysis.

Findings were as follows: Administration according to PDCA, Bala 4 principle and promotion effectiveness administration of Buddhism dissemination were all at high level. Administration affected the Buddhism dissemination promotion effectiveness at statistically significant level of 0.01 and 0.05. Improvement, checking, planning, plan implementation predicted by 63.1 percent. Bala 4 affected at statistically significant level of 0.01, namely, Sanghapbala, Anavajjaphala, Panyaphala, and Viriyaphala, predicted by 48.3 percent. The promotion effectiveness Buddhism dissemination

administration of Chachoengsao Provincial Office of Buddhism by integrating Bala 4 principle in 5 areas, namely Output; there was the plan for Buddhism dissemination in the areas that met the needs with 4M resources. There was data base and activities that responded to the Sangha and people. Effectiveness; worthwhile, time saving, behavioral alternating. Satisfaction: fast operation to solve the problems of the Sangha. Adjustment: proactive work improvement in the areas by training to promote dissemination in the areas. Development: knowledge promoting with Dhamma principle, being the learning centers by the appropriate technology and innovation of Buddhism dissemination for every age group by applying the Bala 4 principles to lead to the effectiveness of operation and administrative process in 4 areas that promoted successful administration.

Keywords: Effectiveness; Administrative; Buddhism Dissemination

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย ตั้งแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบัน เนื่องด้วยคนในชาติยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ขนบธรรมเนียมที่ดีงามเป็นปัจจัยเสริมสร้างความสามัคคีของคนในชาติ โดยในพุทธศักราช 2545 มีการแบ่งส่วนราชการของกรมการศาสนาแต่เดิมออกเป็น 2 หน่วยงาน คือ กรมการศาสนา สังกัดกระทรวงวัฒนธรรมและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2566) เป็นส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ไม่สังกัดกระทรวงหรือทบวงใด จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พุทธศักราช 2545 มีภารกิจในการสนองงานคณะสงฆ์และรัฐบาล ประกอบไปด้วยราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาคตามกฎกระทรวงการแบ่งส่วนราชการของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พ.ศ.2557 สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดจึงมีหน้าที่สอดคล้องกับกฎกระทรวงการแบ่งส่วนราชการรวมถึงการรับสนองงาน ประสานงาน สนับสนุนกิจการ การบริหารการปกครองคณะสงฆ์ เป็นต้น ซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือตามที่ได้รับมอบหมายและปฏิบัติงานร่วมกันสนับสนุน (สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม, 2562)

การบริหารงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการดำเนินงานตามภารกิจของสำนักและกองภายในสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ผ่านข้อสั่งการในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบและการสนองงานของคณะสงฆ์ 6 ด้าน

(พระราชวรเมธี และคณะ, ม.ป.ป.) คือ ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ ด้านสาธารณสงเคราะห์ และงานพิเศษอีก 1 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนาโลก ผลจากการที่หน่วยงานแยกมาจากกรมการศาสนาซึ่งมีแต่ส่วนกลางไม่มีหน่วยงานในส่วนภูมิภาคทำให้ต้องรับผิดชอบทั่วประเทศแต่พอแยกเป็นสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติที่มีโครงสร้างหน่วยงานทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทำให้องค์กรยึดติดวัฒนธรรมเดิมไม่กระจายอำนาจสู่ส่วนภูมิภาค เจ้าหน้าที่ขาดทักษะทางภาษางบประมาณไม่สอดคล้อง บุคลากรขาดจรรยาบรรณ ขาดการดูแลทำให้มีการโยกย้ายสูญเสียบุคลากรที่มีคุณภาพอยู่บ่อยครั้ง หัวหน้าไม่สามารถชักจูงและบริหารบุคลากรให้ร่วมมือในการทำงาน จึงเกิดสภาวะต่างคนต่างทำงาน จึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ขาดระบบฐานข้อมูลกลางการเชื่อมโยงอย่างเป็นเครือข่าย ล้วนเป็นจุดอ่อนที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดประสบมาโดยตลอด (ศูนย์บริหารวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.)

อย่างไรก็ตาม การบริหารงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาในส่วนภูมิภาค ได้ดำเนินการตามนโยบายของส่วนกลางเป็นหลัก ผ่านข้อสั่งการตามอำนาจหน้าที่เพื่อให้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดไปดำเนินการ ซึ่งบริบทของพื้นที่ในการทำงานร่วมถึงปัจจัยภายในและภายนอกองค์กรย่อมแตกต่างกันทำให้สภาพความต้องการของผู้รับบริการอย่างพระสงฆ์ย่อมแตกต่างกันจึงเป็นอุปสรรคในการทำงานและขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในฐานะที่เป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจหลักในการดูแลกิจการทางพระพุทธศาสนาด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายในการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาทั่วประเทศ ผ่านไปทางสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ทำให้ทุกจังหวัดมีกรอบนโยบายและแผนงานที่เหมือนกัน กอปรกับแผนปฏิบัติราชการของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้กำหนดเป้าหมายที่พระพุทธศาสนาจะได้รับการเผยแผ่หลักธรรมเพื่อประชาชน และพระสงฆ์ได้รับการอบรมด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยมีแนวทางการพัฒนาสนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ขยายวงกว้าง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทั้งในประเทศและต่างประเทศและในพื้นที่ระดับจังหวัดให้มีมาตรฐานในการเผยแผ่อย่างสร้างสรรค์และต่อเนื่อง (ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2566) ผลของการปฏิบัติราชการในรอบปี 2566 พบว่าโครงการหรือกิจกรรมบางโครงการมีการปรับลดวงเงินงบประมาณของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติส่งผลต่อการปฏิบัติงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ในการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับงานกิจกรรมทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา นอกจากนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการซ้ำซ้อนของงานที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา การประสานงานระหว่างหน่วยงานทั้งสองที่อยู่คนละสังกัด ส่งผล

ในทางปฏิบัติรวมทั้งสร้างความสับสนให้กับพระสงฆ์และประชาชนว่าติดต่อหน่วยงานใด (MGR Online, 2550) เช่น กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี โครงการวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โครงการบรรพชาอุปสมบท เป็นต้น

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา มุ่งศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการบริหารงานที่มีส่วนในการส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการศึกษาหลักธรรมที่นำมาส่งเสริมให้การบริหารงานมีประสิทธิผลมากขึ้น ว่าการบริหารงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทราดำเนินการอยู่นั้นมีประสิทธิผลประการใด โดยมุ่งหวังนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับงานของฝ่ายที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นตอบสนองความต้องการของคณะสงฆ์และประชาชน รวมถึงบุคลากรทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา
3. เพื่อนำเสนอประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทราโดยการประยุกต์หลักพละ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดำเนินการโดยศึกษาจากแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสังฆาธิการในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 722 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง สุ่มมาจากพระสังฆาธิการในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 722 รูป โดยทำการสุ่มอย่างเป็นระบบบ (Simple Random Sampling) และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ จำนวน 399 รูป

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์โดยตรงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากผู้มีความรู้พื้นฐานประสบการณ์ที่มีความรอบรู้และเชี่ยวชาญจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 9 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) แบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับหละพละ 4 ตอนที่ 3 เกี่ยวกับหลักการบริหารงาน PDCA ตอนที่ 4 เกี่ยวกับประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานของสำนักงานพระพุทะศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด และตอนที่ 5 เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคมีลักษณะคำถามปลายเปิด (Open Ended Questionnarire)

3.2 เชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. กระบวนการบริหารงานตามหลัก PDCA 2. หลักพละ 4 3. ประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิว่ามีความเหมาะสม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ลงพื้นที่และเก็บแบบสอบถามตามจำนวนที่กำหนด ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและ

ประสบการณ์ตรงนัดหมายวัน เวลา การสัมภาษณ์ โดยวิธีการบันทึกเสียง การจดบันทึก นำมาถอดความเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว และการสนทนากลุ่มเฉพาะจากผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจงเพื่อให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอน

5.2 วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) ที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา ข้อมูลทางกระบวนการบริหารงานตามหลัก PDCA พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การตรวจสอบ เป็นลำดับแรก รองลงมาคือ การวางแผน การปรับปรุง และการปฏิบัติตามแผน ตามลำดับ หลักพละ 4 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยอนวัชชพละ ซื่อสัตย์สุจริต เป็นลำดับแรก รองลงมาคือ สังคหพละ มีจิตอาสา วิริยพละ นำสู่การปฏิบัติ และปัญญาพละ ความรู้ ในส่วนข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับความพึงพอใจ รองลงมาคือ ผลผลิต ประสิทธิภาพ การพัฒนา และการปรับเปลี่ยนตามลำดับ จากผลการศึกษาประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทราทั้ง 5 ด้าน พบว่า 1. ด้านผลผลิต ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรามีการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ถูกต้องเหมาะสมตามกำหนดเวลา มีการวางแผนการทำงานที่สามารถควบคุมกิจกรรมได้ และมีการส่งเสริมให้มีการผลิตบุคคลากรรวมถึงกิจกรรมงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้เหมาะสมเพียงพอต่อประชาชน 2. ด้านประสิทธิภาพ ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรามีการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยการคิด วิเคราะห์ข้อมูลนำมาทบทวนข้อบกพร่องในกระบวนการทำงาน โดยการติดตามประเมินผลการทำงานและการประเมินองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3. ด้านความพึงพอใจ ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรามีการบริหารงานที่สร้างความพึงพอใจต่อผู้ปฏิบัติงาน ผลการดำเนินงาน และระบบการบริหารความรู้เพิ่มเติม ที่ตอบสนองต่อความต้องการของพระสังฆาธิการในพื้นที่ได้ 4. ด้านการปรับปรุง ได้แก่

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรามีการบริหารงานที่สนับสนุนการหมุนเวียนการทำงานของบุคลากร มีการทำงานที่ระบุแผนหรือแนวทางของผลงานในรูปแบบที่ทันสมัยตามแนวปฏิบัติ รวมถึงการปรับปรุงแผนการทำงานให้ดียิ่งขึ้น 5. ด้านการพัฒนา ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรามีการประสานการทำงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาร่วมกับพระสังฆาธิการ ส่วนราชการอื่นในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี และจัดให้มีการนำเทคโนโลยี วิทยาการใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการทำกิจกรรมทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทราจากการวิเคราะห์ พบว่า 1. ด้านกระบวนการบริหารงานตามหลัก PDCA ส่งผลต่อประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการบูรณาการหลักพละ 4 ทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 โดยเรียงลำดับตามสมการได้ดังนี้คือ การปรับปรุง การตรวจสอบ การวางแผน และการปฏิบัติตาม ซึ่งแสดงว่ากระบวนการบริหารงานตามหลัก PDCA สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ร้อยละ 63.1 2. หลักพละ 4 ส่งผลต่อประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับตามสมการได้ดังนี้ คือ สังคหพละ มีจิตอาสาอนวัชชพละ ซื่อสัตย์สุจริต ปัญญาพละ กำลังความรู้ วิริยพละ นำสู่การปฏิบัติ ซึ่งแสดงว่าหลักพละ 4 สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการบูรณาการหลักพละ 4 ได้ร้อยละ 48.3

3. ประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการประยุกต์หลักพละ 4 สามารถอธิบายความสัมพันธ์ ทั้ง 5 ด้านประกอบด้วย 1. ผลผลิต โดย ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน มีศักยภาพในการปฏิบัติงานที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย คือ พระนักเผยแผ่ หน่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนา และประชาชนที่เกี่ยวข้องกับงานทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีแผนทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของจังหวัดที่ตรงประเด็นพื้นที่ งานเผยแผ่ที่จะมีประสิทธิผลได้นั้นคือการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพระสงฆ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น วัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานจังหวัด เพื่อแบ่งงานและลดความซ้ำซ้อนของงานที่มีลักษณะเดียวกันแต่ได้กลุ่มเป้าหมายเหมือนกันคือพระสงฆ์และประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเผยแผ่มากขึ้น การผลิตต้องทำให้ประชาชนเข้าวัด

ปฏิบัติมากขึ้น พระสงฆ์นักเผยแผ่ หน่วยเผยแผ่เพิ่มขึ้นและทำงานได้ตรงตามกรอบ โดยอาศัยทรัพยากรมนุษย์ กำลังกาย กำลังความคิด แรงงานเครื่องมือจากสำนักงานและพระสงฆ์ในพื้นที่อาศัยทรัพยากรบุคคล 4M ของจังหวัดมาช่วยในการขับเคลื่อนงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2. ด้านประสิทธิภาพ โดยการทำงานเกินเป้าหมายภายใต้เงื่อนไขงบประมาณ บุคลากรที่มีอย่างจำกัด การสร้างความเข้าใจในระเบียบหลักเกณฑ์หน้าที่และระบบการทำงานให้บุคลากรในสำนักงานรวมถึงสร้างการรับรู้ให้หน่วยเผยแผ่ พระนักเผยแผ่ได้เข้าใจในหลักการและวิธีการที่เกี่ยวข้องกับงานเผยแผ่เน้นให้บุคลากรเข้าใจวัตถุประสงค์ของงานเผยแผ่ นโยบาย วิสัยทัศน์ และส่งเสริมกลยุทธ์การทำงานได้อย่างรวดเร็วจะต้องทำอะไร ที่ไหน อย่างไรในแต่ละช่วงเวลาด้วยความสุขและสนุกในการทำงาน เช่น การจัดกิจกรรมอบรมส่งเสริมความรู้ทางเทคโนโลยีที่จำเป็นต่องานเผยแผ่พระพุทธศาสนา ศึกษาดูงานทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแหล่งเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จใกล้เคียง จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสร้างความเข้าใจในงานทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาระหว่างบุคลากรเจ้าหน้าที่และกลุ่มพระสงฆ์ในพื้นที่ 3. ด้านความพึงพอใจ โดยการทำงานที่เป็นไปตามเป้าหมายและภารกิจ ด้วยการเสริมทักษะความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการทำงานจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในการทำงานได้ดีขึ้น เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปสร้างงานสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อบุคลากรการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและหน่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นงานที่เกิดจากความร่วมมือของหน่วยงานและคณะสงฆ์จึงจะทำให้เป็นที่ต้องการเพราะงานในแต่ละด้านจะประสบความสำเร็จได้ดีขึ้นและจะได้คนดีมีความสามารถมาช่วยในการพัฒนางานด้วยและต้องสร้างงานที่รวดเร็วเป็นประโยชน์ตอบโจทย์ความต้องการเป็นแบบอย่างของพื้นที่ใกล้เคียงได้ 4. ด้านการปรับเปลี่ยน โดยการส่งเสริมการจัดกระบวนการทำงานและการมอบหมายงานในองค์กรให้ตรงกับหน้าที่ตามคำสั่งแบ่งงาน ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานที่รอนโยบายจากส่วนกลาง คือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นการขับเคลื่อนงานให้รวดเร็ววางแผนการล่วงหน้าในภารกิจงานที่จะเกิดขึ้นในรอบปี รวมถึงรูปแบบการจัดส่งเอกสารให้ผ่านช่องทางการติดต่อสื่อสารในรูปแบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์หรือไลน์และต้องมีการประทับตรารับทุกขั้นตอนเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานและการตรวจสอบเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในการทำงานและการเดินทางของผู้ติดต่อราชการไปสู่กลุ่มบุคลากรทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทราควรปฏิบัติเพิ่มเติมโดยอาศัยความร่วมมือกับพระสังฆาธิการในจังหวัดในการขับเคลื่อนงานทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนารวมถึงวิสัยทัศน์ของผู้นำต้องตระหนักรู้ถึงความสำคัญและการส่งต่องานไปสู่การพัฒนาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น และ 5. ด้านการพัฒนา โดยจัดให้มีฐานข้อมูลทางพระพุทธศาสนาเพื่อง่ายต่อการตรวจสอบในรอบปีและสืบค้นได้ง่ายไว้ในระบบเว็บไซต์ของสำนักงานและให้เชื่อมโยงกับเว็ปกลางของ

คณะสงฆ์สามารถแก้ไขข้อมูลและเชื่อมโยงข้อมูลกันได้สะดวกรวดเร็ว รวมถึงองค์ความรู้ข้อมูลแบบรายงาน แบบคำขอที่เกี่ยวข้องทั้งหมดของงานเผยแผ่พระพุทธศาสนานำไว้ในรูปแบบออนไลน์ด้วย นอกจากนี้องค์การต้องพัฒนาบุคลากรให้เรียนรู้ในงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง การมีความรู้เกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติโดยเฉพาะงานทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีระเบียบข้อบังคับที่ต้องนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน เพราะหน่วยงานจะต้องไปสื่อสารและสร้างการรับรู้ให้แก่คณะสงฆ์ในการทำงานเพื่อให้เข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน จัดทำแผนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดที่สอดคล้องกับแผนแม่บทการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จัดตั้งกองทุนเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อช่วยส่งเสริมงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับคณะสงฆ์ในพื้นที่

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.94) เรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านผลผลิต รองลงมาคือความพึงพอใจ ด้านประสิทธิภาพ ด้านการพัฒนาและด้านการปรับเปลี่ยน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา สวาทยานนท์ (2566) ผลการวิจัยพบว่าพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการปฏิบัติงานของพนักงานในธุรกิจขายปลีกขนาดเล็กในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านผลผลิต ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นำไอเดียและนวัตกรรมมาใช้ ด้านประสิทธิภาพ สร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่พัฒนาความรู้ทักษะ ด้านความพึงพอใจ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้บริโภค ด้านการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมกลยุทธ์อบรมให้ความรู้ด้านการพัฒนา วางแผนการพัฒนาที่ชัดเจน พัฒนากระบวนการเรียนรู้

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ด้านกระบวนการบริหารงานตามหลัก PDCA ส่งผลต่อประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทราทั้ง 5 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงลำดับตามสมการ คือ การปรับปรุง การตรวจสอบ การวางแผน และการปฏิบัติตามแผน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา ตฤษณารังสี (2565) ผลการวิจัยพบว่า 1. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธธรรมาภิบาลของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย การบริหารจัดการตามกระบวนการ PDCA อยู่ในระดับมากประกอบด้วยการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุง ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 2. หลักพละ 4 พบว่า หลักพละ 4 ส่งผลต่อประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทราทั้ง 4

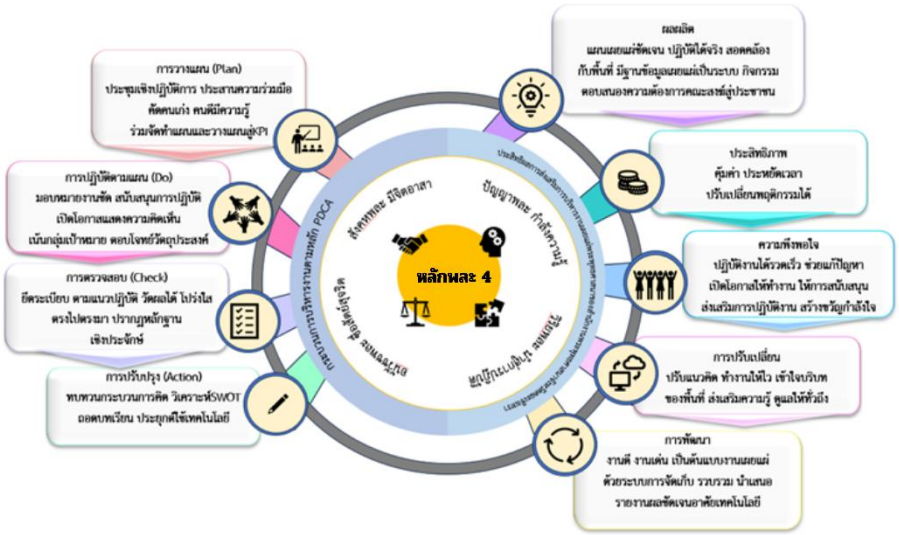
ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของพระพงษ์ศักดิ์ สนฺตมโน (2564) ผลการวิจัยพบว่า พุทธธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดสระแก้ว มีจุดเด่น คือ พละ 4 ปัญญาพละ กำลังความรู้ ที่ประกอบด้วยการพัฒนาความรู้มุ่งสู่นวัตกรรมนำเทคโนโลยี อนวัชชพละ ซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัยไม่คอร์รัปชั่น วิริยพละ นำสู่การปฏิบัติ พัฒนาศักยภาพความรู้ สังคหพละ มีจิตอาสา มนุษย์สัมพันธ์ บริการก้าวหน้า เห็นได้ว่าปัจจัยทั้งสองช่วยส่งเสริมให้การบริหารงานเกิดประสิทธิผลเป็นไปตามเป้าหมายของงาน

3. ประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการประยุกต์หลักพละ 4 ทั้ง 5 ด้านประกอบด้วย 1. ด้านผลผลิต บริหารงานที่ถูกต้องตามเงื่อนไขกำหนด มีแผนงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดสอดคล้องกับนโยบาย ปฏิบัติได้จริงและเข้าถึงสื่อได้ทุกกลุ่มคน 2. ด้านประสิทธิภาพ ประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นระบบ ถูกต้อง ยุติธรรม คุ้มค่าประหยัด ได้ผลลัพธ์ตามเป้าหมายได้ภาคีเครือข่ายความร่วมมือ 3. ด้านความพึงพอใจ บริหารงานรวดเร็วทันเวลา สื่อสารชัดเจน เปิดโอกาสสร้างงานและการเรียนรู้ 4. ด้านการปรับเปลี่ยนด้วยการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีสนับสนุนการบริหารงานการปฏิบัติงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้วยการรวบรวมข้อมูล จัดการข้อมูลและรายงานที่สะดวกง่ายและมีแบบแผนชัดเจน 5. ด้านการพัฒนา อบรมเสริมสร้างทักษะ บริหารเครือข่ายความร่วมมือปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานให้ชัดเจน โดยการประยุกต์กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักพละ 4 เพื่อนำไปสู่การบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ ปัญญาพละ กำลังความรู้ รู้วิชาการที่เกี่ยวข้องกับงานรู้จากประสบการณ์ในการทำงาน วิริยพละ นำสู่การปฏิบัติ อนวัชชพละ ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เกิดโทษต่อตนเอง องค์การ และคณะสงฆ์ สังคหะพละ มีจิตอาสา เต็มใจปรารถนาดีในการช่วยเหลือกิจการงานทั้งปวง โดยมีกระบวนการบริหารงานตามหลัก PDCA เป็นพื้นฐานของประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ การปรับปรุง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตตรา สวาทยานนท์ (2566) ผลการวิจัยพบว่า พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการปฏิบัติงานของพนักงานในธุรกิจขายปลีกขนาดเล็กในจังหวัดปทุมธานี มีองค์ประกอบของประสิทธิผลการปฏิบัติงานของพนักงานในธุรกิจขายปลีกขนาดเล็กทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีปัจจัยส่งเสริมประสิทธิผลการปฏิบัติงานคือการปฏิบัติงานตามหลัก 7S บูรณาการกับหลักพละ 4 จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุททธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการประยุกต์หลักพละ 4 อยู่ในระดับมากเช่นกันและปัจจัยที่ช่วยในการ

บริหารงานคือหลักการบริหารเมื่อบูรณาการกับหลักธรรมคือพละ 4 ย่อมส่งเสริมให้งานขององค์การประสบความสำเร็จสู่เป้าหมาย

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์จากการวิจัย คือ หลักการบริหารงานประยุกต์กับหลักพละ 4 ส่งผลต่อประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อให้หน่วยงานตระหนักถึงความสำคัญของหลักการและหลักธรรมใช้เป็นแนวทางในการบริหารการทำงานช่วยส่งเสริมให้งานมีประสิทธิผลยิ่งขึ้นเป็นไปตามนโยบายและอำนาจหน้าที่การทำงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดและสอดคล้องกับภารกิจหน้าที่ตามแผนปฏิบัติงานและตามกฎกระทรวงการแบ่งส่วนราชการของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พุทธศักราช 2547 ในฐานะผู้สนองงานของคณะสงฆ์จำเป็นยิ่งที่ผู้บริหารของสำนักงานต้องส่งเสริมผู้ปฏิบัติงานและประสานคณะสงฆ์ร่วมกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ นำไปสู่เป้าหมายทางด้านผลผลิต ประสิทธิภาพ ความพึงพอใจ การปรับเปลี่ยนและการพัฒนา ทุกสิ่งต้องเกิดขึ้นพร้อมกันและประสานการทำงานหมุนเวียนไปตามกระบวนการสะท้อนไปและกลับได้ไม่หยุดนิ่งเพื่อประสิทธิผลของงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 ประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรามีแนวทาง ดังนี้ 1. ด้านผลผลิต โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน มีศักยภาพในการปฏิบัติงานที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายแผนทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของจังหวัดที่ตรงประเด็นพื้นที่ การผลิตที่มีประสิทธิผลได้นั้นคือการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพระสงฆ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2. ด้านประสิทธิภาพ ผลที่ได้จากการทำงานเกินเป้าหมายภายใต้เงื่อนไขงบประมาณ บุคลากรที่มีอย่างจำกัด การสร้างความเข้าใจในระเบียบหลักเกณฑ์หน้าที่และระบบการทำงานให้บุคลากรในสำนักงานรวมถึงสร้างการรับรู้ให้หน่วยเผยแผ่ พระนักเผยแผ่ได้เข้าใจในหลักการและวิธีการที่เกี่ยวข้องกับงานเผยแผ่เน้นให้บุคลากรเข้าใจวัตถุประสงค์ของงานเผยแผ่ นโยบาย วิสัยทัศน์ และส่งเสริมกลยุทธ์การทำงานได้อย่างรวดเร็วจะต้องทำอะไรที่ไหนอย่างไรในแต่ละช่วงเวลาด้วยความสุขและสนุกในการทำงาน 3. ด้านความพึงพอใจ เกิดจากการทำงานที่เป็นไปตามเป้าหมายและภารกิจ ด้วยการเสริมทักษะความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการทำงานจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในการทำงานได้ดีขึ้น เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปสร้างงานสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อบุคลากรการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและหน่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นงานที่เกิดจากความร่วมมือของหน่วยงานและคณะสงฆ์ 4. ด้านการปรับเปลี่ยนโดยกระบวนการทำงานและการมอบหมายงานในองค์กรให้ตรงกับหน้าที่เปลี่ยนรูปแบบการทำงานที่รอนโยบายจากส่วนกลางเป็นการขับเคลื่อนงานให้รวดเร็ววางแผนการล่วงหน้าในภารกิจงานที่จะเกิดขึ้นในรอบปี 5. ด้านการพัฒนา จัดให้มีฐานข้อมูลทางพระพุทธศาสนาเพื่อง่ายต่อการตรวจสอบในรอบปีและสืบค้นได้ง่ายไว้ในระบบเว็บไซต์ของสำนักงานและให้เชื่อมโยงกับเว็บกลางของคณะสงฆ์สามารถแก้ไขข้อมูลและเชื่อมโยงข้อมูลกันได้สะดวกรวดเร็ว รวมถึงองค์ความรู้ข้อมูลแบบรายงาน แบบคำขอที่เกี่ยวข้องทั้งหมดของงานเผยแผ่พระพุทธศาสนานำไว้ในรูปแบบออนไลน์ ด้วยการประยุกต์กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักพละ 4 เพื่อนำไปสู่การบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ ปัญญาพละ กำลังความรู้ รู้วิชาการที่เกี่ยวข้องกับงานรู้จากการประสบการณ์ในการทำงาน วิริยะพละ นำสู่การปฏิบัติ อนวัชชพละ ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เกิดโทษต่อตนเอง องค์กร และคณะสงฆ์ สังคหะพละ มีจิตอาสา เต็มใจปรารถนาดีในการช่วยเหลือกิจการงานทั้งปวง โดยมีกระบวนการบริหารงานตามหลัก PDCA เป็นพื้นฐานของประสิทธิผลการส่งเสริมการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบการปรับปรุง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรมีนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับจังหวัดอย่างต่อเนื่องและส่งเสริมให้มีการเพิ่มขึ้นของศาสนทายาททั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์

2. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรมีนโยบายจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่

3. สำนักงานพระพุทธศาสนแห่งชาติควรมีนโยบายส่งเสริมและให้การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่และนวัตกรรมในงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพงานทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับจังหวัดให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทราควรจัดทำฐานข้อมูลและสนับสนุนการพัฒนาระบบงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ทันสมัยด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารและจัดเก็บข้อมูล

2. สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทราควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรให้ปฏิบัติงานทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีความหลากหลายและสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

3. สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทราควรมีระบบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและติดตามผลการจัดตั้งกองทุนหรือเครือข่ายพระพุทธศาสนาให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มงานทางด้านการเผยแผ่ในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแต่ละภารกิจงาน เพื่อให้เห็นว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้งานแต่ละประเภทประสบความสำเร็จทำให้เห็นแนวทางในการพัฒนางานได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาว่ามีปัญหาอุปสรรคใดเพื่อนำมากำหนดกรอบนโยบายในการพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้ดีขึ้น

3. ควรศึกษาวิจัยด้านความพึงพอใจต่อผลการนำนโยบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปปฏิบัติของพระสังฆาธิการในจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับเปลี่ยนแผนการทำงานหรือกลยุทธ์ในการพัฒนางาน

เอกสารอ้างอิง

พระพงษ์ศักดิ์ สนฺตมโน. (2564). *พุทธธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดสระแก้ว* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชวรเมธี และคณะ. (ม.ป.ป.). *แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา 2560-2564*. ม.ป.ท.

รัตนา ตฤษณารังสี. (2565). *การส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธธรรมาภิบาลของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส. เอ็ม. อี. แห่งประเทศไทย* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2566). *แผนแม่บทการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ.ศ. 2566-2580*. กรุงเทพฯ: สามลดา.

ศูนย์บริหารวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.(ม.ป.ป.). *แผนยุทธศาสตร์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 20 ปี ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2560-2564)*. มปท.

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทรา. *สรุปข้อมูลเจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์พระสังฆาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 จังหวัดฉะเชิงเทรา*. สืบค้น 11 มกราคม 2567, จาก http://css.onab.go.th/th/content/category/detail/id/108/iid/65163.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2566). *รายงานประจำปี 2565*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม. (2562). *คู่มือพระสังฆาธิการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สุจิตรา สวาทยานนท์. (2566). *พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการปฏิบัติงานของพนักงานในธุรกิจขายปลีกขนาดเล็กในจังหวัดปทุมธานี* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

MGR Online. (2550). *เตรียมรวมงานพุทธศาสนา แก้ปัญหาความไม่เป็นเอกภาพ*. สืบค้น 21 มกราคม 2567, จาก http://mgronline.com/dhamma/detail/9500000076713.

ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง*

PEOPLE'S DEMOCRATIC POLITICAL ATTITUDE AT PLONG TA-IEM SUB DISTRICT, WANGCHAN DISTRICT, RAYONG PROVINCE

วราภรณ์พัฒ พันธ์พญาวัชร, วัชรินทร์ ชาญศิลป์, อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า
Warapornphat Panpayawatchara, Vacharin Chansilp, Apinyar Chatchorfa
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: fasg0906@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ 1. ศึกษาทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง 2. เปรียบเทียบทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยตามปัจจัยส่วนบุคคล 3. ศึกษาแนวทางการพัฒนาทัศนคติทางการเมืองตามหลักสัปปุริสธรรม โดยการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เพื่อเข้าใจทัศนคติที่มีต่อประชาธิปไตย เพื่อดูว่าปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ เพศ การศึกษา มีผลต่อทัศนคติทางการเมืองของประชาชนอย่างไร เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาทัศนคติของประชาชนให้เข้ากับหลักสัปปุริสธรรม การวิจัยใช้ผสานวิธีระหว่างวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ วิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากประชาชน 360 คน ด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) วิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ทัศนคติทางการเมืองของประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่ประชาชนให้คะแนนสูงที่สุดคือ ด้านเสรีภาพ และด้านที่ให้คะแนนต่ำที่สุดคือ ด้านหลักเสียงข้างมากเคารพเสียงข้างน้อย 2. การเปรียบเทียบทัศนคติพบว่าประชาชนที่มีการศึกษาหรือรายได้ต่างกันมีทัศนคติทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ และอาชีพต่างกันมีทัศนคติทางการเมืองที่ไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางการพัฒนาทัศนคติทางการเมืองตามหลักสัปปุริสธรรม พบว่า รู้ประมาณส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยไม่กดดัน รู้จักบุคคล ให้โอกาสในการมีส่วนร่วมตาม

*Received August 27, 2024; Revised September 25, 2024; Accepted November 5, 2023

ความสามารถและความสนใจ รู้จักตน ผู้นำส่งเสริมความเข้าใจและแรงจูงใจในการมีส่วนร่วม รู้จักผล ทำให้ประชาชนเข้าใจบทบาทและตรวจสอบผลการทำงานของรัฐบาล รู้จักเหตุ ใช้เหตุผลในการตัดสินใจ รู้จักชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและพัฒนาชุมชน รู้จักกาล ส่งเสริมการตัดสินใจและการมีส่วนร่วมในเวลาที่เหมาะสม
คำสำคัญ: ทัศนคติ; การเมือง; ประชาธิปไตย

Abstract

This research article has three main objectives: 1. To study the democratic political attitudes of the people in Plong Ta Eiam Sub-District, Wang Chan District, Rayong Province, by surveying the opinions of the people in the area to understand their attitudes towards democracy. 2. To compare democratic political attitudes according to personal factors to see how personal factors such as age, gender, and education affect the people's political attitudes. 3. To study the guidelines for developing political attitudes according to the principles of Sappurisadhamma to find guidelines for developing the people's attitudes in line with the principles of Sappurisadhamma. The research used mixed research methods. The quantitative research collected data from 360 samples using questionnaires. The data were analyzed using statistics, frequency, percentage, mean, and hypothesis testing using t-test and F-test. The qualitative research and data were collected by in-depth-interview 9 key informants. The data were analyzed by descriptive interpretation.

The research results were found that 1. The people's political attitudes in Plong Ta Eiam Subdistrict were high overall. The aspect that the people gave the highest score was freedom, and the aspect that gave the lowest score was the principle of the majority respecting the minority. 2. The comparison of attitudes found that people with different educations or incomes had significantly different political attitudes. People with different genders, ages, and occupations had similar political attitudes. 3. The guidelines for developing political attitudes according to the principle of Sappurisadhamma were found that knowing limits promoted political participation without pressure. Knowing people gave opportunities to

participate according to abilities and interests. Knowing oneself and leaders promotes understanding and motivation for participation. Knowing results helped people understand the role of the government and monitor the results of the government's work. Knowing reasons and using reason in decision-making. Knowing the community promotes participation in decision-making and community development. Knowing the timing promoted decision-making and participation at the right time.
Keyword: Attitude; Politics; Democracy

บทนำ

ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเป็นการที่ประชาชนมีสิทธิเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การประท้วง หรือการแสดงความเห็น เพื่อมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายและการกระทำของรัฐบาล ซึ่งสิทธิและการมีส่วนร่วมนี้จะถูกจัดทำให้เป็นรูปธรรมตามที่กฎหมายกำหนดในประเทศที่มีการพัฒนาการเมืองประชาธิปไตยอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงระดับการพัฒนาของระบอบประชาธิปไตยในประเทศนั้น ๆ ได้อย่างชัดเจน ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยหมายถึง การที่ประชาชนมีบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเพื่อมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลและการกระทำของผู้นำรัฐบาล ซึ่งรวมถึงการกดดันให้รัฐบาลดำเนินการตามความต้องการของตนหรือกลุ่มของตนด้วย ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการวัดการพัฒนาการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของแต่ละประเทศอีกด้วย ประเทศที่มีการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยอย่างมีประสิทธิภาพจะมักจะมีการกำหนดสิทธิและบทบาทของประชาชนในทางการเมืองอย่างเป็นรูปธรรมตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งในแง่ของการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2550)

การปกครองที่เป็นประชาธิปไตยคือระบบที่ยึดถือว่าอำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของประชาธิปไตยแบบประธานาธิบดี (Presidential Democracy) หรือแบบรัฐสภา (Parliamentary Democracy) ก็ตาม โดยที่ประชาชนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและการปกครองของรัฐ แม้ว่าระบอบประชาธิปไตยโดยตรง ซึ่งมีการตัดสินใจและการบริหารงานโดยตรงจากประชาชนทั้งหมดจะไม่สามารถใช้ได้ในปัจจุบันเนื่องจากจำนวนประชาชนที่มากเกินไป แต่ระบบประชาธิปไตยที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันคือประชาธิปไตยแบบผู้แทน (Representative Democracy) ซึ่งให้สิทธิแก่ประชาชนในการลงคะแนนเลือกตั้งผู้แทนราษฎรที่เข้ามาทำ

หน้าที่แทนประชาชนในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นในรัฐสภา ระบอบประชาธิปไตยเชื่อในความสามารถของมนุษย์ในการใช้เหตุผลและเคารพในศักดิ์ศรีของแต่ละบุคคล ดังนั้นการที่ผู้คนรวมตัวกันเป็นสังคม จึงควรมีสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและกิจกรรมของสังคมที่พวกเขาอาศัยอยู่ กฎหมายหรือมาตรการที่ใช้ในการปกครองจะต้องได้รับความเห็นชอบจากประชาชนและถูกกำหนดโดยประชาชนเอง ระบบการปกครองปัจจุบันให้สิทธิประชาชนในการเลือกผู้แทนที่เป็นปากเสียงและสะท้อนความต้องการของประชาชนทั้งหมดในสภา ระบบการปกครองประชาธิปไตยคือการที่ประชาชนมีอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปกครอง โดยสามารถใช้ได้ทั้งในรูปแบบของการปกครองโดยตรงและโดยผู้แทน ในยุคปัจจุบัน การปกครองโดยตรงไม่เหมาะสมเนื่องจากจำนวนประชาชนมากเกินไป แต่ระบบประชาธิปไตยแบบผู้แทนยังคงใช้ได้ โดยประชาชนเลือกผู้แทนเพื่อทำหน้าที่แทนในการตัดสินใจในสภา ระบบประชาธิปไตยให้ความสำคัญกับการเคารพสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายและการปกครองของสังคม (สุขุม นวลสกุล, 2557)

การพัฒนาและส่งเสริมประชาธิปไตยให้มั่นคงนั้น จำเป็นที่ประชาชนต้องมีความเข้มแข็งในหลายด้าน ทั้งในด้านความคิด ความรู้สึก และการพึ่งพาตนเอง รวมถึงการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความเข้มแข็งที่สำคัญคือการมีวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่แข็งแกร่ง ซึ่งรวมถึงความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิต และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง วัฒนธรรมการเมืองที่แข็งแกร่งไม่เพียงแต่ช่วยในการสร้างและรักษาประชาธิปไตยให้ยั่งยืน แต่ยังช่วยป้องกันการล่มสลายของประชาธิปไตยได้อีกด้วยปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในวัฒนธรรมการเมืองคือกระบวนการถ่ายทอดประสบการณ์ทางการเมืองและการอบรมกล่อมเกลาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็ก เช่น การอบรมจากสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน และสื่อสารมวลชน ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง การส่งเสริมประชาธิปไตยให้เจริญมั่นคงต้องการประชาชนที่มีความเข้มแข็งในด้านต่างๆ รวมถึงการมีวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่มั่นคงซึ่งหมายถึงการมีความคิดและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักการของประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง การสร้างความเข้มแข็งนี้เกิดจากการเรียนรู้และการอบรมตั้งแต่วัยเด็กผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น ครอบครัว การศึกษา และสื่อสารมวลชน ซึ่งช่วยให้ประชาชนเข้าใจและสนับสนุนระบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง (Nakata, 2003) ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมีบทบาทสำคัญในการทำให้ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบบที่แท้จริงของประชาชน การปรับปรุงรัฐธรรมนูญปี 2560 ของไทยช่วยเพิ่มโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยปรับปรุงกระบวนการต่าง ๆ เช่น การเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ เพื่อให้ประชาชนมีบทบาทมากขึ้นและสามารถมี

ผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองได้ การมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยยังเป็นตัวชี้วัดการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยในแต่ละประเทศ โดยประเทศที่พัฒนาระบอบประชาธิปไตยดีมักจะให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ทางการเมืองและการมีสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างแท้จริง (กองราชการส่วนเขต, 2560)

ตำบลพลงตาเอี่ยม ตั้งอยู่ในอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง เป็นพื้นที่ชนบทที่มีลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมที่เฉพาะเจาะจง โดยประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น การปลูกพืชไร่และการเลี้ยงสัตว์ ชุมชนในตำบลนี้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและมีวัฒนธรรมที่เน้นความร่วมมือและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในด้านการเมือง ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยมสะท้อนถึงความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองที่มีอยู่ในระดับท้องถิ่น ประชาชนมีการเลือกตั้งเพื่อเลือกผู้นำท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในการประชุมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในระดับท้องถิ่น เช่น การประชุมสภาตำบลและการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนี้ยังสะท้อนจากการรับรู้และการเข้าใจในสิทธิเสรีภาพของตนเอง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่จัดขึ้นในพื้นที่ แม้ว่าการศึกษาและการรับรู้ทางการเมืองอาจยังมีข้อจำกัด แต่ประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยมยังคงมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้และพัฒนาความเข้าใจทางการเมืองเพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพในกระบวนการประชาธิปไตย (สำนักงานเทศบาลตำบลพลงตาเอี่ยม, 2566) หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามุ่งหวังที่จะดับทุกข์โดยการเริ่มจากการทำความเข้าใจความทุกข์และสาเหตุของปัญหา เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์และหาวิธีแก้ไขอย่างแท้จริง หลักสัปปุริสธรรม 7 ประกอบด้วย ธัมมัญญุตา ความรู้จักธรรม อัตถัญญุตา ความรู้จักอรรถ อัตตัญญุตา ความรู้จักตน มัตตัญญุตา ความรู้จักประมาณ กาลัญญุตา ความรู้จักกาล ปริสัญญุตา ความรู้จักบริษัทหรือชุมชน ปุคคลปโรปรัญญุตา ความรู้จักบุคคล การปลูกฝังหลักธรรมเหล่านี้ในจิตใจของบุคคลในสังคมเป็นสิ่งสำคัญ เพราะช่วยในการประพฤติตนให้ดีขึ้น ซึ่งนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหา การฟื้นฟูจิตใจ และการพัฒนาชีวิตที่ดีขึ้นในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2538)

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง เพื่อทำความเข้าใจลักษณะและแนวโน้มของทัศนคตินี้ในพื้นที่ดังกล่าว ผลการวิจัยจะช่วยให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยม โดยการเพิ่มความเข้าใจในทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และให้ข้อมูลที่สำคัญแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้จะสามารถใช้เป็น

แนวทางในการบริหารจัดการกิจกรรมหรือช่องทางที่ส่งเสริมทัศนคติทางการเมืองของประชาชนในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1.รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี คือ วิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยองจำนวน 3,604 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการสุ่มจากประชากร โดยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane ใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้จำนวน 360 คน (สุรพล สุยะพรหม, 2553)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน นักการเมืองท้องถิ่น 4 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้องมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 397 ชุด ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน นักการเมืองท้องถิ่น 4 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติ

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมวิจัยทางสังคมศาสตร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพรรณนา เพื่ออธิบายปัจจัยส่วนบุคคลและการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่น โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน ด้วยการบันทึกเสียง และนำมาวิเคราะห์ รวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย นำเสนอในรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัย

1. ระดับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยภาพรวม

ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านเสรีภาพ	4.10	0.41	มาก
2. ด้านความเสมอภาค	3.94	0.39	มาก
3. ด้านอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน	3.86	0.40	มาก
4. ด้านหลักเสียงข้างมากเคารพเสียงข้างน้อย	3.84	0.40	มาก
โดยภาพรวม	**3.91**	**0.30**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.91, S.D.=0.30) พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านเสรีภาพ ($\bar{X}$=4.10, S.D.=0.41) ด้านความเสมอภาค ($\bar{X}$=3.94, S.D.=0.39) ด้านอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ($\bar{X}$=3.86, S.D.=0.40) และด้านหลักเสียงข้างมากเคารพเสียงข้างน้อย ($\bar{X}$=3.84, S.D.=0.40 ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ตามสมมติฐาน

สมมติฐาน	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig.	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
1.	เพศ	ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	.828	-	0.542	-	✓
2.	อายุ		-	.303	0.401	-	✓
3.	การศึกษา		-	.010*	0.022*	✓	-
4.	อาชีพ		-	.390	0.048*	-	✓
5.	รายได้			.001*	0.092	✓	-

จากตารางที่ 2 พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษา และรายได้ต่างกัน มีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ และอาชีพต่างกัน มีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. แนวการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อสร้างทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชน ในตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแนวทางส่งเสริมการสร้างทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยภาพรวม

หลักสัปปุริสธรรม 7	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
1. หลักการรู้จักเหตุ	3.78	.32	มาก 5
2. หลักการรู้จักผล	3.79	.33	มาก 4
3. หลักการรู้จักตน	3.80	.37	มาก 3
4. หลักการรู้ประมาณ	3.85	.35	มาก 1
5. หลักการรู้จักกาล	3.74	.38	มาก 7
6. หลักการรู้จักชุมชน	3.76	.38	มาก 6
7. หลักการรู้จักบุคคล	3.84	.34	มาก 2
โดยภาพรวม	**3.79**	**.29**	**มาก**

จากตารางที่ 3 แนวทางส่งเสริมการสร้างทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.79, S.D.=0.29) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ การรู้ประมาณ ($\bar{X}$=3.80, S.D.=0.37) การรู้จักบุคคล ($\bar{X}$=3.84, S.D.=0.34), การรู้จักตน ($\bar{X}$=3.80, S.D.=0.37) การรู้จักผล ($\bar{X}$=3.79, S.D.=0.33), การรู้จักเหตุ ($\bar{X}$=3.78, S.D.=0.32), การรู้จักชุมชน ($\bar{X}$=3.76, S.D.=0.38) และ การรู้จักกาล ($\bar{X}$=3.74, S.D.=0.38) ตามลำดับ

สรุปผลการสัมภาษณ์ข้อมูล การสร้างทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในด้านเสรีภาพ ด้านความเสมอภาค ด้านอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ด้านหลักเสียงข้างมากเคารพเสียงข้างน้อย ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ดังนี้ สามารถสรุปได้ดั้งนี้ ด้านเสรีภาพ ประชาชนมีความเข้าใจในหลักการและกฎเกณฑ์ของการเป็นประชาธิปไตย พวกเขาตระหนักถึงความสำคัญของการเคารพเสรีภาพของทุกคน และสามารถวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ รวมถึงมีวินัยในตนเอง ด้านความเสมอภาค การส่งเสริมความเสมอภาคคือการไม่เลือกปฏิบัติและให้ความสำคัญกับประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์เฉพาะบุคคล การตัดสินใจเลือกตัวแทนควรพิจารณาถึงผลกระทบในระยะยาวและควรตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ด้านอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ประชาชนต้องเข้าใจสิทธิและบทบาทของตนในการปกครองตนเอง ผู้นำชุมชนควรรับฟังและตอบสนองต่อความคิดเห็นของประชาชน การมีรัฐธรรมนูญที่ดีควรรับรองสิทธิเสรีภาพและอำนาจของประชาชน ด้านการเคารพสิทธิของเสียงข้างน้อย การตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อสาธารณะต้องพิจารณาเสียงข้างมาก แต่ยังต้องเคารพและคุ้มครองสิทธิของเสียงข้างน้อยให้ได้รับการพิจารณาอย่างยุติธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนใน ตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง พบว่า พบว่า ระดับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ดยประชาชนมีความเข้าใจในเรื่องเสรีภาพในการเคลื่อนไหวและทำกิจกรรมต่างๆ โดยไม่มีการกักขังหรือจำกัดเสรีภาพทางร่างกาย สามารถแสดงออกทางการเมืองและความคิดเห็นได้โดยไม่ถูกบีบบังคับ และมีสิทธิเข้าร่วมกระบวนการทางการเมือง แต่บางกิจกรรม เช่น การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง อาจไม่ได้รับการเข้าร่วมการมีเสรีภาพในการแสดงออกถือเป็นสิทธิพื้นฐานที่ได้รับการรับรองในระดับ

สากล ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสังคมและบุคคล เช่น การศึกษา เทคโนโลยี ธุรกิจ และความยุติธรรม ล้วนมีพื้นฐานมาจากเสรีภาพในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญาภัทร สอนสุดชา (2560) วิจัยเรื่อง “ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น” พบว่าประชาชนมีความเข้าใจในระดับสูงเกี่ยวกับประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพรภิรมณ์ ศรีทองคำ (2558) เรื่อง ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลบ้านช้าง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ประชาชนมีทัศนคติในระดับสูง

2. ผลการเปรียบเทียบทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง พบว่า เพศ ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนที่มีเพศต่างกันโดยรวมไม่แตกต่างกัน อายุ ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนที่มีอายุต่างกันโดยรวมไม่แตกต่างกัน ระดับการศึกษา ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันโดยรวมแตกต่างกัน โดยประชาชนที่มีการศึกษาสูงมักมีความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตยมากกว่า อาชีพ ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนที่มีอาชีพต่างกันโดยรวมไม่แตกต่างกัน รายได้ ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนที่มีรายได้ต่างกันโดยรวมแตกต่างกัน โดยประชาชนที่มีรายได้สูงกว่ามักมีทัศนคติทางการเมืองที่ดีกว่า โดยรวมแล้ว เพศ อายุ และอาชีพไม่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนไทย ขณะที่ระดับการศึกษาและรายได้มีผลต่อความเข้าใจและทัศนคติทางการเมืองอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของไพฑูรย์ มาเมือง (2565) เรื่อง ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนใน เทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น พบว่า ประชาชนที่เพศต่างกัน มีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิ่นอนงค์ ทองบ่อ (2563) เรื่อง การเสริมสร้างความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ประชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเสริมสร้างความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. แนวทางส่งเสริมการสร้างทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง พบว่า มีผลดีในระดับมาก ประชาชนมีความรู้และเข้าใจในบทบาทการเมืองของตนเอง รู้จักปฏิบัติหน้าที่เพื่อส่วนรวม

และเข้าใจเสรีภาพของแต่ละคน โดยรวม การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ช่วยส่งเสริมทัศนคติทางการเมืองที่ดีในประชาชนและผู้นำทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาธีรติ ธมฺมโสภโณ (2566) เรื่อง การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่ส่งผลต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายอำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี พบว่า การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการอบรมกล่อมเกลานักเรียนช่วยส่งเสริมพฤติกรรมประชาธิปไตยอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการปลูกฝังความรับผิดชอบและการเคารพกฎกติกา

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัย

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า องค์ความรู้ที่ได้จาการสังเคราะห์งานวิจัย ในการวิจัยเรื่อง “ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลพลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง” ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 หมายถึง การรู้จักหน้าที่และเข้าใจบทบาทพลเมืองของประชาชน ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ความที่รู้ได้ ดังนี้ ด้านเสรีภาพประชาชนควรเข้าใจและปฏิบัติตามหลักการประชาธิปไตยอย่างมีเหตุผล โดยไม่มีการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ เช่น การแสดงออก การศึกษา และการเลือกศาสนา พร้อมทั้งมีวินัยและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านความเสมอภาค สิทธิและหน้าที่ของประชาชนต้องเท่าเทียมกัน การเลือกตัวแทนต้องคำนึงถึงผลกระทบในระยะยาวและผลประโยชน์ของส่วนรวม หลักความเสมอภาคช่วยตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ด้านอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ประชาชนต้องเข้าใจสิทธิและบทบาทของตนเองในการปกครอง รัฐธรรมนูญต้องรับรองสิทธิเสรีภาพและอำนาจของประชาชน การปกครองต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง ด้านการเคารพเสียงข้างน้อย การตัดสินใจต้องเคารพเสียงข้างมาก แต่ต้องคุ้มครองสิทธิของเสียงข้างน้อยเพื่อความยุติธรรมและป้องกันการเลือกปฏิบัติ การสรุปนี้เน้นความสำคัญของเสรีภาพ ความเสมอภาค การมีอำนาจของประชาชนและการเคารพเสียงข้างน้อยในระบบประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านเสรีภาพ ประชาชนมีระดับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐควรมีนโยบายส่งเสริมการทำกิจกรรมทางการเมืองแก่ประชาชน

2.ด้านความเสมอภาค ประชาชนมีระดับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐควรมีนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านเสรีภาพ ประชาชนมีระดับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมการเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

2. ด้านความเสมอภาค ประชาชนมีระดับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติหรือการจำกัดโอกาส

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในประเด็นต่อไปนี้

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เช่น การร่วมเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เพื่อมีโอกาสในการนำเสนอนโยบายที่จำเป็นของท้องถิ่นต่อไป

2. ควรวิจัยเกี่ยวกับ การสื่อสารเพื่อสร้างความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติหรือการจำกัดโอกาสของประชาชนอย่างเท่าเทียม

เอกสารอ้างอิง

กองราชการส่วนเขต. (2560). *ข้อมูลสภาเขตและองค์การบริหารส่วนเขต ประจำปี 2560.* กรุงเทพฯ: สำนักงาน พิมพ์สำนักงานเลขาธิการ.

กัญญาภัทร สอนสุดชา. (2560). *ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2550) *ทัศนคติของประชาชนต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลด้านการบริการหางาน.* กรุงเทพฯ: กองแผนงานและสารสนเทศ กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน.

ปิ่นอนงค์ ทองบ่อ. (2563). *การเสริมสร้างความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต) พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พรภิรมณ์ ศรีทองคำ. (2558). ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลบ้านช้าง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 2(2), 32-44.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2538). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาธีรติ ธมฺมโสภโณ (โศภิตธรรม). (2566). การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่ส่งผลต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายอำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 12(1), 124-137.

พระสร้อยทอง ปญฺญาวุโธ (ประทุมทอง). (2563). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ไพฑูรย์ มาเมือง. (2565). ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิจัยศรีล้านช้าง*,2 (7), 25-34.

รายงานข้อมูล ตำบลพลงตาเอี่ยม จังหวัดระยอง, สืบค้น 1 กรกฎาคม 2566, จาก https://3doctor.hss.moph.go.th/ main

สำนักงานเทศบาลตำบลพลงตาเอี่ยม. (2566). *รายงานการประชุมสภาตำบลพลงตาเอี่ยม.* ระยอง: สำนักงานเทศบาลตำบลพลงตาเอี่ยม

สุขุม นวลสกุล. (2557). *การเมืองและการปกครองไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุรพล สุยะพรหม และ สุทธิรัก ศรีจันทร์เพ็ญ. (2553). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Nakata. (2003). *Thai Culture Lifestyle in the Politics of the New Generation*. Bangkok: Sahy Block and Karnpim.

ACCEPTANCE OF STREAMING APPLICATIONS: INFLUENCING ONLINE TRADING BY INVESTORS ON THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND*

การยอมรับแอปพลิเคชันสตรีมมิ่งเพื่อการลงทุนออนไลน์ของผู้ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Amornratn Gosanlawidr, Samanan Rattanasirivilai, Wanphen Kuensman, Prapassorn Visesprapa
อมรรัตน์ โกศัลวิตร, ศมานันทน์ รัตนศิริวิไล, วันเพ็ญ ควรสมาน, ประภัสสร วิเศษประภา
Suan Sunandha Rajabhat University
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Corresponding Author E-mail: s63584917069@ssru.ac.th

Abstract

This research employed the mixed-method approach, combining quantitative and qualitative research methods, with the objective of studying causal factors influencing the acceptance of streaming applications for online trading by investors on the Stock Exchange of Thailand. In-depth interviews with key informants were conducted for qualitative research. For the quantitative research, the researcher defined the population as online investors on the Stock Exchange of Thailand, numbering no more than 2,299,494 individuals. A stratified random sampling method was used to select a sample size of 311 individuals to determine the research area and conduct population sampling. Research tools included questionnaires, with a questionnaire reliability coefficient of 0.924. Data analysis from the questionnaire included mean, standard deviation, percentage, and structural equation modeling analysis.

Findings were as follows: investors attitudes and perceived streaming efficiency significantly influenced the acceptance of streaming applications for online trading on the Stock Exchange of Thailand. Additionally, investors' readiness indirectly affected acceptance through investor attitudes. Among

*Received April 11, 2024; Revised May 21, 2024; Accepted June 6, 2024

these factors, investors attitudes were found to be the most significant factors of totally affecting the acceptance of streaming applications, followed by investor readiness and perceived streaming efficiency, respectively.
Keywords: Investor Readiness; Personality Traits; Intelligent Applications; Application Acceptance

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีการเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับแอปพลิเคชันสตรีมมิ่งเพื่อการลงทุนออนไลน์ของผู้ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยได้กำหนดประชากรเป็นนักลงทุนออนไลน์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวนไม่เกิน 2,299,494 ราย กลุ่มตัวอย่างทำคัดเลือกแบบสุ่มแบบเป็นระบบเพื่อกำหนดพื้นที่ในการวิจัยและดำเนินการสุ่มประชากรตัวอย่างแบบแบ่งชั้น จำนวน 311 ราย เครื่องมือการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.924 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติร้อยละ ค่าความถี่ และการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยทัศนคติของผู้ลงทุน และการรับรู้ประสิทธิภาพสตรีมมิ่งมีอิทธิพลทางตรงต่อการยอมรับแอปพลิเคชันสตรีมมิ่งเพื่อการลงทุนออนไลน์ของผู้ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ ปัจจัยความพร้อมผู้ลงทุนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการยอมรับแอปพลิเคชันสตรีมมิ่งของผู้ลงทุนผ่านทัศนคติของผู้ลงทุน โดยปัจจัยทัศนคติของผู้ลงทุนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลรวมต่อการยอมรับแอปพลิเคชันสตรีมมิ่งของผู้ลงทุนมากที่สุด รองลงมาคือ ความพร้อมผู้ลงทุน และการรับรู้ประสิทธิภาพสตรีมมิ่งตามลำดับ
คำสำคัญ: ความพร้อมผู้ลงทุน; บุคลิกการลงทุน; แอปพลิเคชันอัจฉริยะ; การยอมรับแอปพลิเคชัน

Introduction

The development of application platforms in the Thai financial and capital markets industry has grown in tandem with the competition from newcomers who offer diverse working formats and ordering methods to cater

to investor needs. This has attracted investors to choose their services in the era of fully formed online trading markets. The introduction of application services for investment, both in terms of real-time fundamental data and technical charting, has affected investors' ability to make investment decisions quickly. Efficient order execution systems and customizable platforms to suit investors' expertise and preferences have influenced investor acceptance for online trading (Nair et al., 2023; Razak et al., 2019). This has also expanded the base of new investors, leading to an increase in the overall trading volume of the Stock Exchange of Thailand Index (SET index), contributing to the country's economic growth.

In this comprehensive study, the researcher adopts the Unified Theory of Acceptance and Use of Technology (UTAUT) as a foundational framework to dissect the myriad factors that influence investors' acceptance of streaming applications on the Stock Exchange of Thailand (Venkatesh et al., 2003). The investigation delves into how tailored application features can lead to benefits like improved returns, risk management, and cost efficiency. These benefits, supported by previous studies (Agustina, 2019; Nair et al., 2023; Parasuraman & Colby, 2014; Swanson & Gradous, 1988; Swanson, 1999; Venkatesh et al., 2003; Vits & Gelders, 2002), aim to promote long-term financial planning among Thai investors, contributing to sustainable wealth creation and economic growth.

In the realm of Investment Science, one must rely on financial and investment knowledge, investment experience, and blended skills (Markowitz, 1952, p. 77). Stock trading defies conventional beliefs about rationality. Analyzing psychological conditions is a psychological variable behind global trading success (Douglas, 2015). These conditions include attitudes towards risk and return, known as the "High Risk High Return" or Markowitz Efficient Set (Markowitz, 1952). Understanding psychological fators in investment science affects acceptance of financial apps (Dastan & Gurler, 2016; Douglas, 2015; Razak et al., 2018). Therefore, researchers have incorporated investor readiness factors as independent variables to

understand its impact on the acceptance of streaming apps for online trading by investors in the Thai stock market.

The streaming application is the most popular choice among users on the Stock Exchange of Thailand, boasting the highest number of downloads and users. However, it falls short compared to competitors in terms of service offerings. While other platforms offer a variety of features across 8 service formats, the streaming application only provides 3 types of services due to several limitations. These include technical charts that can only be viewed one frame at a time, a lack of variety in the command delivery system, and insufficient presentation of investment information. These issues are significant as they impact investment risk. In response to user complaints and calls for improvements, the researcher aims to explore strategies to enhance acceptance of the streaming application. The goal is to boost its competitiveness and solidify its position as a leader in service provision.

Research Objectives

To investigate the causal relationships among the factors of investor readiness, investor attitudes, and perceived streaming efficiency that influence the acceptance of streaming applications for online trading by investors on the Stock Exchange of Thailand.

Methodology

1. Research design

This research has a mixed research format, consisting of quantitative research and qualitative research

2. Populations and Samples and Key Informants

Quantitative analysis: The research targeted the expansive investor population within the Stock Exchange of Thailand (SET), specifically focusing on those who have engaged in online trading and experienced streaming applications. This component aimed to derive statistical significance and generalizable findings from a large dataset, drawing from the total population

of individual investors on the SET, recorded at no more than 2,299,494 individual investors (SET, 2023,).

Qualitative analysis: The qualitative research population comprises individuals with at least three years of experience and understanding in investing through applications in the SET (Glaser & Strauss, 1967; Guba & Lincoln, 1994). A purposive sampling method yielded 10 participants.

Research Area: The study focused geographically on the securities companies operating within the SET, using systematic sampling to select the top five firms based on their total trading value. This selection criterion aimed to ensure that the research encompasses a representative cross-section of the market, mirroring or closely approximating the average trading values across all securities firms listed on the SET as of March 8, 2023. This strategic focus on high-value trading companies allows for a targeted analysis of investor behaviors and attitudes within significant segments of Thailand's capital market.

Sample size: In determining the appropriate sample size for this study, the researcher adhered to the guidelines proposed by Rex B. Kline (Kline, 2005), which recommend a baseline of 20 participants per empirical variable to ensure statistical validity and reliability. The study's inclusion of 14 distinct empirical variables led to the calculation of a requisite sample size of 280 participants. This figure establishes a robust foundation for statistical testing, enabling comprehensive data analysis and interpretation. The selection of no less than 300 investors as the minimum sample size for data collection reflects a commitment to achieving statistical significance across the study's findings.

The stratification of the sample population was thoroughly executed to reflect the diversity of investment experiences among participants. Utilizing stratified random sampling, the sample was divided into three distinct groups, categorized by the length of investment experience on the Stock Exchange of Thailand (SET). Specifically, Group A encompassed investors with ≤ 3 years of experience, Group B included those with 3 - 5 years of experience, and

Group C comprised individuals with more than 5 years of investment experience.

3. Research Instruments

The research tools consist of a questionnaire comprising both open-ended and closed-ended questions, derived from previous research and developed from the operational definitions of the specified variables. A 5-level rating scale is used, with interpretation criteria according to Best and Kahn (1993) as follows. (Mean score 1.00 – 1.50: Strongly disagree, mean score 1.51 – 2.50: Disagree, mean score 2.51 – 3.50: Uncertain, Mean score 3.51 – 4.50: Agree, Mean score 4.51 – 5.00: Strongly agree) Instrument validity: Content validity was ensured by experts assessing the questionnaire's content and consistency index. Revised questionnaires were tested with 40 investors from outside the data collection area to determine corrected item-total correlation (Cronbach, 1951). The reliability coefficient (Cronbach's alpha) for the entire scale used in this research was 0.924, indicating high reliability.

4. Data Collection

The process of collection data from questionnaires begins with verifying the accuracy of the questions. Prepare an adequate questionnaire before entering the field. Informally contact community leaders to distribute the questionnaire and address any concerns among the sampled population. Request completion of the questionnaire for subsequent data analysis. Some questionnaires may be distributed online, and data will be collected for further analysis.

5. Statistics used to analyzed the data

5.1 Quantitative Analysis: For the analysis of the collected data, the study employed Structural Equation Modeling Analysis (SEM) as the primary statistical technique to test the research hypotheses or questions. SEM was chosen for its efficacy in determining the strength and nature of the relationship between multiple independent variables and a dependent variable. This analytical approach is particularly suited to exploring how various factors, represented by the empirical variables in this study,

collectively influence the acceptance of streaming applications for online trading by investors of the Stock Exchange of Thailand.

5.2 Qualitative Analysis: The research interviewed managers and experienced individuals using open-ended questions until no new insights emerged. Interviews were recorded confidentially, transcribed, and analyzed alongside documents to draw conclusions. Findings were presented narratively, incorporating quantitative data and suggesting future research directions.

5.3 Hypothesis

H1. Investor readiness, investor attitude, and perceived streaming efficiency positively influence the acceptance of streaming applications for online trading among investors on the Stock Exchange of Thailand.

H2. Investor attitude positively influences perceived streaming efficiency.

H3. Investor readiness positively influences investor attitude.

Results

The research model fit statistics are as follows: P-value = 0.777, X^2/df = 0.822, Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.000, Goodness of-Fit (GFI) = 0.986, Adjusted Goodness-of-Fit (AGFI) = 0.961, Comparative Fit Index (CFI) = 1.00. Overall, it was found that these indices measure conformity with the data according to the criteria of the conformity index. Figure 1 shows the empirical findings of the research hypotheses.

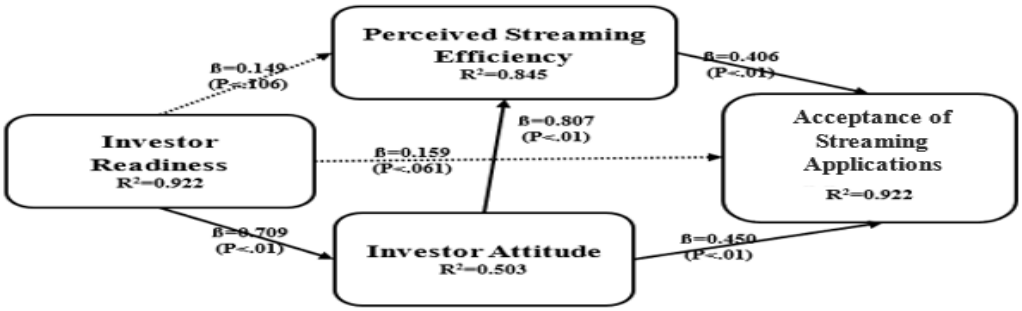

Figure 1: The structural equation model result.

Hypothesis Testing

As figure 1, Analysis results reveal that investor attitude and perceived streaming efficiency significantly influence the acceptance of streaming applications for online trading among investors in the Stock Exchange of Thailand at a statistical significance level of 0.01. Meanwhile, investor readiness has an indirect effect through investor attitude on the acceptance of streaming applications for online trading by investors, thus confirming hypothesis H1. This model explains 92.2% of the variability in the acceptance of streaming applications for online trading by investors in the Stock Exchange of Thailand. Investor attitude significantly influences perceived streaming efficiency at a statistical significance level of 0.01, thus confirming hypothesis H2. This model explains 84.5% of the variability in perceived streaming efficiency. Meanwhile, investor readiness has no effect on perceived streaming efficiency. Investor readiness significantly influences investor attitude at a statistical significance level of 0.01, thus confirming hypothesis H3. This model explains 50.3 % of the variability in perceived streaming efficiency.

From the analysis results, the direct effect, indirect effect, and total effect of each latent variable from the structural equation model can be revealed, that investor attitude has the most significant overall influence on the acceptance of streaming applications, followed by investor readiness and perceived streaming efficiency, respectively. However, when considering direct influence, it is found that investor attitude has the most direct influence, followed by perceived streaming efficiency. Meanwhile, investor readiness indirectly influences the acceptance of streaming applications through investor attitude.

The long-standing relationship with the SET of streaming applications, being the first to offer online trading service, coupled with recommendations from all brokerage firms to investors, makes streaming apps appear to be an indispensable app for service providers. As former financial investment business managers: one of key informants, males around 47 years old, have stated, “Acceptance of streaming applications is top-notch because it’s

mandatory to use. Once investors use an app, they tend to stick with it due to familiarity." The relationship with investor readiness factors highlights issues with the capabilities of streaming applications, affecting acceptance, in line with the findings of Lepskiy and Suevalov (2019, Nov). They found that acceptance of apps impacts trading system capabilities and investment behavior and choosing the right app can enhance investment efficiency. Based on preliminary app data analysis, researchers found that most investors use multiple apps for their investments.

Discussions

The acceptance of streaming applications for online trading by investors on the Stock Exchange of Thailand depends on perceived streaming efficiency, investor attitude, and investor readiness. The acceptance level of streaming applications is moderate, with direct influence from investors' attitudes and perceived streaming efficiency, respectively. Meanwhile, investor readiness indirectly influences the acceptance of streaming applications through investor attitudes. This finding aligns with studies on access to financial services through mobile banking, such as the case study of Bangladesh, where it was found that the readiness of service recipients has no effect on access to financial services through mobile banking because service recipients have skills over the transaction process (Razak et al., 2018).

Perceived streaming efficiency depends on investor attitude and investor readiness, being directly influenced by investor attitude. The analysis results indicate that perceived streaming efficiency is at a high level, noted as brokerage firms often recommend investors to use streaming applications for trading orders. It is observed that investor readiness does not directly influence perceived streaming efficiency. This insight is derived from findings in studies regarding access to financial services. The current application technology systems fail to meet user needs; thus, service providers should develop applications that better cater to user requirements, based on feedback from investors/app users, in line with the study by Cheng-Po Lai (Lai, 2019).

Investor attitude depends on investor readiness, which is directly influenced by investor readiness. The analysis results indicate that investor attitude is at a high level, with the observed variables being trusted, perceived monetary value, ease of use, and usefulness, respectively. Consistent with the study of Vaddadi and Pratima (Vaddadi & Pratima, 2016) on investor attitude affecting online trading acceptance behavior, it was found that attributes such as perceived usefulness, ease of use, compatibility, trust, and social factors have a significant influence on investors' attitude towards accepting online trading services. From this study, it is found that investors prioritize the factors of perceived monetary value over the usefulness factor. The analysis indicates that online investors place importance on the performance of investments.

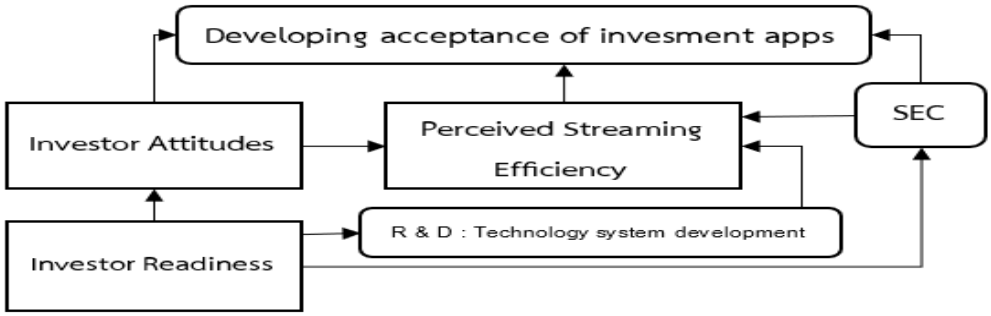
Investor readiness affects investors' attitudes. The results of the investor readiness study indicate a high level, with factors such as financial literacy, personality traits, and herding behaviors, respectively. From these findings, it was observed that financial literacy, as well personality traits, were at high levels, while herding behaviors were only moderate. This illustrates investors' readiness and their investment capabilities, combining financial and investment knowledge with investors' skills and expertise. Additionally, it emphasizes the importance of investment applications that meet investors' needs under return planning guidelines covering risk management, aiming for investment growth. These findings align with academic studies suggesting the integration of smart applications to ease management and asset allocation, employing low-cost risk management methods, and providing flexibility for faster investment selection and allocation by investors (Fan & Chatterjee, 2020).

Body of knowledge

Expanding the investor base in the stock exchange requires improving attitudes and efficiency in online applications. This mission is crucial for sustainable growth in the capital market. With the rise of app technology, creating super applications that surpass investor expectations is key. A strong

operational framework unlocks numerous investment opportunities, fueling a dynamic stock market with better infrastructure.

Creating a capital market ecosystem benefits all sectors, driving economic growth and stability in Thai society. This initiative promotes transparency and prosperity, aiming to strengthen the market and improve investment processes for long-term economic success in Thailand. This can be summarized as a model for developing acceptance of investment apps, as shown in figure 2.

Figur 2: Developing acceptance of investment applications model

Recommendation

Policy Recommendations

1. The Securities and Exchange Commission (SEC) must prioritize reviewing criteria and measures to ensure fairness between Thai and foreign investors in investment activities, ensuring transparency regarding investment fees and the speed of order execution.

2. Financial institutions should focus on promoting positive investor attitudes and enhancing the perceived efficiency of investment applications. This includes speeding up application development or collaborating with international service providers using advanced technology to boost competitiveness. Collaboration with the foreign financial institution DashBoards can also streamline investment access in the SET.

Operational Recommendations

1. Emphasizing the promotion of investor attitudes as the most crucial factor.

2. Enhancing the performance of streaming applications to meet investor needs and increase satisfaction. This approach boosts investment capabilities and facilitates effective risk management, fostering trust and investor participation, particularly in online stock trading. Investors prioritize trust and perceived financial value over the usefulness of investment apps. This study highlights the significance of efficiency and cost considerations for investors.

3. Brokerage firms should prioritize improving application systems, such as financial analysis tools and data information. Future research can further explore investor preferences to tailor the application to their evolving needs.

References

Agustina, D. (2019). Extension of technology acceptance model (Etam): Adoptoin of cryptocurrency online trading technology. *Jurnal Ekonomi*, 24(02), 227-287. doi: 10.24912/je/v24i2.590

Best, J. W. & Kahn, J. V. (1993). *Research in education.* Boston: Allyn and Bacon.

Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika,* 16(3), 297-334.

Dastan, I., & Gurler, C., (2016). Factors affecting the adoption of mobile payment systems: An empirical analysis. *Emerging Markets Journal*, 6(1), 17-24. Doi: 10.5195/emaj.2016.95.

Douglas, M. (2015). *Trading in the zone: Master the market with confidence, discipline and a winning attitude* (Thanersawatta, S. Trans.) (Hussarangsri, E. & Hussarangsri, K. Eds.). BKK: Nsix.

Fan, L., & Chatterjee, S. (2020). The utilization of robo-advisors by individual investors: An analysis using diffusion of innovation and information search frameworks. *Journal of Financial Counselling and Planning, 31*(1), 130-145.

Glaser, B. & Strauss, A. (1967). *The discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research.* New York: Aldine De Gruyter.

Guba, E. G. & Lincoln, Y. S. (1994). *Competing paradigms in qualitative research.* In Denzin, N. K. and Lincoln, Y. S. (Eds), Handbook of qualitative research. Thousand Oaks, CA: Sage.

Kline, R. B. (2005). *Principle and practice of structural equation modeling.* New York: Guilford.

Lai, C. (2019). Personality traits and stock investment of individuals. *Sustainability, 11*(19), 5474.

Markowitz, H. (1952, March). Portfolio selection. *The Journal of Finance,* 7(1), 77-91. JSTOR. https://www.jstor.org/about/terms.html

Nair, P. S., Shiva, A., Yadav, N., & Tandon, P. (2023). Determinants of moblie apps adoption by retail investors for online trading in emerging financial markets. *Benchmarking An International Journal,* 30(5), 1623-1648. https://doi.org/10.1108/BIJ-01-2022-0019

Parasuraman, A., & Colby, C. L. (2014). An updated and streamlined technology readiness index: TRI 2.0. *Journal of Service Research,* 18(1), 59-74, doi: 10.1177/1094670514539730

Razak, L. A., Pontoh, G. T., Imran, H., & Yamin, M. (2018). The effect to XBRL adoption on the investors' trading behavior in Indonesia Stock Exchange (pp. 156-162). In Proceedings of the 3rd International Conference on Accounting, Management and Economics. Makassar, Indonesia.

SET. (2023). Market data and statistics. https://www.set.or.th/market/statistics

Swanson, R. A. (1999). *The foundations of performance improvement and implicatio. Torraco (Ed.),* The theory and practice of performance improvement. Berret: San Francisco.

Swanson, R. A., & Gradous, D. (1988). *Forecasting financial benefits of human resource development.* San Francisco: Jossey-Bass.

Venkatesh, V., Morris, M. G., Davis, G. B., & Davis, F., (2003). User acceptance of information technology: *Toward a unified view. MIS Quarterly,* 27(3), 425-478. https://nwresearch.wikispaces.com

Vaddadi, K. M. & Pratima, M. (2016). Investor's attitude towards adoption of online trading: (A study on online investors behaviour in Visakhapatnam City). Asian Jouranl of Research in Business Economics and Management, 6(2), 12-31. Doi: 10.2958/2249-7307.2016.00008.6

Vits, J. & Gelders, L. (2002). Performance improvement theory. *International Journal of Production Economics, 77*(3), 285-298, https://www.sciencedirect.com

การจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก*

BALANCING NATURAL RESOURCES AND THE ENVIRONMENT ON THE EASTERN ECONOMIC CORRIDOR BASE

วรพจน์ ก้องเสนาะ, พิรจักษณ์ ฉันทวิริยสกุล, สุขสรร ทองที, ฉัตรชัย แนวพญา
Worapot Kongsanoh, Phirachak Chandhaviriyaskul, Suksan Tongtee, Chatchai Naewphaya
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: Saokum.sai@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียง เศรษฐกิจภาคตะวันออก ใช้การวิจัยแบบผสานวิธี เก็บข้อมูลกับประชาชนในจังหวัดชลบุรี จำนวน 400 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 31 คน เครื่องมือในการวิจัยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย 1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนได้เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ พร้อมทั้งรณรงค์ประชาสัมพันธ์สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนรู้จักรักหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน 2. ต้องมีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อให้ควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด โดยเร่งกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในพื้นที่การป้องกันและลดความเสี่ยงจากอุบัติภัยสารเคมี 3. พัฒนาระบบประกันความเสี่ยงของโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ EEC ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชนน่าอยู่ ส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง เพิ่มพื้นที่ดูดซับมลพิษทางอากาศ 4. สนับสนุนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ในรูปแบบที่เป็นมิตรสิ่งแวดล้อม เรื่องรายละเอียดของกฎหมายต่าง ๆ พื้นที่โซน EEC มีกฎหมายแยกออกมาจากกฎหมายปกติ จำเป็นต้องมีกฎหมายเฉพาะที่ออกมากำหนดรายละเอียดและหลักเกณฑ์ในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดความชัดเจน การวิเคราะห์ SWOT Analysis ด้านจุดแข็ง มีลักษณะที่ตั้งเหมาะสม รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม มี

*Received February 2, 2024; Revised March 12, 2024; Accepted March 28, 2024

ศักยภาพสูงในการเป็นฐานการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม มีความพร้อมทางสาธารณูปโภค ประชาชนให้ความใส่ใจและตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม มีกลุ่มเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านจุดอ่อน คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถดำเนินการด้านการจัดการมลพิษจากการพัฒนาอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติด้านโอกาส มีการดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อให้ผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพ ส่งเสริม ด้านข้อจำกัด มีการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: การจัดสมดุล; ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม; เขตระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก

Abstract

This research aimed to study balancing natural resources and the environment on the Eastern Economic Corridor base. It employed mixed-research methods. The quantitative research data were collected from 400 residents of Chonburi Province, and the qualitative research collected data from 31 key informants. Research tools included questionnaires and interviews, and data analysis involves frequency, percentage, mean, standard deviation, and descriptive content analysis.

Findings were as follows: 1. Local administrative organizations must have public relations to make people understand the importance of natural resources. 2. There must be cooperation between the public and private sectors to control pollution from the source by expediting the disposal of accumulated solid waste in the area to prevent and reduce the risk of chemical accidents. 3. Develop a risk insurance system for industrial plants to relieve affected people and to increase the efficiency of environmental impact assessment in the EEC area. To promote the increase of green areas in urban areas, to increase the area to absorb air pollution. 4. Support the development of smart cities in environmentally friendly ways. Regarding the details of various laws, the EEC zone had laws separate from normal laws. Specific legislation is needed to provide details and guidelines for resolving the issue and provide clarity. SWOT Analysis resulted on strengths were

appropriately located. The government focused on solving environmental problems. It had a high potential to be a production base for industrial products. Availability of utilities, people pay attention to and are aware of the environment. There was a network of local communities that worked on environmental conservation. The weakness was that the local administration had not effectively managed pollution from industrial development. The database system on natural resources and environmental quality was not effective. Controlling the growth of the city was also ineffective. Opportunities: The Sustainable Development Goals are implemented. Promote and support the improvement of production processes to ensure quality agricultural products. Promote the development of transportation infrastructure. Limitations: Climate change affects natural resources and the environment.

Keywords: Balancing; Natural Resources and Environment; Eastern Economic Corridor

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 – 2564 แก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ และการพัฒนาความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ.2559 มีมติคณะรัฐมนตรี เห็นชอบโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor Development : EEC) เพื่อให้เป็นเขตเศรษฐกิจชั้นนำของอาเซียน โดยมุ่งเน้นการส่งเสริม 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย ให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจอนาคต (New Engine of Growth) มีพื้นดำเนินงานใน 3 จังหวัดภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง โดยดำเนินการพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาเมืองใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. 2559)

จังหวัดชลบุรี มีศักยภาพและความพร้อมในการเป็น “เมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของภูมิภาค” เนื่องจากพื้นที่ตั้งอยู่บริเวณเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) โดยสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนการพัฒนา ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับจังหวัด โดยมีเป้าหมายการพัฒนาเมืองให้เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่ง และโลจิสติกส์ ที่

สามารถรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รวมถึงเป็นที่อยู่อาศัยที่กระจายความเจริญสู่เมืองหลักในภูมิภาค และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ด้วยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน ในพื้นที่การพัฒนาภาคอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วและการรวมกลุ่มอุตสาหกรรมในพื้นที่ ทำให้มีผลกระทบกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ อย่างจำกัด เช่น ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรดิน และอื่น ๆ ปัญหาดังกล่าวทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงเสื่อมโทรม เหล่านี้ส่งผลให้เกิดการเรียกร้องจากประชาชนให้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่าง เป็นระบบและการมีส่วนร่วมในการรับรู้ของประชาชน

ฉะนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมีบทบาทที่สำคัญมากในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อรองรับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกที่กำลังเร่งพัฒนาระบบเศรษฐกิจแผนปฏิบัติการเชิงนโยบายด้านการจัดการแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนไปสู่สังคมอุตสาหกรรมและ โลจิสติกส์ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ. ศ. 2560-2564, 2559) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญ ต้องสร้างความเชื่อมั่นขององค์กรในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว สอดคล้องกับการเจริญเติบโตของสังคมเมืองในอนาคต ดังนั้นในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกจึงมีความสำคัญยิ่ง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก
2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก
3. เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ฐานระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน
4. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีผสมผสานคือ เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ศึกษาข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก แผนแม่บทกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศึกษาภาคีเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ 11 อำเภอ จังหวัดชลบุรี จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

2.2 กลุ่มเป้าหมาย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์ผู้บริหารส่วนราชการปลัดอำเภอ และผู้นำชุมชน จำนวน 31 คน สัมภาษณ์และสนทนากลุ่มร่วมกับประชาชนในระดับอำเภอ จำนวน 22 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน 1. ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ 2. ยุทธศาสตร์ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ จังหวัดชลบุรี จำนวน 40 ข้อ 3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ยุทธศาสตร์ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3.2 แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง เทปบันทึกเสียง และจดบันทึกในรายละเอียดเพิ่มเติมลงในสมุดบันทึก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีในการลงพื้นที่ด้วยตนเองและผู้ช่วยงานวิจัยในการรวบรวมข้อมูล การวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการติดต่อ นัดหมาย วันเวลา ขอพบผู้ให้สัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลกลับคืนมาตรวจทาน คัดแยกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ จดบันทึกสภาพทั่วไปของแบบสอบถามครบตามจำนวน นำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลประมวลข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อให้เห็นแนวทางการจัดยุทธศาสตร์ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ จังหวัดชลบุรี

ผลการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5 และ เพศหญิง จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 มีอายุระหว่าง 51 ปีขึ้นไป จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.2 มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 และมีอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 45.7 สำเร็จการศึกษาระดับ ปวช./ปวส. จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 และสำเร็จการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 มีอาชีพทำงานองค์กรเอกชน จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 มีอาชีพค้าขาย จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 มีอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 รับราชการ จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 10.7 อาชีพรับจ้าง จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 และอาชีพประมง จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 และส่วนใหญ่การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก รับรู้ทางโทรทัศน์ จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43.0 รับรู้ทางหนังสือพิมพ์ จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 39.2 รับรู้ทางวิทยุ จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 และรับรู้ทางวารสาร จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 ตามลำดับ ในส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก หน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนได้เข้าใจความหมายและความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนรู้จักรักหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกัน จะต้องมีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำรงคงอยู่คู่ชุมชนและพัฒนาอย่างยั่งยืนตลอดไป

2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก กระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก การจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ให้ความสำคัญกับการลดมลพิษ เน้นบำบัด กำจัดของเสีย และควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด โดยเร่งกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดในพื้นที่ การป้องกันและลดความเสี่ยงจากอุบัติภัยสารเคมี พัฒนาระบบประกันความเสี่ยงของโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อีอีซี ส่งเสริม

คุณภาพสิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชนน่าอยู่ ส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง ป่าในเมือง เพิ่มพื้นที่ดูดซับมลพิษทางอากาศ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก สนับสนุนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart City) และเมืองการบินภาคตะวันออก ในรูปแบบที่เป็นมิตรสิ่งแวดล้อม

3. เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ฐานระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่า ในส่วนยุทธศาสตร์ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน เรื่องรายละเอียดของกฎหมายต่าง ๆ และสิทธิประโยชน์ โดยหากมองจาก “พระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก” หรือ “พ.ร.บ. EEC”จะพบว่า พื้นที่โซน EEC ได้มีกฎหมายแยกออกมาจากกฎหมายปกติเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินการต่าง ๆ ประกอบด้วย 1. กฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน 2. กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร 3. กฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนเครื่องจักร 4. กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข และ 5. กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เฉพาะเพื่อการอนุญาตให้คนต่างด้าวตามมาตรา 45 (1) หรือ (2) อยู่ต่อในราชอาณาจักร 6. กฎหมายว่าด้วยทะเบียนพาณิชย์ 7. กฎหมายว่าด้วยโรงงาน และ 8. กฎหมายว่าด้วยการจัดสรรที่ดิน โดยกฎหมายกำหนดให้ผู้ดำเนินการหรือผู้กระทำต้องได้รับอนุมัติใบอนุญาต

4. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก พบว่า ผลจากการวิเคราะห์ SWOT Analysis แสดงให้เห็นถึง ด้านจุดแข็ง มีลักษณะที่ตั้งเหมาะสม รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม มีศักยภาพสูงในการเป็นฐานการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม มีความพร้อมทางสาธารณูปโภค ประชาชนให้ความใส่ใจและตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม มีกลุ่มเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีกฎหมายคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษ ด้านจุดอ่อน คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถดำเนินการด้านการจัดการมลพิษจากการพัฒนาอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมยังไม่มีประสิทธิภาพ การควบคุมการเติบโตของเมืองยังไม่มีประสิทธิภาพ ด้านโอกาส มีการดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อให้ผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพ ส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง ด้านข้อจำกัด มีการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัญหาและอุปสรรคของการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก การแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในพื้นที่ EEC ต้องดำเนินการอย่างบูรณาการของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยต้องการทำความเข้าใจแก่ภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานมีความสอดประสานซึ่งกันและกัน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของชคัตตรัย รยะสวัสดิ์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาพื้นที่ด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วม พบว่า ในส่วนของกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วมกับภาคีในพื้นที่ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมานั้น มีขั้นตอนในการดำเนินงาน จำนวน 8 ขั้นตอน คือ การสำรวจทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ การจัดเวทีประชุมการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้นำ ชุมชน การจัดหาเอกสารเผยแพร่ การเผยแพร่แผนที่ทรัพยากรธรรมชาติการจัดทำ กลยุทธ์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการติดตามความก้าวหน้า การนำกลยุทธ์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติไปใช้ประโยชน์ และสอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐวรรธน์ สุนทรวริทธิโชติ (2556) เรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตตำบลสามบัณฑิต: กรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชน พบว่า การมีส่วนร่วม การบำรุงรักษา มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อวัดจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาแม่น้ำลำคลอง การชักชวนให้สมาชิกในครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำเนื่องในวันสำคัญ และการเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการหมู่บ้านหรือกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อเสนอข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. กระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก สามารถยกระดับการพัฒนาพื้นที่ต่อยอดสู่การเป็นพื้นที่เศรษฐกิจชั้นนำของทวีปเอเชีย ที่เรียกว่า “ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก” โดยมีแนวทางการพัฒนา 5 แนวทาง ดังนี้ 1. พัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ พร้อมกับเร่งรัดการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยส่งเสริมให้อุตสาหกรรมใช้เทคโนโลยีระดับสูง ร่วมกับการวิจัยและพัฒนาเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน ใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ บริหารจัดการกากอุตสาหกรรม พัฒนาสู่อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ กำกับดูแลโรงงานอุตสาหกรรมให้ดำเนินการตามระเบียบ กฎหมาย และมาตรฐานสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มงวดและต่อเนื่อง 2. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจที่มีศักยภาพ รองรับกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายและเชื่อมโยงสู่ตลาดโลก เพื่อยกระดับ

ความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้สูงขึ้น โดยขยายขีดความสามารถของโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งทุกรูปแบบให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ได้มาตรฐานสากล และบูรณาการเชื่อมโยงกันทั้งระบบทั้งท่าอากาศยาน 3 แห่ง คือ สุวรรณภูมิ ดอนเมือง และอู่ตะเภา และการขนส่งทางบก ทางราง ทางเรือ และทางอากาศ เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นและเชื่อมโยงสู่พื้นที่โดยรอบและตลาดโลก 3. พัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ได้มาตรฐาน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน สร้างสมดุลของการพัฒนา และกระจายผลประโยชน์สู่ชุมชน โดยพัฒนาระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ โครงข่ายน้ำ (น้ำดิบ น้ำประปา) ระบบไฟฟ้า เทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดการสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะขยะ น้ำเสีย ให้มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนและแผนงานพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ยกระดับบริการสาธารณสุขทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ทั้งในภาคอุตสาหกรรมบริการ การท่องเที่ยวและธุรกิจเพื่อสังคม 4. พัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองสำคัญของจังหวัดให้เป็นเมืองน่าอยู่ โดยให้ความสำคัญต่อการเพิ่มพื้นที่สีเขียว การจัดทำผังเมืองและการบังคับใช้ การสร้างสภาพแวดล้อมและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น การพัฒนาประสิทธิภาพเทคโนโลยีสารสนเทศเชื่อมโยงในพื้นที่ การให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาเมือง รวมถึงการเปิดโอกาสให้เอกชนมีส่วนร่วมดำเนินงานในกิจการของรัฐ หรือ (Public Private Partnership) หรือ PPP คือ การให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดทำบริการสาธารณะในระยะยาว ซึ่งเป็นบริการสาธารณะที่ปกติแล้วรัฐจะเป็นผู้ดำเนินการเองโดยเอกชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดหาเงินทุน การก่อสร้าง การดำเนินการ การบำรุงรักษา และการให้บริการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเมืองการพัฒนาเมืองสำคัญในพื้นที่ EEC 5. ให้สิทธิประโยชน์และการอำนวยความสะดวกเพื่อดึงดูดอุตสาหกรรมเป้าหมาย โดยให้สิทธิประโยชน์แก่นักลงทุนเพิ่มขึ้นจากเดิม อาทิ ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสูงสุด ลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับในอัตราร้อยละ 50 เป็นระยะเวลา 5 ปี ยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรและวัตถุดิบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณัฐพร ยงวงศ์ไพบูลย์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการอุตสาหกรรมเหล็กไทยสู่การเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวอย่างยั่งยืน พบว่า มิติที่ 1 มุมมองด้านการเงินมีผลต่อการจัดการอุตสาหกรรม สู่การเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวในระดับเห็นด้วยมาก จากการสัมภาษณ์นั้นผู้บริหารลงความคิดเห็นว่าการปรับเปลี่ยนอุตสาหกรรมให้เป็นอุตสาหกรรมสีเขียวได้นั้นต้องมีการลงทุนด้านเครื่องจักร มิติที่ 2 มุมมองทางด้านกระบวนการจัดการภายในอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก การจะผลักดันองค์กรให้ประสบผลสำเร็จในการเป็นองค์กรสีเขียวได้นั้น จากการสัมภาษณ์ปัจจัยอยู่ที่การกำหนดนโยบายที่ชัดเจน และมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง มิติที่ 3 มุมมองทางด้านลูกค้าและสังคม ผลในระดับเห็นด้วยมาก จากการสัมภาษณ์ “สังคม” มีผลกระทบ

และมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้องค์กรปรับตัวและพัฒนาให้เป็นอุตสาหกรรมสีเขียวอย่างยั่งยืน อีกทั้งการที่บริษัทเป็นองค์กรสีเขียวจะส่งผลดีแก่สังคมและชุมชนรอบองค์กร มิติที่ 4 มุมมองทางด้านการเรียนรู้และการเติบโต จากการสัมภาษณ์ พบว่าในปัจจุบัน การใช้สินค้าที่มีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การปรับเปลี่ยนองค์กร รวมถึงกระบวนการผลิตให้เป็นสีเขียวนั้น จะช่วยสร้างความเชื่อมั่น และความคุ้มค่าให้แก่ลูกค้าได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับผลการศึกษาของนงนุช อักษรพิมพ์ และ จุฑารัตน์ ชมพันธุ์ (2565) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินงานระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ของบริษัทจำหน่ายรถยกแห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ในด้านประสิทธิผลบรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายที่กำหนดไว้ ในด้านผู้มีส่วนได้เสีย พบว่า ผู้มีส่วนได้เสียมีความพึงพอใจมากที่มีการดำเนินงานตามมาตรฐาน ในด้านการบริหารจัดการ มีการจัดทำนโยบายไว้อย่างชัดเจน การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนงาน มีการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และในด้านการเรียนรู้และการพัฒนา มีการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถของพนักงานอย่างต่อเนื่อง

3. ศึกษายุทธศาสตร์ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่า สิ่งที่คนจับตามองเป็นอันดับต้น ๆ คงเป็นเรื่อง รายละเอียดของกฎหมายต่าง ๆ และสิทธิประโยชน์ โดยหากมองจาก “พระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก” หรือ “พ.ร.บ. EEC” พบว่า พื้นที่โซน EEC ได้มีกฎหมายแยกออกมาจากกฎหมายปกติเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินการต่าง ๆ ประกอบด้วย 1. กฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน 2. กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร 3. กฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนเครื่องจักร 4. กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข 5. กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เฉพาะเพื่อการอนุญาตให้คนต่างด้าวตามมาตรา 45 (1) หรือ (2) อยู่ต่อในราชอาณาจักร 6. กฎหมายว่าด้วยทะเบียนพาณิชย์ 7. กฎหมายว่าด้วยโรงงาน และ 8. กฎหมายว่าด้วยการจัดสรรที่ดิน โดยกฎหมายกำหนดให้ผู้ดำเนินการหรือผู้กระทำต้องได้รับอนุมัติใบอนุญาต ให้ถือว่าเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการนโยบาย EEC เป็นผู้มีอำนาจอนุมัติ ขณะที่สิทธิประโยชน์ที่ให้กับผู้ลงทุน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ลงทุนต่างชาติ ถือว่าให้สิทธิประโยชน์ที่ค่อนข้างมากทั้งสิทธิทางด้านการเงิน การลงทุน ความยืดหยุ่นในการพาต่างด้าวเข้ามาอยู่อาศัย และกรรมสิทธิ์ในที่ดินว่าให้มากเกินไปหรือไม่ โดยเฉพาะกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ที่เปิดโอกาสให้ต่างชาติมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน จากประมวลกฎหมายที่ดินปกติแล้ว จะไม่สามารถถือกรรมสิทธิ์ได้โดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของอภิญญา ดิสสะมาน (2558) เรื่อง แนวทางแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยสันติวิธี พบว่า การจัดการความขัดแย้งทรัพยากรที่ดิน ควรบังคับใช้กฎหมายเท่าที่จำเป็น การบูรณาการบริหาร

จัดการที่ดินระหว่างหน่วยงานของรัฐต้องทำอย่างเป็นระบบและมีองค์กรที่เป็นกลางมาร่วมฟังปัญหาความขัดแย้ง การจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรน้ำมีกระบวนการตรวจสอบการแย่งชิงและเฝ้าระวังคุณภาพด้วยกันจากทุกภาคส่วนโดยร่วมกันกำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหา ในลักษณะเครือข่ายและสร้างต้นแบบปฏิบัติที่ดีในการรักษาแหล่งน้ำและการบริหารจัดการน้ำร่วมกัน การจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรป่าไม้ และสิ่งแวดล้อมประชาชนมีพื้นที่จัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยมีกระบวนการริเริ่มปฏิบัติและจัดการจากแผนชุมชนก่อน เพื่อความเข้มแข็งในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชิสณุพงศ์ พงศ์สินโชติ และคณะ (2560) เรื่อง การจัดการความรู้เชื่อมโยงกระบวนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สู่การจัดการดินและนำตามแนวพระราชดำริเพื่อเป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจของเครือข่ายป่าชุมชน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่า การเชื่อมโยงองค์ความรู้หลัก คือ แนวพระราชดำริป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง เพื่อให้เกิดกระบวนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่เชื่อมโยงการอนุรักษ์ดินและน้ำให้เป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน โดยต้องมีกระบวนการนำพาองค์ความรู้ให้เกิดการแลกเปลี่ยน แบ่งปัน และสร้างคุณค่าเพิ่มให้ชุมชนเกิดความรู้ใหม่ ๆ ดำเนินการจัดการให้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาป่าชุมชนแนวใหม่ที่แตกต่างจากการปฏิบัติที่ผ่านมา เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างดีที่สุด โดยใช้ให้น้อยเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด คำนึงถึงระยะเวลาในการใช้ให้ยาวนาน และก่อให้เกิดผลเสียหายต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

4. การเสริมสร้างเครือข่ายการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก พบว่า การเสริมสร้างเครือข่ายการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก จำเป็นต้องมีกฎหมายเฉพาะที่ออกมากำหนดรายละเอียดและหลักเกณฑ์ในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดความชัดเจน ผลจากการวิเคราะห์ SWOT Analysis แสดงให้เห็นถึง ด้านจุดแข็ง มีลักษณะที่ตั้งเหมาะสม รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม มีศักยภาพสูงในการเป็นฐานการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม มีความพร้อมทางสาธารณูปโภค ประชาชนให้ความใส่ใจและตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม มีกลุ่มเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีกฎหมายคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษ ด้านจุดอ่อน คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถดำเนินการด้านการจัดการมลพิษจากการพัฒนาอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมยังไม่มีประสิทธิภาพ การควบคุมการเติบโตของเมืองยังไม่มีประสิทธิภาพ ด้านโอกาส มีการดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อให้ผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพ ส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้าน

คมนาคมขนส่ง ด้านข้อจำกัด มีการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กฎ ระเบียบ และข้อตกลงไม่เกี่ยวข้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พศิน โยธาจันทร์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง มาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของโรงงานอุตสาหกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของโรงงานอุตสาหกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ การที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายเฉพาะที่ออกมากำหนดรายละเอียดและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกำหนดหลักเกณฑ์ในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดความชัดเจน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทวัส ขุนหนู และคณะ (2563) เรื่อง การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนบ้านแหลมนาวเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนบ้านแหลมนาวเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืนตามหลัก SWOT Analysis ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง มีปัญหาที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัยและระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ มีโอกาสได้รับการพัฒนาพื้นที่เนื่องจากอยู่ในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืนและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ อย่างไรก็ตาม ยังขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง สำหรับแนวทางการพัฒนา คือ กำหนดพื้นที่ทำมาหากินและที่อยู่อาศัยของชาวบ้านให้ชัดเจน พัฒนาระบบพลังงานไฟฟ้าแสงอาทิตย์ พัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อสร้างรายได้เสริมให้แก่ชาวบ้านและยังเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่ให้มีความยั่งยืน

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ในการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก โดยการนำข้อมูลทั้งหมดมาบูรณาการแก้ไขโดยใช้หลัก การวิเคราะห์ TOWS Matrix ประกอบด้วย กลยุทธ์เชิงรุก, กลยุทธ์เชิงแก้ไข, กลยุทธ์เชิงป้องกัน, กลยุทธ์เชิงรับ เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ยังยืนในอนคต ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ภัยคุกคาม ทั้งจากปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก โดยครอบคลุมทุกมิติทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และเทคโนโลยีเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สามารถตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และเพื่อเป็นการต่อยอดโอกาสโดยใช้จุดแข็ง และ

หลีกเลี่ยงจุดอ่อนต่าง ๆ ที่มีผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ได้นำมาสู่การกำหนดแนวทางการดำเนินงานในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจให้กับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ที่คำนึงถึงศักยภาพของพื้นที่และเกิดความสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งภายหลังจากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ จึงได้มาซึ่งแนวทางอันเป็นข้อสรุป ดังต่อไปนี้ สามารถแสดงรายละเอียดในรูปแบบตาราง ดังนี้

	Strengths	Weaknesses
Opportunities	**(SO) การนำจุดเด่นหรือจุดแข็งมาผนวกกับโอกาส** 1. จัดการเชิงรุกที่เน้นการป้องกันผลกระทบล่วงหน้า 2. ส่งเสริมแนวทางและมาตรการที่จะนำมาช่วยแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ 3. บริหารจัดการทรัพยากรน้ำและพื้นที่ต้นน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ 4. สนับสนุนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในภาคส่วนต่างๆ	**(WO) การนำจุดแข็งมาดำเนินการร่วมกันกับปัญหาและอุปสรรคหรือปัจจัยคุกคาม** 1. จัดการและฟื้นฟูพื้นที่วิกฤติที่ประสบปัญหา 2. เพิ่มประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน 3. จัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ 4 ลดการกากของเสียอุตสาหกรรมและควบคุมการลักลอบทิ้งของเสีย 5. ส่งเสริมพื้นที่สีเขียวยั่งยืนในเมืองให้ได้ตามมาตรฐานสากล 6. มีการจัดทำฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
Threats	**(ST) การใช้ประโยชน์จากจุดแข็งภายในทั้งหมดเพื่อเอาชนะภัยคุกคามหรืออุปสรรค** 1. ส่งเสริมการเติบโตที่ปล่อยคาร์บอนต่ำ 2. จัดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 3. ส่งเสริมบทบาทของชุมชนท้องถิ่นที่เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาพื้นที่	**(WT) การนำจุดอ่อนกับปัญหาและอุปสรรค หรือภัยคุกคามมาไว้ด้วยกันในการเลือก WT** 1. กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสม 2. กำหนดและจำแนกเขตการผลิตทางการเกษตร 3. พัฒนาเมืองและจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกให้ทันสมัยและเอื้อให้ชุมชนสามารถจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้โดยชุมชนเพื่อประโยชน์ต่อชุมชนส่วนรวม

2. การส่งเสริมความรู้เพื่อการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักให้ภาคประชาชนใน ช่องทางที่หลากหลายและต่อเนื่อง

3. การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกในทุกระดับ และตลอดกระบวนการมีส่วนร่วม

4. กำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับปัญหาแต่ละพื้นที่

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการ จัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ในทุกขั้นตอนตั้งแต่การ นำเสนอข้อมูลปัญหาความต้องการ การวางแผนงาน การดำเนินกิจกรรม และการควบคุมประเมินผล

2. การมีกลไกในชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. การกำหนดกฎระเบียบ และข้อตกลงร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. การสร้างวินัยต่อตัวเองเรื่องเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5. การเสนอนโยบายให้รัฐบาลสนับสนุนความรู้ ความเข้าใจกับประชาชนในเรื่องระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก

6. ท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมกับการทำแผนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการดำเนินการวิจัยและพัฒนาในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก EECอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

2. ควรทำการศึกษากระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการในพื้นที่อื่น เพื่อให้เกิดความสมดุลแบบบูรณาการทั้งในระดับภาคและระดับประเทศ

3. ควรมีการนำกระบวนการบริหารจัดการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน EEC ที่ได้ในครั้งนี้ไป ดำเนินการวิจัยในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

เอกสารอ้างอิง

ชคัตตรัย รยะสวัสดิ์. (2559). การจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาพื้นที่ด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วม. *วารสารราชพฤกษ์,* 14(3), 42-48.

ชิสณุพงศ์ พงศ์สินโชติ และคณะ. (2560). *การจัดการความรู้เชื่อมโยงกระบวนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สู่การจัดการดินและน้ำตามแนวพระราชดำริเพื่อเป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจของเครือข่ายป่าชุมชน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย* (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ณัฐพร ยงวงศ์ไพบูลย์. (2564). รูปแบบการจัดการอุตสาหกรรมเหล็กไทยสู่การเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวอย่างยั่งยืน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร,* 9(4), 1580-1593.

ณัฐวรรธน์ สุนทรวริทธิโชติ. (2556). *การศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตตำบลสามบัณฑิต: กรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชน* (รายงานวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: กองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

นงนุช อักษรพิมพ์ และจุฑารัตน์ ชมพันธุ์. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินงานระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ของบริษัทจำหน่ายรถยกแห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี. *วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม,* 18(2), 18-35.

พสิน โยธาจันทร์. (2562). มาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของโรงงานอุตสาหกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 6(2), 357-380.

วิทวัส ขุนหนู และคณะ. (2563). การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนบ้านแหลมนาวเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน. *วารสารมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 13(1), 33-57.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564.* สืบค้น จาก chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.nesdc.go.th/download/plan12/สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่12.pdf

อภิญญา ดิสสะมาน. (2558). แนวทางแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยสันติวิธี. *วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม*, 11(2), 60-75.

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์
ปีที่ 7 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม 2567 น.210-220

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง*

BUDDHA-DHAMMA INTEGRATION FOR DEMOCRATIC POLITICAL SOCIALIZATION OF YOUTHS AT PLUAK DAENG DISTRICT, RAYONG PROVINCE

วิภัช แสงงาม, อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า, อนุภูมิ โชวเกษม
Viphat Sangngam, Apinyar Chatchorfa, Anubhumi Sowkasem
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: fasg0906@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์หลักดังนี้ 1. เพื่อศึกษาระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง 2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง และ 3. เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสาน ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 366 คน ด้วยแบบสอบถาม และสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างเพื่อพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการกล่อมเกลาทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสถาบันครอบครัว ด้านสถาบันการศึกษา ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน ด้านสถาบันทางศาสนาด้านสถาบันทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมและการกล่อมเกลาทางการเมือง พบว่าหลักสังคหวัตถุ 4 มีความสัมพันธ์เชิงบวกสูง กับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับทุกด้าน 3. การประยุกต์หลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองในเยาวชนอยู่ในระดับมาก โดยหลักที่มีการประยุกต์สูงสุดคือหลักอัตถ

*Received August 21, 2024; Revised September 25, 2024; Accepted November 5, 2024

จริยา การสร้างจิตสำนึก และหลักทาน การให้ความรู้ ขณะเดียวกัน การส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองในสถาบันทางการเมืองและครอบครัวควรเน้นการเปิดโอกาสให้เยาวชนแสดงความคิดเห็นและให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองอย่างต่อเนื่อง
คำสำคัญ: การประยุกต์พุทธธรรม; ประชาธิปไตย; การกล่อมเกลาทางการเมือง; จังหวัดระยอง

Abstract

This research article had the following main objectives: 1. To study the level of democratic political socialization of youth in Pluak Daeng District, Rayong Province; 2. To study the relationship between Buddhist principles and democratic political socialization of youth in Pluak Daeng District, Rayong Province; and 3. To study the application of Buddhist principles to promote democratic political socialization i of youth in Pluak Daeng District, Rayong Province. This research used a mixed method of quantitative and qualitative research. Data was collected from 366 samples using questionnaires and in-depth interviews with 9 key informants. Data analysis was performed using descriptive statistics and hypothesis testing using Pearson's product moment correlation coefficient. The qualitative research used structured in-depth interviews to describe the data.

The research results were found that 1. The level of political socialization, by overall, was at a moderate level. In terms of family institutions, educational institutions, communities and peer groups, religious institutions and political institutions, all aspects were at a moderate level. 2. The relationship between Buddhist principles and political socialization were found that the Sangahavattu four had a high positive relationship with political socialization in a democratic regime, with a high relationship with all aspects. 3. The application of Buddhist principles to promote political socialization of youth was at a high level. The principles with the highest application were the principles of Atthachariya, creating awareness, and the principles of Dana,charity and providing knowledge. At the same time, the promotion of political socialization in political institutions and families should focus on

providing opportunities for youth to express their opinions and continuously provide knowledge about politics.

Keyword: Integration of Buddhadhamma; Democracy; Political Socialization; Rayoung-Province

บทนำ

ในปัจจุบัน ประเทศไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้มีความเข้มแข็งและเสถียรภาพอย่างแท้จริง ระบบการเมืองและโครงสร้างทางการเมืองที่ยังไม่เข้มแข็งทำให้การพัฒนาระบอบประชาธิปไตยมีความล่าช้า และการหยุดชะงักของระบอบประชาธิปไตยนั้นส่วนใหญ่เกิดจากการรัฐประหารที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าตลอดประวัติศาสตร์การเมืองของไทย โดยมีการสลับกันระหว่างรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งและรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหาร ซึ่งสร้างความไม่แน่นอนและเป็นวงจรที่ไม่พึงปรารถนาในระบบการเมือง (คณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2566)

การทำรัฐประหารในประเทศไทยมีสาเหตุที่หลากหลาย ตั้งแต่การแย่งชิงอำนาจในยุคแรก ๆ ไปจนถึงความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงหลัง โดยมักมีการแบ่งแยกทางความคิดและความคิดเห็นในหมู่ประชาชน รวมถึงปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่เป็นปัญหาเรื้อรังในระบบการเมือง การแตกแยกทางความคิดและความขัดแย้งนี้ได้กลายเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2565)

นอกจากความขัดแย้งทางการเมืองแล้ว อีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยไม่ก้าวหน้า คือวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยังไม่เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ วัฒนธรรมทางการเมืองมีเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะที่สะท้อนถึงค่านิยมและวิถีชีวิตของประชาชน ซึ่งได้พัฒนาขึ้นเป็นคุณค่าที่สำคัญในสังคมและสืบทอดไปยังรุ่นหลัง การเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมทางการเมืองมีผลกระทบต่อระบบการเมืองและการปกครองอย่างมีนัยสำคัญ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2564)

ความไม่แน่นอนในวัฒนธรรมทางการเมืองของประเทศไทยได้สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในวิธีการปกครองที่สลับกันระหว่างระบอบประชาธิปไตยและการรัฐประหาร ประชาชนบางกลุ่มอาจยอมรับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย แต่ในบางครั้งอาจเปลี่ยนไปสนับสนุนการรัฐประหารหรือการยึดอำนาจ การเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนถึงความแตกต่างในความคิดเห็นและอุดมการณ์ของประชาชน (ศูนย์ศึกษาทางการเมือง, 2566)

ในบริบทนี้ เยาวชนไทยซึ่งเป็นอนาคตของชาติ มีบทบาทสำคัญในการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพและการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย การปลูกฝังความรู้และค่านิยมทางประชาธิปไตยให้แก่เยาวชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองหรือการเรียนรู้ทางการเมืองในช่วงเยาวชนมีผลต่อการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักข่าวไทย, 2566)

การศึกษาถึงวิธีการกล่อมเกลาทางการเมืองในเยาวชนจะช่วยให้เข้าใจถึงข้อบกพร่องและช่องว่างที่อาจยังคงมีอยู่ในการพัฒนาทางการเมือง จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน โดยเฉพาะในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง การศึกษานี้จะมุ่งเน้นการปลูกฝังแนวคิดทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เพื่อสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพและพร้อมสำหรับการพัฒนาประเทศในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง
3. เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ เยาวชนในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง จำนวน 4,286 คน กลุ่มตัวอย่างกำหนดโดยใช้สูตรของ Yamane (สุรพล สุยะพรหม และ สุทธิรัก ศรีจันทร์เพ็ญ, 2553) ขนาดกลุ่มตัวอย่างคือ 366 คน

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ดำเนินการกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 คน ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 กลุ่ม ดังนี้

นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน นักปกครอง จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ตัวแทนเยาวชน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือหลักคือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 1. ข้อมูลส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพของผู้ปกครอง 2. การกล่อมเกลาทางการเมืองจากสถาบันต่าง ๆ เช่น ครอบครัว การศึกษา ชุมชน ศาสนา และการเมือง 3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมือง รวม 4 ด้าน ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตตา การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือแบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.893

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลดำเนินการโดยการแจกแบบสอบถาม แก่กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ และการสัมภาษณ์ดำเนินการตามวันและเวลาที่กำหนด โดยใช้วิธีการบันทึกเสียงและการจดบันทึกข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและถูกต้อง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์จะถูกถอดเสียงและจัดกลุ่มเป็นประเด็นเพื่อวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติ โดยใช้สถิติพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม

การกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ในอำเภอปลวกแดง	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านสถาบันครอบครัว	2.93	0.67	ปานกลาง
ด้านสถาบันการศึกษา	3.22	0.82	ปานกลาง
ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน	3.03	0.74	ปานกลาง
ด้านสถาบันทางศาสนา	3.06	0.83	ปานกลาง
ด้านสถาบันทางการเมือง	3.01	0.74	ปานกลาง
โดยภาพรวม	**3.05**	**0.57**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.05, S.D.=0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในปานกลางทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านสถาบันการศึกษา ($\bar{X}$=3.22, S.D.=0.82) ด้านสถาบันทางศาสนา ($\bar{X}$=3.06, S.D.=0.83) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน ($\bar{X}$=3.03, S.D.=0.74) ด้านสถาบันทางการเมือง ($\bar{X}$=3.01, S.D.=0.74) และด้านสถาบันครอบครัว ($\bar{X}$=2.93, S.D.=0.67) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ตัวแปรตาม การกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย					
	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y
X1	.647**	.625**	.718**	.642**	.695**	.747**
X2	.648**	.665**	.734**	.703**	.673**	.769**
X3	.660**	.595**	.689**	.655**	.645**	.728**
X4	.463**	.460**	.509**	.519**	.487**	.548**
X	**.667****	**.647****	**.731****	**.697****	**.690****	**.771****

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า หลักพุทธธรรม หรือหลักสังคหวัตถุ 4 (X) มีความสัมพันธ์กับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย (X) ของเยาวชน ในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับสูง (r=0.771**)

หลักพุทธธรรม หรือหลักสังคหวัตถุ 4 (X) กับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ด้านสถาบันครอบครัว (Y1) มีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับสูง (r=0.667**)

หลักพุทธธรรม หรือหลักสังคหวัตถุ 4 (X) กับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ด้านสถาบันการศึกษา (Y2) มีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับสูง (r=0.647**)

หลักพุทธธรรม หรือหลักสังคหวัตถุ 4 (X) กับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน (Y3) มีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับสูง (r=0.731**)

หลักพุทธธรรม หรือหลักสังคหวัตถุ 4 (X) กับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ด้านสถาบันทางศาสนา (Y4) มีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับสูง (r=0.697**)

หลักพุทธธรรม หรือหลักสังคหวัตถุ 4 (X) กับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ด้านสถาบันทางการเมือง (Y5) มีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับสูง (r=0.690**)

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง พบว่า ด้านการกล่อมเกลาทางการเมืองในสถาบันครอบครัวตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4ครอบครัวถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองให้เยาวชนผ่านการเปิดโอกาสเรียนรู้จากข้อมูลที่หลากหลาย การติดตามข่าวสาร และการใช้สิทธิ์เลือกตั้ง บิดามารดาควรเป็นแบบอย่างในการเมือง เช่น การไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียง และปลูกฝังแนวคิดที่ดี ครอบครัวสอนเยาวชนรู้จักการปกครองประชาธิปไตยและปลูกฝังคุณธรรมในการใช้สิทธิและหน้าที่ครอบครัวเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ด้านการเมืองและการปกครอง เพื่อการเติบโตเป็นพลเมืองที่ดี การกล่อมเกลาทางการเมืองในสถาบันการศึกษาตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 สถาบันการศึกษาถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองและประชาธิปไตยแก่เยาวชน โดยสอนให้เข้าใจกฎกติกาและความแตกต่างระหว่างความถูกต้องและผิด สอนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างถูกต้องและกระตุ้นให้เด็กกล้าแสดงออกและวิจารณ์การเมืองอย่างสร้างสรรค์ ใช้หลักสูตรและกิจกรรมเพื่อปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตย ชุมชนและกลุ่มเพื่อนในการกล่อมเกลาทางการเมืองตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ชุมชนดีเริ่มจากครอบครัวดี และการรวมกลุ่มในชุมชนที่มีทัศนคติที่ดีสามารถส่งผลดีต่อเยาวชน แนะนำการปกครองที่ถูกต้องและส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นที่สร้างสรรค์ ช่วยดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและสร้างความสัมพันธ์ทางบวก เช่น การไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียง สอนให้รู้จักการปกครองตามกฎกติกาและมารยาททางสังคมผ่านกลุ่มเพื่อนที่ดี ด้านสถาบันศาสนาในการกล่อมเกลาทางการเมืองตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ศาสนาเสริมสร้างคุณธรรมและเผยแพร่หลักการของศีลธรรมและการปกครองที่ดี พระสงฆ์และนักบวชควรเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องประชาธิปไตยช่วยสร้างเยาวชนให้มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ และปฏิบัติหน้าที่อย่างดีใช้หลักศาสนาในการพัฒนาความคิดทางการเมืองอย่างถูกต้อง และคงความเป็นกลางในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง สถาบันทางการเมืองในการกล่อมเกลาทางการเมืองตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 สถาบัน

การเมืองควรให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองประชาธิปไตยให้แก่เยาวชน สื่อการเมืองควรเปิดโอกาสให้เยาวชนแสดงความคิดเห็นอย่างโปร่งใส พรรคการเมืองควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการมีอุดมการณ์และความรับผิดชอบ นักการเมืองควรเป็นแบบอย่างของความซื่อสัตย์และคุณธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

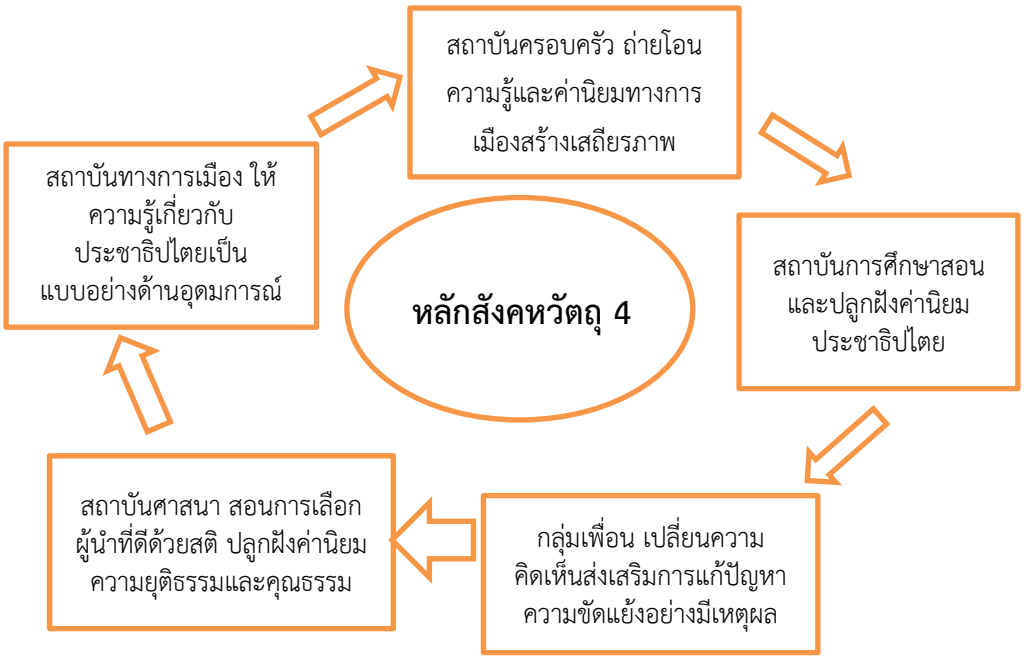
1. ระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง พบว่า ระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง โดยสถาบันการศึกษาเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและแสดงออกอย่างเสรี ครอบครัวมีการพูดคุยและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง กลุ่มเพื่อนติดตามข่าวสารทางการเมือง และสถาบันทางศาสนาสอนให้ยึดมั่นในความถูกต้องและยุติธรรม การตัดสินคดีของสถาบันตุลาการยังเป็นธรรม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฟาติมา ไทยเศรษฐ์ (2560) เรื่อง สถาบันในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับสถาบันการกล่อมเกลาทางการเมืองในจังหวัดกาญจนบุรีอยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยพระณัฐพงษ์ ณฏฐวโส (สุดใจ) และคณะ (2565) เรื่อง การกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี พบว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองในเยาวชนจังหวัดอุทัยธานีอยู่ในระดับมาก ครอบครัวมีการปลูกฝังจิตสำนึกและการเสียสละเพื่อส่วนรวม

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง พบว่า การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง พบว่าหลักสังคหวัตถุ 4 มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับการกล่อมเกลาทางการเมือง โดยแต่ละหลักมีบทบาทดังนี้ หลักทาน การให้ความรู้และการศึกษาเกี่ยวกับการเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง หลักปิยวาจา การอบรมอย่างเป็นธรรมและเป็นกลาง หลักอัตถจริยา การฝึกให้เยาวชนเข้าใจหลักประชาธิปไตยที่ถูกต้อง หลักสมานัตตตา การเป็นแบบอย่างที่ดีจากนักการเมืองและสถาบันต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชนมีจิตสำนึกสาธารณะ สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิวัฒน์ จ่าตา (2565) เรื่อง การบริหารจัดการของรัฐในการส่งเสริมกัญชาเสรีเพื่อการแพทย์ทางเลือกของไทย พบว่าการบริหารจัดการของรัฐในการส่งเสริมกัญชาเสรีมีการใช้หลักการที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม เช่น การใช้ถ้อยคำสุภาพและการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง พบว่า การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก โดยหลักแต่ละข้อมีบทบาทสำคัญ ดังนี้หลักอัตถจริยา การสร้างจิตสำนึกที่ดีให้เยาวชนผ่านการฝึกฝนให้เข้าใจและปฏิบัติอย่างถูกต้อง หลักทาน การให้ความรู้ที่แท้จริงแก่เยาวชนจากสถาบันทางสังคม เช่น รัฐสภา เพื่อให้ความรู้ที่ไม่ใช้วาทะกรรม หลักสมานัตตตา การเรียนรู้จากพฤติกรรมและการทำหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาของบุคคลในสังคมและสถาบันต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสุนทร ธมฺมธโร (บุญคง) (2560) เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง พบว่า การใช้หลักเหล่านี้มีผลดีในการสร้างสังคมที่มีความร่วมมือและมีจิตสำนึกที่ดี

องค์ความรู้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง” ซึ่งได้จากการวิจัย ผู้วิจัยสรุปความรู้ที่ได้ดังนี้ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัย

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง” ซึ่งได้สรุปและอธิบายองค์ความที่รู้ได้ ดังนี้

1. สถาบันครอบครัว ถ่ายโอนความรู้และค่านิยมทางการเมืองให้เยาวชนผ่านการเป็นแบบอย่างและการพูดคุย ซึ่งมีผลต่อการสร้างเสถียรภาพของระบบการเมือง

2. สถาบันการศึกษา สอนและปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตย ผ่านกระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรม เช่น การเคารพธงชาติ และการเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง

3. กลุ่มเพื่อน ให้การเรียนรู้ทางสังคมและการปรับตัว โดยสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเสรีและการแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างมีเหตุผล

4. สถาบันศาสนา สอนให้มีสติในการตัดสินใจเลือกผู้นำที่ดี และปลูกฝังคุณธรรม การเคารพความยุติธรรม และการปรับตัวให้เข้ากับค่านิยมสังคม

5. สถาบันทางการเมือง ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยแก่เยาวชน ปิดโอกาสให้เยาวชนแสดงความคิดเห็น เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านอุดมการณ์และความรับผิดชอบ เป็นแบบอย่างของความซื่อสัตย์และคุณธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านสถาบันครอบครัว รัฐควรมีนโยบายให้ข้อมูลแก่ชุมชนและครอบครัวรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านแหล่งข้อมูลของรัฐ

2. ด้านสถาบันทางการเมือง รัฐควรมีนโยบายและมีส่วนสำคัญในการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและอุดมการณ์ทางการเมืองแก่เยาวชน

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านสถาบันครอบครัว รัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรรณรงค์ทำความเข้าใจกับเยาวชนและประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงข้อมูลทางการเมืองอย่างทั่วถึง เช่น การเลือกตั้งล่วงหน้า การตรวจสอบบัญชีรายชื่อก่อนการเลือกตั้ง

2. ด้านสถาบันทางการเมือง รัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดกิจกรรมและอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การศึกษาค่านิยม อุดมการณ์ทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนไทย

2. ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองของเยาวชนอย่างสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครอง”

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2566). *รายงานสถานการณ์การเลือกตั้งและการรัฐประหารในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการการเลือกตั้ง.

พระณัฐพงษ์ ณฏฐว์โส (สุดใจ) และคณะ. (2565). การกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 7(2), 202-212.

พระสุนทร ธมฺมธโร (บุญคง). (2561). *การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง* (พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ฟาติมา ไทยเศรษฐ์. (2560). สถาบันในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 37(2), 249-268.

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2564). *วัฒนธรรมทางการเมืองและการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศูนย์ศึกษาทางการเมือง. (2566). *การเปลี่ยนแปลงของการเมืองไทย: การรัฐประหารและระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาทางการเมือง.

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2565). *การวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของการรัฐประหารในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สำนักข่าวไทย. (2566). *บทบาทของเยาวชนในการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพและการพัฒนาการเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักข่าวไทย.

สุรพล สุยะพรหม และ สุทธิรัก ศรีจันทร์เพ็ญ. (2553). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อภิวัฒน์ จ่าตา. (2565) การบริหารจัดการของรัฐในการส่งเสริมกัญชาเสรีเพื่อการแพทย์ทางเลือกของไทย. *วารสารปัญญาปณิธาน*, 4(1), 33-45.

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง*

MODEL DEVELOPMENT OF MONK'S WELL-BEING MANAGEMENT OF THE NATIONAL HEALTH SECURITY OFFICE IN ANG THONG PROVINCE

วิสุทธินันท์ นิลพัฒน์, บุญทัน ดอกไทสง, สมาน งามสนิท
Wisutthinan Ninlaphat, Boonton Dockthaisong, Sman Ngamsanit
สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอ่างทอง
Ang Thong Provincial Office of Buddhism
Corresponding Author E-mail: nuinacub@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ 3. เพื่อนำเสนอการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสานวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 323 รูป ใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.970 วิเคราะห์ข้อมูล ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 9 รูปหรือคน

ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในจังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ พบว่า ด้านการบริหารจัดการตามหลัก PDCA ส่งผลต่อการบริหารจัดการ สุขภาวะพระสงฆ์ 3 ด้าน กระบวนการบริหารจัดการตามหลัก PDCA สามารถร่วมกันทำนายการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ได้ร้อยละ 17.1 และปัจจัยตามหลักอิทธิบาทธรรม พบว่าหลักอิทธิบาทธรรม ส่งผลต่อการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง ทั้ง 4 ด้าน และพบว่าหลักอิทธิบาทธรรม สามารถร่วมกันทำนายการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง ได้

*Received September 3, 2024; Revised September 14, 2024; Accepted September 27, 2024

ร้อยละ 25.4 3. รูปแบบการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ พบว่า การนำเอาหลักบริหารจัดการตามแบบ PDCA มาประยุกต์กับหลักอิทธิบาทธรรม สามารถนำมาพัฒนาการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ในจังหวัดอ่างทองประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1. เอาใจใส่ในการพัฒนาและจัดทำองค์ความรู้เรื่องพฤติกรรมสุขภาพ 2. พัฒนาระบบข้อมูลให้มีคุณภาพมีมาตรฐาน 3. พัฒนาระบบบริหารจัดการด้านสุขภาพให้มีประสิทธิภาพ 4. จัดระบบหลักประกันสุขภาพที่เท่าเทียมกัน 5. พัฒนาและปรับปรุงระบบสวัสดิการให้ครอบคลุม
คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; สุขภาวะพระสงฆ์; สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

Abstract

Objectives of this research paper were: 1. To study the management of monks' well-being, 2. To study the factors that affect the management of monks' well-being. 3. To present the development of the monks' well-being management model of the National Health Security Agency. in Ang Thong Province The research was conducted by the mixed methods. The quantitative research by collecting data from 323 samples, using a questionnaire with a total reliability value of 0.970. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The qualitative research, data were collected by in-depth-interviewing 18 key informants and 9 participants in focus group discussion Data were analyzed by descriptive content interpretations.

The results of the study showed that: 1. Mongs' well-being management of the National Health Security Office in Ang Thong Province. By the overall picture, it is very high. 2. Factors affecting the management of monk's health: It was found that the management according to the PDCA principle affected the management of health in 3 aspects, the management process according to the PDCA principle could jointly predict the management of monks' health by 17.1 percent. Factors of Iddhipadadhamma were found that Iddhipadadhamma affected the monk's well-being could jointly predict the health management of monks of the National Health Security Agency. In Ang Thong Province,by 25.4 percent 3. Monks Well-being Management Model It was found that the application of PDCA management

principles to the principle of Iddhipada 4 could be used to develop the management of monk's well-being in Ang Thong Province in 5 aspects: 1. Attention to the development and preparation of knowledge on health behaviors, 2. Development of information systems to meet the quality standards, 3. Development of effective health management systems. 4. Organize an equitable health insurance system, 5. Develop and improve the welfare system to be comprehensive

Keywords: Management; The Well-Being of Monks; The National Health Security Office

บทนำ

ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาและมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติมีวัด และพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางและศูนย์รวมจิตใจของประชาชน พระสงฆ์ถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญ ทั้งเป็นที่พึ่งทางจิตใจ เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ จากรายงานในปี พ.ศ. 2559 ประเทศไทยมีพระสงฆ์ มากถึง 209,015 รูป (รวิวรรณ รักถิ่นกำเนิด, 2560) สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจก่อให้เกิดผลกระทบ ต่อภาวะสุขภาพของพระสงฆ์ จากการคัดกรองสุขภาพพระสงฆ์และสามเณรทั่วประเทศ (กรมการแพทย์, 2559) พบว่าจำนวน พระสงฆ์ที่มีปัญหาด้านสุขภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่อาจมีความแตกต่างกันตามบริบทของสังคม เช่น ในเขตกรุงเทพมหานครพบโรคอ้วน เขตภาคใต้พบภาวะกรดยูริกสูงและการทำงานของไตผิดปกติ และมีความเสี่ยงในการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรังสูง จากสถิติข้อมูลพระสงฆ์ที่เข้ารับการตรวจรักษาที่ โรงพยาบาลสงฆ์ในปี พ.ศ.2558 (ผู้จัดการออนไลน์, 2558) พบว่าพระสงฆ์ มีปัญหาสุขภาพทั้ง ภาวะไขมันในเลือดสูง โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง และโรคที่เป็นความเสื่อมตามวัยทั้ง โรคต้อกระจก ข้อเข่าเสื่อม ต่อมลูกหมากโต จะเห็นได้ว่าพระสงฆ์จะเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มที่มีปัญหาสุขภาพเพิ่มมากขึ้น

พระสงฆ์จำเป็นต้องส่งเสริมสุขภาวะให้มีสุขภาพแข็งแรงพร้อมทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา นั้นหมายถึงพระสงฆ์มีภาวะของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย ทางจิตทางปัญญา เชื่อโยงเป็นองค์รวมอย่างสมดุล สุขภาวะองค์รวมเป็นตามความจริงแห่งธรรมชาติของชีวิตกายกับใจต้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมสุขภาวะจะสำเร็จได้ต้องพัฒนาจิตใจและปัญญา ปัญญาเป็นองค์ประกอบสำคัญทำให้การสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและภาวะต่าง ๆ ของจิตใจดำเนินไปได้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้ทราบถึงปัญหาด้านสุขภาวะของพระสงฆ์ในจังหวัดอ่างทอง ซึ่งควรมีการศึกษาเพื่อจัดสร้างรูปแบบการบริหารจัดการสุขภาวะของพระสงฆ์ในจังหวัดอ่างทองจึงนำไปสู่การศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในจังหวัดอ่างทอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1.เพื่อศึกษาการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง

2.เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง

3.เพื่อนำเสนอการพัฒนารูปแบบในการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ โดยใช้การวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) มีแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวศึกษาสภาวการณ์โดยไม่มีการทดลอง (The One shot Non-Experiment Case Study)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มพระสงฆ์ในเขตการปกครองในจังหวัดอ่างทอง ได้ประชากร 1,667 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอ่างทอง, 2565) ทำการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (Taro Yamane, 1976) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 323 รูป

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบบเจาะจง จำนวน 18 รูปหรือคน ได้แก่ 1. กลุ่มพระสังฆาธิการ ในจังหวัดอ่างทอง จำนวน 6 รูป 2. กลุ่มผู้บริหารสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ จำนวน 2 คน 3. นักวิชาการสาธารณสุข จำนวน 1 คน 4) กลุ่มพระคิลานุปัฏฐาก จำนวน 4 รูป 5. ผู้บริหารสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน 1 คน 6. กลุ่มนักวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 4 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 18 รูป หรือคน และผู้วิจัย

ได้ขอคำปรึกษาประธานกรรมการควบคุมเล่มดุษฎีนิพนธ์ เพื่อคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจงซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ และเชี่ยวชาญในงานวิจัย รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณยิ่งขึ้น จำนวน 9 รูปหรือคน (Focus Group)

3. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure In- Interview) ชนิดปลายเปิด (Open-Ended Questions) ที่สร้างตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน โดยลงพื้นที่แจกและเก็บแบบสอบถามสำหรับการวิจัยกับพระสงฆ์ในเขตปกครองจังหวัดอ่างทอง จำนวน 323 รูป ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม และผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และนำข้อมูลที่ได้มาให้บุคคลที่มีความรอบรู้ และเชี่ยวชาญในงานวิจัย จำนวน 9 ท่าน ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (Focus Group)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้ 1. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา 2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) และจากการให้ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญในงานวิจัย จำนวน 9 ท่าน (Focus Group) มาวิเคราะห์แบบอุปนัย (Inductive Analytic) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ และตีความ และจัดหมวดหมู่ และนำมาวิเคราะห์สรุป 3. การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. การบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในจังหวัดอ่างทอง ด้านกระบวนการบริหารจัดการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.92, S.D. = 0.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงตามลำดับดังนี้ การวางแผน ($\bar{X}$= 3.94, S.D. = 0.40) รองลงมาคือ การตรวจสอบ ($\bar{X}$= 3.94, S.D. = 0.39) รองลงมาคือ การปรับปรุง ($\bar{X}$= 3.91, S.D. = 0.43) และการปฏิบัติ ($\bar{X}$= 3.91, S.D. = 0.40) ตามลำดับ ด้านการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง ในภาพรวม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.93, S.D.=0.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการพัฒนา ($\overline{X}$= 3.97, S.D.=0.39) รองลงมาคือ ด้านสวัสดิการทำงานด้วยปัญญา ($\overline{X}$= 3.96, S.D.=0.42) รองลงมาคือ ด้านบริการสุขภาพ ($\overline{X}$= 3.95, S.D.=0.42) ด้านข้อมูล ($\overline{X}$= 3.92, S.D.=0.42) และด้านความรู้ ($\overline{X}$= 3.90, S.D.=0.39) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง ด้านกระบวนการบริหารจัดการ พบว่า ปัจจัยตามกระบวนการบริหารจัดการส่งผลต่อการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ตามรูปแบบการจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้คือ การปฏิบัติ การตรวจสอบ และ การปรับปรุง ดังนั้น กระบวนการบริหารจัดการสามารถร่วมกันทำนายการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทองได้ร้อยละ 17.1 (R^2 = 0.171) ปัจจัยตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ตามรูปแบบการจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง ทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยแสดงว่าหลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในจังหวัดอ่างทอง ได้ร้อยละ 25.4 (R^2 =.254)

3. รูปแบบการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ดังนี้ รูปแบบการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1. จัดทำองค์ความรู้ด้านเรื่องพฤติกรรมสุขภาพ จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ ถวายความรู้ให้พระสงฆ์มีความรู้ด้านสุขภาวะ นำเทคโนโลยีด้านการสื่อสารมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการให้ความรู้สุขภาพพระสงฆ์ จัดอบรมให้ความรู้ด้านสุขภาวะของพระสงฆ์ 2. หน่วยงานภาครัฐหรือส่วนที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้พระสงฆ์สามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลสุขภาพ เพิ่มช่องทางการให้ข้อมูลผ่านช่องทางการสื่อสารที่คนส่วนใหญ่นิยมเข้าใช้ นำเสนอข้อมูลด้วยความถูกต้องและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ รวมถึงต้องมีการดำเนินการเชิงรุก การลงพื้นที่ในการให้ข้อมูลพระสงฆ์ที่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลด้านสุขภาพ 3. พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านสุขภาพให้มีประสิทธิภาพทันสมัย ให้บริการด้านสุขภาพด้วยความรวดเร็ว พัฒนาเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ พัฒนาความรอบรู้ทางดิจิทัลสำหรับบุคลากรสุขภาพและอาสาสมัครสาธารณสุข และพัฒนาความรู้ให้พระคิลานุปัฏฐาก 4. การจัดระบบหลักประกันสุขภาพที่เท่าเทียมถูกต้อง ไม่เลือกปฏิบัติ ให้บริการด้วยความเอาใจใส่ และเป็นกันเอง การบริการ สถานที่ และความสะดวกรวดเร็ว ความพร้อมของเครื่องมือ

จัดระบบบริการที่เข้าถึงได้ง่าย ไม่สับสน ให้บริการอย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน 5. การบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติของพระสงฆ์ในจังหวัดอ่างทอง มีระบบการทำงานที่เน้นการสร้างความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม มีความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจในการทำงานเป็นเครือข่ายร่วมกันทั้งตำบล อำเภอและในระดับจังหวัด เพื่อเป็นการช่วยกันดูแลสุขภาพของพระสงฆ์และเป็นการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ โดยประยุกต์กับพุทธศาสตร์การบริหารจัดการ (อิทธิบาท 4) เพื่อนำมาสู่การบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ คือ ฉันทะ มีใจรักในการทำงาน วิริยะ พากเพียรทำงานอย่างมุ่งมั่น จิตตะ ติดตามตรวจสอบการทำงานอย่างแข็งขัน วิมังสา รอบคอบแก้ไขให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และมีกระบวนการบริหาร ทั้ง 4 ด้านเป็นพื้นฐานในการการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ให้ประสบความสำเร็จ คือ การวางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ การปรับปรุง

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในจังหวัดอ่างทอง สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้ การบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในจังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการพัฒนา รองลงมาคือ ด้านสวัสดิการ ทำงานด้วยปัญญา รองลงมาคือ ด้านบริการสุขภาพ รองลงมาคือ ด้านข้อมูล และด้านความรู้ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของวลัญช์ชยา เลิศรัชชาพันธุ์ (2559) เรื่อง การส่งเสริมการจัดการสุขภาวะแบบองค์รวมเพื่อประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนบน พบว่า การส่งเสริมการจัดการสุขภาวะแบบองค์รวมเพื่อประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนบน พบว่า ปัจจัยทางด้านการจัดการคน การจัดการงบประมาณ การจัดการทั่วไป การจัดการอุปกรณ์/เครื่องมือ การบริการประชาชน และด้านคุณธรรมจริยธรรม มีอิทธิพลต่อสุขภาวะแบบองค์รวมเพื่อประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ร้อยละ 69.4 นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอุ่นเอื้อ สิงห์คำ (2559) เรื่อง กระบวนการและผลกระทบของการสร้างเสริมสุขภาวะองค์รวมวิถีพุทธ พบว่า แนวทางการส่งเสริมสุขภาวะองค์รวมเชื่อว่า กาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ (ปัญญา) เชื่อมโยงกันอย่างมีนัยยะสำคัญ เพราะปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกร่างกายมีอิทธิพลต่อการเกิดโรคหรือสุขภาวะ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดทัศนพล เขมจาโร (พรหมมา) (2564) เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสุขภาพของพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดพิจิตร พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการสุขภาพของพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพ พระสงฆ์แห่งชาติของพระสังฆาธิการในจังหวัดพิจิตร มีการบริหารจัดการดังนี้ 1. ระบบบริหาร

2. กำลังคนด้านสุขภาพ 3. ข้อมูลข่าวสาร 4. เทคโนโลยีทางการแพทย์ 5. ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ 6. ภาวะผู้นำและธรรมาภิบาล 7. ระบบสุขภาพชุมชน

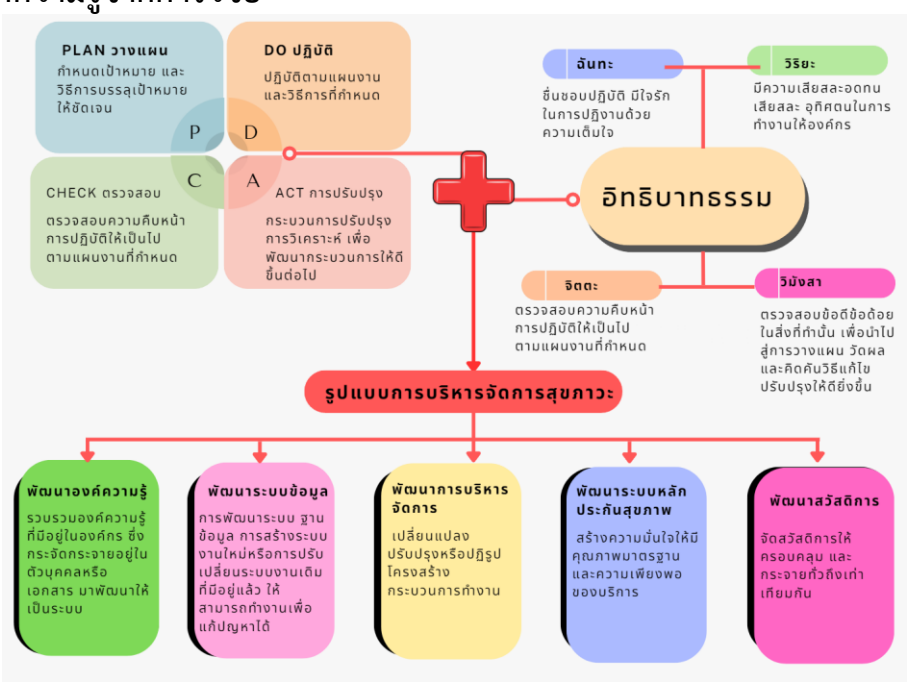
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง พบว่า ด้านกระบวนการบริหารจัดการ พบว่า กระบวนการบริหารจัดการส่งผลต่อการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 การวางแผน ซึ่งแสดงว่า กระบวนการบริหารจัดการสามารถร่วมกันทำนายการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทองได้ร้อยละ 17.1 และสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้ 1. การปฏิบัติ พบว่า การปฏิบัติส่งผลต่อการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ มีการทำงานที่เน้นการสร้างความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม มีความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจในการทำงานเป็นเครือข่าย มีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยรัตนา ตฤษณารังสี (2565) เรื่อง การส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธธรรมาภิบาลของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง SME ได้แก่ การบริหารจัดการตามกระบวนการ PDCA ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไข ส่งผลต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 2. การตรวจสอบ พบว่า การตรวจสอบส่งผลต่อการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีการประเมินผลและการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนการทำงาน มีการประเมินผลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจถึงผลลัพธ์ที่ได้จากกิจกรรมการดำเนินงานต่างๆ ในการดูแลสุขภาวะพระสงฆ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูพิพัฒน์สุตคุณ (เตชธโร) (2560) เรื่อง การมีส่วนร่วมด้านนโยบายภาครัฐสำหรับการดูแลผู้สูงอายุในจังหวัดพิจิตร พบว่า การประเมินผลนโยบาย กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยวัดที่ผลผลิต คือ รูปแบบ การบริหารจัดการแบบ PDCA อันได้แก่ 1. การวางแผน 2. การปฏิบัติ 3. การตรวจสอบ และ 4. การปรับปรุง 3. การปรับปรุง พบว่า การปรับปรุงส่งผลต่อการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีปรับปรุงข้อบกพร่องหรือปัญหาที่พบเจอ มีการตรวจสอบข้อมูลสุขภาพพระสงฆ์ และจัดประเภทของปัญหา จัดทำแนวทางการปรับปรุงการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของงานวิจัยรัตนา ตฤษณารังสี (2565) เรื่อง การส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแนว

พุทธธรรมาภิบาลของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย ได้แก่ การบริหารจัดการตามกระบวนการ PDCA ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไข ส่งผลต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

3. ด้านหลักอิทธิบาทธรรม พบว่า หลักอิทธิบาทธรรม ส่งผลต่อการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในจังหวัดอ่างทอง ทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับคือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ซึ่งแสดงว่าหลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายการจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในจังหวัดอ่างทอง ได้ร้อยละ 25.4 (Adjusted R^2=.254) และสามารถนำมาอภิปรายผลการศึกษาได้ ดังนี้ 1. ฉันทะ พบว่า ฉันทะส่งผลต่อการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีใจรักและพอใจจะทำงาน ปฏิบัติงานมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ ทุกคนมีส่วนร่วมที่จะพัฒนางานมีการจัดฝึกอบรมทั้งภายในเละภายนอก มุ่งหวังในความสำเร็จของงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทราพร จันตะนี (2565) เรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา พบว่า หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้ร้อยละ 61.10 โดย แนวทางการบูรณาการหลักหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า มีการนำหลักอิทธิบาท 4 เข้ามาบูรณาการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ โดย ฉันทะ ได้แก่ พอใจในงานที่ปฏิบัติงานจะทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย 2. วิระยะ พบว่า วิริยะส่งผลต่อการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความเพียรในการทำงาน บริหารงานโดยยึดหลักความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้งมีความขยันอดทน พัฒนาตนเองให้เกิดความชำนาญในหน้าที่ด้วยการเรียนทักษะเพิ่มเติม สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมุห์บุญโชค กิตฺติสาโร (คำภีระ) (2565) เรื่อง การบริหารการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดวัดถ้ำกระบอก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี พบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการพัฒนาการบริหารการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดวัดถ้ำกระบอก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรีเป็นการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 กับปัจจัยการดำเนินการ เพื่อการพัฒนาการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดให้ได้รับการฟื้นฟู 3 ด้านคือ 1. ด้านการฟื้นฟูทางกาย ทำกิจวัตร เป็นประจำทุกวัน รับประทานยาและยาตัด อบสมุนไพรเป็นประจำ จัดกิจกรรมให้ผู้ป่วยได้ออกกำลังกาย ฟื้นฟูร่างกายผู้ป่วยด้วยกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ 2. ด้านการฟื้นฟู

ทางใจ ฝึกสมาธิอบรมจิตใจเป็นประจำ ทำวัตรสวดมนต์ทุกวัน จัดให้มีกิจกรรมฟังพระธรรมเทศนาเป็นประจำให้ความรู้เกี่ยวกับคุณหรือโทษของยาเสพติดปัญหาและทางออก จัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อให้ผู้ป่วยได้ผ่อนคลายจิตใจ และ 3. ด้านการส่งเสริมอาชีพ ส่งเสริมคุณธรรมในการประกอบสัมมาชีพฝึกอบรมให้ประกอบอาชีพอาชีพสุจริตเช่น ทำเซรามิกก่อสร้าง เกษตรกรรม เป็นต้น ส่งเสริมอาชีพตามความถนัดของแต่ละคน ให้ความรู้ในการประกอบสัมมาอาชีพ ส่งเสริมพัฒนาผู้ป่วยให้มีอาชีพหลังการฟื้นฟู นั่นคือความวิริยะ 3. จิตตะ พบว่า จิตตะส่งผลต่อการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปลูกฝังให้บุคลากรมีความเอาใจใส่ในการทำงาน ปฏิบัติงานด้วยความใส่ใจ บริหารงานโดยยึดหลักความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง มีความขยันอดทน มีการเสริมสร้างความมั่นใจในการจัดการกับอุปสรรคในการทำงาน อุทิศเวลาในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง สอดคล้องกับงานวิจัยของพฤทธิพงศ จักกะพาก (2565) เรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการไตรภาคีสังกัดกระทรวงแรงงาน พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และหลักอิทธิบาท 4 ส่งผลร่วมกันต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการไตรภาคีสังกัดกระทรวงแรงงาน ได้ร้อยละ 17.4 แนวทางการประยุกตหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการไตรภาคีสังกัดกระทรวงแรงงาน พบวา มีการบูรณาการ ดังนี้ 1 ฉันทะ เป็นความรักในการทำงาน 2. วิริยะ เป็นความเพียรพยายาม ความขยัน อดทน 3. จิตตะ เป็นการเอาใจใส่ในการทำงาน 4. วิมังสา เป็นการให้ความสำคัญในรายละเอียดของงานหรือสิ่งที่กระทำอยางเนืองนิตย์ 3. วิมังสา พบว่า วิมังสาส่งผลต่อการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สนับสนุนบุคคลากรให้มีการศึกษาและพัฒนาตนเอง ความรอบรู้มาปรับใช้ในการทำงาน ไตร่ตรองหาเหตุผลข้อบกพร่องในงานต่าง ๆ และทำการปรับปรุงแก้ไข สอดคล้องกับงานวิจัยของเกศีจันทราประภาวัฒน์ (2565) เรื่อง พุทธบูรณาการส่งเสริมประสิทธิผลการจัดการขยะของเทศบาลนครลำปาง พบว่า การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 มีลักษณะดังนี้ 1. ด้านฉันทะ ความพึงพอใจในงาน 2. ด้านวิริยะ ความขยันหมั่นเพียร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติงานอย่างสุดความสามารถ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ปฏิบัติงานเสร็จทันตามกำหนดการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิผล 3. ด้านจิตตะ ความมีใจฝักใฝ่เอาใจใส่ในงาน ได้แก่ วิเคราะห์โครงการอย่างรอบคอบปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ คิดค้นหาวิธีการป้องกันปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นในการจัดการขยะในอนาคต และ 4. ด้านวิมังสา ไตร่ตรองหาเหตุผล ได้แก่ มีการพิจารณาใคร่ครวญหาข้อดี-ข้อด้อยเพื่อเป็นแนวทางครั้งต่อไป และมีการวัดผล ประเมินผล การจัดการขยะอย่างเป็นรูปธรรม

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาทั้งเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยรูปแบบในการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทองประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1. พัฒนาและจัดทำองค์ความรู้เรื่องพฤติกรรมสุขภาพ สร้างความเข้าใจในการดูแลสุขภาพให้กับพระสงฆ์ พัฒนาหรือเสริมสร้าง ความรอบรู้ด้านสุขภาพของพระสงฆ์ เพื่อให้พระสงฆ์เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพและมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมกับสภาพลักษณะ และเป็นไปตามหลักพระธรรมวินัย 2. พัฒนาระบบข้อมูลให้มีประสิทธิภาพ จัดทำข้อมูลพื้นฐานสภาพปัญหาในการเสริมสร้างสุขภาวะของพระสงฆ์ สร้างภาคีความร่วมมือเครือข่ายการดูแลสุขภาวะพระสงฆ์ขององค์กรต่าง ๆ เช่น คณะสงฆ์ร่วมกับหน่วยงานสาธารณสุข โรงพยาบาล สถานีอนามัยในชุมชน มีสาธารณสุขให้บริการคำปรึกษาในเรื่องของการดูแล สุขภาพ และการปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีสุขภาพที่ดี 3. พัฒนาระบบบริหารจัดการด้านสุขภาพให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น พัฒนาการให้บริการด้านสุขภาพ พัฒนาเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ พัฒนาความรอบรู้ทางดิจิทัลสำหรับบุคลากรสุขภาพและอาสาสมัครสาธารณสุข พัฒนาความรู้ให้พระคิลานุปัฏฐาก 4. พัฒนาระบบหลักประกันสุขภาพที่เท่าเทียมกัน เน้นการสร้างเสริมสร้าง

สุขภาพและความรอบรู้ด้านสุขภาพ เพิ่มความสามารถในการจัดการสุขภาพของพระสงฆ์ มีแนวทางการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์อย่างชัดเจน 5. พัฒนาสวัสดิการหลักประกันสุขภาพให้ครอบคลุมทั่วถึง พระสงฆ์ทุกรูปสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพได้ตามความจำเป็นทั้งในหน่วยบริการ ในชุมชน โดยครอบคลุมทั้งบริการสร้างเสริมสุขภาพป้องกันโรค การรักษาพยาบาล ตลอดจนการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยไม่ต้องกังวลเรื่องภาระค่าใช้จ่าย แม้ว่าจะเป็นโรคที่มีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลสูง รูปแบบในการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติควรมีนโยบายดูแลสุขภาวะพระสงฆ์ที่เหมาะสมกับพระสงฆ์ เช่น การจัดตั้งกองทุนสำหรับพระสงฆ์โดยเฉพาะ ถึงแม้พระสงฆ์จะมีจำนวนไม่มากเมื่อเทียบกับประชาชนโดยทั่วไป

2. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติควรการวางแผนในการประชาสัมพันธ์ให้ท่านได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ พระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ

3. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติควรมีการจัดตั้งกองทุนระดับชาติเพื่อการดูแลสุขภาวะพระสงฆ์ โดยมีระบบการบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีกฎ ระเบียบ ที่ชัดเจนมากขึ้น

4. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติควรเพิ่มขวัญและกำลังใจในการทำงานและจัดสรรงบประมาณให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการออกประชาสัมพันธ์เพื่อรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และความต้องการของพระสงฆ์

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติควรสนับสนุนให้ให้บุคลากรทางสาธารณสุข พระคิลานุปัฏฐาก พระสงฆ์และอาสาสมัครสาธารณสุขภายในตำบล มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการสุขภาวะพระสงฆ์

2. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติควรจัดให้มีแหล่งข้อมูลที่เข้าถึงง่ายและนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องเป็นประโยชน์กับการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์อย่างเหมาะสม

3. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติควรพัฒนาการบริหารจัดการ โดยมีส่วนร่วมกับเครือข่าย วัด ชุมชน หน่วยราชการเข้าด้วยกัน

4. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติควรพัฒนาการบริหารจัดการ หรือสถานพยาบาลภายใต้หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

5. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติควรมีการดำเนินการจัดสวัสดิการให้กับพระสงฆ์ และจัดให้มีระบบบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์เช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ซึ่งจะทำให้เห็นแนวทางการพัฒนาได้อย่างชัดเจน

2. ควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ว่ามีปัญหาและอุปสรรคด้านใดบ้าง และมากน้อยแค่ไหน เพื่อกำหนดนโยบายในการพัฒนาการบริหารจัดการ

3. ควรมีการศึกษาการนำหลักพุทธศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ ศึกษาหลักพุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์

เอกสารอ้างอิง

กรมการแพทย์. (2559). *กรมการแพทย์เปิดตัวโครงการพัฒนาการดูแลสุขภาพพระสงฆ์สามเณรทั่วไทย.* สืบค้น 23ตุลาคม 2566, จาก www.dms.moph.go.th/dmsweb/prnews/pr0101022559.pdf

เกศี จันทราประภาวัฒน์. (2565). *พุทธบูรณาการส่งเสริมประสิทธิผลการจัดการขยะของเทศบาลนครลำปาง* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บุญเติม แสงดิษฐ์. (2556). *คู่มือสร้างเสริมสุขภาพและวันสำคัญในการรณรงค์ส่งเสริมสุขภาพ.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พลสยามปริ้นติ้ง.

ผู้จัดการออนไลน์. (2559). *อึ้ง! วิจัยพบพระสงฆ์ฉันเครื่องดื่มชูกาลังวันละ 3 ขวด อาหารใส่บาตรห่วย.* สืบค้น 23ตุลาคม 2566, จาก. http://www.manager.co.th/QOL/ViewNews.aspx?NewsID=9560000064131.

พระครูพิพัฒน์สุตคุณ (เตชธโร). (2560). *การมีส่วนร่วมด้านนโยบายภาครัฐสำหรับการดูแลผู้สูงอายุในจังหวัดพิจิตร* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระปลัดทัศนพล เขมจาโร (พรหมมา). (2564*). รูปแบบการบริหารจัดการสุขภาพของพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพ พระสงฆ์แห่งชาติของพระสังฆาธิการในจังหวัดพิจิตร* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสมุห์บุญโชค กิตฺติสาโร (คำภีระ). (2565). *การบริหารการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดวัดถ้ำกระบอก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พฤทธิพงศ จักกะพาก. (2565). *การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการไตรภาคีสังกัดกระทรวงแรงงาน* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พัชรี ดำรงสุนทรชัย. (2550). *แนวทางการจัดการความรู้เพื่อสุขภาวะชุมชน* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ภัทราพร จันตะนี. (2565). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รวิวรรณ รักถิ่นกำเนิด. (2560). *จำนวนพระภิกษุและสามเณรในประเทศไทย*. สืบค้น 23 ตุลาคม 2566, สืบค้นจาก http://www.tcijthai.com/news/2016/09/watch/6407.

รัตนา ตฤษณารังสี. (2565). การส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธธรรมาภิบาลของแรงงานไทยสภาองค์การนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วลัญช์ชยา เลิศรัชชาพันธุ์. (2559). การส่งเสริมการจัดการสุขภาวะแบบองค์รวมเพื่อประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคกลางตอนบน (ดุษฎีนิพนธ์ พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อุ่นเอื้อ สิงห์คำ. (2557) *กระบวนการและผลกระทบของการสร้างเสริมสุขภาวะองค์รวมวิถีพุทธ* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนบูรณาการศาสตร์). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

Taro Yamane. (1967). *Statistic: And Introductory Analysis.* (New York: Harper and Row.

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี*

BUDDHADHAMMA INTEGRATION FOR PEOPLE'S POLITICAL TRUST PROMOTION IN LOCAL POLITCIANS AT BANGKRUAY DISTRICT IN NONTHABURI PROVINCE

สุมาลี บุญเรือง, พระครูปริยัติวิสุทธิบัณฑิต (ประจักษ์ จกฺกธมฺโม), อภิวัฒน์ จ่าตา
Sumalee Boonrueang, Phrakhrupariyattiwisuttibandit (Prachak Chakkadhammo), Apiwat Jata
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: sumalee31130@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานในเทศบาลเมืองบางกรวย 2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น และ3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 19 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารงานในเทศบาลเมืองบางกรวย ด้านคน ต้องมีการพัฒนาบุคลากรผ่านการฝึกอบรม เพื่อให้บุคลากรมีความรู้และทักษะที่ทันสมัย ด้านเงิน ต้องมีการจัดทำรายงานทางการเงินและการเผยแพร่ข้อมูลทางการเงินให้ประชาชนทราบ ด้านวัสดุ จัดหาวัสดุและการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพสามารถบริการประชาชน ด้านเครื่องจัก การจัดการขยะ การบำรุงรักษาถนน การจัดการน้ำและไฟฟ้า 2. การฝึกฝนให้เป็นคนเปิดเผย การมีความยุติธรรม พูดตรงตามความรู้สึกตนเอง บอกความจริง แสดงความคงเส้นคงวา รักษาคำมั่นสัญญา รักษาความเชื่อมั่น แสดงให้เห็นถึงความสามารถ ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน 3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า ทาน โอบอ้อมอารี ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน ปิยวาจา วจีไพเราะ พูดอย่างตรงไปตรงมา อัตถจริยา สงเคราะห์ประชาชน

*Received July 13, 2024; Revised September 5, 2024; Accepted September 5, 2024

บำเพ็ญสาธารณประโยชน์เพื่อประชาชน สมานัตตา เสมอต้นเสมอปลาย การรับผิดชอบต่อสาธารณะและประชาชนในชุมชน

คำสำคัญ: ความไว้วางใจทางการเมือง; นักการเมืองท้องถิ่น; หลักสังคหวัตถุ 4

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the administrative conditions at Bang Kruai Municipality. 2. To study the elements of political trust of citizens in local politicians. and 3. To present the integration of Buddhist principles to promote political trust of citizens in local politicians. at Bang Kruai District Nonthaburi Province, conducted by the qualitative research collected data by in-depth interviewing 19 key informants. Data was analyzed using descriptive content analysis.

The results of the research were found that: 1. Administration at Bang Kruai Municipality: In terms of Man; required personnel development through training for personnel to have up-to-date knowledge and skills. In term of Money; financial reports must be prepared, and financial information must be disseminated to the public. In terms of Materials, procurement of materials and effective management could serve the public. In term of Machinery; waste management, road maintenance, water and electricity management must be served. 2. Training to be an extrovert person, being fair, speaking honestly with one's feelings, telling the truth, showing consistency, keeping promises to maintain confidence, demonstrating ability. It was considered an important element that built people's political trust. 3. Integrating Buddhist principles to promote political trust of citizens in local politicians. at Bang Kruai District Nonthaburi Province was found that Dana,charity, kindness, giving help to the people, Piyawaja, beautiful speech, speaking honestly, Atthachariya, helping the people. Perform public service for the people and Samanattata, being consistent in responsibility to the public and people in the community.

Keywords: Political Trust; Local Politicians; Principles of Sangha Vatthu 4

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยกำกับดูแล ซึ่งเป็นหน่วยงานใกล้ชิดกับประชาชน ภารกิจขององค์กรเหล่านี้มีขอบเขตที่กว้างขวางและครอบคลุมทุกด้านของความเป็นอยู่ของประชาชน ในเรื่องเศรษฐกิจ การศึกษา ความปลอดภัย สาธารณสุขและสังคม รวมถึงหน้าที่หลักคือ การบริการประชาชน ประกอบกับการปกครองส่วนท้องถิ่นโดยระบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นระบบการปกครองตนเอง ซึ่งจะมีลักษณะความเจริญทั้งในทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ซึ่งจะต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในการบริการที่สามารถตอบสนองที่เกี่ยวปัญหาและความต้องการในการให้ข้อมูลที่ชัดเจนและโปร่งใส โดยเฉพาะความต้องการสะดวกสบายในการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ในการบริการที่มีความหลากหลายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบอยู่ ครอบคลุมในด้านสาธารณูปโภคและการบริการทางสังคม เพื่อให้ประชาชนดำเนินชีวิตไปได้อย่างราบรื่นและมีคุณภาพ

จากการที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นได้ว่าการให้บริการของเทศบาลเมืองบางกรวย ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแยกกิจกรรมบริการที่มีทั้งหมดเป็น 2 ส่วน คือ 1. บริการเกี่ยวกับสาธารณูปโภค เป็นบริการที่ให้แก่ประชาชนทั่วไปประชาชนทุกคนสามารถรับบริการได้อย่างเท่าเทียมไม่จำเป็นต้องมาขอรับบริการโดยตรงที่เทศบาลเมืองก็สามารถรับบริการได้ เช่น กิจกรรรมการป้องกันน้ำท่วมการระบายน้ำ การซ่อมแซมทถนนทางเท้า งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น 2. บริการเฉพาะด้าน ซึ่งเป็นการให้บริการแก่ประชาชนแต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีธุรกิจเฉพาะ มีข้าราชการของหน่วยงานต่าง ๆ เป็นผู้คอยให้บริการ ณ ที่เทศบาลเมือง เช่น งานจัดเก็บรายได้ งานขออนุญาตต่าง ๆ งานก่อสร้าง รื้อถนน งานสังคมสงเคราะห์ งานบริการด้านการศึกษา งานบริการทางด้านสาธารณสุข งานบริการด้านจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ป่วยเอดส์ งานบริการด้านศูนย์ดำรงธรรม งานทะเบียนราษ และงานอื่น ๆ งานข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเมือง งานเศรษฐกิจชุมชน เรื่องร้องทุกข์ ร้องเรียน รับความคิดเห็นประชาชน เป็นต้น จะเห็นได้ว่างานดังกล่าวข้างต้นล้วนแล้วแต่เป็นงานให้บริการแก่ประชาชนและเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชนทั้งสิ้น

การปกครองส่วนท้องถิ่นประสบกับปัญหาความขัดแย้งความเป็นอิสระเป็นปัญหาที่ท้าทายและซับซ้อน ปัญหานี้เกิดจากหลายปัจจัย เช่น การขาดการกระจายอำนาจ ความไม่ชัดเจนในบทบาทและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและประชาชน แนวทางในการแก้ไขปัญหาและมีการพัฒนาเป็นไปอย่างช้า ไม่สามารถเข้าถึงประชาชน และประชาชนขาดการมีส่วนร่วม ทั้งในเรื่องของความรู้

การเข้าใจภาครัฐ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องทำงานร่วมกับประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสร้างการยอมรับและได้รับความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ การมอบหมายภารกิจในการมีส่วนร่วมจากประชาชน องค์การที่เป็นที่ยอมรับของบุคคล การขอความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ มีเรื่องผลประโยชน์เกี่ยวข้องจึงทำให้การควบคุมสั่งการขาดความโปร่งใสในการทำงาน การกระจายอำนาจยังไม่เพียงพอ ประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วม (จริยา มหายศนันทน์, 2558)

บทบาทสำคัญของนักการเมืองท้องถิ่น คือ วางแผนและบริหารทรัพยากรต่างๆ เช่น การจัดการน้ำ การจัดการขยะ และการใช้ที่ดิน เพื่อให้ชุมชนสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน ในการบริหารแม้แต่หน่วยงานที่ไม่แสวงหาผลกำไร จำเป็นต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ คนถือว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญในขององค์การที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการ เงินก็ถือปัจจัยสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้กิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การดำเนินต่อไปได้ ส่วนวัสดุเป็นปัจจัยที่สำคัญไม่แพ้ไปจากปัจจัยอื่น จำเป็นต้องมีคุณภาพและมีต้นทุนที่ต่ำ เพราะผลกระทบต่อต้นทุนการผลิต และเครื่องจักกอุปกรณ์ต้องมีศักยภาพที่ดีจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด (สุนันทา เลาหนันท์, 2549) การสร้างความไว้วางใจเป็นหนึ่งในบทบาทสำคัญของนักการเมืองท้องถิ่น เนื่องจากความไว้วางใจระหว่างนักการเมืองและประชาชนเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง ต้องมีความยึดมั่นต่อวัตถุประสงค์ร่วมกัน ซึ่งผู้นำมีความสำคัญต่อการสร้างบรรยากาศความไว้วางใจในการปฏิบัติงาน การฝึกฝนให้เป็นคนเปิดเผย การเปิดเผยจะนำไปสู่ความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ ให้บุคลากรอธิบายการตัดสินใจอย่างตรงไปตรงมาและเปิดเผยเกี่ยวกับปัญหาข้อมูลต่าง ๆ อย่างเต็มที่ มีความยุติธรรม ผู้บริหารจะต้องมีความยุติธรรมทั้งก่อนการตัดสินใจหรือกระทำการใด ๆ โดยจะต้องพิจารณาด้วยว่าบุคคลอื่นจะรับรู้หรือรู้สึกว่ามีความยุติธรรมหรือไม่ รวมทั้งการให้ความยุติธรรมในการประเมินผลที่ยึดหลักความเสมอภาค ยุติธรรมในการให้รางวัล และการให้ความสนใจห่วงใยบุคลากร พูดตรงตามความรู้สึกตนเอง มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การพูดอย่างจริงใจจะทำให้บุคคลอื่นเกิดความเคารพในผู้พูดมากขึ้น บอกความจริง ผู้บริหารจะต้องไม่โกหก สื่อสารเรื่องทั้งหลายอย่างเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา นอกจากคำพูดแล้วหัวหน้าจะต้องพยายามสังเกตข่าวสารที่ไม่เป็นคำพูด หรือภาษาท่าทาง แสดงความคงเส้นคงวา ให้เวลาคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นคุณค่าและเป็นที่เชื่อถือแล้วนำมาเป็นเครื่องตัดสินใจโดยต้องรู้ถึงความประสงค์ มีการดำเนินการด้วยความเสมอต้นเสมอปลาย ซึ่งจะนำไปสู่ความเชื่อถือไว้วางใจ รักษาคำมั่นสัญญา หรือทำตามที่รับปากไว้ เพื่อทำให้บุคคลเชื่อว่าได้กระทำตามสัญญา ที่ให้ไว้ทั้งการกระทำและคำพูด รักษาความเชื่อมั่น ปฏิบัติตนให้เป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจจากบุคคลอื่น แสดงให้เห็นถึงความสามารถ ทำให้บุคคลอื่นชื่นชมและมีความเคารพนับถือโดยการแสดงให้เห็นถึงความสามารถด้านอาชีพและเทคนิค

ต่าง ๆ ความรู้สึกที่ดีต่อองค์การ ให้ความสนใจในการพัฒนาการสื่อสาร การสร้างทีมงาน และทักษะการสร้างความสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และบุคลากรต้องการมากกว่าการมีงานทำเท่านั้น ผู้บริหารจะต้องทำงานของบุคลากรน่าสนใจมีความท้าทาย และใช้ความเฉลียวฉลาดของบุคลากรให้มากที่สุด (ชาญชัย อาจินสมาจาร, 2544)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของการบริหารงานในเทศบาลเมืองบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรีเป็นอย่างไร วิเคราะห์องค์ประกอบความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ว่ามีอะไรบ้าง สุดท้ายนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานในเทศบาลเมืองบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 6 กลุ่ม คือ กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ กลุ่มข้าราชการ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล กลุ่มประชาชนทั่วไป ด้วยการเลือกแบบเจาะจงตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จำนวน 19 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและลึกซึ้ง โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้วิจัยศึกษาจะใช้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังกล่าวข้างต้น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ในรูปแบบที่เป็นทางการโดยใช้ประเด็นคำถามที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทกำหนดทิศทางการสนทนากับผู้สัมภาษณ์เพื่อบรรลุเป้าหมายในการทำความเข้าใจประเด็นคำถามร่วมกัน ซึ่งผู้สัมภาษณ์จะไม่ทำหน้าที่เพียงอ่านคำถาม อธิบายความหมายของคำถามแล้วบันทึกคำตอบเท่านั้น แต่จะร่วมสนทนาให้ได้เรื่องราวมากขึ้นไปตามการเล่าเรื่องของผู้ให้ข้อมูลหลัก และครอบคลุมในประเด็นการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์รวมทั้งปรับแก้ให้มีความชัดเจนทางการสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการบริหารงานในเทศบาลเมืองบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า การบริหารงานของเทศบาลต้องมีการพัฒนาบุคลากรผ่านการฝึกอบรมและการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรมีความรู้และทักษะที่ทันสมัย และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการบริหารงานของเทศบาลด้านการเงิน ต้องมีการจัดทำรายงานทางการเงินและการเผยแพร่ข้อมูลทางการเงินให้ประชาชนทราบ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเปิดเผยข้อมูลการใช้จ่ายเพื่อสร้างความโปร่งใสและความเชื่อมั่น ส่วนการจัดหาวัสดุและการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญในการสนับสนุนการทำงานของเทศบาลให้สามารถบริการประชาชนได้อย่างดีเยี่ยมและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน รวมถึงการวางแผนงบประมาณในการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดหาวัสดุให้เหมาะสมกับแผนการทำงานและโครงการต่าง ๆ ของเทศบาล ตลอดทั้งการบริหารงานของเทศบาลเกี่ยวข้องกับการให้บริการและการจัดการทรัพยากรในหลายด้าน เช่น การจัดการขยะ การบำรุงรักษาถนน การจัดการน้ำและไฟฟ้า ซึ่งต้องอาศัยเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่เหมาะสมใน

การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญต้องมีทีมงานที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยในการจัดการและควบคุมงานที่มีประสิทธิภาพ

2. องค์ประกอบของการส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า 1. การฝึกฝนให้เป็นคนเปิดเผย ได้แก่ การฝึกฝนให้เป็นคนเปิดเผยเป็นการช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสในการบริหารงานของเทศบาล การที่บุคคลเปิดเผยความคิด ความรู้สึก รวมถึงข้อมูลของตนเองต่อผู้อื่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจและไว้วางใจกับระหว่างบุคคล ซึ่งนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี โดยให้ข้อมูลและข่าวสารที่ชัดเจนแก่ประชาชนเกี่ยวกับกิจกรรมและนโยบายต่าง ๆ ที่เทศบาลกำลังดำเนินการอยู่ ในการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจของเทศบาล 2. มีความยุติธรรม ได้แก่ การบริหารงานที่มีความยุติธรรมสูงสุดของเทศบาลจะต้องเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความเข้าใจจากประชาชน และสร้างสังคมที่มีความยุติธรรมและความเชื่อถือในการบริหารงาน การตระหนักในสิทธิและความเป็นธรรมต้องรักษาความเป็นธรรมและการเคารพสิทธิของประชาชนและกลุ่มผู้มีอิทธิพลต่าง ๆ ในสังคม ตลอดทั้งมีการประเมินผลและเปิดเผยผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรม เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและไว้วางใจในการบริหารงาน 3. พูดตรงตามความรู้สึกตนเอง ได้แก่ การบริหารเทศบาลจะเป็นไปตามหลักการและความเชื่อของผู้บริหาร แต่การบริหารเทศบาลควรเน้นไปที่ความโปร่งใส ความเป็นธรรม และการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริงด้วย นอกจากนี้ ยังควรมีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและรักษาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นด้วย ความโปร่งใสและการเปิดเผยข้อมูลการบริหารงานและการใช้งบประมาณให้แก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมและครอบคลุม เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามและเข้าใจการดำเนินงานของเทศบาลได้อย่างชัดเจน 4. บอกความจริง ได้แก่ การบริหารงานของเทศบาลเน้นไปที่ความเป็นอยู่ของประชาชนและการตอบสนองต่อความต้องการและความจำเป็นของชุมชน การบริหารงานนี้ยังต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักการความโปร่งใส ความเป็นธรรม และความรับผิดชอบต่อประชาชนอย่างแท้จริงรับฟังข้อเสนอแนะและปัญหาของประชาชนเข้าใจความต้องการของชุมชน และทำงานอย่างเคร่งครัดจะช่วยให้ชุมชนมีความเชื่อมั่นและความเข้าใจในการบริหารงานของเทศบาลได้อย่างเต็มที่ 5. แสดงความคงเส้นคงวา ได้แก่ ความคงเส้นคงวาในการบริหารงานของเทศบาลจะต้องมีการเชื่อมั่นในหลักการและค่านิยม ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลมีการเชื่อมั่นในหลักการและค่านิยมขององค์กร และทำตามอย่างเคร่งครัดตามหลักการนั้น ๆ โดยไม่วิจารณ์หรือทำตามตามใจชอบ โดยการปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาถูกต้องและเป็นธรรม 6. รักษาคำมั่นสัญญา ได้แก่ การรักษาคำมั่นสัญญานั้นผู้บริหารต้องได้รับความไว้วางใจเชื่อมั่นในความตั้งใจที่ปฏิบัติหน้าที่ รวมถึงจะต้องเป็นผู้มีความ

รับผิดชอบต่อประชาชนในการรักษาคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้ อีกทั้งต้องประพฤติตรงไปตรงมา ไม่เอนเอียงจะต้องมีความจริงใจและเรื่องของการสื่อสารจะต้องให้ข้อมูลที่เปิดเผยอย่างชัดเจนมีความโปร่งใสเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจได้ 7. รักษาความเชื่อมั่น ได้แก่ การรักษาความเชื่อมั่นในการบริหารงานของเทศบาลเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจให้กับประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน บทบาทและวิธีการหลายอย่างที่เทศบาลสามารถใช้เพื่อรักษาความเชื่อมั่น จะต้องรับผิดชอบต่อการแก้ไขปัญหาและปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และดำเนินการแก้ไขให้ทันท่วงที โดยยึดหลักผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้งมีความเอาใจใส่ต่อประชาชน ซื่อสัตย์และชัดเจน 8. แสดงให้เห็นถึงความสามารถ ได้แก่ การนำวิสัยทัศน์และความเชื่อมั่นนายกเทศมนตรีที่มีความสามารถนำวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและความเชื่อมั่นในการปฏิบัติการณ์ มีการวางแผนการตัดสินใจ และการดำเนินการต่าง ๆ ให้ทันต่อสถานการณ์ ตลอดทั้งสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการช่วยเหลือประชาชนทุกสถานการณ์ มีความมุ่งมั่นและมีความสามารถที่จะสนับสนุนและช่วยเหลือประชาชน

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า 1. ด้านพฤติกรรมนักการเมือง ทาน คือ โอบอ้อมอารี ได้แก่ นักการเมืองท้องถิ่นควรให้ความช่วยเหลือประชาชนด้วยการให้สิ่งที่ประชาชนขาดแคลนเพื่อเยียวยาความเดือดร้อน นักการเมืองท้องถิ่นสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ต้องการ ไม่ว่าจะเป็นการให้อาหาร สิ่งอุปกรณ์พื้นฐาน การให้ความรู้ ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ และมีความเสียสละทุ่มเททำงานเพื่อประชาชนในท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่นที่มีความเสียสละและพร้อมที่จะทุ่มเททำงานเพื่อประชาชนในชุมชน เช่น การทำงานอาสาสมัครในโครงการสาธารณะ หรือการช่วยเหลือในงานที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความสวยงามของเมือง การทำงานร่วมกับชุมชนสามารถทำงานร่วมกับชุมชนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน โดยการจัดกิจกรรมสาธารณะและโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อทุกคนในชุมชน 2. ด้านการสื่อสารทางการเมือง ปิยวาจา คือ วจีไพเราะ ได้แก่ นักการเมืองท้องถิ่นควรรักษาคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชนและสามารถทำในสิ่งที่พูดไว้กับประชาชน การสื่อสารอย่างตรงไปตรงมานักการเมืองท้องถิ่นควรพูดอย่างตรงไปตรงมาและเปิดเผยข้อมูลโดยตรงกับประชาชน ไม่ควรมีการปกปิดหรือการสร้างความเป็นทางการในการสื่อสาร จึงจะได้รับความไว้วางใจจากประชาชน พูดจากด้วยน้ำเสียงที่จริงจังจริงใจมีความตรงไปตรงมา ใช้คำพูดถ้อยคำสุภาพไม่ยุยงเพื่อสร้างความแตกแยก 3. ด้านนโยบายอัตถจริยา คือ สงเคราะห์ประชาชน ได้แก่ สงเคราะห์ประชาชนนักการเมืองท้องถิ่นควรบำเพ็ญสาธารณประโยชน์เพื่อประชาชนในท้องถิ่นและสังคม ปฏิบัติตนให้มีความสม่ำเสมอ

และให้ความเสมอภาค ความเท่าเทียมต่อประชาชน ให้ความช่วยเหลือและการสงเคราะห์ให้แก่ผู้ประสบภัยใส่ใจและรับฟังความต้องการของประชาชน 4. ด้านการบริหารงานของท้องถิ่น สมานัตตา คือ เสมอต้นเสมอปลาย ได้แก่ คุณลักษณะที่สำคัญที่นักการเมืองควรมีเพื่อได้รับความไว้วางใจจากประชาชน มีจิตในหนักแน่นไม่โลเลได้แสดงถึงความมุ่งมั่นและความตั้งใจที่มีในการรับผิดชอบต่อสาธารณะและประชาชนในชุมชน นอกจากนี้ยังมีความเข้าใจและความเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นซึ่งเป็นจุดเด่นที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือในชุมชน การพูด การคิด และการกระทำที่วางตนเสมอต้นเสมอได้ หมายถึงการมีความซื่อสัตย์และเป็นธรรมในการกระทำ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด ๆ และการมีความเป็นกันเองกับประชาชนทำให้คนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและมีความสำคัญในสังคม การวางตนให้เหมาะสมและไม่ข่มเหงจิตใจของผู้อื่นเป็นสิ่งที่สำคัญเพื่อสร้างสถานการณ์ที่สมดุลและเป็นสิ่งที่ดีต่อความสงบและความมั่นคงในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

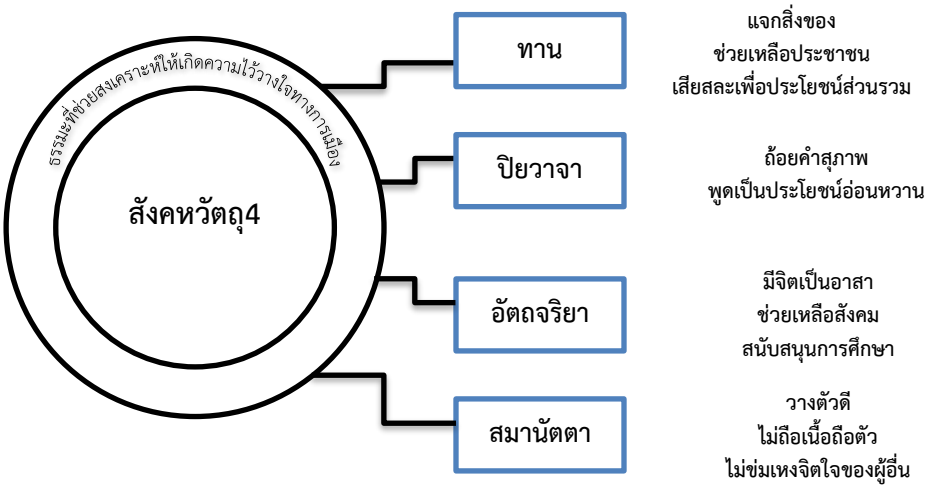
1. การวิจัยสภาพการบริหารงานในเทศบาลเมืองบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า การบริหารงานของเทศบาลต้องมีการพัฒนาบุคลากรผ่านการฝึกอบรมและการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรมีความรู้และทักษะที่ทันสมัย และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะคนคือสิ่งสำคัญที่สุดในสังคม ดังนั้น นโยบายและกิจกรรมที่เทศบาลดำเนินการต้องเน้นไปที่การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ โดยพิจารณาความต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน อีกทั้งการบริหารงานของเทศบาลด้านการเงิน ต้องมีการจัดทำรายงานทางการเงินและการเผยแพร่ข้อมูลทางการเงินให้ประชาชนทราบ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเปิดเผยข้อมูลการใช้จ่ายเพื่อสร้างความโปร่งใสและความเชื่อมั่น รวมถึงการจัดหาวัสดุและการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญในการสนับสนุนการทำงานของเทศบาลให้สามารถบริการประชาชนได้อย่างดีเยี่ยมและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน รวมถึงการวางแผนงบประมาณในการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดหาวัสดุให้เหมาะสมกับแผนการทำงานและโครงการต่าง ๆ ของเทศบาล อีกทั้งการบริหารงานของเทศบาลเกี่ยวข้องกับการให้บริการและการจัดการทรัพยากรในหลายด้าน เช่น การจัดการขยะ การบำรุงรักษาถนน การจัดการน้ำและไฟฟ้า ซึ่งต้องอาศัยเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญต้องมีทีมงานที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยในการจัดการและควบคุมงานที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิภา ทัตตานนท์ (2563) เรื่อง ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น พบว่า การสร้างความไววางใจทางการเมือง ด้านตัวบุคคล นักการเมืองท

องถิ่นควรมีวิสัยทัศนในการพัฒนาท่องถิ่นทั้งในปจจุบันและในอนาคต ด้านนโยบาย ควรกำหนดนโยบายให้ชัดเจนตรงกับปญหาท่องถิ่น ด้านการสื่อสาร ควรมีวิธีการสื่อสารที่รวดเร็วด้วยชองทางที่หลากหลาย ด้านกระบวนการทำงาน ควรจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตาม นโยบายที่กำหนดไว้

2. องค์ประกอบของการส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า การเป็นคนเปิดเผยจะสามารถช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสในการบริหารงานของเทศบาลได้เป็นอย่างดี การบริหารงานจะต้องมีความยุติธรรมจะต้องเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความเข้าใจจากประชาชน เน้นความโปร่งใส ความเป็นธรรม และการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่าง การบริหารงานต้องมุ่งความเป็นอยู่ของประชาชนและการตอบสนองต่อความต้องการและความจำเป็นของชุมชน เน้นทำงานอย่างเคร่งครัดให้ชุมชนมีความเชื่อมั่นและความเข้าใจในการบริหารงานของเทศบาลได้อย่างเต็มที่ การบริหารงานของเทศบาลจะต้องมีการเชื่อมั่นในหลักการ โดยการปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ถูกต้องและเป็นธรรม การรักษาคำมั่นสัญญานั้นผู้บริหารต้องได้รับความไว้วางใจเชื่อมั่นในความตั้งใจที่ปฏิบัติหน้าที่ การรักษาความเชื่อมั่นในการบริหารงานของเทศบาล และดำเนินการแก้ไขให้ทันท่วงที การนำวิสัยทัศน์และความเชื่อมั่นนายกเทศมนตรีที่มีความสามารถนำวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและความเชื่อมั่นในการปฏิบัติการณ์ มีการวางแผน การตัดสินใจ และการดำเนินการต่าง ๆ ให้ทันต่อสถานการณ์ ตลอดทั้งสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการช่วยเหลือประชาชนทุกสถานการณ์มีความมุ่งมั่นและมีความสามารถที่จะสนับสนุนและช่วยเหลือประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระไกรสร สุมโน (2563) เรื่อง ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดเลย พบว่า ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดเลย ประกอบด้วย ด้านนโยบายการทำงาน ควรมีนโยบายพัฒนาจังหวัดที่ครอบคลุมทุก ๆ ด้านเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและนโยบายควรตอบสนองความต้องการของประชาชนให้มากที่สุด ด้านประสิทธิภาพการทำงาน ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้นกว่าเดิม เพราะปัจจุบันประชาชนหันมาท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวมากขึ้น ด้านการสื่อสารทางการเมือง ควรมีการสื่อสารทางการเมืองกับประชาชนอย่างเป็นประจำ และเป็นกันเองกับประชาชน ให้ประชาชนรู้สึกมั่นใจในการปฏิบัติงานของนายก อบจ. และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ซักถามในข้อที่สงสัยหรืออยากรู้ตามความเหมาะสม ด้านบุคลิกภาพ ควรมีความเรียบง่ายเป็นกันเองต่อประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงง่าย รู้สึกอบอุ่นใจ และมีคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติงาน

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า ด้านพฤติกรรมนักการเมือง ทาน คือ โอบอ้อมอารี ด้านการสื่อสารทางการเมือง ปิยวาจา คือ วจีไพเราะ ด้านนโยบาย อัตถจริยา คือ สงเคราะห์ประชาชน ด้านการบริหารงานของท้องถิ่น สมานัตตา คือ เสมอต้นเสมอปลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระเมธาวินัยรส (สุเทพ ปสิวิโก) (2564) เรื่อง อิทธิพลพรรคการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การพัฒนาองค์ประกอบอิทธิพล พรรคการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร โดยบูรณาการด้วยหลักสังคหวัตถุธรรมคือ ทาน (โอบอ้อมอารีย์) ปิยวาจา (วจีซื่อตรง) อัตถจริยา (สงเคราะห์ประชาชน) และ สมานัตตตา (วางตนดีเสมอต้นเสมอปลาย) ทำให้ได้ผลการวิจัยที่เป็นองค์ความรู้จากการวิจัยมี ดังนี้ การเป็นพรรคการเมืองที่มีนโยบายและผลงานดี (มีนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของคนส่วนมาก) การเป็นพรรคการเมืองที่หัวหน้าพรรคมีภาพลักษณ์ดี (หัวหน้าและสมาชิกพรรคมีสัจจะน่าเชื่อถือทำให้ได้ผลการวิจัยที่เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับอิทธิพลพรรคการเมืองที่ประกอบด้วยธรรมเรียงตามลำดับ) การเป็นพรรคการเมืองขนาดใหญ่และมีชื่อเสียงดี (มีชื่อเสียงทางสุจริตที่ประชาชนเห็นและรับรู้ได้) และการเป็นพรรคการเมืองที่ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งชื่นชอบ (เข้าถึงประชาชนและประชาชนเข้าถึงได้ง่าย)

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 พบว่า 1. ด้านทาน โอบอ้อมอารี เป็นผู้มีบุคลิกภาพยิ้มแย้มแจ่มใส รู้จักการให้ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ผู้อื่น การให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล ถือเป็นการให้ที่ยิ่งใหญ่ การยิ้มเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการสานสัมพันธ์ที่ดีก่อให้เกิดความสัมพันธ์มิตรไมตรีที่ดีต่อกัน 2. ด้านปิยวาจา วจีไพเราะ การแสดงพฤติกรรมออกให้เห็นชัด มีบุคลิกภาพยิ้มแย้มแจ่มใส มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และรู้จักการให้ช่วยเหลือเกื้อกูล ใช่คำพูดที่ไพเราะ การใช้ศิลปะการพูดอย่างสร้างสรรค์ จะที่ส่งผลให้การติดต่อประสานบรรลุจุดหมาย 3. ด้านอัตถจริยา สงเคราะห์ประชาชน มีจิตอาสาและบริการ บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม มีจิตโปร่งใส ไม่หวั่นไหวไปกับความปรวนแปรของชีวิต ไม่ถูกบีบคั้นโดยความยึดมั่นของตนเอง มีจิตใจสงบเย็นตามหลักแห่งประโยชน์ตน 4. ด้านสมานัตตา เสมอต้นเสมอปลาย การมีพฤติกรรมในการแสดงออกอย่างเด่นชัด ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับประชาชนอย่างเสมอ ไม่เอาเปรียบ และแก้ปัญหาเพื่อประชาชนส่วนรวม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เทศบาลควรมีการจัดการเกี่ยวกับการเงินให้ถูกต้องตามระเบียบ เพิ่มความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือในการจัดการเงินของท้องถิ่น โดยการตระหนักถึงความสำคัญของการใช้งบประมาณมีความรับผิดชอบและการตัดสินใจ เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาหรือความผิดพลาดในการใช้จ่ายงบประมาณควรมีการตรวจสอบและประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่าการใช้งบประมาณเป็นไปตามแผนหรือไม่ และปรับปรุงแผนการใช้จ่ายเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความต้องการในท้องถิ่นการใช้งบประมาณที่ไม่เหมาะสมและไม่คุ้มค่างบประมาณที่ได้กับงานบริหารจัดการอาจไม่สมดุล

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

นักการเมืองท้องถิ่นควรมีการวางแผนในการใช้จ่ายงบประมาณให้รอบคอบและมีการควบคุมการใช้จ่ายให้เป็นระบบอย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันการใช้จ่ายที่ไม่ ควรให้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและสามารถเชื่อถือได้เกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจและนโยบายที่นำมาใช้โดยไม่ปิดบังข้อมูลโดยสามารถให้คำอธิบายอย่างตรงไปตรงมา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของประชาชนและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ควรเลือกศึกษาในจังหวัดที่หลากหลายและครอบคลุมทั้งภูมิภาค

เอกสารอ้างอิง

ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2544). *การบริหารการศึกษา.* กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

นิภา ทัตตานนท์. (2563). *ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระไกรสร สุมโน. (2563). *ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดเลย* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเมธาวินัยรส (สุเทพ ปสิวิโก). (2564). *อิทธิพลพรรคการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุนันทา เลาหนันท์. (2549). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

จริยา มหายศนันทน์. (2558). *การพัฒนาบทบาทและหน้าที่ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* (ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์
ปีที่ 7 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม 2567 น.248-260

การประยุกต์หลักสุจริตธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง*

SUCARITADHAMMA APPLICATION FOR PROMOTING VOTING RIGHT EXCERCISE IN LOCAL ELECTIONS OF PEOPLE AT RAYONG CITY MUNICIPALITY, RAYONG PROVINCE

อธิติยา อัชชาศัย, ธัชชนันท์ อิศรเดช, อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า
Athitiya Achasai, Thatchanan Issaradet, Apinyar Chatchorfa
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: fasg0906@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มุ่งศึกษา 1. ระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง 2. เปรียบเทียบการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง และ 3. ประยุกต์หลักสุจริตธรรมในส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ คำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำเสนอเนื้อหาแบบเชิงพรรณนา เป็นการวิจัยที่ประยุกต์หลักสุจริตเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.17, S.D.=0.74) 2. ประชาชนที่มีอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีปัจจัยในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนเพศไม่มีผลแตกต่าง 3. หลักกายสุจริต ประชาชนควรเตรียมตัวและศึกษาข้อมูลก่อนใช้สิทธิเลือกตั้ง เพื่อรักษากฎระเบียบและไม่ทำผิดกติกา ควรให้เกียรติสถานที่และศึกษาผลงานของผู้สมัครที่ผ่านมาหมายถึงการตรวจสอบความประพฤติของตัวแทนที่เลือก หลักวจีสุจริต ประชาชนควรตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพของตนเอง ขณะเดียวกันต้องเคารพสิทธิของผู้อื่นและปฏิบัติตามกฎหมายและระบอบประชาธิปไตย หลักมโนสุจริต ก่อน

*Received August 14, 2024; Revised September 19, 2024; Accepted September 27, 2024

เลือกตั้ง ประชาชนควรคิดแยกแยะคุณสมบัติของผู้สมัคร โดยเลือกผู้ที่มีความประพฤติดีและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การวางแผนก่อนการลงคะแนนจะช่วยให้เลือกตัวแทนที่เหมาะสมมากขึ้น
คำสำคัญ: หลักสุจริตธรรม; การเลือกตั้ง; เทศบาลนครระยอง

Abstract

This article aimed at 1. Study the level of people exercising their voting rights in local elections at Rayong City Municipality, Rayong Province. 2. Compare the exercise of their voting rights in local elections of people at Rayong City Municipality, Rayong Province and 3. Apply Sucaritdhamma for promoting the exercise of local election rights among people in Rayong City Municipality, Rayong Province, conducted by the mixed research methods. The quantitative research data were collected from 397 samples and analyzed using frequencies. Percentage, mean and standard deviation The qualitative research section using in-depth interviews with 9 key informants, data were analyzed by presenting content by a descriptive interpretation.

The research results were found that 1. The level of voting rights exercise in local elections at Rayong City Municipality, Rayong Province was at a moderate level ($\bar{X}$= 3.17, S.D. = 0.74). 2. People with different ages, education, occupations, and incomes had significantly different factors in voting rights exercise. Gender had no difference. 3. Kayasucarita, physical honesty: People should prepare and study information before voting to maintain the rules and not break the rules. They should respect the place and study the past performance of candidates, which means checking the behavior of the selected representative. Vacisucarita; speech honesty: People should be aware of their own rights and freedoms. At the same time, they must respect the rights of others and abide by the law and democracy. Manosucarita; Mental honesty: Before voting, people should think and distinguish the qualifications of candidates by choosing those who have good behavior and are responsible for the community. Planning before voting will help select a more suitable representative.
Keyword: Principles of Honesty; Election; Rayong Municipality

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการมีส่วนร่วมของประชาชน การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสนับสนุนระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยและนำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการให้ประชาชนได้เรียนรู้ทางการเมืองผ่านการมีส่วนร่วม การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นถือเป็นการเมืองที่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด อย่างไรก็ตามในอดีตประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเองค่อนข้างน้อย โดยการมีส่วนร่วมที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือการใช้สิทธิ์เลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นแต่เมื่อการเลือกตั้งสิ้นสุดลงและมีสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารเข้ารับตำแหน่ง ประชาชนก็แทบไม่มีส่วนร่วมอื่นใดอีกเลย (บุศรา โพธิสุข, 2558) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 เน้นการบริหารราชการอย่างโปร่งใส สุจริต และการเปิดเผยข้อมูล พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งสะท้อนถึงการปกครองโดยและเพื่อประชาชน เนื่องจากรัฐบาลเป็นเพียงหน่วยงานเดียวไม่สามารถตอบสนองความต้องการและบริการให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง รัฐจึงมีหน้าที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองให้มากที่สุด โดยวิธีหนึ่งในการส่งเสริมดังกล่าวคือการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการปกครอง รัฐบาลต้องจัดให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีอิสระเพียงพอในการดำเนินการเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง ทั้งด้านการเมืองและการบริหาร (สุพัตรา สุภาพ, 2556)

ระบบการปกครองท้องถิ่นเป็นรูปแบบของการเมืองการปกครองที่ประชาชนในท้องถิ่นต้องเข้ามามีส่วนร่วม เนื่องจากการปกครองท้องถิ่นเป็นผลมาจากการกระจายอำนาจของรัฐบาล ให้ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีเสียงและดำเนินการปกครองกันเองตามวิถีทางประชาธิปไตย หากประชาชนไม่ให้ความสนใจในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นนั้นก็จะไม่เป็นประโยชน์ต่อสิทธิทางการเมืองของประชาชนและไม่ส่งผลต่อการพัฒนาทางการเมืองของประเทศ การเลือกตั้งจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายสาธารณะของท้องถิ่นและชุมชน รวมถึงกดดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามความประสงค์ของประชาชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นตัวชี้วัดการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ทางการเมืองผ่านการมีส่วนร่วม (นิมิต ไชยรัตน์, 2551)

ในอดีต ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเองน้อยมาก โดยการมีส่วนร่วมที่เห็นได้ชัดเจนคือการใช้สิทธิ์เลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นเท่านั้น แต่หลังจากการเลือกตั้งเสร็จสิ้น ประชาชนกลับแทบไม่มีบทบาทในการตัดสินใจหรือการบริหารใด ๆ แม้จะมีความต้องการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น แต่ก็ขาดช่องทางและโอกาส ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดพลัง ความร่วมมือ และความสนใจจากประชาชน ส่งผลให้การปกครองท้องถิ่นซึ่งควรเป็นการปกครองโดยคนในท้องถิ่นเองกลับประสบความล้มเหลว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวดที่ 14 ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น ได้กำหนดสาระสำคัญหลายประการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น การลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น การออกเสียงประชามติ และการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการ เห็นได้ชัดว่าประเด็นเหล่านี้มีความสำคัญยิ่งในการปกครองท้องถิ่น รัฐบาลจำเป็นต้องเปิดช่องทางและหาวิธีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล, 2560) การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นหัวใจสำคัญของประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่น เขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง เป็นพื้นที่สำคัญทางเศรษฐกิจและสังคม แต่มีอัตราการไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ต่ำ ทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับสาเหตุที่ประชาชนไม่เข้าร่วมการเลือกตั้ง การศึกษานี้จะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมการเลือกตั้งและส่งเสริมความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย รวมถึงการประยุกต์ใช้หลักสุจริตธรรมเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จะช่วยให้ทราบถึงอัตราการเข้าร่วมเลือกตั้งและข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง ซึ่งสำคัญต่อการวิเคราะห์ปัญหาเปรียบเทียบการไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามปัจจัยส่วนบุคคล ข้อมูลจากการศึกษาในข้อแรกสามารถใช้วิเคราะห์ผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น อายุและการศึกษา เพื่อเข้าใจความแตกต่างในการมีส่วนร่วม ศึกษาการประยุกต์หลักสุจริตธรรม การศึกษานี้จะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางในการส่งเสริมการเลือกตั้ง โดยใช้ข้อมูลจากข้อ 1 และ 2 เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งและกลยุทธ์ในการเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชน (กองการเลือกตั้ง, 2563)

จากเหตุผลข้างต้นผู้วิจัย จึงมีความสนใจและต้องการศึกษาถึงการใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง ว่าประชาชนเหล่านั้นมีอะไรจูงใจให้ไปเลือกตั้ง ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน จะนำไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการทำงาน ให้ได้ตามที่ประชาชนฝาก ความหวังและไว้ใจจึงไปเลือกตั้งและครั้งต่อ ๆ ไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง

2. เพื่อเปรียบเทียบการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักสุจริตธรรมเป็นแนวทางการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี คือ วิจัยเชิงปริมาณ และวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป และมีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง มีจำนวนทั้งสิ้น 41,684 คน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane (สุรพล สุยะพรหม และสุทธิรัก ศรีจันทร์เพ็ญ, 2553) ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 397 คน

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน จำแนกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน ข้าราชการและนักปกครองท้องที่ จำนวน 1 คน นักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 2 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ส่วนการวิจัยเชิงการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) แบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้องมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 397 ชุด ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน 1. ถอดเสียงและบันทึก ทำการถอดเสียงสัมภาษณ์และบันทึกเป็นข้อความ 2. จำแนกประเด็น จัดกลุ่มข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์

การวิจัย 3. วิเคราะห์ข้อมูล ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อวิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ตามวัตถุประสงค์การวิจัย 4. สังเคราะห์ข้อมูล รวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย นำเสนอในรูปแบบความเรียง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพรรณนา ใช้อธิบายปัจจัยส่วนบุคคลและพรรณนาการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น โดยใช้สถิติ เช่น ค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายตามระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สถิติอนุมาน ใช้ทดสอบสมมติฐานและเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อปัจจัยการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) สำหรับตัวแปรสองกลุ่ม และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) สำหรับตัวแปรตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป หากพบความแตกต่างจะใช้วิธี Least Significant Difference (LSD) เปรียบเทียบรายคู่ การวิเคราะห์คำถามปลายเปิด: ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับบริบท (Context) โดยแจกแจงความถี่ของคำตอบ เพื่อนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางและความเรียง

ผลการวิจัย

1. ระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม

(n=397)

ปัจจัยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนใน เขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	3.00	1.02	ปานกลาง
2. ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง	2.54	1.02	ปานกลาง
3. ด้านคุณสมบัตินักการเมืองท้องถิ่น	3.51	0.90	มาก
4. ด้านการบริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น	3.64	0.74	มาก
โดยภาพรวม	**3.17**	**0.57**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับปัจจัยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชน ในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.17, S.D.=0.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านการบริหารองค์กร

ปกครองท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.64, S.D.=0.74) ด้านคุณสมบัตินักการเมืองท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.51, S.D.=0.90) ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$=3.00, S.D.=1.02) และด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$=2.54, S.D.=1.02) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อปัจจัยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง

(n=397)

สมมติฐาน	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig.	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
1.	เพศ	มีความคิดเห็นต่อปัจจัย	0.871	-	0.384	-	✓
2.	อายุ	มีความคิดเห็นต่อปัจจัย	-	3.011	0.018*	✓	-
3.	การศึกษา	มีความคิดเห็นต่อปัจจัย	-	4.763	0.003*	✓	-
4.	อาชีพ	มีความคิดเห็นต่อปัจจัย	-	2.852	0.015*	✓	-
5.	รายได้	มีความคิดเห็นต่อปัจจัย	-	3.917	0.009*	✓	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน ความคิดเห็นต่อปัจจัยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน ความคิดเห็นต่อปัจจัยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. การประยุกต์หลักสุจริตธรรม เพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง พบว่า การประยุกต์หลักสุจริตธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลระยอง จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก กายสุจริต (การกระทำที่สุจริต) ประชาชนควรศึกษาและตรวจสอบผลงานของตัวแทนที่เสนอในการเลือกตั้ง เช่น การตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายและความสำเร็จในอดีต เพื่อให้สามารถตัดสินใจได้อย่างรอบคอบและมีข้อมูลเพียงพอในการเลือกตั้ง วจีสุจริต (คำพูดที่สุจริต)สำหรับประชาชนประชาชนควรมีการสื่อสารที่เป็นกลาง ไม่เผยแพร่ข้อมูลเท็จหรือข้อมูลที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิดในระหว่างการเลือกตั้ง เพื่อรักษาบรรยากาศของความร่วมมือและการมีส่วนร่วม มโนสุจริต (ความคิดที่

สุจริต) ประชาชนควรใช้สิทธิเสรีภาพในการพิจารณาผู้สมัครอย่างรอบคอบ โดยเลือกผู้ที่มีความประพฤติดีและปฏิบัติตามกฎหมายเลือกตั้ง เพื่อให้เกิดการเลือกตั้งที่มีคุณภาพและสร้างสรรค์

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง พบว่า ปัจจัยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า ประชาชนสนใจผลงานการบริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น ว่าทำจริงอย่างที่สัญญาไว้หรือไม่ ศึกษาคุณสมบัตินักการเมืองท้องถิ่น ก่อนการเลือกตั้ง มีการติดตามข่าวสารทางการเมือง เพื่อประกอบการพิจารณา รักษาสิทธิทางการเมือง เป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน และใช้ในการพิจารณาเลือกนักการเมืองท้องถิ่น เหตุผลในการเลือกตัวบุคคลประชาชนเลือกผู้สมัครที่เข้าใจปัญหาคนในพื้นที่เป็นจำนวนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระกันภณ ปญฺญาทีโป (จันทร์พิมพ์) (2566) เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง อยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูศรีธรรมวิเทศ (ประเสริฐ ปญฺโญภาโส) (2564) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร พบว่า ประชาชนมีระดับการใช้สิทธิเลือกตั้งสูง และการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/สมาคมองค์กรทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตาม การวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินการของพรรคการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง และการสนับสนุนพรรคการเมืองอยู่ในระดับต่ำ

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อปัจจัยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชน ในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง พบว่า พบว่าประชาชนที่มีอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทางตรงกันข้าม ประชาชนที่มีเพศและอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน จึงไม่สามารถยอมรับสมมติฐานการวิจัยในส่วนนี้ได้ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกาญจน์ เข็มนาค (2564) เรื่อง พฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2562 ในตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา ซพบว่าความคิดเห็นของประชาชนต่อพฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไปไม่แตกต่างกันตามเพศ

3. การประยุกต์หลักสุจริตธรรมเป็นแนวทางการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง พบว่า ระดับการประยุกต์หลักสุจริตธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง ตามหลักสุจริต 3 อภิปรายได้ว่า ประชาชนไปใช้สิทธิและปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งและปฏิบัติตนอย่างตรงไปตรงมา ไม่รับสินบนจากนักการเมือง ประชาชนเข้าใจและปฏิบัติตามกฎกติกา ไม่ฉีกทำลายบัตรลงคะแนนหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง หน่วยเลือกตั้ง และแผ่นพับหาเสียงของนักการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย คนอง วังฝายแก้ว (2560) เรื่อง การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต 3 พบว่า การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นควรดำเนินการตามหลักสุจริต 3 ด้าน ได้แก่ กายสุจริต วจีสุจริต และมโนสุจริต 2. นโยบาย กลไก และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต 3 การดำเนินนโยบายภายใต้กลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ดำเนินการโดยบุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตามพันธกิจขององค์กร 5 ด้าน ด้วยการกำหนดนโยบายเชิงจริยธรรม จัดทำแผนพัฒนาตามนโยบายที่กำหนด ตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาคประชาชน และสถาบันทางสังคม ผ่านกระบวนการทำประชาสังคม การดำเนินงานกิจกรรมหรือโครงการบนพื้นฐานของวัฒนธรรมองค์กรและวัฒนธรรมท้องถิ่น 3. ปัญหาอุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่น ตามหลักสุจริต ปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นแยกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มสภาพปัญหาด้านกายสุจริต ประกอบด้วยลักษณะจำนวน 8 ประการ ได้แก่ แหล่งบันเทิงมาก ขาดงบประมาณในการส่งเสริมสนับสนุนด้านจริยธรรม ความไม่โปร่งใส ไม่ปฏิบัติตามกติกา การใช้เงินในการเข้าสู่อำนาจ การทุจริตคอร์รัปชั่น ขาดการกลั่นกรอง บุคลากร และนายกเทศมนตรีมีอำนาจมากเกินไป กลุ่มที่ 2 กลุ่มสภาพปัญหาวจีสุจริต ประกอบด้วย ลักษณะจำนวน 6 ประการ ได้แก่ ขาดความร่วมมือในองค์กร ไม่สามารถดำเนินการตามพันธะกิจ ขาดต้นแบบของภาวะผู้นำทางจริยธรรมการซื้อสิทธิขายเสียงในท้องถิ่น ระบบอุปถัมภ์ นักการเมืองไม่เป็นแบบที่ดี และนักการเมืองไม่เป็นแบบอย่างที่ดี และกลุ่มที่ 3 กลุ่มสภาพปัญหาด้านมโนสุจริต ประกอบด้วยลักษณะจำนวน 9 ประการ ได้แก่ ปัญหาไม่ให้ความสำคัญต่อจริยธรรม ขาดระบบในการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ ขาดจิตสำนึกต่อหน้าที่ วัฒนธรรม

พวกพ้อง ปัญหาความเห็นแก่ประโยชน์ตน ขาดการส่งเสริมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ขาดความรู้ด้านจริยธรรม และขาด ภาวะผู้นำที่ดี

องค์ความรู้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ซึ่งได้ทำการศึกษาจากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัย

จากภาพที่ 1 ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนสนใจและตัดสินใจไปเลือกตั้ง โดยใช้มีแนวคิด อธิบายได้ดังนี้ได้

1. ปัจจัยการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนให้ความสำคัญกับผลงานการบริหารท้องถิ่นหรือการบริหารเทศบาลของนักการเมืองท้องถิ่น ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการทำให้ท้องถิ่นดีขึ้น ประชาชนได้รับสิทธิประโยชน์ที่ได้จากการบริหารตามสิทธิที่พึงได้จากการบริหารท้องถิ่นของนักการเมือง นักการเมืองจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาให้กับประชาชนร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ที่อยู่ในพื้นที่ การบริหารเทศบาลจะได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่มีทักษะในการบริหารคน บริหารองค์กร บริหารท้องถิ่นได้

2. ปัจจัยด้านคุณสมบัตินักการเมืองท้องถิ่น ประชาชนให้ความสำคัญกับคุณสมบัตินักการเมืองท้องถิ่น จะต้องใจซื่อมือสะอาดพึ่งพาได้ยามประชาชนเดือดร้อน เป็นผู้ที่มีความรู้ เข้าใจประชาชน เข้าถึงปัญหา ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับประชาชนได้ รักษากฎ กติกาบ้านเมืองให้เป็นแบบอย่างแก่ประชาชนทั่วไป มีประพฤติกรรมที่ดี มีมารยาทโดยการแต่งกาย ให้เกียรติสถานที่ เคารพสถานที่ในการติดต่อกับหน่วยงานต่างๆ ให้ความเคารพผู้อาวุโสทางโลกและทางธรรม ปฏิบัติตัวดีวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาก็เป็นผู้นำประชาชนในการทำบุญ

3. ปัจจัยการติดตามข่าวสารทางการเมือง ปัจจุบันข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นในการที่ประชาชนจะเข้าถึงนักการเมือง ทำให้นักการเมืองต้องระมัดระวังในการแสดงออกทางกาย วาจา และใจ การบริหารต้องติดตามผลงานโครงการต่างๆ อย่างใกล้ชิด เพื่อสื่อและประชาสัมพันธ์ให้รู้การทำงาน ว่าเป็นไปตามที่ให้สัญญาหรือวางนโยบายไว้หรือไม่ โครงการต่างๆ ของเทศบาลประสบความสำเร็จแค่ไหนอย่างไร ส่งผลต่อประชาชนหรือไม่ และนักการเมืองสามารถรู้บริบทพื้นที่

4. ปัจจัยการเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง ประชาชนเข้าร่วมกลุ่มทางการเมือง ให้ความสนใจกลุ่มการเมืองหรือบางกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมกับการเมืองท้องถิ่น แต่ไม่ถึงขั้นสมัครเป็นสมาชิก จะเข้าร่วมเฉพาะกลุ่มที่สนใจและคุ้นเคยไม่ผูกมัดเข้าร่วมกิจกรรมเป็นครั้ง ๆ ไป เมื่อท้องถิ่นมีกิจกรรมก็จะเข้าร่วมเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาให้กับท้องถิ่นและสนับสนุนการแก้ปัญหาให้กับท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง นักการเมืองท้องถิ่นควรมีนโยบายการสร้างความเข้าใจกับประชาชนและผู้บริหารท้องถิ่น

2. ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง นักการเมืองท้องถิ่นควรมีนโยบายประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเพื่อกระตุ้นให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติการ

1. การติดตามข่าวสารทางการเมือง นักการเมืองท้องถิ่นควรให้โอกาสประชาชนได้ติดต่อ พบปะ และพูดคุย นักการเมืองท้องถิ่น

2. ผู้บริหารท้องถิ่นควรเปิดเวทีพบปะประชาชนนำข้อเสนอแนะและแนวทางปฏิบัติเฉพาะแต่ละพื้นที่มาร่วมปรึกษาหารือ ทำความเข้าใจหาทางออก สร้างความเข้าใจทางการเมืองในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยร่วมกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในประเด็นต่อไปนี้

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับเกี่ยวกับปัจจัยการส่งเสริมการไปใช้สิทธิของกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2. ควรวิจัยเกี่ยวกับการเป็นนักการเมืองที่ประชาชนพึงประสงค์ ในการแก้ปัญหาการอำนวยความสะดวก การเป็นนักการเมืองท้องถิ่นต้นแบบ

เอกสารอ้างอิง

กองการเลือกตั้ง. (2563). *รายงานสถานการณ์การเลือกตั้งท้องถิ่นในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

คนอง วังฝายแก้ว. (2560). *การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต 3* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ณัฐกาญจน์ เข็มนาค. (2564). พฤติกรรมทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนน เลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2562 ในตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์,* 3(1), 23-33.

นิมิต ไชยรัตน์. (2551). *การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี* (สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

บุศรา โพธิสุข. (2558). การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารพิฆเนศวร์*, 16(1), 151- 161.

พระกันภณ ปณฺญาทีโป (จันทร์พิมพ์). (2566). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง. วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ, 6(3), 43-54.

พระครูศรีธรรมวิเทศ (ประเสริฐ ปณฺโณภาโส). (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล กองราชการส่วนตำบล. (2560). *ข้อมูลสภา ตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล*, (อัดสำเนา).

สุพัตรา สุภาพ. (2556). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพาณิชย์.

สุรพล สุยะพรหม และ สุทธิรัก ศรีจันทร์เพ็ญ. (2553). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี*

BUDDHADHAMMA APPLICATION FOR PROMOTING THE PEOPLE'S POLITICAL POPULARITY TOWARDS MUNICIPAL ADMINISTRATORS IN NONTHABURI PROVINCE

พระครูวิมลสุวรรณกร (สมพงษ์ จนฺทวโร)
Phraku Vimonsuwannakon (Sompong Candavaro)
วัดกู้ จังหวัดนนทบุรี
Wat Ku, Nonthaburi Province
Corresponding Author E-mail: ohjanta@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชน 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี การวิจัยเป็นแบบผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง 399 คน ใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 20 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 10 รูปหรือคน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลแบบอรรถาธิบายและพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนประกอบด้วย 1. ด้านค่านิยมเล็งผลประโยชน์ ผู้บริหารเทศบาลวางแผนการทำประโยชน์ศึกษาปัญหา รับฟังปัญหาของพื้นที่ 2. ด้านความนิยมสถานะทางสังคม ผู้บริหารเทศบาลมีสถานะทางการเงินที่ดี 3. ด้านการกล่อมเกลาทางการเมือง การสื่อสารกับประชาชน ผู้บริหารเทศบาลติดบอร์ดให้ความรู้ความเข้าใจ 4. ด้านลักษณะนิสัยของผู้บริหารเทศบาลเป็นผู้มีลักษณะชอบช่วยเหลือประชาชน ซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา 5. ด้านความรู้ความสามารถพิเศษของผู้บริหารเทศบาล มีความสามารถในการบริหาร การปกครอง 6. ด้านมีประสบการณ์ทางการเมือง เคยเป็นผู้บริหารเทศบาล มีความรู้ มีประสบการณ์ทางการเมือง 7. ด้านความสัมพันธ์กับเครือข่าย เป็นผู้มีเครือข่ายกับชุมชน มีความสัมพันธ์กับ

*Received March 21, 2024; Revised April 20, 2024; Accepted May 8, 2024

ผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาล หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ทิฏฐิสามัญญตา มีผลมากที่สุด รองลงมาได้แก่ สีลสามัญญตา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกับความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งมีระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านอุดมการณ์ของพรรค รองลงมา คือ ด้านกลไกการบริหารงานของพรรคการเมือง
คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม; ความนิยมทางการเมือง; ผู้บริหารเทศบาล

Abstract

Objectives of this research were: 1. To study the conditions of promoting political popularity among the people. 2. To study the factors that affected the application of Buddhist principles to promote the political popularity among the people towards the municipal executives in Nonthaburi Province, conducted by the mixed research methods. The quantitative research data were collected from 399 samples using questionnaires and data were analyzed with percentages, averages, and standard deviations. For qualitative research, data were collected by in-depth-interviewing 20 key informants and 10 participants in focus group discussion. Data was analyzed by descriptive interpretation.

The results of the research showed that: 1. The conditions for promoting political popularity of the people included: 1. In terms of values, aiming for benefits, municipal executives planned to do good. 2. Popularity, social status. Municipal executives had a good financial position. 3. Political socialization; communication with the public, Municipal executives were on board to provide knowledge and understanding. 4. In terms of the character of municipal executives, they were characterized by helping the people, honestly, strickle to the rules. 5 Special knowledge and abilities; Executives of local municipalities had the ability to manage. They had the ability to manage and administer. 6. He has political experience and has been a municipal executive. 7. Relationship with the network. 2. Factors that affected the political popularity of the people towards the municipal executives. Buddhist principles to promote political popularity were at a high level,

consisting of the most effective Tithisamanyata; had the most results. Secondly. Silasanyata, Ordinary Eye Principles, followed by the Ordinary Eye Principles. Results of Data Analysis on People's Political Popularity Towards Municipal Executives in Nonthaburi Province It was found that the overall picture was at a very high level in all aspects, most of which was the ideology of the party, followed by the management mechanism of political parties
Keywords: Buddha Dhamma; Political Popularity; Municipal Administrators

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงรูปแบบของระบอบประชาธิปไตยสามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ ประชาธิปไตยทางตรง ประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ (ถวิลวดี บุรีกุล และรัชวดี แสงมหะหมัด, 2557) ซึ่งในการปกครองตามวิถีทางของประชาธิปไตย สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ถือว่ามีความสำคัญพื้นฐานของประชาธิปไตย ได้แก่ การเลือกตั้ง การร่วมรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์ และการร่วม รวมตัวกันเป็นพรรคการเมือง ซึ่งประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองและการบริหาร มีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ในระหว่างประชาชนให้เท่าเทียมกัน

อำนาจในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน มีการเพิ่มการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน มีความยืดหยุ่นได้ กล่าวคือ มีโครงสร้างการทำงานที่สามารถตรวจสอบได้ มีความโปร่งใส และคำนึงถึงความต้องการทรัพยากรของผู้มีส่วนร่วม และการมีส่วนร่วมของประชาชนมีทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล, 2549) ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของรัฐบาลที่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทำให้รัฐมีความระมัดระวัง รอบคอบในการกำหนดนโยบายบริหารงานพร้อมทั้งยังสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างเหมาะสม ตั้งแต่กระบวนการเลือกตั้ง การร่วมรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์และการร่วมรวมตัวกันเป็นพรรคการเมือง

การกระจายอำนาจการปกครองออกทุกภาคส่วน เป็นรากแก้วของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลางหรือศูนย์กลางของประเทศทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาประเทศซึ่งเป็นไปด้วยความล่าช้า ไม่สนองตอบความ

ต้องการของประชาชน หรือไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทันท่วงที ด้วยเหตุนี้ การกระจายอำนาจจึงไม่เพียงแต่เป็นการปูพื้นฐานการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น แต่ยังมีความจำเป็นสำหรับการพัฒนาท้องถิ่นในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมอีกด้วย (อภิชัย พันธเสน, 2539)

เทศบาลถือได้ว่าเป็นรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีวิวัฒนาการมานานที่สุดนับแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา และมีบทบาทหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในเขตชุมชนเมืองซึ่งมีความเจริญทางเศรษฐกิจมีประชากรอยู่อย่างหนาแน่น และมีปัญหาที่หลากหลาย สลับซับซ้อนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้จำเป็นต้องมีการปรับปรุงโครงสร้าง อำนาจหน้าที่และระบบการบริหารงานของเทศบาลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นให้ทันกับสภาพการณ์ดังกล่าว และสามารถรองรับการกระจายอำนาจหน้าที่ที่ส่วนกลางถ่ายโอนมาให้ตามแผนกระจายอำนาจ (โกวิทย์ พวงงาม, 2543) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถือว่ามีโครงสร้างและระบบการบริหารงานที่เป็นประชาธิปไตยมากที่สุดรูปแบบหนึ่ง เพราะเป็นสถาบันทางการเมืองระดับท้องถิ่น ที่ได้รับความสนใจจากประชาชนที่มีการศึกษาสูง เข้ามาบริหารงานในฐานะผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังปรากฏชัดในระดับของเทศบาลเมืองและเทศบาลนคร

การบริหารงานเทศบาลจังหวัดนนทบุรีเป็นหน่วยงานที่มีปัญหาต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อประชาชนซึ่งส่วนใหญ่มีการเข้าถึงยาก และตรวจสอบในการบริหารให้กับประชาชนที่เข้ามาใช้บริการแล้วรู้สึกไม่สบายใจ เนื่องจากการบริหารไม่ได้ยึดหลักธรรมหรือไม่ได้มีการประยุกต์หลักธรรมมาเป็นแบบ หรือแนวทางในการบริการให้มีการควบคู่กันไปในทางโลกและทางธรรม การบริหารงานของผู้บริหารเทศบาลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานของเทศบาลจังหวัดนนทบุรี บางครั้งประชาชนที่ไปใช้บริการในหน่วยงานอาจจะไม่พึงพอใจต่อการบริการ และบางครั้งการบริหารไม่โปร่งใส่เพราะไม่มีมีการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสำหรับผู้บริหาร จึงเป็นสาเหตุทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญดังกล่าวในการศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและมั่นใจต่อการบริหารการสร้างความนิยมชมชอบในการบริหาร ตลอดถึงการวางแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริการของหน่วยงานเทศบาล และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

จากการบริหารงานของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดนนทบุรีจำเป็นต้องมีการประยุกต์หลักธรรมในการบริหารงานเพื่อส่งเสริมความนิยมหรือความไว้ใจจากประชาชนที่มาใช้บริการ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญดังกล่าวจึงทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์

หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี

2. เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี” เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา มีแผนแบบการวิจัยแบบกลุ่มเดียวศึกษาสภาวการณ์โดยไม่มีการทดลอง (The One shot Non-Experiment Case Study)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชาชนที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนมีสิทธิ์เลือกตั้งตั้งแต่อายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี จำนวนทั้งสิ้น 950,992 (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนนทบุรี, 2565)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างและขนาดของกลุ่ม โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยจากสูตรของ Taro Yamane ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ .05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 399 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวนทั้งสิ้น 20 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้ 1. การศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 6 ด้านประกอบด้วย เมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตามโนกรรม สาธารณโภคี สีลสามัญญตา ทิฏฐิสามัญญตา วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคด้วยวิธีการวิเคราะห์ตามหลักการ SWOT Analysis ได้แก่ จุดเด่นหรือจุดแข็ง (Strengths) จุดด้อยหรือจุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค

(Threats) 2. แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดนนทบุรีตามหลักสาราณียธรรม 6 ประกอบด้วย เมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตามโนกรรม สาธารณโภคี สีลสามัญญตา และทิฏฐิสามัญญตา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 2 รูปแบบ ประกอบด้วย 1. เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Structured Interview) เพื่อทำการสัมภาษณ์โดยเจาะจงคำตอบเฉพาะเรื่องตามจุดมุ่งหมาย โดยสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย 2. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยดำเนินการจะดำเนินการจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูปหรือคน กลุ่มนักการเมือง จำนวน 3 คน และกลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 4 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) ตามเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้ 1. วางเค้าโครงของข้อมูล 2. คำนึงถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ และ วิเคราะห์เนื้อหาตามที่ปรากฏ (Manifest Content)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้ 1. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม แล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคน ลงในแบบลงรหัส (Coding Form) 2. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ 3. การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติเชิงบรรยาย และใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ 3.2 วิเคราะห์การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี ตามหลักสารณียธรรม 6 ประการ ได้แก่ เมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตามโนกรรม สาธารณโภคี สีลสามัญญตา ทิฏฐิสามัญญตา วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.3 วิเคราะห์ ความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี ได้แก่ อุดมการณ์ของพรรค นโยบายพรรคการเมือง ผู้นำพรรคการเมือง ผู้สมัครพรรคการเมือง กลไกการบริหารงานพรรคการเมือง วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.4 วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ การ

ประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติความถี่ ร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย 4. นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทั้งหมด มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์โดยการแปลความหมายของคะแนนที่เป็นตัวเลข ให้อยู่ในลักษณะของการอธิบาย

ผลการวิจัย

1. สภาพการส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 1. ด้านค่านิยมเล็งผลประโยชน์ ประกอบด้วยหลักการสำคัญ คือ ผู้บริหารเทศบาลต้องเป็นผู้ที่สามารถทำประโยชน์ให้กับประชาชน ชุมชน สังคม และประเทศชาติได้ และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง โดยการวางแผนการทำประโยชน์ การศึกษาปัญหา การรับฟังปัญหาของพื้นที่ เข้าช่วยเหลือคนที่มีความเดือดร้อน มีจิตในการพัฒนา คิดถึงประชาชนเป็นหลัก การพัฒนาสาธารณูปโภค ด้านสุขภาพจิตประชาชน ให้โอกาสในการเข้าถึงแก่ประชาชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน ความเป็นอยู่ เรื่องของความมั่นคงที่อยู่อาศัย การศึกษา ปัจจัย 4 เป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับประชาชนโดยเฉพาะคนที่ยังอยู่ในจังหวัดนนทบุรีให้ดูแลความเป็นอยู่ของชาวบ้าน เรื่องสินค้าการเกษตร การคมนาคม กระบวนการคิดที่ไปสู่กระบวนการแนวปฏิบัติที่เป็นระบบและต้องติดตามผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม 2. ด้านความนิยมสถานะทางสังคม ประกอบด้วยหลักการสำคัญ คือ การมีสถานะทางการเงินที่ดี การเป็นผู้บริหารเทศบาลนั้นต้องใช้เงิน ใช้เงินเพื่อดูแลสังคม ใช้ทุนทรัพย์ในการแก้ไข เพราะการทำอะไรต้องมีเงินช่วยในการพัฒนาสร้างความเจริญ งบประมาณเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้การทำงานเป็นไปได้ด้วยดี ฐานะที่ดี คือมองในด้านเศรษฐกิจหรือมองฐานะในเรื่องของสภาพความเชื่อถือของสังคมและชุมชนสามารถนำสิ่งที่ดี ๆ มาขยายผลเพื่อประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนโดยเฉพาะการศึกษาเศรษฐกิจสังคม 3. ด้านการกล่อมเกลาทางการเมือง ประกอบด้วยหลักการสำคัญ คือ การสื่อสารกับประชาชน ให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลทางการเมือง ให้หน่วยงานภาครัฐเข้าพื้นที่สื่อสารกับประชาชน และเข้าพื้นที่พบประชาชนด้วยตัวผู้บริหารเทศบาลเอง จะเป็นการประชาสัมพันธ์ อบรมกล่อมเกลาประชาชนให้รับรู้ข่าวสารได้ด้วยดี เข้าพื้นที่พบประชาชนในชุมชน โดยรับข้อเรียกร้อง หรือให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ ได้เข้าใจปัญหาของประชาชนในแต่ละชุมชน การใช้โซเชียลเป็นการสื่อสาร เดี๋ยวนี้สิ่งที่เพิ่มขึ้นมาคือเทคโนโลยีสมัยใหม่ Social Network หน่วยงานของรัฐ ต้องถ่ายทอดสู่ประชาชน ความรู้ของประชาชนไม่เท่ากันต้องพูดภาษาที่เข้าใจง่าย 4. ด้านลักษณะนิสัยของผู้บริหารเทศบาลประกอบด้วยหลักการสำคัญ คือ ผู้บริหารเทศบาลเป็นผู้มีลักษณะชอบช่วยเหลือประชาชน ซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา พูดจริงทำจริง และเป็นคนดี จิตสาธารณะช่วยเหลือประชาชน

ชุมชนและสังคม ทำงานเพื่อสังคมด้วยลักษณะที่เป็นนิสัยพื้นฐานเฉพาะตัว เป็นผู้ยึดมั่นในความดี ปฏิบัติตนถูกต้องตามกฎหมาย กฎระเบียบ ไม่ผิดศีลธรรม ซึ่งผู้บริหารช่วงอภิปรายในสภาไปทำหน้าที่แปรญัตติอะไรต่างๆ อย่างจริงจังเพื่อเป็นปากเสียงให้กับประชาชน 5. ด้านความรู้ความสามารถพิเศษของผู้บริหารเทศบาล ประกอบด้วยหลักการสำคัญ คือ มีความสามารถในการบริหาร การปกครอง มีเทคนิควิธีการหางบประมาณ มีความรู้ มีการศึกษา และมีประสบการณ์ทางการเมือง สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ในระดับหนึ่ง มีเทคนิควิธีการดึงงบประมาณ มีการจัดการที่ดี ครองใจคน ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างไร เปลี่ยนพื้นที่ให้เจริญได้อย่างไร ต้องมีกำลังในการพัฒนา เป็นผู้ที่ประชาชนไว้ใจ 6. ด้านมีประสบการณ์ทางการเมือง ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ เคยเป็นนักการเมืองระดับท้องถิ่นมาก่อน เคยเป็นนักการเมืองระดับชาติ มีความรู้ มีประสบการณ์ทางการเมือง การบริหารจัดการ เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับเล็ก การที่ทำหน้าที่ด้วยความเข้าใจ จริงจัง เกิดจากประสบการณ์ของการทำหน้าที่การเมือง มีประสบการณ์ถึงจะเข้าถึงปัญหา แก้ปัญหาได้ตรงจุด ช่วยให้นักการเมืองทำงานได้อย่างรวดเร็ว เข้าใจ เข้าถึง เพราะประสบการณ์ช่วยในการทำหน้าที่เริ่มจากสิ่งที่เราทำ สิ่งที่ฟัง ที่พูด ได้จากผู้รู้ ประสบการณ์ในการลงพื้นที่ 7. ด้านความสัมพันธ์กับเครือข่าย ประกอบด้วยหลักการสำคัญ คือ มีเครือข่ายกับชุมชน มีความสัมพันธ์กับนักการเมือง ผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกระดับ มีความสัมพันธ์กับหน่วยงานภาครัฐ นักการเมืองท้องถิ่น แต่ละระดับ มีเทคนิควิธีการที่จะสร้างเครือข่ายในสังคมและชุมชนหลาย ๆ ด้าน แต่ละเครือข่ายเพื่อให้เครือข่ายนั้นเป็นที่ปรึกษา เป็นผู้ที่ให้ข้อคิดข้อเสนอแนวทางที่จะต้องเอาไปดำเนินการในสภา หรือในกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้น

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาล จากการวิจัยเชิงปริมาณ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.75, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากทุกข้อ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกับความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.88, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพการส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี

1. ด้านค่านิยมเล็งผลประโยชน์ ประกอบด้วยหลักการสำคัญ คือ ผู้บริหารเทศบาลต้องเป็นผู้ที่สามารถทำประโยชน์ให้กับประชาชน ชุมชน สังคม และประเทศชาติได้ และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง โดยวางแผนทำประโยชน์ การศึกษาปัญหา การรับฟังปัญหาของพื้นที่ในภาพรวม เข้าช่วยเหลือคนที่มีความเดือดร้อน มีจิตในการพัฒนา คิดถึงประชาชนเป็นหลัก การพัฒนา สาธารณูปโภค การบริการด้านสุขภาพจิตประชาชน ให้โอกาสในการเข้าถึงแก่ประชาชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน ความเป็นอยู่ เรื่องของความมั่นคงที่อยู่อาศัย การศึกษา ปัจจัย 4 เป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับประชาชนโดยเฉพาะคนที่ยังอยู่ในจังหวัดนนทบุรี ดูแลความเป็นอยู่ของชาวบ้าน เรื่องสินค้าการเกษตร การคมนาคม กระบวนการคิดที่สู่กระบวนการแนวปฏิบัติที่เป็นระบบ และต้องติดตามผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม สอดคล้องกับวัลลภ รัฐฉัตรานนท์ และนพพล อัคฮาด (2557) เรื่อง ความนิยมของคนอีสานที่มีต่อพรรคเพื่อไทย: ศึกษากรณีจังหวัดขอนแก่น พบว่า ระดับความนิยมของคนอีสานที่มีต่อพรรคเพื่อไทย อยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับปัจจัยที่คนอีสานสนับสนุนพรรคเพื่อไทยนั้น มีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา และอาชีพ มีความสัมพันธ์กับระดับความนิยมดังกล่าว และปัจจัยทางด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง พบว่า บุคลิกภาพทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย, การแสดงบทบาทในฐานะแกนนำพรรคในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน, ตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่, การสร้างฐานคะแนนเสียงในระดับพื้นที่ และปัจจัยจากอิทธิพลส่วนตัวของ ดร.ทักษิณ ชินวัตร ในพื้นที่ภาคอีสาน ก็มีความสัมพันธ์กับความนิยมพรรคเพื่อไทยในภาคอีสานที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2. ด้านความนิยมสถานะทางสังคม ประกอบด้วยหลักการสำคัญ คือ การมีสถานะทางการเงินที่ดี การเป็นผู้บริหารเทศบาลนั้นต้องใช้เงิน ใช้เงินเพื่อดูแลสังคม ใช้ทุนทรัพย์ในการแก้ไข เพราะการทำอะไรต้องมีเงินช่วยในการพัฒนาสร้างความเจริญ งบประมาณเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้การทำงานเป็นไปได้ด้วยดี ฐานะที่ดี คือมองในด้านเศรษฐกิจหรือมองฐานะในเรื่องของสภาพความเชื่อถือของสังคมและชุมชน สามารถนำสิ่งที่ดี ๆ มาขยายผลเพื่อประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนโดยเฉพาะการศึกษาเศรษฐกิจสังคม สอดคล้องกับวัลลภ รัฐฉัตรานนท์ และนพพล อัคฮาด (2558) เรื่อง การศึกษาการเมืองถิ่นและนักการเมืองถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า พรรคที่ได้รับความนิยมจากประชาชน ได้แก่ พรรคความหวังใหม่ พรรคกิจสังคม และพรรคชาติพัฒนา และในช่วงปี พ.ศ. 2544 –ปัจจุบัน กระแสความนิยมของพรรคไทยรักไทยหรือพรรคการเมืองที่ ดร.ทักษิณ ชินวัตร ให้การสนับสนุน เช่น

พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย ได้รับความนิยมจากประชาชนในจังหวัดหนองบัวลำภูอย่างสูง สำหรับกลวิธีการหาเสียงในการเลือกตั้งของนักการเมืองถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู มีหลายรูปแบบ ได้แก่ การปราศรัย ติดเครื่องขยายเสียงประชาสัมพันธ์ การให้เงินซื้อเสียง การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม และการใช้หัวคะแนนในระดับหมู่บ้าน

3. ด้านการกล่อมเกลาทางการเมือง ประกอบด้วยหลักการสำคัญ คือ การสื่อสารกับประชาชน ให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลทางการเมือง ให้ผู้บริหารเทศบาล และหน่วยงานภาครัฐเข้าพื้นที่สื่อสารกับประชาชน จะเป็นการประชาสัมพันธ์ อบรมกล่อมเกลาประชาชนให้รับรู้ข่าวสารได้ด้วยดี เข้าพื้นที่พบประชาชนในชุมชน โดยรับข้อเรียกร้อง หรือให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ ได้เข้าใจปัญหาของประชาชนในแต่ละชุมชน การใช้โซเชียลเป็นการสื่อสาร ถ่ายทอดสู่ประชาชน ต้องพูดภาษาที่เข้าใจง่าย สอดคล้องกับพระทรงวุฒิ รัตนะ (2563) ได้วิจัยเรื่อง การกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชน ภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านทัศนคติแบบประชาธิปไตย ด้านความรู้ทางการเมือง ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับมาก และด้านทัศนคติทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง

4. ด้านลักษณะนิสัยของผู้บริหารเทศบาล ประกอบด้วยหลักการสำคัญ คือ ผู้บริหารเทศบาลเป็นผู้มีลักษณะชอบช่วยเหลือประชาชน ซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา พูดจริงทำจริง และเป็นคนดี จิตสาธารณะช่วยเหลือประชาชน ชุมชนและสังคม ทำงานเพื่อสังคมด้วยลักษณะที่เป็นนิสัยพื้นฐานเฉพาะตัว เป็นผู้ยึดมั่นในความดี ปฏิบัติตนถูกต้องตามกฎหมาย กฎระเบียบ ไม่ผิดศีลธรรม ซึ่งผู้บริหารช่วงอภิปรายในสภาไปทำหน้าที่แปรญัตติอะไรต่าง ๆ อย่างจริงจังเพื่อเป็นปากเสียงให้กับประชาชน สอดคล้องกับชนกนาถ พูลสวัสดิ์ (2554) เรื่อง ความผูกพันพรรคการเมืองในสังคมไทย ศึกษาเปรียบเทียบพรรคประชาธิปัตย์ในสงขลาและตาก พบว่า ความนิยมหรือความผูกพันต่อพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดจงขลาไม่ได้เกิดจากการสร้างฐานคะแนนเสียงอันมีประสิทธิภาพของพรรค แต่เกิดจากมุมมองและแบบแผนทางการเมืองที่พบได้ในคนใต้ทั่วไป โดยเฉพาะความนิยมอดีตหัวหน้าพรรคนายชวน หลีกภัย นอกจากนี้ยังพบว่ากระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองจากครอบครัวและสังคมคนใต้มีอิทธิพลอย่างมากต่อการเลือกพรรคประชาธิปัตย์ ในขณะที่ความผูกพันพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดตากเกิดจากความนิยมในตัวผู้สมัครในการดูแลช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่

5. ด้านความรู้ความสามารถพิเศษของผู้บริหารเทศบาล ประกอบด้วยหลักการสำคัญ คือ มีความสามารถในการบริหาร การปกครอง มีเทคนิควิธีการหางบประมาณ และมีประสบการณ์ทางการเมือง สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ในระดับหนึ่ง มีเทคนิคการดึงงบประมาณ การจัดการที่ดี ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการพัฒนาพื้นที่เปลี่ยนพื้นที่ให้เจริญ ต้องมีกำลังในการพัฒนา เป็นผู้ที่ประชาชนไว้ใจ สอดคล้องกับพระประเสริฐ เตชโก (ชาภักดี) (2563) เรื่อง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้นำทางการเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตำบลสนับทึบ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำทางการเมือง โดยรวมอยู่ระดับมาก ปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ข้อเสนอแนะ คือ ต้องใจซื่อมือสะอาด ปราศจากประพฤติมิชอบในหน้าที่ราชการมีความรู้รอบกฎหมาย การเมือง เศรษฐกิจ มีคุณธรรมในการบริหารให้ประชาชนเชื่อและศรัทธาปลอดการทุจริต

6. ด้านมีประสบการณ์ทางการเมือง ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ คือ เคยเป็นนักการเมืองระดับท้องถิ่น เคยเป็นนักการเมืองระดับชาติ มีความรู้ มีประสบการณ์ทางการเมือง การบริหารจัดการ การที่ทำหน้าที่ด้วยความเข้าใจ จริงจัง เกิดจากประสบการณ์ของการทำหน้าที่การเมือง มีประสบการณ์ถึงจะเข้าถึงปัญหา แก้ปัญหาได้ตรงจุด ช่วยให้นักการเมืองทำงานได้อย่างรวดเร็ว เข้าใจ เข้าถึง เพราะประสบการณ์ช่วยในการทำหน้าที่เริ่มจากสิ่งที่เราทำ สิ่งที่ฟัง ที่พูด ได้จากผู้รู้ ประสบการณ์ในการลงพื้นที่สอดคล้องกับสะถิระ เผือกประพันธุ์ (2558) เรื่อง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของนักการเมืองท้องถิ่นมีผลต่อการสื่อสารทางการเมืองท้องถิ่นมีผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาการปกครองท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี พบว่า ความสัมพันธ์และรูปแบบระบบอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนและประชาชน เป็นไปในลักษณะเป็นการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยต่อกัน จึงทำให้ระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนยิ่งแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น รวมทั้งความเกี่ยวข้องของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนกับประชาชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น พบว่า หากผู้นำชุมชนมีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติและความรู้ ความสามารถที่ดี จะเป็นคุณสมบัติที่สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยผ่านสายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของกับผู้นำชุมชนกับประชาชน ส่วนรูปแบบการสื่อสาร สามารถสรุปได้ คือ การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารมวลชน

7. ด้านความสัมพันธ์กับเครือข่าย ประกอบด้วยหลักการสำคัญ คือ มีเครือข่ายกับชุมชน มีความสัมพันธ์กับนักการเมือง ผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกระดับ มีความสัมพันธ์กับหน่วยงานภาครัฐ มีเทคนิควิธีการที่จะสร้างเครือข่ายในสังคมและชุมชนหลายๆ ด้าน แต่ละเครือข่ายเพื่อให้เครือข่ายนั้นเป็นที่ปรึกษา เป็นผู้ที่ให้ข้อคิด

ข้อเสนอแนวทางที่จะต้องเอาไปดำเนินการในสภา หรือในกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้น สอดคล้องกับธาตรี มหันตรัตน์ (2559) เรื่อง นักการเมืองถิ่นจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักการเมืองถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ด้านภูมิหลังของนักการเมืองถิ่น ด้านการบริหารคะแนนเสียง ด้านสถานการณ์และวัฒนธรรมทางการเมือง ด้านความสัมพันธ์กับเครือข่ายต่าง ๆ เป็นตัวกำหนดความสำเร็จ ที่ทำให้ได้รับความนิยม ตามปัจจัยดังกล่าว เป็นสิ่งที่นิยมใช้กันอยู่ในปัจจุบัน แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต เมื่อรูปแบบการเลือกตั้ง วิธีการเลือกตั้ง และวิถีชีวิตของประชาชนชาวจังหวัดนนทบุรีเปลี่ยนแปลงไป

องค์ความรู้จากการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งเสริมความนิยมทางการเมือง **ค่านิยมเล็งเห็นผลปฏิบัติ** มีการวางแผนในการทำประโยชน์ เพื่อส่วนรวม ทำเพื่อประชาชน ช่วยเหลือประชาชน และเข้าถึงประชาชนเป็นหลัก **ค่านิยมด้านความนิยมสถานะทางสังคม** มีสถานะทางการเงินดี มีความสัมพันธ์กับชุมชน มีพวกพ้องเป็นที่รู้จัก มีคนนับถือและเป็นตัวแทนหรือสัญลักษณ์ของชน **ความนิยมด้านการกล่อมเกลาทางการเมือ**ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ ใช้สื่อในการเผยแพร่ข่าวสาร ลงพื้นที่เพื่อรับรูปปัญหา **ความนิยมด้านลักษณะนิสัยของนักการเมือง** ชอบช่วยเหลือประชาชน ซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา พูดจริงทำจริงและเป็นคนดี **ความนิยมด้านความรู้ความสามารถพิเศษของนักการเมือง** มีความสามารถในการบริหารการปกครอง มีเทคนิควิธีการหางบประมาณ มีความรู้ มีการศึกษา และมีประสบการณ์ทางการเมือง **ความนิยมด้านมีประสบการณ์ทางการเมือง** เคยดำรงตำแหน่งนักการเมืองระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติและมีความรู้ความเข้าใจในทางการเมือง**ความนิยมด้านความสัมพันธ์กับเครือข่าย** มีความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้นำชุมชนและสามารถเข้าถึงชุมชนและประชาชนได้ดี		**หลักสาธารณียธรรม** **เมตตากายกรรม** ผู้บริหารมีความกระตือรือร้นในการทำงานและชอบช่วยเหลือกิจธุระต่าง ๆ ของผู้อื่น **เมตตาวจีกรรม** ผู้บรหารไม่กล่าววาจาหยาบคาย แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อผู้อื่นที่มีความเห็นต่าง แนะนำตักเตือนเพื่อหรือผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความหวังดี **เมตตามโนกรรม** ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้วยความยุติธรรมและยิ้มแย้มแจ่มใสต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน **สารธารณโภคี** ผู้บริหารช่วยกันจัดทำความสะอาด ปรับสภาพแวดล้อมภายในบริหารสถานที่ทำงานให้เอื้อต่อการอำนวยความสะดวกต่อประชาชน **สีลสามัญญตา** ผู้บริหารมีความประพฤติที่เป็นแบบอย่างที่ดี สร้างความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้นในองค์กร **ทิฏฐิสามัญญตา** ผู้บริหารมีการประชุมและวางแผนการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย		**ความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี** **อุดมการณ์ของพรรค** พรรคมีความเป็นเอกภาพจากการแทรกแซง และมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศ **นโยบายพรรคการเมือง** พรรคมีนโยบายที่ชัดเจน ทำได้จริง และมีความหลากหลาย **ผู้นำพรรคการเมือง** ผู้นำพรรคมีคุณธรรมและจริยธรรม เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม **ผู้สมัครพรรคการเมือง** ผู้นำมีความรู้ความสามารถ และสามารถเข้าได้กับทุกคน **กลไกลการบริหารงานพรรคการเมือง** การบริหารงานพรรคเป็นไปอย่างโปร่งใส มีการนำหลักธรรมมาพัฒนาและบริหารและมุ่งเน้นความสามัคคี

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาวิจัยโดยการสำรวจ เอกสารที่เกี่ยวข้องการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเฉพาะการส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนมีต่อผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้องค์ความรู้ดังนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรกำหนดนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน ด้วยการที่ภาครัฐสำรวจความต้องการของประชาชน นำมากำหนดนโยบายเพื่อตอบสนองความต้องการ

2. ภาครัฐควรมีนโยบายกำหนดคุณสมบัติของผู้บริหารเทศบาลต้นแบบ มีการพัฒนาคุณสมบัติผู้บริหารเทศบาลให้เป็นไปตามความต้องการ

3. พรรคการเมืองควรกำหนดนโยบายการสร้างชื่อเสียงให้แก่ผู้บริหารเทศบาลเพื่อการบริหารบ้านเมืองที่ดี และเสริมด้วยการกำหนดให้ผู้บริหารเทศบาลต้องลงพื้นที่เข้าหาประชาชน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารเทศบาลต้องมีบทบาทสนองตอบสังคมชุมชนในพื้นที่เพื่อประโยชน์ของประชาชน

2. ควรสนับสนุนให้ผู้บริหารเทศบาลสร้างบุคลิก สร้างความรู้ความสามารถที่ดีให้มีในตน เป็นการพัฒนาตนให้ทำงานเพื่อสังคม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อการเมือง

2. ควรศึกษาอิทธิพลที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาล

3. ควรศึกษาองค์ประกอบของหลักธรรมที่เหมาะสมในการเสริมสร้างความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาล

เอกสารอ้างอิง

โกวิทย์ พวงงาม. (2543). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ชนกนาถ พูลสวัสดิ์. (2554). ความนิยมทางการเมืองพรรคการเมืองในสังคมไทย ศึกษาเปรียบเทียบพรรคประชาธิปัตย์ในสงขลาและตาก. *วารสารการเมือง การบริหารและกฎหมาย*, 4(3), 171-200.

ถวิลวดี บุรีกุล และรัชวดี แสงมหะหมัด. (2557). *ค่านิยม วัฒนธรรมและอุณหภูมิประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: ส เจริญ การพิมพ์.

ธาตรี มหันตรัตน์. (2559). นักการเมืองถิ่นจังหวัดอุทัยธานี. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า*, 3(2), 49-54.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล. (2549). *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy).* กรุงเทพฯ: ศูนย์สันติวิถีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระทรงวุฒิ รัตนะ. (2563). การกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์,* 4(1), 44-53.

พระประเสริฐ เตชโก (ชาภักดี). (2563). *คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้นำทางการเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตำบลสนับทึบ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ และนพพล อัคฮาด. (2557). ความนิยมของคนอีสานที่มีต่อพรรคเพื่อไทย : ศึกษากรณีจังหวัดขอนแก่น. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 1(1), 76-100.

วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ และนพพล อัคฮาด. (2558). การศึกษาการเมืองถิ่นและนักการเมืองถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภู. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 2(1), 23-48.

สะถิระ เผือกประพันธุ์. (2558). ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของนักการเมืองท้องถิ่นมีผลต่อการสื่อสารทางการเมืองท้องถิ่นมีผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาการปกครองท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 7(1), 181-208.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนนทบุรี. (2565). จำนวนสิทธิ์เลือกตั้ง สืบค้น 1 กุมภาพันธ์ 2565, จาก https://Www.Ryt9.Com/S/Refg/13434

อภิชัย พันธเสน. (2539). *พัฒนาชนบทไทย : สมุทัยและมรรค แนวคิด ทฤษฎีและภาพรวมของการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์พริ้นติ้ง.

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองในความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี*

BUDDHADHAMMA INTEGRATION PROMOTING POLITICAL SOCIALIZATION FOR PEOPLE'S GOOD CITIZENSHIP OF NONTHABURI PROVINCE

พระครูโอภาสนนทกิตติ์ (ศักดา โอภาโส), จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์, สุรพล สุยะพรหม
Phrakhruopatnontakitti (Sakda Opaso), Chamnong Adivadhanasit, Surapon Suyaprom
วัดจันทร์ จังหวัดนนทบุรี
Wat Chan, Nonthaburi Province
Corresponding Author E-mail: sakda_opa@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. ความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี 2. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา และการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนจังหวัดนนทบุรี มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ด้วยการวิเคราะห์ค่าความถี่ ร้อยและ เฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ประชาชนเคารพความเสมอภาค มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบ มีวินัย เคารพกฎหมาย กติกา และ ยอมรับความแตกต่าง 2. การบูรณาการหลักพุทธธรรม คือ หลักสาราณียธรรม 6 ประการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ประชาชนแสดงออกด้วยความสุภาพ แนะนำด้วยความหวังดี ปรารถนาดีต่อกัน รับผิดชอบต่อสังคม เคารพระเบียบ มีทัศนคติตรงกัน

คำสำคัญ: การบูรณาการ; หลักสาราณียธรรม 6; การกล่อมเกลาทางการเมือง; ความเป็นพลเมืองดี

*Received March 21, 2024; Revised May 12, 2024; Accepted May 19, 2024

Abstract

Objectives of this research were 1. To study the good citizenship of the people in Nonthaburi province and 2. To study the integration of Buddhist principles to promote political socialization for good citizenship of the people in Nonthaburi province. Mixed research methods were used in the study. The qualitative research collected data by semi-structured interviewing 20 key-informants and 10 participants in focus group discussion then analyzed by content descriptive interpretation. The quantitative research data were collected with questionnaires from 400 samples, who were people aged 18 years and over, and then analyzed by descriptive statistics: frequency, percentage, mean and standard deviation.

The findings were as follows: 1. The good citizenship of the people in Nonthaburi Province, by overall, was at a high level ($\bar{x}$=4.09). The people followed the principles of equality, morals, ethics, responsibility, discipline, laws, and rules and accepted the differences. 2. Integration Buddhist principles, Saraniyadhamma, with 6 aspects was at high level ($\bar{x}$=4.07). The people expressed themselves politely, recommended other people with good hope, wished each other well, had social responsibility, respected regulations, and had the same attitude.

Keywords: Integration; Saraniyadhamma 6; Political Socialization; Good Citizenship

บทนำ

การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการปกครอง ความเป็นรัฐ การบริหารอำนาจรัฐ ความสำพันธ์ระหว่างมนุษย์ ชุมชนสังคมประเทศชาติ ประชาชนทุกคนต่างมีความเกี่ยวข้องกับการเมือง (จำนงค์ ทองประเสริฐ, 2562) การเมืองการปกครองของไทยในอดีตเป็นการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นระบอบการปกครองซึ่งพระมหากษัตริย์มีอำนาจสิทธิขาดในการบริหารประเทศ (Absolute Monarchy) ซึ่งระบอบนี้มีปรากฏก่อนสมัย

พุทธกาลเป็นต้นมา อีกทั้งพระพุทธเจ้าก่อนที่จะทรงผนวชนั้น พระองค์ก็มีสถานะเป็นกษัตริย์ เมื่อพระองค์ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแล้ว กลุ่มคนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญกลุ่มแรก ๆ (Target Group) คือ “ผู้ปกครอง” หรือ “ผู้นำทาง การเมือง” ในแคว้นต่างๆ ซึ่งอาจจะเรียกชื่อว่า “กษัตริย์” หรือ “พระราชา” หากจะวิเคราะห์เหตุผลสำคัญของการเลือกนั้น พระองค์อาจจะทรงตระหนักดีว่ากลุ่มคนที่เป็นผู้ปกครอง ผู้นำทางการเมือง หรือกษัตริย์นั้นมีพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ และเข้าใจแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาได้ง่าย อีกทั้งกลุ่มคนเหล่านี้มีศักยภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปสู่กลุ่มคนอื่นๆ ได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึงมากยิ่งขึ้น (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิธิบุณยากร), 2567)

การเมืองของไทยในปัจจุบันเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยได้จำกัดพระราชอำนาจของกษัตริย์ไว้ภายใต้รัฐธรรมนูญ คือพระราชอำนาจตามรัฐธรรมนูญ (Royal Prerogative) และพระราชอำนาจที่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ถือสืบทอดกันมา (ธงทอง จันทรางศุ, 2550) ซึ่งเป็นการปกครองที่เรียกได้ว่าเป็นระบอบผสม มาจากการสร้างความกลมกลืนระหว่างคุณค่าของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย คู่กับคุณค่าของการปกครองแบบพระมหากษัตริย์ ซึ่งการจัดวางอำนาจโดยการผสมระบอบการปกครองแบบนี้เป็นการจัดวางที่ต้องเลือกสัดส่วนที่ให้ความสำคัญว่า จะให้น้ำหนักของอำนาจไปในทางใด และให้ไว้ที่ใคร ซึ่งสัดส่วนของการแบ่งแยกอำนาจระหว่างกันนี้มีความยืดหยุ่น สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมและบริบท (ไชยันต์ ไชยพร, 2561) การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขจึงไม่ได้ลักษณะที่ตายตัว เพราะเป็นรูปแบบการปกครองที่กล่าวถึงการจัดวางรูปแบบการปกครองแบบผสม ระหว่างระบอบเดิมที่มีอยู่คือระบอบกษัตริย์หรือระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์กับระบอบใหม่ คือ ระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการจะสร้างระบอบการปกครองขึ้นมาใหม่จากระบอบการปกครองที่อยู่ตรงข้ามกันนี้ จึงเป็นการสร้างระบอบการปกครองจากมรดกของระบอบการปกครองเก่าขึ้นมา เพื่อที่จะนำมาผนวก และปรับใช้กับระบอบการปกครองใหม่นั่นเอง (ณัชชาภัทร อมรกุล, 2567) การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พระมหากษัตริย์ยังทรงมีเป็นประมุขของประเทศและทรงใช้อำนาจอธิปไตยในธิปไตยในการปกครองประเทศ คือ อำนานนิติบัญญัติทางสถาบันรัฐสภา อำนาจทางคณะรัฐมนตรี และอำนาจตุลาการทางศาล (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2567)

จังหวัดนนทบุรีมีประชากรทั้งสิ้นจำนวน 1,295,916 คน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2566) ประชาชนต่างมีความสนใจและมีส่วนร่วมทางการเมืองตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แต่โดยรวมพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนยังต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดการ

ตื่นตัวและมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น จากผลการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในจังหวัดนนทบุรี ที่ผ่านมาพบว่า พฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในจังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง เฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านการสังเกตการณ์ทางการเมือง และด้านการเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง ตามลำดับ และเมื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย พบว่า ปัจจัยด้านการเลือกตั้ง ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง ด้านการกล่อมเกลาทางการเมือง ด้านการเลือกตั้ง และด้านพฤติกรรมทางการเมืองตามหลักพุทธธรรม ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งทั้ง 5 ปัจจัยสามารถอธิบายความผันแปรของพฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในจังหวัดนนทบุรี ได้ร้อยละ 97.00 (ยุทธนา ปราณีต, 2565) และเมื่อพิจารณาถึงการตื่นตัวทางการเมือง จากพฤติกรรมการเลือกตั้ง พบว่า ในการเลือกตั้งเมื่อ 24 มีนาคม 2562 จังหวัดนนทบุรี มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ร้อยละ 76.65 ซึ่งมากกว่า ค่าเฉลี่ยของภาคกลางที่ร้อยละ 76.04 และทั้งประเทศ ที่ร้อยละ 74.87 (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2563) พิจารณาจากผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่า ประชาชนในจังหวัดนนทบุรีควรได้รับการพัฒนาและการกล่อมเกลาทางการเมืองเพื่อให้เกิดการตื่นตัวและมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงต้องการทราบถึงการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมือง เป็นอย่างไร องค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี มีอะไรบ้าง และความสัมพันธ์การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมือง กับความเป็นพลเมืองดี ของประชาชนจังหวัดนนทบุรี เป็นอย่างไร โดยผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะบูรณาการเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มามีส่วนในพึการส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมือง เพื่อความเป็นพลเมืองดี ของประชาชนจังหวัดนนทบุรี โดยใช้กระบวนวิธีวิจัย ที่เป็นวิทยาศาสตร์ ในการตอบปัญหาการวิจัย เพื่อให้ได้หลักการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมือง กับความเป็นพลเมืองดี ของประชาชนจังหวัดนนทบุรี อันจะนำไปสู่การได้นำหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมือง ไปใช้ในการสร้างหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาชน เพื่อความเป็นพลเมืองดี ของประเทศในภาพกว้างต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองดีของประชาชน จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชน จังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งรูปแบบของการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 20 รูปหรือคน และดำเนินการจะดำเนินการจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสนทนกลุ่มเฉพาะจำนวน 13 รูปหรือคน ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน สุ่มจากประชากร ซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ที่มีสิทธิเลือกตั้ง มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 1,056,364 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบการสนทนากลุ่มเฉพาะ ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ โดยการวิเคราะห์สภาพปัญหา กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย การศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และนำมากำหนดเป็นตัวแปรศึกษา สังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และสร้างเครื่องมืออให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นนำเครื่องมือที่ได้สร้างไว้แล้วให้ผู้ทรงเชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยหาค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ในส่วนของแบบสอบถาม ได้นำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.926

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Structured Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 รูปหรือคนเพื่อทำการสัมภาษณ์โดยเจาะจงคำตอบเฉพาะเรื่องตามจุดมุ่งหมาย โดยสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายและการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยดำเนินการจะดำเนินการจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสนทนกลุ่มเฉพาะจำนวน 13 รูปหรือคน โดย

คัดเลือกแบบเจาะจง การวิจัยเชิงปริมาณเก็บจากแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ซึ่งเป็นประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป โดยแยกเป็นอำเภอตามสัดส่วนประชากร คือ อำเภอเมืองนนทบุรี 115 คน อำเภอบางกรวย จำนวน 45 คน อำเภอบางใหญ่ จำนวน 50 คน อำเภอบางบัวทองจำนวน 90 คน อำเภอไทรน้อย จำนวน 22 คน และอำเภอปากเกร็ด จำนวน 78 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาความ โดยวิเคราะห์เนื้อหา จับประเด็นและนำมาลงระหัสข้อมูล เพื่อหาความความถี่ในประเด็นเดียวกันหรือสอดคล้องกันจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้ง 20 รูปหรือคน เพื่อนำไปสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ต่อไป การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี

(n = 400)

ความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ความรับผิดชอบ	4.12	0.51	มาก
2. มีวินัย เคารพกฎหมาย กติกา	4.11	0.51	มาก
3. มีคุณธรรม จริยธรรม	4.14	0.52	มาก
4. เคารพสิทธิ เสรีภาพผู้อื่น	4.05	0.56	มาก
5. ยอมรับความแตกต่าง	4.11	0.52	มาก
6. เคารพความเสมอภาค	4.17	0.53	มาก
7. เคารพเหตุผล	4.06	0.56	มาก
8. มีจิตสาธารณะ	4.08	0.53	มาก
9. มีความซื่อสัตย์สุจริต	4.08	0.50	มาก
10. มีความจงรักภักดี ต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์	4.03	0.51	มาก
รวม	**4.09**	**0.42**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้ง 10 ด้าน โดยด้านที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ ด้านเคารพความเสมอภาค มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 รองลงมา คือ ด้านมีคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 และด้านที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านมีความจงรักภักดี ต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของประชาชน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ประชาชนให้ความสำคัญอยู่แล้ว และกลุ่มที่ประชาชนให้ความสำคัญน้อย 1. กลุ่มที่ประชาชนให้ความสำคัญ ได้แก่ 1. เคารพความเสมอภาค 2. มีคุณธรรม จริยธรรม 3. ความรับผิดชอบ 4. มีวินัย เคารพกฎหมาย กติกา และ 5. ยอมรับความแตกต่าง ก็ควรมีการส่งเสริมเพิ่มเติมเพื่อความเป็นพลเมืองดีมากยิ่งขึ้น อันจะทำให้เกิดความรักและความสามัคคีในหมู่คณะ สังคมและประเทศชาติมีการพัฒนาไปอย่างมั่นคง 2. กลุ่มที่ประชาชนให้ความสำคัญน้อย ได้แก่ 1. ความรับผิดชอบ 2. มีวินัย เคารพกฎหมาย กติกา 3. มีคุณธรรม จริยธรรม 4. เคารพสิทธิ เสรีภาพผู้อื่น 5. ยอมรับความแตกต่าง 6. เคารพความเสมอภาค 7. เคารพเหตุผล 8. มีจิตสาธารณะ 9. มีความซื่อสัตย์สุจริต 10. มีความจงรักภักดี ต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะคุณลักษณะด้านความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ที่ประชาชนให้ความสำคัญน้อยลง ซึ่งควรส่งเสริมกิจกรรมการสร้างภาพลักษณ์ และการสร้างสำนึกให้เห็นคุณค่าของความเป็นพลเมืองดี

2. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองในความเป็นพลเมืองดีของประชาชน จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วยหลักการในการกล่อมเกลาทางการเมือง 6 ประการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองตามหลักสาราณียธรรม 6

(n = 400)

หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองตามหลักสาราณียธรรม 6	ระดับการปฏิบัติ		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. เมตตากายกรรม	4.04	0.45	มาก
2. เมตตาวจีกรรม	4.10	0.46	มาก
3. เมตตามโนกรรม	4.10	0.50	มาก
4. สาธารณโภคี	4.10	0.48	มาก
5. สีลสามัญญตา	3.99	0.48	มาก
6. ทิฏฐิสามัญญตา	4.09	0.45	มาก
รวม	**4.07**	**0.47**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมือง ในความเป็นพลเมืองดีของประชาชน จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 โดยประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน ซึ่งด้านที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด เท่ากัน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเมตตาวจีกรรม ด้านสาธารณโภคี และด้านเมตตามโนกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 รองลงมา คือ ด้านทิฏฐิสามัญญตา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 และด้านที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านสีลสามัญญตา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 แนวทางการพัฒนาหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองเพื่อความเป็นพลเมืองดีของประชาชน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1. หลักสาราณียธรรมที่ประชาชนให้ความสำคัญ ได้แก่ เมตตาวจีกรรม คือ การพูดสื่อสารกันด้วยความปรารถนาดี มากที่สุด รองลงมา หลักสาธารณโภคี คือ การให้ความช่วยเหลือแบ่งปันกันและกัน และเมตตามโนกรรม คือ การมีจิตคิดดีต่อกัน ซึ่งควรให้ความสำคัญเพิ่มมากขึ้นเพื่อความผาสุกในการอยู่ร่วมกัน โดยมีกระบวนการให้การพัฒนาศึกษาอบรม ผ่านสถาบันหลัก ได้แก่ ครอบครัว สถาบันการศึกษา และองค์กรศาสนา นอกจากนี้ ควรสร้างจรรยาบรรณและความตระหนักต่อการสื่อสารมวลชน เพื่อเป็นปัจจัยเสริมในการกล่อมเกลาทางการเมืองเพื่อความเป็นพลเมืองที่ดี 2. หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี 3 ปัจจัย ได้แก่ เมตตากายกรรม (แสดงออกต่อกันด้วยความปรารถนาดี) สีลสามัญญตา (มีความประพฤติสุจริตเสมอกับผู้อื่น) และ ทิฏฐิสามัญญตา (มีความเห็นชอบร่วมกับผู้อื่น) โดยหลักสาราณียธรรม 6 ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งอิทธิพลโดยตรงต่อความเป็นพลเมืองดี ซึ่งเป็นที่น่าสังเกต ที่ปัจจัยที่สำคัญที่สุด ได้แก่ ทิฏฐสามัญญตา การมีความเห็นที่ถูกต้อง เห็นชอบร่วมกัน เป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ซึ่งควรสนับสนุน กระบวนการสร้างทิฏฐิ หรือ ความเห็นที่ถูกต้อง เป็นไปตามธรรมนองคลองธรรม ผ่านสถาบันต่าง ๆ ได้แก่ ครอบครัว สถาบันการศึกษา และองค์กรศาสนา

อภิปรายผลการวิจัย

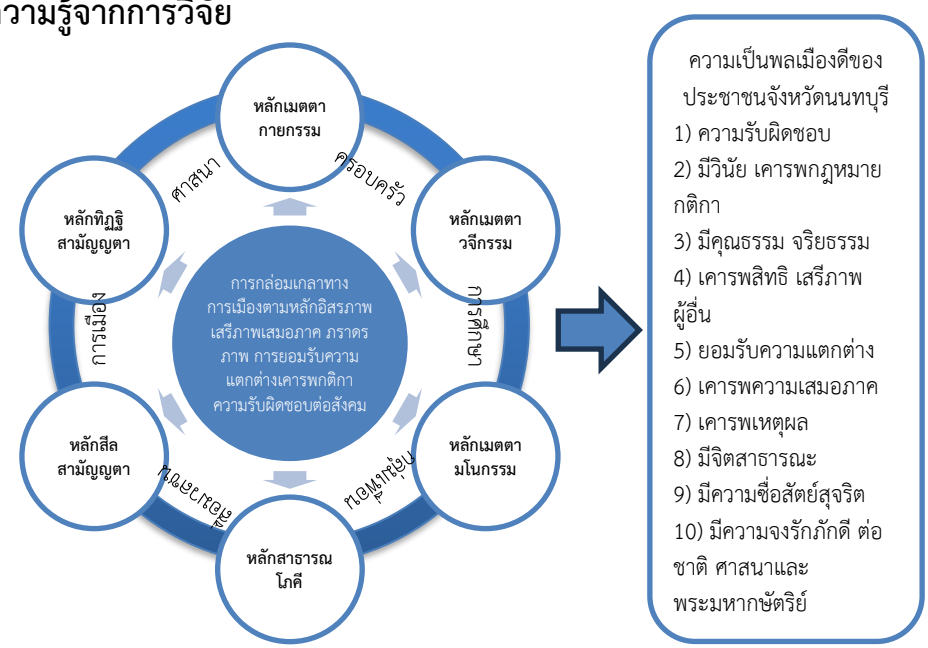
1. องค์ประกอบความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี องค์ประกอบความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี ประชาชนมีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า สังคมปัจจุบันให้ความสำคัญกับด้านการเคารพความเสมอภาค ด้านคุณธรรมจริยธรรม และความรับผิดชอบตามลำดับ แต่ให้ความสำคัญกับความจงรักภักดี ต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ น้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของกรณัฐ ระงับทุกข์ (2564) เรื่อง การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบ

ประชาธิปไตยของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปในกรุงเทพมหานคร พบว่า หลักปฏิบัติเพื่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปในกรุงเทพมหานคร ด้านการเคารพกฎกติกา ประชาชนให้ความสำคัญกับการเคารพกฎกติกา เพราะเชื่อว่าจะทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม ด้านเคารพสิทธิของผู้อื่น การประพฤติตนที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันและความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ โดยมีศาสนาประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงามเป็นหลักในการดำเนินชีวิตและการพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน เช่นเดียวกับงานวิจัยของนุชจรินทร์ ยีรัมย์ และคณะ (2561) เรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีจำนวน 15 องค์ประกอบ อธิบายความแปรปรวนของการวิจัยครั้งนี้ได้ร้อยละ 52.631 ประกอบด้วยองค์ประกอบ 1. ความรับผิดชอบ 2. ทักษะความสามารถ 3. ใฝ่เรียนรู้ 4. จริยธรรม 5. คุณลักษณะด้านการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย 6. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 7. มีจิตสาธารณะ 8. ความเป็นพลเมืองดีตามประเพณีวัฒนธรรม 9. การเคารพให้เกียรติผู้อื่น 10. การนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิต 11. ความสร้างสรรค์ 12. การพึ่งพาตนเอง 13. การดำเนินชีวิตในสังคม 14. บทบาททางสังคมและเศรษฐกิจ และ 15. การเคารพสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่นเดียวกับผลการศึกษาวิจัยของรสสุคนธ์ มกรมณี (2565) เรื่อง พฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า เยาวชนมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองปรากฏเป็นบางครั้ง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ เคารพความแตกต่าง เคารพกฎกติกาเคารพกฎหมาย เคารพสิทธิผู้อื่น รับผิดชอบต่อสังคม เคารพหลักความเสมอภาค มีอิสรภาพ-พึ่งตนเองได้ และแตกต่างกับผลการศึกษาของจุฑามาศ ช่อคง (2556) เรื่อง การสร้างแบบวัดความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า ความเป็นพลเมืองดี 10 คุณลักษณะ ได้แก่ 1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2. ซื่อสัตย์ สุจริต 3. มีวินัย เคารพกฎหมายและกติกาสังคม 4. ใฝ่เรียนรู้ 5. อยู่อย่างพอเพียง 6. มุ่งมั่น รับผิดชอบในการทำงาน 7. รักความเป็นไทย 8. มีจิตสาธารณะ 9. มีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของ ผู้อื่น และ 10. เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองการปกครอง

2. การบูรณาการหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองในความเป็นพลเมืองดีของประชาชน จังหวัดนนทบุรี การบูรณาการหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองในความเป็นพลเมืองดีของประชาชน จังหวัดนนทบุรี พบว่า สภาพ

การบูรณาการหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองในความเป็นพลเมืองดีของประชาชนจังหวัดนนทบุรี ตามหลักสาราณียธรรม 6 ประชาชนมีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 โดยด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด เท่ากัน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเมตตาวจีกรรม ด้านสาธารณโภคี และด้านเมตตามโนกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 รองลงมา คือ ด้านทิฏฐิสามัญญตา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 และด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านสีลสามัญญตา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพระครูวินัยธรอธิษฐ์ สุวฑฺโฒ (สุขพานิช) และคณะ (2565) เรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับผลการศึกษาของศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย และคณะ (2560) เรื่อง สถานีสาราณียธรรม : พื้นที่ บ่มเพาะความรู้ชุมชน พบว่า หลักพุทธธรรม “สาราณียธรรม 6” ประยุกต์ให้เอื้อต่อการบ่มเพาะความรู้ชุมชน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน ให้ชุมชนเข้มแข็ง นำเครือข่ายสถานีสาราณียธรรมเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนอื่น เป็นการเชื่อมโยงการ เรียนรู้ในพฤติกรรมเชิงประจักษ์ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน 2 ช่องทาง คือการนำเครือข่ายไป เรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนอื่น และชุมชนพื้นที่อื่นมาเรียนรู้ร่วมกันกับเครือข่ายสถานีสาราณียธรรม

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 : องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากการศึกษาพบว่า สถาบันที่มีบทบาทในการกล่อมเกลาทางการเมืองในวิถีประชาธิปไตยมากที่สุด ได้แก่ สถาบันการศึกษา เพราะเป็นสถาบันที่มีกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองทั้งทางตรง ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การเรียนรู้เกี่ยวกับวิชาหน้าที่พลเมือง เป็นต้น ในขณะที่การกล่อมเกลาทางการเมืองทางอ้อม มักเกิดขึ้นกับการจัดกระบวนการกลุ่มในสถานศึกษา เช่น การเลือกตั้งหัวหน้าห้อง กิจกรรมค่ายลูกเสือ และสถาบันการศึกษาควรมีนโยบายส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษาได้มีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็น กล้าแสดงความคิดเห็นทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน รวมทั้งร่วมกันอภิปรายเสนอแนะความคิดเห็น เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างกว้างขวาง รวมทั้งสร้างจิตสำนึกแบบวิถีชีวิตประชาธิปไตย ส่วนอาจารย์ที่สอนนั้นจะต้องมีบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้นักเรียนนักศึกษาได้เสนอความคิดเห็นอย่างอิสระและยอมรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลของนักเรียนนักศึกษาด้วย ซึ่งจะกล่อมเกลาให้นักเรียนมีความสามารถในการคิด ตัดสินใจ และมีความเชื่อมั่นใน ความสามารถในตัวนักเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนเป็นคนกล้าแสดงออก กล้าเสนอหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และมีความมั่นใจในตนเอง

2. จากการศึกษาพบว่า สถาบันครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการกล่อมเกลาทางการเมืองในความเป็นพลเมืองดี ดังนั้น พ่อแม่และผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการอบรมเลี้ยงดู หรือกล่อมเกลาลูก ซึ่งพ่อแม่ผู้ปกครองหรือครอบครัวควรมีการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่เพื่อสนับสนุนให้ลูกมีพัฒนาการตามวุฒิภาวะจะทำให้ลูกมีการควบคุมอารมณ์ตัวเองได้ดี เป็นคนจิตใจดี มองโลกในแง่ดี มีทักษะทางสังคมที่ดี สามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ต่างๆ ได้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และเห็นคุณค่าในตัวเอง มีระเบียบวินัย มีความอดทน พยายาม มีความรับผิดชอบและมีวุฒิภาวะ ซึ่งเป็นคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี และไม่ควรเลี้ยงดูลูกแบบควบคุม ซึ่งจะทำให้ลูกขาดทักษะทางสังคม มีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นๆ ได้ไม่ค่อยดี หรือเลี่ยงดูแบบตามใจ ไม่มีความรับผิดชอบเพราะไม่เคยฝึก คิดว่าตนเองเป็นศูนย์กลางของจักรวาล ไม่เชื่อฟังคนอื่น ควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้ ขาดทักษะที่ต้องใช้ในการอยู่ร่วมกับคนอื่น ซึ่งจะส่งผลเสียต่อลูกในระยะยาว

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ในการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองกับความเป็นพลเมืองดีของประชาชน ภาคส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ควรมีกลยุทธ์ในการส่งเสริมสนับสนุนการกล่อมเกลาเยาวชนในองค์กรชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น การส่งเสริมให้เยาวชนปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนา ครอบครัว สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวควร

ปลูกฝังค่านิยม จิตสำนึก ความเสียสละ คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนให้กับเยาวชนที่มีต่อกิจกรรมคำนึงถึงประโยชน์ต่อสังคม ชุมชนมากกว่าผลประโยชนส่วนตน พร้อมทั้งส่งเสริมให้เยาวชนมีความยึดมั่นในความถูกต้อง ยอมรับและอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม เป็นต้น

2. สถาบันต่าง ๆ ได้แก่ สถาบันการเมืองโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา องค์กรศาสนา และครอบครัว ควรจัดกิจกรรมและเปิดโอกาสให้เยาวชนได้ร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ในชุมชน อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดภาคการศึกษา เพื่อปลูกจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อ สังคม ชุมชน ความเป็นพลเมืองดีให้กับเยาวชนทั้งทางตรงและทางอ้อม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาเจาะจงเฉพาะกลุ่มเยาวชน ด้วยระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยการศึกษาเชิงคุณภาพจากเครื่องมือการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) แล้วสนับสนุนด้วยวิจัยเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดที่เด่นชัดมากขึ้นของการกล่อมเกลาทางการเมือง หรือคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีของเยาวชนมากขึ้น เพื่อให้ผลการศึกษาวิจัยมีความสมบูรณ์แม่นตรงเชิงเนื้อหานำไปสู่ฐานข้อมูลสำคัญทางวิชาการต่อไป

2. การวิจัยควรทำการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยใช้หลักพุทธธรรมมาส่งเสริมกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองเพื่อความเป็นพลเมืองดีของเยาวชน โดยการออกแบบกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่แท้จริง จากการปฏิบัติ เพื่อปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีให้กับเด็กและเยาวชนอันเป็นอนาคตของชาติที่มั่นคงต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรณัฐ ระงับทุกข์. (2564). การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปใน*กรุงเทพมหานคร* (ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2566). *ประชากรทะเบียนราษฎร์ จำแนกรายเพศ ปีงบประมาณ 2566 นนทบุรี*. สืบค้น สืบค้น 10 เมษายน 2567, จาก https://dashboard.anamai.moph.go.th/population/pop-all/changwat?year=2023&cw=12.

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2567). *การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย.* สืบค้น สืบค้น 10 เมษายน 2567, จาก https://www.dla.go.th/work/e_ book/eb7/eb7_4/p1.pdf.

กลุ่มแผนงานและวิชาการ ศูนย์การเรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคกลาง จังหวัดนนทบุรี. (2562). *รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2562 ศูนย์การเรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคกลาง จังหวัดนนทบุรี กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.* นนทบุรี : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2562). *ปรัชญาทางสังคมแห่งพระพุทธศาสนา*. นนทบุรี: หจก.นิติธรรมการพิมพ์.

จุฑามาศ ช่อคง. (2556). การสร้างแบบวัดความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,* 8(1), 23-36.

ไชยันต์ ไชยพร. (2561). *ปิยกษัตริย์: เส้นทางสู่ระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญเดนมาร์ก 1849*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา.

ณัชชาภัทร อมรกุล. (2567). *การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข*. สืบค้น 10 เมษายน 2567, จาก https://www.kpi.ac.th/.

ธงทอง จันทรางศุ. (2550). *พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอส.ซี.พริ้นท์แอนด์แพค จำกัด.

นุชจรินทร์ ยีรัมย์. สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์ และกมลทิพย์ ศรีหาเศษ. (2561). การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. *Veridian E-Journal. Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 11(3), 1625–1640.

พระครูวินัยธรอธิษฐ์ สุวฑฺโฒ (สุขพานิช). (2556). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 7(1), 46 - 63.

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิธิบุณยากร). (2567). แนวโน้มบทบาทพระสงฆ์กับการเมืองไทยในสองทศวรรษหน้า *(รายงานวิจัย).* กรุงเทพฯ: ศูนย์พุทธศาสน์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุทธนา ประณีต. (2565). พฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(3), 225 - 233.

รสสุคนธ์ มกรมณี. (2556). พฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. *วารสารวิจัยและพัฒนา,* 5(1), 74 –84.

ศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย ศักดิ์พงศ์ หอมหวล และประภัสสร ปรีเอี่ยม. สถานีสาราณียธรรม: พื้นที่ บ่มเพาะความรู้ชุมชน. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,* 11(1), 183-195.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2563). *ข้อมูลสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2562.* กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหายบล็อกและการพิมพ์.

การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักธรรมาธิปไตยของประชาชน ตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง*

POLITICAL PARTICIPATION DEVELOPMENT ACCORDING TO DHAMMA SUPREMACY OF PEOPLE AT HUAY PONG SUB-DISTRICT IN MUANG DISTRICT OF RAYONG PROVINCE

เอกลักษณ์ สุนทรลักษณ์, อนุภูมิ โซวเกษม, ธัชชนันท์ อิศรเดช
Akalack Soontralack, Anubhumi Sowkasem, Thatchanan Issaradet
เทศบาลเมืองมาบตาพุด
Mab Ta Phut Municipality Office
Corresponding Author E-mail: fasg0906@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้ มุ่งศึกษา 1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง 2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสุจริต 3 กับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง และ 3. นำเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ตามหลักสุจริต 3 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 390 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ คำนวณค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสุจริต 3 กับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำเสนอเนื้อหาแบบเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสุจริต 3 กับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง 3. แนวทางการพัฒนาการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ตามหลักสุจริต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีแนวทางในการพัฒนา คือ 1. ด้านกายสุจริต ประชาชนยึดกฎหมายและประพฤติปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด 2. ด้านวจีสุจริตประชาชนมีการประชาสัมพันธ์ทางการเมือง โดยยึดหลักการสื่อสารทางการ

*Received August 11, 2024; Revised September 6, 2024; Accepted September 9, 2024

เมืองอย่างมีหลักการ 3. ด้านมโนสุจริต ประชาชนมีจิตสำนึกต่อหน้าที่ บทบาทความเป็นพลเมืองของประเทศ

คำสำคัญ: การพัฒนาการมีส่วนร่วม; การมีส่วนร่วมทางการเมือง; หลักสุจริต 3

Abstract

This article aims to study: 1. The level of political participation of the people 2. The relationship between Sucarita 3 principle and the development of political participation of the people of Huai Pong Sub-District. and 3. Present guidelines for developing political participation of the people of Huai Pong Sub-District. according to Sucarita 3 principle, conducted by the mixed research methods. The quantitative research, data were collected from 385 samples with questionnaires and analyzed by the frequency, percentage, mean and standard deviation and the hypothesis was tested by analyzing the relationship between Sucarita 3 principle and the development of people's political participation. The qualitative research and data were collected by In-Depth- Interviewing 9 key informants, analyzed by presenting descriptive content interpretation.

The results of the research were found: 1. The level of political participation of the people of Huai Pong Sub-District, Mueang District, Rayong Province, by overall, was at high level. 2. The relationship between Sucarita 3 principle and the development of political participation of the people of Huai Pong sub-district 3. Development of political participation of the people of Huai Pong Sub-District, by overall, had positive relationship at the moderate level.3. The guidelines for people's political participation development in accordance with Sucarita 3 principles of the people at Huai Pong Sub-District, Muang District, Rayong Province with the guidelines as follows: 1. Kayasucarits; bodily good conduct, The people adhere to the law and behave in accordance with the law, 2. Vacisucarita, verbal good conduct, The people have political publicity based on the principles of political communication, and 3. Manosucarita, good mental conduct, The people had a sense of duty and role as citizens of the country.

Keywords: Participation Development; Political Participation; Honesty Principle 3

บทนำ

ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่ให้อำนาจสูงสุดแก่ประชาชน ในประเทศไทย ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกรอบและกติกาในการปกครอง สิ่งสำคัญในระบอบนี้คือประชาชน ซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจและมีสิทธิเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน สามารถปกครองตนเองได้ ประชาธิปไตยจึงเป็นการปกครองที่ขับเคลื่อนโดยประชาชน (Turner, 2000) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับระบุรูปแบบการปกครองและประมุขแห่งรัฐว่า ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยสถาบันพระมหากษัตริย์ได้รับการเคารพสักการะอย่างสูงสุดและไม่อาจละเมิดได้ รัฐธรรมนูญยังกำหนดพระราชอำนาจให้พระมหากษัตริย์เป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นของประชาชน โดยผ่านทางรัฐสภาในด้านนิติบัญญัติ ผ่านทางคณะรัฐมนตรีในด้านบริหาร และผ่านทางศาลในด้านตุลาการ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560, 2560) แม้ประเทศต่าง ๆ ที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะมีหลักการพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน แต่ระดับการเข้าถึงและการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมืองอาจแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม ระบอบประชาธิปไตยยังคงเป็นรูปแบบการปกครองที่มอบสิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนมากกว่าระบอบเผด็จการหรือสังคมนิยม ในประเทศที่มีระบอบเผด็จการหรือสังคมนิยม ผู้นำจะควบคุมสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเข้มงวด และจัดการชีวิตของประชาชนโดยอำนาจรัฐ แต่ในประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตย กฎหมายที่เรียกว่า "รัฐธรรมนูญ" จะถูกใช้เป็นหลักในการรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชน รัฐธรรมนูญถือเป็นกฎหมายสูงสุดและสำคัญที่สุด ไม่มีกฎหมายใดสามารถขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญได้ โดยรัฐธรรมนูญจะระบุขอบเขตอำนาจและหน้าที่ของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ รวมถึงที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และกำหนดสิทธิหน้าที่ต่าง ๆ ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (จรูญ สุภาพ, 2515)

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหลักการสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งในฐานะเครื่องมือและเป้าหมาย ในฐานะเครื่องมือ การมีส่วนร่วมของประชาชนคือกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนในการปกครองตนเองอย่างเสรี ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การกำกับดูแล หรือการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร ส่วนการเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญ ซึ่งเป็นกลไกหนึ่งที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ทำให้ผู้บริหารต้องรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น และช่วยป้องกันการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสม ในฐานะเป้าหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืนในที่สุด การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึงการกระทำ

ใด ๆ ที่ประชาชนทำด้วยความสมัครใจ ไม่ว่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ หรือจัดการอย่างเป็นระเบียบหรือไม่ก็ตาม เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ หรือการบริหารงานของรัฐ หรือการเลือกผู้นำทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงมีความสำคัญในทุกขั้นตอน ตั้งแต่กระบวนการ รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไปจนถึงวัฒนธรรมทางการเมือง (สากล พรหมสถิตย์, 2561)

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของประชาชนยังคงประสบปัญหาอยู่มาก เนื่องจากประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งยังเกิดความเบื่อหน่ายต่อระบบรัฐสภาที่ทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ ปัญหาสำคัญในปัจจุบันคือนักการเมืองหลายคนที่เข้ามาจากภาคธุรกิจหรือพ่อค้า ซึ่งอาจมีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวและกลุ่มพรรคพวก ทำให้ประชาชนไม่เห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมและไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองของประเทศ ซึ่งส่งผลให้ประชาชนละเลยต่อสิทธิและหน้าที่ในการเป็นพลเมือง แม้ประเทศไทยจะปกครองระบอบประชาธิปไตยมายาวนานกว่า 90 ปี การพัฒนาประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของประชาชนก็ยังไม่สามารถนำไปสู่การเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงได้ เนื่องจากปัญหาหลายประการ โดยสาเหตุหลักคือ ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะในกลุ่มเกษตรกร ชาวไร่ ชาวนา ซึ่งเป็นกลุ่มพลังการเมืองสำคัญที่ร้อยละ 80 ยังไม่เข้าใจการเมืองการปกครอง ปัญหานี้มีสาเหตุมาจากระดับการศึกษาที่จำกัด ทำให้ขาดโอกาสในการได้รับความรู้และปฏิบัติการตามระบอบประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง (ประภัสสร ทองยินดี, 2558)

จากเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักธรรมาธิปไตยของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง และนำหลักสุจริต 3 เป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เข้าร่วมทุกกิจกรรมทางการเมืองเท่าที่ประชาชนทั่วไปจะเข้าถึงและปฏิบัติได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสุจริต 3 กับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ตามหลักสุจริต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี คือ วิจัยเชิงปริมาณ และวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรในการวิจัย คือ ประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมีจำนวนรวม 15,451 คน กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการสุ่มมาจากประชากรโดยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane (สุรพล สุยะพรหม, 2553) จำนวน 390 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 9 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้องมูลจากแบบสอบถาม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 1. ถอดเสียงและบันทึก ทำการถอดเสียงสัมภาษณ์และบันทึกเป็นข้อความ 2. จำแนกประเด็น จัดกลุ่มข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3. วิเคราะห์ข้อมูล ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อวิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ตามวัตถุประสงค์การวิจัย 4. สังเคราะห์ข้อมูล รวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย นำเสนอในรูปแบบความเรียง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพรรณนา ใช้อธิบายปัจจัยส่วนบุคคลและพรรณนาการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น โดยใช้สถิติ เช่น ค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายตามระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สถิติอนุมาน ใช้ทดสอบสมมติฐานและเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อปัจจัยการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) สำหรับตัวแปรสองกลุ่ม และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) สำหรับตัวแปรตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป หากพบความแตกต่างจะใช้วิธี Least Significant Difference (LSD) เปรียบเทียบรายคู่ การวิเคราะห์คำถามปลายเปิด: ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับบริบท (Context) โดยแจกแจงความถี่ของคำตอบ เพื่อนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางและความเรียง

ผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการเลือกตั้ง	4.46	0.55	มาก
2. ด้านการเป็นผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	4.03	0.81	มาก
3. ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน	4.29	0.40	มาก
4. ด้านการติดต่อกับทางราชการ	3.97	0.48	มาก
5. ด้านการเป็นผู้ประท้วง	4.14	0.52	มาก
6. ด้านการเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมือง	4.26	0.52	มาก
โดยภาพรวม	**4.19**	**0.26**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.19, S.D.=0.26) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านการเลือกตั้ง ($\bar{X}$=4.46, S.D.= 0.55), ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน ($\bar{X}$=4.29, S.D.=0.40), ด้านการเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมือง ($\bar{X}$=4.26, S.D.= 0.52), ด้านการเป็นผู้ประท้วง ($\bar{X}$=4.14, S.D.= 0.52), ด้านการเป็นผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X}$=4.03, S.D.= 0.81) และด้านการติดต่อกับทางราชการ ($\bar{X}$=3.97, S.D.=0.48) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสุจริต 3 กับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสุจริต 3 กับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักธรรมาธิปไตยของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

	ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสุจริต 3 กับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง						
	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y6	Y
X1	.190*	.221**	.743**	.598**	.326**	.393**	**.428****
X2	.950**	.697**	.425**	.503**	.429**	.219**	**.387****
X3	.267**	.392**	.132*	.560**	.470**	.588**	**.749****
X	**.221****	**.743****	**.598****	**.326****	**.393****	**.428****	**.472****

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า หลักสุจริต 3 มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง (r=0.472**) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยรวม พบว่า

หลักสุจริต 3 (x) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ด้านการเลือกตั้ง (Y1) โดยภาพรวม อยู่ในระดับต่ำ (r=0.221**) หลักสุจริต 3 (x) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ด้านการเป็นผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (Y2) โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง (r=0.743**) หลักสุจริต 3 (x) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (Y3) โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (r=0.598**) หลักสุจริต 3 (x) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ด้านการติดต่อกับทางราชการ (Y4) โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (r= 0.326**) หลักสุจริต 3 (x) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ด้านการเป็นผู้ประท้วง (Y5) โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (r=0.393**) หลักสุจริต 3 (x) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ด้านการเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมือง โดยภาพรวม (Y6) อยู่ในระดับปานกลาง (r= 0.428**)

3. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักธรรมาธิปไตยของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ตามหลักสุจริต 3พบว่า แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักธรรมาธิปไตยของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ตามหลักสุจริต 3 มีแนวทางดังนี้ ด้านกายสุจริต (พฤติกรรม) การแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างของความโปร่งใส ซื่อสัตย์ และยุติธรรมในทุกสถานการณ์ ประชาชนต้องเตรียมตัวและปฏิบัติตนตามกฎหมายในการเลือกตั้ง รณรงค์อย่างถูกต้อง และแสดงบทบาทในชุมชนอย่างเป็นกลาง การติดต่อราชการและการประท้วงต้องทำตามข้อกฎหมาย และประพฤติตนโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น

วจีสุจริต (คำพูด) การใช้คำพูดที่ตรงไปตรงมา ซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบในการสื่อสาร เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความโปร่งใสในทุกการพูดคุยและการสื่อสาร ในการเลือกตั้งและการรณรงค์ ควรให้ข้อมูลที่เป็นจริงและเป็นธรรม ติดต่อราชการเมื่อพบปัญหาและสื่อสารในชุมชนด้วยความถูกต้องและเป็นกลาง ร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการให้

ความรู้และคำแนะนำที่เหมาะสม มโนสุจริต (ความคิด) การคิดและเจตนาที่มีความโปร่งใส ซื่อสัตย์ และยุติธรรม ซึ่งสะท้อนถึงความรับผิดชอบในการตัดสินใจและการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ประชาชนต้องมีความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย มีอุดมการณ์ต่อการปกครองที่ดี และเข้าใจการทำงานของรัฐ รวมถึงการประท้วงของประชาชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จากการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลห้วยโป่งอยู่ในระดับมาก ซึ่งบ่งชี้ว่าประชาชนมีความสนใจและตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการเลือกตั้งเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการเลือกตัวแทนที่สามารถสะท้อนความต้องการและแก้ไขปัญหาของประชาชนได้ เช่น ปัญหาปากท้องและความเป็นอยู่ทั่วไป ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของพระมหาณรงค์ ธมฺมเมธี (ศรีพันลม) (2564) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนในชุมชนดังกล่าวก็มีการมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุดเช่นกัน เช่นเดียวกับงานของปิ่นอนงค์ ทองบ่อ (2563) เรื่อง การเสริมสร้างความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชี้ให้เห็นว่า การเสริมสร้างความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่างๆ อยู่ในระดับสูง อันแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองที่เป็นพื้นฐานของประชาธิปไตย

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสุจริต 3 กับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า หลักสุจริต 3 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งบ่งบอกว่าหลักการของสุจริต 3 เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (2564) เรื่อง สุจริตธรรมในฐานะเครื่องมือป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยปัจจุบัน พบว่า ที่ชี้ให้เห็นว่าความซื่อสัตย์ สุจริต และความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นคุณสมบัติที่ประชาชนคาดหวังจากนักการเมือง และเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปกครองของนักการเมือง

3. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ตามหลักสุจริต 3 พบว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลห้วยโป่งตามหลักสุจริต 3 อยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลห้วยโป่งนั้นได้รับการพัฒนาผ่านการเลือกตั้งและการเสริมสร้างความเข้าใจทางการเมืองเป็นสำคัญ โดยมีหลักสุจริต 3 เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพ ที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมที่ยึดมั่นในหลักคุณธรรมและจริยธรรมซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินการทางการเมืองอย่างซื่อสัตย์และสุจริต หลักสุจริตธรรมถือเป็นรากฐานของความดีทุกประการ หากบุคคลใดมีหลักสุจริตธรรมในใจ จะส่งผลให้การดำเนินชีวิตทางการเมืองสะอาดทั้งทางกาย วาจา และใจ งานวิจัยของพระมหาสมคิด สมฺปนฺโน (2564) เรื่อง การนำหลักสุจริตมาพัฒนาศักยภาพของนักการเมืองท้องถิ่น พบว่า การนำหลักสุจริตธรรมมาพัฒนาศักยภาพของนักการเมือง โดยเฉพาะการปฏิบัติตนตามหลักกายสุจริต วจีสุจริต และมโนสุจริต ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการเมืองที่มั่นคงและยั่งยืนในระยะยาว

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัย

จากภาพที่ 1 การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักธรรมาธิปไตยของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง” ตามหลักสุจริต 3 ช่วยเสริมสร้าง

กระบวนการเลือกตั้งที่โปร่งใสและยุติธรรม แต่ยังช่วยให้ประชาชนมีความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยอย่างแท้จริงได้ สามารถสรุปองค์ความที่รู้ได้ ดังนี้

1. ด้านการเลือกตั้ง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักสุจริต 3 ประชาชนที่มีความใส่ใจในการเลือกตั้งจะตรวจสอบข้อมูลและคุณสมบัติของผู้สมัครอย่างรอบคอบก่อนลงคะแนนเสียง เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปตามหลักการที่โปร่งใสและซื่อสัตย์ นอกจากนี้ การพูดคุยและปรึกษาหารือกับคนใกล้ตัวก็เป็นการสร้างการรับรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ซึ่งสะท้อนถึงความรับผิดชอบในการเลือกตัวแทนที่มีความสามารถและคุณธรรม

2. ด้านการเป็นผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักสุจริต 3 การรณรงค์เชิญชวนให้คนไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะต้องยึดมั่นในอุดมการณ์และหลักการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การสื่อสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่เน้นความซื่อสัตย์และความถูกต้องช่วยให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่เชื่อถือได้ และมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักสุจริต 3 การส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนตื่นตัวในการเลือกตั้ง รวมถึงการประสานงานกับกรรมการหน่วยเลือกตั้งและสื่อสารข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นการสร้างสรรค์กระบวนการเลือกตั้งที่โปร่งใสและยุติธรรม โดยการรับฟังความคิดเห็นจากคนในชุมชนช่วยให้การเลือกตั้งสะท้อนความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

4. ด้านการติดต่อกับทางราชการ การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักสุจริต 3 การติดต่อและสื่อสารกับหน่วยงานราชการเกี่ยวกับการเลือกตั้งอย่างมีระเบียบและมีอุดมการณ์ เป็นการทำให้การเลือกตั้งเป็นไปตามกฎระเบียบและสามารถตรวจสอบได้ การแจ้งเบาะแสเมื่อพบเห็นความผิดปกติหรือการละเมิดกฎระเบียบช่วยในการรักษาความโปร่งใสของกระบวนการเลือกตั้ง

5. ด้านการเป็นผู้ประท้วง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักสุจริต 3 การประท้วงหรือเรียกร้องในประเด็นทางการเมืองควรเป็นไปอย่างมีเหตุผลและมีข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงรองรับ การประท้วงที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมและความถูกต้อง แสดงถึงการแสดงออกที่สอดคล้องกับหลักสุจริต เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่เป็นธรรมและยุติธรรม

6. ด้านการเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมือง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักสุจริต 3 การเป็นสื่อกลางในการสื่อสารข้อมูลการเลือกตั้งต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นกลาง การสนับสนุนข้อมูลที่ช่วยให้การเลือกตั้งเป็นไปตามหลักการที่ยุติธรรม เป็นการปฏิบัติงานที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและจิตสำนึกในการรักษาความโปร่งใสในการสื่อสารข่าวสาร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านการเลือกตั้ง หน่วยงานการเลือกตั้งในพื้นที่ ควรมีนโยบายให้ความรู้บทบาทหน้าที่ของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

2. หน่วยงานการเลือกตั้งในพื้นที่ ควรมีนโยบายการให้ความรู้แก่ประชาชนถึงหน้าที่บทบาทของประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติการ

1. หน่วยงานการเลือกตั้งในพื้นที่ ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการไปใช้สิทธิและ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัคร ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้หน่วยงานราชการพึงปฏิบัติต่อประชาชน

2. หน่วยงานการเลือกตั้งในพื้นที่ ควรมีแนวทางการปฏิบัติแก่ประชาชนโดยทั่วไปให้ประชาชนรู้ถึงหน้าที่บทบาทของประชาชนในชุมชนทำได้อย่างไรบ้าง

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในประเด็นต่อไปนี้

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับการสร้างค่านิยมการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการเลือกตั้งในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2. ควรวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นไปตามกฎหมายเป็นกลางทางการเมือง

เอกสารอ้างอิง

คะนอง วังฝายแก้ว. (2560). *การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต 3* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จรูญ สุภาพ. (2515) *หลักรัฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ปิ่นอนงค์ ทองบ่อ. (2563). *การเสริมสร้างความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาณรงค์ ธมฺมเมธี (ศรีพันลม). (2564). *การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการเลือกตั้งทั่วไปของชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสมคิด สมปนโน และคณะ. (2564). การนำหลักสุจริตมาพัฒนาศักยภาพของนักการเมืองท้องถิ่น. *วารสารมหาจุฬาตานีปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 3(5), 40-46.

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2561). *สุจริตธรรมในฐานะเครื่องมือป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย ปัจจุบัน*. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2566, จาก https://www.mcu.ac.th/article/detail/439

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. (หมวด 1) เล่ม 134 ตอนที่ 40. หน้า ก.

สากล พรหมสถิต. *การมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมือง*. (งานประชุมวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 7/2561). รัฐประศาสนศาสตร์ไทย 4.0: ประชารัฐ นวัตกรรม และความท้าทาย. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2566, จาก http://blog.bru.ac.th/wp-content/uploads/bp-attachments/15097

สุรพล สุยะพรหม และ สุทธิรัก ศรีจันทร์เพ็ญ. (2553). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Turner, B. S. (2000). *Contemporary Problems in the Theory of Citizenship. Citizenship and Social Theory.* London: Sage Publications Ltd.

ปัญหากฎหมายในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157*

LEGAL PROBLEMS ON THE PERFORMANCE OF THE ABBOT´S AUTHORITY AS AN GOVERMENT OFFICER ACCORDING TO THE CRIMINAL CODE SECTION 157

พระครูวิมลสุวรรณกร (สมพงษ์ จนฺทวโร), วรพจน์ ถนอมกุล
Phrakhru Wimolsuwannakorn (Sompong Candavaro), Worapote Thanomkul
วัดกู้ จังหวัดนนทบุรี
Wat Ku, Nonthaburi Province
Corresponding Author E-mail: ohjanta@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาแนวคิดและวิวัฒนาการเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง 2. เพื่อศึกษากฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส 3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหากฎหมายในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และ 4. เพื่อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษารวบรวมข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องจากตำราวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย และบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1. อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มีการพัฒนาตามบริบทสังคมและการเมือง โดยเฉพาะการแก้ไขปี พ.ศ. 2535 ที่ขยายขอบเขตการบริหารกิจการในวัดให้ครอบคลุมมากขึ้น นอกจากนี้ อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสต้องสอดคล้องกับกฎหมายอื่น ๆ เช่น กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของวัด 2. กฎหมายของ ลาว กัมพูชา และญี่ปุ่น พบว่าไม่มีประเทศใดกำหนดให้เจ้าอาวาสเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายอาญา แต่ทุกประเทศให้เจ้าอาวาสมีบทบาทในการปกครองคณะสงฆ์ การศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสงเคราะห์ โดยมีหน้าที่ดูแลและจัดการกิจการวัดเพื่อความเจริญรุ่งเรืองและความ

*Received October 17, 2024; Revised November 2, 2024; Accepted November 16, 2024

สงบเรียบร้อย 3. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 45 กำหนดให้เจ้าอาวาสเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายอาญา แต่ขาดความชัดเจนในมาตรา 37 และ 38 ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ จึงมีความจำเป็นในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้ครอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้น 4. ข้อเสนอแนะ คือควรปรับปรุงกฎหมายโดยเพิ่มความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของเจ้าอาวาส การกำหนดแนวทางในการบริหารทรัพย์สินของวัด การลดความซ้ำซ้อนในกฎหมาย และการอบรมทางกฎหมายให้เจ้าอาวาส รวมถึงการสนับสนุนและตรวจสอบทางกฎหมายที่ชัดเจน

คำสำคัญ: กฎหมาย; เจ้าอาวาส; เจ้าพนักงาน; ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157

Abstract

This research aimed: 1. To study the concept and evolution of the power and duties of the abbot according to the Sangha Act B.E. 2505 (Amendment No. 2) B.E. 2535 (1992) and related Thai laws; 2. To study foreign laws related to the power and duties of the abbot; 3. To study and analyze legal problems in the exercise of the power and duties of the abbot as an official under the Criminal Code; and 4. To propose improvements and amendments to the law in the exercise of the power and duties of the abbot as an official under the Criminal Code, conducted by the . This qualitative research is by collecting data and related documents from academic textbooks, articles, theses, research works, and related legal provisions. The data were analyzed by descriptive content interpretation.

The research results were found that: 1. The power and duties of the abbot according to the Sangha Act have been developed according to the social and political context, especially the amendment in B.E. 2535 which expanded the scope of temple administration to be more comprehensive. In addition, the power and duties of the abbot must be consistent with other laws, such as civil and commercial laws related to the management of monastery property. 2. The laws of Laos, Cambodia and Japan were found that no country stipulates that the abbot is an official under the criminal law. However, all countries allow the abbot to play a role in governing the Sangha, education, dissemination of Buddhism, public utilities and welfare. They were responsible for overseeing and managing the monasteries for prosperity and

peace. 3. The Sangha Act of B.E. 2505, Section 45, stipulates that the abbot is an official under the criminal law. However, Sections 37 and 38 lack clarity, which creates a risk of improper performance of duties. Therefore, it was necessary to amend the law to be more comprehensive. 4 . Recommendations included improving the law by increasing clarity in the roles and duties of abbots, setting guidelines for the administration of temple assets, reducing redundancy in laws, and providing legal training for abbots.
Keywords: Law; Abbot; Official; Criminal Code Section 157

บทนำ

วัดถือเป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงคนในชุมชนให้มีความสัมพันธ์ทางสังคมและสำนึกร่วมในความเป็นพวกเดียวกัน ด้วยความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความศักดิ์สิทธิ์ วัดเป็นพื้นที่สาธารณะที่มีบทบาททั้งในด้านศาสนาและไสยศาสตร์ นอกจากนั้นวัดและพระสงฆ์ยังเป็นศูนย์กลางทางจิตใจและการพัฒนาสังคม รวมถึงการส่งเสริมความเป็นอยู่ของคนในชุมชนตั้งแต่เกิดจนตาย พระสงฆ์นอกจากจะเป็นผู้นำทางด้านศีลธรรมแล้ว ยังมีบทบาทในการพัฒนาสังคม และเป็นผู้ให้คำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน พระสงฆ์ในชนบทมีอิทธิพลสูงต่อการสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และช่วยให้เกิดการพัฒนาประเทศ พระสงฆ์มีบทบาทชี้นำการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน ทั้งในด้านศีลธรรมจรรยาและการดำเนินชีวิตทางโลก ชาวบ้านให้ความเคารพศรัทธาต่อพระสงฆ์ การมีพระสงฆ์เป็นผู้นำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนมักประสบความสำเร็จ เพราะได้รับความร่วมมือจากชาวบ้าน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2563)

ในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น จุดมุ่งหมายของการสร้างวัดเน้นไปที่ผลประโยชน์ทางการปกครอง โดยในสมัยรัชกาลที่ 1 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้ให้ความสำคัญกับการนำพระพุทธศาสนามาเป็นส่วนหนึ่งของระบบการปกครองของไทย โดยเปลี่ยนระบบการปกครองจากเทวราชามาเป็นพุทธราชา ส่งผลให้พระพุทธศาสนามีอิทธิพลในชีวิตประจำวันของคนในสยามอย่างมาก การสร้างวัดยังมีจุดประสงค์เพื่อเป็นแหล่งการศึกษา โดยเฉพาะในสมัยรัชกาลที่ 3 ที่ทรงส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางการให้ความรู้แก่ประชาชน ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 วัดมีสถานะเป็นนิติบุคคล เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในการดำเนินกิจการทางวัด โดยมีบทบาทหน้าที่ตามกฎหมาย ทั้งในด้านการดูแลจัดการทรัพย์สิน การบริหารงานของวัด และการปกครองภายในวัด พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 45

กำหนดบทบาทหน้าที่ของเจ้าอาวาสซึ่งเป็นตำแหน่งภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ โดยระบุว่าเจ้าอาวาสเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองและจัดการภารกิจภายในวัดให้เป็นไปตามกฎของคณะสงฆ์และพระธรรมวินัย นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (16) ได้ให้คำนิยามว่า “เจ้าพนักงาน” หมายถึง บุคคลที่กฎหมายระบุให้เป็นเจ้าพนักงานหรือได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ซึ่งรวมถึงเจ้าอาวาสที่ทำหน้าที่ทางราชการตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ในฐานะที่เจ้าอาวาสมีสถานะเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย เมื่อทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปกครองวัด เขาย่อมต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับทางกฎหมาย ตามมาตรา 157 ของประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งระบุว่า “เจ้าพนักงานผู้ใดปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือ ปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” กล่าวคือ หากเจ้าอาวาสกระทำการโดยมิชอบหรือละเลยหน้าที่ราชการโดยเจตนาเพื่อประโยชน์ส่วนตน ย่อมต้องรับผิดตามกฎหมาย (พระใบฎีกาคทาวุธ คเวสกธมฺโม, 2567)

อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญที่พบคือ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามมาตรา 157 มีความแตกต่างจากเจ้าพนักงานในระบบราชการของรัฐ เนื่องจากระบบการทำงานของศาสนจักรและอาณาจักรมีความแตกต่างกัน การนำกฎหมายมาตรา 157 มาบังคับใช้กับเจ้าอาวาสจึงไม่เหมาะสม โดยเฉพาะในกรณีที่บทบาทหน้าที่ของเจ้าอาวาสเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางศาสนาและการปกครองวัด ซึ่งต่างจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานในรัฐ การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงหรือวัฒนธรรมของศาสนจักร อาจทำให้เกิดความอยุติธรรม และทำให้คณะสงฆ์ต้องเผชิญกับปัญหาทางกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับหน้าที่และบริบทการทำงาน เจ้าอาวาสในฐานะเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์มีบทบาทหน้าที่ในบริบทที่แตกต่างจากเจ้าพนักงานฝ่ายอาณาจักร การบังคับใช้กฎหมายมาตรา 157 ที่กำหนดบทลงโทษทางอาญาในกรณีการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ อาจไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้การปกครองวัดเป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม นอกจากนี้ เจ้าอาวาสยังต้องเผชิญกับความยากลำบากในการปฏิบัติหน้าที่โดยเฉพาะกรณีการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัด การปกครองคณะสงฆ์ และการบริหารจัดการกิจกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

ปัญหาที่เกิดขึ้นมีหลายประการ ได้แก่ ปัญหาสถานะทางกฎหมายของเจ้าอาวาส แม้เจ้าอาวาสจะเป็นเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ แต่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าอาวาสมีความซับซ้อนและไม่สอดคล้องกับกฎหมายในบางกรณี เช่น กรณีการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัด การใช้อำนาจของเจ้าอาวาสในปัจจุบันยังคงติดอยู่กับรูปแบบการบริหารงานที่ล้าหลัง และไม่มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี การนำมาตรา 157 มาบังคับใช้กับเจ้าอาวาสอาจทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่าง

บทบาททางศาสนากับบทบาทการเป็นเจ้าพนักงาน เช่น กรณีการจัดการปัญหาการสูบบุหรี่ในวัด หรือการห้ามดื่มสุราในงานวัด (พระใบฎีกาคทาวุธ คเวสกธมฺโม, 2567)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าอาวาสในฐานะเจ้าพนักงานตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญา เพื่อหาทางปรับปรุงและเสนอแนะในการแก้ไขกฎหมายให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย รวมถึงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เพื่อให้สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและวิวัฒนาการเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง ศึกษากฎหมายของประเทศลาว กัมพูชา และญี่ปุ่นเกี่ยวกับสถานภาพของเจ้าอาวาส เพื่อเปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ของเจ้าอาวาสในแต่ละประเทศ อาทิ ประเทศลาวที่เจ้าอาวาสได้รับการแต่งตั้งจากคณะสงฆ์โดยตรง แต่มีบทบาทจำกัดด้านการบริหารของรัฐ ประเทศกัมพูชาที่กฎหมายคณะสงฆ์ให้ความสำคัญกับการควบคุมโดยรัฐบาล และประเทศญี่ปุ่นที่กฎหมายสนับสนุนให้วัดเป็นองค์กรอิสระและเจ้าอาวาสมีสถานะเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ การศึกษาเหล่านี้จะช่วยวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในประเทศไทย พร้อมเสนอแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง เพื่อให้เจ้าอาวาสสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับบริบททางศาสนจักร โดยเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงกฎหมายให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและวิวัฒนาการเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อศึกษากฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหากฎหมายในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา
4. เพื่อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และประมวลกฎหมายอาญา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยคือ การวิเคราะห์เอกสาร ซึ่งรวมถึงตำราวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทบัญญัติกฎหมาย และข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยเน้นการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในฐานะเจ้าพนักงาน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมจากเอกสารและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยรวบรวมจากตำราวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทบัญญัติกฎหมาย และข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับบทบาทของเจ้าอาวาสในฐานะเจ้าพนักงานตามกฎหมาย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จะถูกวิเคราะห์โดยใช้วิธีการพรรณนาและวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ เพื่อหาผลสรุปและประเด็นปัญหาทางกฎหมาย รวมถึงการนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาทางกฎหมายและการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักการและบทบาทของเจ้าอาวาสในฐานะเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

ผลการวิจัย

1. อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535) พบว่า มาตรา 45 ได้กำหนดให้เจ้าอาวาสมีหน้าที่ในการปกครองวัดและดูแลทรัพย์สินของวัด รวมถึงการปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่จำเป็นตามกฎของคณะสงฆ์ ซึ่งทำให้เจ้าอาวาสมีบทบาทและความรับผิดชอบในการบริหารกิจการภายในวัดอย่างครอบคลุม ส่วนมาตรา 37 บัญญัติให้เจ้าอาวาสมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดโดยเป็นไปตามกฎของคณะสงฆ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหมายความว่าการบริหารจัดการทรัพย์สินต้องเป็นไปอย่างโปร่งใสและสอดคล้องกับกฎหมาย เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในขณะเดียวกัน มาตรา 38 ของพระราชบัญญัติคณะ

สงฆ์ ได้กำหนดให้เจ้าอาวาสมีอำนาจแต่งตั้งผู้ช่วยในการปฏิบัติงานในกรณีที่เจ้าอาวาสไม่สามารถปฏิบัติงานบางประการได้ด้วยตนเอง การกำหนดหน้าที่ตามมาตรา 45, 37 และ 38 นี้ ทำให้สถานะของเจ้าอาวาสไม่เพียงแต่มีบทบาทในฐานะผู้นำทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังต้องดำเนินหน้าที่ในการบริหารจัดการที่ครอบคลุมทั้งในด้านทรัพย์สินและการดำเนินงานต่าง ๆ ภายในวัดตามกฎหมาย

2. จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสใน สปป.ลาว กัมพูชา และญี่ปุ่น พบว่ามีกฎหมายที่กำหนดบทบาทของเจ้าอาวาสในการปฏิบัติงานของวัดแต่ละประเทศ ดังนี้

สปป.ลาว กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและหน้าที่ของเจ้าอาวาสใน สปป.ลาว คือ *กฎหมายคณะสงฆ์ พ.ศ. 2537* มาตรา 18-22 ซึ่งกำหนดให้เจ้าอาวาสมีหน้าที่ดูแลวัด ประกอบด้วยการปกครองคณะสงฆ์ การดูแลทรัพย์สินของวัด และการเผยแผ่ศาสนา โดยยึดถือหลักศีลธรรมและความสามัคคีในหมู่สงฆ์ นอกจากนี้ เจ้าอาวาสยังมีหน้าที่ส่งเสริมการศึกษาพระธรรมวินัย และเป็นตัวแทนในการดำเนินกิจกรรมของวัด

กัมพูชา ในกัมพูชา มีกฎหมายที่เรียกว่า *พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2523* มาตรา 11-15 ที่กำหนดให้เจ้าอาวาสทำหน้าที่ในฐานะผู้นำของวัดโดยครอบคลุมการปกครองคณะสงฆ์ การรักษาทรัพย์สินของวัด และการเผยแผ่พุทธศาสนา กฎหมายนี้เน้นความสัมพันธ์ระหว่างคณะสงฆ์และรัฐบาล โดยเจ้าอาวาสต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของรัฐและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐบาลในการพัฒนาสังคม

ญี่ปุ่น ในประเทศญี่ปุ่น บทบาทของเจ้าอาวาสถูกกำหนดไว้ใน *พระราชบัญญัติวัดและสมาคมศาสนา พ.ศ. 2488* มาตรา 7-10 ซึ่งระบุว่าเจ้าอาวาสเป็นผู้ดูแลกิจการและทรัพย์สินของวัดในฐานะผู้แทนของวัด แต่มีสถานะเป็นผู้นำทางศาสนามากกว่าการเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายอาญา กฎหมายนี้เน้นให้วัดเป็นองค์กรอิสระที่สามารถบริหารจัดการตามแนวทางทางศาสนาได้อย่างอิสระ โดยไม่ขึ้นตรงต่อรัฐ

ความแตกต่างจากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ของไทยคือ ในประเทศไทย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535) มาตรา 45 กำหนดให้เจ้าอาวาสมีสถานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา จึงมีหน้าที่และความรับผิดชอบที่ผูกพันกับกฎหมายอาญาอย่างชัดเจน ซึ่งต่างจากทั้ง สปป.ลาว กัมพูชา และญี่ปุ่น ที่เจ้าอาวาสไม่ได้มีสถานะเป็นเจ้าพนักงานของรัฐโดยตรง

3. ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 37 และมาตรา 38 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสไว้ในด้านการดูแลวัด การปกครองคณะสงฆ์ในวัด และการรักษาความสงบเรียบร้อยในวัด มาตรา 37 ระบุให้เจ้าอาวาสมีหน้าที่บริหารจัดการและดูแลกิจการของวัด ส่วนมาตรา 38 กำหนดให้เจ้าอาวาสมีอำนาจหน้าที่ในการปกครองภายในวัด

และคณะสงฆ์ในวัด อย่างไรก็ตาม กฎหมายดังกล่าวไม่ได้ระบุถึงรายละเอียดที่ครอบคลุมถึงการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสที่อาจมีผลกระทบต่อบุคคลอื่นหรือต่อทรัพย์สินของวัดในฐานะเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(16) และยังไม่ได้ระบุถึงขอบเขตที่ชัดเจนเกี่ยวกับการกระทำของเจ้าอาวาสที่อาจต้องรับผิดชอบในเชิงอาญา

ในทางตรงกันข้าม มาตรา 1(16) แห่งประมวลกฎหมายอาญาระบุว่า “เจ้าพนักงาน” หมายถึงบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายหรือโดยอำนาจของรัฐ ซึ่งรวมถึงผู้ปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรต่าง ๆ ของรัฐ ที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของรัฐและการบังคับใช้กฎหมายโดยตรง ดังนั้น หากเจ้าอาวาสต้องรับผิดตามมาตรา 157 ของประมวลกฎหมายอาญา จะเป็นกรณีที่เจ้าอาวาสในฐานะเจ้าพนักงานมีการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและมีผลกระทบต่อผู้อื่น ซึ่งอาจเป็นการกระทำที่ทำให้ผู้อื่นเกิดความเสียหาย เช่น การละเลยการปกป้องทรัพย์สินของวัดหรือการใช้ทรัพย์สินวัดในทางที่มิชอบ เป็นต้น

กรณีตัวอย่างจากคำพิพากษาฎีกา มีคดีตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับมาตรา 157 ของประมวลกฎหมายอาญา โดยคำพิพากษาฎีกาที่เคยเกิดขึ้น ได้แก่ **คำพิพากษาฎีกาที่ 7774/2559** ซึ่งเป็นคดีที่เจ้าอาวาสละเลยการดูแลทรัพย์สินของวัด โดยมีการอนุญาตให้บุคคลภายนอกนำทรัพย์สินของวัดไปใช้ในเชิงพาณิชย์โดยไม่ได้รับอนุญาตอย่างถูกต้อง กรณีนี้ศาลพิจารณาว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพราะเจ้าอาวาสมีหน้าที่ปกป้องทรัพย์สินของวัดตามที่กำหนดในกฎหมาย และการละเว้นนี้ทำให้เกิดความเสียหายต่อวัด ซึ่งเข้าข่ายความผิดตามมาตรา 157

4. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสมีดังนี้

แก้ไขมาตรา 37 และมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

ปรับปรุงรายละเอียดใน **มาตรา 37** ให้ระบุขอบเขตหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการดูแลทรัพย์สินของวัดอย่างชัดเจน เช่น กำหนดแนวทางปฏิบัติในการจัดการทรัพย์สินที่ให้เจ้าอาวาสต้องทำการตรวจสอบทรัพย์สินเป็นประจำ จัดทำบัญชีทรัพย์สินที่โปร่งใส และแยกแยะทรัพย์สินของวัดจากทรัพย์สินส่วนตัวอย่างชัดเจน เพื่อป้องกันการนำทรัพย์สินของวัดไปใช้ในทางที่มิชอบหรือเกิดการแอบอ้าง

เพิ่มรายละเอียดใน **มาตรา 38** เกี่ยวกับขั้นตอนการปกครองคณะสงฆ์ในวัด โดยระบุถึงขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ รวมถึงบทบาทของเจ้าอาวาสในการส่งเสริมและรักษาความสงบเรียบร้อยในวัด

ลดความซ้ำซ้อนในข้อกฎหมายที่อาจทับซ้อนกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

การปรับปรุงกฎหมายในส่วนของ **มาตรา 45** โดยลดความซ้ำซ้อนในเรื่องการจัดการทรัพย์สินที่อาจขัดแย้งกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เช่น มาตราที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพย์สินขององค์กรที่ไม่แสวงหากำไร) ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการตีความที่คลุมเครือระหว่างกฎหมายสองฉบับนี้และลดการซ้ำซ้อนในการบังคับใช้กฎหมาย

เพิ่มหลักสูตรการอบรมทางกฎหมายให้กับเจ้าอาวาส

เสนอให้มี **หลักสูตรการอบรมในเรื่องของกฎหมายทรัพย์สิน การจัดทำบัญชีการบริหารทรัพย์สินสาธารณะ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าอาวาส** เพื่อให้เจ้าอาวาสเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของตนอย่างถ่องแท้และสามารถดำเนินงานได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย นอกจากนี้ ควรจัดอบรมในด้าน **จริยธรรมในการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัด** เพื่อให้เจ้าอาวาสมีความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้อำนาจและการดูแลทรัพย์สินของวัดในเชิงจริยธรรมควบคู่กับกฎหมาย

อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นที่ 1 แนวคิดและวิวัฒนาการเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง การวิจัยพบว่า อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสได้ถูกปรับปรุงและขยายขอบเขตขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมและการเมือง โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2535 ที่มีการแก้ไขพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เพื่อขยายขอบเขตอำนาจของเจ้าอาวาสให้ครอบคลุมการบริหารจัดการวัด เช่น การจัดการทรัพย์สิน การดูแลกิจการในวัด และการปกครองพระสงฆ์ในสังกัด การปรับเปลี่ยนนี้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่ต้องการให้วัดและเจ้าอาวาสมีบทบาทที่หลากหลายมากขึ้น ไม่ใช่เพียงแต่เป็นผู้นำทางศาสนา แต่ยังเป็นผู้นำทางสังคมด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2538) ชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ครั้งนี้มีความสำคัญในการทำให้วัดและเจ้าอาวาสสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในด้านการบริหารจัดการภายในวัดให้เป็นระบบระเบียบมากขึ้น นอกจากนี้ ชลวิจารณ์ ศุภมิตร (2552) ยังชี้ให้เห็นว่า การบริหารจัดการทรัพย์สินในวัดจำเป็นต้องอาศัยกฎหมายอื่นๆ เช่น กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบและโปร่งใส ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสต้องสอดคล้องกับกฎหมายอื่นๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานในวัดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นที่ 2 กฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส จากการศึกษากฎหมายของ ส.ป.ป. ลาว กัมพูชา และญี่ปุ่น พบว่าเจ้าอาวาสในประเทศเหล่านี้ไม่มีสถานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาเช่นเดียวกับไทย แต่ยังคงมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการและปกครองวัด ซึ่งรวมถึงการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสงเคราะห์สังคม และการให้การศึกษาแก่สงฆ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Robson (2002) ในประเทศศรีลังกา แสดงให้เห็นว่าการให้เจ้าอาวาสมีบทบาทในกิจกรรมภายในวัดและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยไม่ถูกกำหนดให้เป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ช่วยให้เจ้าอาวาสสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างอิสระและสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมของศาสนา การเปรียบเทียบนี้เป็นประโยชน์ในการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายของไทยเพื่อให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น ลดการบังคับใช้ที่อาจไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับบทบาททางศาสนา

ประเด็นที่ 3 ปัญหากฎหมายในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ปัญหาที่สำคัญในการกำหนดสถานะของเจ้าอาวาสเป็นเจ้าพนักงานตามมาตรา 157 คือ ความไม่ชัดเจนในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทำให้เจ้าอาวาสเสี่ยงต่อการถูกกล่าวหาว่าละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธรรมธิราช กิตติวงศ์ (2558) ระบุว่า ความไม่ชัดเจนในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และขอบเขตของเจ้าอาวาสทำให้เกิดความคลุมเครือในการปฏิบัติงาน เช่น การจัดการทางการเงินของวัด การดูแลทรัพย์สิน และการตอบสนองต่อปัญหาทางกฎหมายในชุมชนที่เจ้าอาวาสต้องเผชิญ นอกจากนี้ เอกชัย นพจินดา (2544) ชี้ว่า บทบาทของเจ้าอาวาสในการเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายอาญามีความขัดแย้งกับบทบาททางศาสนา ทำให้เกิดความซับซ้อนและอุปสรรคในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับปรุงกฎหมายให้มีความชัดเจนและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

ประเด็นที่ 4 ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ข้อเสนอแนะในงานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่ากฎหมายควรได้รับการปรับปรุงให้มีความชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะการกำหนดแนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัด การลดความซ้ำซ้อนในข้อกฎหมาย และการให้การอบรมทางกฎหมายแก่เจ้าอาวาส สอดคล้องกับงานวิจัยของประเวศ วะสี (2542) สนับสนุนข้อเสนอนี้ โดยระบุว่าการสร้างระบบอบรมและสนับสนุนทางกฎหมายที่ครอบคลุมจะช่วยให้เจ้าอาวาสสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย การเพิ่มการตรวจสอบและการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างชัดเจนและมีโครงสร้างที่ดี จะช่วยลดความเสี่ยงในการปฏิบัติหน้าที่ผิดพลาดหรือมีข้อขัดแย้งกับบทบาททางศาสนา นอกจากนี้ กุสุมา รัตนโสภา (2557) ยังกล่าวว่าความชัดเจนในการกำหนดบทบาทหน้าที่และการอบรมเจ้าอาวาสเป็นสิ่งที่จำเป็นในการลด

ความสับสนและปัญหาทางกฎหมายในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดความมั่นใจและประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุปผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับบทบาทของเจ้าอาวาสในประเทศไทย โดยการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศช่วยสนับสนุนแนวทางในการทำให้กฎหมายมีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมของไทย การปรับปรุงกฎหมายควรมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของเจ้าอาวาส การลดความซ้ำซ้อนในข้อกฎหมาย และการสนับสนุนให้เจ้าอาวาสมีความรู้และความเข้าใจในกฎหมายอย่างถ่องแท้ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า วิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของอำนาจหน้าที่เจ้าอาวาสตามกฎหมายไทย อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสถูกปรับปรุงตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2535 ที่มีการแก้ไขพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เพื่อขยายขอบเขตอำนาจให้ครอบคลุมการจัดการภายในวัด ความเชื่อมโยงกับกฎหมายแพ่ง

และพาณิชย์ในการบริหารจัดการทรัพย์สินภายในวัด ซึ่งเป็นการเสริมความโปร่งใสในการบริหารจัดการ บทบาทและการเปรียบเทียบกฎหมายในต่างประเทศเจ้าอาวาสในต่างประเทศ เช่น ส.ป.ป. ลาว, กัมพูชา และญี่ปุ่น ไม่มีสถานะเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายอาญา แต่มีบทบาทสำคัญในการปกครองและเผยแผ่ศาสนาในลักษณะที่สอดคล้องกับขนบธรรมเนียมและศาสนานั้น ๆ การศึกษานี้สนับสนุนแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายของไทยให้มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมของประเทศ ปัญหาทางกฎหมายในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส ความไม่ชัดเจนในกฎหมายไทย เช่น มาตรา 157 ที่กำหนดให้เจ้าอาวาสเป็นเจ้าพนักงาน แต่ขาดความชัดเจนในรายละเอียด ทำให้เกิดความคลุมเครือในการปฏิบัติงาน เจ้าอาวาสอาจเสี่ยงต่อการถูกกล่าวหาละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ซึ่งขัดแย้งกับบทบาททางศาสนา ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนากฎหมาย กฎหมายควรได้รับการปรับปรุงให้ชัดเจนมากขึ้น โดยการกำหนดบทบาทและแนวทางการปฏิบัติที่ครอบคลุม เช่น การจัดการทรัพย์สินของวัดและการลดความซ้ำซ้อนในกฎหมาย ส่งเสริมการอบรมและสนับสนุนทางกฎหมายให้กับเจ้าอาวาส เพื่อให้พวกเขามีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและสามารถปฏิบัติตามหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ใน มาตรา 37 และมาตรา 38 ดังนี้

มาตรา 37 เจ้าอาวาสมีหน้าที่ดังนี้

(1) บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี

(2) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่ หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้น ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

(3) เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์

(4) ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

เพิ่ม (5) กระทำการใดๆ ในกิจการของวัด และคณะสงฆ์ในวัด

มาตรา 38 เจ้าอาวาสมีอำนาจดังนี้

(1) ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด

(2) สั่งให้บรรพชิตหรือคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด

(3) สั่งให้บรรพชิตหรือคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยในวัด ทำงานภายในวัด หรือให้ทำทัณฑ์บน หรือให้ขอขมาโทษ ในเมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ในวัดนั้นประพฤติผิด

คำสั่งเจ้าอาวาสซึ่งได้สั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

เพิ่ม (4) สั่งการใดๆ อันเกี่ยวกับกิจการของวัด และคณะสงฆ์ในวัด

ผู้วิจัยเชื่อว่า ประเด็นที่เสนอแนะมาเป็นลำดับนี้ จะมีส่วนช่วยให้ทั้งเจ้าอาวาสและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจถึงความเป็นเจ้าพนักงานของเจ้าอาวาสตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และความเป็นเจ้าพนักงานของเจ้าอาวาสตามประมวลกฎหมายอาญาชัดเจนดียิ่งขึ้น และสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ของเจ้าอาวาสในทางปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย รวมทั้งพระธรรมวินัยและจารีตประเพณีที่ดีงามของไทยต่อไป อันจะก่อให้เกิดภาพพจน์ที่ดีงามของเจ้าอาวาส วัด รวมทั้งพระพุทธศาสนาสืบไปชั่วกาลนาน

เอกสารอ้างอิง

กุสุมา รัตนโสภา. (2557). การปรับปรุงกฎหมายสงฆ์สมัยใหม่: มุมมองเชิงเปรียบเทียบ. *วารสารการบริหารพระพุทธศาสนา*, 10(3), 76-94.

ชลวิจารณ์ ศุภมิตร. (2552). การบริหารคณะสงฆ์ไทยและกฎหมายสงฆ์. *วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา,* 47(2), 123-145.

ธรรมธิราช กิตติวงศ์. (2558). ความซับซ้อนทางกฎหมายในหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามประมวลกฎหมายอาญา. *วารสารกฎหมายพระพุทธศาสนา*, 8(2), 85-102.

ประเวศ วะสี. (2542). การพัฒนาระบบกฎหมายเพื่อสนับสนุนบทบาทของเจ้าอาวาสในสังคมไทย. *วารสารกฎหมายและสังคม*, 6(2), 33-51.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2538). การบริหารจัดการวัดและบทบาทของเจ้าอาวาสในสังคมไทย. *วารสารพระพุทธศาสนาไทย*, 12(1), 45-67.

พระใบฎีกาคทาวุธ คเวสกธมฺโม. (2567). *เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 257 กับเจ้าพนักงานที่เป็นเจ้าอาวาสบริบทของความรับผิดชอบและหน้าที่ต่างกัน*. สืบค้น 27 มกราคม 25667, จาก https://deka.in.th/view-509236.html.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2563). *หลักแม่บทของการพัฒนาตน* (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เอกชัย นพจินดา. (2544). ความท้าทายในการใช้กฎหมายของรัฐกับบทบาททางศาสนา. *วารสารกฎหมายและศาสนาไทย*, 3(1), 58-74.

Robson, D. (2002). Buddhist Monastic Organization in Sri Lanka. *Asian Journal of Religion and Law*, 5(3), 112-130.

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์
ปีที่ 7 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม 2567 น.314-325

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง*

FACTORS AFFECTING LOCAL ELECTION VOTING OF PEOPLE AT NIKOM PHATANA DISTRICT, RAYONG PROVINCE

วันชัย สังข์ประเสริฐ, วัชรินทร์ ชาญศิลป์, อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า
Vanchai Sangprasert, Vacharin Chansilp, Apinyar Chatchorfa
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: warasanwarasan7@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และ 3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง เป็นการวิจัยผสานวิธี ได้แก่ เชิงปริมาณ ประชากร คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง 43,810 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ จำนวน 397 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ ร้อยละ เฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 รูปหรือคน โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. หลักอิทธิบาท 4 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับปานกลาง 3. การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับสูงทุกด้าน ได้แก่ จิตตะ ประชาชนตั้งใจศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน เน้นการแก้ปัญหาที่เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย วิริยะ ประชาชนเลือกผู้แทนที่มีความรู้ความสามารถโดยไม่ยึดติดตัวบุคคล วิมังสา มีการตรวจสอบและติดตามผลงานของนักการเมือง และฉันทะ ประชาชนเต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ

คำสำคัญ: หลักอิทธิบาท 4; หลักพุทธธรรม; การมีส่วนร่วมทางการเมือง

*Received September 14, 2024; Revised November 9, 2024; Accepted November 12, 2024

Abstract

This research article has three objectives: 1. to study the level of political participation among citizens, 2. to examine the relationship between the Iddhipada 4 and political participation among citizens, and 3. To apply Buddhist principles to promote political participation among the citizens of Nikhom Phatthana District, Rayong Province, conducted by the mixed research methods. The quantitative research and data were collected with questionnaires and analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and correlation coefficient. For the qualitative research, data was collected from nine key informants through in-depth interviews and analyzed by descriptive interpretation.

The results revealed that: 1. the overall level of political participation among citizens was high; 2. the relationship between Iddhipada 4, Four Bases of Success, and political participation were moderately positive; and 3. The application of Iddhipada 4 to promote political participation among the citizens of Nikhom Phatthana District, Rayong Province, showed high levels of participation in all aspects. Specifically, *Citta* concentration was evident as citizens were determined to study policies before selecting representatives, focusing on solutions that benefited all parties. *Viriya*, effort, was shown as citizens chosen representatives based on knowledge and capability without being attached to individuals. *Vimamsa*, investigation, involved citizens actively monitoring and evaluating the performance of politicians. Lastly, *Chanda*, aspiration, was evident in citizens willingly participating in elections in accordance with the constitution.

Keywords: 4 Principles of Influence; Buddhist Principles; Political Participation

บทนำ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะมั่นคงและสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวมได้ก็ต่อเมื่อประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองและการปกครองอย่างจริงจัง การใช้สิทธิ์ทางการเมืองภายใต้กรอบกฎหมายจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญของประชาธิปไตย ทั้งในแง่หลักการและอุดมการณ์ นอกจากนี้ ประชาชนต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการเมือง และสามารถเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาสาธารณะที่สอดคล้องกับค่านิยมของสังคม พร้อม

กับมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง, 2550) รัฐบาลได้กระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น โดยจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้และเข้าใจระบบประชาธิปไตยในรูปแบบรัฐสภา ซึ่งสอดคล้องกับอุดมการณ์ที่ว่า ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย การกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่นนี้ เน้นให้ประชาชนมีบทบาทสำคัญทั้งในระดับองค์กรและปัจเจกบุคคล โดยเน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก (ธีรวุฒิ โศภิษฐิกุล, 2543)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) เป็นหัวใจสำคัญของประชาธิปไตย เพราะประชาธิปไตยจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน (Verba et al., 1978) กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นความพยายามของประชาชนในการควบคุมรัฐบาลและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล นอกจากนี้ยังเป็นช่องทางที่ประชาชนใช้สื่อสารความต้องการและความเห็น เพื่อกดดันรัฐบาลให้ตอบสนองต่อประชาชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นสิทธิที่ประชาชนสามารถใช้เพื่อแสดงเจตนาเกี่ยวกับอำนาจและผลประโยชน์ ให้รัฐบาลดำเนินการตามความต้องการของพวกเขา (เชาวนะ ไตรมาศ, 2542) การมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นวิธีที่ประชาชนแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ โดยประชาชนไม่สามารถมีส่วนร่วมโดยตรงทุกคน จึงต้องเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทน การเลือกตั้งเป็นกระบวนการสรรหาผู้ปกครองหรือรัฐบาล และเป็นการยืนยันหลักการที่ว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ดังนั้น ประชาชนมีบทบาทสำคัญในการให้ความร่วมมือและสนับสนุนรัฐบาลในการบริหารประเทศ จิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดระยองยังมีข้อจำกัด ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคในการแสดงออกทางการเมือง หลายคนมองว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่จำเป็น เพราะคิดว่าเป็นเรื่องเฉพาะกลุ่ม ไม่ใช่เรื่องสาธารณะ การแสดงออกทางการเมืองของฝ่ายตรงข้ามรัฐบาลถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ผิด นอกจากนี้ การสนทนาทางการเมืองยังแบ่งฝักฝ่ายอย่างชัดเจน ซึ่งนำไปสู่การตัดสินและขัดแย้งกันทันที ความขัดแย้งทางการเมืองยังคงส่งผลให้การแสดงออกเป็นเรื่องยาก และเกิดการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น (พระปัญญา สุจิตฺโต, 2564) โดยการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2566 ในอำเภอนิคมพัฒนา เขตการเลือกตั้งที่ 1 มีประชากรที่มีสิทธิ์เลือกตั้งทั้งหมด 19,050 คน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การแสดงความคิดเห็น การเคลื่อนไหวทางการเมือง การรณรงค์ และการตรวจสอบนักการเมืองยังมีน้อย จากปัญหานี้ ผู้วิจัยได้นำหลักอิทธิบาท 4 (พระราชธรรม

นิเทศ (ระแบบ ฐตญาโณ), 2537) มาใช้เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองหลังการเลือกตั้ง ได้แก่ 1. หลักฉันทะ 2. หลักวิริยะ 3. หลักจิตตะ 4. หลักวิมังสา เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ ตามหลักประชาธิปไตย

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง เพื่อจะทำให้เกิดแรงกระตุ้นในด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองในลักษณะอื่นด้วยที่นอกเหนือจากการเลือกตั้งทั่วไป เช่น การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง มีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง การเป็นผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การเป็นนักกิจกรรมในชุมชน การติดต่อกับทางราชการ ผลที่ได้รับจากการวิจัยจะช่วยส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัด ระยอง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง
3. เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง จำนวน 43,810 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมด (ตำรวจท่องเที่ยวระยอง, 2566)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) เพื่อคำนวนหากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาจง ได้แก่ จำนวน 9 รูปหรือคน คือ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน นักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 2 คน และนักปกครองท้องที่ จำนวน 4 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม 3 ตอน ได้แก่ 1. เกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล 2. เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน 3. เกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ตามหลักอิทธิบาทธรรม โดยผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีการของครอนบาค (สิน พันธุ์พินิจ, 2547) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.968 และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยได้ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย จากคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวอเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง 2. ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง และอิทธิบาท 4 ดังตารางที่ 1 และ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง โดยภาพรวม

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง	ระดับการปฏิบัติ		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	3.86	0.59	มาก
ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง	3.73	0.63	มาก
ภาพรวม	**3.79**	**0.53**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.79, S.D.=0.53)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง โดยภาพรวม

การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง โดยภาพรวม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง)	3.88	0.81	มาก
หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี)	3.96	0.76	มาก
หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน)	3.97	0.76	มาก
หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงานของนักการเมือง)	3.89	0.82	มาก
ภาพรวม	**3.92**	**0.67**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.92, S.D.=0.67)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง

ตัวแปร	ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง Y1	ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง Y2	โดยรวม Y
หลักฉันทะ (เต็มใจมี ส่วนร่วมทางการเมือง) X1	0.566**	0.317**	0.492**
หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือก คนดี) X2	0.466**	0.424**	0.558**
หลักจิตตะ (จิตใจที่จด จ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน) X3	0.515**	0.439**	0.541**
หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตามผลงานของนักการเมือง) X4	0.528**	0.473**	0.568**
โดยรวม X	**0.608****	**0.470****	**0.614****

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า หลักอิทธิบาท 4 กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง (r=0.614**)

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง พบว่า 1. หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง) ส่งผลทำให้ประชาชนเต็มใจปฏิบัติตามข้อกำหนดในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ รวมถึงการติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอย่างกระตือรือร้น 2. หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) หลักวิริยะถูกนำมาใช้เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนาเลือกนักการเมืองที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ โปร่งใส และมีประสบการณ์ทำงานที่เห็นได้ชัด ส่งผลให้ประชาชนควรเลือกผู้แทนที่เข้าใจปัญหาของคนส่วนใหญ่ในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา และสุขภาพ เพื่อให้เกิดความมั่นคงในชีวิต 3. หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน) การประยุกต์ใช้หลักจิตตะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองส่งผลให้ประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนามีจิตใจที่จดจ่อและรอบคอบในการศึกษานโยบายของนักการเมืองและกลุ่มการเมือง โดยพิจารณาจากนโยบายที่เป็นประโยชน์และทำเพื่อส่วนรวม พร้อมทั้งเลือกนักการเมืองที่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประชาชน 4. หลักวิมังสา (ตรวจสอบและติดตามผลงานของนักการเมือง) หลักวิมังสาถูกนำมาใช้ในการกระตุ้นและส่งผลให้ประชาชนติดตามและตรวจสอบผลงานของนักการเมือง ทั้งก่อนและหลังการเลือกตั้ง เพื่อดูว่านักการเมืองทำงานตามที่หาเสียงไว้หรือไม่ การตรวจสอบนี้ทำให้นักการเมืองมีความตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ผู้วิจัยนำมาอธิปรายได้ดังนี้ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยองอยู่ในระดับที่สูง โดยประชาชนมีการรับรู้และติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็นนโยบาย ผลการเลือกตั้ง ความขัดแย้ง ข้อร้องเรียน และการบริหารประเทศ พวกเขามักสนทนากับครอบครัว เพื่อน และกลุ่มอาชีพเดียวกันเกี่ยวกับประเด็นการเมือง อีกทั้งยังศึกษาเรื่องสิทธิเสรีภาพและประชาธิปไตยจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น โทรทัศน์ สื่อออนไลน์ โทรศัพท์มือถือ และสื่อสิ่งพิมพ์การเผยแพร่ความรู้จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบการเลือกตั้งมีส่วนช่วยกระตุ้นให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิ์เลือกตั้งทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจ ความพึงพอใจ และความยินดีในการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของสุทน ทองเล็ก (2564) เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสระแก้วในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2562 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2562 ในจังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และด้านการสื่อสารทางการเมือง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง อภิปรายได้ว่า การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ประกอบด้วย 1. หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง) 2. หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) 3. หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน) 4. หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงานของนักการเมือง) ประชาชนเต็มใจปฏิบัติตามข้อกำหนดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เต็มใจร่วมออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เต็มใจทำกิจกรรมทางการเมือง ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและ ประเด็นทางการเมือง พิจารณาเลือกนักการเมืองคนที่ดี ซื่อสัตย์โปร่งใสจากพฤติกรรมที่ผ่านมาและเต็มใจปฏิบัติหน้าที่เพื่อพี่น้องประชาชน เลือกนักการเมืองที ่มีประสบการณ์ทางการเมืองมีผลงานที่ผ่านมาให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน ศึกษานักการเมืองและกลุ่มการเมืองที่มีนโยบายและการ ทำงานเพื่อประโยชน์และเห็นประชาชนเป็นใหญ่ ด้วยความเป็นกลางก่อนเลือกตั้ง พรรคการเมือง กลุ่มการเมืองที่มีผลงาน มีนโยบายแล้วปฏิบัติจริง แก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม บรรเทาความ เดือดร้อน ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา (2564) เรื่อง การพัฒนากลไกการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไทย ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากลไกการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไทยโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 เป็นแนวทางสำคัญในการสร้างนโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน โดยมีหลักการดังนี้ 1. ฉันทะ ความตั้งใจในการแก้ปัญหาของประชาชนให้ชัดเจน 2. วิริยะ ความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการนำเสนอนโยบายให้สู่ภาคปฏิบัติ 3. จิตตะ การเอาใจใส่และรับผิดชอบต่อการปฏิบัติตามนโยบายที่กำหนดไว้ 4. วิมังสา การติดตามผลความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบายเพื่อนำไปปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นการประยุกต์ใช้หลักเหล่านี้ช่วยให้พรรคการเมืองสามารถกำหนดนโยบายที่มีความเป็นรูปธรรมและมีความรับผิดชอบต่อประชาชนมากยิ่งขึ้น

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง หลักอิทธิบาท 4 ซึ่งประกอบด้วย 1. หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง) 2. หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) 3. หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน) 4. หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงาน ของ

นักการเมือง) เป็นการฝึกให้ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องและควรทำ เต็มใจที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือทำ กิจกรรมทางการเมือง เพราะได้มีการศึกษามาก่อนคิดก่อนเลือก เพราะตั้งใจจะเลือกคนดีอยู่ครบ 4 ปี แสดงว่าประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี บุญเรือง (2564) เรื่อง การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย มีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจและกระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยหลักอิทธิบาท 4 มีดังนี้ 1. ฉันทะ สร้างความรักและความชอบในกิจกรรมทางการเมือง ทำให้ประชาชนมีแรงจูงใจที่จะมีส่วนร่วม 2. วิริยะ ส่งเสริมความเพียรพยายามในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง 3. จิตตะ ปลูกฝังจิตใจที่มุ่งมั่นและฝักใฝ่ในเรื่องการเมือง ทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม 4. วิมังสา ใช้สติปัญญาในการพิจารณาและควบคุมการแสดงออกทางการเมือง ทำให้การมีส่วนร่วมเป็นไปอย่างมีคุณภาพ การบูรณาการนี้ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนตื่นตัวทางการเมือง มีทัศนคติที่ดี และแสดงพฤติกรรมทางการเมืองที่สร้างสรรค์ในระบอบประชาธิปไตย

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัยอธิบายได้ดังนี้ 1. หลักฉันทะ (เต็มใจไปใช้สิทธิ) อธิบายได้ว่า อธิบายได้ว่า การประยุกต์ฉันทะเพื่อ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง โดยที่ประชาชนเต็มใจปฏิบัติตามข้อกำหนดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เต็มใจร่วมออกไปใช้สิทธิ ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เต็มใจทำกิจกรรมทางการเมือง ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและประเด็นทางการเมือง 2. หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) อธิบายได้ว่า การประยุกต์หลักวิริยะเพื่อส่งเสริมการมี ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ให้ประชาชนพิจารณาเลือกนักการเมืองคนที่ดี ซื่อสัตย์ โปร่งใสจากพฤติกรรมที่ผ่านมาและเต็มใจปฏิบัติหน้าที่เพื่อพี่น้องประชาชน พิจารณาเลือกนักการเมืองที 'มีประสบการณ์ทางการเมือง มีผลงานที่ผ่านมาให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชนเลือกนักการเมืองคนที่มีความรู้เกี่ยวกับความต้องการของประชาชน เข้าใจปัญหาของคนส่วนใหญ่ ทั้งเศรษฐกิจ ปากท้อง การศึกษา ความมั่นคงในชีวิต การมีสุขภาพที่ดี 3. หลักจิตตะ (ศึกษานโยบาย) อธิบายได้ว่า การประยุกต์หลักจิตตะ การมีจิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ให้ประชาชนได้ศึกษานักการเมืองและกลุ่มการเมืองที่มีนโยบายและการทำงานเพื่อประโยชน์และเห็นประชาชนเป็นใหญ่ด้วยความเป็นกลาง ก่อนเลือกตั้ง พิจารณาจากพรรคการเมือง กลุ่มการเมืองที่มีผลงาน มีนโยบายแล้วปฏิบัติจริง แก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม บรรเทาความเดือดร้อนได้ พิจารณาเลือกนักการเมืองที่ทำเพื่อ ประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ดี 4. หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงาน) อธิบายได้ว่า การประยุกต์หลักวิมังสาโดยการติดตามตรวจสอบ ผลงานของนักการเมือง เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง สามารถติดตามผลงานของนักการเมืองก่อนเลือกตั้งเพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกตั้ง ติดตามผลงานที่ผ่านมาเป็นไปอย่างที่หาเสียงไว้หรือไม่ ตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองระดับท้องถิ่นเสมอ และนักการเมืองระดับชาติสม่ำเสมอทำให้นักการเมืองมีความตั้งใจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ ใกล้ชิดประชาชน สร้างแนวทางเกี่ยวกับนโยบายการรับรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง

2. ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดประชาชน มีแนวทางปฏิบัติให้ประชาชนอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดประชาชน ส่งเสริมการติดตามนโยบายของรัฐบาล การทำหน้าที่ของรัฐสภาการดำเนินงานของรัฐบาล และการดำเนินงานของฝ่ายค้านในการทำหน้าที่ในสภา

2. ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดประชาชน ให้ความรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อการโพสต์ข้อความเพื่อสนับสนุน เรียกร้อง เห็นด้วยไม่เห็นด้วย วิพากษ์วิจารณ์ผ่านสื่อโซเชียลต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับ การสื่อสารเพื่อการสร้างการรับรู้ทางการเมืองของหน่วยงานองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ในการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมการเมืองที่มีต่อประชาชน

2. ควรวิจัยเกี่ยวกับ การเข้ารวมกับกลุ่มเพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองอย่าง สร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมความตื่นตัวทางการเมือง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง. (2550). *การกระจายอำนาจการปกครอง ไปสู่ท้องถิ่น*.กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง.

เชาวนะ ไตรมาศ. (2542). *การเลือกตั้งแบบใหม่ทำไมคนไทยต้องไปเลือกตั้ง*. กรุงเทพฯ: สถาบัน นโยบายการศึกษา.

ตำรวจท่องเที่ยวระยอง. (2566). *จำนวนประชากรจังหวัดระยอง*. สืบค้น 12 มีนาคม 2566, จาก https://shorturl.asia/7WXxm

ธีรวุฒิ โศภิษฐิกุล. (2542). *การเมืองการปกครองของไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ก. พล.

พระปัญญา สุจิตฺโต. (2564). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐตญาโณ). (2537). *ธรรมาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: ธีรพงษ์การพิมพ์.

ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา. (2564). *การพัฒนากลไกการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไทย* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุทน ทองเล็ก. (2564). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสระแก้วในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ.2562* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุมาลี บุญเรือง. (2564). *การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผล ต่อการเลือกตั้งทั่วไป* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Verba, S. et al. (1978). *Participation in Political Equality: A Seven-Nation Comparison* London: Cambridge University Press.

Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis* (3rd ed.). New York: New York: Harper & Row.

พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช*

BUDDHIST INTEGRATION FOR PROMOTION OF POLITICAL LEADERSHIP TO EXECUTIVES OF LOCAL ADMINISTRATION ORGANIZATIONS IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระปลัดธันวา วิชฺชากโร (พ่วงกุล), สุมาลี บุญเรือง, เติมศักดิ์ ทองอินทร์, สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล
Phrapalad Thanwa Vijjākaro (Phuangkul), Sumalee Bunruang, Termsak Thongin, Sawat Jirathitikarn
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: Thanwa.phu@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3. เพื่อนำเสนอรูปแบบพุทธบูรณาการหลักทุติยปาปณิกธรรมในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 26 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพทั่วไปภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช มี จุดเด่น คือ ความใกล้ชิดกับประชาชน มีจิตอาสาเข้าใจในระบบท้องถิ่นอย่างลึกซึ้งแต่ยังขาดการทำหน้าที่อย่างจริงจัง จุดด้อย ขาดการประเมินผลการติดตามงานอย่างมีประสิทธิภาพ โอกาส เมื่อได้ทำหน้าที่สามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนและพัฒนาท้องถิ่นให้ดีขึ้นได้ อุปสรรค ส่วนใหญ่ขาดแคลนทรัพยากรและงบประมาณที่จำกัด 2. คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ด้านทักษะของการใช้อิทธิพล ผู้บริหารใช้อิทธิพลอย่างถูกต้องสร้างโอกาสให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ ด้านทักษะในการมอบหมายงาน ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายการทำงานอย่างชัดเจนสามารถปรับแผนการ

*Received September 9, 2024; Revised November 7, 2024; Accepted November 12, 2024

ดำเนินงานจนเกิดความมั่นใจ ด้านความยืดหยุ่น การมีความคิดเชิงบวก มอบหมายงานให้สอดคล้องกับความสามารถของบุคลากร ด้านทักษะในการจูงใจ การส่งเสริม สนับสนุนให้กำลังใจแก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง 3. พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า ในการส่งเสริมหลักทุติยปาปณิกธรรม จักขุมา มีมุมมองกว้างไกล เห็นอนาคต ทำเพื่อประโยชน์สุขของผู้อื่นมากกว่าตน หลักวิธูโร การเป็นผู้เชี่ยวชาญชำนาญทั้งในงานของตนเอง งานของส่วนรวม หลักนิสสยสัมปันโน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: พุทธบูรณาการ; ทุติยปาปณิกธรรม; องค์กรปครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research article had the following objectives: 1. To study the general state of political leadership among local administrative executives, 2. To examine the characteristics of political leadership among local administrative executives, 3. To present a Buddhist-integrated model of Tutiya Papanikadhamma for promoting political leadership among local administrative executives in Nakhon Si Thammarat Province. The key informants consisted of 26 individuals. The research tools included in-depth interviews, with data collected through the interview and analyzed using content descriptive interpretation. And presented in a descriptive analysis format.

The research results revealed the following 1. The general state of political leadership among local administrative executives in Nakhon Si Thammarat Province showed that there were: Strengths, such as close engagement with the public, a volunteer spirit, and a deep understanding of local systems. However, they lacked serious commitment to fulfilling their duties. Weakness: That was the lack of effective follow-up and evaluation. Opportunities: the opportunities arose when executives are fully engaged in their roles, enabling them to solve public issues and improve local development. Obstacles: Obstacles included a lack of resources and limited budgets. 2. The characteristics of political leadership among local administrative executives in Nakhon Si Thammarat Province showed that in terms of influence, the executives use their power correctly, creating trust

among the public. Regarding task delegation, the executives set clear goals and adjust operational plans to instill confidence. In terms of flexibility, they display positive thinking and assign tasks according to the abilities of their personnel. Additionally, they exhibited motivational skills, continuously encouraging and supporting their staff. 3. Buddhist integration for promoting political leadership among local administrative executives revealed that the application of Tutiya Papanikadhamma involved the following: Cakkhumā; having a broad vision, which included foresight and working for the welfare of others over oneself. Vidūro being an expert, both in one's own duties and in collective tasks. Nissayasampanno has good interpersonal relationships, which enabled effective collaboration with others.

Keywords: Buddhist Leadership; Tutiya Papanikadhamma Principles; Local Administrative Organization Executives

บทนำ

ประเทศไทยปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ซึ่งได้กำหนดหลักการว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย” การปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจผ่านการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ประชาชนสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นนี้ไม่เพียงแต่ส่งเสริมความเป็นธรรมในกระบวนการปกครอง แต่ยังช่วยให้การบริหารงานสอดคล้องกับความต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้ดีขึ้น การส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนยังช่วยให้ระบบการเมืองมีความโปร่งใสและมีความรับผิดชอบดังที่ ศักดิ์ชัย ปริพัฒน์ (2562) ได้กล่าวไว้ว่า การนำหลักพุทธบูรณาการมาประยุกต์ใช้กับภาวะผู้นำทางการเมืองถือเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะหลักทุติยปาปณิกธรรม ซึ่งเน้นความรอบรู้ การจัดการที่มีประสิทธิภาพ และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี จะช่วยให้ผู้นำสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความสามัคคีในชุมชน การใช้หลักธรรมเหล่านี้ช่วยให้ผู้นำสามารถจัดการปัญหาได้อย่างเหมาะสมตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้นนอกจากนี้ การส่งเสริมหลักพุทธธรรมยังช่วยให้ผู้นำมีความเข้าใจบริบทของพื้นที่ ทำให้สามารถสร้างความร่วมมือระหว่างประชาชนและหน่วยงานท้องถิ่นได้อย่างราบรื่น ส่งผลให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาเกี่ยวกับ “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทาง

การเมืองของผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช” เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช และเพื่อนำเสนอรูปแบบพุทธบูรณาการหลักทุติยปาปณิกธรรมในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะแทรกแนวคิดและหลักธรรม ที่เหมาะสมกับการปลูกฝังจิตสำนึกของผู้ส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช

มีนักวิชาการหลายท่านที่ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีลักษณะคล้ายคลึงกันในแนวคิดหลัก แต่แตกต่างในรายละเอียด ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างแนวคิดของ โกวิทย์ พวงงาม (2559) ซึ่งอธิบายว่าการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นทั้งหมดหรือบางส่วน ประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการสาธารณะของท้องถิ่นตามภารกิจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยมีขอบเขตพื้นที่และหน้าที่ที่ชัดเจน ผู้บริหารและสภาท้องถิ่นได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน วรเดช จันทรศร (2555) ได้อธิบายเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นว่า เป็นกระบวนการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่สามารถบริหารจัดการตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวโดยสรุปได้ว่า 1. การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การจัดการปกครองท้องถิ่นของคน ในท้องถิ่น การจัดการดังกล่าวกระทำโดยการเลือกบุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาดำเนินการปกครอง 2. การปกครองท้องถิ่นมีอำนาจอิสระมีขอบเขตอำนาจของท้องถิ่นมีขอบเขตที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของความเจริญของแต่ละท้องถิ่นนั้น 3. การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินการ คือสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและสิทธิที่จะกำหนดงบประมาณ ทุกองค์กรประกอบด้วยบุคคลที่รวมตัวกันภายใต้กรอบขององค์กร ซึ่งตามธรรมชาติจะมีผู้นำและผู้ตามเกิดขึ้น ผู้นำจึงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร อย่างไรก็ตาม หลายองค์กรต้องเผชิญกับปัญหาการมีผู้นำที่ขาดภาวะการนำหรือใช้รูปแบบความเป็นผู้นำที่ไม่เหมาะสม นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำในหลายแง่มุม ชนาพร พิทยาบูรณ์ (2560) ระบุว่าภาวะผู้นำคือกระบวนการที่ผู้นำใช้อิทธิพลผ่านความรู้ ความสามารถ และพฤติกรรมเพื่อชักจูงให้ผู้ตามปฏิบัติงานตามคำสั่งจนบรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยไม่ใช้การบังคับ แต่เน้นการใช้บารมี การจูงใจเพื่อสร้างความชัดเจนให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้ผู้ปฏิบัติงานรับรู้ถึงความสำคัญ ความตั้งใจในการทำงานอย่างเต็มใจและมีประสิทธิภาพ

โดยสรุปแล้ว ภาวะผู้นำเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ ความสามารถ และพฤติกรรมของผู้นำในการสร้างอิทธิพลต่อผู้ตามเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยไม่พึ่งพาการบังคับ แต่เน้นการใช้บารมีและการชักจูงใจในการทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าใจบทบาทของตน ผู้นำจะช่วยกำหนดภาพรวมขององค์กร พร้อมชี้ทิศทางอย่างชัดเจน และสร้างแรงบันดาลใจที่เชื่อมโยงกับความรู้สึกและอารมณ์ของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยหลักทุติยปาปณิกธรรม ประกอบด้วย 1. จักขุมา นักการเมืองท้องถิ่นควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สามารถมองเห็นภาพรวมขององค์กรและทิศทางในอนาคต รวมถึงมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาท้องถิ่น 2. วิธูโร นักการเมืองท้องถิ่นควรเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในงานที่ตนรับผิดชอบ และมีความรอบรู้ในหลากหลายด้าน เพื่อให้สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3. นิสสยสัมปันโน นักการเมืองท้องถิ่นควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นผู้ที่มีความสามารถในการประสานงาน มีอัธยาศัยที่ดี มีความเป็นกันเอง และเอาใจใส่ในการให้บริการแก่ประชาชน (พระมหานิรุต ญาณวุฑฺโฒ (พยนต์ยิ้ม), 2566)

สรุปได้ว่า การส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญต่อการบริหารจัดการและการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งการบูรณาการหลักธรรมทุติยปาปณิกธรรม นับเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมศักยภาพในการเป็นผู้นำท้องถิ่น เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนนำพาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

3. เพื่อนำเสนอรูปแบบพุทธบูรณาการหลักทุติยปาปณิกธรรม ในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 26 รูปหรือคน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูปหรือคน กลุ่มนักวิชาการและผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 5 รูปหรือคน กลุ่มนักการเมืองในองค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 7 รูปหรือคน กลุ่มนักการเมืองในเทศบาลนคร เทศบาลเมืองและเทศบาลตำบล จำนวน 8 รูปหรือคน และกลุ่มผู้นำท้องที่และท้องถิ่น จำนวน 3 รูปหรือคน ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 10 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและลึกซึ้ง โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ตามลักษณะของการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จำนวน 26 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอรรถาธิบายและพรรณนาความ ประกอบด้วย 1. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง 2. จัดลำดับข้อมูล 3. จาการสัมภาษณ์ 4. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็น 5. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช จุดเด่น ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความโดดเด่นในด้านการเข้าใจประชาชนและบริบทต่าง ๆ ของพื้นที่ สามารถระบุและแก้ไขปัญหาท้องถิ่นได้อย่างรวดเร็ว ผู้บริหารเหล่านี้มีจิตอาสาและเสียสละในการทำงานตามนโยบายเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนด้วยความรู้และความเข้าใจในระบบท้องถิ่น ทำให้เกิดความร่วมมือกับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเข้าถึงประชาชนได้ง่าย มีความแน่วแน่ในเป้าหมาย และรับรู้ข่าวสารจากประชาชนอย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งมีความเด็ดเดี่ยวในการตัดสินใจและมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน ด้วยความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ เช่น

วัฒนธรรมท้องถิ่น ปัญหาสังคม และเศรษฐกิจท้องถิ่น ทำให้สามารถเข้าใจในการทำงานร่วมกับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จุดด้อย ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าผู้บริหารท้องถิ่นมักมีความเกรงใจในการดำเนินงานในช่วงแรกของการบริหาร แต่เมื่อมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น อาจไม่ยอมรับฟังคำแนะนำหรือวิเคราะห์สถานการณ์อย่างละเอียด ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจที่ไม่เหมาะสมและนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ นอกจากนี้การใช้อิทธิพลทางการเมืองเพื่อเอาชนะคู่แข่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการบริหารที่เป็นธรรม ผู้บริหารจึงควรยึดหลักประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนเพื่อลดปัญหานี้อีกหนึ่งปัญหาคือการขาดการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน โอกาส ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ ความสามารถในการบริหารงานและพัฒนาท้องถิ่น การร่วมมือร่วมใจจากประชาชนในท้องถิ่นอย่างดีต่อเนื่องจะช่วยในการพัฒนาตนเองและท้องถิ่นให้เจริญอย่างยั่งยืน การอบรมหรือเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญในการบริหารจัดการท้องถิ่น การสื่อสารประชาสัมพันธ์ เนื่องจากแต่ละท้องถิ่นมีลักษณะที่แตกต่างกัน การเสริมสร้างความรู้และทักษะให้กับผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีประโยชน์อย่างยิ่ง อุปสรรค ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ มีทรัพยากรที่จำกัดบางพื้นที่ ความจำกัดของงบประมาณและการเข้าถึงทรัพยากรอาจเป็นอุปสรรคในการดำเนินการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง อุปสรรคด้านงบประมาณ ความขัดแย้งในหน่วยงานและการแบ่งแยกอำนาจอาจเกิดขึ้นเนื่องจากความไม่ชัดเจนในการกำหนดสิทธิหน้าที่ของผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความเป็นอิสระในการตัดสินใจ รวมทั้งการขาดความรู้ด้านกฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ยังเป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ

2. คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านทักษะของการใช้อิทธิพล (Influence Skills) พบว่าผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นผู้ที่ปรับตัวและมีความกล้าหาญในการบริหารงาน ตามหลักการเดินสายกลางที่นำอำนาจที่มีมาบริหารให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น สร้างการร่วมมือและเครือข่ายกับผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญในองค์กรต่าง ๆ ด้านทักษะในการมอบหมายงาน (Delegation Skills) พบว่า ผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นผู้ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ด้วยการมอบหมายงานให้เหมาะสมกับบุคคลและงานที่เกิดขึ้น สร้างความร่วมมือและมีศิลปะการพูดที่เข้าใจการเมืองท้องถิ่น มีความยืดหยุ่นในการทำงานพร้อมที่จะปรับตัวและเปลี่ยนแปลงนโยบายตามสภาพแวดล้อมและความต้องการของประชาชน ด้านทักษะการมีความยืดหยุ่น (Flexibility Skills) พบว่า ผู้บริหารงานองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นผู้ที่เปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็น และพร้อมที่จะปรับตัวและเปลี่ยนแปลงนโยบายตามสภาพแวดล้อมและความต้องการของประชาชน ทำให้ความยืดหยุ่นในการรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชน ผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อนร่วมงาน และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนแผนการทำงานเพื่อส่งเสริมความสำเร็จในงานที่ต้องการ ความเป็นกลางและมีความรู้ มีความคิดเชิงบวก มีความรู้ และเป็นบุคคลที่เป็นที่ยอมรับและไว้วางใจจากบุคคลอื่น ด้านทักษะในการจูงใจ (Motivational Skills) พบว่า ผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นผู้ที่มีมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในพื้นที่ด้วยการชักจูงและสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นกลาง สร้างความรู้สึกของความเชื่อมั่นในทีมและชุมชนในพื้นที่ให้กับบุคคลในหน่วยงาน มีทักษะในการจูงใจและเป็นแรงผลักดันที่ช่วยส่งเสริมให้คนในพื้นที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ ที่ต้องการ ด้วยความยินดี เต็มใจ เชื่อมั่นกระตือรือร้นในการดำเนินการของตนเองและทีมงาน

3. รูปแบบพุทธบูรณาการหลักทุติยปาปณิกธรรม ในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของ ผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช การส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักทุติยปาปณิกธรรม ได้แก่ 1. จักขุมา ซึ่งเน้นการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองเห็นภาพรวมที่ชัดเจนและกำหนดทิศทางเพื่อการพัฒนาชุมชนในอนาคต การมีเป้าหมายชัดเจนและแรงบันดาลใจที่ดีช่วยสร้างความร่วมมือและเชื่อมโยงทรัพยากรเพื่อพัฒนาชุมชนให้ก้าวหน้า โดยเฉพาะในด้านการศึกษาและทักษะประชาชน 2. วิธูโร เน้นความเชี่ยวชาญในหน้าที่และการจัดการทรัพยากร ผู้บริหารต้องมีความรู้รอบด้าน เป็นมืออาชีพ และมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ความคิดวิเคราะห์อย่างชาญฉลาด มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม ความยั่งยืนของชุมชน 3. นิสสยสัมปันโน เน้นการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี โดยการเคารพและยอมรับความแตกต่างของผู้อื่น ผู้บริหารต้องพัฒนาความสัมพันธ์กับประชาชน เปิดโอกาสให้มีการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ และแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อองค์กรและชุมชน นอกจากนี้การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและพฤติกรรมที่เหมาะสม จะช่วยสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือในระดับสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราชมี จุดเด่น ด้านความใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่านักการเมืองทั่วไป มีจิตอาสา เสียสละ และเข้าใจบริบทท้องถิ่น ทำให้สามารถเข้าถึงปัญหาและแก้ไขได้อย่างตรงจุด อย่างไรก็ตาม จุดด้อย ขาดการติดตามและประเมินผลการทำงาน มั่นใจในตนเองมาก

เกินไป และใช้อิทธิพลทางการเมืองเกินความจำเป็น โดยขาดการเชื่อมโยงที่เป็นระบบ โอกาส จากสภาพแวดล้อมภายนอก การสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่นและการอบรม จากผู้เชี่ยวชาญในการบริหารจัดการ อุปสรรค ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและงบประมาณใน บางพื้นที่ ซึ่งส่งผลต่อการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองในระดับท้องถิ่นจึงเห็นได้ว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของพรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล (2563) เรื่อง บทบาททางการเมือง ของผู้นำท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี ผู้นำท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี พบว่า การส่งเสริมภาวะผู้นำ ทางการเมือง พบว่า จุดเด่น ผู้นำทางการเมืองมีความพยายามในการทำงานเพื่อประชาชน เสียสละ และขับเคลื่อนนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน จุดด้อย การใช้อำนาจและ อิทธิพลทางการเมืองเพื่อเอาชนะคู่แข่ง โอกาส ผู้นำมีพฤติกรรมเชิงคุณธรรมมากขึ้น และ นำหลักทศพิธราชธรรมมาประยุกต์ใช้ในการเมือง อุปสรรค การขับเคลื่อนนโยบายทำได้ ยากเนื่องจากพรรคการเมืองยังถูกควบคุมโดยกลุ่มผลประโยชน์ และอุดมการณ์ทาง การเมืองยังไม่มั่นคง

2. คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า พบว่าคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ด้านทักษะการใช้อิทธิพล ใช้อำนาจอย่างถูกต้องตามระเบียบ เพื่อสร้างความ ไว้วางใจและโอกาสให้กับองค์กร ด้านทักษะการมอบหมายงาน กำหนดเป้าหมายอย่าง ชัดเจนและติดตามผลการดำเนินงาน ด้านทักษะความยืดหยุ่น ปรับตัวต่อสถานการณ์ มี มนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเปิดรับฟังความคิดเห็น ด้านทักษะการจูงใจ สนับสนุนการพัฒนา ศักยภาพของทีม และสร้างแรงจูงใจในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของไพบูลย์ สุขเจตนี (2564) เรื่อง การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อ นักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี พบว่า การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมือง ของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี สรุปได้ว่า นักการเมืองต้องมี ความสามัคคีในการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด เคารพผู้อาวุโส ไม่ลุแก่อำนาจ และส่งเสริมสันติภาพ การประพฤติดีและเป็นแบบอย่างแก่ สังคมจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน

3. พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารงานองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การบูรณาการหลักทุติยปาปณิ กธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด นครศรีธรรมราช ประกอบด้วย จักขุมา มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์และ การแก้ปัญหา วิธูโร เชี่ยวชาญในหน้าที่และส่วนรวม มีความรู้รอบด้านและทักษะสำคัญใน การวางแผน การตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหา นิสสยสัมปันโน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ยิ้มแย้ม แจ่มใส ใส่ใจการให้บริการประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสังฆรักษ์เอกลักษณ์

อชิโต (2566) เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักทุติยปาปณิกธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า จักขุมา มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและเชี่ยวชาญด้านการคิด ส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน วิธูโร เชี่ยวชาญด้านเทคนิคและการจัดการ สร้างความรับผิดชอบต่อสังคม นิสสยสัมปันโน มีมนุษยสัมพันธ์ดี ส่งเสริมการสื่อสารและความไว้วางใจในชุมชน

องค์ความรู้

องค์ความรู้ใหม่จากการสังเคราะห์งานวิจัย จากการศึกษาสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรมีนโยบายที่เน้นการเพิ่มการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะในด้าน การบริหารจัดการ การสื่อสาร การวางแผน และการแก้ไขปัญหา เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจความสามารถในการทำงานในองค์กรปกครองท้องถิ่น

2. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรมีนโยบายสนับสนุนการจัดโครงการพัฒนาภาวะผู้นำในระดับท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่สนใจสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ควรมีนโยบายเน้นความสำคัญของการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมสัมพันธภาพความเข้าใจในระดับภูมิภาค เพื่อให้เกิดประสบการณ์ที่หลากหลายและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำ โดยตั้งเป้าหมายที่ต้องการให้ผู้นำได้พัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการ การสื่อสาร และการแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการส่งเสริมภาวะผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราชควรสร้างทีมงานที่มีความสามารถในการสนับสนุนและติดตามกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้บริหารควรสนับสนุนการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา โดยการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาจะช่วยในการพัฒนาภาวะผู้นำ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการในการเสริมสร้างภาวะผู้นำท้องถิ่น เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำท้องถิ่น เช่น มาตรฐานของผู้นำ ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น เพื่อให้การพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

โกวิทย์ พวงงาม. (2559). *การบริหารและการปกครองท้องถิ่น.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชนาพร พิทยาบูรณ์. (2560). การสื่อสารของผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงสังคม. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต,* 12 (2), 62-72.

พระครูสังฆรักษ์เอกลักษณ์ อชิโต. (2566). *การประยุกต์ใช้หลักทุติยปาปณิกธรรมเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงคราม* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหานิรุต ญาณวุฑฺโฒ (พยนต์ยิ้ม). (2566). *พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงคราม* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล. (2563). *บทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี ผู้นำท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ไพบูลย์ สุขเจตนี. (2564). *การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วรเดช จันทรศร. (2555). *การบริหารการปกครองท้องถิ่น.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศักดิ์ชัย ปริพัฒน์ (2562). การนำหลักพุทธธรรมมาปรับใช้ในการบริหารท้องถิ่น: กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิจัยการบริหารจัดการ,* 9(2), 23-38.

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์
ปีที่ 7 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม 2567 น.338-355

พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

BUDDHADHAMMA INTEGRATION FOR ADMINISTRATIVE EFFECTIVENESS ENHANCEMENT OF POLICE STATIONS IN PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

อภิมุข เสมสฤษดิ์
Apimuk Semsarids
สถานีตำรวจภูธรพระอินทร์ราชา
Phra-In-Racha Police Station
Corresponding Author E-mail: chirdchai2011@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3. เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรคือ ประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่คัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 21 รูปหรือคน แบ่งเป็น 6 กลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.79, S.D.=0.27) 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า 1. การบริหารงานตามยุทธศาสตร์ 4 ด้านของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 80.8 (Adjusted R^2=.808) 2. หลักพละ 4 สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้

*Received August 9, 2024; Revised October 24, 2024; Accepted October 31, 2024

ร้อยละ 94.1 (Adjusted R^2=.941) 3. พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า สามารถนำหลักพละ 4 มาประยุกต์ได้ดังนี้ ด้านปัญญาพละ เป็นการบริหารงานด้วยปัญญา ด้านวิริยพละ เป็นการบริหารงานด้วยความเพียร ด้านอนวัชพละ เป็นการบริหารงานด้วยความสุจริต และ ด้านสังคหพละ เป็นการบริหารงานด้วยการสงเคราะห์

คำสำคัญ: พุทธบูรณาการ; ประสิทธิผล; การบริหารงาน; สถานีตำรวจภูธร

Abstract

This article aimed: 1. To study the administrative effectiveness of police stations in Phra Nakhon Si Ayutthaya province, 2. To investigate the factors affecting the administrative effectiveness of police stations in Phra Nakhon Si Ayutthaya province, and 3. To present Buddhadhamma integration to enhance the administrative effectiveness of police stations in Phra Nakhon Si Ayutthaya province. The research used mixed-method research. The Quantitative research collected data from 400 samples from Phra Nakhon Si Ayutthaya province, using a questionnaire as a tool. Data was analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis. Qualitative research collected data through in-depth interviewing 21 key informants selected via purposive sampling, divided into 6 groups: The qualitative data were analyzed using descriptive content interpretation.

The research results revealed that 1. The overall administrative effectiveness of police stations in Phra Nakhon Si Ayutthaya province was at a high level. ($\overline{X}$=3.79, S.D.=0.27), 2. Factors affecting the administrative effectiveness of police stations in Phra Nakhon Si Ayutthaya province include 1) the administration according to the four strategic aspects of the Royal Thai Police Office, which collectively predicted the administrative effectiveness of police stations in Phra Nakhon Si Ayutthaya province by 80.8% (Adjusted R2 = .808), and 2) Bala 4 which collectively predicted the administrative effectiveness of police stations in Phra Nakhon Si Ayutthaya province by 94.1% (Adjusted R^2 = .941), and 3. The integration of Buddhadhamma to enhance the administrative effectiveness of police stations in Phra Nakhon Si

Ayutthaya province focused on applying the Pala 4, Four Powers, as follows: the Paññā-bala, power of wisdom, which involved administration with wisdom and insight; the Viriya-bala, power of effort, which involved administration with perseverance and diligence; Anavajja-bala, the power of faultlessness, which involved administration with honesty and righteousness; and Saṅgaha-bala, power of charity, , which involved administration with support and assistance.

Keywords: Buddhadhamma Integration; Effectiveness; Administration; Provincial Police Station.

บทนำ

สถานการณ์โลกในปัจจุบันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมีผลกระทบต่อสังคม ในลักษณะต่าง ๆ รวมไปถึงการหลบหนีเข้าเมือง การค้ามนุษย์ การโยกย้ายถิ่นฐานของประชาชน/แรงงานต่างด้าว ยาเสพติด ตลอดจนความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ทั้งนี้ ปัญหาความมั่นคงและอาชญากรรมภายในประเทศมีความเชื่อมโยงในหลายมิติ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคม ระบบการศึกษา โครงสร้างพื้นฐาน กฎหมาย เทคโนโลยีและนวัตกรรม ดังนั้น จึงต้องขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติโดยมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานอย่างเป็นระบบเพื่อสนับสนุนและประสานการปฏิบัติให้เกิดความเชื่อมโยงสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ด้วยภารกิจหลักสำคัญของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ คือ มีหน้าที่ในการถวายความปลอดภัยพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ ป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา รักษาความสงบเรียบร้อยความปลอดภัยของประชาชนและความมั่นคงของราชอาณาจักร ส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดตามความเหมาะสม เพื่อก้าวสู่ความเป็นเลิศ (สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ, 2564)

ด้วยภารกิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจจำเป็นต้องใช้ความรู้ความสามารถ สติปัญญา ความกล้าหาญเสียสละ ทุ่มเทสรรพกำลัง เพื่อสร้างความสงบสุขให้กับสังคม สมกับความหมายของคำว่า“ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์” แต่พบว่า ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อภาพลักษณ์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจส่งผลตรงกันข้าม และออกมาในทางลบ เนื่องจากมีกลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนน้อยสร้างความเสียหายด้วยการทุจริต ปฏิบัติหน้าที่มิชอบด้วยกฎหมายทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนใหญ่ที่มุ่งมั่นสร้างความดีงาม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ต้องเสื่อมเสียเกียรติยศ ชื่อเสียง และศักดิ์ศรีไปด้วย เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ตั้งใจ

ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเสียขวัญกำลังใจ และไม่มีความก้าวหน้าในการรับราชการตำรวจ ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ในภาพรวมขาดประสิทธิภาพจนยากที่จะแก้ไข สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ (MGR Online, 2558) อีกทั้ง องค์กรตำรวจยังมีปัญหาด้านโครงสร้างกิจการตำรวจแบบรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ปัญหาภาระงานที่มีปริมาณมาก ปัญหาการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจ ปัญหาการบริหารสถานีตำรวจที่ไม่มีประสิทธิภาพ (ชัยยุทธ ถาวรานุรักษ์, 2565)

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความเจริญเติบโตทั้งทางเศรษฐกิจและความเป็นสังคมเมืองอย่างรวดเร็ว จากปัจจัยที่เอื้ออำนวยหลายๆ ด้าน ส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมตามมา โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรมโดยเมื่อพิจารณาจากสถิติรายงานคดีอาญาที่เกิดขึ้นของสถานีตำรวจภูธรพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีคดีเกิดขึ้น 555 คดี และกลุ่มที่เกิดขึ้นมากที่สุดเป็นคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายเกิดขึ้น 338 คดี รองลงมาคือ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์เกิดขึ้น 106 คดี (ปกาศิต เจิมรอด, 2563) ด้วยปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ ฉะนั้น การแสวงหามาตรการในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมจึงมีความจำเป็นอย่างมาก เพื่อเป็นการลดปัญหาอาชญากรรมนั้น ควรเพิ่มประสิทธิผลการบริหารงานของตำรวจ ซึ่งการใช้หลักธรรมในการบริหารงานจัดเป็นทางเลือกหนึ่งที่ช่วยแก้ปัญหาและช่วยเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานแบบยั่งยืนได้ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงหลักธรรมที่สามารถส่งเสริมสนับสนุนการบริหารงานไว้หลายประการ โดยเฉพาะหลักพละ 4 ที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ ประกอบด้วย หลักธรรม 4 ประการ คือ ปัญญาพละ (กำลังคือปัญญา) วิริยพละ (กำลังคือวิริยะ) อนวัชชพละ (กำลังคือกรรมที่ไม่มีโทษ) สังคหพละ (กำลังคือการสงเคราะห์) (องฺ.นวก. 23/209/376.) ในการเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานซึ่งต้องอาศัยบุคลากรเป็นกำลังสำคัญจึงควรใช้หลักปัญญาพละในการพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะทางปัญญา ให้มีความรู้และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน วิริยะพละ เป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน อนวัชชพละ เป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ ปราศจากการทุจริต และสังคหพละ เป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานเพื่อส่วนร่วม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มีจิตสาธารณะ ซึ่งพละ 4 นี้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดยศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานและปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และนำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา งานวิจัยนี้จะ

ช่วยแก้ไขปัญหาขององค์กรตำรวจ ช่วยให้ประชาชนเกิดความเชื่อถือศรัทธา นำไปสู่การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ระเบียบวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยการสำรวจ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อสนับสนุนและยืนยันข้อมูลเชิงปริมาณ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในพื้นที่รับผิดชอบของตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 410,134 (จังหวัดพระนครศรีอยุทธยา, 2566) คำนวณขนาดตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane (1973) เพื่อหากลุ่มตัวอย่าง ในการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 21 รูปหรือคน แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ บังคับบัญชาหรือผู้กำหนดนโยบาย 5 คน ผู้ปฏิบัติการ 4 คน ผู้รับบริการ/ประชาชน 3 คน ผู้นำชุมชน 3 คน นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา 2 รูป และกลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ 4 คน

3. เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การบริหารงานตามยุทธศาสตร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตอนที่ 3 หลักประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักพละ 4 ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่ 1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ 2. การบริหารงานตามยุทธศาสตร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ 3. หลักประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 4. พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 5. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจำนวน 400 ชุด จากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในพื้นที่ตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 10 แห่ง

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบตัวต่อตัวกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 21 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ได้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติอนุมาน สำหรับทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ทั้งนี้ เป็นการสรุปสาระสำคัญของผลการสัมภาษณ์เชิงลึก นำผลที่ได้มาจำแนกเนื้อหาที่สอดคล้องหรือตรงกันและแบ่งออกเป็นประเด็น การวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำเนื้อหาที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิมาสังเคราะห์ เพื่อปรับปรุงแก้ไของค์ความรู้จากการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม

ข้อ	หลักประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การผลิต	3.93	0.27	มาก
2	ประสิทธิภาพ	4.04	0.27	มาก
3	ความพึงพอใจ	3.87	0.27	มาก
4	การปรับเปลี่ยน	3.63	0.35	มาก
5	การพัฒนา	3.46	0.41	ปานกลาง
	ภาพรวม	**3.79**	**0.27**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.79, S.D.=0.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ ประสิทธิภาพ ($\bar{X}$=4.04, S.D.=0.27) รองลงมาคือ การผลิต ($\bar{X}$=3.93, S.D.=0.27) อันดับสามคือ ความพึงพอใจ ($\bar{X}$=3.87, S.D.=0.27) การปรับเปลี่ยน ($\bar{X}$=3.63, S.D.=0.35) และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ การพัฒนา ($\bar{X}$=3.46, S.D.=0.41)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การบริหารงานตามยุทธศาสตร์ 4 ด้านของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ อย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอนของการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ 4 ด้านของสำนักงานตำรวจแห่งชาติส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตัวแปรการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ 4 ด้านของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	-0.014	0.103		-0.133**	0.894
การเพิ่มศักยภาพในการบังคับใช้กฎหมาย การอำนวยความยุติธรรมทางอาญาและการให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคเป็นธรรม	0.290	0.031	0.329	9.471**	0.000
การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมอย่างยั่งยืน	0.313	0.036	0.280	8.661**	0.000
การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการรักษาความมั่นคงภายในประเทศ	0.260	0.031	0.304	8.431**	0.000
การพัฒนาองค์กรให้ทันสมัย มุ่งสู่ความเป็นเลิศ	0.119	0.028	0.123	4.212**	0.000

Multiple R =.900d R Square = 0.810 Adjusted R Square = 0.808 Std. Error=0.117
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารงานตามยุทธศาสตร์ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้คือ การเพิ่มศักยภาพในการบังคับใช้กฎหมาย การอำนวยความยุติธรรมทางอาญาและการให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคเป็นธรรม การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมอย่างยั่งยืน การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการรักษาความมั่นคง

ภายในประเทศ การพัฒนาองค์กรให้ทันสมัย มุ่งสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งแสดงว่า การบริหารงานตามยุทธศาสตร์ 4 ด้านของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 80.8 (Adjusted R^2=.808)

สมมติฐานที่ 2 หลักพละ 4 ประกอบด้วย ปัญญาพละ กำลังปัญญา, วิริยพละ กำลังความเพียร, อนวัชชพละ กำลังสุจริต, สังคหพละ กำลังการสงเคราะห์ อย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอนของหลักพละ 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

หลักพละ 4	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	-0.095	0.109		-0.864	0.388
ด้านปัญญาพละ กำลังปัญญา	0.300	0.025	0.387	12.089**	0.000
ด้านวิริยพละ กำลังความเพียร	0.331	0.035	0.311	9.438**	0.000
อนวัชชพละ กำลังสุจริต	0.246	0.034	0.241	7.201**	0.000
สังคหพละ กำลังการสงเคราะห์	0.122	0.031	0.109	3.927**	0.000

Multiple R = .972[a] R Square = 0.945 Adjusted R Square = 0.941 Std. Error=0.124
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า หลักพละ 4 ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้คือ ด้านปัญญาพละ กำลังปัญญา, ด้านวิริยพละ กำลังความเพียร, อนวัชพละ กำลังสุจริต, สังคหพละ กำลังการสงเคราะห์ ซึ่งแสดงว่า หลักพละ 4 สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 94.1 (Adjusted R^2=.941)

3. พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบผลการศึกษาดังนี้ 1. การเสริมสร้างความมั่นคง โดยมีหลักการที่ชัดเจนเพื่อสร้างสังคมที่มั่นคงและเชื่อมั่น โดยการส่งเสริมการเสริมสร้างความยุติธรรมและเท่าเทียมในสังคม การควบคุมการค้ามนุษย์และยาเสพติด สร้างความมั่นคงทางไซเบอร์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน นอกจากนี้ สถานีตำรวจต้องยึดมั่นและปฏิบัติหน้าที่เพื่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความปลอดภัยของประชาชน รวมถึงการสร้างความเชื่อมั่นและความศรัทธาให้กับประชาชนต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ 2. การเพิ่มศักยภาพ โดยการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อพัฒนาระบบการทำงานและความพร้อมในการดูแลประชาชน การเพิ่มความรู้และ

ทักษะในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น แพลตฟอร์มการสื่อสารระหว่างตำรวจกับประชาชนผ่านมือถือสมาร์ทโฟน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะให้กับเจ้าหน้าที่ เพื่อให้สามารถนำเทคโนโลยีในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานีตำรวจยังมุ่งเพิ่มความจริงจังในการปฏิบัติหน้าที่ และบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชน โดยบริหารการพัฒนาองค์กรให้มีความพร้อมและเชื่อมั่นในวัตถุประสงค์และโครงสร้างขององค์กร ทั้งนี้การจัดโครงสร้างและการจัดการที่เหมาะสมจะช่วยให้สำนักงานตำรวจบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและทันสมัยได้ดีขึ้น 3. การมีส่วนร่วม โดยเน้นที่การสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือระหว่างตำรวจและประชาชนในการดำเนินงานต่าง ๆ โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนการบริหารราชการของสถานีตำรวจ และเพิ่มโอกาสในการสร้างภาคีเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อให้มีการรับทราบปัญหาที่แท้จริงและแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว ซึ่งประชาชนจะมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวนโยบาย ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติยังต้องมุ่งเพิ่มศักยภาพให้กับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและมีความรู้ทันสมัยต่อเหตุการณ์ในสังคมปัจจุบัน และเชื่อมั่นในการสร้างกลุ่มเครือข่ายร่วมมือกับประชาชนเพื่อช่วยเหลือและป้องกันเหตุการณ์ต่าง ๆ อีกทั้งยังส่งเสริมให้มีการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ และสนับสนุนในกิจการตำรวจอย่างแท้จริงเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือกับประชาชนอย่างยั่งยืน 4. การพัฒนาองค์กรให้ทันสมัย โดยเน้นไปที่การวางเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร โดยการพัฒนากลยุทธ์ด้านทรัพยากรมนุษย์และการใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการทำงาน การมีเครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อรองรับภาระงานอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความสามารถที่เพียงพอในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี ทั้งนี้การปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและระบบงานเพื่อเสริมสร้างความคล่องตัวและความสามารถในการทำงานก็เป็นสิ่งที่สำคัญไม่น้อย

การประยุกต์ใช้กับหลักพละ 4 เพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 1. ด้านปัญญาพละ : บริหารงานด้วยปัญญา โดยปัญญาพละ ช่วยให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบได้ดีขึ้น โดยจะต้องมีปัญญาความรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่ เพื่อให้สามารถบริหารตน บริหารคนในองค์กร และนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานอย่างเหมาะสม เช่น ให้มีการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะที่เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาของประชาชน การทบทวน ปรับปรุง เตรียมความพร้อม

และความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยในการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธร 2. ด้านวิริยพละ: บริหารงานด้วยความเพียร คือ ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่มีความตั้งใจและมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของตน โดยการสร้างความตระหนักให้เจ้าหน้าที่ เกิดความซื่อสัตว์สุจริต กล้าตัดสินใจ ไม่กลัวความยากลำบาก มีความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยในการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธร 3. ด้านอนวัชพละ: บริหารงานด้วยความสุจริต โดยการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่มีความรับผิดชอบและมีความเคารพต่อกฎหมาย ติดตามการเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย และบทลงโทษตามกฎหมายให้เจ้าหน้าที่ได้รับทราบ ส่งเสริมการปฏิบัติงานอย่างซื่อตรงและไม่เบียดเบียนผู้อื่น ให้เจ้าหน้าที่มีความพอเพียงในการใช้ชีวิต และมีจิตสำนึก ใช้สติในการปฏิบัติหน้าที่ มีความสุจริต และเพียรพยายามในการทำงานให้ดีที่สุด และช่วยเหลือประชาชนอย่างเต็มที่ ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดและยึดหลักยุติธรรมเป็นที่ตั้งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธร 4. ด้านสังคหพละ: บริหารงานด้วยการสงเคราะห์ คือ มุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์และมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชน โดยเน้นการแบ่งปันและให้ความรักความเข้าใจต่อเจ้าหน้าที่และประชาชน นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่มีความพยายามในการช่วยเหลือประชาชนอย่างเต็มกำลังและให้บริการประชาชนอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ยังมีการส่งเสริมและยกย่องประชาชนที่ช่วยเหลือกิจการตำรวจอย่างแท้จริง และบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลการบริหารงาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพ มีการพัฒนาให้เจ้าหน้าที่มีความสามารถที่เพิ่มพูน พัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง มีการวัดพฤติกรรม และผลการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน รองลงมาคือ การผลิต มีการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติอย่างเคร่งครัด อันดับสามคือ ความพึงพอใจ มีความพึงพอใจต่อการบริหารสถานีตำรวจภูธรฯ การปรับเปลี่ยน การให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจสะดวกรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของวันเพ็ญ วัฒนกูล (2566) เรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงบประมาณด้านการศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณด้านการศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยในด้านประสิทธิภาพ มีการวิเคราะห์จุดบกพร่องใน

กระบวนการงบประมาณและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นติดตาม ตรวจสอบด้วยความยุติธรรม ด้านการพัฒนา โดยพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้เหมาะสมกับงานอย่างต่อเนื่อง

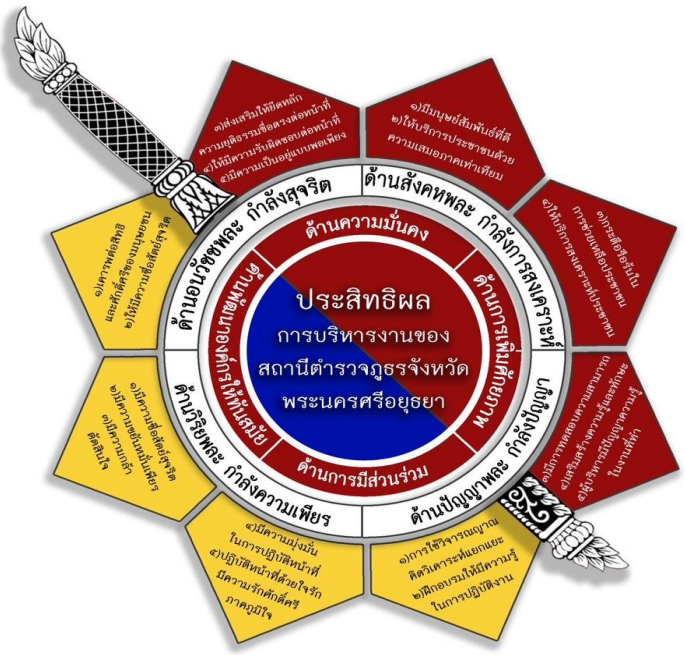
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ปัจจัยการบริหารกับหลักพละ 4 มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารงานโดยรวมทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดย 1) การบริหารงานตามยุทธศาสตร์ 4 ด้านของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า การบริหารงานตามยุทธศาสตร์ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้คือ การเพิ่มศักยภาพในการบังคับใช้กฎหมาย การอำนวยความยุติธรรมทางอาญาและการให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคเป็นธรรม การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมอย่างยั่งยืน การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการรักษาความมั่นคงภายในประเทศ การพัฒนาองค์กรให้ทันสมัย มุ่งสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งแสดงว่า การบริหารงานตามยุทธศาสตร์ 4 ด้านของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 80.8 (Adjusted R^2=.808) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิศิษฎ์ แดนโพธิ์ และ คณะ (2562) เรื่อง การบริหารงานตำรวจในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ของกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 5 พบว่า สมรรถนะองค์การและพฤติกรรมการจัดการองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานตำรวจในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 สมรรถนะองค์การและพฤติกรรมการจัดการองค์การ มีผลต่อการบริหารงานตำรวจในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ในเชิงบวก ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์การบริหารงานตำรวจในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ได้ร้อยละ 53.6 หลักพละ 4 พบว่า หลักพละ 4 ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้คือ ด้านปัญญาพละ กำลังปัญญา, ด้านวิริยพละ กำลังความเพียร, อนวัชพละ กำลังสุจริต, สังคหพละ กำลังการสงเคราะห์ ซึ่งแสดงว่าหลักพละ 4 สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 94.1(Adjusted R^2=.941) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคณิตดา กรรณสูต (2565) เรื่อง พุทธวิธีการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชนจำกัด พบว่า หลักพละ 4 ที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชนจำกัด ทั้ง 4 ด้านได้แก่ ปัญญาพละ (กำลังความรู้หรือความฉลาด) อนวัชช

พละ (กำลังงานที่ไม่มีโทษหรือความสุจริต) สังคหพละ (กำลังสงเคราะห์หรือการช่วยเหลือ) และวิริยะพละ (กำลังแห่งความเพียร)

3. พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการเพิ่มศักยภาพ โดยการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีในการปฏิบัติหน้าที่ เพิ่มความรู้และทักษะในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ นำเทคโนโลยีในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และด้านการมีส่วนร่วม โดยเน้นที่การสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือระหว่างตำรวจและประชาชนในการดำเนินงานต่างๆ โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนการบริหารราชการของสถานีตำรวจ และเพิ่มโอกาสในการสร้างภาคีเครือข่ายภาคประชาชน ส่งเสริมให้มีการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ และสนับสนุนในกิจการตำรวจอย่างแท้จริงเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือกับประชาชนอย่างยั่งยืน รวมถึงการพัฒนาองค์กรให้ทันสมัย โดยเน้นไปที่การวางเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร พัฒนากลยุทธ์ด้านทรัพยากรมนุษย์และการใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการทำงาน พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความสามารถที่เพียงพอในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของพระอธิการอนุชา ฐานุตฺตลาโภ (2566) เรื่อง การพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานตามหลักพละ 4 ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานตามหลักพละ 4 คือ ด้านการสื่อสาร มีการเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีในการสื่อสารได้เหมาะสม ด้านการตระหนักรับรู้เรื่องโลกาภิวัตน์ เปิดรับองค์ความรู้ใหม่ ๆ พัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี ซึ่งประเด็นที่สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยนี้คือ การเพิ่มศักยภาพ โดยการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีในการปฏิบัติหน้าที่ เพิ่มความรู้และทักษะในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นหนึ่งในเทคโนโลยีที่ได้รับการเลือกใช้เพื่อการปฏิบัติงานให้เกิดความทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี การประยุกต์ใช้กับหลักพละ 4 เพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 1. ด้านปัญญาพละ : บริหารงานด้วยปัญญา โดยนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานอย่างเหมาะสม 2. ด้านวิริยพละ : บริหารงานด้วยความเพียร 3. ด้านอนวัชพละ : บริหารงานด้วยความสุจริต และ 4. ด้านสังคหพละ : บริหารงานด้วยการสงเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของถนัด ไชยพันธ์ (2560) เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมประสิทธิผล ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า สามารถนำหลักสัปปุริสธรรม 7 และพละ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน ทำให้เกิดการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ คือ ในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องมีหลักการ กฎเกณฑ์ในการทำงาน รู้ถึงสถานภาพ ความรู้ ความถนัด ความสามารถ ทั้งของตนเอง และบุคคลอื่น ตลอดจนในการสั่งการหรือมอบหมายงานหรือการบริหารงานต่าง ๆ โดยจะต้องมีความเหมาะสมและสมกับงานนั้น ๆ ตลอดจนมีความคุ้มค่า พอประมาณ และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนเพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดที่นำหลักการเหล่านี้ไปเป็นแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมประสิทธิผลในการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมจะทำให้การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพและเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ

องค์ความรู้จากการวิจัย

MODEL : Four Power Dhammas For Thai Police 4 พลังธรรมเพื่อตำรวจไทย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากภาพดังกล่าว สามารถอธิบายองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ได้ดังนี้

ประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เกิดขึ้นได้จากการนำหลักพละ 4 (กำลัง) หรือพลังมาประยุกต์ใช้ร่วมกับการปฏิบัติตาม

ยุทธศาสตร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การบริหารงานประสบความสำเร็จ นำไปสู่ประสิทธิผลของการบริหารงาน ดังนั้น จึงเขียนสมการอธิบายได้ดังนี้ Four Power Dhammas For Thai Police (4 พลังธรรมเพื่อตำรวจไทย) หมายถึง การบูรณาการด้วยหลักพละ 4 (Four Power Dhammas) + การบริหารงานตามยุทธศาสตร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ =การเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. หลักพละ 4 การนำหลักพละ 4 มาปรับใช้ในการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทำให้เกิดการพัฒนาบุคลากร ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความวิริยะในการปฏิบัติหน้าที่ ขยันหมั่นเพียร มีจิตสำนึกที่จะบริการประชาชน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1. ด้านปัญญาพละ กำลังปัญญา โดยส่งเสริมให้บุคลากรมีความสามารถในการใช้วิจารณญาณคิดวิเคราะห์แยกแยะ และฝึกอบรมให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน การทดสอบความสามารถเพื่อให้การปฏิบัติงานมีความเหมาะสมกับความสามารถของตน ควรมีการฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถความเข้าใจในหน้าที่ปฏิบัติต่อประชาชน ดังนั้นผู้บริหารต้องมีปัญญา คือ ความรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่และบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพราะปัญญาเป็นกำลังสำคัญที่จะก่อเกิดความรู้ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีปัญญาจะสามารถนำความรู้นี้ไปใช้ในการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ การส่งเสริมฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีความรู้ความสามารถ และเข้าใจในงานมากขึ้น ย่อมนำไปสู่การบริการประชาชนได้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้เจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีปัญญามากเท่าใด หากผู้บังคับบัญชาจัดงานที่ไม่เหมาะสมกับความรู้ย่อมเกิดประสิทธิผลในงานน้อย ดังนั้น ควรมอบหมายหน้าที่ที่เหมาะสมให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจและสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานมากขึ้น 2. ด้านวิริยพละ กำลังความเพียร โดยส่งเสริมให้บุคลากรมีความซื่อสัตย์ สุจริต ส่งเสริมบุคลากรให้มีความขยันหมั่นเพียร ในหน้าที่การงานของตน ส่งเสริมให้บุคลากรกล้าตัดสินใจ ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่มีความขยันหมั่นเพียร มีความซื่อสัตว์สุจริต มีความอดทนอดกลั้นต่อสิ่งยั่วยุ กล้าตัดสินใจ ไม่กลัวความยากลำบาก มีความรับผิดชอบ และรักในอาชีพตำรวจของตน ภาคภูมิใจในอาชีพ รักศักดิ์ศรีในวิชาชีพ ความเพียรในตัวบุคคลจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีความขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ รักในงานที่ทำ ย่อมแสวงหาหนทางที่จะทำให้งานสำเร็จบรรลุผลได้ ดังนั้น ผู้บริหารของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเกิดความเพียรในการปฏิบัติงานและปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลัง จึงจะเกิดประสิทธิผลได้ 3. ด้านอนวัชชพละ กำลังสุจริต โดยส่งเสริมให้บุคลากรความเคารพต่อสิทธิและศักดิ์ศรีของมนุษยชน ส่งเสริมให้บุคลากรมีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้บุคลากรยึดหลักแห่งความยุติธรรมซื่อตรง

ต่อตนเอง และหน้าที่การงาน ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่มีความซื่อสัตว์สุจริต มีความอดทนอดกลั้นต่อสิ่งยั่วยุ กล้าตัดสินใจ ไม่กลัวความยากลำบาก มีความรับผิดชอบรักในอาชีพตำรวจของตน ภาคภูมิใจในอาชีพ รักศักดิ์ศรีในวิชาชีพ ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นจริยธรรมขั้นพื้นฐานที่เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมี เพราะหากละเลยแล้วย่อมนำไปสู่การทุจริตต่อประโยชน์ของประชาชน ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีความซื่อสัตย์สุจริต อดทนต่อกิเลส ความโลภ ให้รักศักดิ์ศรีในวิชาชีพ และกล้าตัดสินใจ 4. ด้านสังคหพละ กำลังการสงเคราะห์ โดยส่งเสริมให้บุคลากรมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีมีความโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ส่งเสริมให้บุคลากรบริการประชาชนด้วยความเสมอภาค เท่าเทียม ส่งเสริมให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการช่วยเหลือประชาชน ส่งเสริมและยกย่องประชาชนที่ช่วยเหลือกิจการตำรวจ และให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาค ทั้งนี้ การสงเคราะห์สำหรับผู้บริหารควรให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและให้แก่ประชาชน ช่วยเหลือกิจการตำรวจ บริการด้วยความเสมอภาค ไม่ดูอคติและไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ผู้บริหารควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นในการช่วยเหลือผู้อื่น โดยการเป็นแบบอย่างที่ดี

2. การบริหารงานตามยุทธศาสตร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นการวางกรอบปฏิบัติใน 4 ด้าน คือ การเสริมสร้างความมั่นคง การเพิ่มศักยภาพ การมีส่วนร่วม และการพัฒนาองค์กรให้ทันสมัย ยุทธศาสตร์นี้เป็นไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสำคัญที่วางไว้ ดังนั้น การบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรจึงต้องยึดหลักตามยุทธศาสตร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นสำคัญ ดังต่อไปนี้ 1. การเสริมสร้างความมั่นคง โดยการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน พัฒนาศักยภาพด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงและภัยคุกคามของชาติ รวมทั้งการเผยแพร่และน้อมนำแนวพระราชดำริไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เสริมสร้างให้ประชาชนมีความรักในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และปกป้องดูแลความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ด้วยว่าความมั่นคงของชาติเป็นสิ่งสำคัญที่จะปกป้องให้ประเทศพ้นจากภัยคุกคาม ประชาชนของประเทศต้องมีความรักในชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งสามสถาบันนี้เป็นหลักแห่งความมั่นคงของคนในชาติ 2. การมีส่วนร่วม โดยส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ มีการเปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่าย ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ฯลฯ และมีการสร้างความเป็นหุ้นส่วน (Partnership) ระหว่างตำรวจกับทุกภาคส่วน ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการบริหารราชการของสถานีตำรวจ และกิจการของตำรวจทุกมิติ รวมถึงเพิ่มโอกาสสร้างภาคีเครือข่ายภาคประชาชน เพื่อให้มีการรับรู้ปัญหาและแก้ปัญหาได้ตรงจุด รวดเร็ว 3. การเพิ่มศักยภาพ โดยยกระดับมาตรฐานการให้บริการของสถานีตำรวจและหน่วยบริการประชาชน เสริมสร้างประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการป้องกันปราบปราม เพิ่มการ

รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน มีอุปกรณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ครบ อบรมให้ความรู้แก่ตำรวจให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทันสมัยต่อเหตการณ์ในโลกปัจจุบัน เพราะปัจจุบันโลกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ องค์กรที่ขาดการพัฒนาด้านนี้จะเป็นองค์กรที่ล้าหลัง ทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานลดลง 4. การพัฒนาองค์กรให้ทันสมัย โดยปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและระบบการบริหารงานในรูปแบบใหม่ให้เหมาะสมคล่องตัวในการบริหารงาน มีการพัฒนาบุคลากรให้มีขีดสมรรถนะสูงในการปฏิบัติงานอย่างเป็นมืออาชีพ และมีมาตรฐานระดับสากล มีการปรับระบบวิธีการทำงาน ลดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติงานให้สะดวก รวดเร็วและโปร่งใส พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การวางแผนงานโดยใช้กลยุทธ์ด้านทรัพยากรมนุษย์ที่เหมาะสม ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการทำงาน

3. ประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 1. ด้านการผลิต คือ มีการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติอย่างเคร่งครัด มีการเสริมสร้างศักยภาพการบริหาร มีการกระจายอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจให้กับผู้บริหารในส่วนงานต่าง ๆ 2. ด้านประสิทธิภาพ คือ ความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่แต่ละคน มีการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง มีการวัดพฤติกรรม และผลการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน 3. ด้านความพึงพอใจ มีความพึงพอใจต่อการบริหารสถานีตำรวจภูธรฯ มีความเชื่อมันในการทำงานของเจ้าหน้าที่ในสถานีตำรวจภูธรฯ รับคำร้องหรือรับเรื่องราวจากผู้มาติดต่อด้วยความเต็มใจ 4. ด้านการปรับเปลี่ยน คือ การให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจสะดวกรวดเร็ว จัดให้มีตู้รับฟังความคิดเห็นหรือใช้แบบสอบถาม เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับภารกิจของตำรวจ 5. ด้านการพัฒนา คือ มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีการให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ มีช่องทางการสื่อสารกับประชาชนในรูปแบบที่หลากหลาย พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาล ควรให้ความสำคัญกับแนวทางการเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ บูรณาการกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์กรของสถานีตำรวจภูธร

2. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้หลักพละ 4 ในการนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาองค์กรตำรวจ ทั้งด้านการบริหารจัดการ และประสิทธิผลในการบริหารงานในรูปแบบใหม่

3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่มาใช้กับการบริหารจัดการของสถานีตำรวจภูธร เพื่อให้ประชาชนแต่ละกลุ่มเข้าถึงการแจ้งเหตุร้ายได้โดยง่าย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สถานีตำรวจภูธร ควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการพัฒนาองค์กรให้เกิดประสิทธิผลต่อการให้บริการประชาชน

2. สถานีตำรวจภูธร มีกระบวนการและช่องทางการสื่อสารกับประชาชนในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติงานที่เหมาะสมต่อสภาวการณ์ในปัจจุบัน

3. สถานีตำรวจภูธร ควรยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่ให้มีความทันสมัย เพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์กรที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยดังกล่าว ทำให้ได้มาซึ่งแนวทางพุทธบูรณาการเพื่อการเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของสถานีตำรวจภูธรในอยุธยา ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการพัฒนาองค์กรให้เกิดประสิทธิผลต่อการให้บริการประชาชน รวมกับบูรณาการเข้ากับหลักพุทธธรรมอื่น

2. เห็นควรทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบ หรือวิธีการเสริมสร้างการปฏิบัติงานของบุคลากรร่วมกับหลักพุทธธรรม และนำผลที่ได้จากการวิจัยไปเสริมสร้างการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

คณิตดา กรรณสูต. (2565). *พุทธวิธีการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชนจำกัด* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จังหวัดพระนครศรีอยุทธยา. (2566). *ข่าวจาก สนง.ประชาสัมพันธ์.* สืบค้น 11 พฤศจิกายน 2566, จาก https://ww2.ayutthaya.go.th/news/detail/14581.

ชัยยุทธ ถาวรานุรักษ์. (2565). สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาโครงสร้างการบริหารองค์กรตำรวจไทย. *วารสารกฎหมายสงขลานครินทร์*, 4(2), 1-20.

ถนัด ไชยพันธ์. (2560). *การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ปกาศิต เจิมรอด. (2563). การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมของประชาชนในชุมชน เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิชาการอยุธยาศึกษา*, 12(1), 41-55.

พระอธิการอนุชา ธนุตฺตลาโภ. (2566). การพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานตามหลักพละ 4 ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ*, 6(4), 15-28.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วันเพ็ญ วัฒนกูล. (2566). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงบประมาณด้านการศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้* (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิศิษฎ์ แดนโพธิ์ และ คณะ. (2562). การบริหารงานตำรวจในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ของกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 5. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 6(5), 2251-2270.

สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ. (2564). *แผนปฏิบัติราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*. สืบค้น 4 มกราคม 2566, จาก https://rtpstrategy.police.go.th.

MGR Online. (2558). *การปฏิรูปตำรวจในสถานการณ์สังคมปัจจุบัน*. สืบค้น 4 มกราคม 2566, จาก https://mgronline.com/daily/detail/9580000000479.

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์
ปีที่ 7 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม 2567 น.356-368

รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อความยั่งยืนของวัดต้นแบบในจังหวัดตราด*

MANAGEMENT MODEL OF THE SUSTAINABLE SACCA SAVINGS GROUP OF THE PROTOTYPE MONASTERY IN TRAT PROVINCE

พระครูวิมลโสมนันท์ (โชคชัย อุคฺคเสโน)
Phrakru Wimolsomanun (Chokchai Uggaseno)
วัดท่าโสม จังหวัดตราด
Wat Tha Som, Trat Province
Corresponding Author E-mail: 6401104008@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อความยั่งยืน 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อความยั่งยืน 3. นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อความยั่งยืนของวัดต้นแบบในจังหวัดตราด ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 25 รูปหรือคน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย กลุ่มผู้ปฏิบัติ กลุ่มผู้สนับสนุน กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และกลุ่มนักวิชาการทางด้านจัดการเชิงพุทธ และการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 12 รูปหรือคน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อความยั่งยืน มีการดำเนินงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิก ความโปร่งใสในการบริหารจัดการ และการสร้างจิตสำนึกร่วมผ่านกิจกรรมทางศาสนาและการพัฒนาชุมชน โดยมีการกำหนดนโยบายและกฎระเบียบที่ชัดเจน 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อความยั่งยืน ประกอบด้วย ภาวะผู้นำของคณะกรรมการที่มีวิสัยทัศน์และความซื่อสัตย์ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม และระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสามารถปรับตัวได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง 3. รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อความยั่งยืนของวัดต้นแบบในจังหวัดตราด ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1. การสร้างความเป็นเจ้าของผ่านการมีส่วนร่วมของสมาชิก 2. การส่งเสริมการพึ่งพาตนเองด้วยการสร้างวินัยทางการเงิน

*Received October 15, 2024; Revised November 15, 2024; Accepted November 17, 2024

และพัฒนาทักษะการบริหารจัดการ 3. การพัฒนาคนโดยยึดหลักคุณธรรมและประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และ 4. การควบคุมกันเองผ่านระบบตรวจสอบภายในและการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการอย่างโปร่งใส ซึ่งรูปแบบนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนากลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์อื่น ๆ ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน
คำสำคัญ: รูปแบบ; การบริหารจัดการ; กลุ่มสัจจะออมทรัพย์

Abstract

The objectives of this research article were aimed: 1. To study the general conditions of the management of sustainable Sacca Savings group 2. To study the factors affecting the management of sustainable Sacca Savings groups, and 3. To present the management model of sustainable Sacca Savings groups of model monastery in Trat Province. The methodology was the qualitative research that collected data by in-depth interviewing 25 key informants, divided into 5 groups, namely policymakers, practitioners, supporters, stakeholders, and Buddhist management scholars, and 12 participants in focus group discussions. Data was analyzed by content descriptive interpretation.

The results showed that: 1. General conditions of the management of the Sacca Savings Group for Sustainability were that the operation emphasized the participation of members, transparency in management and awareness building through religious activities and community development. Clear policies and regulations have been formulated. 2. Factors affecting the management of the Sacca Savings Group to accumulate assets for sustainability included: Board Leadership with visionary and Integrity, participation of members in various activities of the Group and the management system that was efficient, transparent, and adaptable to changing circumstances. 3. The management model of the Sacca Savings Group to accumulate assets for sustainability of the model monastery in Trat Province consisted of 4 main components, namely: 1. Creating ownership through the participation of members; 2. Promoting self-reliance by building financial discipline and developing management skills. 3. Human development based on moral principles and application of Buddhist

principles, and 4. Mutual control through internal audit systems and the use of technology in transparent management, which could be applied to develop other wealth accumulation groups to be strong and sustainable.
Keywords: Model; Management; Savings Group

บทนำ

ระบบสวัสดิการของสังคมไทยในอดีตมีลักษณะเป็นชุมชนสวัสดิการ บ้านและวัดมีบทบาทสำคัญในการดูแลเรื่องจัดสวัสดิการครอบคลุมปัจจัยสี่ของชุมชน ต่อมารัฐบาลกลางมีบทบาทในการจัดสวัสดิการ ซึ่งช่วงแรกเป็นการจัดให้เฉพาะผู้ที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ตามระเบียบหลักเกณฑ์ของหน่วยงาน โดยมีเจ้าหน้าที่เป็นผู้พิจารณา สู่การจัดสวัสดิการโดยรัฐที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้น เช่น พระราชบัญญัติการประกันสังคม พ.ศ.2533 ทำให้แรงงานในระบบสามารถได้รับสวัสดิการอย่างทั่วถึงในช่วงเศรษฐกิจเติบโตภาคเอกชนได้มีบทบาทในการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ มากขึ้น โดยมีระบบการประกันรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลายซึ่งผู้ที่สามารถเข้าถึงเป็นกลุ่มผู้มี รายได้ปานกลางรายได้สูง แต่คนที่เป็นแรงงานนอกระบบ เกษตรกร คนยากจน ไม่สามารถเข้าสู่ระบบที่มีอยู่ได้ จนกระทั่งเมื่อประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อปี พ.ศ. 2540 ส่งผลกระทบต่อ ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างกว้างขวาง ปราชญ์ชาวบ้านแกนนำชุมชนและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องได้ทบทวนสรุปบทเรียนเกี่ยวกับระบบการคุ้มครองทางสังคมที่มีอยู่ในสังคมไทย พบว่า ความเป็นเครือญาติ ทุนทางสังคมในด้านต่าง ๆ ในชุมชน สามารถช่วยรองรับการแก้ปัญหาจากภายนอกได้เป็นอย่างดี ทำให้มีการรวมตัวกันฟื้นฟูระบบคุณค่า ทุนทางสังคมที่มีอยู่มาช่วยเหลือเกื้อกูลกันในลักษณะของการจัดสวัสดิการชุมชนจากฐานทุนด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ของชุมชน เช่น การจัดสวัสดิการจากฐานกลุ่มออมทรัพย์ องค์กรการเงิน วิสาหกิจชุมชน กิจกรรมทางศาสนา การจัดการทรัพยากร เมื่อได้มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ในช่วงปี พ.ศ. 2547 ทำให้เกิดแนวทางการจัดสวัสดิการชุมชนที่มีการคิดค้นร่วมกันมากขึ้น นำไปสู่การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับตำบลที่เน้นให้มีการสมทบงบประมาณจาก 3 ฝ่าย คือ ทุนที่มาจากการออมของสมาชิกในชุมชน ทุนสมทบจากภาครัฐโดยผ่านช่องทางสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) และทุนสมทบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้เกิดกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นอย่างกว้างขวางมากขึ้น จุดเด่นที่ทำให้กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อสวัสดิการชุมชน แตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ คือ การดำเนินงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จะมีพระสงฆ์เป็นแกนนำในการรับฟังปัญหา และความคิดเห็นของชาวบ้านด้วยความเป็นกลาง สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน โดยสามารถเป็นสมาชิกได้ตั้งแต่แรกเกิด เป็นการส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้าใกล้

ธรรมะ โดยใช้วัดเป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมของกลุ่ม เพื่อให้ชาวบ้านรู้จักเชื่อมโยงความคิดบริหารจัดการกลุ่ม สร้างระบบความสัมพันธ์ในชุมชน ฟื้นฟูระบบเครือญาติ เพื่อนบ้าน สามารถบอกสอนกันเองได้ เหมือนระบบสังคมในอดีต (ฐานิดา มั่นคง และวิไลวรรณ อิศรเดช, 2565)

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดตราด ยังไม่มีรูปแบบการบริหารจัดการที่แน่นอนตายตัว เป็นเพียงการปรับประยุกต์ใช้ลักษณะการจัดการความรู้ที่สัมพันธ์กับกิจกรรมและสมาชิกภายในชุมชน 6 ประการ คือ 1. มีพระสงฆ์ซึ่งชาวบ้านศรัทธาเลื่อมใสเป็นผู้นำ 2. เรียนรู้ดูตัวอย่างจากชุมชนอื่น 3. ใช้หลักธรรมในการบริหารกลุ่มและสมาชิก 4. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริง 5. มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย 6. สร้างเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือกันระหว่างกลุ่ม (ชลพรรษ ดวงนภา, 2565) รูปแบบการบริหารจัดการแม้จะมีความชัดเจนเป็นรูปธรรม แต่ก็ยังขาดขั้นตอนและกิจกรรมที่สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม จำเป็นต้องมีการพัฒนาและดำเนินการให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาให้เป็นองค์กรการเงินชุมชนที่จะสามารถเป็นที่พึ่งของชาวชนบททั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง รวมทั้งให้มีการพัฒนาให้ครอบคลุมถึงสวัสดิการต่างๆ ตามที่ได้วางเป้าหมายไว้ เป็นการดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงไปยังชุมชนด้วยการมีวัตถุประสงค์ร่วมกันของสมาชิกในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องปัญหาที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจซึ่งเป็นปัญหาสำคัญรวมไปถึงปัญหาทางสังคม สิ่งแวดล้อมและปัญหาอื่น ๆ การดำเนินการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดตราดทำให้ชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ เป็นกิจกรรมที่สามารถทำให้เกิดเงินทุนหมุนเวียน เพื่อนำมาเป็นปัจจัยสำคัญของการแก้ไขปัญหาได้อย่างครบวงจร ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเข้มแข็ง การมีส่วนร่วมของสมาชิก การร่วมแรงร่วมใจขึ้นภายในชุมชนและขยายวงกว้างออกไปให้ครอบคลุมทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมต่อไป

การพัฒนากลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและบริบทต่าง ๆ รวมถึงการแข่งขันทั้งในระดับชุมชนจนถึงระดับประเทศ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ เพื่อความยั่งยืนของวัดต้นแบบในจังหวัดตราด ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างรอบด้าน มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสร้างความมั่นคงและเชื่อมั่นในการพึ่งพาตนเอง รวมทั้งการค้นหาข้อสรุปในการวิจัยครั้งนี้จะนำไปสู่การวางแผนปรับปรุงการพัฒนางานด้านกลุ่มหรือองค์กรภายในชุมชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนด้วยตัวของชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อความยั่งยืนของวัดต้นแบบในจังหวัดตราด เพื่อนำผลการวิจัยไปขยายผลหรือผลักดันให้การ

บริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อความยั่งยืนของวัดต้นแบบในจังหวัดตราดประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อความยั่งยืนของวัดต้นแบบในจังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ เพื่อความยั่งยืนของวัดต้นแบบในจังหวัดตราด
3. เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ เพื่อความยั่งยืนของวัดต้นแบบในจังหวัดตราด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ของวัดต้นแบบในจังหวัดตราด จำนวน 25 รูป/คน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย กลุ่มผู้ปฏิบัติ กลุ่มผู้สนับสนุน กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และกลุ่มนักวิชาการทางด้านจัดการเชิงพุทธ

2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ของวัดต้นแบบในจังหวัดตราด จำนวน 12 รูป/คน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย กลุ่มผู้ปฏิบัติ กลุ่มผู้สนับสนุน กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และกลุ่มนักวิชาการทางด้านจัดการเชิงพุทธ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Sami-Structured Interviews) จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดย

กำหนดประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์ในแต่ละข้อ และกำหนดหัวข้อการสัมภาษณ์เป็นข้อ ๆ สามารถที่จะสัมภาษณ์เจาะลึกเพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 5 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดตราด ตอนที่ 3 บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดตราด ตอนที่ 4 บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อความยั่งยืนของวัดต้นแบบในจังหวัดตราด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ 1. ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ 2. ประสานงานผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อชี้แจงรายละเอียดวัตถุประสงค์ และขั้นตอนการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งทำการนัดวัน เวลา และสถานที่เพื่อทำการสัมภาษณ์ 3. จัดส่งเอกสารแบบสัมภาษณ์ให้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ล่วงหน้าอย่างน้อย 7 วัน 4. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก บันทึกภาพ และการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ 5. นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลทั้งในเชิงเอกสาร และข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมุ่งเน้นการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นของวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

1. การศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ในจังหวัดตราดเผยให้เห็นถึงความซับซ้อนในการบริหารจัดการองค์กรการเงินชุมชน โดยพบว่า จุดแข็งสำคัญของกลุ่มคือการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของชุมชน ความโปร่งใสในการบริหาร และการพัฒนาศักยภาพสมาชิกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความไว้วางใจในองค์กร อย่างไรก็ตาม กลุ่มยังเผชิญกับจุดอ่อนที่สำคัญ ได้แก่ การขาดการประชาสัมพันธ์เชิงรุก ความไม่ต่อเนื่องในการจัดอบรม และข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งส่งผลต่อการขยายฐานสมาชิกและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ในด้านโอกาส การสนับสนุนจาก

ภาครัฐและท้องถิ่น การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ล้วนเป็นปัจจัยที่สามารถยกระดับการดำเนินงานของกลุ่มได้ แต่ในขณะเดียวกัน กลุ่มก็ต้องเผชิญกับอุปสรรคสำคัญ เช่น การขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารการเงินของสมาชิก ความไม่สม่ำเสมอในการออม และการขาดระบบการจัดเก็บข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเงินและการวางแผนพัฒนาในระยะยาว นอกจากนี้ การรักษาสมดุลระหว่างการเติบโตของกลุ่มกับการรักษาคุณภาพการให้บริการ การสร้างความสมดุลระหว่างหลักการทางพุทธศาสนากับการบริหารจัดการทางการเงินสมัยใหม่ และการปรับตัวให้เข้ากับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงของสมาชิกและสังคม ล้วนเป็นความท้าทายที่สำคัญ การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนากลุ่มสัจจะออมทรัพย์ให้มีความยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องดำเนินการในหลายมิติพร้อมกัน ทั้งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาศักยภาพของสมาชิกและผู้นำ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ตอบสนองความต้องการของสมาชิก การส่งเสริมการออมและการวางแผนทางการเงิน ตลอดจนการสร้างระบบการบริหารความเสี่ยงและการรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยต้องคำนึงถึงการรักษาอัตลักษณ์และคุณค่าดั้งเดิมของกลุ่มควบคู่ไปกับการพัฒนาสู่ความทันสมัย เพื่อให้กลุ่มสัจจะออมทรัพย์สามารถเติบโตและสร้างประโยชน์ให้แก่สมาชิกและชุมชนได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว ท้ายที่สุด การศึกษานี้ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีระบบการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

2. การบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อความยั่งยืนของวัดต้นแบบในจังหวัดตราดนั้น ต้องอาศัยปัจจัยหลายประการที่ผสมผสานกันอย่างลงตัว โดยเริ่มจากภาวะผู้นำของคณะกรรมการที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถกำหนดทิศทางการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน มีความสามารถในการสื่อสารและถ่ายทอดนโยบาย มีความซื่อสัตย์และโปร่งใสในการบริหารจัดการ สามารถสร้างเครือข่ายและประสานงานกับหน่วยงานภายนอก มีทักษะในการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจอย่างรอบคอบ รวมถึงมีความเสียสละและทุ่มเทเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเข้าร่วมประชุมประจำเดือนอย่างสม่ำเสมอ การออมเงินและชำระหนี้ตรงเวลา การแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะในที่ประชุม การอาสาช่วยงานในกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม การเข้าร่วมการอบรมพัฒนาความรู้ การแนะนำสมาชิกใหม่ และการสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มในชุมชน นอกจากนี้ การบริหารจัดการกลุ่มที่มีประสิทธิภาพยังต้องมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทชุมชน มีระบบการสื่อสาร

ภายในกลุ่มที่ดี มีการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการและสมาชิกอย่างต่อเนื่อง สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก มีระบบบัญชีและการบริหารการเงินที่โปร่งใสตรวจสอบได้ กำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจนและเป็นธรรม ส่งเสริมค่านิยมองค์กรที่เน้นความซื่อสัตย์และรับผิดชอบต่อสังคม มีการวางแผนกลยุทธ์และเป้าหมายระยะยาวที่ชัดเจน นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ มีระบบการจัดการความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ และมีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การผสมผสานปัจจัยเหล่านี้อย่างสมดุลจะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความไว้วางใจและการมีส่วนร่วมของชุมชน ตลอดจนสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างเหมาะสม อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว ทั้งในด้านการเงินและคุณภาพชีวิตของสมาชิกและชุมชนโดยรวม

3. การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อความยั่งยืนของวัดต้นแบบในจังหวัดตราด ได้เผยให้เห็นถึงแนวทางการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ความเป็นเจ้าของ การพึ่งพาตนเอง การพัฒนาคนโดยยึดหลักคุณธรรม และการควบคุมกันเอง กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ได้สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันในหมู่สมาชิกผ่านการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจ การเข้าถึงผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม และความโปร่งใสในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ ยังมีการสร้างจิตสำนึกร่วมผ่านกิจกรรมทางศาสนาและการพัฒนาชุมชน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของในระดับที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ในด้านการพึ่งพาตนเอง กลุ่มได้ส่งเสริมการสร้างวินัยทางการเงินให้แก่สมาชิก การบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีส่วนร่วม การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการการเงิน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มในพื้นที่ การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจและความสามัคคีในชุมชน นอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริมและการสร้างระบบสวัสดิการชุมชนที่ครอบคลุม ซึ่งช่วยให้สมาชิกมีความมั่นคงทางการเงินและสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น การพัฒนาคนโดยยึดหลักคุณธรรมเป็นอีกหนึ่งแนวทางสำคัญ โดยมีการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมผ่านกิจกรรมกลุ่ม การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การจัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมและโปร่งใส และการส่งเสริมการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างสมาชิก นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งช่วยพัฒนาศักยภาพของสมาชิกและสร้างความยั่งยืนให้แก่ชุมชน ในส่วนของการควบคุมกันเอง กลุ่มได้จัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายใน กำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับที่ชัดเจน จัดประชุมสมาชิกประจำเดือน และใช้ระบบพี่เลี้ยงในการให้คำปรึกษา นอกจากนี้

ยังมีการใช้ระบบการค้ำประกันแบบกลุ่มในการกู้ยืมเงิน การจัดทำรายงานการเงินและผลการดำเนินงานที่โปร่งใส และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการและการสื่อสาร ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมและกำกับดูแลการดำเนินงานของกลุ่ม องค์ความรู้เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส การพัฒนาศักยภาพของสมาชิก และการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์และชุมชนโดยรวม ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนและสังคมในวงกว้างต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์มีจุดแข็งสำคัญคือการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของชุมชน ความโปร่งใสในการบริหาร และการพัฒนาศักยภาพสมาชิกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความไว้วางใจในองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของฐานิดา มั่นคง และวิไลวรรณ อิศรเดช (2565) เรื่อง การบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อสวัสดิการชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนประกอบด้วย 5 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ การกำหนดนโยบาย การวางแผน การตัดสินใจ และการประเมินผล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชระ ขาวสังข์ และคณะ (2562) เรื่อง การบริหารจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านไอร์เจ๊ียะ ตำบลซากอ อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส. พบว่า ปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์ที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ การจัดสรรผลประโยชน์อย่างเหมาะสม บทบาทของผู้นำที่มีความรับผิดชอบ และการให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของกลุ่ม อย่างไรก็ตาม ยังพบจุดอ่อนสำคัญ เช่น การขาดการประชาสัมพันธ์เชิงรุก ความไม่ต่อเนื่องในการจัดอบรม และข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ประกอบด้วยหลายองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ภาวะผู้นำของคณะกรรมการ การมีส่วนร่วมของสมาชิก โครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน ระบบการสื่อสารภายในกลุ่มที่ดี การพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการและสมาชิก การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ระบบบัญชีและการบริหารการเงินที่โปร่งใส การกำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจนและเป็นธรรม และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ สิ่งเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอรทัย แสงทอง และคณะ (2558) เรื่อง การบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อสวัสดิการชุมชนอย่าง

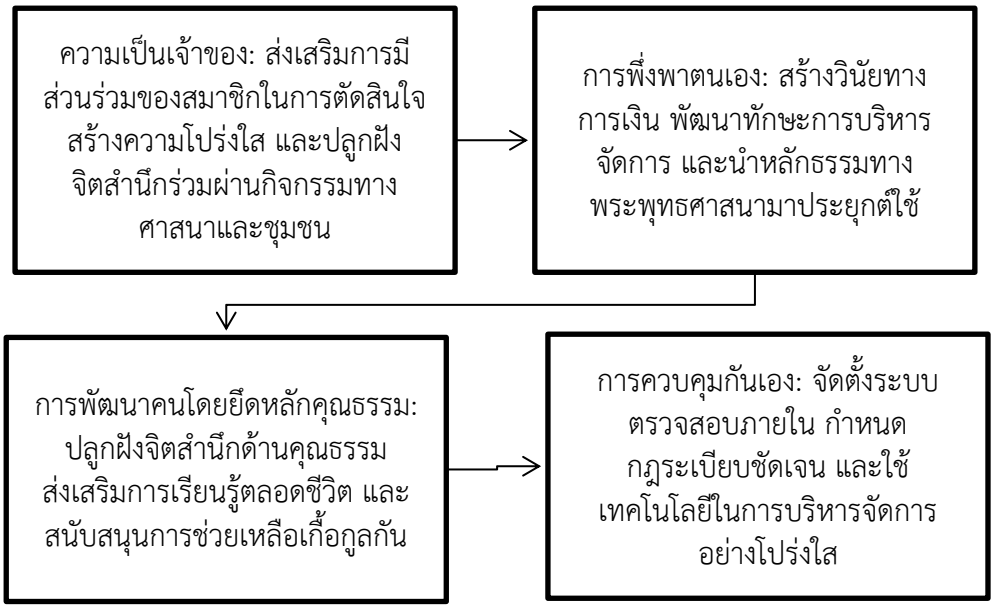
ยั่งยืนในเขตจังหวัดภาคใต้ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านนโยบายและการบริหารจัดการ ด้านการบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนภายใน และด้านการบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนภายนอก ทั้งนี้งานวิจัยของ ธนายุทธ อ่อนดี ยังชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม การสนับสนุนจากภายนอก การบริหารจัดการกลุ่ม และคณะกรรมการ ส่งผลทางบวกต่อความสำเร็จของกลุ่มสะสมทรัพย์

3 รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อความยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ความเป็นเจ้าของ การพึ่งพาตนเอง การพัฒนาคนโดยยึดหลักคุณธรรม และการควบคุมกันเอง สิ่งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของบำเพ็ญ พงศ์เพชรดิถ (2559) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการ จังหวัดราชบุรีสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืน พบว่า การบริหารจัดการเพื่อความยั่งยืนเกิดจากการดำเนินงานการพึ่งพาตนเอง โดยการบูรณาการกองทุนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน การจัดการแบบครบวงจร การนำความรู้มาใช้ การสร้างรายได้และเงินออม การบริหารภายใต้กรรมการที่มีความรับผิดชอบ และการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระเหมวรารักษ์ ญาณสีโล (แก้วกำพล) และสมคิด พุ่มทุเรียน (2563) เรื่อง การบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ตามหลักฆราวาสธรรมในเขต ตำบลไผ่ขวาง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ที่เสนอแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ตามหลักฆราวาสธรรม ซึ่งเน้นความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเสียสละ และความยุติธรรมในการบริหารจัดการ ทั้งนี้งานวิจัยของ ฐาณิดาภัทฐ์ แสงทอง และคณะ (2565) ยังชี้ให้เห็นว่ารูปแบบความสำเร็จในการบริหารจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์ประกอบด้วย การบริหารเงิน การวางแผน การมีส่วนร่วม การจัดการองค์กร และบทบาทภาวะเป็นผู้นำ ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมความยั่งยืนของกลุ่ม

โดยสรุป ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายด้านพร้อมกัน ทั้งในเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาศักยภาพของสมาชิกและผู้นำ การสร้างความโปร่งใสและความไว้วางใจ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกชุมชน โดยต้องสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์สามารถเติบโตและสร้างประโยชน์ให้แก่สมาชิกและชุมชนได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์
ปีที่ 7 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม 2567 น.356-368

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์จากการวิจัย

รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อความยั่งยืนของวัดต้นแบบในจังหวัดตราด มุ่งเน้นการสร้างความเข้มแข็งจากภายในชุมชนผ่านหลักการสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ความเป็นเจ้าของ การพึ่งพาตนเอง การพัฒนาคนโดยยึดหลักคุณธรรม และการควบคุมกันเอง โดยส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ และการกำหนดกฎระเบียบ เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบร่วมกัน มีการบริหารจัดการที่โปร่งใสและเป็นธรรม ให้สมาชิกทุกคนมีสิทธิ์เข้าถึงผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกร่วมผ่านกิจกรรมทางศาสนาและการพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกด้วยการสร้างวินัยทางการเงิน ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการบริหารจัดการการเงิน รวมถึงการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการทำงาน มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มในพื้นที่ ส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริม และสร้างระบบสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของสมาชิก การพัฒนาคนโดยยึดหลักคุณธรรมเป็นอีกหนึ่งแนวทางสำคัญ โดยมีการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมผ่านกิจกรรมกลุ่ม ส่งเสริมการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างสมาชิก สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต และส่งเสริมการ

อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในด้านการควบคุมกันเอง มีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายใน กำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับที่ชัดเจน จัดประชุมสมาชิกประจำเดือน ใช้ระบบพี่เลี้ยงในการให้คำปรึกษา และระบบการค้ำประกันแบบกลุ่มในการกู้ยืมเงิน มีการจัดทำรายงานการเงินและผลการดำเนินงานที่โปร่งใส รวมถึงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการและการสื่อสาร ทั้งหมดนี้เป็นการบูรณาการแนวคิดและวิธีปฏิบัติที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ โดยคำนึงถึงมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและการยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกและชุมชนโดยรวม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการและสมาชิก

2. ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานกลางหรือสถาบันเฉพาะทางเพื่อทำหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลการดำเนินงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ทั่วประเทศ

3. ส่งเสริมให้มีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในการสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดให้มีการอบรมและพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการและสมาชิกอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการ การเงิน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

2. พัฒนาระบบการจัดการความรู้ภายในกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ เพื่อรวบรวม จัดเก็บ และเผยแพร่องค์ความรู้และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์

3. สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ในพื้นที่ต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างความเข้มแข็งร่วมกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อหาแนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในบริบทที่แตกต่างกัน

2. ศึกษาผลกระทบของการดำเนินงานกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับชุมชนและระดับประเทศ

เอกสารอ้างอิง

ชลพรรษ ดวงนภา. (2565). *การเขียนสตอรี่บอร์ด.* สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2565, จาก http://www. watpon.com/boonchom/development.pdf

ฐานิดา มั่นคง และวิไลวรรณ อิศรเดช. (2565). การบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อสวัสดิการชุมชนอย่างยั่งยืน. *วารสารวิจัยวิชาการ,* 5(1), 67-80.

ธนายุทธ อ่อนดี. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มสะสมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลห้างสูง ตำบลห้างสูง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี. *วารสารวิชาการศิลปะศาสตร์ประยุกต์*, 11(1), 51-61.

บำเพ็ญ พงศ์เพชรดิถ. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการจังหวัดราชบุรีสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืน. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา,* 11(1), 71-87.

พระเหมวรารักษ์ ญาณสีโล (แก้วกำพล) และสมคิด พุ่มทุเรียน. (2563). การบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ตามหลักฆราวาสธรรมในเขต ตำบลไผ่ขวาง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร. *วารสารวิจัยวิชาการ,* 3(2), 1-14.

วัชระ ขาวสังข์ และคณะ (2562). *การบริหารจัดการกลุ่มสะสมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านไอร์เจี๊ยะ ตำบลซากอ อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส.* ใน เอกสารการประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 6 ประจำปี พ.ศ. 2562 “สังคมสูงวัย โอกาสและความท้าทายของอุดมศึกษา” (น. 29-38). นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา.

อรทัย แสงทอง และคณะ. (2557). การบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อสวัสดิการชุมชนอย่างยั่งยืนในเขตจังหวัดภาคใต้. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 6(1), 223-228.

รูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดตราด*

THE MODEL FOR SANGHA ADMINISTRATION ACCORDING TO THE BUDDHIST AFFAIRS REFORM STRATEGY OF THE SANGHA IN TRAT PROVINCE

พระราชวชิรธรรมคณี (บังคม รกฺขิตธมฺโม)
Phra Rajvajiradhammaganee (Bangkom Rakkitadhammo)
วัดบางปรือ จังหวัดตราด
Bang Pru Temple, Trat Province
Corresponding Author E-mail: 6401104008@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดตราด 2. ศึกษากระบวนการบริหารการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดตราด และ 3. นำเสนอรูปแบบการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดตราด การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 25 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ 12 รูปหรือคน โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปของการบริหารการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดตราดมีทั้งจุดแข็ง ได้แก่ ผู้นำและบุคลากรที่มีความสามารถ ระบบการบริหารจัดการที่เป็นระบบ การทำงานเป็นทีม และการยึดหลักพระธรรมวินัย และจุดอ่อน ได้แก่ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและงบประมาณ โครงสร้างการบริหารที่เป็นลำดับชั้นสูง และการขาดการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. กระบวนการบริหารการปกครองเป็นระบบและครอบคลุม ตั้งแต่การวางแผน การจัดองค์กร การบริหารบุคคล การอำนวยการ และการกำกับดูแล โดยมีการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมและการบริหารจัดการสมัยใหม่ควบคู่กัน 3. รูปแบบการบริหารการปกครองตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปได้เสนอแนวทางการสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา การยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ และการบริหารทรัพยากร

*Received October 15, 2024; Revised November 15, 2024; Accepted November 15, 2024

อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน ควบคู่ไปกับการรักษาหลักพระธรรมวินัยและบทบาทของพระพุทธศาสนาในสังคมไทย

คำสำคัญ: การบริหารการปกครองคณะสงฆ์; ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา; คณะสงฆ์จังหวัดตราด

Abstract

This research article aimed: 1. To study the general conditions of Sangha administration in Trat Province, 2. To examine the administrative processes of the Sangha in Trat Province, and 3. To propose an administrative model for the Sangha based on the Buddhist affairs reform strategy in Trat Province. The study employed qualitative research methodology, collected data through in-depth interviewing 25 key informants and 12 participants in focus group discussion. Data was analyzed by descriptive interpretation.

The research results were found that: 1. The general conditions of the Sangha administration in Trat Province had both strengths, including capable leaders and personnel, a systematic management system, teamwork, and adherence to the Dharma and Vinaya principles, and weaknesses, including lack of specialized personnel and budget, a high hierarchical administrative structure, and lack of effective use of information technology. 2. The administrative process was systematic and comprehensive, from planning, organizing, personnel management, directing, and monitoring, with the application of Buddhist principles and modern management together. 3. The model of administration according to the reform strategy proposed guidelines for creating stability in Buddhism, upgrading internal management processes, developing a Buddhist learning organization, and managing resources efficiently, focusing on adapting to the current social context while maintaining the principles of Dharma and Vinaya and the role of Buddhism in Thai society.

Keywords: Sangha Administration; Buddhist Reform Strategy; Sangha of Trat Province

บทนำ

การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็ง และการดำรงอยู่อย่าง มั่นคงของพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ถือเป็นตัวแทนสำคัญของพระพุทธเจ้า ทำหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจเผยแผ่ สืบสาน และถ่ายทอดพระธรรมคำสอนที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ เพื่อให้ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาได้นำพระธรรมคำสอนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม (พระครูโพธิกิตติคุณ (กิตติพงษ์ สุปณฺโณ), 2561) การบริหารกิจการคณะสงฆ์ หรือการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนายึดหลักการปกครองตามพระธรรมวินัยและใช้กฎหมายหรืออำนาจรัฐเป็นหลักสนับสนุน คราวใดเมื่อเกิดความไม่เรียบร้อยขึ้นในคณะสงฆ์จนเป็นเหตุขัดข้อง และจำเป็นต้องพึ่งรัฐโดยอาศัยอำนาจรัฐมาช่วยจัดการแก้ปัญหา ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ทรงตราพระราชบัญญัติการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนารัตนโกสินทร์ศก 121 เพื่อถวายอำนาจรัฐ ช่วยจัดระบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาขึ้นเป็นครั้งแรก ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ 6 ได้ทรงยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับแรก และทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484 ขึ้นมาใหม่ ทั้งนี้เพื่อจัดระบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาใหม่ให้มีรูปแบบคล้ายกับการปกครองฝ่าย อาณาจักร ในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงตราพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และต่อมาในปี พ.ศ. 2535 ได้ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 เพื่อเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาและเป็นหลักจัดระเบียบการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้วย ต่อมามีการกำหนดให้มหาเถรสมาคมเป็นผู้ออกข้อบังคับวางระเบียบ ออกคำสั่งมีมติและออกประกาศโดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัย (เฉลิมพล โสมอินทร์, 2546) ต่อมามีการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ขึ้นในปี พ.ศ. 2561 (พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561, 2561)

ปัจจุบันแม้องค์กรคณะสงฆ์จะมีรูปแบบโครงสร้างการปกครองก็ตาม แต่การปกครองคณะ สงฆ์ได้รับผลกระทบจากสภาพสังคมที่มีความเจริญ มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีมากขึ้น ที่ผ่านมา แม้ว่าคณะสงฆ์จะมีการปรับตัวตามสถานการณ์ปัจจุบันแล้วก็ตาม แต่คณะสงฆ์ก็ยังประสบปัญหาใน หลายๆ ด้าน ทั้งด้านปัญหาของคณะสงฆ์ที่เกิดจากพระสงฆ์เองเป็นผู้ประพฤติผิดศีล ผิดพระธรรม วินัย ประพฤติย่อหย่อนพระธรรมวินัย เน้นพัฒนาด้านวัตถุมากกว่าด้านจิตใจ ทำให้พระย่อหย่อน ในทางประพฤติปฏิบัติ สิ่งยั่วยวนมี

มากขึ้น ผู้ที่เข้ามาบวชก็มีปัญหา ส่วนพระเก่าก็ขาดการสำรวม ขาด ความรับผิดชอบ ไม่ได้ใช้หลักพระธรรมวินัยในการแก้ปัญหา ไม่มีการตรวจสอบประวัติผู้บวชอย่างชัดเจนก่อนบวช เมื่อบวชแล้วก็ไม่ได้เอาใจใส่สัทธิวิหาริก บวชแล้วปล่อยปละละเลย ทำให้ย่อหย่อนในการศึกษาและปฏิบัติภาวนา ถูกลัทธิบริโภคนิยมหรือทุนนิยมครอบงำ เน้นพุทธพาณิชย์ ประพฤตินอกพระธรรมวินัยและการสอนธรรม มีการบิดเบือนหรือเพิ่มเติมแนวคิดใหม่ลงไปในคำสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อแสวงหาลาภสักการะ ทำให้พุทธศาสนิกชนเสื่อมศรัทธาต่อพระสงฆ์ ในภาพรวมมีประเด็นหลัก 2 ประการ คือ 1. ความเสียหายที่เกิดจากพฤติกรรมปฏิบัติส่วนตัวของพระสงฆ์ที่ไม่สวยงาม ไม่เหมาะสม และ 2. ความเสียหายด้านหลักการหรือการตีความหลักธรรมคำสอนที่ผิดไปจากพระธรรมวินัย (พระมหาวีระชาติ โปธา, 2564) สำหรับปัญหาด้านการขาดประสิทธิภาพในการปกครอง เนื่องจากคณะสงฆ์มีการบริหารแบบการรวมอำนาจอยู่ที่ศูนย์กลาง ทำให้ถูกมองว่าเป็นช่องทางแห่งความไม่สุจริต เป็นระบบที่ไม่โปร่งใสเนื่องจากไม่มีการเปิดเผยข้อมูลและตรวจสอบได้ยาก ส่วนปัญหาด้านโครงสร้างการปกครอง ของคณะสงฆ์ เกิดจากไม่มีการปรับโครงสร้างการบริหารให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ส่วนด้านโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์มีการปกครองแบบรวมศูนย์ ไม่มีการกระจายอำนาจทางการปกครอง ขาดหลักธรรมาภิบาล ไม่มีระบบการตรวจสอบอย่างจริงจัง ขาดประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ถูกครอบงำด้วยอำนาจรัฐ เนื่องจากมีการนำระบบราชการมาใช้ในการปกครองคณะสงฆ์ตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา และที่สำคัญคณะสงฆ์ไม่มีหน่วยงานปกครองที่ถาวร ด้านปัญหาภายนอกองค์กร ได้แก่ การแทรกแซงด้านกฎหมาย (พระมหาสัญญา ขนฺติธมฺโม (ตรีสวัสดิ์), 2561) นอกจากนี้แล้วยังถูกคุกคามจากศาสนิกอื่นที่เข้ามาเพื่อทำลายด้วยเหตุของชาติพันธุ์และลัทธิศาสนา เช่น การทำลายภาพลักษณ์และชื่อเสียงของพระสงฆ์โดยใช้สตรีเข้ามาทำลาย การปลอมตัวเข้ามาบวชและทำผิดพระธรรมวินัย

ปัญหาดังกล่าวข้างต้นเป็นสิ่งที่องค์กรคณะสงฆ์จะต้องดำเนินการแก้ไขเพื่อปฏิรูปพระพุทธศาสนาให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อความเจริญก้าวหน้าของ พระพุทธศาสนา โดยใช้ปัจจัย 3 ประการ ในการปฏิรูปพระพุทธศาสนา อันได้แก่ 1. กฎหมายแผ่นดิน 2. พระวินัย และ 3. จารีต (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2558) ทั้งนี้เพราะการปฏิรูปพระพุทธศาสนาต้องเริ่มต้นจากการตราและปรับปรุง แก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภิกษุสงฆ์ให้มีความสอดคล้องกับพระธรรมวินัย ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการ บทบาทหน้าที่และอำนาจขององค์กรภิกษุสงฆ์ ได้แก่ มหาเถรสมาคม เจ้าคณะหน เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาสให้มีการปกครองภิกษุสงฆ์ถูกต้องตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด มีการลงโทษภิกษุสงฆ์ที่ล่วงละเมิดพระธรรมวินัย

อย่างจริงจัง มีการคัดกรองเพศฆราวาสที่จะเข้าอุปสมบทเป็นเพศบรรพชิตอย่างมีคุณภาพและเหมาะสม ทั้งหมดนี้เป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม (วิชาญ ทรายอ่อน, 2559)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าหากปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรมจะก่อให้เกิดปัญหาในการปกครองคณะสงฆ์มากมาย ทั้งปัญหาภายในที่เป็นเรื่องของโครงสร้างการบริหารที่ไม่มีการกระจายอำนาจการปกครอง ปัญหาบุคลากรขาดความรู้ความสามารถ ขาดหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการปกครองคณะสงฆ์โดยตรง พระสงฆ์ประพฤติผิดพระธรรมวินัย หรือปัญหาภายนอกที่เกิดจากทัศนคติของศาสนิกในศาสนาอื่นด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดตราด ทั้งนี้เพื่อแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการปกครองคณะสงฆ์ ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการปกครองคณะสงฆ์ตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดตราด และนำเสนอรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดตราด ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสืบต่อพระพุทธศาสนาให้ยาวนานสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษากระบวนการการบริหารจัดการการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดตราด
3. เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดตราด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยดำเนินการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย จำนวน 25 รูปหรือคน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1

กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ปฏิบัติ กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้สนับสนุน กลุ่มที่ 4 กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กลุ่มที่ 5 กลุ่มนักวิชาการ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Sami-Structured Interviews) จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยกำหนดประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์ในแต่ละข้อ และกำหนดหัวข้อการสัมภาษณ์เป็นข้อ ๆ สามารถที่จะสัมภาษณ์เจาะลึกเพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 5 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดตราด ตอนที่ 3 บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดตราด ตอนที่ 4 บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดตราด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา บทความวิชาการ บทความวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดตราด

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ 1. ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ 2. ประสานงานผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์ และขั้นตอนการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งทำการนัดวัน เวลา และสถานที่เพื่อทำการสัมภาษณ์ 3. จัดส่งเอกสารแบบสัมภาษณ์ให้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ล่วงหน้าอย่างน้อย 7 วัน 4. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้จนครบทุกประเด็นโดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก บันทึกภาพ และการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ 5. นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาข้อมูลทั้งในเชิงเอกสาร และข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมุ่งเน้นการสรุปตาม

สาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นของวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการบริหารการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดตราดแสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนและความท้าทายในการดำเนินงานขององค์กรทางศาสนาในบริบทสังคมปัจจุบัน โดยคณะสงฆ์มีจุดแข็งที่สำคัญคือการมีผู้นำและบุคลากรที่มีความสามารถ โดยเฉพาะเจ้าคณะจังหวัดและพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ซึ่งมีวิสัยทัศน์และความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ ยังมีระบบการบริหารจัดการองค์กรที่ชัดเจนเป็นระบบ และมีการกระจายอำนาจ ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานเป็นทีมที่เข้มแข็งและการยึดหลักพระธรรมวินัยในการบริหารช่วยสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาจากพุทธศาสนิกชน อีกทั้งยังมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกและการประชาสัมพันธ์ผลงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและการสนับสนุนจากสังคม อย่างไรก็ตาม คณะสงฆ์ยังเผชิญกับจุดอ่อนที่สำคัญ ได้แก่ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและงบประมาณในการพัฒนา โครงสร้างการบริหารที่เป็นลำดับชั้นสูงทำให้เกิดความล่าช้าในการตัดสินใจ การขาดการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการขาดระบบการติดตามประเมินผลและการพัฒนาองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบ ในด้านโอกาสคณะสงฆ์สามารถพัฒนาได้จากการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมและการพัฒนาหลักสูตรอบรมพระสังฆาธิการให้ทันสมัย การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวัด ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธและการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด อย่างไรก็ดี คณะสงฆ์ยังต้องเผชิญกับอุปสรรคสำคัญ ได้แก่ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและพระภิกษุสงฆ์รุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถ ความไม่สอดคล้องระหว่างกฎระเบียบของคณะสงฆ์กับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การขาดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างคณะสงฆ์กับชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงความท้าทายในการรักษาศรัทธาและความเลื่อมใสของประชาชนในยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากการวิเคราะห์นี้ นำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาระบบการศึกษาและฝึกอบรมสำหรับพระสงฆ์ให้ทันสมัยและตอบสนองความต้องการของสังคม การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการและเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวัด ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐเพื่อพัฒนากิจการพระพุทธศาสนา และการพัฒนาระบบการ

บริหารจัดการทรัพยากรและการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใส ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารคณะสงฆ์สามารถปรับตัวและตอบสนองต่อความท้าทายในยุคปัจจุบัน ตลอดจนรักษาบทบาทสำคัญของพระพุทธศาสนาในการพัฒนาจิตใจและสังคมไทยอย่างยั่งยืนต่อไป

2. กระบวนการบริหารการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดตราดมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและครอบคลุมในทุกมิติ โดยเริ่มจากการวางแผนที่มีการประเมินสถานการณ์ปัจจุบัน วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาที่เหมาะสม เน้นการพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ในด้านต่างๆ และกำหนดแผนงานที่ครอบคลุมทั้งการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา การเผยแผ่ การสาธารณสงเคราะห์ และการศึกษาสงเคราะห์ ในด้านการจัดองค์กร มีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน โดยมีเจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้นำสูงสุด มีการแบ่งงานออกเป็นฝ่ายต่างๆ และนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการข้อมูลและการสื่อสาร มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงาน ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ และกองทุนสนับสนุนกิจการคณะสงฆ์ ส่วนการจัดหาบุคลากรมีกระบวนการคัดเลือกและสรรหาที่เป็นระบบ มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเป็นธรรม ส่งเสริมความก้าวหน้าในสายอาชีพและสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ในด้านการอำนวยการ มีการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมและการบริหารจัดการสมัยใหม่ควบคู่กัน นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสื่อสารและบริหารจัดการ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้และการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน รวมถึงส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม สำหรับการกำกับดูแล มีการจัดประชุมประจำเดือนเพื่อติดตามความก้าวหน้าและแก้ไขปัญหา มีระบบการจัดการด้านการเงินและทรัพย์สินที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ มีการกำกับดูแลด้านพฤติกรรมและวินัยของพระภิกษุสามเณร ส่งเสริมการศึกษาและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รวมถึงการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ กระบวนการบริหารการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดตราดนี้แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการพัฒนาและยกระดับการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย และตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและชุมชนอย่างรอบด้าน โดยยังคงยึดมั่นในหลักพุทธธรรมและบทบาทสำคัญของวัดในฐานะศูนย์กลางของชุมชน ซึ่งนับเป็นแนวทางที่น่าสนใจในการบริหารจัดการองค์กรทางศาสนาในยุคปัจจุบัน

3. รูปแบบการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดตราด ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาที่ครอบคลุมหลายมิติ โดยมุ่งเน้นการสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา การยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ และการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการสร้างความมั่นคง มีการเสนอให้ส่งเสริมการศึกษาพระ

ปริยัติธรรมอย่างเข้มข้น พัฒนาระบบการปกครองให้โปร่งใส ส่งเสริมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน และปรับปรุงหลักสูตรการเผยแผ่ให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน ส่วนการยกระดับการบริหารจัดการ เน้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูล การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารระดับจังหวัด การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ และการพัฒนาระบบติดตามประเมินผล ในแง่ของการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีการเสนอให้สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ภายในวัด ปรับโครงสร้างการบริหารให้ยืดหยุ่น นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารและเผยแผ่ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา รวมถึงการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของคณะสงฆ์ให้ทันสมัย ด้านการบริหารทรัพยากร มีการเสนอให้พัฒนาการจัดการทรัพยากรทางการเงินให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ลงทุนในเทคโนโลยีที่จำเป็น จัดทำระบบฐานข้อมูลและการจัดการความรู้ ตลอดจนสร้างความร่วมมือกับภาคประชาชนและพุทธศาสนิกชน นอกจากนี้ ยังมีการเสนอให้พัฒนาทักษะการสื่อสารและการถ่ายทอดธรรมะของพระภิกษุสงฆ์ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างวัดและหน่วยงานภายนอก พัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการ และส่งเสริมการทำงานเป็นทีมระหว่างพระสงฆ์รุ่นเก่าและรุ่นใหม่ ทั้งนี้ การปฏิรูปดังกล่าวมุ่งเน้นการปรับตัวให้เข้ากับบริบทสังคมปัจจุบัน โดยยังคงรักษาหลักพระธรรมวินัยและบทบาทสำคัญของพระพุทธศาสนาในสังคมไทย การดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้จะช่วยยกระดับการบริหารจัดการคณะสงฆ์ให้มีความเข้มแข็ง สามารถรับมือกับความท้าทายในยุคปัจจุบัน และสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาจากประชาชน อันจะนำไปสู่การธำรงรักษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการบริหารการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดตราด ผลการวิจัยพบว่า การบริหารการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดตราดมีทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนที่สำคัญ โดยจุดแข็งที่โดดเด่นคือการมีผู้นำและบุคลากรที่มีความสามารถ โดยเฉพาะเจ้าคณะจังหวัดและพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ซึ่งมีวิสัยทัศน์และความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดวรเมศวร์ นาควโร (ยิ้มกรุง) (2559) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการวัดที่ดีในจังหวัดชัยนาท พบว่า จุดแข็งของการบริหารจัดการวัดคือการมีการบริหารจัดการเป็นเอกภาพภายใต้การปกครองคณะสงฆ์ของเจ้าคณะระดับต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนที่สำคัญคือการขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและงบประมาณในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดธีรภัทร์ นาถสีโล (นาคกลั่น) (2564) เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี พบว่า จุดอ่อนของการบริหารจัดการวัดคือการขาดแคลน

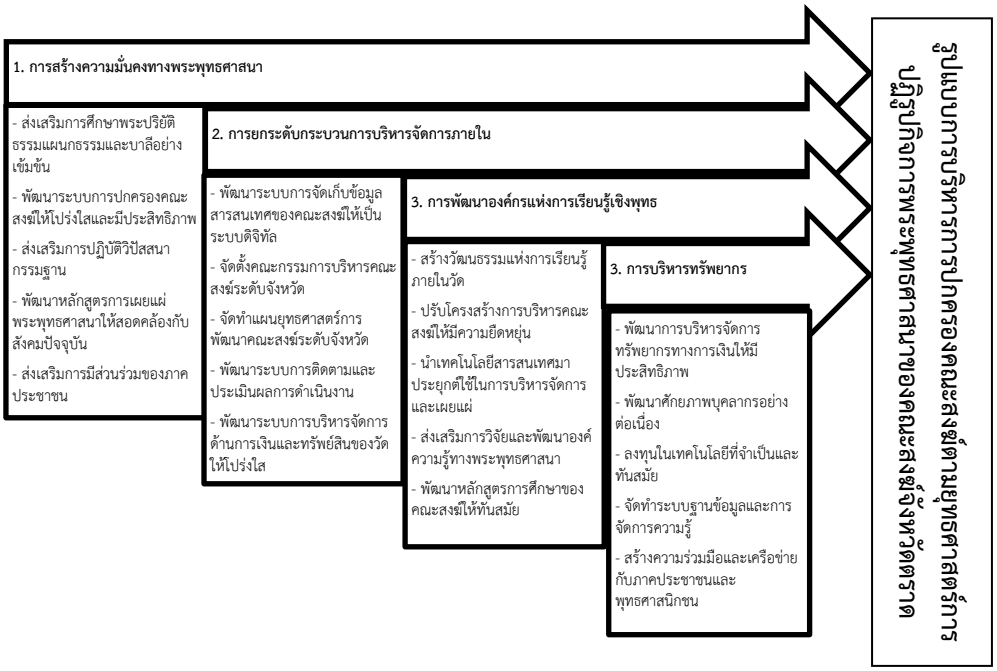
บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและขาดการสนับสนุนงบประมาณ นอกจากนี้ ยังพบว่าโครงสร้างการบริหารที่เป็นลำดับชั้นสูงทำให้เกิดความล่าช้าในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของพระศรีสัจญาณมุนี (สุมินทร์ ยติกโร) (2562) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า เสนอให้เพิ่มประชากรผู้ศึกษาพระธรรมและพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ อย่างไรก็ตาม คณะสงฆ์ยังต้องเผชิญกับอุปสรรคสำคัญ เช่น การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและพระภิกษุสงฆ์รุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถ

2. กระบวนการบริหารการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดตราด ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการบริหารการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดตราดมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและครอบคลุมในทุกมิติ โดยเริ่มจากการวางแผนที่มีการประเมินสถานการณ์ปัจจุบัน วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาที่เหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของพระครูวิสุทธิสีลาภิวัฒน์ (เมธาภิวัฒน์ ฐิติโก) และคณะ (2563) เรื่อง การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี เสนอว่า การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ต้องมีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผล ในด้านการจัดองค์กร มีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน โดยมีเจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้นำสูงสุด มีการแบ่งงานออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ และนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการข้อมูลและการสื่อสาร สอดคล้องกับงานวิจัยของมนตร์ธัช ยานันท์บุญสิริ (2564) เรื่อง ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด พบว่า การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดมีโครงสร้างการบริหารชัดเจน ไม่ซับซ้อน ง่ายต่อการกำกับดูแล ในส่วนของการจัดหาบุคลากรมีกระบวนการคัดเลือกและสรรหาที่เป็นระบบ มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเป็นธรรม ส่งเสริมความก้าวหน้าในสายอาชีพและสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาวีระชาติ โปธา และคณะ (2564) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์เถรวาท (มหานิกาย): คณะสงฆ์เขตภาคกลาง พบว่า เสนอให้มีการพัฒนาคนในองค์กรโดยใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในด้านการอำนวยการ มีการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมและการบริหารจัดการสมัยใหม่ควบคู่กัน นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสื่อสารและบริหารจัดการ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

3. รูปแบบการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดตราด ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดตราด มุ่งเน้นการสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา การยกระดับกระบวนการบริหาร

จัดการภายใน การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ และการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของพระครูวิสุทธิสีลาภิวัฒน์ (เมธาภิวัฒน์ ฐิติโก) และคณะ (2557) เรื่อง การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี พบว่า แนวทางการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในลักษณะคล้ายคลึงกัน ในด้านการสร้างความมั่นคง มีการเสนอให้ส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมอย่างเข้มข้น พัฒนาระบบการปกครองให้โปร่งใส ส่งเสริมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน และปรับปรุงหลักสูตรการเผยแผ่ให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวคิดของพระศรีสัจญาณมุนี (สุมินทร์ ยติกโร) (2562) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า เสนอให้สร้างความมั่นคงทางด้านพระพุทธศาสนาและเพิ่มประชากรผู้ศึกษาพระธรรม ส่วนการยกระดับการบริหารจัดการ เน้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูล การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารระดับจังหวัด การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ และการพัฒนาระบบติดตามประเมินผล

องค์ความรู้การวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 พบว่า รูปแบบการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดตราดมีเป้าหมายในการพัฒนาและ

ปรับปรุงการดำเนินงานของคณะสงฆ์ให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้านหลัก ดังนี้

1. การสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นการเสริมสร้างรากฐานทางพระพุทธศาสนาให้แข็งแกร่ง ผ่านการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลี การพัฒนาระบบการปกครองคณะสงฆ์ให้โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน และการพัฒนาหลักสูตรการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมปัจจุบัน นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับพระพุทธศาสนาในระยะยาว

2. การยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน เน้นการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของคณะสงฆ์ให้เป็นระบบดิจิทัล การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารคณะสงฆ์ระดับจังหวัด การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะสงฆ์ระดับจังหวัด การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน รวมถึงการพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านการเงินและทรัพย์สินของวัดให้มีความโปร่งใส

3. การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ มุ่งสู่การเป็นองค์กรที่มีการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ภายในวัด การปรับโครงสร้างการบริหารคณะสงฆ์ให้มีความยืดหยุ่น การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและเผยแผ่ การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของคณะสงฆ์ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

4. การบริหารทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา เน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า โดยการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเงิน การพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง การลงทุนในเทคโนโลยีที่จำเป็นและทันสมัย การจัดทำระบบฐานข้อมูลและการจัดการความรู้ รวมถึงการสร้างความร่วมมือและเครือข่ายกับภาคประชาชนและพุทธศาสนิกชน เพื่อระดมทรัพยากรและความร่วมมือในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา

ยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้านนี้มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกัน มุ่งหวังให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดตราดมีความเข้มแข็ง ทันสมัย และสามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยยังคงรักษาหลักการและแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาไว้อย่างมั่นคง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์ควรกำหนดนโยบายในการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการสร้างพระสังฆาธิการรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถทั้งทางโลกและทางธรรม เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

2. ควรมีนโยบายในการปรับโครงสร้างการบริหารให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น ลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน และกระจายอำนาจการตัดสินใจไปสู่ระดับปฏิบัติการมากขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรระยะยาว โดยเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการบริหารจัดการในยุคดิจิทัล เช่น ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การบริหารจัดการสมัยใหม่ และการสื่อสารในยุคดิจิทัล

2. พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางของคณะสงฆ์ที่ทันสมัยและเชื่อมโยงกันทั่วประเทศ เพื่อให้การบริหารจัดการและการตัดสินใจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดต่าง ๆ เพื่อค้นหาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในวงกว้าง

2. ศึกษาผลกระทบของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ ทั้งในแง่ประสิทธิภาพการทำงานและการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กร

เอกสารอ้างอิง

เฉลิมพล โสมอินทร์. (2546). *ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาไทย.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สูตรไพศาล.

พระครูโพธิกิตติคุณ (กิตติพงษ์ สุปณฺโณ). (2561). *การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธของคณะสงฆ์ภาค 3* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูวิสุทธานันทคุณ (สุรศักดิ์ วิสุทฺธาจาโร). (2557). *การบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูวิสุทธิสีลาภิวัฒน์ (เมธาภิวัฒน์ ฐิติโก) และคณะ. (2563). การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์,* 9(1), 69-81.

พระปลัดธีรภัทร์ นาถสีโล (นาคกลั่น). (2564). *รูปแบบการบริหารจัดการโครงการวัดประชา รัฐ สร้างสุข ของคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระปลัดวรเมศวร์ นาควโร (ยิ้มกรุง). (2559). *รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการวัดที่ดีในจังหวัดชัยนาท* ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2558). *การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา.* พระนครศรีอยุธยา: เทียนวัฒนาพริ้นท์ติ้ง.

พระมหาวีระชาติ โปธา และคณะ. (2564). รูปแบบการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์เถรวาท (มหานิกาย): คณะสงฆ์เขตภาคกลาง. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์,* 22(2), 281-297.

พระมหาสัญญา ขนฺติธมฺโม (ตรีสวัสดิ์). (2561). รูปแบบการปกครองสงฆ์ไทยในอนาคต. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6(2), 711-728.

พระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561. (2561, 16 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนพิเศษ 40 ก. หน้า 1.

พระศรีสัจญาณมุนี (สุมินทร์ ยติกโร). (2562). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิ* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มนตร์ธัช ยานันท์บุญสิริ. (2564). ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

วิชาญ ทรายอ่อน. (2559). ปฏิรูปและจรรโลงกิจการพระศาสนา. *วารสารสำนักวิชาการสำนักงานสภาผู้แทนราษฎร*, 1-7.

ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง*

DEMOCRATIC POLITICAL SYSTEM COMPREHENSION ACCORDING TO BUDDHISM OF PEOPLE AT BAN LAENG SUB-DISTRICT, MUANG DISTRICT, RAYONG PROVINCE

วิรัช สกุลพงษ์, อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า, จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์
Viraj Sakulpong, Apinyar Chatchorfa, Chamnong Adiwattanasit
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: fasg0906@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน 2. เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจทางการเมืองตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมือง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสานวิธี การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากประชากร กลุ่มตัวอย่าง ในตำบลบ้านแล้ง จำนวน 380 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ คำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน และด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ประชาชนในตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.18) โดยด้านอำนาจอธิปไตยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามด้วยภราดรภาพ ความเสมอภาค และสิทธิและเสรีภาพตามลำดับ 2. ประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประชาชนที่มีเพศและอายุต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ความรู้ความ

*Received August 17, 2024; Revised November 16, 2024; Accepted November 18, 2024

เข้าใจทางการเมืองของประชาชนไม่ได้รับผลกระทบจากเพศหรืออายุของพวกเขา ดังนั้นจึงไม่สามารถยอมรับสมมติฐานที่ว่า เพศหรืออายุมีผลต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมืองได้ 3. ปัญหาที่พบรวมถึงการขาดความสนใจในกิจกรรมทางการเมืองและการขาดความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ทางการเมือง แนวทางแก้ไขคือการส่งเสริมให้ประชาชนศึกษาหาความรู้และเข้าใจสิทธิเสรีภาพของตนเอง และมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองมากขึ้นตามหลักปัญญา 3

คำสำคัญ: ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง; ระบอบประชาธิปไตย; หลักปัญญา 3

Abstract

Objectives of this research paper were: 1. To study the democratic political system knowledge and understanding level of people 2. To compare democratic political system knowledge and understanding according to personal factors, and 3. To study problems and to make suggestions to enhance democratic political system knowledge and understanding, conducted by the mixed research methods. The quantitative research data were collected from 380 samples with questionnaires from the populations of Ban Laeng Sub-District, and analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation. The qualitative research data were collected by in-depth interviewing 9 key informants and with a structured in-depth interview script. Data were analyzed using descriptive interpretation.

The results of the research were found that: 1. People at Ban Laeng Su-District, Mueang District, Rayong Province had a high level of democratic political system knowledge and understanding at the average of $\overline{X} = 4.18$. The sovereignty side had the highest average. Followed by fraternity, equality, and rights and freedoms, respectively. 2. People with different levels of education, occupation, and income had political understanding with a statistically significant level at 0.05. There was no statistically significant difference in political knowledge and understanding in democracy. People's political cognition was not affected by their gender or age. Therefore, the hypothesis that gender or age affected political cognition was not accepted. 3. Problems encountered included a lack of interest in political activities and

a lack of understanding of political rights and duties. The solution was to encourage people to study and understand their rights and freedoms. and participate more in the political process according to Panna, wisdom 3.
Keyword: Political Knowledge and Understanding; Democracy; Principles of Wisdom 3

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 เป็นเหตุการณ์สำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาทางการเมืองในประเทศไทยอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะในแง่ของการสร้างระบบประชาธิปไตยที่เปิดกว้างและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนหลังจากการเปลี่ยนแปลงนี้ รัฐบาลได้เริ่มสร้างกฎหมายและนโยบายที่สนับสนุนสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เช่น การรับรองสิทธิในการเลือกตั้ง ซึ่งทำให้ประชาชนมีโอกาสในการเลือกตั้งตัวแทนทางการเมืองที่สะท้อนถึงความต้องการและความคิดเห็นของตนเอง นอกจากนี้ การมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นก็ทำให้ประชาชนสามารถแสดงความเห็นต่อการดำเนินงานของรัฐบาลและนโยบายต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ (คณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2565) การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การประชุมสาธารณะและการเข้าร่วมในองค์กรประชาชน ทำให้ประชาชนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ความรู้ความเข้าใจในระบบประชาธิปไตยยังได้รับการสนับสนุนจากองค์กรที่ทำงานด้านการศึกษาและการเสริมสร้างความรู้ เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย และหน่วยงานภาครัฐ การมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนนี้ไม่เพียงแต่สร้างความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย แต่ยังส่งเสริมให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม โดยประชาชนเริ่มตระหนักถึงบทบาทของตนในการสร้างสังคมที่ดีขึ้น การสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญสำหรับการพัฒนาสังคมประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืนในระดับท้องถิ่น การมีสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมเหล่านี้ยังทำให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองและหน่วยงานรัฐได้ดีขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการปกครอง ดังนั้น ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประชาธิปไตยให้เติบโตและเข้มแข็งในทุกระดับ (สมาคมนักวิชาการไทย, 2562)

ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองที่ถูกต้องและลึกซึ้งเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการทำงานในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากมันช่วยเสริมสร้างความสามารถของประชาชนในการตัดสินใจในประเด็นที่มีความซับซ้อนและสำคัญต่อสังคม การมีความเข้าใจที่ดีเกี่ยวกับหลักการทำงานของระบบการเมือง สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง รวมถึงบทบาทของสถาบัน

ต่าง ๆ จะช่วยให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนั้น การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในกลุ่มประชาชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะมันไม่เพียงแต่จะช่วยในการตัดสินใจที่ดีกว่า แต่ยังช่วยสร้างสังคมที่มีความเข้มแข็งและร่วมมือกันในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยที่ตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของประชาชนได้อย่างแท้จริง (คณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2565) ประเทศประชาธิปไตยจำเป็นต้องมีรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายหลักกำหนดแนวทางการใช้อำนาจปกครองประชาชน อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญไม่ใช่เครื่องหมายบ่งบอกประชาธิปไตยเสมอไป เพราะแม้แต่ประเทศเผด็จการก็มีรัฐธรรมนูญเช่นกัน การพิจารณาว่าประเทศใดเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ต้องดูว่ารัฐธรรมนูญนั้นให้ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยหรือไม่ ลักษณะสำคัญของการปกครองแบบประชาธิปไตยรวมถึงรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งและการปกครองโดยเสียงข้างมาก (กลุ่มงานผลิตเอกสาร, 2560)

พระพุทธศาสนามีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อแนวคิดทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะในเรื่องของการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนตามแนวทางของพระพุทธเจ้า ส่งเสริมให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อกัน และเห็นความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม เช่น หลักปัญญา 3 คือ ความรอบรู้ รู้ทั่ว เข้าใจ รู้ซึ้ง ประกอบด้วย 1. จินตามยปัญญา (ปัญญาเกิดแต่การคิดการพิจารณาหาเหตุผล) 2. สุตมยปัญญา (ปัญญาเกิดแต่การสดับการเล่าเรียน) 3. ภาวนามยปัญญา (ปัญญาเกิดแต่การฝึกอบรมลงมือปฏิบัติ) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2546)

ตำบลบ้านแลงตั้งอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม โดยมีลักษณะเฉพาะที่สามารถสะท้อนถึงการพัฒนาทางการเมืองและความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาได้ชัดเจน ประชาชนในตำบลบ้านแลงมีความหลากหลายทั้งด้านอายุ อาชีพ และภูมิหลัง ทำให้มีมุมมองที่แตกต่างกันในเรื่องการเมืองชุมชนมีการรวมกลุ่มและความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะประยุกต์หลักปัญญา 3 เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เพื่อให้ประชาชนเข้าใจประชาธิปไตยด้วยความมีประชาธิปไตยและเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ตามแนวพระพุทธศาสนา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี คือ วิจัยเชิงปริมาณ และวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมีจำนวนรวม 7,375 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการสุ่มมาจากประชากรโดยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane (สุรพล สุยะพรหม และ สุทธิรัก ศรีจันทร์เพ็ญ, 2553) จำนวน 380 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน นักการเมืองและข้าราชการ จำนวน 5 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ส่วนการวิจัยเชิง วิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้องมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 390 ชุด ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 9 รูปหรือคน 1. ถอดเสียงและบันทึกทำการถอดเสียงสัมภาษณ์และบันทึกเป็นข้อความ 2 จำแนกประเด็น จัดกลุ่มข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพรรณนา ใช้อธิบายปัจจัยส่วนบุคคลและพรรณนาการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น โดยใช้สถิติ เช่น ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายตามระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สถิติอนุมาน ใช้ทดสอบสมมติฐานและเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อปัจจัยการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) สำหรับตัวแปรสองกลุ่ม และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) สำหรับตัวแปรตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป หากพบความแตกต่างจะใช้วิธี Least Significant Difference (LSD) เปรียบเทียบรายคู่ การวิเคราะห์คำถามปลายเปิด: ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับบริบท (Context) โดยแจกแจงความถี่ของคำตอบ เพื่อนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางและความเรียง

ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูล ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อวิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ตามวัตถุประสงค์การวิจัย สังเคราะห์ข้อมูล รวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย นำเสนอในรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม

(n=380)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านอำนาจอธิปไตย	4.26	0.57	มาก
ด้านสิทธิและเสรีภาพ	4.03	0.67	มาก
ด้านความเสมอภาค	4.20	0.59	มาก
ด้านภราดรภาพ	4.23	0.60	มาก
โดยภาพรวม	**4.18**	**0.46**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ประชาชนในตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

($\overline{X}$=4.18, S.D.= 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านอำนาจอธิปไตย ($\overline{X}$=4.26, S.D.=0.57) ด้านภราดรภาพ ($\overline{X}$=4.23, S.D.=0.60) ด้านความเสมอภาค ($\overline{X}$=4.20, S.D.=0.59) และด้านสิทธิและเสรีภาพ ($\overline{X}$=4.03, S.D.=0.67) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ของประชาชนตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ตามสมมติฐานที่ 1-5

สมมติฐาน	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig.	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
1.	เพศ	มีความรู้ความเข้าใจฯ	0.709	-	0.475	-	✓
2.	อายุ	มีความรู้ความเข้าใจฯ	-	0.422	0.793	-	✓
3.	การศึกษา	มีความรู้ความเข้าใจฯ	-	5.421	0.003*	✓	-
4.	อาชีพ	มีความรู้ความเข้าใจฯ	-	8.141	0.001*	✓	-
5.	รายได้	มีความรู้ความเข้าใจฯ	-	10.085	0.001*	✓	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในด้านต่างๆ ตามหลักปัญญา 3 พบว่า

ด้านอำนาจอธิปไตย การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อำนาจอธิปไตย ไม่เป็นของคนใดคนหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เป็นของทุกคนในประเทศ โดยประชาชนใช้

อำนาจผ่านกระบวนการเลือกตั้ง เพื่อเป็นการสรรหาผู้แทนเข้ามาจัดการอำนาจของตนเองทำหน้าที่ของตนโดยเฉพาะเข้ามาใช้อำนาจหรือเป็นกระบอกเสียงของตัวประชาชน

ด้านสิทธิและเสรีภาพ ประชาชนรับรู้และใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองในการคิดการกระทำ ที่พยายามไม่ล้ำสิทธิของคนอื่น ในการที่ประชาชนแสดงออกในทางการเมือง เมื่อตนเองเป็นพลเมืองของรัฐมีหน้าที่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด เมื่อถึงเวลาที่มีการเลือกตั้งก็ไปใช้สิทธิ์ที่พึงมีนั้น

ด้านความเสมอภาค การมีสิทธิเสรีภาพที่จะเข้ารับการบริการจากภาครัฐได้อย่างเท่าเทียมกันจากรัฐที่ให้บริการแก่ประชาชนในในด้านต่างๆ เช่น สิทธิขั้นพื้นฐานในการได้รับการศึกษาขั้นต่ำ การให้ประชาชนทุกคนเข้าถึงการบริการสาธารณะและได้รับสวัสดิการสังคม จากภาครัฐ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากรัฐ การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการได้รับความคุ้มครองตามหลักของกฎหมายอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

หลักภราดรภาพ กำหนดวิถีชีวิตและหลักการดำเนินชีวิตของตนเอง และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชนโดยประชาชนได้ตระหนักถึงสิ่งนี้เป็นสำคัญด้วยสิทธิ์ด้วยเสียงของประชาชนเอง ประชาชนในสังคมเกิดความสงบสามัคคีไม่มีการแบ่งแยกไม่เอาเปรียบผู้อื่นมีความรักปรารถนาดี มีความเมตตาต่อกัน จะสามารถทำให้ประชาชนชนดำเนินการชีวิตได้ตามเจตนารมณ์ของหลักการของประชาธิปไตย

อภิปรายผลการวิจัย

1.ระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า ประชาชนในตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านอำนาจอธิปไตย ด้านสิทธิและเสรีภาพ ด้านความเสมอภาค ด้านภราดรภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูญาณวิจักขณ์ (ชัยวัฒน์ อริญชยญาโณ) (2563) เรื่อง ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย-องประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยพงษ์เมธี ไชยศรีหา (2561) เรื่อง ความรู้ความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตยและทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น พบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ ด้านหลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้อง

กับงานวิจัยของ ปกิจ พรรัตนานุกูล เรื่อง ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า ความรู้ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยประชาชน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วย หลักภราดรภาพ หลักความเสมอภาค หลักอำนาจอธิปไตย และหลักสิทธิและเสรีภาพ และงานวิจัยของ ปิ่นอนงค์ ทองบ่อ (2563) เรื่อง การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย เอกชัย พรนิคม (2564) เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมุติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา กะตากูล (2562) เรื่อง การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนศึกษาเฉพาะกรณี หมู่ที่ 4 ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหมจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3. ระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่า พบว่า ประชาชนในตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง มีความรู้และความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง โดยใช้หลักปัญญา 3 เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ ได้แก่ สุตมยปัญญา (ปัญญาจากการฟัง) เช่น การฟังการบรรยายหรือการอบรมเกี่ยวกับการเมือง จินตามยปัญญา (ปัญญาจากการคิด) การคิดอย่างละเอียดและรอบด้านเกี่ยวกับปัญหาทางการเมือง ภาวนามยปัญญา (ปัญญาจากการปฏิบัติ) การนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง เช่น การเข้าร่วมประชาพิจารณ์ หรือการทำหน้าที่ในคณะกรรมการชุมชน แนวทางการส่งเสริมความรู้ทางการเมืองที่ใช้หลักปัญญา 3 นี้มีความสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่าหลักพุทธธรรมยังคงมีความสำคัญในยุคปัจจุบัน และสามารถใช้ในการสร้างความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการเมืองและคุณค่าของการ

ดำเนินชีวิตได้อย่างดี สอดคล้องงานวิจัยของจารุกิตติ์ พิริยสุวัฒน์ และคณะ (2563) เรื่อง พระพุทธศาสนากับการเปลี่ยนแปลงวิถีวัฒนธรรมของคนรุ่นใหม่จังหวัดเลย พบว่า แสดงให้เห็นว่าหลักพุทธธรรมยังคงมีความสำคัญไม่ว่าจะอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์หรือไม่ โดยเน้นการนำหลักพุทธธรรมไปสู่คนรุ่นใหม่ เพื่อช่วยให้เขาเข้าใจและสามารถรับมือกับความทุกข์ได้ดีขึ้น โดยใช้กรอบแนวคิดหลักปัญญา 3 ประการ ได้แก่ สุตมยปัญญา ปัญญาจากการฟัง เช่น ฟังการบรรยายและการอบรม จินตามยปัญญา ปัญญาจากการคิดอย่างละเอียดและรอบด้าน ภาวนามยปัญญา ปัญญาจากการฝึกปฏิบัติและการควบคุมจิตใจ การนำหลักพุทธธรรมมาใช้จะช่วยให้คนรุ่นใหม่เข้าใจและปรับปรุงชีวิตของตนเองได้ดีขึ้น สอดคล้องกับนันทา ธงชัย สุริยา (2562) เรื่อง การสร้างเสริมการเห็นคุณค่าของตนเองในพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท คุณค่าของมนุษย์คือการเกิดมาเป็นมนุษย์และการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า การใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท การสร้างสรรค์คุณงามความดี การรักษาศีลอย่างครบถ้วน และการพัฒนาศักยภาพของตนให้บรรลุธรรมตามลำดับ จึงเป็นสิ่งสำคัญ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าของตนเองประกอบด้วย สุตมยปัญญา ปัญญาจากการฟัง จินตามยปัญญา ปัญญาจากการคิด ภาวนามยปัญญา ปัญญาจากการอบรม โดยมีเป้าหมายในการสร้างเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จาการสังเคราะห์การวิจัย ในการวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง” ตามหลักปัญญา 3 หมายถึง ความรู้ หรือความเข้าใจการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รู้หน้าที่การอยู่ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตย และรู้หลักประชาธิปไตย โดยการศึกษาหลักการกฎของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีเหตุผล และปฏิบัติต่อทุกคนในสังคมอยางเท่าเทียมกัน

1. ด้านอำนาจอธิปไตย อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน โดยอำนาจในรัฐตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะไม่เป็นของคนใดคนหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เป็นอำนาจของทุกคนในประเทศ โดยประชาชนทุกคนในประเทศมีอำนาจอยู่ในตนเองอยู่แล้วจะใช้อำนาจผ่านกระบวนการทางเมืองต่างๆ การเลือกตั้ง เป็นต้น เพื่อเป็นการสรรหาผู้แทนเข้ามาจัดการอำนาจของตนเอง ให้ทำหน้าที่เข้ามาใช้อำนาจเป็นกระบอกเสียงเป็นตัวแทนของประชาชน ที่จะยังประโยชน์สูงสุดให้กับสังคมโดยส่วนรวม

2. ด้านสิทธิและเสรีภาพ ประชาชนไม่ว่าจะเป็นการคิด หรือการที่ประชาชนแสดงออกในทางการเมือง อาทิเช่น การออกไปพิทักษ์สิทธิของตนเองในการเลือกตั้งในรูปแบบต่าง ๆ การเข้าร่วมการชุมนุมเรียกร้อง หรือการการเข้ารับการปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งสิทธิเสรีภาพเหล่านี้จะต้องคำนึงถึงการเข้าไปกระทบสิทธิส่วนบุคคลของคนอื่น ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น และปฏิบัติหน้าที่ของตนภายใต้ข้อบังคับของกฎหมาย และตามหลักการของระบอบประชาธิปไตย และรัฐธรรมนูญได้ให้ไว้ จะเป็นการเคารพสิทธิหน้าที่ เสรีภาพในการกระทำของผู้อื่น และตนเอง

3. ด้านความเสมอภาค การมีสิทธิที่จะเข้ารับการบริการจากภาครัฐได้อย่างเท่าเทียมกัน และรัฐคอยให้บริการแก่ประชาชนในเรื่องของการช่วยเหลือ หรือในด้านต่าง ๆ ที่ประชาชนเดือดร้อน ช่วยให้การเข้าถึงการบริการสาธารณะและสวัสดิการสังคม จากภาครัฐ ความเสมอภาคนี้ประชาชนเปรียบเสมือนเป็นเรื่องสิทธิและเสรีภาพของตัวเองที่จะต้องรักษาและปฏิบัติ เช่น ความเสมอภาคในการที่จะนับถือศาสนา การศึกษา การรับรู้ข่าวสาร การมีส่วนร่วมทางการเมือง ระบบความยุติธรรม และการได้รับความคุ้มครองตามหลักของกฎหมายอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

4. ด้านภราดรภาพ เป็นรากฐานที่สำคัญของประชาชนที่จะสามารถใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจด้วยความรู้ความสามารถ กำหนดวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และหลักการดำเนินชีวิตของตนเอง โดยปราศจากการชักจูงจากผู้อื่น และด้วยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชนโดยประชาชนได้ตระหนักถึงสิ่งนี้เป็นสำคัญด้วยสิทธิ์ด้วยเสียงของประชาชนเองมีความรักความปรารถนาดีช่วยกันพัฒนาให้มีความเจริญก้าวหน้า ช่วยเหลือผู้คนที่ตกทุกข์ได้ยาก นำมาสู่ความเจริญได้เมื่อประชาชนในสังคมเกิดความสงบสามัคคีไม่มีการแบ่งแยก

ไม่เอาเปรียบผู้อื่นมีความรักปรารถนาดี มีความเมตตาต่อกัน จะสามารถทำให้ประชาชนชนดำเนินการชีวิตได้ตามเจตนารมณ์ของหลักการของประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านการเลือกตั้ง หน่วยงานการเลือกตั้งในพื้นที่ ควรมีนโยบายให้ความรู้บทบาทหน้าที่ของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

2. หน่วยงานการเลือกตั้งในพื้นที่ ควรมีนโยบายการให้ความรู้แก่ประชาชนถึงหน้าที่บทบาทของประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติการ

1. หน่วยงานการเลือกตั้งในพื้นที่ ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการไปใช้สิทธิและ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัคร ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้หน่วยงานราชการพึงปฏิบัติต่อประชาชน

2. หน่วยงานการเลือกตั้งในพื้นที่ ควรมีแนวทางการปฏิบัติแก่ประชาชนโดยทั่วไปให้ประชาชนรู้ถึงหน้าที่บทบาทของประชาชนในชุมชนทำได้อย่างไรบ้าง

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในประเด็นต่อไปนี้

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับการสร้างค่านิยมการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการเลือกตั้งในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2. ควรวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นไปตามกฎหมายเป็นกลางทางการเมือง

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มงานผลิตเอกสาร. (2560). *สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.* กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

คณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2565). *การศึกษาความรู้ทางการเมืองในประเทศไทย.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

จารุกิตติ์ พิริยสุวัฒน์ และคณะ. (2563). พระพุทธศาสนากับการเปลี่ยนแปลงวิถีวัฒนธรรมของคนรุ่นใหม่ จังหวัด เลย. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 5(2), 741-754.

จินตนา กะตากูล. (2562). การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณี หมู่ที่ 4 ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 6(6), 15-24.

นันทา ธงชัยสุริยา. (2562). การศึกษาการสร้างเสริมการเห็นคุณค่าของตนเองในพระพุทธศาสนาเถรวาท. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 3(2), 99-108.

ปกิจ พรรัตนานุกูล. (2565). *ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนใน เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ปิ่นอนงค์ ทองบ่อ. (2563). *การเสริมสร้างความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พงษ์เมธี ไชยศรีหา. (2561). ความรู้ความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตยและทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 8(3), 9-23.

พระครูญาณวิจักขณ์ (ชัยวัฒน์ อริญชยญาโณ). (2563). *ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์* (สารนิพนรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมาคมนักวิชาการไทย. (2562). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมไทย.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรพล สุยะพรหม และ สุทธิรัก ศรีจันทร์เพ็ญ. (2553). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เอกชัย พรนิคม. (2564). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์
ปีที่ 7 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม 2567 น.396-410

การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด*

THE DEVELOPMENT OF THE MANAGEMENT OF MEDITATION CENTERS OF TEMPLES IN TRAT PROVINCE

พระครูภาวนาปัจจันตเขต (เสรี ธมฺมานนฺโท)
Phrakru Phawanapacchantakhet (Seree Thammananto)
วัดธรรมาภิมุข จังหวัดตราด
Wat Thammaphimuk, Trat Province
Corresponding Author E-mail: sriratanachai@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม 2. ศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม และ 3. เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด เป็นการวิจัยผสานวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ใช้บริการ จำนวน 367 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 รูปหรือคน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพของการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม และ การบริหารจัดการตามหลักสัปปายะ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม มีจุดแข็งคือ สถานที่ตั้งและสิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งแวดล้อมเอื้อต่อการปฏิบัติธรรม และการสนับสนุนจากชุมชน จุดอ่อนคือ จำนวนไม่เพียงพอ ขาดบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ ปัญหาด้านการเดินทาง ขาดการประชาสัมพันธ์ โอกาส คือ การสนับสนุนจากมหาเถรสมาคมและหน่วยงานภาครัฐ เครือข่ายความร่วมมือ และอุปสรรค คือขาดแคลนทุนทรัพย์ เยาวชนขาดความสนใจ 2. องค์ประกอบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด คือหลักสัปปายะ 7 ได้แก่ ด้านอาวาสสัปปายะ สภาพแวดล้อมที่สงบ ร่มรื่น อากาศดี ด้านโคจรสัปปายะ การเดินทางสะดวกสบาย ด้านภัสสสัปปายะ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ด้านปุคคลสัปปายะ พระวิปัสสนามีความรู้และประสบการณ์ ด้านโภชนสัปปายะ อาหารที่สะอาดถูกหลักโภชนาการ ด้านอุตุสัปปายะ อากาศดีไม่ร้อนหรือหนาวเกินไป และด้านอิริยาปถสัปปายะ การจัดการอิริยาบถที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล

*Received October 13, 2024; Revised November 19, 2024; Accepted November 19

3. การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด ใช้หลักบริหารจัดการ 3 ด้าน คือ ด้านสถานที่มีห้องปฏิบัติธรรมที่สะดวก สะอาด สงบปลอดภัย ด้านพระวิปัสสนาที่มีทักษะการถ่ายทอดที่ดี มีการประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณภาพการสอน การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างเครือข่ายและการประชาสัมพันธ์กิจกรรม
คำสำคัญ: การพัฒนา; การบริหารจัดการ; สำนักปฏิบัติธรรม

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the management conditions of meditation centers, 2. To study the management components of meditation centers, and 3. To propose guidelines for the development of meditation center management in monasteries in Trat Province. This research was a mixed method. The quantitative research and data were collected from 367 samples who were service users using questionnaires. The qualitative research and data were collected using in-depth interviews with 18 key informants and focus group discussions with 11 experts.

The research results were found that 1. The management conditions of meditation centers and management based on the principles of Sappaya, by overall, were at a moderate level. The management conditions of meditation centers had strengths in terms of location and facilities, an environment that were conducive to meditation practice, and support from the community. Weaknesses were insufficient numbers, lack of efficient personnel, transportation problems, and lack of public relations. Opportunities were support from the Supreme Sangha Council and government agencies, and cooperation networks. Obstacles were lack of funds and lack of interest from youth. 2. The management components of meditation centers in Trat Province were the principles of Sappaya 7: Sappaya Abode, peaceful and shady environment, good air, and Sappaya travel. Convenient transportation, food and beverage supply, effective communication, knowledge and experience of the Vipassana monk instructors, nutrition and food supply, clean and nutritious food, weather and climate supply, good weather, not too hot or cold, and posture and posture management that is appropriate for each person. 3. Development of the

management of meditation centers in monasteries in Trat Province used 3 management principles: the location has a meditation room that were convenient, clean, quiet and safe, the Vipassana monk instructors had good teaching skills, evaluation to develop teaching quality, effective management, and networking and public relations for activities.
Keywords: Development; Management; Meditation Center

บทนำ

ในสมัยพุทธกาล การปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมมุ่งสู่โลกุตตรปัญญามีเป้าหมายสูงสุดคือการบรรลุพระนิพพาน ผ่านการอบรมจิตให้สงบจากกิเลสนิวรณ์ตามหลักพระสัทธรรม 3 ประการ คือ ปริยัติ (คันถธุระ) ปฏิบัติ (วิปัสสนาธุระ) และปฏิเวธ (การบรรลุมรรคผลนิพพาน) การปฏิบัติกัมมัฏฐานจึงมีความสำคัญในการพัฒนาจิตให้มีคุณภาพ เพราะกายและจิตเป็นส่วนประกอบสำคัญที่เกื้อหนุนกัน หากจิตดีจะนำไปสู่การกระทำและคำพูดที่ดี ซึ่งนำมาซึ่งความสุข ส่วนจิตไม่ดีนำไปสู่การกระทำและคำพูดที่ชั่ว ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ การปฏิบัติกัมมัฏฐานจึงเป็นการฝึกจิตให้มีสัมมาทิฏฐิ รู้เท่าทันโลก กำจัดกิเลสเพื่อเข้าสู่มรรคผลนิพพานในที่สุด

ปัจจุบัน สังคมไทยพัฒนาอย่างก้าวหน้าด้วยเทคโนโลยี ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง แต่ขณะเดียวกัน ความเสื่อมทางจิตใจก็เพิ่มขึ้น วัคซีนทางใจที่ดีที่สุดคือการปฏิบัติธรรม ฝึกสมาธิเพื่อสร้างสติปัญญา รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและปัญหาชีวิต การฝึกสมถวิปัสสนากัมมัฏฐานสามารถแก้ปัญหาสังคมไทยได้ แต่การให้ประชาชนสนใจปฏิบัติธรรมอย่างแพร่หลายต้องการปัจจัยสนับสนุน เช่น วัดที่เป็นสำนักปฏิบัติธรรมที่มีสถานที่เหมาะสมและพระวิปัสสนาจารย์ที่มีคุณภาพ (พระครูวรดิตถ์ธรรมาภรณ์ และคณะ, 2021) สำนักปฏิบัติธรรมต้องมีองค์ประกอบสำคัญ เช่น ที่พัก อาหาร บุคคลรอบข้าง และหลักสูตรการอบรมที่มีมาตรฐาน สถานที่ปฏิบัติต้องสงบ ร่มรื่น และปราศจากสิ่งรบกวน เพื่อสร้างความสบายกาย สบายใจ และความสุขภายในให้ผู้ปฏิบัติธรรม การบริหารจัดการวัดให้เป็นสำนักปฏิบัติธรรมมีหลายวิธี บางแห่งมีการจัดการปฏิบัติในระยะสั้นและระยะยาว รวมถึงการถือศีลอุโบสถตามความสะดวกของผู้มาปฏิบัติ ในจังหวัดตราดมีสำนักปฏิบัติธรรม 9 แห่ง เช่น วัดบางปรือ วัดท่าโสม และวัดอื่น ๆ แต่ละแห่งมีรูปแบบการปฏิบัติวิปัสสนาตามแนวมหาสติปัฏฐาน 4 ที่ต่างกันตามบริบทของแต่ละสำนัก เนื่องจากเจ้าสำนักแต่ละแห่งมีศักยภาพและวิธีการบริหารที่แตกต่างกัน ทำให้รูปแบบการปฏิบัติต่างกัน ผู้บริหารสำนักจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญ เช่น สถานที่ บุคลากร และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อความสำเร็จในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

แม้ประเทศไทยจะมีวัดมากมายที่สอนวิปัสสนากรรมฐาน แต่ยังขาดการบริหารจัดการที่ดี ทำให้ประชาชนห่างเหินจากวัดและบทบาทของวัดในชุมชนลดลง ปัจจุบันสำนักปฏิบัติธรรมเผชิญปัญหาขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แม้มหาเถรสมาคมจะส่งเสริมการตั้งหน่วยอบรมประชาชนและจัดหลักสูตรการสอนที่สอดคล้องกัน แต่ยังมีวัดเพียง 1,744 แห่ง จาก 43,135 แห่ง (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2566) ที่เป็นสำนักปฏิบัติธรรม การบริหารจัดการแตกต่างกันไปตามบริบทชุมชน ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการปฏิบัติ การปรับปรุงการบริหารให้เป็นมาตรฐานและมีประสิทธิภาพจึงสำคัญต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและคุณภาพของผู้ปฏิบัติธรรม ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดตราด มีสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด 9 แห่งตามมติมหาเถรสมาคม แม้จะเป็นที่ยอมรับ แต่ละแห่งมีมาตรฐานแตกต่างกัน (พระครูวิโรจน์เขมคุณ (ไพโรจน์ เขมจิตฺโต), 2563) ดำเนินกิจกรรมตามแนวคิดของเจ้าสำนัก ขาดการประสานงานกัน ทำให้ขาดความเป็นเอกภาพ นอกจากนี้ ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ ขาดเทคนิคในการสอน และบางเจ้าสำนักขาดความรู้ในการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้กับการบริหารสมัยใหม่ ทำให้การวางแผน ควบคุม และประเมินผลไม่เป็นระบบ ส่งผลให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพทำได้ยาก

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราดที่มีความเป็นไปได้ในการนำมาประยุกต์ใช้กับวิธีการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์แบบและเป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ากับแนวคิดการบริหารสมัยใหม่ มาใช้ในการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยรวมอย่างมีคุณภาพมากที่สุด ตรงตามวัตถุประสงค์ของมหาเถรสมาคมและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนดไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ประชาชนผู้ที่เข้าร่วมปฏิบัติธรรมในสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด 9 แห่ง ได้แก่ 1. วัดบางปรือ 2. วัดท่าโสม 3. วัดแหลมมะขาม 4. วัดไผ่ล้อม 5. วัดธรรมาภิมุข 6. วัดชำราก 7. วัดสุวรรณมงคล 8. วัดเนินตากแดด และ 9. วัดป่าวิสุทธิธรรม ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่เข้าร่วมปฏิบัติธรรมในสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด 9 แห่ง จำนวน 4,444 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 367 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ และทำการสุ่มโดยบังเอิญ

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 18 รูปหรือคน คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1. กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย จำนวน 4 รูป 2. กลุ่มผู้ปฏิบัติ จำนวน 4 รูป 3. กลุ่มผู้สนับสนุน จำนวน 2 ท่าน 4. กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 3 คน 5. กลุ่มนักวิชาการการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 3 รูปหรือคน ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่มเฉพาะ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากพระสังฆาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จำนวน 11 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณเครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด แบ่งออกเป็น 4 ตอน จำนวน 81 ข้อทำการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือ IOC ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.852

การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด โดยกำหนด

ประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อ สามารถที่จะสัมภาษณ์เจาะลึกเพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ตอน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ถึงสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด ทั้ง 9 แห่ง เพื่อขอความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นดำเนินการแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 367 ชุด และเก็บกลับด้วยตัวเอง ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่เก็บมาได้ แล้วนำไปลงรหัส เพื่อวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยขอหนังสือจากผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์และสนทนากลุ่มเฉพาะทำการนัดวัน เวลา และสถานที่ดำเนินการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนด ขออนุญาตใช้การจดบันทึก การบันทึกเสียง นำข้อมูลที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสม ทำการตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์แต่ละประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล และสภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) จัดหมวดหมู่และสาระของข้อมูลที่ได้เป็นประเด็นหลัก ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

สภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด ภาพรวมพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.37) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่ ($\overline{X}$ = 3.38) ด้านการบริหารจัดการ ($\overline{X}$ = 3.37) และด้านวิทยากร/บุคลากร ($\overline{X}$ = 3.36) ตามลำดับ องค์ประกอบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด ภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.81) เมื่อพิจารณา

เป็นรายด้านพบว่า อยู่ระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ด้านอาวาสสัปปายะ ($\overline{X}$ = 3.43) ด้านโภชนสัปปายะ ($\overline{X}$ = 3.40) ด้านภัสสสัปปายะ ($\overline{X}$ = 3.37) ด้านโคจรสัปปายะ ($\overline{X}$ = 3.36) ด้านอุตุสัปปายะ และด้านอิริยาปถสัปปายะ($\overline{X}$ = 3.32) ตามลำดับ

จุดแข็ง สำนักปฏิบัติธรรมตั้งอยู่ในทำเลที่เดินทางสะดวก มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน ปลอดภัย และบรรยากาศสงบเหมาะกับการปฏิบัติธรรม การจัดการเป็นระบบภายใต้การดูแลของคณะสงฆ์และเจ้าอาวาส พร้อมการสนับสนุนจากประชาชนและหน่วยงานรัฐ สถานที่สะอาด กว้างขวาง และเงียบสงบ ช่วยเสริมสร้างสมาธิและจิตใจของผู้ปฏิบัติ นอกจากนี้ยังมีการเผยแผ่หลักธรรมผ่านสื่อต่าง ๆ และได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการจัดกิจกรรม **จุดอ่อน** จำนวนสำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดตราดมีน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้มาปฏิบัติธรรม ส่งผลให้เกิดความแออัดและผู้สนใจบางส่วนพลาดโอกาส บางแห่งขาดบุคลากรที่มีความรู้และการใช้เทคโนโลยีในการเผยแผ่ธรรมะ การบริหารจัดการไม่ทั่วถึง ทำให้กิจกรรมไม่มีประสิทธิภาพ การเดินทางลำบากเนื่องจากเส้นทางซ่อมแซมหรือขาดขนส่งสาธารณะ และการประชาสัมพันธ์ไม่ครอบคลุม **โอกาส** สำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดตราดได้รับการสนับสนุนจากมหาเถรสมาคมและหน่วยงานรัฐจะช่วยให้ได้รับทรัพยากรที่จำเป็นในการพัฒนา นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวัดต่าง ๆ จะช่วยจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การพัฒนาคุณภาพการจัดการในด้านสถานที่ การบริการ และการคัดเลือกพระวิปัสสนาจารย์ที่มีความรู้ จะเพิ่มความน่าเชื่อถือและดึงดูดผู้มาปฏิบัติธรรม **อุปสรรค** สำนักปฏิบัติธรรมในตราดเผชิญปัญหาประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมลดลงและไม่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ขาดงบประมาณพัฒนาสถานที่และมาตรฐานกิจกรรม ส่งผลให้คุณภาพลดลงและรองรับผู้ปฏิบัติธรรมได้ไม่เต็มที่ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความนิยมศาสนาอื่นเป็นอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อีกทั้งเยาวชนขาดความสนใจ ทำให้การสืบสานพระพุทธศาสนาในอนาคตเป็นเรื่องท้าทาย

2. องค์ประกอบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด ประกอบด้วย 7 ด้าน ตามหลักสัปปายะ 7 ได้แก่ 1. ด้านอาวาสสัปปายะ (อาคารสถานที่) สำนักปฏิบัติธรรมควรตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่สงบ ร่มรื่น อากาศบริสุทธิ์ เอื้อต่อการปฏิบัติสมาธิ มีสถานที่สะอาดและอากาศถ่ายเทดี แต่บางแห่งยังขาดที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการพักระยะยาว ส่วนใหญ่รองรับทั้งชายและหญิง แต่ควรปรับปรุงให้เหมาะกับผู้หญิงมากขึ้น ความสะอาดและการดูแลสถานที่เป็นสิ่งสำคัญ และควรมีการซ่อมแซมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ตรงกับความต้องการในปัจจุบัน 2. ด้านโคจรสัปปายะ (การรสัญจร) การเดินทางไปสำนักปฏิบัติธรรมในตราดสะดวกสบายด้วยเส้นทางที่ดีและใกล้ตัว

เมือง ส่วนใหญ่มีโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น ถนนที่เรียบร้อยและการเข้าถึงปลอดภัย หลายแห่งจัดเตรียมบริการต่าง ๆ เช่น สถานที่บิณฑบาตใกล้แหล่งอาหาร อย่างไรก็ตาม บางแห่งยังต้องการการพัฒนาเส้นทางเพื่อให้การเดินทางราบรื่นขึ้นและส่งเสริมประสบการณ์ที่ดีในการปฏิบัติธรรม 3. ด้านภัสสสัปปายะ (การสนทนา) การสื่อสารภายในสำนักปฏิบัติธรรมสอดคล้องกับหลักธรรม ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และความเข้าใจในธรรมะอย่างมีคุณค่า การพูดคุยเข้าใจง่ายและราบรื่น สร้างความมั่นใจในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและลดความยุ่งยากในการสื่อสาร แม้จะมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ แต่การสื่อสารยังเน้นเรื่องที่ดีและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตใจ บางสำนักปฏิบัติธรรมอาจต้องปรับปรุงด้านการประชาสัมพันธ์และการสื่อสาร เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้นและทำให้เข้าใจง่ายยิ่งขึ้น 4. ด้านปุคคลสัปปายะ (บุคคลเหมาะสม) บุคคลในสำนักปฏิบัติธรรมมีความรู้และความสามารถในการบรรยายธรรมะอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้ปฏิบัติธรรมเข้าใจหลักธรรมได้ดีขึ้น การมีพระวิปัสสนาจารย์ที่มีประสบการณ์เพิ่มคุณภาพการเรียนรู้และสร้างแรงจูงใจ การสนับสนุนจากข้าราชการและภาครัฐทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างราบรื่น โดยเฉพาะการฝึกอบรมและกิจกรรมทางจิตวิญญาณ การสื่อสารภายในสำนักเข้าใจง่าย แต่บางแห่งควรปรับปรุงการประชาสัมพันธ์เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น การพัฒนาทักษะในด้านนี้จะช่วยให้การเผยแพร่ข้อมูลมีประสิทธิภาพมากขึ้น 5. ด้านโภชนสัปปายะ (อาหาร) สำนักปฏิบัติธรรมในตราดมีอาหารหลากหลายและมีคุณภาพ ทั้งคาวหวานและผลไม้ที่ตอบสนองสุขภาพของผู้ปฏิบัติธรรม การเตรียมอาหารสะอาดและถูกหลักโภชนาการเป็นสิ่งสำคัญ ทุกจานปรุงอย่างพิถีพิถันและปลอดภัยจากสารปนเปื้อน ผู้ปฏิบัติธรรมจึงมั่นใจในสุขภาพ อาหารจัดเตรียมอย่างเหมาะสมและตรงเวลา โดยมีเจ้าภาพคอยถวายอาหารอย่างเพียงพอ จังหวัดตราดมีวัตถุดิบสดใหม่จากทะเลและผักผลไม้ ทำให้การจัดเลี้ยงอาหารมีคุณภาพและตอบสนองความต้องการได้ดี 6. ด้านอุตุสัปปายะ (สภาพแวดล้อม) จังหวัดตราดมีอากาศบริสุทธิ์และเย็นสบาย เหมาะสำหรับการปฏิบัติธรรม ผู้เข้าร่วมสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้สะดวก บรรยากาศร่มรื่นจากต้นไม้และแหล่งน้ำช่วยสร้างความสงบและเพิ่มสมาธิ การออกแบบวัดมีการถ่ายเทอากาศดี ทำให้ผู้ปฏิบัติธรรมรู้สบายในระหว่างกิจกรรม ซึ่งส่งเสริมสุขภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติธรรม นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมยังช่วยให้ผู้สูงอายุและเด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างสบาย โดยไม่ต้องกังวลเรื่องสภาพอากาศ ทำให้การปฏิบัติธรรมเข้าถึงได้ง่ายสำหรับทุกคน 7. ด้านอิริยาปถสัปปายะ (รูปแบบการปฏิบัติ) การจัดการอิริยาบถ เช่น ยืน เดิน นั่ง และนอน เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการปฏิบัติธรรม การมีฐานปฏิบัติที่รองรับอิริยาบถหลากหลายช่วยให้ผู้ปฏิบัติเลือกใช้ตามความสะดวก การออกแบบสถานที่ให้ปลอดภัยและสะดวกสบายส่งเสริมสมาธิและความสงบ ควรจัดสรรพื้นที่เหมาะสมสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ

และให้ความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนอิริยาบถตามความต้องการของแต่ละบุคคล การคำนึงถึงความแตกต่างด้านอายุและสุขภาพช่วยให้ทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม การให้ความอิสระในการปรับเปลี่ยนอิริยาบถเสริมสร้างความพึงพอใจและมุ่งมั่นในการปฏิบัติธรรม

การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด ควรพัฒนาการบริหารจัดการใน 3 ด้าน คือ 1. ด้านสถานที่ วัดควรมีห้องปฏิบัติธรรมที่อากาศถ่ายเทดี มีพัดลม อาสนะเพียงพอ และห้องน้ำแยกชายหญิงที่สะอาด สถานที่ควรร่มรื่น สงบ และเอื้อต่อการทำสมาธิ มีห้องสงบจิตใจและโรงอาหารที่ถูกสุขลักษณะ การจัดที่จอดรถและที่พักควรเป็นระเบียบ พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ทางลาด ควรมีกล้องรักษาความปลอดภัย แสงสว่างเพียงพอ และการจัดการขยะอย่างเป็นระบบเพื่อรักษาความสะอาด 2. ด้านพระวิปัสสนาจารย์/บุคลากร การอบรมบุคลากรและวิทยากรอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อเพิ่มความรู้ในหลักธรรมและตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติธรรม วิทยากรควรบรรยายเข้าใจง่าย ใช้ภาษาที่เข้าถึงได้ทุกกลุ่ม ควรเพิ่มจำนวนวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญหลากหลายเพื่อการสอนที่ครอบคลุม การประเมินผลวิทยากรช่วยปรับปรุงคุณภาพการสอนและเสริมสร้างความเชื่อมั่นของผู้ปฏิบัติธรรม 3. ด้านการบริหารจัดการ การบริหารจัดการสถานที่ เวลา และที่พักที่ดีช่วยให้การปฏิบัติธรรมราบรื่น การประชาสัมพันธ์ผ่านโซเชียลมีเดียและสื่อสิ่งพิมพ์เพิ่มผู้เข้าร่วมและเชื่อมความสัมพันธ์กับชุมชน การสร้างเครือข่ายกับประชาชนและมีแผนบริหารระยะยาวช่วยให้สำนักปฏิบัติธรรมเติบโตอย่างยั่งยืนและมั่นคง

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด สำนักปฏิบัติธรรมมีจุดแข็งด้านการจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยตั้งอยู่ในทำเลสะดวกเดินทางและมีสิ่งอำนวยความสะดวก บรรยากาศสงบเงียบช่วยส่งเสริมการปฏิบัติธรรมอย่างเต็มที่ การบริหารจัดการภายใต้การดูแลของคณะสงฆ์ พร้อมการสนับสนุนจากประชาชนและหน่วยงานรัฐ ทำให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างราบรื่น และการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนผ่านสื่อต่างๆ ยังเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิลาศกาญจนธรรม (เล็ก สุธมมปญโญ) (2557) เรื่อง รูปแบบการจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดดีเด่นในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์ปฏิบัติธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค14 มีความพร้อมทั้งในด้านสถานที่และบุคลากร และนำแนวคิดการจัดการสมัยใหม่มาใช้ในการบริหาร ซึ่งช่วยให้ดำเนินการตามมาตรฐานสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ส่งผลให้มีความเข้มแข็งและสามารถสนับสนุนการดำเนินงานได้

อย่างยั่งยืน จุดอ่อนของสำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดตราด โดยจำนวนสำนักที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ปฏิบัติธรรม ทำให้เกิดปัญหาความแออัดและการเข้าถึงบริการที่ไม่สะดวก ขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรม การประชาสัมพันธ์กิจกรรมยังไม่ครอบคลุม ทำให้ผู้ที่สนใจไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมและบริการที่มีอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหากังวาล ธีรธมฺโม (ศรชัย) (2557) เรื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด พบว่า อาคารในสำนักไม่สามารถรองรับผู้มาปฏิบัติธรรมจำนวนมากได้ และมีสภาพทรุดโทรม สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ รวมถึงการขาดวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการของเจ้าสำนักและประสบการณ์ของพระวิทยากร ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม เพื่อรองรับความต้องการของผู้ปฏิบัติธรรมให้ดีขึ้น และสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โอกาสในการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม โดยเฉพาะการพัฒนาสถานที่และเส้นทางการเข้าถึง เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม การขยายจำนวนสำนักปฏิบัติธรรมจะช่วยรองรับผู้สนใจที่เพิ่มขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวัดต่าง ๆ จะช่วยเพิ่มศักยภาพในการจัดกิจกรรมและการปฏิบัติธรรมอีกทั้งยังมีโอกาสในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวรดิตถ์ธรรมาภรณ์ และคณะ (2564) เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดมหาสารคาม พบว่า พระพุทธศาสนามีแนวคิดที่สามารถนำมาแก้ไขปัญหาสังคมได้ และภาพลักษณ์ที่ดีของพระสงฆ์สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการจะช่วยทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อุปสรรคสำคัญคือการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึงทำให้ประชาชนไม่รู้จักกิจกรรมที่จัดขึ้น ส่งผลให้จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมลดลง สำนักปฏิบัติธรรมขาดงบประมาณในการพัฒนาสถานที่และกิจกรรมที่เหมาะสม ซึ่งเป็นอุปสรรคในการรองรับผู้เข้าร่วมที่เพิ่มขึ้น การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายยังเป็นเรื่องยาก เนื่องจากความหลากหลายทางวัฒนธรรมในจังหวัดตราด ความสนใจของเด็กและเยาวชนในกิจกรรมปฏิบัติธรรมยังน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของมนตร์ธัช ยานันท์บุญสิริ (2565) เรื่อง ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด พบว่า พบว่าโครงสร้างการบริหารยังไม่ชัดเจน ขาดความทันสมัย และขาดการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ ทั้งนี้ เจ้าสำนักและพระวิปัสสนาจารย์มีความรู้ความสามารถและเป็นแบบอย่างที่ดี แต่ระบบการคัดสรรบุคลากรยังขาดความชัดเจน ด้านการบริหารงบประมาณ ส่วนใหญ่ได้มาจากการบริจาค ซึ่งส่งผลให้ขาดการกำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงไม่มีแผนยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับกิจกรรมที่ดำเนินการ ทั้งนี้ ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารให้ชัดเจน

พัฒนาหลักสูตรและงบประมาณให้ทันสมัยและโปร่งใส รวมถึงนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด องค์ประกอบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด มี 7 องค์ประกอบตามหลักสัปปายะ 7 ประกอบด้วย อาวาสสัปปายะ โคจรสัปปายะ ภัสสสัปปายะ ปุคคลสัปปายะ โภชนะสัปปายะ อุตุสัปปายะ และอิริยาปถสัปปายะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวินัยธรศิริเชษฐ์ (ปู่รักษ์) (2565) เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการเสนาสนะที่พึงประสงค์ของวัด ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า รรูปแบบการบริหารจัดการเสนาสนะในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เน้นความสะดวก ความสะอาด และความปลอดภัยสำหรับพระสงฆ์และสามเณร โดยมีการจัดแบ่งเขตพุทธาวาสและสังฆาวาสอย่างชัดเจน รวมถึงการดูแลสุขอนามัยและการติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันอุบัติเหตุอย่างสม่ำเสมอ และงานวิจัยของพระมหาอัครวัฒน์ กิตฺติญาโณ (เหมือนพันธ์) (2564) เรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการเสนาสนะของวัด ตามมาตรฐานสุขาภิบาลในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการเสนาสนะในจังหวัดชัยภูมิ ต้องมีแสงสว่างเพียงพอและป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัด รวมถึงการให้ความรู้แก่เด็กเยาวชนและการรักษาสุขลักษณะของอาหารและหอฉัน

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่ การปรับปรุงสถานที่ในสำนักปฏิบัติธรรมมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติธรรม ควรออกแบบให้มีอากาศถ่ายเทสะดวก มีอุปกรณ์เพียงพอและห้องน้ำที่สะอาด รวมถึงจัดการที่จอดรถและที่พักสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจะเพิ่มความสะดวกสบายให้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพระพิพัฒน์ โสภณจิตฺโต (ทับงาม) (2563) เรื่อง การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดอ่างทอง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางปัญญา พบว่า ควรจัดสถานที่ให้สงบร่มรื่น มีพื้นที่สีเขียว และใช้วัสดุธรรมชาติในการก่อสร้าง และต้องมีอาคารรองรับการเดินจงกรมและนั่งสมาธิที่เหมาะสม เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมควรมีความรู้ ความสามารถ และภาวะผู้นำที่ดี เพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่ผู้ปฏิบัติธรรม อีกทั้งการบริหารจัดการควรใช้หลักการสมัยใหม่เพื่อวางแผนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยรวม การพัฒนาด้านสถานที่และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเพิ่มความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติธรรม และส่งเสริมการปฏิบัติธรรมให้มีความเข้มข้นและต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น ด้านพระวิปัสสนาจารย์/บุคลากร การพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากรในสำนักปฏิบัติธรรมมีความสำคัญในการยกระดับมาตรฐานการสอน ควรจัดการอบรมและประเมินผลการปฏิบัติงานของวิทยากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ การเพิ่มจำนวนวิทยากรที่มีความรู้จะช่วยรองรับผู้เข้าปฏิบัติธรรมได้มากขึ้น สอดคล้องกับ

งานวิจัยของเณรัชฌา ศักดิ์ศิริสัมพันธ์ (2557) เรื่อง พุทธวิธีบริหารเพื่อการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม พบว่า ควรเน้นการพัฒนาบุคลากร สถานที่ สื่อ และหลักสูตร โดยใช้หลักสติปัฏฐาน 4 สำหรับคณะสงฆ์ และสร้างศูนย์การเรียนรู้ทางธรรมครบวงจรสำหรับคฤหัสถ์ การจัดการอบรมและการประเมินผลอย่างมีระบบจะช่วยให้การบริหารจัดการสอดคล้องกับหลักธรรม เช่น ไตรสิกขา และเมตตา ซึ่งจะส่งเสริมการปฏิบัติธรรมและช่วยรักษาหลักธรรมให้กับคนรุ่นหลังได้ปฏิบัติสืบต่อไป ด้านการบริหารจัดการ ควรมีการวางแผนบริหารจัดการที่ดี ทั้งด้านสถานที่ เวลา และการพักอาศัย รวมถึงการประชาสัมพันธ์กิจกรรมอย่างทั่วถึงผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น โซเชียลมีเดีย และสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อให้การดำเนินงานมีความยั่งยืนและถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของอารีย์ เกาะเต้น และกฤษฎา นันทเพ็ชร (2561) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์ปฏิบัติธรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า สภาพทั่วไปด้านการบริหารจัดการ ยังขาดปัจจัยในการดำเนินการ ขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำงาน ด้านวิทยากรหรือบุคลากร พระธรรมทูตมีความรู้ด้านสถานที่ มีการเช่าพื้นที่เพื่อการตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรม การพัฒนารูปแบบการบริหาร คือ ด้านการบริหารจัดการ ต้องใช้กลยุทธ์เพื่อสนับสนุนการทำงานโดยตั้งเป้าหมายให้ชัดเจน มีการแบ่งหน้าที่ในการทำงานให้ตรงกับทักษะความชำนาญ มีการวางแผนกิจกรรมทั้งระยะสั้นและระยะยาว ด้านวิทยากร มีความรู้ ความประพฤติดี และสามารถนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดในจังหวัดตราด ต้องอาศัยหลักการบริหารจัดการ 3 ด้าน โดยบูรณาการร่วมกันกับการบริหารจัดการตามหลักสัปปายะ 7 เพื่อให้ครอบคลุมสภาพการบริหารจัดการที่เป็นอยู่ สามารถผลักดันจุดเด่น แก้ไขจุดด้อย รวมถึงการนำโอกาสและอุปสรรคมาใช้ในการโดยการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดตราดต้องดำเนินการตามหลักสัปปายะ 7 ด้าน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม การจัดการสถานที่ (อาวาสสัปปายะ) ที่ควรมีสภาพแวดล้อมสงบ ร่มรื่น พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกและการดูแลสถานที่ที่ดี การเดินทาง (โคจรสัปปายะ) ควรสะดวก ปลอดภัย แต่บางแห่งยังต้องพัฒนาเส้นทางให้ราบรื่นยิ่งขึ้น การสื่อสาร (ภัสสสัปปายะ) ควรมีการสื่อสารที่เข้าใจง่ายและการประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย การจัดการบุคลากร (ปุคคลสัปปายะ) เน้นการมีวิทยากรที่มีความรู้และทักษะในการสอนธรรมะ การจัดการอาหาร (โภชนสัปปายะ) ควรมีคุณภาพ สะอาดและถูกหลักโภชนาการ สภาพแวดล้อม (อุตุสัปปายะ) ควรเหมาะสมกับการปฏิบัติธรรม ส่งเสริมความสงบและสมาธิ และการจัดการรูปแบบการปฏิบัติ (อิริยาปถสัปปายะ) ควรยืดหยุ่นและเหมาะกับทุกเพศวัย และเพื่อพัฒนาให้สำนักปฏิบัติธรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรมุ่งเน้นการปรับปรุง 3 ด้านหลัก ได้แก่ การพัฒนาสถานที่ให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันและเอื้อต่อการปฏิบัติธรรม การพัฒนาบุคลากรและวิทยากรให้มีทักษะการสื่อสารและความรู้ที่ทันสมัย และการบริหารจัดการที่มีแผนระยะยาวเพื่อรองรับการเติบโตและความยั่งยืนของสำนักปฏิบัติธรรมในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องควรจัดทำนโยบายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม โดยการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรที่เพียงพอ

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัดเพื่อกำกับดูแลและประสานงานการดำเนินกิจกรรมของสำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดตราด

3. รัฐบาลและองค์กรที่รับผิดชอบควรมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในสำนักปฏิบัติธรรมให้มีความรู้ความสามารถในการบรรยายธรรมะและการบริหารจัดการมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สำนักปฏิบัติธรรมควรปรับปรุงสถานที่ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติธรรม เช่น มีห้องปฏิบัติธรรมที่สะอาด มีอุปกรณ์ที่เพียงพอ เพื่อรองรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม

2. บุคลากรในสำนักปฏิบัติธรรมควรพัฒนาทักษะการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ของบุคลากรในสำนักปฏิบัติธรรม เพื่อให้สามารถเผยแผ่หลักธรรมคำสอนและข้อมูลกิจกรรมปฏิบัติธรรมให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น

3. สำนักปฏิบัติธรรมควรส่งเสริมการฝึกอบรมบุคลากรและวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในการบรรยายธรรมะให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมของประชาชนในจังหวัดตราด เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม

2. ควรวิจัยเปรียบเทียบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดตราดกับจังหวัดอื่น ๆ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม

3. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อประเมินผลการปฏิบัติธรรมที่มีต่อชีวิตประจำวันของผู้ปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

เณรัชฌา ศักดิ์ศิริสัมพันธ์. (2557). *พุทธวิธีบริหารเพื่อการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูวรดิตถ์ธรรมาภรณ์. และคณะ. (2564). รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดมหาสารคาม. *Journal of Buddhist Education and Research: JBER*, 7(2), 67-76.

พระครูวินัยธรศิริเชษฐ์ สิริวฑฺฒโน (ปู่รักษ์). (2565). *รูปแบบการบริหารจัดการเสนาสนะที่พึงประสงค์ของวัด ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูวิโรจน์เขมคุณ (ไพโรจน์ เขมจิตฺโต). (2563). รูปแบบการบริหารสำนักปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 4 ในจังหวัดสิงห์บุรี. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ,* 5(5), 12-25.

พระครูวิลาศกาญจนธรรม (เล็ก สุธมฺมปญฺโญ). (2557). *รูปแบบการจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ดีเด่นในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 14* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพิพัฒน์ โสภณจิตฺโต (ทับงาม). (2563). *การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดอ่างทอง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางปัญญา* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหากังวาล ธีรธมฺโม (ศรชัย). (2557). *การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาอัครวัฒน์ กิตฺติญาโณ (เหมือนพันธ์). (2564). *การพัฒนาการบริหารจัดการเสนาสนะของวัดตามมาตรฐานสุขาภิบาลในจังหวัดชัยภูมิ* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มนตร์ธัช ยานันท์บุญสิริ. (2565). ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด. *วารสารสันติศึกษา*, 10(6), 2384 - 2396.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2566). *ทะเบียนสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดตามมติมหาเถรสมาคม*. สืบค้น 20 ตุลาคม 2566, จาก https://www.onab.go.th/th/content/category/detail/id/20/iid/32919

อารีย์ เกาะเต้น และกฤษฎา นันทเพ็ชร. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์ปฏิบัติธรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6(4), 1448 - 1460.

การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี*

MANAGEMENT OF PUBLIC WELFARE OF SANGHA ADMINISTRATION IN CHANTHABURI PROVINCE

วารีญา ม่วงเกลี้ยง, ประเสริฐ ธิลาว
Wareeya Muangkliang, Prasert Thilao
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: 6401104008@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี 3. นำเสนอการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 12 รูปหรือคน โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการมีทั้งจุดแข็ง เช่น โครงสร้างการบริหารที่เป็นระบบ ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจน มีเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง และจุดอ่อน เช่น การจัดสรรงบประมาณยังไม่เป็นระบบ ขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ขาดแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน 2. ปัจจัยที่ส่งผล ได้แก่ การมีทรัพยากรที่เพียงพอ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การพัฒนาทักษะความรู้ของพระสงฆ์ การสร้างความโปร่งใสน่าเชื่อถือ การประยุกต์ใช้ IT การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และการพัฒนาระบบติดตามประเมินผล 3. แนวทางที่นำเสนอเน้นการสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา ยกระดับการบริหารจัดการภายใน พัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ และจัดการทรัพยากรให้เพียงพอ โดยมีกลยุทธ์สำคัญ เช่น จัดตั้งศูนย์อบรมพระธรรมทูต ส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรม จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาและเผยแผ่ศาสนา พัฒนาระบบฐานข้อมูลดิจิทัล สร้างเครือข่ายความร่วมมือ พัฒนาศักยภาพบุคลากรและนำ IT มาใช้ในการบริหารจัดการ

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; งานสาธารณสงเคราะห์; คณะสงฆ์; การพัฒนาศักยภาพ

*Received October 15, 2024; Revised November 15, 2024; Accepted November 17, 2024

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the general state of public welfare management by the Sangha in Chanthaburi Province, 2. To examine factors affecting the public welfare management by the Sangha in Chanthaburi Province, and 3. To propose guidelines for public welfare management by the Sangha in Chanthaburi Province, conducted by the qualitative research. Data was collected by in-depth interviewing 25 key informants and 12 participants in focus group discussion Data were analyzed by content descriptive interpretation.

The research findings revealed that: 1. The general management conditions had both strengths and weaknesses. Strength such as a systematic management structure, leaders with clear vision, and strong collaborative networks. Weaknesses, such as unsystematic budget allocation, lack of personnel with specific expertise, insufficient public relations, and lack of clear operational plans. 2. Factors that influenced management included sufficient resources, building collaborative networks, developing knowledge and skills of monks, creating transparency and credibility, applying IT, promoting community participation, and developing a monitoring and evaluation system. 3. The proposed guidelines emphasized strengthening Buddhism, improving internal management, developing into a Buddhist learning organization, and managing resources sufficiently. Key strategies included establishing a training center for missionary monks, promoting Pali studies, setting up a fund for education and propagation of religion, developing a digital database system, building collaborative networks, developing personnel potential, and applying IT in management.

Keywords: Management, Public Welfare Work, Sangha, Capacity Development

บทนำ

การบริหารกิจการคณะสงฆ์เป็นภารกิจของพระสังฆาธิการที่จะต้องปฏิบัติ 6 ประการ ได้แก่ 1. การปกครอง ซึ่งเป็นงานการควบคุม กำกับ ดูแล และส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยของพระภิกษุ สามเณร และคฤหัสถ์ในปกครองหรือที่พักอาศัยอยู่ในวัดให้

ประพฤติตนด้วยความถูกต้องเรียบร้อย 2. การศาสนศึกษา เป็นการให้บริการด้านการศึกษาแก่พระสงฆ์ และอุบาสกอุบาสิกา หรือการอนุเคราะห์สังคมด้วยธรรมทาน 3. การศึกษาสงเคราะห์ คือ การจัดการศึกษาเพื่อสงเคราะห์แก่ประชาชนทั่วไป รวมถึงการสงเคราะห์ปวงชนทั้งก่อนวัยเรียนและในวัยเรียนให้ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตามสมควร 4. การเผยแผ่เป็นบทบาทหรือภาระหน้าที่ของพระสังฆาธิการหรือพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน 5. การสาธารณูปการ ซึ่งเป็นการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุและ ศาสนสถาน และการควบคุม ดูแลกิจการของวัด และ 6. การสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งเป็นการให้การสงเคราะห์ประชาชนตามความต้องการและความจำเป็นในรูปแบบต่าง ๆ เป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ), 2540) ดังนั้น การบริหารกิจการคณะสงฆ์จึงถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญ เพราะถ้ามีระบบบริหารจัดการที่ดี พระพุทธศาสนาก็มีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้า การบริหารจัดการที่ดีจะต้องมีรูปแบบและวิธีการจัดการอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งงาน กระจายงานให้ผู้บริหารระดับต่าง ๆ รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถ (กรมการศาสนา, 2540)

การปฏิบัติงานสาธารณะสงเคราะห์ของพระพุทธเจ้าดังที่ปรากฏในพระไตรปิฎก สรุปได้ว่าการบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์และการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีการวางนโยบายวิธีการไว้อย่างรัดกุม มิได้หมายถึงการออกไปเผยแผ่พระศาสนาแต่เพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงการจัดองค์การการบริหารพระพุทธศาสนาด้วย ที่เป็นกระบวนการเบ็ดเสร็จพร้อมกันไปในตัว เป็นการบริหารสาธารณะสงเคราะห์เพื่อมวลมนุษย์ทั้งโลก ตัวอย่างเช่น ในสมัยพุทธกาลที่พระพุทธเจ้าทรงส่งสาวกไปประกาศพระศาสนาก็ดี หรือแม้แต่หลังพุทธกาลยุคพระเจ้าอโศกมหาราชส่งสมณทูตไปประกาศศาสนาทั้ง 9 สายก็ตาม ไม่ได้มีเป้าหมายในการเผยแผ่พระศาสนาแต่อย่างเดียว แต่ให้ไปเพื่อเข้าถึงประชาชนและนำหลักธรรมไปแนะนำชี้แจงให้เข้าใจและช่วยเหลือประชาชน กระทำสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ สงเคราะห์ อนุเคราะห์แก่ประชาชนที่เดือดร้อน โดยมีรูปแบการจัดการบริหารในด้านต่าง ๆ ให้ดี อันจะทำให้การประสานความร่วมมือระหว่างกันเป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน สามารถนำมาใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนได้ (สุริยนต์ น้อยสงวน, 2559)

วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นหน่วยงานที่เข้าถึงและมีปฏิสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด เจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้นำองค์กรหรือผู้บริหารสูงสุดของวัดมีส่วนสำคัญในการผลักดันและพัฒนาความสัมพันธ์อันดีภายในวัดเพื่อให้พระสงฆ์ซึ่งเป็นสมาชิกในวัดนั้นรักษาพระธรรมวินัยเป็นแบบอย่างที่ดีรวมถึงทำงานร่วมกันให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่สถาบันพุทธศาสนากำหนดไว้ งานสาธารณสงเคราะห์เป็นกิจกรรมที่วัดหรือพระสงฆ์ดำเนินการ

เพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ ทั้งการสาธารณสงเคราะห์และการสงเคราะห์บุคคล โดยแยกออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1. การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล 2. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ 3. การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ และ 4. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป (พระสมุห์วศิน วิสุทโธ (พงษ์ศักดิ์), 2563) โดยในการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาซึ่งมีทั้งเชิงรับเชิงรุก การเผยแผ่เชิงรับทำโดยการเทศน์การสอนหลักธรรมเป็นหลัก ส่วนการเผยแผ่เชิงรุกคือการใช้การสงเคราะห์ในรูปแบบต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นเป็นตัวนำคนเข้าหาธรรมะ การบริหารงานสาธารณสงเคราะห์ที่นำไปสู่วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ จำเป็นต้องมีการบริหารงานอย่างเป็นระบบ โดยการนำเอาปัจจัยทางการบริหาร ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการรวมถึงเทคโนโลยี มาทำงานร่วมกัน เพื่อให้การปฏิบัติภารกิจต่างๆ ของคณะสงฆ์เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

ปัจจุบันคณะสงฆ์ได้มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดยุทธศาสตร์การปฏิรูปการบริหารกิจการคณะสงฆ์จึงมีการนำหลักการบริหารจัดการเข้ามาใช้กับงานสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งเป็นงานเกี่ยวกับงานที่พระสงฆ์ให้ความสงเคราะห์คนในชุมชน เป็นการช่วยเหลือชุมชนและสังคมในรูปแบบต่างๆ ทั้งทางวัตถุและจิตใจ ได้แก่ การส่งเสริมทำนุบำรุงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาจิตใจ การพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น มีคณะสงฆ์เป็นผู้นำที่สำคัญ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เป็นผู้มีความสมดุลทั้งทางกาย วาจา และใจ งานการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ นอกจากจะเป็นการช่วยเหลือประชาชนในสิ่งที่พวกเขาต้องการและมีความจำเป็นแล้วยังเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างวัดกับชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย

คณะสงฆ์มีปัญหาสำคัญหลายประการ ปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งคือ ปัญหาด้านโครงสร้างการบริหารคณะสงฆ์และการบริหารจัดการวัดยังเป็นแบบรวมอำนาจ กล่าวคือเป็นการบริหารที่รวมอำนาจอยู่ที่ส่วนกลาง ทำให้ขาดบุคลากรที่จะทำหน้าที่สนองงาน ขาดองค์กรหรือหมู่คณะทำงานที่จะช่วยรองรับหรือสนับสนุนทำให้การทำงานไม่ต่อเนื่อง อีกทั้งยังขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ บุคลากรที่มีอยู่ก็มีงานล้นมือ บางส่วนไม่เข้าใจงาน ไม่ใส่ใจ ไม่ทุ่มเทและเสียสละ หรือขอบข่ายของงานไม่ชัดเจนเท่าที่ควร บางส่วนถูกครอบงำด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่จนประพฤติผิดพระธรรมวินัย จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ทำให้ไม่สามารถปรับระบบการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์

การบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของพระพุทธศาสนา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีกลยุทธ์การบริหารการจัดการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นระบบและชัดเจน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและเกิดความร่วมมือกัน มีการจัดสรรทรัพยากร

ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ปัณณธร เธียรชัยพฤกษ์ และคณะ, 2564) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสาธารณสงเคราะห์ ควรจะมีการยกระดับให้เข้มแข็งผ่านโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นสาธารณประโยชน์ตามสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น การช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัย ภัยพิบัติทางธรรมชาติต่าง ๆ การทำนุบำรุงสาธารณสมบัติ การพัฒนาตำบลหมู่บ้าน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ด้วยการพัฒนาทักษะพระสังฆาธิการให้มีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการสมัยใหม่ มีการปฏิรูปการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านสาธารณสงเคราะห์ ให้ทันกับกระแสโลกาภิวัตน์

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาและวิเคราะห์สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำเป็นการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี ในสภาวการณ์ของสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม อย่างมากมาย ทั้งนี้เพื่อให้คณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีในฐานะที่เป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการสงเคราะห์ประชาชนผู้เดือดร้อนและด้อยโอกาส ได้มีแนวทางในการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์สำหรับพระสังฆาธิการซึ่งเป็นบุคลากรของคณะสงฆ์ได้น้อมนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ ตอบสนองความต้องการของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างตรงประเด็นและเป็นรูปธรรมสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อนำเสนอการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากพระสังฆาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิ

นักวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จำนวน ๒๕ รูปหรือคน แบ่งออกเป็น ๕ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ ๑ กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย จำนวน ๕ ท่าน กลุ่มที่ ๒ กลุ่มผู้ปฏิบัติ จำนวน ๕ ท่าน กลุ่มที่ ๓ กลุ่มผู้สนับสนุน จำนวน ๕ คน กลุ่มที่ ๔ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน ๕ ท่าน กลุ่มที่ ๕ กลุ่มนักวิชาการการจัดการเชิงพุทธ จำนวน ๕ ท่าน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่มเฉพาะซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดในการวิจัย ผลการตรวจสอบความเที่ยง โดยใช้ดัชนีวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (CVI) ได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (Content Validity for Scale, S-CVI) เท่ากับ ๑.๐๐ และได้ความสอดคล้องเชิงเนื้อหารายข้อ (Item Content Validity Index, I-CVI) เท่ากับ ๑.๐๐

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้ ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง

กรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้ ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็นโดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก และการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ นำข้อมูลดิบที่ได้จากการสัมภาษณ์มารวบรวมเพื่อทำการวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสังเคราะห์เอกสารการพัฒนาการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐาก ของคณะสงฆ์ รวมทั้งเก็บข้อมูลในพื้นที่ตามระเบียบวิจัย และตรงตามประเด็นโจทย์วิจัย วิธีดำเนินงานวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การสังเคราะห์เนื้อหา (Synthesis) ตามลำดับขั้นตอน

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี เผยให้เห็นภาพรวมที่ซับซ้อนของการดำเนินงานด้านนี้ คณะสงฆ์มีจุดแข็งที่สำคัญ ได้แก่ โครงสร้างการบริหารที่เป็นระบบ ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจน จิตอาสาของพระสงฆ์ เครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง และศักยภาพของวัดในการเป็นศูนย์กลางช่วยเหลือชุมชน อย่างไรก็ตาม ยังมีจุดอ่อนที่ต้องปรับปรุง เช่น การจัดสรรงบประมาณที่ยังไม่เป็นระบบ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง การประชาสัมพันธ์ที่ยังไม่ทั่วถึง และการขาดแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน นอกจากนี้ ยังมีโอกาสที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ อาทิ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน และนโยบายรัฐที่ส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องเผชิญกับอุปสรรคหลายประการ เช่น การขาดความรู้ความเข้าใจในระบบบริหารจัดการของภาครัฐ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ การขาดระบบฐานข้อมูลที่เป็นมาตรฐาน และการขาดทักษะในการให้คำปรึกษาและดูแลทางจิตใจของบุคลากร การวิเคราะห์นี้ชี้ให้เห็นว่า แม้คณะสงฆ์จะมีศักยภาพและโอกาสในการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ แต่ก็ยังมีความท้าทายที่ต้องจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการ การเพิ่มประสิทธิภาพในการประสานงานกับภาคส่วนต่าง ๆ การพัฒนาทักษะของบุคลากร และการปรับปรุงระบบการให้ความช่วยเหลือให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาระบบฐานข้อมูล และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ จะเป็นกุญแจสำคัญในการยกระดับงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ให้สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ท้ายที่สุด การพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ในด้านการบริหารจัดการและทักษะที่จำเป็นต่างๆ จะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและความพร้อมในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีมีความยั่งยืนและสามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมได้อย่างกว้างขวางในระยะยาว

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี ได้เผยให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญที่ขับเคลื่อนงานด้านนี้ให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยครอบคลุมทั้ง 4 ด้านหลัก ได้แก่ การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ และการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ซึ่งปัจจัยสำคัญที่พบในทุกด้านประกอบด้วย การมีทรัพยากรที่เพียงพอทั้งในแง่ของงบประมาณ บุคลากร และอาสาสมัคร การสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างวัด ชุมชน ภาครัฐ และ

ภาคเอกชน การพัฒนาทักษะและความรู้ของพระสงฆ์ในด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่ การสร้างความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือในการบริหารจัดการทรัพยากร การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการข้อมูลและการดำเนินงาน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและเยาวชน การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนการบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ากับการทำงานสาธารณสงเคราะห์ นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยเฉพาะด้านที่สำคัญ เช่น การจัดทำแผนแม่บทระยะยาว การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การพัฒนานวัตกรรมทางสังคม และการสร้างความยั่งยืนทางการเงิน ทั้งนี้ ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ของเจ้าอาวาสก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยผลักดันให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย ควบคู่ไปกับการสร้างความตระหนักและการสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่ การวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบการจัดการความรู้ภายในคณะสงฆ์ การส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการให้ความช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ในด้านการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือทางจิตใจแก่ประชาชน ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพของงานสาธารณสงเคราะห์ให้ตอบสนองความต้องการของสังคมได้อย่างรอบด้าน องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ที่มีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการปัจจัยหลายด้านเข้าด้วยกัน ทั้งในมิติของการบริหารจัดการ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การใช้เทคโนโลยี และการสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความท้าทายในสังคมปัจจุบัน และสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อชุมชนและสังคมในระยะยาว การนำองค์ความรู้นี้ไปประยุกต์ใช้จะช่วยยกระดับการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับบทบาทสำคัญของสถาบันศาสนาในการพัฒนาสังคมไทย

3. การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีได้เสนอแนวทางการพัฒนาที่ครอบคลุมหลายด้าน โดยมุ่งเน้นการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา การยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน การพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ และการจัดการทรัพยากรให้เพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา กลยุทธ์สำคัญประกอบด้วยการจัดตั้งศูนย์อบรมพระธรรมทูตประจำจังหวัด การส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรม การจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลพระสงฆ์และวัดแบบดิจิทัล นอกจากนี้ยังเน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรผ่านการฝึกอบรม และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้พระพุทธศาสนาในวัดและการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้แก่พระสงฆ์เป็นกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้

ในด้านการจัดการทรัพยากร มีการเสนอให้มีการระดมทุนจากภาคประชาชนและภาคเอกชน การพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างรายได้จากทรัพย์สินของวัดอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลโครงการแบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในการบริหารจัดการ และการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่เพื่อพัฒนาหลักสูตรการบริหารจัดการทรัพยากรสำหรับพระสงฆ์ ล้วนเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการยกระดับการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กลยุทธ์เหล่านี้มุ่งเน้นการสร้างความมั่นคงทางทรัพยากร การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ และการสร้างความยั่งยืนในการดำเนินกิจการพระพุทธศาสนา โดยคำนึงถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี การพัฒนาบุคลากร และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน แตกต่างกันอาจช่วยให้เกิดแนวทางการแก้ไขที่ครอบคลุมและครอบคลุมที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีสะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนของการดำเนินงานที่ต้องอาศัยการบูรณาการระหว่างหลักพุทธธรรมและการบริหารจัดการสมัยใหม่ จุดแข็งที่สำคัญ เช่น โครงสร้างการบริหารที่เป็นระบบ ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจน และศักยภาพของวัดในการเป็นศูนย์กลางช่วยเหลือชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสมุห์ไพฑูรย์ สิริภทฺโท และคณะ (2564) เรื่อง รูปแบบการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ในจังหวัดนครปฐม พบว่า วัดเป็นศูนย์กลางความเจริญและความเข้มแข็งของชุมชน อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนที่พบ เช่น การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางและการขาดแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับข้อค้นพบของพระธีรพันธุ์ ฐิตธมฺโม (บุญบาง) และคณะ (2565) เรื่อง การศึกษางานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ที่มีต่อการพัฒนาสังคม ระบุว่าพระสงฆ์ที่มีประสบการณ์ในด้านนี้ยังมีจำนวนน้อย ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์อย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับความท้าทายในการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีครอบคลุมทั้ง 4 ด้านหลักตามกรอบการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูชินวรานุวัตร (สิงห ชินวโร) (2558) เรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๕ ที่แบ่งการบริหารจัดการการสาธารณสงเคราะห์เป็น 4 ประการคล้ายคลึงกัน

ปัจจัยสำคัญที่พบ เช่น การมีทรัพยากรที่เพียงพอ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง และการพัฒนาทักษะและความรู้ของพระสงฆ์ สอดคล้องกับข้อเสนอของพระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตฺติปณฺโญ ที่เน้นการจัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุน การสร้างเครือข่าย และการพัฒนาศักยภาพบุคลากร นอกจากนี้ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการพัฒนาระบบการติดตามประเมินผลที่พบในการวิจัยนี้ สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการในบริบทอื่นๆ เช่น การวิจัยของฤทัย สันทัดวัฒนา (2558) เรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการสมาคมว่ายน้ำแห่งประเทศไทย และสมชัย วงษ์นายะ และทวนทอง เชาวกีรติพงศ์ (2556) เรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการหมู่บ้านในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดกำแพงเพชรและจังหวัดตาก ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีและการพัฒนาระบบการติดตามประเมินผลเช่นกัน

3. การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีที่นำเสนอในการวิจัยนี้มุ่งเน้นการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา การยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน การพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ และการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการในงานวิจัยอื่น ๆ เช่น การวิจัยของปนิดา เนื่องพะนอม (2560) เรื่อง กลยุทธ์การบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ที่เสนอกลยุทธ์การบริหารแบบยั่งยืนโดยใช้แผนเป็นฐาน อย่างไรก็ตาม กลยุทธ์ที่นำเสนอในการวิจัยนี้มีความเฉพาะเจาะจงกับบริบทของคณะสงฆ์ เช่น การจัดตั้งศูนย์อบรมพระธรรมทูตประจำจังหวัด และการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรม ซึ่งสะท้อนถึงความพยายามในการบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับการบริหารจัดการสมัยใหม่ นอกจากนี้ การเน้นการพัฒนาระบบฐานข้อมูลพระสงฆ์และวัดแบบดิจิทัล แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อยกระดับการบริหารจัดการองค์กรทางศาสนาในยุคดิจิทัล ซึ่งนับเป็นนวัตกรรมสำคัญที่สอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน ทั้งนี้ ความท้าทายสำคัญในการนำกลยุทธ์เหล่านี้ไปปฏิบัติคือการสร้างสมดุลระหว่างการรักษาคุณค่าและหลักการทางพระพุทธศาสนากับการปรับตัวให้เข้ากับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

องค์ความรู้จากการวิจัย

- **ด้านสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา**
  - จัดตั้งศูนย์อบรมพระธรรมทูตประจำจังหวัด
  - ส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรม
  - จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา
  - พัฒนาระบบฐานข้อมูลพระสงฆ์และวัดแบบดิจิทัล
  - สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวัดและสถาบันการศึกษา
- **ด้านยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน**
  - พัฒนาระบบฐานข้อมูลดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการ
  - ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม
  - พัฒนาศักยภาพบุคลากรผ่านการฝึกอบรม
  - นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ
  - พัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลโครงการแบบมีส่วนร่วม
- **ด้านพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ**
  - จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้พระพุทธศาสนาในวัด
  - พัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้แก่พระสงฆ์
  - สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา
  - จัดตั้งห้องสมุดธรรมะในวัด
  - พัฒนาหลักสูตรการอบรมธรรมะที่ทันสมัย
- **ด้านมีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา**
  - ระดมทุนจากภาคประชาชนและภาคเอกชน
  - พัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ
  - สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน
  - พัฒนาทักษะการบริหารจัดการทรัพยากรให้แก่พระสงฆ์
  - สร้างรายได้จากทรัพย์สินของวัดอย่างเหมาะสม

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่สังเคราะห์จากงานวิจัย

การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีมุ่งเน้นการพัฒนาในสี่ด้านหลัก ได้แก่ การสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา การยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน การพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ และการจัดการทรัพยากรให้เพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา โดยในด้านการสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา มีการดำเนินการจัดตั้งศูนย์อบรมพระธรรมทูตประจำจังหวัด ส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรม จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา พัฒนาระบบฐานข้อมูลพระสงฆ์และวัดแบบดิจิทัล รวมถึงสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวัดและสถาบันการศึกษา ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งให้กับพระพุทธศาสนาในพื้นที่ ในส่วนของการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาค

ประชาสังคม พัฒนาศักยภาพบุคลากรผ่านการฝึกอบรม นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ และพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลโครงการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กรสงฆ์ ด้านการพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้พระพุทธศาสนาในวัด พัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้แก่พระสงฆ์ สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา จัดตั้งห้องสมุดธรรมะในวัด และพัฒนาหลักสูตรการอบรมธรรมะที่ทันสมัย ซึ่งจะช่วยให้วัดกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชน สุดท้าย ในด้านการจัดการทรัพยากรให้เพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา มีการระดมทุนจากภาคประชาชนและภาคเอกชน พัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน พัฒนาทักษะการบริหารจัดการทรัพยากรให้แก่พระสงฆ์ และสร้างรายได้จากทรัพย์สินของวัดอย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้มีทรัพยากรเพียงพอในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นถึงความพยายามของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีในการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป โดยนำเทคโนโลยีและแนวคิดการบริหารจัดการสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ ควบคู่ไปกับการรักษาและส่งเสริมหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้พระพุทธศาสนายังคงเป็นที่พึ่งทางจิตใจและเป็นรากฐานสำคัญของสังคมไทยต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีควรกำหนดนโยบายการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ด้านการบริหารจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์

2. ควรมีนโยบายส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวัด ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อระดมทรัพยากรและความเชี่ยวชาญในการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรจัดตั้งศูนย์อบรมพระธรรมทูตประจำจังหวัด เพื่อพัฒนาทักษะและความรู้ของพระสงฆ์ในการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์แบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในกระบวนการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

2. ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ระหว่างคณะสงฆ์ในจังหวัดต่างๆ เพื่อค้นหาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) และปัจจัยแห่งความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา. (2540). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยการคณะสงฆ์และการพระศาสนา.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมศาสนา.

ปนิดา เนื่องพะนอม. (2560). กลยุทธ์การบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ปัณณธร เธียรชัยพฤกษ์ และคณะ. (2564). กลยุทธ์การบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของพระพุทธศาสนา. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์,* 8(5), 378-392.

พระครูชินวรานุวัตร (สิงห ชินวโร). (2558). *การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 15* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสมุห์ไพฑูรย์ สิริภทฺโท และคณะ. (2564). รูปแบบการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ในจังหวัดนครปฐม. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์,* 10(1), 149-159.

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ). (2540). *เอกสารประกอบคำบรรยาย เรื่อง การคณะสงฆ์และการพระศาสนา.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธีรพันธุ์ ฐิตธมฺโม (บุญบาง) และคณะ. (2565). การศึกษางานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ที่มีต่อการพัฒนาสังคม. *วารสารวิจัยวิชาการ,* 5(2), 25-34.

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2539). *การปกครองคณะสงฆ์ไทย.* กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.

พระสมุห์วศิน วิสุทโธ (พงษ์ศักดิ์). (2563). พระสงฆ์การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์: บทบาทและความสำคัญ. *วารสารศิลปะศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ,* 2(1), 357-366.

ฤทัย สันทัดวัฒนา. (2558). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการสมาคมว่ายน้ำแห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต,* 11(1), 161-169.

สมชัย วงษ์นายะ และทวนทอง เชาวกีรติพงศ์. (2556). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการหมู่บ้านในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดกำแพงเพชรและจังหวัดตาก. *สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,* 19(1), 1-12.

สุริยนต์ น้อยสงวน. (2559). รูปแบบการปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร,* 6(ฉบับพิเศษ), 383-394.

การพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี*

DEVELOPMENT OF ADMINISTRATION OF THE NETWORK OF MERIT-MAKING FUNDS FOR SICK MONKS IN CHANTHABURI PROVINCE

พระสมุห์วีระ สุนฺทโร (โสธร)
Phrasamu Weera Sundaro (Sothorn)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: 6401104008@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี 2. ศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี และ 3. นำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 25 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 12 รูปหรือคน โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1. จุดแข็งที่สำคัญได้แก่ การมีเครือข่ายการบริหารที่มีประสิทธิภาพ คณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถและจิตอาสา ความสามารถในการระดมทุนอย่างต่อเนื่อง และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ ส่วนจุดอ่อนที่สำคัญ ได้แก่ การสื่อสารภายในเครือข่ายที่ขาดความชัดเจน ข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากร และการขาดแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจน 2. ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารเครือข่ายประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และการได้รับการสนับสนุนจากภายนอกอย่างครอบคลุม ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้การดำเนินงานของเครือข่ายมีความเข้มแข็งและยั่งยืน สามารถตอบสนองความต้องการของพระภิกษุอาพาธได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3. แนวทางการพัฒนาการบริหารเครือข่ายครอบคลุม 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านสมาชิก ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และพัฒนา โดยเน้นการจัดการงบประมาณอย่างเป็นระบบ การเพิ่มและพัฒนาสมาชิก การปรับปรุงกระบวนการ

*Received October 15, 2024; Revised November 15, 2024; Accepted November 17, 2024

ทำงานภายใน และการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้จะช่วยยกระดับประสิทธิภาพการบริหารเครือข่าย
คำสำคัญ: การพัฒนา; การบริหาร; เครือข่าย; กองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี

Abstract

Objective of this research article were: 1. To study the general conditions of the management of the Merit-Making Fund Network for sick Monks in Chanthaburi Province, 2. To examine the success factors in managing the Merit-Making Fund Network for sick Monks and 3. To propose guidelines for developing the Merit-Making Fund Network for sick Monks management. The researcher employed qualitative research design, collected data through in-depth interviews with 25 key informants and 12 participants in focus group discussion. Data was analyzed using contextual content analysis techniques.

The research findings revealed that: 1. Key strengths included an efficient management network, knowledgeable and volunteer-minded committee members, continuous fundraising capabilities, and the application of information technology in management. Significant weaknesses were unclear internal network communication, budget and resource limitations, and the lack of a clear strategic plan. 2. Success factors in Merit-Making Fund Network for sick Monks management comprised four main elements: effective leadership, efficient group management, promotion of participation from all sectors, and comprehensive external support. These factors contributed to the network's strength and sustainability, enabling it to effectively meet the needs of sick monks. 3. Development guidelines for network management cover four main areas: finance, membership, internal processes, and learning and development. These focused on systematic budget management, increasing and developing membership, improving internal work processes, and promoting continuous learning and development. Implementing these guidelines would help enhance network management efficiency and result in higher quality.
Keywords: Development; Management; Network; Ill Monks Fund of Chanthaburi Province

บทนำ

ในการบริหารเครือข่ายนั้นมีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการหลายประการ ได้แก่ 1. โครงสร้างการบริหารเครือข่ายไม่เหมาะสม เช่น โครงสร้างไม่ครอบคลุมภารกิจของเครือข่าย โครงสร้างเป็นแบบแนวดิ่งมากเกินไป สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเครือข่าย เป็นต้น 2. เทคนิคในการบริหารจัดการไม่เหมาะสม เช่น ขาดความชัดเจนในนโยบาย 3. การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการทำงาน 4. ขาดปัจจัยสนับสนุน เช่น งบประมาณไม่มีหรือมีแต่ไม่เพียงพอ ขาดวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่สนับสนุนให้การดำเนินงานของเครือข่ายประสบความสำเร็จ เป็นต้น 5. ระบบการติดต่อประสานงานของเครือข่ายไม่มีประสิทธิภาพ เช่น ไม่มีศูนย์กลางในการติดต่อประสานงาน ขาดช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกกับเครือข่าย เป็นต้น 6. เครือข่ายเกิดความขัดแย้ง ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั้งระหว่างผู้บริหารและสมาชิก ความขัดแย้งระหว่างสมาชิกกับสมาชิกด้วยกัน หรือความขัดแย้งกับบุคคล กลุ่มองค์กรอื่น ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน จะทำให้เกิดความแตกแยกขึ้นในเครือข่าย ถูกต่อต้านและทำให้การดำเนินงานของเครือข่ายไม่ประสบความสำเร็จ 7. เครือข่ายไม่มีรายได้ของตนเอง ในกรณีที่เครือข่ายขาดแคลนเงินทุนในการดำเนินงานทำให้ไม่สามารถดำเนินงานได้เต็มศักยภาพและไม่สามารถดำรงเครือข่ายไว้ได้ 8. การบริหารที่ไม่โปร่งใส เกิดปัญหาในการจัดทำบัญชีทางการเงิน ทำให้สมาชิกไม่ไว้วางใจในผู้บริหารจัดการเครือข่าย จึงถอนตัวออกจากเครือข่าย 9. ขาดแนวร่วมในการทำงาน ถ้าหากเครือข่ายขาดแนวร่วมทั้งที่เป็นเครือข่ายประเภทเดียวกันและแนวร่วมประเภทอื่น ๆ เช่น นักวิชาการ สื่อสารมวลชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เป็นต้น ก็จะทำให้ขาดพลังที่หนุนเสริมไม่สามารถขยายเครือข่ายออกไปได้ 10. การรวมศูนย์ ปัญหานี้มักเกิดจากคณะกรรมการหรือผู้นำเครือข่ายบางคน บางกลุ่มเมื่อบริหารจัดการเครือข่ายต่อกันเป็นเวลานานจะเกิดการผูกขาดในการบริหารและดำเนินงานเครือข่ายในนามตนเองมากกว่าที่จะบริหารและดำเนินการเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับสมาชิก สมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเครือข่าย ทำให้ขาดลักษณะของความเป็นเครือข่ายและไม่สามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้ (สนธยา พลศรี, 2548)

ด้วยเหตุนี้พระสงฆ์ในท้องถิ่นต่าง ๆ จึงเป็นตัวของตนเองในแง่ที่เป็นอิสระจากส่วนกลางโดยกลมกลืนเข้ากับชุมชนมากกว่า แต่ทั้งนี้ก็ไม่ได้หมายความว่าแต่ละวัดจะอยู่อย่างเอกเทศ หากมีการรวมกันเป็นเครือข่ายการดูแลของพระผู้ใหญ่ที่มีฐานะอุปัชฌาย์ทำหน้าที่ให้การอุปสมบทแก่กุลบุตรทำให้เกิดสายสัมพันธ์แบบอาจารย์กับศิษย์ ส่วนใหญ่ในภาคกลางจะมีเครือข่ายวัดใหญ่ในเมืองแวดล้อมด้วยวัดเล็ก ๆ ตามหัวเมืองเจ้าอาวาสที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายทำหน้าที่ระงับข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นตามวัดในเครือข่าย (พระไพศาล วิสาโล, 2546)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาและวิเคราะห์สภาพทั่วไปของ ทั้งนี้เพื่อให้คณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีในฐานะที่เป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการสงเคราะห์ประชาชนผู้เดือดร้อนและด้อยโอกาส ได้มีแนวทางในการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์สำหรับพระสังฆาธิการซึ่งเป็นบุคลากรของคณะสงฆ์ได้น้อมนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ อย่างมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างตรงประเด็นและเป็นรูปธรรมสืบต่อไป

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษาวิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี” เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลอันเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่คณะสงฆ์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับภารกิจการพัฒนาเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี โดยใช้การพัฒนาเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธของภายในวัด ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเสริมสร้างความสำเร็จของการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากพระสังฆาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จำนวน 25 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Form) แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี ตอนที่ 3 บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยส่งเสริมการพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี ตอนที่ 4 บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี ตอนที่ 5 บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้ ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ ทำการนัดวันเวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้ ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็นโดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก และการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ นำข้อมูลดิบที่ได้จากการสัมภาษณ์มารวบรวมเพื่อทำการวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสังเคราะห์เอกสารการพัฒนาการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์ รวมทั้งเก็บข้อมูลในพื้นที่ ตามระเบียบวิจัย และตรงตามประเด็นโจทย์วิจัย วิธีดำเนินงานวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล เชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การสังเคราะห์เนื้อหา (Synthesis) ตามลำดับขั้นตอน

ผลการวิจัย

1. การวิจัยเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรีได้เผยให้เห็นถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่สำคัญ โดยจุดแข็งที่โดดเด่นคือการมีเครือข่ายการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงาน มีคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถและจิตอาสา สามารถระดมทุนได้อย่างต่อเนื่อง มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี และนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ

อย่างไรก็ตาม ยังมีจุดอ่อนที่ต้องปรับปรุง เช่น การสื่อสารภายในเครือข่ายที่ขาดความชัดเจนและต่อเนื่อง ข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากร การขาดแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจนและการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้ โอกาสในการพัฒนาเครือข่ายยังมีอีกมาก เช่น การระดมทรัพยากรจากภาคส่วนต่างๆ การใช้ประโยชน์จากชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือที่มีมายาวนาน การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ และการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรทางศาสนา แต่ในขณะเดียวกัน ก็ต้องเผชิญกับอุปสรรคสำคัญ เช่น การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ความไม่เพียงพอของสถานที่รองรับพระภิกษุอาพาธ ข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพ ความท้าทายในการจัดการด้านโภชนาการที่เหมาะสม และการขาดแคลนอาสาสมัครที่มีความรู้และทักษะในการดูแล การวิเคราะห์นี้ชี้ให้เห็นว่า แม้เครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรีจะมีจุดแข็งและโอกาสในการพัฒนาที่ดี แต่ก็ยังมีความท้าทายที่ต้องเอาชนะ การพัฒนาในอนาคตควรมุ่งเน้นไปที่การเสริมสร้างจุดแข็ง แก้ไขจุดอ่อน ใช้ประโยชน์จากโอกาสที่มี และเตรียมพร้อมรับมือกับอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาทรัพยากรบุคคล การปรับปรุงระบบการบริหารจัดการ การเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้เทคโนโลยี และการสร้างความตระหนักรู้ในสังคมถึงความสำคัญของการดูแลสุขภาพพระภิกษุ ทั้งนี้ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของพระภิกษุอาพาธและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนสงฆ์ โดยรวม การดำเนินการดังกล่าวจะช่วยให้เครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรีสามารถพัฒนาการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถตอบสนองความต้องการของพระภิกษุอาพาธได้อย่างครอบคลุมและยั่งยืนในอนาคต

2. การวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จในการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี ได้เผยให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน โดยปัจจัยแรกคือภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้นำจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้แก่สมาชิก มีทักษะการสื่อสารที่ดีเยี่ยม บริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ดี สามารถสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย มีความสามารถในการวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล สร้างทีมงานที่เข้มแข็ง และมีความรับผิดชอบสูง ปัจจัยที่สองคือการบริหารจัดการกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องมีโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความเอื้ออาทรและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการจัดการความรู้ภายในเครือข่าย สร้างระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ กำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก พัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ และมีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยที่

สามคือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งคณะสงฆ์ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการวางแผน การดำเนินงาน การระดมทุน และการพัฒนาเครือข่าย รวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนและอาสาสมัครมีส่วนร่วมในการดูแลพระภิกษุอาพาธ ซึ่งช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความผูกพันระหว่างชุมชนกับเครือข่าย นำไปสู่การสนับสนุนที่ยั่งยืนในระยะยาว ปัจจัยสุดท้ายคือการได้รับการสนับสนุนจากภายนอกอย่างครอบคลุม ทั้งการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ การจัดส่งบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การบริจาคจากภาคเอกชน ความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาในการจัดอบรมให้ความรู้ การสนับสนุนจากสื่อมวลชนท้องถิ่นในการประชาสัมพันธ์กิจกรรม ความร่วมมือจากโรงพยาบาลและร้านขายยาในชุมชน รวมถึงการช่วยเหลือจากกลุ่มจิตอาสาและผู้นำชุมชน องค์ความรู้นี้แสดงให้เห็นว่าความสำเร็จของเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธขึ้นอยู่กับการบูรณาการปัจจัยหลายด้านเข้าด้วยกัน โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคม และการสร้างระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพภายใต้การนำของผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และความสามารถ ซึ่งไม่เพียงช่วยยกระดับคุณภาพการดูแลพระภิกษุอาพาธ แต่ยังสะท้อนถึงความเข้มแข็งของชุมชนและความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาอีกด้วย

3. การวิจัยเรื่องการพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรีได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาที่ครอบคลุม 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านสมาชิก ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และพัฒนา โดยในด้านการเงิน มุ่งเน้นการจัดสรรงบประมาณอย่างเป็นระบบ การระดมทุนจากภาคประชาชนและเอกชน การพัฒนาระบบบัญชีที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการเงินกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรการกุศล การพัฒนาทักษะด้านการบริหารการเงินของบุคลากร การจัดตั้งกองทุนสำรองเพื่อรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน การพัฒนาช่องทางการบริจาคที่หลากหลายและสะดวก รวมถึงการวางแผนการลงทุนระยะยาวเพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคง ในส่วนของด้านสมาชิก แนวทางการพัฒนาประกอบด้วยการเพิ่มจำนวนสมาชิกผ่านการประชาสัมพันธ์เชิงรุก การจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อรับสมัครสมาชิกใหม่ การจัดอบรมปฐมนิเทศสำหรับสมาชิกใหม่ การสร้างระบบพี่เลี้ยง การจัดทำฐานข้อมูลสมาชิกที่เป็นระบบและทันสมัย การจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการสำหรับสมาชิก และการพัฒนาระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก สำหรับด้านกระบวนการภายใน แนวทางการพัฒนารวมถึงการจัดโครงสร้างองค์กรแบบแนวราบ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลาง การจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการเรียนรู้และพัฒนา การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐาน การพัฒนาระบบการ

สื่อสารภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง และการพัฒนาระบบการจัดการความรู้ภายในองค์กร ในด้านสุดท้ายคือด้านการเรียนรู้และพัฒนา แนวทางที่นำเสนอประกอบด้วยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการดูแลพระภิกษุอาพาธ การสร้างระบบพี่เลี้ยงภายในเครือข่าย การจัดทำคู่มือปฏิบัติงานที่ครอบคลุมและเข้าใจง่าย การจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ การส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมการอบรมหรือสัมมนาภายนอกองค์กร การพัฒนาระบบฐานข้อมูลออนไลน์สำหรับการจัดเก็บและเผยแพร่ความรู้ การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ และการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาภายในเครือข่าย การนำแนวทางเหล่านี้ไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบและบูรณาการจะช่วยยกระดับประสิทธิภาพการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธ ส่งผลให้การดูแลพระภิกษุอาพาธมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความยั่งยืนมากขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งพระภิกษุอาพาธ เครือข่ายผู้ดูแล และชุมชนโดยรวม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรีได้เผยให้เห็นถึงจุดแข็งและจุดอ่อนที่สำคัญของเครือข่าย ในด้านจุดแข็ง พบว่าเครือข่ายมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานและมีคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถและจิตอาสา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพรธิดา วิเศษศิลปานนท์ (2555) เรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารจัดการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับอำเภอ ที่เสนอว่าการบริหารจัดการเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพควรมีโครงสร้างการบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการ และใช้แนวทางของกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการกลุ่ม และการบริหารจัดการแบบแนวราบ นอกจากนี้ ยังพบจุดแข็งในด้านความสามารถในการระดมทุนอย่างต่อเนื่อง การประชาสัมพันธ์ที่ดี และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการปรับตัวที่ดีของเครือข่ายในยุคปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ยังพบจุดอ่อนที่สำคัญหลายประการ เช่น การสื่อสารภายในเครือข่ายที่ขาดความชัดเจนและต่อเนื่อง ข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากร การขาดแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจน และการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบำเพ็ญ เขียวหวาน และคณะ (2566) เรื่อง แนวทางพัฒนาเครือข่ายสวัสดิการชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่พบว่าจุดอ่อนของการบริหารเครือข่ายมักเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการ สมาชิก และการบริหารจัดการ ประเด็นเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า แม้เครือข่ายจะมีจุดแข็งที่สำคัญ แต่ก็ยังมีความท้าทายที่ต้องได้รับการ

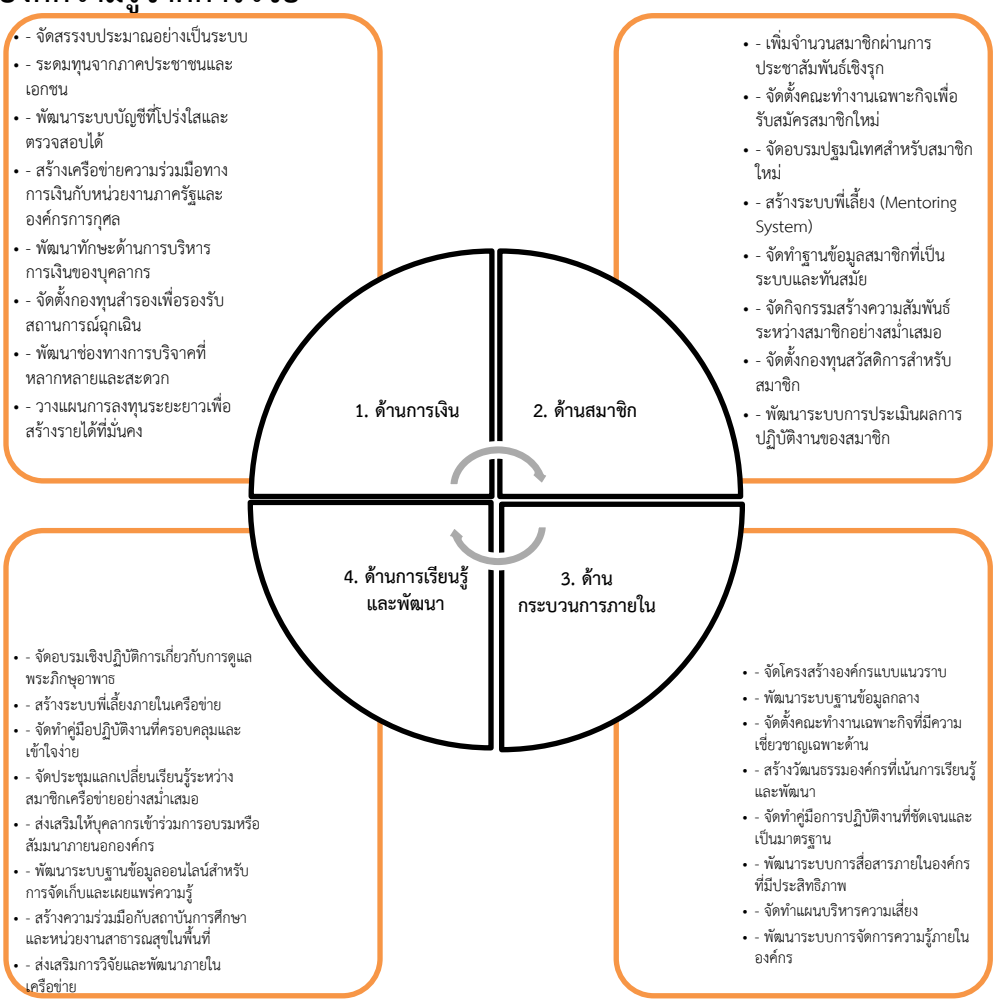
แก้ไขเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการสื่อสาร การวางแผนกลยุทธ์ และการจัดสรรทรัพยากร

2. การศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรีได้เผยให้เห็นถึง 4 ปัจจัยหลักที่มีความสำคัญยิ่ง ได้แก่ ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และการได้รับการสนับสนุนจากภายนอกอย่างครอบคลุม ในด้านภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนิกร อินทเชื้อ ที่พบว่าภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญอันดับแรกที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการสร้างเครือข่าย และงานวิจัยของ อนันต์ มาลารัตน์ และคณะ (2551) เรื่อง การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเครือข่ายชุมชนด้านสุขภาพ ที่ระบุว่าปัจจัยด้านผู้นำเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเครือข่ายชุมชน โดยผู้นำที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้แก่สมาชิก มีทักษะการสื่อสารที่ดีเยี่ยม และสามารถบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนของการบริหารจัดการกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ ทนันเดช ยงค์กมล ที่เสนอองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการในการบริหารจัดการเครือข่าย ได้แก่ การมีมุมมองร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การประสานงานเครือข่าย การให้คำปรึกษาเครือข่าย การสร้างสรรค์ผลงาน และการกำกับดูแลและติดตาม สำหรับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของพระครูชินวรานุวัตร (สิงห์ ชินวโร) (2558) เรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณะสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ที่เสนอการสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือ 3 ฝ่าย คือ บ้าน วัด รัฐ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรีที่นำเสนอครอบคลุม 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านสมาชิก ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกริช ธีรางศุ และอำนาจ ชนะวงศ์ (2564) เรื่อง แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือสาหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ที่เสนอแนวทางการพัฒนาเครือข่าย 4 ด้าน คือ การมีวิสัยทัศน์ร่วม การมีส่วนร่วมของสมาชิก การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน และการบริหารจัดการเครือข่าย ในด้านการเงิน แนวทางที่เสนอเน้นการจัดสรรงบประมาณอย่างเป็นระบบ การระดมทุนจากภาคประชาชนและเอกชน และการพัฒนาระบบบัญชีที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบำเพ็ญ เขียวหวาน และคณะ (2566) เรื่อง แนวทางพัฒนาเครือข่ายสวัสดิการชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เสนอให้มีการพัฒนาการจัดการทุนเป็นหนึ่งในแนวทางการพัฒนาเครือข่าย ด้านสมาชิก

แนวทางที่เสนอมุ่งเน้นการเพิ่มจำนวนสมาชิกผ่านการประชาสัมพันธ์เชิงรุก การจัดอบรมปฐมนิเทศสำหรับสมาชิกใหม่ และการสร้างระบบพี่เลี้ยง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิษฎาข์ ศรีเครือดง (2557) เรื่อง การพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนครนนทบุรี ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของสมาชิกเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเครือข่าย ด้านกระบวนการภายใน แนวทางที่เสนอรวมถึงการจัดโครงสร้างองค์กรแบบแนวราบ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลาง และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการเรียนรู้และพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจักรกฤษณ์ พิญญาพงษ์ และคณะ (2566) เรื่อง การพัฒนาเครือข่ายเพื่อยกระดับชุมชนต้นแบบในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่เสนอกระบวนการพัฒนาเครือข่าย 5 ขั้นตอน โดยเน้นการสร้างความตระหนักรู้ การแสวงหาแนวร่วม การจัดตั้งคณะทำงาน การขยายเครือข่าย และการสร้างความต่อเนื่องและยั่งยืน ส่วนด้านการเรียนรู้และพัฒนา แนวทางที่เสนอประกอบด้วยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การสร้างระบบพี่เลี้ยงภายในเครือข่าย และการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนฤชา โฆษาศิวิไลซ์ และคณะ (2559) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายพลังสังคมเชิงบูรณาการในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ที่เสนอให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายเป็นหนึ่งในแนวทางการสร้างเครือข่ายพลังสังคม การนำแนวทางเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้จำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทเฉพาะของเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรี และปรับให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการสื่อสารภายในเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การวางแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจนและครอบคลุม และการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ไขจุดอ่อนที่พบจากการวิจัย นอกจากนี้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกควรได้รับการเน้นย้ำเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้กับเครือข่ายในระยะยาว การพัฒนาตามแนวทางเหล่านี้จะช่วยยกระดับการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถตอบสนองความต้องการของพระภิกษุอาพาธได้อย่างครอบคลุมและยั่งยืน อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของพระภิกษุอาพาธและการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนสงฆ์ในจังหวัดจันทบุรีโดยรวม

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์จากการวิจัย

การพัฒนาการบริหารเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรีมุ่งเน้นการปรับปรุงใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านสมาชิก ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และพัฒนา เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและความยั่งยืนของเครือข่าย ในด้านการเงิน มีการจัดการงบประมาณอย่างเป็นระบบ ระดมทุนจากภาคส่วนต่างๆ พัฒนาระบบบัญชีที่โปร่งใส สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการเงิน พัฒนาทักษะบุคลากร จัดตั้งกองทุนสำรอง เพิ่มช่องทางการบริจาค และวางแผนการลงทุนระยะยาว ด้านสมาชิกเน้นการเพิ่มจำนวนและพัฒนาศักยภาพ โดยมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุก จัดตั้งคณะทำงานรับสมัคร

สมาชิกใหม่ จัดอบรมปฐมนิเทศ สร้างระบบพี่เลี้ยง พัฒนาฐานข้อมูลสมาชิก จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ ตั้งกองทุนสวัสดิการ และพัฒนาระบบประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านกระบวนการภายในมุ่งปรับโครงสร้างองค์กรให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลาง จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะทาง สร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ จัดทำคู่มือปฏิบัติงาน พัฒนาระบบสื่อสารภายใน จัดทำแผนบริหารความเสี่ยง และพัฒนาระบบจัดการความรู้ ส่วนด้านการเรียนรู้และพัฒนาเน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะของบุคลากร โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ สร้างระบบพี่เลี้ยง จัดทำคู่มือปฏิบัติงาน จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมการอบรมภายนอก พัฒนาฐานข้อมูลออนไลน์ สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก และส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา การดำเนินการพัฒนาทั้ง 4 ด้านนี้อย่างบูรณาการจะช่วยยกระดับการบริหารจัดการเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธจังหวัดจันทบุรีให้มีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองความต้องการของพระภิกษุอาพาธได้อย่างมีประสิทธิผล ซึ่งจะส่งผลให้เครือข่ายสามารถบรรลุเป้าหมายในการดูแลและสนับสนุนพระภิกษุอาพาธได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธอย่างเป็นรูปธรรม โดยบรรจุเป็นวาระสำคัญในแผนพัฒนาคณะสงฆ์จังหวัด

2. ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัดเพื่อกำกับดูแลและสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธ โดยมีตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆ เช่น คณะสงฆ์ หน่วยงานสาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม

3. ส่งเสริมให้มีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธกับระบบสุขภาพชุมชน โดยกำหนดเป็นนโยบายระดับจังหวัด

4. สนับสนุนให้มีการจัดสรรงบประมาณประจำปีจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธ

5. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางของพระภิกษุอาพาธในระดับจังหวัด เพื่อใช้ในการวางแผนและพัฒนาระบบการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดให้มีการอบรมพัฒนาศักยภาพผู้นำและสมาชิกเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นทักษะการบริหารจัดการ การสื่อสาร และการประสานงาน

2. พัฒนาระบบการสื่อสารภายในเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม เช่น แอปพลิเคชันสำหรับการสื่อสารและประสานงานภายในเครือข่าย

3. จัดทำแผนกลยุทธ์การดำเนินงานของเครือข่ายที่ชัดเจน โดยกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแผนปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรม

4. สร้างระบบพี่เลี้ยงภายในเครือข่าย เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของสมาชิกใหม่

5. จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธในพื้นที่ต่างๆ เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดี

6. พัฒนาระบบการระดมทุนที่หลากหลายและยั่งยืน เช่น การจัดตั้งกองทุนถาวร การระดมทุนผ่านช่องทางออนไลน์ และการสร้างพันธมิตรกับภาคธุรกิจ

7. จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกเครือข่าย เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธที่เหมาะสมกับบริบทของจังหวัดจันทบุรี

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการดำเนินงานของเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธในจังหวัดต่างๆ เพื่อค้นหาปัจจัยแห่งความสำเร็จและแนวปฏิบัติที่ดี

3. ควรมีการวิจัยเชิงประเมินผลกระทบของการดำเนินงานของเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธที่มีต่อคุณภาพชีวิตของพระภิกษุอาพาธและชุมชนสงฆ์

4. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธ

5. ควรมีการวิจัยเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในการสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธในระดับประเทศ

6. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้นำและสมาชิกเครือข่ายกองบุญพระภิกษุอาพาธ

7. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาประสบการณ์และความต้องการของพระภิกษุอาพาธ เพื่อนำมาพัฒนาระบบการดูแลที่ตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

กริช ธีรางศุ และอำนาจ ชนะวงศ์. (2564). แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือสาหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 15(2), 20-30.

จักรกฤษณ์ พิญญาพงษ์ และคณะ. (2566). *การพัฒนาเครือข่ายเพื่อยกระดับชุมชนต้นแบบในการป้องกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาปัญหาการเสพติด.

ทนันเดช ยงค์กมล. (2562). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายสถานศึกษาของโรงเรียนในเครือสารสาสน์* (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.

นฤชา โฆษาศิวิไลซ์. และคณะ. (2559). รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายพลังสังคมเชิงบูรณาการในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย,* 11(38), 105-118.

บำเพ็ญ เขียวหวาน และคณะ. (2566). *แนวทางพัฒนาเครือข่ายสวัสดิการชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง* (รายงานการวิจัย). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พรธิดา วิเศษศิลปานนท์. (2555). การพัฒนาระบบการบริหารจัดการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับอำเภอ. *วารสารสมาคมนักวิจัย,* 17(3), 63-73.

พระครูชินวรานุวัตร (สิงห์ ชินวโร). (2558). *การพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณะสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระไพศาล วิสาโล. (2546). *พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต.* กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

สนธยา พลศรี. (2548). *เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน.* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

อนันต์ มาลารัตน์ และคณะ. (2551). การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเครือข่ายชุมชนด้านสุขภาพ. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์,* 14(1), 151-165.

อภิษฎาข์ ศรีเครือดง (2557). *การพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนครนนทบุรี* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การพัฒนาการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐาก ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี*

MANAGEMENT DEVELOPMENT OF PHRAKILANUPATTAKA WORK OF THE CHANTHABURI SANGHA

พระปลัดเวชยันต์ ฐิตสทฺโธ (แววเพ็ชร์)
Phra Metheewaraporn (Chirdchai Katapuñño)
วัดพลับ จังหวัดจันทบุรี
Wat Plap, Chanthaburi Province
Corresponding Author E-mail: wetchayan25@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี 2. ศึกษาปัจจัยส่งเสริมการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี และ 3. นำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 25 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 12 รูปหรือคน โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี มีจุดแข็งคือ มีการวางแผนและจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นระบบ มีความเป็นเอกภาพในการทำงาน และมีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุขได้ดี ส่วนจุดอ่อนคือ ขาดระบบการจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ และขาดการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ 2. ปัจจัยส่งเสริมการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากร การจัดสรรงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ การมีวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอและทันสมัย และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก 3. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากที่สำคัญ ได้แก่ การบูรณาการองค์ความรู้ด้านพระธรรมวินัยกับวิทยาการสมัยใหม่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์

*Received October 13, 2024; Revised December 11, 2024; Accepted December 12, 2024

ในฐานะผู้นำด้านสุขภาวะของชุมชน และการพัฒนาระบบการบริหารจัดการทั่วไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; การพัฒนา; พระคิลานุปัฏฐาก

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the management of Phrakilanupattaka, the sick monks' care, in Chanthaburi Province, 2. To study the factors promoting the management of the sick monks' care in Chanthaburi Province, and 3. To present guidelines for the development of the management of the sick monks' care in Chanthaburi Province, conducted by the qualitative research method. Data was collected by in-depth-interviewing 25 key informants and 12 participants in focus group discussions. Data was analyzed by descriptive interpretation.

Research results were found that: 1. The management of the sick monks' care in Chanthaburi Province had strengths in systematic planning and resource allocation, unity of work, and good integration of cooperation with public health agencies. Weaknesses were the lack of an effective data management system and the lack of systematic monitoring and evaluation. 2. Factors promoting the management of the sick monks' care included personnel development and efficient budget allocation, sufficient up-to-date materials and equipment and effective management, specially creating a network of cooperation with external agencies. 3. Important guidelines for developing the management of the sick monks' care included integrating knowledge of the Dhamma and Vinaya with modern science, promoting community participation, developing the role of monks as leaders in community health, and developing a more efficient general management system.

Keywords: Management; Development; Phrakilanupattaka

บทนำ

ปัจจุบันพระสงฆ์ประสบปัญหาสุขภาพจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น ความดันโลหิตสูง ไขมันในเลือดสูง เบาหวาน หวัด และโรคเหงือก ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและการประกอบกิจกรรมทางศาสนา ปัญหานี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบส่งเสริมสุขภาพ การรักษา และการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ของพระสงฆ์ โครงการพระคิลานุปัฏฐาก (พระอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพ) จึงถูกพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความรู้ด้านการดูแลสุขภาพของพระสงฆ์ โดยร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุขและภาคีเครือข่าย พระคิลานุปัฏฐากยังมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำด้านสุขภาวะในชุมชนอีกด้วย (เยาวเรศ วงศาสุลักษณ์, 2566) ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว องค์กรต้องออกแบบนโยบาย แผนงาน และโครงการที่ปฏิบัติได้จริง เพื่อเป็นเครื่องมือบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลและความร่วมมือในระดับกลุ่มและองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการ เช่น การจัดสวัสดิการกองบุญพระภิกษุอาพาธ การบริหารโครงการช่วยให้องค์กรใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม ลดความซ้ำซ้อน และเพิ่มโอกาสให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย (ปาลีวรรณ สิทธิการ, 2557) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยุทธศาสตร์ที่ 1 เน้นการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ ส่งเสริมความรู้ในการดูแลสุขภาพและการคัดกรองพฤติกรรมสุขภาพด้วยตนเอง จัดบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิต และเผยแพร่ข้อมูลสุขภาพที่ถูกต้อง พร้อมทั้งมีกลไกประเมินผลกระทบสุขภาพในนโยบายสาธารณะ รัฐธรรมนูญ ปี 2560 มาตรา 55 และ 71 กำหนดให้รัฐส่งเสริมบริการสาธารณสุขที่ทั่วถึงและเสริมสร้างสุขภาพที่แข็งแรง รวมถึงการพัฒนาภูมิปัญญาแพทย์แผนไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560-2564)

พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 มาตรา 45 กำหนดให้หน่วยบริการมีหน้าที่ 1. ให้บริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐาน เสมอภาค และเคารพสิทธิส่วนบุคคล และ 2. ให้ข้อมูลการรักษาแก่ผู้รับบริการอย่างถูกต้องตามสิทธิที่กำหนด รวมถึงผลวินิจฉัย แนวทางการรักษา ผลข้างเคียง เพื่อให้ผู้รับบริการตัดสินใจเลือกรับบริการ นอกจากนี้ หน่วยบริการต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการควบคุมคุณภาพกำหนด (ราชกิจจานุเบกษา, 2545) พระสงฆ์เป็นบุคคลสำคัญที่คนไทยร้อยละ 95 ให้ความนับถือและศรัทธา ท่านมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมไทยทั้งด้านจิตวิญญาณและการพัฒนาชุมชน ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยพระสงฆ์สั่งสอนให้คนมีเมตตาและเอื้อเฟื้อกัน อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันสังคมเปลี่ยนแปลงไป บทบาทของพระสงฆ์เริ่มห่างจากสังคม โดยเฉพาะด้านสุขภาพ เนื่องจากขาดความรู้ในการดูแลสุขภาพและการเลือกอาหารที่ญาติโยมนำมาถวาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของพระสงฆ์ (พระครูสังฆรักษ์บุญเสริม กิตติวณุ

โณ, 2564) ในปี 2551 โรงพยาบาลสงฆ์พบว่ามีพระสงฆ์ป่วยนอก 71,000 รูป โดยครึ่งหนึ่งมาจากภูมิภาค โรคที่พบบ่อยคือ ความดันโลหิตสูง (4,000 รูป) เบาหวาน และมะเร็งปอด ระหว่างปี 2549-2551 โรคที่พบบ่อยที่สุดคือ ความดันโลหิตสูง เบาหวาน และปอดอุดกั้นเรื้อรัง ปัจจุบัน กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ได้ริเริ่มโครงการพัฒนาสุขภาพพระสงฆ์แบบองค์รวม แต่ยังพบว่าการฟื้นฟูสุขภาพพระสงฆ์ที่ป่วยเรื้อรังยังไม่ได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องจากเจ้าหน้าที่และชุมชน ซึ่งหากทุกภาคส่วนร่วมมือกันดูแลสุขภาพพระสงฆ์อย่างครบวงจร พระสงฆ์จะสามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างเต็มศักยภาพ (พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต, และคณะ, 2558) นอกจากนั้น ทักษะการบริหารโครงการเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหาร โครงการจะสำเร็จได้ต้องตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเสร็จตามกำหนด ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการ ได้แก่ ภาวะผู้นำ การวางแผน การบริหารทรัพยากรบุคคล และการจัดองค์กร

จากปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษาวิจัยมีความสนใจที่จะการทำการศึกษาวิจัยการพัฒนาการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี เพื่อให้ได้ข้อมูลอันเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่คณะสงฆ์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับภารกิจในการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี โดยใช้การบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์ของภายในวัดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่งเสริมการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนาการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบการวิจัยเชิงภาคสนาม (Field – Work Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นพระสังฆาธิการ ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ตัวแทนองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนหน่วยงานภาคเอกชน ตัวแทนหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี และนักวิชาการด้านการจัดการเชิงพุทธ โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Selection) ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จำนวน 25 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (**Focus Group Discussion)** ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 รูปหรือคนประชากร

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (**Purposive Sampling)** จากพระสังฆาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จำนวน คน แบ่งออกเป็น 5กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ จำนวน 25 คน กลุ่มผู้สนับสนุน จำนวน 5 คน กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 5 คน และ กลุ่มนักวิชาการการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 5 ท่าน ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่มเฉพาะ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (**Purposive Sampling)** จากพระสังฆาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จำนวน 12 ท่าน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Form) แบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐาก ปัจจัยส่งเสริมการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐาก การพัฒนาการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐาก และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี มีความสอดคล้องเชิงเนื้อหารายข้อ (Item Content Validity Index, I-CVI) เท่ากับ 1.00 แบบสนทนากลุ่มเฉพาะในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์ เป็นแบบสนทนากลุ่มเฉพาะที่ผู้วิจัยได้มาจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อขอความอนุเคราะห์และ

ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้ ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็นโดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก และการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ นำข้อมูลดิบที่ได้จากการสัมภาษณ์มารวบรวมเพื่อทำการวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมต่อไป ส่วนการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยขอหนังสือจากผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่มเฉพาะ ทำการนัดหมายวัน เวลา สถานที่จัดกิจกรรมสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยจัดส่งเอกสารประกอบการสนทากลุ่มให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญล่วงหน้าอย่างน้อย 7 วัน ดำเนินการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก และการบันทึกเสียงประกอบการสนทนากลุ่มเฉพาะ นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มเฉพาะมารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสังเคราะห์เอกสารการพัฒนาการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์ รวมทั้งเก็บข้อมูลในพื้นที่ตามระเบียบวิจัย และตรงตามประเด็นโจทย์วิจัย วิธีดำเนินงานวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การสังเคราะห์เนื้อหา (Synthesis) ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ จัดระเบียบข้อมูล (data organizing) การแสดงข้อมูล (data display) การหาข้อสรุป ได้แก่ การตีความหมายและตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัย (conclusion, interpretation and verification) ใช้การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย และนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี พบว่า

1.1 จุดแข็งของการบริหารงานพระคิลานุปัฏฐากในคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ การวางแผนจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นระบบ มีเอกภาพ บุคลากรเพียงพอ ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและประชาสังคม ใช้เทคโนโลยี กระจายอำนาจเหมาะสม มีเครือข่ายความร่วมมือเข้มแข็ง บูรณาการกับหน่วยงานสาธารณสุข มีแนวทางปฏิบัติชัดเจน ดูแลพระภิกษุแบบองค์รวม มีการติดตามและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เสริมสร้างความรู้และการมี

ส่วนร่วม จุดแข็งเหล่านี้ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของพระภิกษุอาพาธและสร้างประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาและสังคมไทย

1.2 จุดอ่อนในการบริหารงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี พบจากการสัมภาษณ์ 25 รูป/คน ได้แก่ การวางแผนและดำเนินงานที่ไม่เป็นระบบ ขาดกำลังคนและทรัพยากร ขาดองค์ความรู้และทักษะเฉพาะทาง การประสานงานที่ไม่ดี ภาระงานหนัก กระจายความรับผิดชอบไม่เท่าเทียม ขาดการติดตามประเมินผล และการเยียวยาด้านจิตใจยังไม่ครอบคลุม รวมถึงการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครในชุมชนที่น้อย จุดอ่อนเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับปรุงการบริหารจัดการในทุกด้านเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของพระภิกษุอาพาธอย่างครบถ้วน

1.3 โอกาสและปัจจัยภายนอกที่สนับสนุนการบริหารงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จันทบุรี ได้แก่ กระแสตื่นตัวเรื่องสุขภาพพระสงฆ์ นโยบายภาครัฐที่เอื้อต่อบทบาทวัด เทคโนโลยีที่ช่วยประสานงานได้สะดวก ศรัทธาของประชาชน สถาบันการศึกษาที่ผลิตบุคลากรด้านสาธารณสุข ความร่วมมือจากท้องถิ่นและภาคธุรกิจ สื่อมวลชนที่สนใจ และภูมิปัญญาท้องถิ่น หากใช้โอกาสเหล่านี้อย่างมีกลยุทธ์ จะช่วยพัฒนางานพระคิลานุปัฏฐากอย่างก้าวกระโดด

1.4 อุปสรรค อุปสรรคหลักในการบริหารงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจ การขยายตัวของเมือง ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม ข้อจำกัดของกฎระเบียบภาครัฐ การเปลี่ยนแปลงค่านิยมและโครงสร้างประชากร รวมถึงข้อมูลที่บิดเบือนและกระแสบริโภคนิยม หากคณะสงฆ์มีข้อมูลและวางแผนรับมือได้ทันปัญหาเหล่านี้อาจกลายเป็นโอกาสในการพัฒนาและสร้างเครือข่ายความร่วมมือ TOWS Matrix สำหรับการบริหารงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี แสดงกลยุทธ์ที่เชื่อมโยงจุดแข็ง-จุดอ่อนภายในและโอกาส-อุปสรรคภายนอก กลยุทธ์ SO ใช้จุดแข็งฉวยโอกาส เช่น พัฒนาโครงการสุขภาพพระสงฆ์ผ่านเทคโนโลยี กลยุทธ์ WO แก้ไขจุดอ่อนด้วยโอกาส เช่น ร่วมมือกับสถาบันการศึกษาพัฒนาหลักสูตรพระคิลานุปัฏฐาก กลยุทธ์ ST ใช้จุดแข็งจัดการอุปสรรค เช่น พัฒนาสวัสดิการสุขภาพร่วมกับภาครัฐ กลยุทธ์ WT ลดจุดอ่อนและหลีกเลี่ยงอุปสรรค เช่น วางแผนบริหารความเสี่ยง

2. ปัจจัยส่งเสริมการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี

2.1 ด้านบุคลากร ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการบริหารงานพระคิลานุปัฏฐากในจังหวัดจันทบุรีเน้นการพัฒนาบุคลากร เช่น การคัดเลือกพระที่มีจิตอาสา พัฒนาทักษะผ่านการอบรม สนับสนุนอย่างต่อเนื่อง กำหนดขอบเขตหน้าที่ชัดเจน สร้างเครือข่ายความร่วมมือ จัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัย จัดทำคู่มือปฏิบัติงาน สร้างแรงจูงใจ และส่งเสริม

การศึกษาด้านสุขภาพ ปัจจัยเหล่านี้เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและสร้างความยั่งยืนในการดูแลพระภิกษุอาพาธ

2.2 ด้านงบประมาณของคณะสงฆ์จันทบุรี ได้แก่ การจัดสรรงบอย่างโปร่งใส การระดมทุนจากวัด กองทุนสงฆ์ ภาครัฐ เอกชน และประชาชน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลและบริหารการเงิน การวางแผนงบระยะยาว และการสร้างกองทุนสำรอง ปัจจัยเหล่านี้ช่วยยกระดับคุณภาพการดูแลพระภิกษุอาพาธอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน รวมถึงการพัฒนาเป็นต้นแบบสำหรับคณะสงฆ์ในจังหวัดอื่น

2.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ การมีวัสดุอุปกรณ์เพียงพอ ทันสมัย และมีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญในการดูแลผู้ป่วย ครอบคลุมอุปกรณ์สำนักงาน การแพทย์เบื้องต้น ระบบจัดเก็บข้อมูล การสื่อสาร รักษาความปลอดภัย และอุปกรณ์ฟื้นฟูสุขภาพ การบำรุงรักษา การฝึกอบรมบุคลากร การจัดการงบประมาณ และการป้องกันเชื้อโรคมีความสำคัญ นอกจากนี้ การจัดการพัสดุที่โปร่งใส การมีอุปกรณ์อบรม และระบบประชุมทางไกลเพื่อปรึกษาผู้เชี่ยวชาญจะช่วยยกระดับคุณภาพการดูแลผู้ป่วยและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร

2.4 ด้านการจัดการประกอบด้วยการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจน การพัฒนาระบบบริหารที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร การจัดการความเสี่ยงและสร้างระบบประกันคุณภาพ สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกและชุมชน การใช้เทคโนโลยีในการจัดการข้อมูลและการสื่อสาร การส่งเสริมการวิจัยและการจูงใจ รวมถึงการพัฒนาระบบการร้องเรียนและแก้ปัญหา การบูรณาการปัจจัยเหล่านี้จะช่วยยกระดับการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมทุกมิติ

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี 4 ด้าน คือ

3.1 ด้านการบูรณาการองค์ความรู้ด้านพระธรรมวินัยกับวิทยาการสมัยใหม่ นการดูแลสุขภาพพระสงฆ์เน้นการให้ความรู้เรื่องสุขภาพทั้งกายและใจ จัดทำคู่มือและหลักสูตรเฉพาะ ส่งเสริมการใช้สมุนไพรควบคู่การแพทย์แผนปัจจุบัน จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมสุขภาพและเครือข่ายสาธารณสุข พัฒนาฐานข้อมูลสุขภาพ จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในวัด เช่น การเดินจงกรมและปลูกสมุนไพร ใช้เทคโนโลยีติดตามสุขภาพ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้ญาติโยมเรื่องอาหาร การมีแผนยุทธศาสตร์และแผนสุขภาพเฉพาะบุคคลควรยึดหลักความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อความยั่งยืน

3.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนและการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ในการดูแลพระสงฆ์อาพาธเน้นสร้างความเข้าใจและเครือข่ายอาสาสมัครในชุมชน จัดตั้งกองทุนสวัสดิการและเวชภัณฑ์ ประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขเพื่อบริการ

ตรวจสุขภาพและพัฒนาระบบส่งต่อ จัดทำคู่มือดูแลและศูนย์ประสานงานสุขภาพพระสงฆ์ ส่งเสริมกิจกรรมเยี่ยมและรณรงค์ในชุมชน จัดทำฐานข้อมูลสุขภาพ พัฒนาระบบอาสาสมัครสาธารณสุขวัด (อสว.) และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวทางเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างการดูแลพระสงฆ์อาพาธอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3.3 ด้านบทบาทพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำด้านสุขภาวะของชุมชนและสังคม เน้นการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม ทั้งกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ โดยจัดกิจกรรมเช่น นั่งสมาธิ ฟังธรรม สวดมนต์ ควบคู่กับพัฒนาทักษะการให้คำปรึกษาและการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุข วัดควรเป็นศูนย์กลางกิจกรรมสุขภาพ เช่น ตรวจสุขภาพและให้ความรู้ พระสงฆ์ควรเรียนรู้เรื่องโภชนาการ การออกกำลังกาย การใช้สมุนไพร ปฐมพยาบาล และสื่อสารผ่านออนไลน์เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพ บทบาทเหล่านี้จะช่วยยกระดับการบริหารงานพระคิลานุปัฏฐากและสร้างสุขภาวะชุมชนอย่างยั่งยืน

3.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป ควรจัดตั้งโครงสร้างบริหารชัดเจน มีคณะกรรมการระดับจังหวัด พัฒนาฐานข้อมูลกลาง สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุขและภาคประชาสังคม พัฒนาบุคลากรผ่านการอบรมและสร้างระบบอาสาสมัคร จัดตั้งกองทุนพระคิลานุปัฏฐากระดับจังหวัด จัดทำคู่มือ แผนยุทธศาสตร์ และระบบประเมินผล พัฒนาระบบจัดการความรู้และนวัตกรรมในการดูแลพระสงฆ์ เน้นประชาสัมพันธ์ การบริหารความเสี่ยง และเทคโนโลยีสารสนเทศ ทุกแนวทางควรบูรณาการตามบริบทของแต่ละวัดเพื่อความยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี พบว่า สภาพการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีมีทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน โดยจุดแข็งที่สำคัญคือ การมีระบบการวางแผนและจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นระบบ มีความเป็นเอกภาพในการทำงาน และมีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุขได้ดี ในขณะที่จุดอ่อนที่สำคัญคือ การขาดระบบการจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ และการขาดการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรัณภิรมย์ กิตฺติธโร) (2562) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการสภาพระนักเผยแผ่จังหวัดเพชรบุรี ที่พบว่า การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และมีการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสุวรรณวรการ (พิมพ์ทรัพย์

พุทธาโณ) (2557) เรื่อง การพัฒนาการจัดการการศาสนศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ภาค 1 ที่เน้นความสำคัญของการพัฒนาและบริหารหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ และงานวิจัยของพระราชวัลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารคุโณ) (2564) เรื่อง รูปแบบการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบการจัดการข้อมูลและการติดตามประเมินผล ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากต่อไป

2. ปัจจัยส่งเสริมการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี ปัจจัยส่งเสริมการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่งเสริมที่สำคัญประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากร การจัดสรรงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ การมีวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอและทันสมัย และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสำราญ ฐานุตฺตโม (ประเสริฐซึ้ง) (2562) เรื่อง การจัดการวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดสมุทรสงคราม ที่เน้นความสำคัญของการพัฒนาทักษะ และความรู้ของบุคลากร รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัด บ้าน และชุมชน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเรืองเดช ถาวรธมฺโม (ศรีประสม) ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดระบบการบริหารงานในวัด และการสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน และงานวิจัยของพระมหานพรักษ์ ขนติโสภโณ (นาเมือง) (2558) เรื่อง การบริหารจัดการวัดพัฒนาตัวอย่างในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เน้นความสำคัญของการจัดการศึกษาและการพัฒนาบุคลากร อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงความท้าทายในการระดมทรัพยากรและการสร้างความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากต่อไป

3. การพัฒนาการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยเสนอแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การบูรณาการองค์ความรู้ด้านพระธรรมวินัยกับวิทยาการสมัยใหม่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในฐานะผู้นำด้านสุขภาวะของชุมชน และการพัฒนาระบบการบริหารจัดการทั่วไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปริยัติกิตยาภรณ์ (สุทัศน์ กิตฺตินาโม) (2562) เรื่อง รูปแบบการจัดการสุขภาวะแบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุของพระสงฆ์จังหวัดตราด ที่เสนอรูปแบบการจัดการสุขภาวะแบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุ

ซึ่งครอบคลุมทั้งมิติทางกาย สังคม จิตใจ และปัญญา นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระอธิการณัฐพล ปณฺญาวุฑฺโฒ (สมยา) และคณะ (2564) เรื่อง จิตอาสาและรูปแบบการพัฒนาของพระคิลานุปัฏฐากพระสงฆ์อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ที่เน้นความสำคัญของการพัฒนาพระคิลานุปัฏฐากให้เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและสามารถพัฒนาสุขภาวะชุมชน

องค์ความรู้จากการวิจัย

จุดแข็ง	• วางแผนเป็นระบบ • บุคลากรมีคุณภาพ
จุดอ่อน	• ขาดการทำงานเชิงรุก • งบประมาณจำกัด
โอกาส	• สังคมตระหนักมากขึ้น • นโยบายรัฐสนับสนุน
อุปสรรค	• เศรษฐกิจตกต่ำ • สังคมผู้สูงอายุ
พัฒนาบุคลากร	• คัดเลือกจิตอาสา • อบรมต่อเนื่อง
จัดการงบประมาณ	• จัดตั้งกองทุน • แสวงหาการสนับสนุน
จัดการอุปกรณ์	• จัดหาทันสมัย • พัฒนาฐานข้อมูล
การบริหารจัดการ	• วางแผนกลยุทธ์ • สร้างเครือข่าย
พระสงฆ์กับการดูแลสุขภาพตนเอง	• ส่งเสริมให้พระสงฆ์ศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมวินัย • จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ระดับจังหวัด
ชุมชนและสังคมกับการดูแลอุปัฏฐากพระสงฆ์	• สร้างเครือข่ายอาสาสมัครเพื่อช่วยดูแลพระสงฆ์อาพาธ • พัฒนาระบบโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพอธิบายได้ว่า การบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีเน้นการดูแลสุขภาพและความเป็นอยู่ของพระสงฆ์อย่างรอบด้าน โดยมีการวางแผนและจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นระบบ รวมถึงการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการ จุดแข็งคือความเป็นเอกภาพในการทำงานและการดูแลพระสงฆ์อย่างจริงจัง

ขณะที่จุดอ่อนหลักคือการขาดการวางแผนเชิงรุกและบุคลากรที่เพียงพอ โอกาสสำคัญเกิดจากการที่สังคมและภาครัฐสนับสนุนการดูแลสุขภาพพระสงฆ์มากขึ้น แต่องค์กรยังเผชิญอุปสรรคจากสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำและข้อจำกัดทางงบประมาณ รวมถึงนโยบายสาธารณสุขที่ไม่ครอบคลุมเพียงพอ แนวทางการพัฒนาครอบคลุมการคัดเลือกและพัฒนาบุคลากร การจัดสรรงบประมาณอย่างโปร่งใส การพัฒนาระบบจัดการวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก การดำเนินการนี้จะช่วยให้พระสงฆ์มีสุขภาพดีและสามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างยั่งยืน ส่งผลให้พระพุทธศาสนาและสังคมไทยมีความเข้มแข็งต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีควรกำหนดนโยบายการพัฒนางานพระคิลานุปัฏฐากอย่างเป็นรูปธรรม โดยบรรจุเป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะสงฆ์จังหวัด

2. คณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีควรมีนโยบายส่งเสริมการบูรณาการองค์ความรู้ด้านพระธรรมวินัยกับวิทยาการสมัยใหม่ในการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ โดยร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานสาธารณสุขในการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะทาง

3. คณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีควรกำหนดนโยบายการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสุขภาพพระสงฆ์ระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ

4. คณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีควรส่งเสริมนโยบายการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวัด ชุมชน และหน่วยงานสาธารณสุข โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการร่วมระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนงานพระคิลานุปัฏฐากระดับจังหวัด

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีควรจัดตั้งศูนย์ประสานงานพระคิลานุปัฏฐากระดับจังหวัด เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงาน แลกเปลี่ยนข้อมูล และพัฒนาองค์ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพพระสงฆ์

2. คณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีควรพัฒนาระบบการคัดกรองและติดตามสุขภาพพระสงฆ์ในจังหวัด โดยร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ เพื่อให้สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพได้อย่างทันท่วงที

3. คณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับพระคิลานุปัฏฐากที่บูรณาการองค์ความรู้ด้านพระธรรมวินัยและการแพทย์สมัยใหม่ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

4. คณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีควรจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียนการทำงานพระคิลานุปัฏฐากเป็นประจำทุกปี เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่ดีในการดูแลสุขภาพพระสงฆ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการงานพระคิลานุปัฏฐากที่เหมาะสมกับบริบทของจังหวัดจันทบุรี

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการอบรมพระคิลานุปัฏฐากที่บูรณาการองค์ความรู้ด้านพระธรรมวินัยกับวิทยาการทางการแพทย์สมัยใหม่

3.ควรมีการวิจัยเชิงประเมินผล เพื่อประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานพระคิลานุปัฏฐากในจังหวัดจันทบุรี

เอกสารอ้างอิง

ปาลีวรรณ สิทธิการ. (2557). *รูปแบบการบริหารโครงการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตจังหวัดภาคใต้*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาตามหลักสูตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พระครูปริยัติกิตยาภรณ์ (สุทัศน์ กิตฺตินาโม). (2562). *รูปแบบการจัดการสุขภาวะแบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุของพระสงฆ์จังหวัดตราด* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรัณภิรมย์ กิตฺติธโร). (2562). *รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการสภาพระนักเผยแผ่จังหวัดเพชรบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสังฆรักษ์บุญเสริม กิตติวณฺโณ. (2564). สุขภาวะพระสงฆ์ : การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสุขภาวะตามแนววิถีพุทธโดยการบูรณาการสาธารณสุขชุมชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีในภาคเหนือตอนบน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 9(2), 745-754.

พระครูสุวรรณวรการ (พิมพ์ทรัพย์ พุทธาโณ). (2557). *การพัฒนาการจัดการการศาสนศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ภาค 1* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต และคณะ. (2558). การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพองค์รวมของพระสงฆ์ในจังหวัดขอนแก่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของเครือข่าย. *วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 จังหวัดขอนแก่น*, 22(2), 119.

พระมหานพรักษ์ ขนฺติโสภโณ (นาเมือง). (2558). *การบริหารจัดการวัดพัฒนาตัวอย่างในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาเรืองเดช ถาวรธมฺโม (ศรีประสม). (2554). *การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนวัดไผ่ล้อม ตำบลจันทนิมิต อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสำราญ ฐานุตฺตโม (ประเสริฐชี้ง). (2562). *การจัดการวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดสมุทรสงคราม* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชวัลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารคุโณ). (2564). *รูปแบบการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอธิการณัฐพล ปญฺญาวุฑฺโฒ (สมยา) และคณะ. (2564). จิตอาสาและรูปแบบการพัฒนาของพระคิลานุปัฏฐากพระสงฆ์อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 10(1), 33-45.

เยาวเรศ วงศาสุลักษณ์.(2566). ประเมินผลกระบวนการพัฒนาศักยภาพพระคิลานุปัฏฐากพื้นที่กรุงเทพมหานครด้านการดูแลสุขภาพช่องปาก. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 32(2), 227-239.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

EXPLORE THE DIVERSITY OF NIGHT TOURISM*

สำรวจความหลากหลายของการท่องเที่ยวยามค่ำคืน

Daycho Khaenamkhaew
เดโช แขน้ำแก้ว
Nakhon Si Thammarat Rajabhat University
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
Corresponding Author E-mail: Daycho_kha@nstru.ac.th

Abstract

This academic article aimed to explore the diversity of night tourism. Night tourism presented, offering memorable experiences that differed from daytime activities. Urban centers transform into vibrant hubs at night, inviting travelers to explore attractions, dine in restaurants, or enjoy live music in bars and clubs alongside friends or family. Additionally, nighttime excursions encompassed religious and cultural tours, providing access to sites like temples and mosques, where special ceremonies like Manora and shadow puppet shows unfold. Museums, theaters, and galleries open their doors, allowing enthusiasts to immerse themselves in the rich cultural heritage of a place. Pedestrian-friendly streets came alive, offering diverse experiences such as savoring local delicacies, shopping, and engaging in leisurely walks. Nature enthusiasts could explore parks and reserves at night, providing opportunities for stargazing and embracing the tranquil sounds of nature. Furthermore, nighttime activities like bowling or unwinding in cafes with friends and family add to the allure. Despite the excitement, a cautious choice of reputable venues was vital, ensuring both safety and an enjoyable experience during these nighttime adventures.

Keywords: Tourism; Night tourism; Cultural tourism

*Received April 13, 2024; Revised May 13, 2024; Accepted May 21, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความหลากหลายของการท่องเที่ยวยามค่ำคืน การนำเสนอการท่องเที่ยวยามค่ำคืนเป็นการมอบประสบการณ์อันน่าจดจำที่แตกต่างจากกิจกรรมในยามกลางวัน ศูนย์กลางในตัวเมืองกลายเป็นจุดศูนย์กลางของวิถีชีวิตในยามกลางคืนที่เชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาสำรวจสถานที่ท่องเที่ยว ได้รับประทานอาหารในร้านอาหารหรือเพลิดเพลินกับดนตรีสดในบาร์และคลับร่วมกับเพื่อนหรือครอบครัว นอกจากนี้ การทัศนศึกษายามค่ำคืน รวมถึงการท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรมให้สามารถเข้าถึงสถานที่ต่าง ๆ เช่น วัดและมัสยิด โดยมีพิธีกรรมในโอกาศพิเศษ เช่น มโนราห์และการแสดงหนังตะลุง ในขณะที่ พิพิธภัณฑ์ โรงละครและแกลเลอรีเปิดให้ผู้ชื่นชอบได้สัมผัสกับมรดกทางวัฒนธรรมอันโดดเด่นของสถานที่นั้น ๆ มีถนนคนเดินตามวิถีชีวิตโดยนำเสนอประสบการณ์ที่หลากหลาย เช่น ได้ลิ้มรสอาหารท้องถิ่น ได้ช้อปปิ้งและเดินเล่นแบบสบาย ๆ ผู้ชื่นชอบธรรมชาติสามารถสำรวจสวนสาธารณะและเขตอนุรักษ์ในยามค่ำคืน ได้ดูดาวและสัมผัสกับเสียงอันเงียบสงบของธรรมชาติ นอกจากนี้ กิจกรรมการเล่นตอนกลางคืน เช่น โบว์ลิ่งหรือผ่อนคลายในร้านกาแฟกับเพื่อนและครอบครัวยังช่วยเพิ่มเสน่ห์ได้อีกด้วย แม้จะมีความตื่นเต้น แต่ควรให้ความสำคัญในการเลือกสถานที่มีชื่อเสียงและรอบคอบเพื่อให้มั่นใจถึงความปลอดภัยและได้ประสบการณ์ที่สนุกสนานในระหว่างการผจญภัยยามค่ำคืน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยว; การท่องเที่ยวยามค่ำคืน; การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Introduction

Night tourism has transitioned from a secondary consideration to a vibrant cornerstone of the global travel industry. In contrast with traditional daytime tourism, nighttime excursions present unique appeal and an extensive range of experiences, encompassing dynamic urban nightlife together with peaceful natural encounters. This shift has captivated the interest of tourists, researchers, and the tourism industry, prompting in-depth exploration of its societal significance. The emergence of night tourism reflects evolving traveler preferences and has reshaped the way people engage with destinations after sunset, presenting new opportunities and challenges in the tourism landscape. (Jamal, & Robinson, 2009; Suvachart, 2023)

The importance of night tourism lies not only in its cultural and recreational value but also in its economic impact. Night tourism generates substantial revenue for local economies through various such as restaurants, bars, nightclubs, guided tours, and entertainment shows. (Gössling, Hall, & Scott, 2015; Gössling et al., 2012). Moreover, night tourism often involves local artisans, performers, and entrepreneurs, empowering communities economically and culturally.

This academic article aims to explore the diversity of night tourism. Night tourism has become a dynamic and integral aspect of the global travel industry, offering diverse experiences to tourists and economic opportunities to communities. Its evolution from a niche market to a mainstream phenomenon underscores its significance in shaping modern tourism. While the challenges of managing environmental impact and ensuring sustainability persist, the continuous growth of night tourism presents a promising future. Embracing responsible practices, fostering cultural exchange, and leveraging technological innovations will be key to maximizing the benefits of night tourism while addressing its challenges, ensuring its long-term success and positive impact on societies worldwide.

Exploring the Dynamic Nightlife of Big Cities: A Multifaceted Experience

Pre-Night Out Excursions: The Prelude to the Nightlife Extravaganza. Before the night unveils its grandeur, enthusiasts embark on pre-night excursions, setting the stage for the nocturnal adventure. Exploring iconic tourist attractions under the ethereal glow of moonlight adds a layer of enchantment. Landmarks like historical monuments and modern marvels transform under the subtle illumination, creating a surreal ambiance (Thumwimol, 2021).

Dining Delights After Dark: Gastronomic Adventures in the Moonlight. The night beckons food enthusiasts and culinary adventurers to explore the gastronomic wonders of the city. Nighttime dining becomes an indulgent experience, with a plethora of options ranging from bustling street food stalls

to upscale restaurants. Night markets, a hallmark of Asian cities, offer an eclectic array of local delicacies (Henderson, 2019).

Immersive Cultural Experiences: Nighttime Pursuits in Art and Theatre. Beyond the beats of music, the city's cultural scene embraces the night with open arms. Theatre hosts captivating performances, ranging from Shakespearean classics to experimental avant-garde productions and a plethora of nighttime shows showcasing the epitome of theatrical excellence. Art galleries and the Museum of Modern Art extend their operating hours, allowing art enthusiasts to immerse themselves in the world of visual creativity. The interplay of light and shadow accentuates the artwork, creating an ambiance conducive to introspection and appreciation (Meemak, 2012).

Finding Serenity in Urban Oases: Seekers of tranquility can find solace in the city's green spaces. Parks and botanical gardens, often overlooked during the day, unveil their serene charm under the moon's gentle glow. Nighttime explorations offer a unique perspective on nature, where the rustling leaves and the occasional hoot of an owl create a symphony of peace. (Natural Lands, 2023).

Embarking on Spiritual Journeys: Exploring Religious Tours at Night

Nighttime Religious Attractions: Temples, Mosques, and Sacred Sites. One of the most captivating aspects of religious tours at night is the opportunity to visit temples, mosques, and other sacred sites after sunset. The ambiance drastically transforms, casting these places of worship into a mystical glow. Temples adorned with intricate carvings and colorful lights create an ethereal atmosphere, enhancing the spiritual connection (Iskandar et al., 2023).

Special Nighttime Rituals and Events: Manorah Ceremonies, Shadow Puppet Shows, and More. Religious sites at night offer more than just quiet contemplation; they come alive with special rituals and events that are exclusive to the nocturnal hours. Manorah ceremonies, for instance, are a

mesmerizing sight, especially during festivals. The flickering candles and beautiful chanting create a spiritual aura that is both calming and inspirational. (Rueangsri, 2020; Nakeephet, 2013). In some cultures, shadow puppet shows are performed in temples or religious spaces at night, narrating religious stories and folklore through intricate puppetry and light play (Thammachart, Songsap, & Panasri, 2016).

Cultural Significance and Spiritual Enlightenment: Nighttime Exploration of Religious Heritage. Exploring religious attractions at night transcends the boundaries of tourism; it becomes a journey of cultural understanding and spiritual enlightenment. Visitors discover the religious practices, beliefs, and rituals that influence the life of the locals (Seyfi, Hall, & Rasoolimanesh, 2020).

Immersing in Arts and Culture: Exploring Nocturnal Attractions

Art Galleries Under Moonlight: A Canvas of Nighttime Wonders. Art galleries, typically associated with daytime visits, undergo a fascinating transformation after sunset. Illuminated masterpieces come to life under carefully curated lighting, casting shadows that evoke new emotions and interpretations (Promso, & Wannajun, 2020). Many cities host nighttime gallery events where art aficionados can mingle with artists and curators, gaining insights into the creative process These events often feature contemporary and avant-garde works, pushing the boundaries of traditional art and engaging visitors in intellectually stimulating experiences The quietude of the night enhances the introspection, allowing art enthusiasts to connect deeply with the artworks and their underlying narratives (Konkam, & Puangsri, 2020; Surasawadee, 2018).

The Illumination of Theatrical Brilliance: Exploring Nighttime Performances in Theatres. Theater, with its ability to transport audiences to different worlds and eras, finds a captivating allure in nighttime performances. Theatrical productions under the soft glow of stage lights create an intimate ambiance, intensifying the emotional resonance between performers and spectators (Burden, 2011).

History and artifacts in a New Light: Museums Awakened at Night. Museums, which are repositories of culture and history, welcome nocturnal visitors with a unique voyage through time by embracing the enchantment of the night. The hushed ambiance of museums after dark creates an atmosphere of reverence, allowing patrons to contemplate artifacts and historical exhibits in tranquility (Gobbato, 2023).

Live Performances in Moonlight: Music, Dance, and Cultural Celebrations. Live performances, ranging from classical concerts to contemporary dance shows, come alive under the moonlit sky. Open-air stages in parks and squares host musical ensembles, captivating audiences with symphonies and melodies that resonate with the night (Poulopoulos, 2015).

Exploring the Charms of Walking Street Tourism: A Nighttime Sojourn

Pedestrian Paradises: The Allure of Walking Streets. Walking streets, often located in the heart of cities, transform into lively hubs of activity as night falls. The absence of vehicular traffic creates a pedestrian paradise, where visitors can leisurely stroll and absorb the vibrant atmosphere (Thaihiam, & Dankittikul, 2017; Kaewpong, & Utarasakul, 2020). These streets are often meticulously designed, with captivating lighting arrangements and artistic installations, enhancing the overall ambiance (Jurševska, & Vugule, 2022).

Gastronomic delights: nighttime culinary adventures. One of the highlights of street tourism at night is the culinary extravaganza it offers. Food stalls and vendors line the streets, offering a plethora of delectable treats that tantalize the taste buds (Tovmasyan, 2019). Thus, entrepreneurs should manage to improve street foods to maintain a high level of sanitation and standards for the consumers to be confident to take the street foods for their meal (Rithmanee, & Kongkaew, 2023).

Nocturnal Shopping Escapades: Stores Open After Dark. Walking streets at night transform into bustling marketplaces, with shops and stalls showcasing an array of products and souvenirs. Local artisans and craftsmen often display their creations, ranging from handmade jewelry and clothing to unique artworks (Šálková, Hes, & Kučera, 2023).

Cultural Immersion and Social Interaction: Engaging with Locals. Walking street tourism at night not only offers delightful experiences but also provides opportunities for cultural immersion and social interaction. Visitors can interact with local artisans, chefs, and vendors, gaining insights into their crafts and culinary skills (Seyfi, Hall, & Rasoolimanesh, 2020).

Managing the Nighttime Tourism Environment: Safety and Sustainability. While walking street tourism offers exciting adventures, it is essential to address aspects of safety and sustainability. Local authorities and businesses need to collaborate to ensure the safety of visitors, implementing adequate lighting, security measures, and crowd management strategies. Additionally, promoting sustainable practices such as waste management, energy conservation, and supporting local artisans and vendors can contribute to the long-term viability of walking street tourism (Hasmira, Barlian, & Frinaldi, 2023).

Embracing Nature's Night Symphony: The Tranquil Charms of Nocturnal Nature Tourism

Parks and Nature Reserves: The Nocturnal Wilderness. Parks and nature reserves, typically bustling with activity during the day, undergo a profound transformation after sunset. The absence of the daytime crowd creates an intimate ambiance, allowing visitors to truly connect with their natural surroundings (Zhang et al., 2024). The trails, often illuminated with soft lighting, guide nocturnal explorers through a realm of mystery and tranquility, such as Phipun District, Nakhon Si Thammarat Province (Khaenamkhaew et al., 2022).

Stargazing: Stargazing fosters a deep sense of wonder and humility, reminding individuals of their place in the cosmic tapestry. In addition to

scientific curiosity, stargazing in natural settings often carries cultural and spiritual significance, linking ancient beliefs and astronomical knowledge (Bongkotphet, 2011; Boonsong et al., 2021).

Listening to Nocturnal Melodies: A Symphony of Nature's Sounds. Night is not silent; it is a symphony of nature's sounds. Nocturnal nature tourism allows visitors to tune into the melodic serenades of the wild. Frogs croak, crickets chirp, and owls hoot in harmonious unison, creating a captivating auditory experience (Mizumoto et al., 2011; Aihara et al.,2017).

Responsible Nighttime Nature Tourism: Conservation efforts and sustainable practices are vital to natural habitats and wildlife. Responsible ecotourism initiatives emphasize minimal impact on the ecosystem, ensuring that visitors leave no trace of their presence. Educating tourists about the significance of preserving natural habitats, respecting wildlife, and adhering to ethical guidelines promotes awareness and fosters a sense of responsibility among visitors (Khaenamkhaew, et al., 2023).

Night Play: Exploring the Pleasures of Nocturnal Leisure Activities

Bowling Nights: Strikes, Spares, and Social Bonding. Bowling alleys, aglow with neon lights, echo with the sound of rolling balls and the satisfying crash of pins being knocked down. Nighttime bowling offers a unique blend of recreation and camaraderie (Chimpukdee, 2021). Bowling nights are not just about strikes and spares; they are about building connections, fostering teamwork, and celebrating the joy of friendly rivalry (Schell et al., 2015).

Café Conversations: Intimate Talks Over Coffee and Games. Cafés, with their cozy ambiance and aromatic brews, transform into havens for nocturnal socializing. Friends and family members gather around tables, engaging in conversations that flow freely in the comforting atmosphere (Maspul, & Almalki, 2023; Yeetin, & Buakaew, 2018). Many cafes offer board games, card games, and chess sets, encouraging patrons to engage in playful competitions while sipping on hot beverages (Lawson, 2023).

Night Markets and Festivals: Celebrating Culture and Creativity. Night markets and festivals, bustling with activity, offer a vibrant playground for

night play. Visitors can immerse themselves in the colorful stalls, exploring handmade crafts, artwork, and unique souvenirs. Many night markets feature live performances, from traditional dances to contemporary music, captivating audiences and infusing the atmosphere with energy. Street food vendors offer an array of delectable treats, inviting patrons to embark on a culinary adventure under the starlit sky. Night markets and festivals celebrate the creativity of local artisans, the diversity of culinary traditions, and the spirit of community, making them ideal venues for families and friends to revel in the night's festivities (Ronglong, 2015; Bowonkulpha, 2013).

Navigating Nighttime Adventures: Ensuring Efficiency and Safety in Travel

Nighttime Caution: A Prerequisite for Night Travel. Nighttime adventures, while enchanting, demand heightened caution. The reduced visibility and potential increase in risks necessitate travelers to be more vigilant (Roupa et al., 2012). Planning and researching the chosen destinations are pivotal steps. Understanding the local culture and regulations regarding nighttime activities provides valuable insights (Tirasatayapitak, & Chaiyasain, 2013). Moreover, staying informed about the safety reputation of specific areas can significantly influence the travel experience (Udomsilp, & Sungrugsa, 2016; Saengthongdee, 2018).

Ensuring Efficiency: Smart Planning for Nighttime Explorations. Meticulous planning achieves efficiency in nighttime travel. It begins with choosing attractions that align with personal interests and preferences. Researching operating hours, available amenities, and potential crowds' aids in optimizing the experience (Chang, Chang, & Tsai, (2016; Mariotti-Pangallo, 2023). Utilizing mobile apps and GPS technology can assist in navigating unfamiliar areas efficiently (Zimik et al., 2017). Moreover, having a well-organized itinerary that factors in travel time, traffic conditions, and the duration of each activity contributes to a seamless nocturnal adventure (Wachwanakijkul, & Jarumaneeroj, 2022).

Safety Checks: Key Considerations for Nighttime Exploration. Safety checks are paramount for a secure nighttime travel experience. This involves examining the reliability and credibility of transportation services and ensuring they operate during the desired hours. Verifying the availability of emergency services, such as medical facilities and local law enforcement, is essential for peace of mind (Huang et al., 2023). Carrying essential items like a flashlight, fully charged phone, and a first aid kit enhances preparedness for unexpected situations (Terry, & Haulman, 2016). Additionally, having a reliable travel insurance policy provides financial protection in case of emergencies (Rodphadung, & Attavanich, 2022).

Choosing Reliable Attractions: The Heart of Nighttime Adventures. The choice of attractions significantly influences the overall nighttime experience. Opting for reputable venues and activities endorsed by local tourism boards or renowned travel platforms ensures a positive encounter. Reviews and recommendations from fellow travelers offer valuable insights into the quality and safety of attractions (Huang et al., 2023). Tourist spots that prioritize visitor safety, cleanliness, and adhere to ethical practices should be the preferred choice Engaging in guided tours organized by reputable agencies enhances both safety and the depth of cultural immersion (Crespi-Vallbona, 2021; Richards, 2018).

Conclusion

Night tourism offers a unique charm and efficiency that differs from daytime explorations, sometimes providing more memorable experiences. There are several activities and tourist spots that can be enjoyed during nighttime excursions: 1. Urban Nightlife Experience: During the night, urban centers come to life with activities that are comparable to those accessible during the day. 2. Religious and Cultural Tours, for those interested in religion or culture, there are religious sites open at night, such as temples, mosques, or places with special nighttime rituals or events, such as Manora ceremonies or shadow puppet shows. 3. Arts and Cultural Attractions: Museums, theaters, and art galleries often open their doors at night, allowing enthusiasts to

immerse themselves in the cultural and artistic heritage of a place. 4. Walking Street Adventures, many pedestrian-friendly streets are bustling with activity at night, offering diverse experiences such as trying local delicacies, shopping, and enjoying interesting walks. 5. During nighttime excursions, nature enthusiasts can investigate parks or nature reserves. This provides opportunities for stargazing, listening to the sounds of nature, or simply enjoying the tranquility of the night. (6) Night Play Activities, there are various night play activities to indulge in, such as bowling or relaxing in cafes or restaurants, engaging in small activities with friends or family members. However, it's important to exercise caution and choose reputable places to visit, ensuring safety and an enjoyable experience during these nighttime adventures.

New Knowledge

From the study, new knowledge has been acquired in E-TAN-WA of Exploring the Allure and Diversity of Night Tourism, can be explained as follows: 1. E: Experience of Urban Nightlife. 2. T: Tours of Religious and Cultural. 3 A: Attractions of Arts and Cultural. 4. N: Nature Excursions 5. W: Walking Street. 6. A: Activities of Night Play. However, as a conceptual, as shown in a diagram in Figure 1.

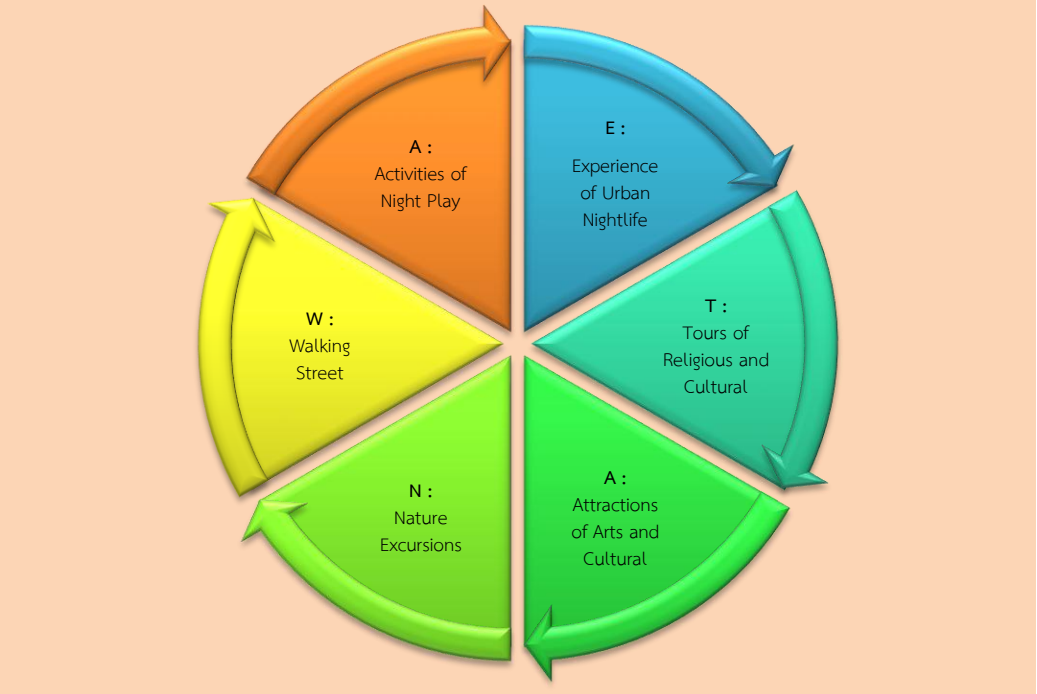

Figure 1. Night Tourism

References

Aihara, I., et al. (2017). Visualizing Phonotactic Behavior of Female Frogs in Darkness. *Scientific Reports,* 7(1), 10539.

Bongkotphet, T. (2011). From Research to Effective Astronomy Teaching Practice at Primary Education Level. *Journal of Education and Innovation,* 13(3), 197–212.

Boonsong, K., et al. (2021). Strategic Plan for Integrated Sustainable Tourism Development in Sisaket Province. *Journal of MCU Social Science Review,* 10(2), 308-322.

Bowonkulpha, B. (2013). Integrating Community Tourism Business: The Route of Amphawa Floating Market at Samut Songkhram Province. *Siam Academic Review*, 14(1), 43-52.

Burden, J. (2011). Theatre Performance, Resonance and Validity in Qualitative Research. *World Leisure Journal,* 42(3), 42-53.

Chang, H., et al. (2016). ATIPS: Automatic Travel Itinerary Planning System for Domestic Areas. *Computational Intelligence and Neuroscience,* 1281379.

Chimpukdee, U. (2021). Bowling in the garden. *Journal of Fine Arts, Chiang Mai University,* 12(2), 111-139.

Crespi-Vallbona, M. (2021). Satisfying experiences: guided tours at cultural heritage sites. *Journal of Heritage Tourism,* 16(2), 201-217.

El-Asri, S., & El-Karfa, A. (2024). The Role of Cultural Exchange in the Development of Intercultural Competence in the Context of Cultural Diplomacy. *Journal of Humanities and Social Sciences Studies,* 6(1), 62–70.

Gobbato, V. (2023). Illuminating Museums: From Design to Experience, *Ambiances [Online],* https://doi.org/10.4000/ambiances.4495

Gössling, S., Hall, C.M., & Scott, D. (2015). *Tourism and Water.* Channel View Publications.

Gössling, S., et al. (2012). Tourism and water use: Supply, demand, and security. An international review. *Tourism Management,* 33(1), 1-15.

Hasmira, M.H., et al. (2023). Meaning of Nyarai Salibutan Ecotourism in Environmental Communication. *Journal of Sustainability Science and Management,* 18(7), 217-225.

Henderson, J.C. (2019). Street Food and Tourism: A Southeast Asian Perspective. In: Park, E., Kim, S., Yeoman, I. (eds) Food Tourism in Asia. *Perspectives on Asian Tourism.* Singapore: Springer.

Huang, R., et al. (2023). Analysis of the Characteristics and Causes of Night Tourism Accidents in China Based on SNA and QAP Methods. *International Journal of Environmental Research and Public Health,* 20(3), 2584.

Iskandar, I., et al. (2023). The Role of Light in The Architecture of Religious Buildings. *Devotion: Journal of Research and Community Service,* 4(3), 693-703.

Jamal, T., & Robinson, M. (2009). *The SAGE Handbook of Tourism Studies.* Sage Publications.

Jurševska, R. S., & Vugule, K. (2022). Urban nightscapes and lighting master plans. Case study of Liepāja. *Landscape Architecture and Art,* 20(20), 63-72.

Kaewpong, W., & Utarasakul, T. (2020). Impact of Environmental Capital Factors, Social and Cultural Capital Factors, and Economic Capital Factors to Walking Street Activity: A Case Study of Nan Walking Street, Nan Province. *Built Environment Inquiry Journal (BEI): Faculty of Archit,* 19(3), 79-96.

Khaenamkhaew, D., et al. (2023). The participation of community leaders for sustainable tourism development: A case study in Phipun District, Nakhon Si Thammarat Province, Thailand. *Cogent Social Sciences,* 9(1), 2229172.

Khaenamkhaew, D., Onjun, P., Damrongwattana, J., Patoom, B., Muhamud, C. (2022). Guidelines of Sustainable Tourism Management Planning: Case Study Phipun District, Nakhon Si Thammarat Province. *The Golden Teak: Humanity and Social Science Journal,* 28(1), 26-33.

Koens, K., et al. (2018). Is Overtourism Overused? Understanding the Impact of Tourism in a City Context. *Sustainability,* 10, 4384.

Konkam, P., & Puangsri, K. (2020). Light and Colors in the Lanna Culture. *Journal of Asia Arts and Design,* 1(2), 85–100.

Lawson, M. (2023). *The Joyful World of Board Game Cafes.* https://lawsonmatthew.medium.com/the-joyful-world-of-board-game-cafes-6c5e3cd89e51

Mariotti-Pangallo, D. (2023). *Professional Travel Planning: How Executive Assistants Do It.* https://www.linkedin.com/pulse/professional-travel-planning-how-executive-assistants-daniela

Maspul, K.A., & Almalki, F.A. (2023). The Impact of a Modern Coffeeshops on Social Behavior and Cultural Dynamics: A Case Study of Unaizah' Coffeeshops. *PESHUM: Jurnal Pendidikan, Sosial Dan Humaniora,* 3(1), 65–82.

Meemak, M. (2012). Color And Peaceful Atmosphere of Landscape. *Parichart Journal,* 25(3), 156-165.

Mizumoto, T., et al. (2011). Sound imaging of nocturnal animal calls in their natural habitat. *Journal of Comparative Physiology A Neuroethology, Sensory, Neural, and Behavioral Physiology,* 197(9), 915-921.

Nakeephet, J. (2013). Nora: Dramatic Art as Sacrament. *Humanities Journal,* 20(2), 21-39.

Natural Lands. (2023). *Nature at Night.* https://natlands.org/natureatnight/

Pijanowski, B.C., et al. (2011). Soundscape Ecology: The Science of Sound in the Landscape. *BioScience,* 61(3), 203–216.

Poulopoulos, P. (2015). The Guitar as an "Open-Air" Instrument in the Early Romantic Era. *Soundboard Scholar,* 1, (1), 4-15.

Promso, S., & Wannajun, S. (2020). The Development Into Arts And Culture Learning Centers And The Existence of The Thawee Rajaneekorn's Gallery. *Institute of Culture and Arts Journal,* 21(2), 55-67.

Richards, G. (2018). Cultural tourism: A review of recent research and trends. *Journal of Hospitality and Tourism Management,* 36, 12-21.

Rithmanee, T., & Kongkaew, S. (2023). Situation of Food Sanitation of Street Food in The Night Market Food of Chiang Mai Province. *YRU Journal of Science and Technology,* 8(1), 10-18.

Rodphadung, P., & Attavanich, W. (2022). Determinants Of Purchasing for International Travel Insurance of Thai Tourists. *Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology,* 8(1), 353-365.

Ronglong, P. (2015). Adaptation of the Social and Culture Hmong tribe in Luan Prabang Lao PDR. *Journal of The Way Human Society,* 3(1), 80-102.

Roupa, Z., et al.. (2012). *Mater Sociomed,* 24(2), 131–134.

Rueangsri, W. (2020). "Manora" On the Base Management of Collective Culture: Nora Teim Muang Trang. *Journal of Social Science and Cultural,* 4(2), 12-27.

Saengthongdee, T. (2018). Tourist Safety Models in Tourism in Ayutthaya Province. *Journal of Criminology and Forensic Science,* 4(2), 22-38.

Šálková, D., et al. (2023). Sustainable Consumer Behavior: The Driving Force of Innovation in Retail. *Sustainability,* 15(24), 16648.

Schell, R., Hausknecht, S., Zhang, F., & Kaufman, D. (2015). Social Benefits of Playing Wii Bowling for Older Adults. *Games and Culture,* 11(1-2),

Seyfi, S., et al. (2020). Exploring memorable cultural tourism experiences. *Journal of Heritage Tourism,* 15(3), 341-357.

Surasawadee, W. (2018). Photo-Media Art: Silent Violence. Phranakhon Rajabhat Research Journal (Humanities and Social Sciences), 13(2), 337-355.

Suvachart, N. (2023). Niche Tourism Marketing Strategies: Recreational Activities Tourism According to The Youth's Special Interests. *Parichart Journal,* 36(2), 127–141.

Terry, A.C., & Haulman, N.J. (2016). Travel Medical Kit. *Medical Clinics of North America,* 100(2), 261-77.

Thaihiam, M., & Dankittikul, C. (2017). Desired Physical Environment of Walking Street: A Case Study of Thalang Street, Phuket. *Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University,* 9(2), 53-68.

Thammachart, S., et al. (2016). The Analytical Study on The Teachings of The Buddha Appeared in the Contents of The Southern Shadow Play. *Journal of MCU Nakhondhat,* 3(1), 77-92.

Thumwimol, V. (2021). Memory, Monument and Place: A Case Study of Don Chedi. *Sarasatr,* 4(2), 370-383.

Tirasatayapitak, A., & Chaiyasain, C. (2013). Hybrids of Eco-Adventure Tourism and Tourism Sustainability: Lesson from Songpraek, the Wildlife sanctuary Villages. *Silpakorn University e-Journal (Social Sciences, Humanities, and Arts),* 33(2), 167-185.

Tovmasyan, G. (2019). Exploring The Role of Gastronomy in Tourism. *Socio Economic Challenges,* 3(3), 30-39.

Udomsilp, M., & Sungrugsa, N. (2016). Safety Management of Travel Tourism in the Western Region Towards ASEAN Community: Revisited to Mission? *Veridian E-Journal,Silpakorn University,* 9(3), 260-270.

Wachwanakijkul, P., & Jarumaneeroj, P. (2022). A Prediction of Travel Time by Machine Learning Approacheswith Mobile Probe Data in Bangkok. *Thai Journal of Operations Research,* 10(2), 54-62.

Yeetin, P., & Buakaew, J. (2018). Kopi coffee shops: Political interaction spaces for Trang locals. *Kasetsart Journal of Social Sciences,* 39(2), 284–290.

Zhang, S., et al. (2024). Assessment and Empirical Research on the Suitability of Eco-Tourism Development in Nature Reserves of China: A Multi-Type Comparative Perspective. *Land,* 13, 438.

Zimik, R.P., et al. (2017). Sustainable Tourism Networking System of Khao Phra, Phipoon, Nakhon Si Thammarat. *Journal of Southern Technology,* 10(1), 11-19.

การประยุกต์ใช้มานุษยวิทยาธุรกิจเพื่อทำความเข้าใจภาวะสูงวัยของประชากร*

APPLYING BUSINESS ANTHROPOLOGY TO UNDERSTAND POPULATION AGEING

ฐิตินันทน์ ผิวนิล
Titinan Pewnil
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Ramkhamhaeng University
Corresponding Author E-mail: titinan@rumail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

หลายประเทศกำลังเผชิญกับปรากฏการณ์สังคมสูงวัย โดยประชากรมีอายุยืนยาวมากขึ้นและมีสัดส่วนประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้น สิ่งเหล่านี้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมหลายประการ บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้ศาสตร์มานุษยวิทยาธุรกิจกับการทำความเข้าใจผู้สูงวัยในมิติต่าง ๆ ของภาคธุรกิจ โดยชี้ให้เห็นว่ามานุษยวิทยาธุรกิจสามารถนำมาเป็นกรอบการวิเคราะห์องค์กรธุรกิจภายใต้บริบทสังคมสูงวัยได้ 4 ประเด็นสำคัญ คือ 1. การบริหารทรัพยากรบุคคลที่เป็นผู้สูงวัย 2. การศึกษาวัฒนธรรมองค์กรที่มีการจ้างผู้สูงวัย 3. การจัดการข้ามวัฒนธรรมกับกลุ่มผู้สูงวัย และ 4. การทำความเข้าใจผู้สูงวัยในฐานะพฤติกรรมผู้บริโภค บทความนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาแบบมานุษยวิทยาที่สามารถนำไปบูรณาการและประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรธุรกิจสำหรับการพัฒนาธุรกิจให้สอดคล้องกับภาวะสังคมสูงวัยได้อย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: มานุษยวิทยาธุรกิจ; มานุษยวิทยาประยุกต์; สังคมสูงวัย; ผู้สูงอายุ, ภาวะสูงวัยของประชากร

Abstract

Many nations are confronting the phenomenon of ageing societies, characterized by longer life expectancies and an increasing proportion of old people. These demographic shifts have significant economic, societal, and cultural implications. This academic article explored the application of

*Received June 4, 2024; Revised July 14, 2024; Accepted July 16, 2024

business anthropology to better understand different dimensions of the business sector in the context of population ageing. It posited that business anthropology may serve as an effective framework for analyzing business organizations in the context of ageing societies. The article focused on four key issues for older adults: 1. Human resource management; 2. A study of organizational employment cultures; 3. Cross-cultural job management; and 4. Understanding consumer behavior. This article highlighted the importance of integrating anthropological insights to benefit business organizations, promoting sustainable business development in alignment with the needs of ageing societies.

Keywords: Business Anthropology; Applied Anthropology; Ageing Society; Older Person; Population Ageing

บทนำ

ประเทศพัฒนาแล้วหลายประเทศทั่วโลกรวมถึงประเทศไทยอยู่ในภาวะที่เรียกว่า “สังคมสูงวัย (Ageing Society)” โดยประชากรมีอายุยืนยาวมากขึ้น ทำให้มีสัดส่วนประชากรวัยสูงอายุเพิ่มมากขึ้น โดยการสูงวัยของประชากรเป็นผลมาจากความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยพบว่าภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมีผู้สูงอายุ (ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป) มากกว่าร้อยละ 14 ใน พ.ศ. 2565 และคาดการณ์ว่า จะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 26 ภายในปี พ.ศ. 2593 โดยผู้สูงวัยมักจะเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย (United Nations, Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (ESCAP), 2023) จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในหลายลักษณะ การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของผู้สูงอายุนั้นมีคำกล่าวว่าเป็นคลื่นยักษ์ผู้สูงอายุหรือสึนามิประชากรผู้สูงอายุ (Silver Tsunami) ซึ่งก่อให้เกิดทั้งความท้าทายและโอกาสทางเศรษฐกิจ (ทีปกร จิร์ฐิติกุลชัย, 2566) จากสถานการณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางประชากรและเศรษฐกิจนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จำเป็นที่จะต้องใช้องค์ความรู้เชิงสหวิทยาการศาสตร์ต่าง ๆ มากขึ้น

มานุษยวิทยาถือเป็นศาสตร์หนึ่งที่มีความสำคัญกับภาคธุรกิจ เนื่องจากการทำความเข้าใจความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจนับเป็นปัจจัยของประสบความสำเร็จทางธุรกิจ ดังนั้นเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่ตอบรับกับปรากฏการณ์ทางประชากรและสังคมที่เปลี่ยนแปลงดังกล่าว การสร้างเข้าใจต่อความต้องการและความปรารถนาที่เปลี่ยนแปลงไปของภาคธุรกิจที่ต้องเกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้สูงอายุทั้งในแง่การเป็น

แรงงานและการเป็นผู้บริโภคที่มีจำนวนมากขึ้น เทคนิคการศึกษาแบบมานุษยวิทยาจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยสร้างความเข้าใจคนกลุ่มนี้ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ สาขาหนึ่งของมานุษยวิทยาที่ได้นำวิธีการทางมานุษยวิทยาไปประยุกต์ใช้กับโลกของธุรกิจคือ มานุษยวิทยาธุรกิจ (Business Anthropology) (Guang & Tian, 2014)

มานุษยวิทยาธุรกิจเป็นสหสาขาวิชาที่ผสานรวมระหว่างมานุษยวิทยากับการดำเนินธุรกิจ มีการใช้ทฤษฎีและวิธีการทางมานุษยวิทยาเพื่อทำความเข้าใจและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ โดยครอบคลุมสองแนวทางหลัก ได้แก่ 1. มานุษยวิทยาในธุรกิจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับนักมานุษยวิทยาที่ศึกษาองค์กรธุรกิจอย่างเป็นกลาง และ 2. มานุษยวิทยาเพื่อธุรกิจ เป็นลักษณะที่นักมานุษยวิทยาจะทำงานเป็นที่ปรึกษาหรือทำการศึกษาภายในองค์กรธุรกิจเพื่อนำข้อมูลเชิงลึกมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติของธุรกิจนั้น ๆ (Denny & Sunderland, 2014; Peluso, 2017) ทั้งนี้ มานุษยวิทยาธุรกิจจะมุ่งเน้นศึกษาค่านิยม วัฒนธรรม และการปฏิบัติทางสังคมภายในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ โดยเฉพาะประเด็นการสร้างมูลค่า การแพร่กระจาย และกระบวนการทำให้กลายเป็นสถาบัน ซึ่งกรอบทางทฤษฎีของมานุษยวิทยาธุรกิจมักเกี่ยวข้องกับแนวทางการตีความ เช่น การตีความและการวิเคราะห์เรื่องเล่า (narrative analysis) เพื่อทำความเข้าใจกิจกรรมขององค์กรทั้งหมด ทำความเข้าใจมิติทางวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ รวมถึงความสัมพันธ์ทางธุรกิจและการค้า แทนการมุ่งเน้นใช้คำอธิบายเชิงสาเหตุเพียงอย่างเดียว (Guang & Tian, 2014; Moeran & Garsten, 2013; Nakamaki, et al., 2016)

สำหรับแนวทางการศึกษาของมานุษยวิทยาธุรกิจนั้นครอบคลุมวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การใช้แนวทางแบบสหสาขาวิชาชีพ รวมถึงการใช้วิธีการทางชาติพันธุ์วิทยาเพื่อรับข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมขององค์กร การจัดการ และกระบวนการตัดสินใจ การศึกษาข้อมูลเชิงลึกเฉพาะกรณี ซึ่งช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รวมถึงการแสดงให้เห็นว่าธุรกิจต่าง ๆ เป็นผู้มีบทบาททางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อสังคมในวงกว้างด้วย (จุลนี เทียนไทย, 2553; Belk, 2022; Geisler, 2018) นอกจากนี้มานุษยวิทยาธุรกิจยังได้ปรับแนวทางการศึกษาให้เข้ากับความท้าทายร่วมสมัยด้วย เช่น การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลของธุรกิจ มีการบูรณาการมานุษยวิทยาดิจิทัลเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมองค์กร การตลาด รวมถึงประสบการณ์ผู้ใช้บริการและผู้บริโภค (Urban, 2022)

บทความวิชาการนี้ได้สำรวจวรรณกรรมต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นสหวิทยาการของศาสตร์มานุษยวิทยาที่ผสมผสานกับการศึกษาทางธุรกิจและเชื่อมโยงกับสถานการณ์ทางประชากรในปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ศาสตร์มานุษยวิทยาธุรกิจกับการทำความเข้าใจภาวะสูงวัยของประชากรมิติต่าง

ๆ ในภาคธุรกิจ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการสำหรับผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับมานุษยวิทยาธุรกิจหรือการประยุกต์ใช้แนวทางมานุษยวิทยาในการศึกษากลุ่มประชากรสูงวัย นอกจากนี้องค์ความรู้จากบทความนี้จะเป็นประโยชน์ต่อทั้งองค์กรธุรกิจ การบริหารงานทรัพยากรบุคคล ระบบการจ้างแรงงานสูงอายุ การวางแผนการตลาดกลุ่มผู้บริโภคสูงวัย และประโยชน์เชิงสังคมในการขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางสังคมได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ทางประชากรต่อไป

แนวทางการประยุกต์ใช้มานุษยวิทยาธุรกิจกับภาวะสูงวัยของประชากร

สำหรับกรอบคิดการประยุกต์ใช้ศาสตร์มานุษยวิทยาธุรกิจให้องค์กรประสบความสำเร็จ แนวคิดของจุลนี เทียนไทย (2553) ได้อธิบายไว้ 4 ประเด็นที่สำคัญคือ 1. การบริหารทรัพยากรบุคคล 2. การศึกษาวัฒนธรรมองค์การ 3. การบริหารจัดการข้ามวัฒนธรรม และ 4. การทำความเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภค เมื่อนำกรอบคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับภาวะสูงวัยของประชากร สามารถนำเสนอเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้

1. การบริหารทรัพยากรบุคคลในองค์กรที่จ้างงานผู้สูงวัย

ประเด็นสำคัญของการบริหารทรัพยากรบุคคลในองค์กรธุรกิจคือ การจ้างงาน การอบรมพัฒนาบุคลากร การเติบโตก้าวหน้าทางอาชีพของพนักงาน รวมถึงระบบการจัดสวัสดิการต่าง ๆ นั้น เมื่อองค์กรต้องมีการบริหารจัดการที่ต้องเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะผู้สูงอายุเป็นพื้นฐานก่อน ซึ่งวิธีการศึกษาทางมานุษยวิทยานั้นจะมีการทำความเข้าใจเรื่อง “ความสูงวัย” โดยมุ่งทำความเข้าใจในประสบการณ์ของกลุ่มวัยสูงอายุ สำรวจการเปลี่ยนแปลงในลักษณะอายุ ความท้าทายที่เกิดจากสูงอายุ นอกจากนี้มุมมองทางมานุษยวิทยายังได้เน้นย้ำถึงลักษณะเฉพาะของกระบวนการชราภาพ ซึ่งเป็นแนวทางที่แสดงให้เห็นถึงการสูงวัยของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและทางชีววิทยา โดยนักมานุษยวิทยามองว่าการชราภาพนั้นเป็นส่วนผสมกันของร่างกายสามส่วนคือ 1. Body-Self เป็นตัวตนของร่างกายเป็นที่เข้าใจในแง่ของประสบการณ์ของจิตสำนึกในการดำรงอยู่เป็นประสบการณ์ส่วนบุคคลของร่างกาย 2. Social-Body เป็นภาพตัวแทนของการเป็นสัญลักษณ์ตามธรรมชาติที่นำเสนอทั้งภาพสังคม ธรรมชาติและวัฒนธรรม 3. Body-Politics เป็นภาพสะท้อนของร่างกายส่วนบุคคลกับร่างกายทางสังคม ที่ถูกจัดการผ่านการเมืองและการควบคุมทางสังคม (Gheorghiţă, 2016) เมื่อนำแนวคิดทางมานุษยวิทยาที่อธิบายความสูงวัยดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับแนวทางการศึกษาแบบมานุษยวิทยาธุรกิจเพื่อทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์สังคมสูงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของการเป็นแรงงานสูงอายุ (Older Worker) นั้นจะเข้าใจได้ว่าในหลายวัฒนธรรมโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว

ผู้สูงอายุได้รับการมองว่าเป็นผู้มีคุณค่า มีศักยภาพในการทำงาน เพราะเป็นผู้ที่เป็นส่วนประกอบทั้งความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ส่วนบุคคล เชื่อมโยงกับการมีคุณค่าทางสังคม และการที่ผู้สูงอายุยังสามารถทำงานได้นั้น สะท้อนภาพที่รัฐและสังคมได้สร้างร่างกายของบุคคลที่มีศักยภาพให้ยังสามารถทำงานได้แม้จะเข้าสู่วัยสูงอายุแล้ว และสร้างคุณค่าให้ผู้สูงอายุเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของประเทศในฐานะการเป็นกำลังแรงงานที่มีคุณภาพ ทักษะสูง นอกจากนี้ การมีผู้สูงอายุรวมอยู่ในองค์กร ทำให้เกิดความหลากหลายของกลุ่มอายุบุคลากร ซึ่งในการบริหารงานบุคคลสามารถใช้ประโยชน์จากความแตกต่างดังกล่าวมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับงานต่าง ๆ ขององค์กรต่อไปได้ เช่น การถ่ายทอดความรู้ การแลกเปลี่ยนมุมมองประสบการณ์ (ปรีชา คำมาดี และคณะ, 2560) ในขณะที่งานศึกษาของ Napathorn (2023) พบว่า มุมมองผู้สูงอายุไทยอายุ 55-65 ปี ที่ยังเป็นพนักงานอยู่นั้น ส่วนใหญ่มีความต้องการแนวปฏิบัติด้านทรัพยากรบุคคลที่จะช่วยให้พนักงานสูงอายุสามารถพัฒนาทักษะของตนเองได้ ช่วยให้พวกเขามีเงินออมเพียงพอหลังเกษียณอายุ องค์กรสามารถสร้างความมั่นใจด้านความมั่นคงปลอดภัย สร้างเสริมสุขภาพดี มีส่วนช่วยให้พวกเขารู้สึกว่าความรู้และประสบการณ์ของพวกเขานั้นยังมีคุณค่า และช่วยให้พวกเขาได้ทำงานที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายของพวกเขา

จากตัวอย่างงานศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการบริหารทรัพยากรบุคคลแรงงานสูงวัยที่ยังต้องทำงานอยู่นั้นมีประเด็นรายละเอียดซับซ้อนมากกว่าเพียงการให้ความสำคัญกับอายุของแรงงานเพียงอย่างเดียว เมื่อวิเคราะห์กับบริบทสังคมและวัฒนธรรมไทยที่มักมองว่าเมื่อเข้าสู่วัยชราแล้วควรเป็นวัยพักผ่อน ที่ไม่ต้องทำงานต่อไป ผู้สูงอายุที่ยังต้องทำงานคือผู้สูงอายุที่มีภาระหรือมีปัญหาทางการเงิน ทำให้ภาพของผู้สูงอายุไทยที่ยังทำงานมักถูกมองในแง่ลบ ดังนั้นหากองค์กรต่าง ๆ มีการนำมุมมองทางมานุษยวิทยาธุรกิจมาช่วยประยุกต์ใช้กับการบริหารทรัพยากรบุคคลในองค์กร อาจเป็นอีกส่วนหนึ่งที่ช่วยทำให้เกิดความเข้าใจถึงค่านิยม คติความเชื่อใหม่ต่อคุณค่าในการทำงานของผู้สูงอายุในองค์กรมากขึ้นได้

2. การส่งเสริมความเข้าใจวัฒนธรรมองค์กรที่จ้างงานผู้สูงวัย

เมื่อแนวโน้มทิศทางการจ้างงานผู้สูงอายุมีมากขึ้น องค์กรจำเป็นที่จะทำความเข้าใจการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับคนหลายช่วงวัยมากกว่าในอดีตที่จะส่วนใหญ่การจ้างงานจำกัดแค่วัยแรงงานอายุ 15-59 ปี ในส่วนนี้ มุมมองทางมานุษยวิทยาจะช่วยให้เราเข้าใจกระบวนการจัดการองค์กรได้ดีมากยิ่งขึ้น ทั้งการมองภาพองค์กรแบบองค์รวมในทุกมิติ การทำความเข้าใจความแตกต่างทางสังคม วัฒนธรรม รวมถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่วนงานที่มีความสำคัญที่ต้องใช้การศึกษาทางมานุษยวิทยาเข้าไปช่วยในการทำความเข้าใจคนและระบบต่าง ๆ ขององค์กรนั้นคือฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ (HR) ซึ่งในเอกสารเรื่อง HR Challenges: Preparing for Aging Workforce ของสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ

(ม.ป.ป.) ได้ให้ประเด็นข้อเสนอแนะสำคัญต่อการจัดการองค์กรเพื่อรองรับการจ้างงานผู้สูงอายุ เช่น การสร้างความเข้าใจต่อสถานการณ์ด้านแรงงานทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค การสร้างความเข้าใจถึงความจำเป็นที่องค์กรต้องจ้างงานผู้สูงอายุ ความเข้าใจในบริบทความเป็นผู้สูงอายุ ข้อมูลลักษณะการทำงานของผู้สูงอายุ รวมถึงความเสี่ยงต่าง ๆ ของผู้สูงอายุในการทำงาน สิ่งเหล่านี้ สะท้อนภาพความคิดแบบหลายมิติที่มีต่อการจ้างงานผู้สูงอายุ ในประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ การให้ข้อมูลถึงการมองว่าภาพโครงสร้างประชากรที่จะมีผู้สูงอายุที่มากขึ้น ตลาดการบริโภคสินค้าผู้สูงอายุก็จะมากขึ้นด้วย หากองค์กรมีการจ้างงานผู้สูงอายุและใช้มุมมองทางมานุษยวิทยามาช่วยให้ผู้สูงอายุทำความเข้าใจผู้สูงอายุด้วยกัน การออกแบบผลิตภัณฑ์ การสื่อสาร การทำการตลาดกับผู้สูงอายุด้วยกัน อาจทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้เช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นข้อดีทั้งในแง่ของการได้จ้างงานทำให้ผู้สูงอายุได้ทำงาน และช่วยพัฒนาระบบเศรษฐกิจได้แบบรอบด้าน

นอกจากการบริหารงานบุคคลที่ต้องเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ อีกด้านที่สำคัญคือ การสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อหนุนต่อการทำงานของคนทุกช่วงวัยในองค์กร งานศึกษาที่ผ่านมาพบว่า แนวทางปฏิบัติขององค์กรที่เป็นมิตรต่อทุกช่วงวัยนับเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการรับสมัคร การจ้างงาน และการรักษาผู้สูงวัยในองค์กร นอกจากนี้องค์กรยังจำเป็นต้องพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรเพื่อสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงการทำงานร่วมกันกับแรงงานสูงอายุในองค์กรที่มีมากกว่าในอดีต องค์กรจึงจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศวัฒนธรรมองค์กรที่สร้างความเข้าใจคนทุกกลุ่มวัยมากยิ่งขึ้น (Appannah & Biggs, 2015)

หากวิเคราะห์เชื่อมโยงกับมิติสังคมวัฒนธรรมองค์กรการทำงานของประเทศไทย อาจเห็นมองได้ว่าพื้นฐานบรรยากาศองค์กรของไทยมีทั้งลักษณะวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ เช่น การให้ความเคารพผู้อาวุโส การช่วยเหลือให้แรงงานสูงอายุได้รับความสะดวกในการทำงาน แต่ทางกลับกันสิ่งนี้อาจถูกมองได้ว่าองค์กรให้ความสำคัญกับความอาวุโสมากเกินไป บุคคลช่วงวัยอื่น ๆ รู้สึกด้อยค่ากว่าผู้สูงอายุหรือรู้สึกถูกเอาเปรียบในการทำงาน ดังนั้น แนวทางของวัฒนธรรมองค์กรที่มีพนักงานสูงอายุ องค์กรจึงต้องคำนึงไปถึงเรื่องการดูแลส่งเสริมกรอบจริยธรรมที่ให้ความสำคัญกับคนทุกช่วงวัยในองค์กร ลดการเลือกปฏิบัติในเรื่องอายุ สิ่งนี้จะช่วยเพิ่มผลผลิตและการมีส่วนร่วมของพนักงานในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี (Salomão Filho, et al., 2023)

3. การจัดการข้ามวัฒนธรรมขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้สูงวัย

การข้ามวัฒนธรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการย้ายถิ่น การตลาด และเทคโนโลยีการสื่อสารที่ก้าวหน้าและกว้างขวางมากขึ้น สำหรับแนวคิดการบริหารจัดการข้ามวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงวัยสามารถวิเคราะห์ได้ใน 2 มิติ ประการแรกคือ การนำเสนอภาพลักษณ์

ขององค์กรที่อาจถูกนำเสนอไปในพื้นที่ต่างวัฒนธรรม โดยเฉพาะองค์กรที่ต้องเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ องค์กรควรคำนึงถึงการสร้างภาพจำที่ดีเกี่ยวกับผู้สูงวัย หลีกเลี่ยงการใช้รูปภาพของผู้สูงอายุที่ถูกตีตราหรือถูกทำร้าย โดยสามารถพิจารณาถึงบริบททางวัฒนธรรมและลักษณะการรับรู้ต่อภาพผู้สูงอายุที่แตกต่างกันไป ตัวอย่างเช่น การนำเสนอภาพของผู้สูงอายุบนเว็บไซต์ขององค์กรสำหรับผู้สูงอายุทั่วประเทศในยุโรปที่พยายามสะท้อนถึงวาทกรรมที่โดดเด่นในเรื่อง “ภาวะการสูงวัยที่ดี” โดยเน้นเรื่องสุขภาพและการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ โดยแสดงภาพลักษณ์ของผู้สูงอายุว่าเป็นผู้มีสุขภาพดี มีความกระฉับกระเฉง และมีส่วนร่วมทางสังคม สิ่งนี้ช่วยทำให้เกิดการส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของการสูงวัยต่อสังคม แต่อย่างไรก็ตามการที่องค์กรนำเสนอแต่ภาพที่ดีของผู้สูงอายุเพียงอย่างเดียวอาจก่อให้เกิดการมองข้ามความแตกต่างเชิงวัฒนธรรม ลดความซับซ้อนของความหลากหลายของผู้สูงอายุและสร้างทัศนคติแบบเหมารวม (Christensen, 2019; Loos et al., 2017) ดังนั้นองค์กรจึงควรพิจารณาถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและแง่มุมที่ต้องเกี่ยวข้องกับประเด็นด้านอายุดังกล่าวด้วย

ส่วนการบริหารจัดการข้ามวัฒนธรรมในมิติที่สองคือ วัฒนธรรมที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุย้ายถิ่นข้ามชาติ แนวโน้มการย้ายถิ่นของผู้สูงอายุระหว่างประเทศมีมากขึ้นโดยเฉพาะจากประเทศพัฒนาแล้วมายังประเทศกำลังพัฒนาเช่นประเทศไทย เนื่องจากมีบริบทสังคมวัฒนธรรมเปิดรับและเกื้อหนุนต่อผู้สูงอายุ อีกทั้งมีระบบการรองรับดูแลแบบเสียค่าใช้จ่ายถูกกว่าประเทศพัฒนาแล้ว ในงานศึกษาของกนกวรรณ ธราวรรณ (2559) พบว่า ผู้สูงอายุต่างชาติในสังคมไทยต่างแสดงออกชัดเจนว่ารักเมืองไทยและคิดว่าเมืองไทยเป็นบ้าน ส่วนใหญ่เป็นประสบการณ์ด้านบวก ในขณะที่คนไทยมีทัศนคติด้านบวกต่อผู้สูงอายุต่างชาติเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวต่างชาติที่รักความเป็นไทยและใช้ชีวิตเหมือนคนไทย นอกจากนี้ การหลั่งไหลเข้ามาของผู้เกษียณอายุชาวญี่ปุ่นจำนวนมาก ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากนโยบายการท่องเที่ยวระยะยาวของประเทศไทย กลุ่มประชากรสูงอายุเหล่านี้จะอยู่อาศัยในประเทศไทยเป็นเวลานานทำให้มีความต้องการด้านการดูแลสุขภาพสูงตามไปด้วย (Miyashita et al., 2017) ดังนั้น หากพิจารณาในแง่องค์กรธุรกิจผู้สูงอายุย้ายถิ่นจากประเทศพัฒนาแล้วเหล่านี้ถือเป็นกลุ่มลูกค้าสำคัญที่องค์กรที่เกี่ยวข้องอาจจำเป็นต้องคำนึงถึงมิติการจัดการข้ามวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้นด้วย

นอกจากนี้ ผู้สูงอายุย้ายถิ่นข้ามชาติอีกกลุ่มคือ ผู้ย้ายถิ่นเข้ามาเป็นแรงงานทั้งในลักษณะของผู้ที่เป็นแรงงานข้ามชาติอยู่แล้วในปัจจุบันและกำลังจะกลายเป็นผู้สูงวัยในอนาคต แรงงานต่างชาติสูงอายุประกอบด้วยกลุ่มคนที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นแรงงานทักษะสูงและกลุ่มแรงงานไร้ทักษะ แรงงานที่ถูกต้องตามกฎหมายและผิดกฎหมาย แรงงานสูงอายุในบริษัทข้ามชาติ หรือกลุ่มแรงงานนอกระบบซึ่งอาจต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ มาก

ขึ้น (Saksiriruthai, 2015) ดังนั้น การจัดการผู้สูงอายุย้ายถิ่นข้ามชาติจึงจำเป็นต้องอาศัยแนวคิดมานุษยวิทยาธุรกิจในด้านการจัดการข้ามวัฒนธรรมมาช่วยเตรียมความพร้อมปรับตัวรับมือสถานการณ์ดังกล่าว

4. สร้างความเข้าใจพฤติกรรมผู้สูงวัยในฐานะผู้บริโภค

จากการที่โครงสร้างประชากรมีแนวโน้มเป็นสังคมสูงวัย มีสัดส่วนประชากรสูงอายุเพิ่มมากขึ้น ผู้สูงอายุเหล่านี้ถือเป็นกลุ่มผู้บริโภคขนาดใหญ่โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว เนื่องจากผู้สูงอายุกลุ่มนี้ยังคงมีความสามารถและอำนาจทางเศรษฐกิจ มีกำลังซื้อสูงจากเงินออม เงินสวัสดิการ และเงินบำนาญต่าง ๆ ที่ตนเองได้รับในช่วงวัยเกษียณอายุ (Teixeira et al., 2017) อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุนั้นมีความต้องการที่หลากหลายแตกต่างกันไปตามวิถีชีวิต ภาวะสุขภาพ การมีส่วนร่วมทางสังคม ค่านิยม และความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง ซึ่งองค์กรธุรกิจอาจต้องคำนึงถึงความแตกต่างดังกล่าว รวมถึงคุณลักษณะด้านเพศ ช่วงอายุ บริบทที่อยู่อาศัย และวัฒนธรรมกลุ่มย่อย (sub-culture) ต่าง ๆ ของผู้สูงวัยด้วย (จุลนี เทียนไทย, 2553)

ทั้งนี้ งานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ความต้องการอีกประการหนึ่งของผู้สูงวัยคือ ความต้องการในมิติเพศวิถีซึ่งยังคงเป็นส่วนสำคัญของชีวิตสำหรับผู้สูงอายุจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่ยังคงมีเพศสัมพันธ์และแสดงความพึงพอใจต่อชีวิตทางเพศของตน แม้ว่าสังคมจะมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องเพศของผู้สูงอายุโดยมักมองว่าวัยสูงอายุไม่ควรนึกถึงเรื่องเพศสัมพันธ์ (Kessel, 2001) แต่ในความเป็นจริงนั้นพบว่าปัญหาเรื่องเพศวิถีในผู้สูงวัยส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต โดยผู้สูงอายุชายที่ประสบปัญหาทางเพศสัมพันธ์จะมีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของตนเองลดลงและทำให้สุขภาพจิตของผู้หญิงที่เป็นคู่สมรสแย่ลงตามไปด้วย (Heywood et al., 2018)

ในบทความเรื่อง Challenging the 'Viagrization' of Heterosexuality and Ageing ของ Barrett, et al. (2017) สะท้อนมุมมองของที่สำคัญของยาไวอากร้า ซึ่งเป็นยาเสริมสมรรถภาพทางเพศสำหรับเพศชาย โดยผลการศึกษาพบว่ายาดังกล่าวมีผลต่อเพศวิถีของผู้หญิงสูงวัยด้วยเช่นกัน โดยพบว่ามีผลในทางจิตวิทยาและความสัมพันธ์ที่ส่งผลกระทบต่อความสนใจของคู่นอนในเรื่องเพศที่ดีขึ้นด้วย จะเห็นได้ว่าสินค้าดังกล่าวไม่ได้มีผลเพียงเรื่องเพศเท่านั้นแต่ยังช่วยให้คุณภาพชีวิตของคู่สมรสดีขึ้นด้วย จากกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าหากองค์กรมีการใช้มุมมองทางมานุษยวิทยาทำความเข้าใจกับการออกแบบผลิตภัณฑ์การสื่อสาร การตลาดอาจแสดงผลถึงการใช้ยาที่มีต่อความพึงพอใจทั้งในเพศชายและเพศหญิง (คู่สมรส) การสร้างเสริมความพึงพอใจในชีวิตทางเพศของคู่สมรสมากขึ้น ซึ่งมุมมองแบบมานุษยวิทยาจะช่วยทำให้ผู้บริโภคและสังคมไม่เกิดอคติในการสร้างภาพจำเพียงด้านใดด้านหนึ่งต่อผลิตภัณฑ์นั้น ๆ เพราะหลักคิดของมานุษยวิทยาธุรกิจจะเน้นการคำนึงถึง

บริบทสังคมและวัฒนธรรมด้วยเสมอ เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการเข้าถึงพฤติกรรมผู้บริโภค จึงต้องไม่เป็นการโฆษณาที่เน้นความต้องการกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมากเกินไป แต่ต้องคำนึงถึงค่านิยมและผลกระทบต่อสังคมในภาพรวมด้วยเช่นกัน ดังนั้น การพัฒนาธุรกิจภายใต้กรอบการวิเคราะห์เรื่องพฤติกรรมผู้บริโภคโดยประยุกต์วิธีการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแบบมานุษยวิทยาธุรกิจมาใช้ในองค์กร จะสามารถนำไปใช้สนับสนุนการออกแบบผลิตภัณฑ์และบริการที่ตอบสนองความต้องการและความชอบเฉพาะของผู้สูงอายุ การออกแบบบริการที่รองรับลักษณะและบริบทของผู้สูงวัย รวมถึงการตลาดและโฆษณาที่มีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อจำกัดในการนำมานุษยวิทยาธุรกิจไปประยุกต์ใช้ศึกษาภาวะสูงวัย

แม้ว่ามานุษยวิทยาธุรกิจจะนำเสนอกรอบคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าเกี่ยวกับความต้องการและพฤติกรรมของประชากรสูงวัย แต่ยังพบว่ามีข้อจำกัดหลายประการด้วยเช่นกัน ความท้าทายที่สำคัญประการหนึ่งคือการศึกษาประเด็นผู้สูงอายุมักอยู่ภายใต้อคติเรื่องการกีดกันและการเลือกปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ ซึ่งอาจทำให้วิธีการทำความเข้าใจในประสบการณ์และความต้องการที่หลากหลายของประชากรสูงวัยนั้นมีความซับซ้อนกว่าโดยทั่วไป (Robbins, 2020) นอกจากนี้ ธุรกิจแบบดั้งเดิมส่วนใหญ่มุ่งเน้นข้อมูลเชิงปริมาณมากกว่าข้อมูลเชิงลึกจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นอาจทำให้ภาคธุรกิจบางส่วนไม่ยอมรับการทำความเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ผ่านวิธีการเชิงคุณภาพแบบมานุษยวิทยามากนัก ส่งผลทำให้องค์กรขาดการบูรณาการข้อมูลเชิงลึกที่มาใช้ประกอบการตัดสินใจทางธุรกิจ นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงทางประชากรไปสู่สังคมสูงวัย ทำให้มีการปรับโครงสร้างงานและทักษะแรงงานเพิ่มขึ้น ซึ่งองค์กรธุรกิจอาจเห็นว่าเป็นเรื่องยากที่จะการวางแผนและดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิผล (Hemens, 2008; Kannan & Madden-Hallett, 2006) นอกจากนี้ บางองค์กรยังมีความไม่เต็มใจที่จะแก้ไขปัญหาแรงงานสูงอายุเนื่องจากความกังวลต่อการดำเนินการทางกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติด้านอายุ ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่ขัดขวางไม่ให้ธุรกิจต่าง ๆ วางแผนรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมสูงวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งเหล่านี้สะท้อนภาพของข้อจำกัดในการประยุกต์ใช้มานุษยวิทยาธุรกิจกับการศึกษาสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีความซับซ้อนในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ (HammershØY & Madsen, 2012; Nusem et al., 2016; Powell, 2023)

สรุปองค์ความรู้สำคัญ

มานุษยวิทยาธุรกิจ (Business Anthropology) เป็นศาสตร์ในลักษณะสหสาขาวิชาที่ใช้เทคนิคการศึกษาแบบมานุษยวิทยามาประยุกต์ใช้กับภาคธุรกิจ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์กับสถานการณ์สังคมสูงวัย (Ageing society) จะเห็นได้ว่าองค์กรธุรกิจสามารถประยุกต์ใช้วิธีการทางมานุษยวิทยาธุรกิจเข้ากับแนวทางปฏิบัติทางธุรกิจเพื่อจัดการกับความท้าทายทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่ซับซ้อนที่เกิดจากประชากรสูงอายุได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเทคนิคการวิจัยทางมานุษยวิทยา เช่น การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมหรือการสัมภาษณ์เพื่อทำความเข้าใจรากฐานทางวัฒนธรรมของธุรกิจและแนวปฏิบัติขององค์กรนั้นมีความสำคัญอย่างมากในการจัดการความต้องการที่หลากหลายของผู้สูงอายุ จุดเด่นประการหนึ่งของมานุษยวิทยาธุรกิจคือความสามารถค้นพบข้อมูลเชิงลึกในการอธิบายความหมายทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคโดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ องค์กรธุรกิจจึงสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่ตอบสนองกลุ่มประชากรกลุ่มนี้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งบทความนี้ได้นำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ใน 4 แง่มุมคือ 1. การบริหารทรัพยากรบุคคลในองค์กรที่จ้างงานผู้สูงวัย 2. การส่งเสริมความเข้าใจวัฒนธรรมองค์กรที่จ้างงานผู้สูงวัย 3. การจัดการข้ามวัฒนธรรมขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้สูงวัย และ 4. สร้างความเข้าใจพฤติกรรมผู้สูงวัยในฐานะผู้บริโภค สรุปเป็นแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 1 มานุษยวิทยาธุรกิจกับการศึกษาภาวะสูงวัยของประชากร
ที่มา: ผู้เขียน

จากภาพที่ 1 มานุษยวิทยาธุรกิจกับการศึกษาภาวะสูงวัยของประชากร แสดงให้เห็นว่าแนวทางการศึกษาแบบสหวิทยาการของมานุษยวิทยาธุรกิจ ช่วยในการสร้างความเข้าใจแบบองค์รวมเกี่ยวกับองค์กรทางธุรกิจในฐานะที่เชื่อมโยงทั้งเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมถึงการจัดการที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงวัยที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น การประยุกต์ใช้มานุษยวิทยาธุรกิจจึงช่วยให้เห็นถึงความสำคัญทางวัฒนธรรมของผู้สูงอายุ ในองค์กร ข้อมูลจากมานุษยวิทยาธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจทางธุรกิจและนโยบายของภาคธุรกิจได้อย่างรอบด้าน การใช้ประกอบการวางแผนจัดการกับความท้าทายของสังคมสูงวัย การบูรณาการข้อมูลเชิงลึกที่ได้จากมานุษยวิทยาในการดำเนินธุรกิจยังสามารถช่วยในการสร้างกลยุทธ์ที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้นในการมีส่วนร่วมกับประชากรสูงอายุในการบริหารองค์กรมิติต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาการดำเนินธุรกิจได้ในระยะยาวและเกิดความยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ ธราวรรณ. (2559). *ผู้สูงอายุต่างชาติในสังคมไทย.* ใน สุรีย์พร พันพึ่ง, จรัมพร โห้ลำยอง, ศุทธิดา ชวนวัน, แครี่ แอนด์ ริชเตอร์, ลีลาร์ วินเซอร์, มาร์ก เฟิลแคร์ (บรรณาธิการ). การประชุมระดับชาติ ประชากรและสังคม 2559 ประเทศไทยกับศตวรรษแห่งการย้ายถิ่นข้ามชาติ (น.139-151). นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

จุลนี เทียนไทย. (2553). *มานุษยวิทยาธุรกิจ.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรีชา คำมาดี และคณะ. (2560). การจัดการแรงงานผู้สูงอายุในประเทศไทย : ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลลัพธ์. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,* 12(2), 23-34.

ทีปกร จิร์ฐิติกุลชัย. (2566). *EAT THE RICH เพื่อระบบเศรษฐกิจที่เป็นธรรม.* สืบค้น 3 มิถุนายน 2567, จาก https://setthasarn.econ.tu.ac.th/blog/detail/645

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *HR Challenges: Preparing for Aging Workforce.* สืบค้น 3 มิถุนายน 2567, จาก https://www.ftpi.or.th/download/seminar-file/Preparing-for-Aging-Workforce.pdf

Appannah, A. & Biggs, S., (2015). Age-friendly organisations: The role of organisational culture and the participation of older workers. *Journal of Social Work Practice*, 29(1), 37-51,

Barrett, C., et al. (2017). *Challenging the 'Viagrization' of heterosexuality and ageing. In Addressing the Sexual Rights of Older People (pp. 125-138).* London: Routledge.

Belk, R. (2022). The Fruits of Business Anthropology in China (Book Review). *International Journal of Business Anthropology,* 12(1), 111-118.

Christensen, C. (2019). Visualising Old Age. *Nordicom Review*, 40(2), 111-127.

Denny, R.M., & Sunderland, P.L. (Eds.). (2014). *Handbook of Anthropology in Business* London: Routledge.

Geisler, R. (2018). Cross-boundary and cross-discipline creation of scientific knowledge. The case of economic anthropology/ business ethnography. *Border and Regional Studies,* 6(4), 293–304.

Gheorghiţă, V. (2016). Anthropology and population: perspectives on aging. Revista de Ştiinţe Politice. *Revue des Sciences Politiques,* 52, 71-83.

Guang, T., & Tian, D. K. (2014). Why is Business Anthropology Important? *The Anthropologist,* 18(1), 1–5.

HammershØY, L., & Madsen, T. U. (2012). Ethics in Business Anthropology. *Ethnographic Praxis in Industry Conference Proceedings,* 2012(1), 67-73.

Hemens, J. (2008). Management: The business impact of an ageing workforce. *Keeping Good Companies,* 60(7), 435-436.

Heywood, W., et al. (2018). Sexual satisfaction among older Australian heterosexual men and women: Findings from the sex, age & me study. *Journal of Sex & Marital Therapy,* 44(3), 295-307.

Kannan, S., & Madden-Hallett, H. (2006). Population ageing challenges knowledge management and sustaining marketing culture. *International journal of knowledge, culture and change management,* 6(3), 57-69.

Kessel, B. (2001). Sexuality in the older person. *Age and Ageing,* 30(2), 121-124.

Loos, E., et al. (2017) Ageing well? A cross-country analysis of the way older people are visually represented on websites of organizations for older people. *Journal of Comparative Research in Anthropology and Sociology,* 8(2), 63-83.

Miyashita, Y., et al. (2017). Cross-border movement of older patients: a descriptive study on health service use of Japanese retirees in Thailand. *Globalization and Health,* 13(1), 1-11.

Moeran, B., & Garsten, C. (2013). Business anthropology: Towards an anthropology of worth?. *Journal of Business Anthropology,* 2(1), 1-8.

Nakamaki, H., et al. (2016). Enterprise as an Instrument of Civilization: An Anthropological Approach to Business Administration. Springer Tokyo.

Napathorn, C. (2023). HR practices for managing aging employees in organizations: the case of Thailand. *International Journal of Emerging Markets*, 18(5), 1187-1215.

Nusem, E., et al. (2016). *Chapter 1 Disrupting the aged care business model. In International Perspectives on Business Innovation and Disruption in Design. Cheltenham*. UK: Edward Elgar Publishing.

Peluso, D. M. (2017). The ethnography of versus for question in an anthropology of/for business. *Journal of Business Anthropology*, 6(1), 8-23.

Powell, E. (2023). Anthropologists at Work: Challenging Business "Common Sense". *Journal of Business Anthropology,* 12(1). 92-102.

Robbins, J. C. (2020). Towards an Inclusive Anthropology of Aging. *Łódzkie Studia Etnograficzne*, 59, 231–237.

Saksiriruthai, S. (2015). Impact of Foreign Worker Migration on Wage and Labor Market in Thailand. In D. Ushakov (Ed.), Urbanization and Migration as Factors Affecting Global Economic Development (pp. 66-79). IGI Global.

Salomão Filho, A., Tillmanns, T., & Corrigan, T. (2023). Ageing Organizations: Reviewing the Literature and Making a Few Recommendations for Human Resource Management. *Merits,* 3(4), 640-653.

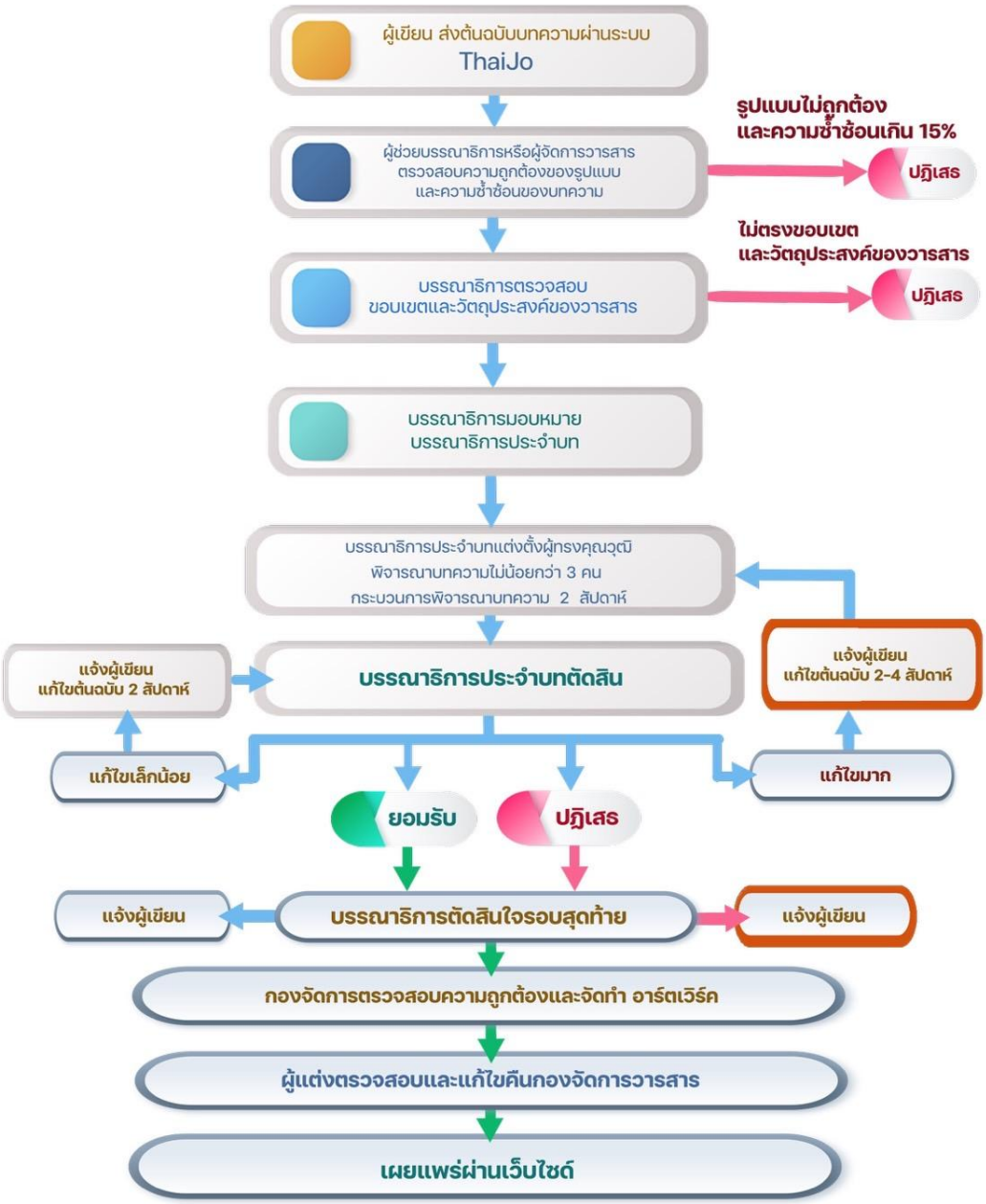
Teixeira, A. A. C., et al. (2017). The Impact of Ageing and the Speed of Ageing on the Economic Growth of Least Developed, Emerging and Developed Countries, 1990–2013. *Review of Development Economics,* 21(3), 909-934.

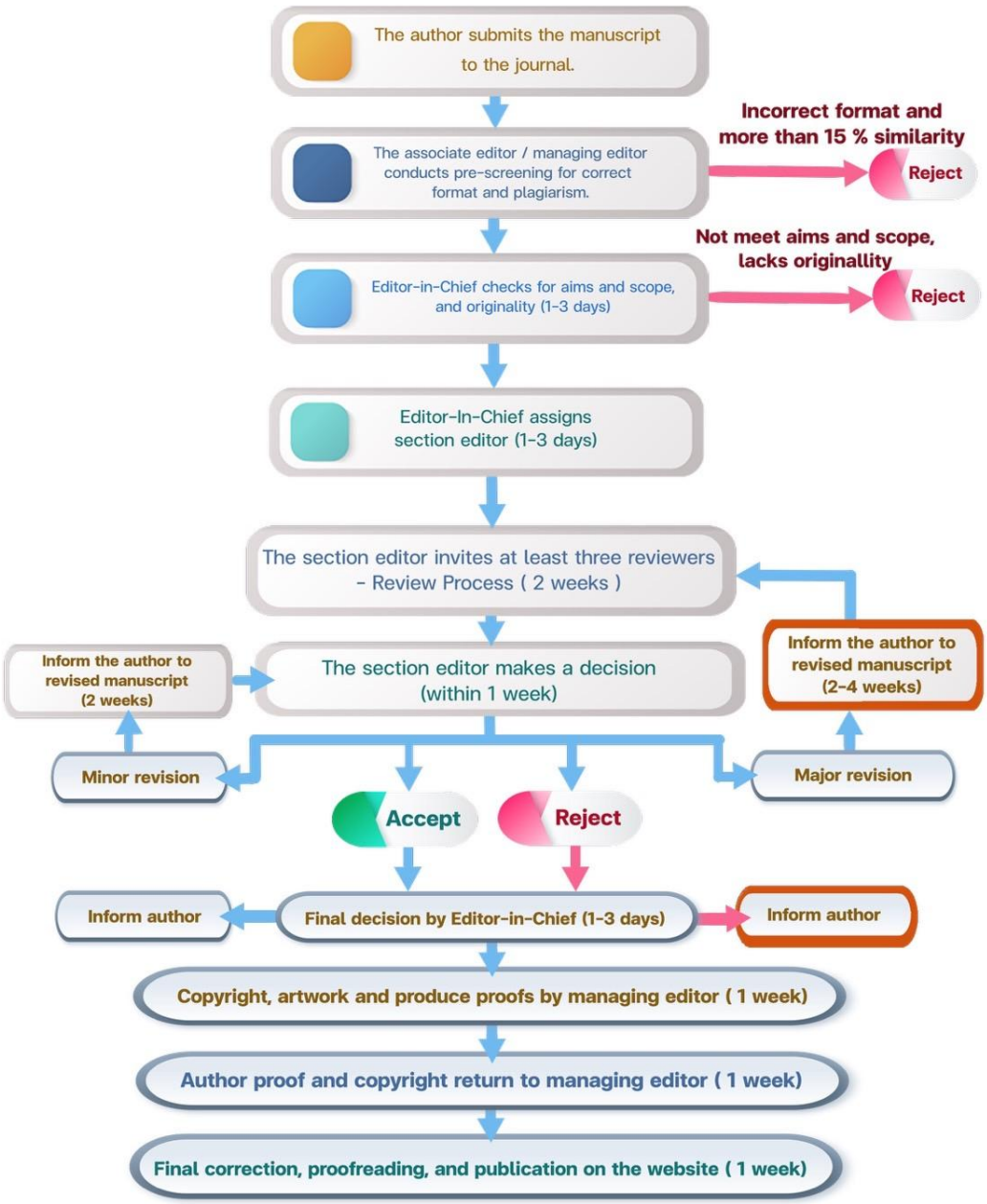
United Nations, Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (ESCAP). (2023). *Asia-Pacific Population and Development Report 2023 (ST/ESCAP/3 1 1 2)*. Retrieved May 3 1 , 2 0 2 4 , from https://www.unescap.org/kp/2 0 2 3 / asia-pacific-population-and-development-report-2023

Urban, G. (2022). *"Chapter 29: Business". In A Handbook of Economic Anthropology. Cheltenham.* UK: Edward Elgar Publishing.

ภาคผนวก

กระบวนการพิจารณาบทความ

The author submits the manuscript to the journal.
The associate editor / managing editor conducts pre-screening for correct format and plagiarism.
Incorrect format and more than 15 % similarity
Reject
Editor-in-Chief checks for aims and scope, and originality (1-3 days)
Not meet aims and scope, lacks originallity
Reject
Editor-In-Chief assigns section editor (1-3 days)
The section editor invites at least three reviewers - Review Process (2 weeks)
The section editor makes a decision (within 1 week)
Inform the author to revised manuscript (2 weeks)
Inform the author to revised manuscript (2-4 weeks)
Minor revision
Major revision
Accept
Reject
Inform author
Final decision by Editor-in-Chief (1-3 days)
Inform author
Copyright, artwork and produce proofs by managing editor (1 week)
Author proof and copyright return to managing editor (1 week)
Final correction, proofreading, and publication on the website (1 week)

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

รูปแบบเอกสารอ้างอิงวารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่อง**ใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA)** โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

1.1 การอ้างอิงต้นเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยระบุชื่อ-นามสกุล ตามด้วย วงเล็บเปิด แล้วระบุปีที่ตีพิมพ์ วงเล็บปิด เช่น

1.1.1 กฤษฎา แซ่หลี (2562) กล่าวว่า...

1.1.2 ...สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา แซ่หลี (2562) ผลการวิจัยพบว่า...

1.1.3 Krisada Saelee (2019) explains to...

1.1.4 ... consistent with the research of Krisada Saelee (2019) the research results found...

1.2 การอ้างอิงท้ายเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บเปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียน เครื่องหมายจุลภาค และปีที่ตีพิมพ์ วงเล็บปิด กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ดังนี้

1.2.1 อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1.2.1.1 พระไตรปิฎกและอรรถกถา วงเล็บเปิด ชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า วงเล็บปิด แล้วตามด้วย วงเล็บเปิด มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จุลภาค ปีที่พิมพ์ วงเล็บปิด ตัวอย่างเช่น “ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบเป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพบูลย์ในโภคะทั้งหลายต่อกาลไม่นานนัก” (องฺ.จตุกก. 21/31/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

1.2.1.2 ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

1.2.1.3 ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

1.2.1.4 ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ธิติวุฒิ หมั่นมีและคณะ, 2560)

1.2.1.5 กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกันหรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

1.2.2 อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

2.2.1 ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2010)

2.2.2 ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)

2.2.3 ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ

2. เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม (ภาษาไทย)

2.1 พระไตรปิฎก อรรถกถา ทุกเล่มให้อ้างอิงท้ายเล่มด้วยรูปแบบเดียวกันดังนี้

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./*ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา*./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.2 หนังสือ

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./*ชื่อหนังสือ*/(ครั้งที่พิมพ์)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

พระมหาสุทิตย์ อาภากโร. (2548). *เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

2.3 บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อบรรณาธิการ(บรรณาธิการ)./ชื่อเรื่อง./(เลขหน้าที่อ้าง)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

พระสุกิจจ์ สุจิณโณ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย. ใน ปวิตร ว่องวีระ, *ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม.* (น. 112). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

2.4 บทความในวารสาร

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./*ชื่อวารสาร,*/ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 3(1), 25-31.

2.5 บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน/*ชื่อสารานุกรม*/(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).

วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย* (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).

2.6 หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์,/วันที่/เดือน)./ชื่อบทความ./*ชื่อหนังสือพิมพ์,*/เลขหน้า.

สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น. 13.

2.7 สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./*ชื่อวิทยานิพนธ์/*(ระดับวิทยานิพนธ์ สาขาวิชา)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

พระครูพิศิษฏ์ประชานาถ. (2562). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม* (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.8 รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./*ชื่อเรื่อง/*(รายงานผลการวิจัย)./สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ. (2562). *รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร* (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.9 สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./(ปีที่สัมภาษณ์, วัน เดือน)./ตำแหน่ง/[บทสัมภาษณ์].

พระอุดมสิทธินายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].

2.10 สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง./(ปีที่เผยแพร่)./*ชื่อเรื่อง*./สืบค้น วัน เดือน ปี,/จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล.

ธรรมะไทย. (2563). *พระพุทธศาสนาในประเทศไทย.* สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก http:/www.dhammathai.org/thailand/thailand.php

2.11 ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อเรื่อง./(พ.ศ.,วันที่ เดือนที่ประกาศ)./*ราชกิจจานุเบกษา*./เล่ม ตอน./หน้า.

ข้อกำหนดกรมตำรวจ เรื่อง กำหนดชื่อและประเภทของวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและประเภทของรถที่ใช้เจ้าพนักงานมีอำนาจตรวจสอบผู้ขับขี่. (2537, 13 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 111 ตอนพิเศษ 30 ง. หน้า 31.

2.12 หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./(ปีพิมพ์, วัน เดือน)./ชื่อบทความ./*ชื่อหนังสือพิมพ์*./น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า.

ไทยรัฐ. (2548, 19 เมษายน). เชียร์พระสอนศีลธรรม. *ไทยรัฐ*. น. 3.

3. เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม (ภาษาอังกฤษ)

3.1 Tripitaka Commentary

The name of the institution of the scriptures./(Year)./*Title of Tripitaka*./ Location:/Publisher.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitaka*. Bangkok: MCU Press.

3.2 Books

Author./(Year)./*Title of the book*/(Edition ed.)./ Location:/Publisher.

Hunt, E. K. & Lautzenheiser, M. (2015). *History of Economic Thought* (3rd ed.). New York: M. E. Sharpe.

3.3 Book Articles

Author./(Year)./Title of the chapter./In Editor/(Eds.),/*Title of the book*/(xth ed.)./(pp-pp)./Publisher.

Sparks, D. L. (2003). Environmental Soil Chemistry: An Overview. In Sparks, D. L. (Eds.), *Environmental Soil Chemistry* (2nd Ed.). (pp. 1-42). Academic Press.

3.4 Encyclopaedia articles

Author./(Year)./Title of Article./In *Title of Encyclopaedia*/(Pages)./Publisher.

Wasinsarakorn, W. (2004). Psychology and Developmental Psychology. In *Encyclopedia of Education*. Collected edition of specific issues, 4th rank (pp. 99-117). Thanat Printing Co., Ltd.

3.5 Journal Articles

Author./(Year)./Title of Article./*Title of Journal*,/Volume(Issue), Pages-Pages.

Limprasert, P. (2022). The Research of Punishment Suspension of Buddhist Monk and Secular of The Criminal Justice in Thailand. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 7(11), 37-53.

3.6 Newspaper

Author./(YY, MM DD)./Colum Name./*Title of Newspaper*./Pages.

Nanuam, W. (2023, January 4). Plans proceeding for joint petroleum production with Cambodia. *Bangkok Post*. p. 22.

3.7 Thesis and Dissertations

Author./(Year)./*Title*/(Doctoral or Master's thesis or dissertation)./ Location:/Publisher.

Pittayawattanachai, P. (2019). *An Analysis of Buddhism Propagation by using Buddhist Arts and Landscape of Cetiyaphum Monastery, Namphong District, Khonkaen* (Doctoral dissertation). Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

3.8 Interview

Key Informant./(YY, DD MM)./ Position./(Interview).

Anuchid. P. (2022, 5 November). Director of the Research Institute. (Interview).

3.9 Website

Author./(Year)./*Title*/ Retrieved MM DD, Year,/from URL address.

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?.* Retrieved March 20, 2020, from https://thebuddhist centre.com/text/who-was-buddha.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (18 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (14 pt)
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (14 pt)
หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (ไทย) (14 pt)
หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (อังกฤษ) (14 pt)
Corresponding Author E-mail: ...

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 350 คำ)

(16 pt) บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ.....
ประเภทของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า.....
.....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า และเขียนให้ครอบคลุมทุกประเด็น)

(16 pt) กล่าวถึงความเป็นมาของเรื่องที่ทำการวิจัยครั้งนี้ ว่ามีความเป็นมาอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งอ้างอิงที่มาของข้อมูลนั้นอย่างถูกต้อง

(16 pt) กล่าวถึงปัญหาที่นำมาสู่การวิจัย ให้ตรงประเด็นกับเรื่องที่วิจัยและเชื่อมโยงกับพื้นที่วิจัย ปัญหานั้นเป็นปัญหาที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและต้องการได้รับการแก้ไข นำเสนอผลงานวิจัยที่ผู้อื่นได้เคยศึกษาไว้แล้ว พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

(16 pt) ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้และหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยพร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

(16 pt) สรุปเพื่อเชื่อมโยงไปสู่คำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย (18 pt)

1. (16 pt)
2. (16 pt)
3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) เขียนให้ครอบคลุม 5 หัวข้อ ได้แก่ 1. รูปแบบของการวิจัย, 2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ), 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ), 5. การวิเคราะห์ข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย (18 pt) (เขียนให้ครบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้)

(16 pt) ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)
ที่มา: ... (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง .....

.....

อภิปรายผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ (ค้นพบอะไร สะท้อนให้เห็นถึงอะไร สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของใคร พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้จากการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยหรือสังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดล และโมเดลมีที่มาจากฐานคิดของแนวคิดหรือทฤษฎีใดอย่างกระชับ เข้าใจง่าย .....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ (18 pt)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (16 pt) (ถ้ามี)

.....

.....

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ (16 pt) (ถ้ามี)

.....

.....

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป (16 pt) (ถ้ามี)

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีขอบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์) (ถ้ามี)

(16 pt) ขอบคุณแหล่งทุน และควรระบุเลขที่สัญญาทุนวิจัย ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2563 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องการพัฒนาศูนย์ประสานงานเครือข่ายความเข้มแข็งทางจิตปัญญาของผู้สูงอายุตามหลักพุทธธรรม .....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt) รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน .....

ธรรมะไทย. (2563). *พระพุทธศาสนาในประเทศไทย.* สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก http:/www.dhammathai.org/thailand/thailand.php.

ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 3(1), 25-31.

พระครูพิศิษฏ์ประชานาถ. (2562). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม* (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ. (2562). *รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสุทิตย์ อาภากโร. (2548). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

พระอุดมสิทธินายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย* (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).

สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น. 13.

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?.* Retrieved March 20, 2020, from https:/thebuddhistcentre.com /text/who-was-buddha.

James, C. (2013). *Office markets & public policy.* Chichester, West Sussex: Wiley.

Sample of Original Research Article Preparation

NAME OF RESEARCH ARTICLE (ENGLISH) (18 pt)

Name of Research Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (14 pt)
Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (14 pt)
Affiliation of the main author (English) (14 pt)
Affiliation of the main author (Thai) (14 pt)
Corresponding Author E-mail:..

Abstract (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) Objectives of this research were: 1. 2. and 3. Populations and sample, research tools, Data collection, Data analysis. Statistics used for data analysis.

Findings were as follows: (present only the most interesting research findings)

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism; Buddhist Management; Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract

Keywords: (Thai)

Introduction (18 pt) (should not be more than 4 paragraphs)

(16 pt) mention background of the research topic with brief history as how the topic develops with correct references.

(16 pt) mention problems leading to research directly to the point of the research and relate the matter to locations in which research is conducted on the common problems generally accepted and want them to be solved.

(16 pt) Review related at least 2 concepts and theories to be used as guideline for the research and/or theories related to the research topic with correct references of data sources

(16 pt) Conclude to connect the matters to research questions and objectives of the research

Research Objectives (18 pt)

1. (16 pt)
2. (16 pt)
3. (16 pt)

Methodology (18 pt)

(16 pt) Write to cover 5 sub-headlines: Research design, Populations and Samples and Key Informants, Research Instrument (quantitative and qualitative), Data Collection, (quantitative and qualitative) Data analysis (quantitative and qualitative), Statistics used to analyzed the data.

Results (18 pt) (Present to cover all set objectives)

(16 pt) results of the research answer all objectives

Figure 1: (Name of the figure)

Source: mention the name of the source (if any)

Figure captions .....

.....

.....

.....

.....

.....

Table 1 (Name of table (if any)

Table explanation .....

.....

.....

.....

.....

Discussion (18 pt)

(16 pt) Discuss the research findings according to the research objectives (what is discovered? what is reflected? Is it related to at least two topics of the reviewed research works in chapter 2. Discuss them all with references of data sources .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Body of knowledge (18 pt)

(16 pt) Point out the body of knowledge or achievement from the research work. Synthesize the knowledge in form of a model/ Model structure that is concise and easy to understand .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Recommendations (18 pt)

Policy Recommendations (16 pt) (if any)

.....

Operational Recommendations (16 pt) (if any)

.....

Recommendations for Next Research (16 pt) (if any)

.....

Acknowledgement (18 pt) (Put in the article in case the researcher was given fund to conduct research or the title of the article is not matched with the title of the research or the thesis) (if any)

(16 pt) Write the appreciation note to the funding source. The author should indicate the grant contract number of the research, for example, "I would like to express my deepest appreciation for funding resource from National Research Council Of Thailand, the fiscal year 2016, and I am also grateful for the data from a research task on The Coordination Centre Development for Contemplative Strengthening of Elders according to Buddhism.

References (18 pt)

(16 pt) Format of reference is name-year as of American Psychological Associate (APA) References in contents and at the end must be consistent.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (18 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (14 pt)
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (14 pt)
หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt)
หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt)
Corresponding Author E-mail: ...

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 350 คำ)

(16 pt) .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords:3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

บทนำ (18 pt)

(16 pt) เขียนทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาเป็นฐานคิดในวิพากษ์ประเด็นต่างๆในการเขียนบทความวิชาการ

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt) .....

.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)

ที่มา: ... (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ .....

.....

.....

.....

.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง .....

.....

สรุป (18 pt)

(16 pt)

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt) รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน

Sample of Original Academic Article Preparation

NAME OF ACADEMIC ARTICLE (ENGLISH) (18 pt)

Name of Academic Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (14 pt)
Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (14 pt)
Affiliation of the main author (English) (14 pt)
Affiliation of the main author (Thai) (14 pt)
Corresponding Author E-mail: ...

Abstract (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism, Buddhist Management, Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: (Thai)

Introduction (18 pt)

(16 pt)

Content (18 pt)

(16 pt)

Figure 1: (Name of the figure)

Source: mention the name of the source (if any)

Figure captions

Table 1 (Name of table) (if any)

Table explanation

Conclusion (18 pt)

(16 pt)

References (18 pt)

(16 pt) Format of reference is name-year as of American Psychological Associate (APA) References in contents and at the end must be consistent.